ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

χρήσεως από 1η Ιανουαρίου μέχρι 31η Δεκεμβρίου 2017

Σύμφωνα με τον Ν. 3556/ 2007

Μάρτιος 2018

Η συνημμένη Ετήσια Οικονομική Έκθεση εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. την 28η Μαρτίου 2018 και έχει αναρτηθεί στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.piraeusbankgroup.com

Πίνακας Περιεχομένων

Δήλωση του άρθρου 4 παρ.2 του Ν. 3556/2007

Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου

Έκθεση Ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς της 31ης Δεκεμβρίου 2017

Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς της 31ης Δεκεμβρίου 2017

Πληροφόρηση βάσει του άρθρου 6 του Ν. 4374 / 2016

Η Ετήσια Οικονομική Έκθεση στην οποία περιλαμβάνονται τα παραπάνω, είναι αναρτημένη στο διαδίκτυο στη διεύθυνση

http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/financials/financial-statements

Δήλωση του Προέδρου, του Διευθύνοντος Συμβούλου και Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Ν. 3556/2007

Εμείς, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., και εξ' όσων γνωρίζουμε, δηλώνουμε ότι:

(1) Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της χρήσεως που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, καταρτίσθηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα και απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της Τράπεζας και των εταιρειών που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο.

(2) Η Ετήσια Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση της Τράπεζας και των εταιρειών που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν.

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου	Χρήστος Ι. Μεγάλου	Σολομών Α. Μπεράχας
Πρόεδρος του Δ.Σ.	Διευθύνων Σύμβουλος	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

χρήσεως από 1η Ιανουαρίου μέχρι 31η Δεκεμβρίου 2017

Πίνακας Περιεχομένων

Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου

		Σελίδα
Α.	Έκθεση Διοικητικού Συμβουλίου έτους 2017	1
Β.	Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης	21
Γ.	Επεξηγηματική Έκθεση	63
Δ.	Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ) σε επίπεδο Ομίλου	69

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2017

Διεθνές Περιβάλλον και Οικονομικές Εξελίξεις

Το 2017 καταγράφηκε ταχύτερος ρυθμός ανάπτυξης στη διεθνή οικονομία, καθώς το παγκόσμιο ΑΕΠ μεγεθύνθηκε κατά 3,7% έναντι του 3,2% του 2016 (στοιχεία ΔΝΤ). Πιο αναλυτικά, επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης σημειώθηκε τόσο στις ανεπτυγμένες οικονομίες (στο 2,3% από 1,7%), όσο και στις αναπτυσσόμενες & αναδυόμενες οικονομίες (στο 4,7% από 4,4%). Η πλειοψηφία των σημαντικών πρόδρομων οικονομικών δεικτών διαμορφώθηκε σε υψηλό επίπεδο στο τέλος του 2017. Για το 2018, ο ρυθμός ανάπτυξης της διεθνούς οικονομίας εκτιμάται ότι θα ενισχυθεί περαιτέρω στο 3,9%.

Στην οικονομία των ΗΠΑ οι πιο σημαντικές εξελίξεις για το 2017 ήταν η ψήφιση από το Κογκρέσο της εφαρμογής του νομοσχεδίου μείωσης των φορολογικών συντελεστών και η συνέχιση της μετάβασης σε «σφιχτότερη» νομισματική πολιτική. Η Fed προχώρησε σε τρεις αυξήσεις του παρεμβατικού επιτοκίου (από 0,50%-0,75% σε 1,25%-1,50%) και στην έναρξη της σταδιακής μείωσης του μεγέθους του ενεργητικού της. Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης ενισχύθηκε στο 2,3% (από 1,5% το 2016), ενώ για το 2018 εκτιμάται περαιτέρω ενίσχυση στο 2,7%, λόγω κυρίως της εφαρμογής των χαμηλότερων φορολογικών συντελεστών και ενδεχομένως άλλων μέτρων δημοσιονομικής χαλάρωσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Fed, αναμένονται τρεις αυξήσεις του παρεμβατικού επιτοκίου (από 1,25%-1,50% σε 2,00%-2,25%) εντός του 2018, ενώ οι αγορές προεξοφλούν δύο αυξήσεις.

Στην Ευρωζώνη, ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχύνθηκε το 2017 στο 2,5% (από 1,8% το 2016), καθώς συνεχίσθηκε η εφαρμογή του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης από την ΕΚΤ (με αγορές μηνιαίου ύψους € 60 δις). Επιπλέον, το 2017, ύστερα από τα αποτελέσματα των γαλλικών εκλογών, μειώθηκε σε σημαντικό βαθμό ο πολιτικός κίνδυνος στην Ευρωζώνη.

Για το 2018, η ΕΚΤ έχει αποφασίσει τη συνέχιση της εφαρμογής του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (τουλάχιστον έως το Σεπτέμβριο) με υποδιπλάσιο μέγεθος (€ 30 δις μηνιαίως). Ο ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται ότι το 2018 θα επιβραδυνθεί ελαφρώς στο 2,2%. Επιπλέον, είναι πιθανό το ενδεχόμενο τερματισμού της εφαρμογής του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ στο τέλος του 2018 ή στις αρχές του 2019.

Θετική έκπληξη καταγράφηκε και στην Κίνα, όπου ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχύνθηκε στο 6,8% (από 6,7% το 2016), διαψεύδοντας τις εκτιμήσεις για απότομη επιβράδυνση. Για το 2018 εκτιμάται ότι θα σημειωθεί μικρή επιβράδυνση στο 6,6%.

Συνεπώς, το 2018 αναμένεται να χαρακτηρισθεί κυρίως από τη θετική επίδραση που θα επιφέρει η δημοσιονομική χαλάρωση της αμερικανικής κυβέρνησης στην οικονομία των ΗΠΑ και κατ' επέκταση στην παγκόσμια οικονομία, σε συνδυασμό αφενός με τη συνέχιση της μετάβασης της Fed στην «κανονικότητα» της πολιτικής της και αφετέρου με την ηπιότερη χαλαρότητα στην πολιτική της ΕΚΤ.

Εξελίξεις στην Ελληνική Οικονομία και στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Το 2017 αποτέλεσε χρονιά σημαντικών εξελίξεων για την ελληνική οικονομία που περιλαμβάνουν την επίτευξη θετικών ρυθμών ανάπτυξης, τη σταθερότητα από πλευράς δημοσιονομικής προσαρμογής, την περαιτέρω χαλάρωση των κεφαλαιακών ελέγχων, αλλά και τη σημαντική ανάκαμψη στο πεδίο των προσδοκιών και της εμπιστοσύνης των αγορών. Η ολοκλήρωση της 2ης αξιολόγησης του ελληνικού προγράμματος, καθώς και οι θετικές προοπτικές για την ανάπτυξη και τα δημόσια οικονομικά της Ελλάδας, οδήγησαν στην αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, στη σημαντική αποκλιμάκωση των αποδόσεων των ελληνικών ομολόγων και στην επιτυχή έξοδο στις

αγορές μετά από τρία χρόνια με την έκδοση 5ετούς ομολόγου, όπως και με την επιτυχή ανταλλαγή το Δεκέμβριο 2017 ομολόγων που είχαν εκδοθεί κατά το πρόγραμμα ανταλλαγής PSI.

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ για το 2017 ανήλθε στο 1,4%, ενισχύοντας τις προοπτικές μεγέθυνσης της οικονομίας, η οποία εκτιμάται ότι θα κινηθεί με ρυθμό ανάπτυξης γύρω στο 2% το 2018. Επίσης, ο δείκτης οικονομικού κλίματος βελτιώθηκε στις 96,6 μονάδες έναντι 91,8 μονάδων το 2016, στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 3 ετών. Η άνοδος αυτή συνδέεται με τη βελτίωση του κλίματος στο σύνολο των τομέων επιχειρηματικής δραστηριότητας, αλλά και την τόνωση του δείκτη εμπιστοσύνης καταναλωτών.

Το 2017 η ελληνική οικονομία επέστρεψε σε πληθωρισμό ύστερα από τέσσερα έτη αποπληθωρισμού. Για το σύνολο του έτους, ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 1,1% σε ετήσια βάση έναντι αρνητικού ρυθμού - 0,8% το 2016. Το ποσοστό ανεργίας κατά το 12μηνο του 2017, με βάση το μέσο όρο των μη εποχικά εξομαλυμένων τριμηνιαίων στοιχείων, διαμορφώθηκε στο 21,5% έναντι 23,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2016, καταγράφοντας το χαμηλότερο ποσοστό από το 2012. Επιπλέον η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,2% σε ετήσια βάση, αλλά με σημαντική συμβολή της μερικής απασχόλησης.

Επίσης, το 2017 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφάνισε έλλειμμα € 1,5 δις, μειωμένο κατά € 418 εκατ. έναντι του προηγούμενου έτους. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στη βελτίωση του ισοζυγίου υπηρεσιών, η οποία υπερκάλυψε την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών.

Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού, το 2017 παρουσιάσθηκε καλύτερο αποτέλεσμα σε σχέση με τους στόχους που είχαν περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2018. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκε σε € 4,3 δις, έναντι στόχου για έλλειμμα € 5,1 δις, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα ανήλθε στα € 1,9 δις έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα € 877,0 εκατ.

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας για το 2018 είναι ευνοϊκές, υπό την προϋπόθεση ότι θα διατηρήσει τη θετική δυναμική της και θα συνεχισθεί απρόσκοπτα η εφαρμογή του προγράμματος του ESM και η συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών. Η αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας για το 2018 αναμένεται να βασισθεί κυρίως στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και στην τόνωση των επενδύσεων. Οι εξαγωγές, παράλληλα, αναμένεται να σημειώσουν περαιτέρω βελτίωση, στηριζόμενες στην αυξανόμενη εξωτερική ζήτηση και στην τόνωση της τουριστικής κίνησης. Το 2018 ενέχει σημαντικές προκλήσεις για την Ελλάδα, η οποία πρέπει να κεφαλαιοποιήσει την ενίσχυση της εμπιστοσύνης σε διεθνές επίπεδο, τη δημοσιονομική σταθερότητα και την αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, προκειμένου να εξασφαλίσει την ταχεία και ομαλή έξοδό της από το πρόγραμμα οικονομικής στήριξης, διατηρώντας παράλληλα τη θετική δυναμική των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και τον αναγκαίο προσανατολισμό αλλαγής του αναπτυξιακού προτύπου της χώρας.

Οι βελτιωμένες προοπτικές για την εγχώρια οικονομία ενίσχυσαν το οικονομικό κλίμα και οδήγησαν σε αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων το 2017, σε αναβάθμιση της διεθνούς πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου και σε διαδοχικές μειώσεις της εξάρτησης των ελληνικών τραπεζών από το μηχανισμό έκτακτης ενίσχυσης ρευστότητας ELA. Επίσης, μείωσαν τις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων σε επίπεδα προ κρίσης, γεγονός που επέτρεψε την επιστροφή του Ελληνικού Δημοσίου στις διεθνείς αγορές μετά από πολυετή απουσία. Ταυτόχρονα, μείωσαν τις αποδόσεις των εταιρικών ομολόγων, ενώ οι ελληνικές τράπεζες επέστρεψαν στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές εκδίδοντας καλυμμένα ομόλογα.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρουσίασε κατά το 2017 ανθεκτική οργανική κερδοφορία, διατήρηση της κεφαλαιακής του επάρκειας σε ικανοποιητικά επίπεδα, μείωση της εξάρτησής του από την χρηματοδότηση της ΕΚΤ και γενικότερα διεύρυνση των πηγών χρηματοδότησής του, καθώς και υποχώρηση του συνολικού υπολοίπου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων.

Όσον αφορά τις χορηγήσεις της ελληνικής τραπεζικής αγοράς, ο ετήσιος προσαρμοσμένος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα τον Δεκέμβριο 2017 παρουσίασε επιβράδυνση στο 0,8% στα €184 δις από -1,5% αντίστοιχα το 2016. Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις της ελληνικής τραπεζικής αγοράς βελτιώθηκε σε 111% το Δεκέμβριο 2017 από 120% το Δεκέμβριο 2016.

Το 2017 παρατηρήθηκε αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών, ως αποτέλεσμα της ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας και της σταδιακής ανάκτησης της εμπιστοσύνης του κοινού προς το τραπεζικό σύστημα με τη χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς κατά το 2017 (ιδιωτικός και δημόσιος τομέας σε συγκρίσιμη βάση) αυξήθηκαν κατά 5% και διαμορφώθηκαν σε € 137,8 δις ως αποτέλεσμα της σταδιακής αποκατάστασης της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα. Η εξάρτηση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών από το Ευρωσύστημα μειώθηκε σε € 33,7 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2017 από € 67 δις ένα έτος νωρίτερα, εκ των οποίων ποσό € 21,6 δις καλύφθηκε από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας ELA (-€ 22,1 δις σε ετήσια βάση) και € 12,1 δις από αναχρηματοδότηση μέσω ΕΚΤ (-€ 10,9 δις σε ετήσια βάση).

Στις αρχές του 2018 ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων EFSF/ESM που κατείχαν οι τράπεζες, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους, με αποτέλεσμα την απομόχλευση των ισολογισμών τους και τη μείωση της εξάρτησής τους από την χρηματοδότηση της κεντρικής τράπεζας.

Λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος προσαρμογής, τη συνεχή χαλάρωση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων, και με την ολοκλήρωση της τρίτης αξιολόγησης και την έναρξη της τέταρτης, εκτιμάται ότι οι ελληνικές τράπεζες είναι σε θέση να βελτιώσουν περαιτέρω το προφίλ χρηματοδότησης και να ενισχύσουν περαιτέρω την καταθετική τους βάση.

Οι ελληνικές τράπεζες συμμετείχαν στο πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας TLTRO II (Targeted Longer-Term Refinancing Operations) της ΕΚΤ, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10 Μαρτίου 2016, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων. Η διάρκεια του Προγράμματος TLTRO II είναι τετραετής, με τη δυνατότητα συμμετοχής σε τέσσερις διαφορετικές ημερομηνίες, η πρώτη εκ των οποίων τον Ιούνιο 2016 και η τελευταία τον Μάρτιο 2017.

Η αντιμετώπιση του υψηλού σωρευμένου αποθέματος Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ) αποτελεί την πλέον σημαντική πρόκληση για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Στα τέλη Νοεμβρίου 2016, η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δημοσιοποίησε τους επιχειρησιακούς στόχους για τη μείωση των ΜΕΑ των ελληνικών τραπεζών, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Τέθηκαν τριμηνιαίοι στόχοι από τον Ιούνιο 2016 έως το τέλος του 2017 και ετήσιοι για τα έτη 2018 και 2019. Τον Σεπτέμβριο 2017 αναθεωρήθηκαν οι επιχειρησιακοί στόχοι, στοχεύοντας σε μείωση των ΜΕΑ κατά 37% κατά την περίοδο Ιουνίου 2017-Δεκεμβρίου 2019, διαμορφώνοντας το αναμενόμενο υπόλοιπο των ΜΕΑ στα € 64,6 δις στο τέλος του 2019. Ο νέος στόχος είναι χαμηλότερος κατά € 2,2 δις σε σχέση με την υποβολή του Σεπτεμβρίου 2016. Οι στόχοι έχουν ενσωματωθεί στη στρατηγική των τραπεζών μέσω των επιχειρηματικών τους σχεδίων.

Στην κατεύθυνση αυτή, το θεσμικό πλαίσιο έχει εμπλουτισθεί και οι ελληνικές τράπεζες έχουν αναλάβει σημαντικές δράσεις. Συγκεκριμένα, τέθηκαν σε λειτουργία ηλεκτρονικές πλατφόρμες για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών και για πλειστηριασμούς ακινήτων, απλουστεύθηκε το θεσμικό πλαίσιο αδειοδότησης εταιρειών διαχείρισης πιστωτικών απαιτήσεων και πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες πωλήσεις δανειακών χαρτοφυλακίων που αφορούσαν κυρίως καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφαλίσεις. Επίσης, διαμορφώθηκε το πλαίσιο προστασίας των τραπεζικών στελεχών από ποινικές διώξεις και ενισχύθηκαν τα δικαιώματα εκείνων των πιστωτών οι οποίοι κατέχουν εξασφαλίσεις.

Με στοιχεία Σεπτεμβρίου 2017, το ύψος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) μειώθηκε κατά 2,4% και 5,5% συγκριτικά με το τέλος Ιουνίου 2017 και Δεκεμβρίου 2016 αντίστοιχα, αγγίζοντας τα € 100,4 δις ή το 44,6% των συνολικών ανοιγμάτων. Σε σχέση με το Μάρτιο του 2016, όπου τα ΜΕΑ έφθασαν στο υψηλότερο επίπεδο, παρατηρήθηκε μείωση κατά 7,6% ή € 8,2 δις. Η κάλυψη από προβλέψεις σε επίπεδο συστήματος έχει μειωθεί οριακά, αγγίζοντας το 48,0% το Σεπτέμβριο 2017 από 48,3% το Ιούνιο 2017, κυρίως λόγω των εκτεταμένων διαγραφών και πωλήσεων δανείων, οι οποίες είχαν υψηλή κάλυψη από προβλέψεις. Εφόσον συμπεριληφθεί στις προβλέψεις και η αξία των εξασφαλίσεων (με ανώτατη αξία το υπόλοιπο του δανείου προ προβλέψεων απομείωσης), η κάλυψη των ΜΕΑ που επιτυγχάνεται είναι σχεδόν πλήρης.

Το 2018 οι τράπεζες καλούνται να προσαρμοσθούν σε νέες προκλήσεις, με κυριότερες την εφαρμογή του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 (IFRS 9), την αυστηροποίηση του χειρισμού των προβλέψεων για τα νέα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, αλλά και την ολοκλήρωση της διενέργειας της Πανευρωπαϊκής Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων από την ΕΚΤ. Τα αποτελέσματα που αφορούν τις ευρωπαϊκές τράπεζες αναμένεται να ανακοινωθούν τον Νοέμβριο 2018, ενώ για τις ελληνικές τράπεζες τα αποτελέσματα αναμένονται τον Μάϊο 2018, καθώς το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής της χώρας λήγει τον Αύγουστο και ως εκ τούτου τα αποτελέσματα της Άσκησης Ακραίων Καταστάσεων θα αποτελέσουν ένα πολύτιμο και απαραίτητο εργαλείο για τον σχεδιασμό της επόμενης ημέρας της ελληνικής οικονομίας.

Εξελίξεις που Αφορούν τον Όμιλο Πειραιώς

Το 2017 ήταν ένα κομβικό έτος για την Τράπεζα Πειραιώς. Σε χρηματοοικονομικό επίπεδο, η χρονιά σηματοδότησε τη σταθεροποίηση των επιδόσεων της Τράπεζας, ειδικά κατά το δεύτερο μισό του έτους, όταν οι συνθήκες της αγοράς το επέτρεψαν. Η βελτίωση της ρευστότητας και της ποιότητας του ενεργητικού επιταχύνθηκε και αυτό ήταν εμφανές σε όλο το εύρος των χρηματοοικονομικών δεικτών. Σε θεσμικό επίπεδο η χρονιά χαρακτηρίσθηκε από την ολοκλήρωση στην αλλαγή της σύνθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, σε εφαρμογή των βέλτιστων διεθνών πρακτικών και των εποπτικών κανόνων, ενώ επισφραγίσθηκε από την ανάληψη των καθηκόντων του νέου Διευθύνοντος Συμβούλου τον Απρίλιο 2017. Η θεσμική θωράκιση της Τράπεζας επιτρέπει την περαιτέρω ισχυροποίησή της και την αδιάλειπτη επιχειρηματική συνέχεια προς όφελος μετόχων, πελατών και εργαζομένων.

Τα σημαντικότερα εταιρικά γεγονότα για τον Όμιλο Πειραιώς κατά τη διάρκεια του 2017, αλλά και έως τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων του έτους, ήταν τα ακόλουθα:

- Κατά τη διάρκεια του Ιανουαρίου 2017, στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (QE), η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε πώληση ομολόγων ονομαστικής αξίας ύψους € 0,7 δις. Μετά τις 23 Ιανουαρίου 2017, η συμμετοχή στο πρόγραμμα σταμάτησε για τις ελληνικές τράπεζες, συνέπεια της αποστολής δεσμευτικής επιστολής συμμετοχής τους στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού δημοσίου χρέους.
- Στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, ξεκίνησε στο 1ο τρίμηνο 2017 η ανταλλαγή ομολόγων EFSF και ESM κυμαινόμενου επιτοκίου που κατείχε η Τράπεζα, με ομόλογα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) σταθερού επιτοκίου. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2017, είχαν ανταλλαχθεί ομόλογα ονομαστικής αξίας € 10,9 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με μετρητά και επιπλέον € 1,5 δις με νέα ομόλογα, τα οποία στη συνέχεια ανταλλάχθηκαν με μετρητά, ανεβάζοντας το συνολικό ύψος των ομολόγων που ανταλλάχθηκε σε € 12,4 δις. Με την ανταλλαγή που έλαβε χώρα στις 17 Ιανουαρίου 2018, το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων ολοκληρώθηκε.
- Στις 16 Φεβρουαρίου 2017, στο πλαίσιο του προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε νέα σειρά (3η) καλυμμένων ομολογιών ύψους € 1,0 δις με κάλυμμα στεγαστικά δάνεια του εγχώριου χαρτοφυλακίου της. Τα καλυμμένα ομόλογα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου και φέρουν τοκομερίδιο 3M Euribor + 150

μ.β. Η έκδοση διακρατήθηκε από την Τράπεζα, ώστε να αξιοποιηθεί ως ενέχυρο για την άντληση ρευστότητας μέσω repos στη διατραπεζική αγορά.

- Στις 22 Φεβρουαρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την παραίτηση από το Διοικητικό της Συμβούλιο των κ.κ. Απόστολου Ταμβακάκη, Α΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους, Σταύρου Λεκκάκου, Β' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους, και Χαρίκλειας Απαλαγάκη, Εντεταλμένης Συμβούλου, Εκτελεστικού Μέλους. Το Διοικητικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρίασή του της 22ης Φεβρουαρίου 2017 ανασυγκροτήθηκε σε σώμα εκλέγοντας τους κ.κ. Ιάκωβο Γεωργάνα στη θέση του Α΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους και Karel De Boeck στη θέση του Β' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους.
- Η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι το Διοικητικό της Συμβούλιο, κατά τη συνεδρίασή του στις 8 Μαρτίου 2017, εξέλεξε ομόφωνα τον κ. Χρήστο Μεγάλου ως νέο Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας.
- Στις 24 Μαΐου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε το στρατηγικό της σχέδιο έως το 2020 με την επωνυμία "Agenda 2020", με κύριους στόχους του: α) τη μείωση των δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών (NPLs) και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ), βάσει των επιχειρησιακών στόχων 2017-2019 που έχουν υποβληθεί στις εποπτικές αρχές β) τη δημιουργία ενός κερδοφόρου και αειφόρου επιχειρηματικού μοντέλου, με ελκυστικές αποδόσεις για τους μετόχους μεσοπρόθεσμα, γ) τη διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής βάσης, δ) την αποκατάσταση της αυτόνομης πρόσβασης σε χρηματοδότηση από τις αγορές. Η "Agenda 2020" εμπεριέχει έξι συγκεκριμένες προτεραιότητες:

    - Μείωση των κινδύνων του ισολογισμού, η οποία επιτυγχάνεται με το διαχωρισμό του Ομίλου σε δύο λειτουργικούς πυλώνες (οργανωτικός και όχι νομικός διαχωρισμός): την κύρια τραπεζική δραστηριότητα - Piraeus Core Bank και το χαρτοφυλάκιο μη κύριων δραστηριοτήτων - Piraeus Legacy Unit (PLU).
    - Επανεστίαση / επαναπροσδιορισμό δραστηριοτήτων.
    - Εφαρμογή ενός κερδοφόρου και αειφόρου επιχειρηματικού μοντέλου, με την περαιτέρω αξιοποίηση υφιστάμενων πελατειακών σχέσεων υψηλής αξίας.
    - Βελτιστοποίηση κατανομής κεφαλαίων μέσω της εφαρμογής πλαισίου ανάληψης κινδύνου που περιλαμβάνει κατανομή κεφαλαίων στη βάση της αξιολόγησης των χαρτοφυλακίων.
    - Ενίσχυση παρακολούθησης κινδύνων και ελέγχων.
    - Υιοθέτηση υψηλότατων προτύπων εταιρικής διακυβέρνησης.

- Στις 28 Ιουνίου 2017, συγκροτήθηκε σε Σώμα το νέο 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο με τριετή θητεία που εξελέγη κατά την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων η οποία πραγματοποιήθηκε την ίδια μέρα. Για πρώτη φορά εξελέγησαν στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας οι κ.κ. Ηλίας Μίλης (Εκτελεστικό Μέλος) και Βενετία Κοντογούρη (Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος), ενώ αποχώρησε ο μέχρι εκείνη τη στιγμή Αντιπρόεδρος του Δ.Σ., κ. Ιάκωβος Γεωργάνας.
- Στις 28 Ιουνίου 2017, η Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων ενέκρινε την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετά ψήφου ονομαστικής μετοχής της Τράπεζας Πειραιώς από € 0,30 σε € 6,00, με ταυτόχρονη μείωση του συνολικού αριθμού κοινών ονομαστικών μετοχών της Τράπεζας από 8.733.183.280 μετοχές σε 436.659.164 νέες μετοχές ονομαστικής αξίας € 6,00 η κάθε μία, δηλαδή τη συνένωση (reverse split) είκοσι (20) παλαιών κοινών μετοχών σε μία (1) νέα κοινή μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς. Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο, όπως και προ της συνένωσης, δηλαδή ίσο με € 2.619.954.984. Η διαδικασία της συνένωσης ολοκληρώθηκε με την έναρξη διαπραγμάτευσης στις 3 Αυγούστου 2017 στο Χρηματιστήριο Αθηνών των νέων μετοχών που προέκυψαν.
- Στις 30 Αυγούστου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι η συμφωνία συνεργασίας με την NN Hellas στον τομέα του Bancassurance, η οποία επρόκειτο να λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2017, ανανεώνεται από την 1η Ιανουαρίου 2018 για 10 χρόνια με δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης για ακόμη 5 χρόνια. Η Τράπεζα Πειραιώς θα συνεχίσει να προσφέρει, κατ' αποκλειστικότητα, στους πελάτες της τα ασφαλιστικά προϊόντα Ζωής και Υγείας της NN Hellas.

- Στις 17 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση των τραπεζικών και leasing δραστηριοτήτων της στη Σερβία, στη Direktna Banka A.D., τραπεζικό όμιλο της Σερβίας, για συνολικό τίμημα σε μετρητά € 61,0 εκατ., με συνδυασμό πώλησης και ταυτόχρονης μείωσης κεφαλαίου στην Τράπεζα Πειραιώς AD Beograd. Η πώληση αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο τρίμηνο 2018, μετά τη λήψη όλων των απαραίτητων εταιρικών και κανονιστικών εγκρίσεων, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Σερβικής Κεντρικής Τράπεζας και του ΤΧΣ και συνιστά ουδέτερη κεφαλαιακά πράξη για την Τράπεζα Πειραιώς.
- Στις 31 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε νέα (4η) σειρά 5ετών καλυμμένων ομολογιών ύψους έκδοσης €500,0 εκατ. στο πλαίσιο του προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της. Η έκδοση καλύφθηκε μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Είναι η πρώτη καλυμμένη ομολογία που εκδίδει η Τράπεζα Πειραιώς από τη στιγμή που ξέσπασε η οικονομική κρίση. Το κάλυμμα των ομολογιών αποτελείται από ελληνικά στεγαστικά δάνεια του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, ενώ το ποσό που αναλήφθηκε από την έκδοση θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση ελληνικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων από όλους τους τομείς της οικονομίας. Οι ομολογίες είναι κυμαινόμενου επιτοκίου και φέρουν τοκομερίδιο 3Μ Euribor +250 μ.β.
- Στις 20 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε νέα σειρά (5η) καλυμμένων ομολογιών, ύψους € 1.000,0 εκατ. και λήξης Μαΐου 2019, κυμαινόμενου επιτοκίου που φέρουν τοκομερίδιο 3Μ Euribor + 150 μ.β., στο πλαίσιο του ύψους € 10,0 δις προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της. Το κάλυμμα των ομολογιών αποτελείται από ελληνικά στεγαστικά δάνεια του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας. Η έκδοση διακρατήθηκε από την Τράπεζα προς αξιοποίηση ως ενέχυρο για την άντληση ρευστότητας μέσω repos στη διατραπεζική αγορά.
- Στις 21 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε σχετικά με την πώληση της θυγατρικής της «Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Ανώνυμη Εταιρεία» («Olympic») – η οποία κατέχει το master franchise της Avis Rent a Car, Budget Rent a Car και Payless για την Ελλάδα – ότι η Avis Budget Group, μέσω της θυγατρικής της εταιρείας Zodiac Europe Limited, άσκησε δικαιώματα που κατείχε σύμφωνα με τους όρους των συμβάσεων franchise για τα σήματά της. Οι σχετικοί όροι προβλέπουν δικαίωμα πρώτης άρνησης (Right of First Refusal) της Zodiac Europe Limited για να αποκτήσει τις πωλούμενες μετοχές της Olympic είτε απευθείας, είτε μέσω τρίτου που θα υποδείξει, με τους ίδιους οικονομικούς και συμβατικούς όρους. Ο όμιλος Avis Budget Group εκδήλωσε την πρόθεσή του να υποδείξει ως τελικό αγοραστή της Olympic εταιρεία ειδικού σκοπού, με μόνους μετόχους την «Avis Europe Holdings Limited» και εταιρεία του ομίλου Otokoc, με τον οποίο το Avis Budget Group διατηρεί πολυετή συνεργασία σε πολλές χώρες. Το τίμημα για τη συναλλαγή ανήλθε στο ποσό των €80,6 εκατ. που αντιστοιχεί σε αξία επιχείρησης (EV) € 318,1 εκατ. για την Olympic και καταβλήθηκε εξ ολοκλήρου σε μετρητά. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο 2018.
- Στις 21 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία με την J.C. Flowers & CO για την πώληση του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου στη θυγατρική της στη Ρουμανία, Piraeus Bank Romania S.A. Η συναλλαγή εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και υπόκειται σε συνήθεις όρους, συμπεριλαμβανομένων των εγκρίσεων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές της Ρουμανίας, ενώ αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο πρώτο εξάμηνο 2018. Η επίδραση της συναλλαγής στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου αναμένεται να είναι ουδέτερη.
- Κατά τη συνεδρίαση του στις 28 Νοεμβρίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς εξέλεξε, σε συνέχεια της από 21 Νοεμβρίου 2017 επιστολής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, τον κ. Per Anders Fasth, ως νέο μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ., εκπρόσωπο του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, σε αντικατάσταση της κας Αικατερίνης Μπερίτση, η οποία υπέβαλε την παραίτησή της.
- Κατά τη συνεδρίαση του στις 20 Δεκεμβρίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς εξέλεξε ως νέο μέλος, για το υπόλοιπο της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου, τον κ. Γεώργιο Γεωργακόπουλο, Ανώτερο Γενικό

Διευθυντή, σε αντικατάσταση του εκτελεστικού μέλους κ. Ηλία Μίλη, ο οποίος υπέβαλε την παραίτησή του. Κατόπιν των ανωτέρω, το Διοικητικό Συμβούλιο ανασυγκροτήθηκε σε σώμα ορίζοντας τον κ. Γεώργιο Γεωργακόπουλο, ως νέο Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας. Σημειώνεται ότι στις 28 Ιουνίου 2017, συγκροτήθηκε σε Σώμα το νέο 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο με τριετή θητεία που εξελέγη κατά την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων η οποία πραγματοποιήθηκε την ίδια μέρα.

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Χρηματοοικονομικής Έκθεσης είναι η παρακάτω:

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου	Πρόεδρος (Μη Εκτελεστικό Μέλος)
Karel G. De Boeck	Αντιπρόεδρος Δ.Σ. (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος)
Χρήστος Ι. Μεγάλου	Διευθύνων Σύμβουλος (Εκτελεστικό Μέλος)
Γεώργιος Γεωργακόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος
Βενετία Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικά Μέλος
Arne S. Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικά Μέλος
Enrico Tommaso C. Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικά Μέλος
David R. Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικά Μέλος
Σολομών Α. Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος
Alexander Z. Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος
Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος (Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας Ν. 3864/2010)

- Στις 22 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι στη συνεδρίαση της 20ης Δεκεμβρίου 2017 το Διοικητικό της Συμβούλιο όρισε τον κ. Ευθύμιο Κυριακόπουλο, Ανώτερο Γενικό Διευθυντή, ως νέο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Chief Risk Officer).
- Την 1η Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εφάρμοσε τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», προβαίνοντας σε γνωστοποιήσεις που αφορούν τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα», οι οποίες παρέχουν πληροφορίες, προκειμένου να κατανοηθεί η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου στην οικονομική θέση του Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018. Αποτέλεσμα της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018 ήταν η μείωση των συνολικών ιδίων κεφαλαίων κατά €1,6 δις.

Εξέλιξη Μεγεθών και Αποτελεσμάτων Ομίλου Πειραιώς 2017

Η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει συστημική θέση στην ελληνική τραπεζική αγορά σε όρους ενεργητικού (€ 67 δις), καταθέσεων (29% μερίδιο αγοράς) και δανείων (30% μερίδιο αγοράς, με 35% στις επιχειρηματικές χορηγήσεις). Το μοντέλο λειτουργίας της Τράπεζας περιλαμβάνει την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων σε όλο το εύρος του χρηματοπιστωτικού τομέα (universal bank). Οι καταθέσεις ταμιευτηρίου αποτελούν το 36% του συνόλου των εγχώριων καταθέσεων της Τράπεζας, ενώ οι προθεσμιακές καταθέσεις το 37% και οι καταθέσεις όψεως το 27%. Οι καταθέσεις επιχειρήσεων αντιστοιχούν στο 24% του

συνόλου της εγχώριας καταθετικής βάσης της Τράπεζας Πειραιώς, με τις καταθέσεις ιδιωτών να αντιστοιχούν στο υπόλοιπο 76%. Η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει κυρίαρχη θέση στην ελληνική αγορά μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, καθώς περίπου το 80% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι πελάτες της. Το εγχώριο χαρτοφυλάκιο δανείων της Τράπεζας Πειραιώς αποτελείται κατά 65% από επιχειρηματικά, 26% στεγαστικά και 9% καταναλωτικά δάνεια. Η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει εκτεταμένη παρουσία στην Ελλάδα με 620 καταστήματα και μία ευρεία πελατειακή βάση 5,2 εκατ. ενεργών πελατών. Η διασπορά στο μετοχικό της κεφάλαιο είναι υψηλή, με περίπου 30 χιλιάδες μετόχους, οι οποίοι κατέχουν το 74% των κοινών μετοχών της Τράπεζας (το 26% κατέχεται από το ΤΧΣ). Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, μέσα από τις οποίες κατέληξε στον διορισμό του υφιστάμενου Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά και σε σημαντικές αλλαγές στην ανώτατη διοίκηση.

Χρηματοοικονομική Θέση

Σε σχέση με τη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου Πειραιώς το ενεργητικό στις 31 Δεκεμβρίου 2017 διαμορφώθηκε σε € 67,4 δις από € 81,5 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

Οι καταθέσεις πελατών του Ομίλου, ανέκαμψαν κυρίως κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2017 και διαμορφώθηκαν σε € 42,7 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017, αυξημένες κατά 0,8% έναντι της 31ης Δεκεμβρίου 2016. Η αύξηση αυτή προήλθε κυρίως από τη δραστηριότητα του Ομίλου στην Ελλάδα, όπου οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 4,0% στα € 40,9 δις. Η πτωτική τάση του κόστους των προθεσμιακών καταθέσεων συνεχίσθηκε και κατά το 2017, με το κόστος των νέων προθεσμιακών να διαμορφώνεται σε 0,71% το 4ο τρίμηνο του 2017 έναντι 0,76% την ίδια περίοδο του 2016. Οι καταθέσεις των διεθνών συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων του Ομίλου διαμορφώθηκαν στα € 1,8 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017 από € 3,0 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016, καθώς μειώθηκαν κατά € 1,1 δις οι καταθέσεις από την ταξινόμηση Σερβίας και Ρουμανίας στις διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Η χρήση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος περιορίσθηκε σημαντικά εντός του 2017, στα € 9,7 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017, μειωμένη από € 11,2 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016. Ειδικά η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό ELA μειώθηκε στα € 5,7 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017 από € 11,9 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016. Επιπρόσθετα, η πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά έναντι ενεχύρων διαμορφώθηκε στα € 1,5 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017 έναντι € 6,1 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016, αντικατοπτρίζοντας τα χαμηλότερα υπόλοιπα ομολόγων EFSF/ESM λόγω της συνεχιζόμενης ανταλλαγής στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους. Στα τέλη Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε 5ετείς καλυμμένες ομολογίες ύψους € 500,0 εκατ. μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης, η οποία καλύφθηκε κυρίως από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης.

Τα δάνεια προ προβλέψεων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες του Ομίλου στις 31 Δεκεμβρίου 2017 διαμορφώθηκαν σε € 60,3 δις. Το σύνολο των δανείων προ προβλέψεων στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στα € 57,9 δις, εκ των οποίων ποσό € 1,6 δις αφορούσε στην εκταμίευση εποχικού δανείου προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ για καταβολή κοινοτικών ενισχύσεων προς περίπου 700 χιλιάδες αγρότες (αποπληρώθηκε το Φεβρουάριο 2018). Τα δάνεια από τις διεθνείς συνεχιζόμενες δραστηριότητες διαμορφώθηκαν στα € 2,4 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017 από € 4,1 δις ένα έτος νωρίτερα. Ανά πελατειακή κατηγορία, στις 31 Δεκεμβρίου 2017, το σύνολο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου ανήλθε στα € 39,6 δις, αντιπροσωπεύοντας το 65,7% του συνολικού χαρτοφυλακίου, ενώ τα δάνεια προς ιδιώτες στα € 20,7 δις ή 34,3% του συνολικού χαρτοφυλακίου. Το υπόλοιπο των δανείων μετά από προβλέψεις διαμορφώθηκε στα € 44,7 δις, με τον δείκτη δανείων προς καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς στο 100,9% (εξαιρουμένου του δανείου ΟΠΕΚΕΠΕ), με βελτίωση σε σχέση με τις 31 Δεκεμβρίου 2016 (113,3%).

Ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών προς το σύνολο των δανείων προ προβλέψεων του Ομίλου διαμορφώθηκε στο 34,4% στις 31 Δεκέμβριο 2017 από 36,6% στις 31 Δεκέμβριο 2016, ενώ στην Ελλάδα ο αντίστοιχος δείκτης καθυστερήσεων έφτασε το 34,2% από 36,5% αντίστοιχα. Ο δείκτης κάλυψης των καθυστερήσεων άνω των 90 ημερών από σωρευμένες προβλέψεις του Ομίλου διαμορφώθηκε στο 75,0% από 69,5% και στην Ελλάδα στο 75,6% από 69,8%. Αξίζει να υπογραμμισθούν, τόσο το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο του δείκτη σωρευμένων προβλέψεων προς δάνεια προ προβλέψεων του Ομίλου, το οποίο διαμορφώθηκε στο 25,8% στις 31 Δεκέμβριο 2017, όσο και το γεγονός ότι μετά την αύξηση που σημειώθηκε το 1ο τρίμηνο 2017 για το σύνολο του κλάδου, υπήρξε αρνητική δημιουργία νέων καθυστερήσεων για τον Όμιλο και τις εγχώριες δραστηριότητες για όλα τα υπόλοιπα τρίμηνα του 2017, υπό τις εντατικές προσπάθειες του τομέα αναδιαρθρώσεων (Recovery Banking Unit) της Τράπεζας. Αντίστοιχα, ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων προς τα δάνεια προ προβλέψεων του Ομίλου διαμορφώθηκε στο 54,5% από 53,8% στις 31 Δεκεμβρίου 2016, σημειώνοντας οριακή αύξηση, συνέπεια κυρίως της απομόχλευσης του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Αξίζει να σημειωθεί πως εντός του 2017 τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια άνω των 90 ημερών υποχώρησαν στα € 20,7 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2017 από € 24,4 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs) υποχώρησαν αντίστοιχα στα € 32,9 δις από € 36,2 δις τις αντίστοιχες περιόδους, με βραδύτερο ρυθμό έναντι των μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω του ορισμού των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (ΕΒΑ) περί διακράτησης σε ταξινόμηση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων για καθορισμένο χρονικό διάστημα μετά τη ρύθμιση.

Στο πλαίσιο της υποβολής των επιχειρησιακών στόχων για την ποιότητα δανείων προς την ΕΚΤ και την Τράπεζα της Ελλάδας, η Τράπεζα Πειραιώς στοχεύει σε μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της, μεταξύ Ιουνίου 2016 και τέλους 2019, κατά περίπου 41% και των μη εξυπηρετούμενων δανείων άνω των 90 ημερών αντίστοιχα κατά περίπου 58% (στοιχεία σε επίπεδο μητρικής εταιρείας). Σημειώνεται ότι ο σχετικός στόχος της 31ης Δεκεμβρίου 2017, τόσο για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, όσο και για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια άνω των 90 ημερών, επετεύχθη.

Η συνολική στρατηγική της Τράπεζας για τη διαχείριση των NPEs είναι η επίτευξη των σχετικών στόχων μείωσης των NPEs με τρόπο ώστε να δημιουργήσει αξία για την Τράπεζα σε μακροπρόθεσμη βάση:

- μία από τις προκλήσεις στη μείωση των NPEs είναι ο προσδιορισμός της βέλτιστης τομής μεταξύ της τρέχουσας και της μελλοντικής ανάκτησης των απαιτήσεων, λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών. Συνεπώς, ο στόχος για μείωση των NPEs συνδέεται άρρηκτα με την μεγιστοποίηση της αξίας των μετόχων της Τράπεζας.
- η Τράπεζα αναγνωρίζει το καθήκον της να στηρίξει την πραγματική οικονομία με τη συνέχιση της χρηματοδότησης σε βιώσιμες επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Οι αρχές αυτές καθορίζουν τις στρατηγικές προτεραιότητες της Τράπεζας για την αντιμετώπιση των οικονομικών περιορισμών που ισχύουν σήμερα:

- τον εντοπισμό συνεργάσιμων / βιώσιμων πελατών / επιχειρήσεων για παροχή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων αναδιάρθρωσης που θα επιτρέψει την ανάκαμψη των πελατών, καθώς επίσης και τη δυνατότητα για δημιουργία μελλοντικής αξίας.
- την εκκίνηση των διαδικασιών εκκαθάρισης των μη βιώσιμων ή μη συνεργάσιμων πελατών/επιχειρήσεων. Οι ρευστοποιήσεις των στοιχείων του ενεργητικού ή η πώληση ακινήτων θα επιταχύνεται όταν είναι σαφές ότι η αναδιάρθρωση δεν αποτελεί βιώσιμη επιλογή, επιτρέποντας έτσι στην Τράπεζα να διατηρήσει την αξία της.
- με βάση τα ανωτέρω εξετάζονται εναλλακτικοί τρόποι, όπως πλατφόρμες διαχείρισης και πωλήσεις απαιτήσεων.

Αποτελέσματα Χρήσης

Τα καθαρά έσοδα από τόκους του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε € 1,7 δις το 2017 από € 1,8 δις το 2016, παρά τη βελτίωση από τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης, λόγω της απομόχλευσης του ενεργητικού και της ελαφράς πτώσης του μέσου επιτοκίου χορηγήσεων. Τα καθαρά έσοδα προμηθειών ανήλθαν στα € 0,4 δις, με 19,6% ετήσια αύξηση, κυρίως λόγω υψηλότερων προμηθειών από κάρτες, ενώ εφάπαξ καταβολή στην Τράπεζα αμοιβής διατηρησιμότητας ύψους € 35,0 εκατ. για το υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο bancassurance την 31/12/16 καταγράφηκε το 3ο 3μηνο. Το σύνολο καθαρών εσόδων διαμορφώθηκαν σε € 2,2 δις το 2017 στο ίδιο επίπεδο με το 2016.

Τα συνολικά έξοδα λειτουργίας του Ομίλου για το 2017 διαμορφώθηκαν στα € 1,2 δις, -1,9% σε σχέση με το 2016 (€ 1,2 δις), συνέπεια των ενεργειών συγκράτησης του κόστους, στις οποίες έχει προχωρήσει η Τράπεζα Πειραιώς.

Συνέπεια των ως άνω, τα κέρδη προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων του Ομίλου για το 2017 διαμορφώθηκαν στο €1,0 δις σταθερά (-0,0%) σε σχέση με το 2016. Τα αποτελέσματα του 2017 επιβαρύνθηκαν από αυξημένες απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που ανήλθαν σε € 2,0 δις για το 2017 σε σχέση με € 1,0 δις το 2016. Το σημαντικό ύψος προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών δίνει τη δυνατότητα στην Τράπεζα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα και με μακροπρόθεσμες λύσεις το πρόβλημα των δανείων σε καθυστέρηση, κάτι το οποίο ήδη υλοποιείται μέσω της μονάδας αναδιαρθρώσεων Recovery Banking Unit. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού ύψους € 0,2 δις στο ίδιο επίπεδο με το 2016.

Τα αποτελέσματα του Ομίλου το 2017 διαμορφώθηκαν σε ζημίες προ φόρων € 1.208,4 εκατ. (€ -150,6 εκατ. το 2016), ενώ τα αποτελέσματα του Ομίλου από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους μετόχους διαμορφώθηκαν σε κέρδη μετά φόρων € 1,5 εκατ. το 2017 έναντι κερδών μετά φόρων € 36,8 εκατ. το 2016, έχοντας επηρεασθεί θετικά από την αναγνώριση αναβαλλόμενου φόρου στις προβλέψεις για δάνεια.

Κεφάλαια

Τα συνολικά ίδια κεφάλαια του Ομίλου Πειραιώς στις 31 Δεκεμβρίου 2017 ανήλθαν σε € 9,5 δις από € 9,8 δις στις 31 Δεκεμβρίου 2016, συνέπεια κυρίως της πληρωμής του τόκου € 165,5 εκατ. των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 2.040, 0 εκατ. το τελευταίο τρίμηνο του 2017 (€ 117,4 εκατ. μετά από φόρους). Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ, διαμορφώθηκε στο τέλος Δεκεμβρίου στο 15,1%, όπως και ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών Κατηγορίας Ι (Common Equity Tier 1). Το τμήμα των εποπτικών κεφαλαίων του Ομίλου που σχετίζεται με αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση βάσει των Ν. 4172/2013, Ν. 4302/2014, Ν. 4340/2015, στις 31 Δεκεμβρίου 2017 ανερχόταν σε € 4,0 δις. Ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών Κατηγορίας Ι (CET 1) του Ομίλου, με πλήρη εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου το 2024 (fully-loaded), διαμορφώθηκε σε 14,3%.

Με την ολοκλήρωση της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP) για το 2017, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) γνωστοποίησε στον Όμιλο Πειραιώς τη συνολική κεφαλαιακή του απαίτηση, η οποία ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2018. Σύμφωνα με τη σχετική απόφαση, η Τράπεζα Πειραιώς οφείλει να διατηρεί, σε ενοποιημένη βάση, συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ύψους 13,625%, ο οποίος περιλαμβάνει: α) τις ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα Ι της Βασιλείας (8,00%) σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 92(1) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, β) τις επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό τον Πυλώνα ΙΙ της Βασιλείας (3,75%) βάσει του άρθρου 16(2) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, και γ) το μεταβατικό απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, το οποίο για το 2018 έχει οριστεί στο 1,875%.

Αξίζει να σημειωθεί πως στις 27 Φεβρουαρίου 2018, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's αναβάθμισε τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική αξιολόγηση των καταθέσεων και του χρέους της Τράπεζας Πειραιώς σε Caa2 με σταθερές προοπτικές από Caa3 με σταθερές προοπτικές.

Παρουσία του Ομίλου

Το δίκτυο καταστημάτων του Ομίλου στο τέλος του Δεκεμβρίου 2017 αριθμούσε 753 μονάδες, με 620 καταστήματα στην Ελλάδα και 133 καταστήματα σε 5 χώρες στο εξωτερικό. Το δίκτυο καταστημάτων στην Ελλάδα μειώθηκε στη διάρκεια του 2017 κατά 40 μονάδες, ενώ στο εξωτερικό κατά 128, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής προγράμματος εξορθολογισμού. Κατά την ίδια χρονική στιγμή, ο αριθμός προσωπικού του Ομίλου από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανερχόταν σε 15.115 άτομα, από τα οποία 13.253 στην Ελλάδα (2016: 18.075 και 14.492 αντίστοιχα).

Στις 31 Δεκεμβρίου 2017, οι διεθνείς δραστηριότητες του Ομίλου αποτελούσαν το 6,0% του ενεργητικού, το 17,7% του δικτύου καταστημάτων και το 12,3% του ανθρώπινου δυναμικού του.

Μετοχικό Κεφάλαιο

Κατά την 31.12.2017 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε ποσό €2.619.954.984 διαιρούμενο σε 436.659.164 κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές ονομαστικής αξίας €6,00 η καθεμία. Οι κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς είναι άυλες και εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Την 2η Ιανουαρίου 2018, ήταν η τελευταία ημέρα (Τ) για την εξάσκηση των Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (Warrants) της Τράπεζας Πειραιώς. Κατά την 9η και τελευταία διαδικασία εξάσκησής τους, ασκήθηκαν 7.136 Warrants επί μετοχών έκδοσης της Τράπεζας και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), από την οποία προέκυψαν 15 κοινές μετοχές και ανάλογη αύξηση των εν κυκλοφορία μετοχών (free float). Τα warrants που δεν εξασκήθηκαν μέχρι την ημερομηνία αυτή ανέρχονται σε 843.629.886, έληξαν αυτοδικαίως και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ μετά την ημερομηνία εκκαθάρισης των εντολών άσκησης στις 5 Ιανουαρίου 2018 (Τ+3).Ο αριθμός των εν κυκλοφορία μετοχών της Τράπεζας μετά από την ολοκλήρωση της τελευταίας διαδικασίας εξάσκησης των warrants της Τράπεζας δίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Αριθμός κοινών μετοχών ιδιοκτησίας ΤΧΣ / Ποσοστό επί του Συνολικού Μετοχικού Κεφαλαίου	115.375.400	26,42%
Αριθμός κοινών μετοχών ιδιοκτησίας Ιδιωτών Επενδυτών / Ποσοστό επί του Συνολικού Μετοχικού Κεφαλαίου	321.283.764	73,58%
Συνολικός αριθμός εν κυκλοφορία κοινών μετοχών / Ποσοστό επί του Συνολικού Μετοχικού Κεφαλαίου	436.659.164	100,00%

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ. Οι αγορές και οι πωλήσεις ιδίων μετοχών εντός της χρήσης 2017, καθώς και οι κατεχόμενες ίδιες μετοχές κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 σχετίζονται με συναλλαγές, οι οποίες διενεργούνται από τη θυγατρική εταιρεία Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ. στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, που απορρέουν από την ιδιότητά της ως ειδικού διαπραγματευτή.

Εφαρμογή Σχεδίου Αναδιάρθρωσης

Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε το Νοέμβριο 2015 αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το οποίο και εγκρίθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και στις 29 Νοεμβρίου 2015 και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι αναληφθείσες δεσμεύσεις ευθυγραμμίζονται με τους μεσοπρόθεσμους στρατηγικούς και χρηματοοικονομικούς στόχους της Τράπεζας, ενώ η στοχοθεσία της Τράπεζας επικεντρώνεται στις δραστηριότητές της στην Ελλάδα. Το αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του 2015 της Τράπεζας βασίσθηκε στις μακροοικονομικές παραδοχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τον χρόνο κατάρτισης του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, καθώς και σε ρυθμιστικές παραδοχές και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες βασικές δεσμεύσεις αναδιάρθρωσης:

- τη μείωση του αριθμού των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα, με μέγιστο αριθμό τα 650 καταστήματα μέχρι τις 31/12/2017,
- τον περαιτέρω περιορισμό του αριθμού των εργαζομένων στην Ελλάδα με μέγιστο αριθμό τους 13.200 μέχρι τις 31/12/2017 έναντι της αρχικής δέσμευσης για μέγιστο αριθμό τους 15.350,
- τη μείωση του συνολικού λειτουργικού κόστους στην Ελλάδα με μέγιστο ποσό τα €1,1 δις για τη χρήση 2017,
- τη μείωση μέχρι την 31/12/2018 του κόστους χρηματοδότησης της Τράπεζας μέσω της μείωσης του κόστους των καταθέσεων που αντλούνται στην Ελλάδα, ώστε να αποκατασταθεί η κερδοφορία προ προβλέψεων της Τράπεζας,
- τη μείωση του δείκτη δανείων μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες στην Ελλάδα στο 115% κατά ανώτατο όριο μέχρι την 31/12/2018,
- ρυθμό αύξησης των δανείων προ προβλέψεων ετησίως που δεν μπορεί να είναι υψηλότερος από το ρυθμό αύξησης της αγοράς, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
- την περαιτέρω μείωση, μέχρι την 30/6/2018, του χαρτοφυλακίου των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας στην αλλοδαπή,
- την εκποίηση του χαρτοφυλακίου μη εισηγμένων μετοχών μέχρι την 31/12/2017 για επενδύσεις άνω των € 5 εκατ. (με την επιφύλαξη μερικών εξαιρέσεων),
- την αποχή από την αγορά τίτλων μη επενδυτικής διαβάθμισης μέχρι την 30/6/2017 (με την επιφύλαξη μερικών εξαιρέσεων),
- την εφαρμογή ανώτατου ορίου στις αποδοχές των υπαλλήλων και διοικητικών στελεχών της Τράπεζας,
- ορισμένες άλλες δεσμεύσεις, που σχετίζονται με περιορισμούς: (α) πληρωμής μερισμάτων σε κοινές μετοχές της Τράπεζας μέχρι i) την 31/12/2017 ή ii) την αποπληρωμή των υβριδικών κεφαλαιακών μέσων που έχουν χορηγηθεί από κρατική ενίσχυση, ήτοι των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών κατοχής του ΤΧΣ ύψους € 2.040,0 εκατ. (ότι από τα δύο επέλθει νωρίτερα), (β) δυνατότητας της Τράπεζας να προβεί σε κάποιες εξαγορές εκτός αν δοθεί κατ' εξαίρεση έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή αν το τίμημα εξαγοράς είναι μικρότερο ενός προκαθορισμένου ορίου.

Το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης υλοποιείται μέχρι σήμερα σύμφωνα με τις αναληφθείσες δεσμεύσεις και μέσα στα χρονικά όρια που έχουν τεθεί.

Επιλεγμένα Στοιχεία Μη Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Ν.4403/2016)

Κατά τη διάρκεια του 2017, συνεχίσθηκε η κάλυψη των επιχειρησιακών αναγκών μέσω ανακατανομής του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού σε ποσοστό 98,0% - αντίστοιχο με εκείνο του 2016. Έμφαση δόθηκε στην ενίσχυση των Μονάδων του Recovery Banking Unit (RBU), με την τοποθέτηση 126 επιπλέον συνεργατών, σε συνέχεια των 250 που είχαν τοποθετηθεί

την περσινή χρονιά. Ολοκληρώθηκε, επίσης, η διαδικασία στελέχωσης του Δικτύου Καταστημάτων, σύμφωνα με τη νέα επιχειρησιακή τους δομή. Πιο συγκεκριμένα, στελεχώθηκαν 139 Κεντρικά Καταστήματα και 329 Καταστήματα Δορυφόροι.

Το ποσοστό προαγωγών διαμορφώθηκε στο 10,4% των εργαζομένων της Τράπεζας κατά το 2017, ενώ το ποσοστό των οικειοθελών αποχωρήσεων ήταν μόλις 0,26%, αντίστοιχο με το περσινό.

Επιπλέον, ολοκληρώθηκε η διαδικασία της αξιολόγησης απόδοσης για το έτος 2016 του 96,0% του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας, ελαφρά αυξημένο σε σχέση με την αξιολόγηση του έτους 2015 (περίπου 94,0%). Επιπλέον, τα στελέχη Senior & Middle Management της Τράπεζας, αξιολογήθηκαν για την ενδυνάμωση και ανάπτυξη των ηγετικών τους δεξιοτήτων, μέσω του συστήματος ανατροφοδότησης Lead 360° σε ποσοστό 94,5%.

Όσον αφορά την εκπαίδευση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, το 2017, υλοποιήθηκαν 2.767 προγράμματα, εντός και εκτός του Οργανισμού, που αντιστοιχούν σε 624.446 ανθρωποώρες εκπαίδευσης, εξασφαλίζοντας κατά μέσο όρο 47 ώρες εκπαίδευσης ανά εργαζόμενο, αντίστοιχο με τον περσινό. Επίσης, υπήρξαν 7.579 συμμετοχές σε ενδοτραπεζικά ή εξωτραπεζικά προγράμματα Leadership Development για την ανάπτυξη των ηγετικών και διοικητικών δεξιοτήτων στελεχών.

Σε ευθυγράμμιση με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο, η μονάδα Οργανωσιακής Μάθησης παρακολουθεί συστηματικά δείκτες εκπαίδευσης και άμεσης ανταπόκρισης για την κάλυψη του Ομίλου έναντι του λειτουργικού, πιστωτικού και άλλων κινδύνων. Στην κατεύθυνση αυτή, το 2017, πιστοποιήθηκαν 298 στελέχη της Τράπεζας στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, 478 στελέχη στην παροχή ασφαλιστικών υπηρεσιών, ενώ 965 ήδη πιστοποιημένα στελέχη ανανέωσαν τους τίτλους τους. Επιπλέον, το 2017, το 18% των συμμετοχών σε σεμινάρια αφορούσαν εκπαιδευτικές δράσεις κανονιστικής συμμόρφωσης, καταπολέμησης της απάτης και της διαφθοράς, θέματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Ο σεβασμός στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η αρχή των ίσων ευκαιριών διαπνέει όλες τις πολιτικές διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, εστιάζοντας στην αποφυγή διακρίσεων και ταυτόχρονα στην αναγνώριση και στο σεβασμό της διαφορετικότητας. Η Πολιτική Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η διαδικασία Διαχείρισης Παραπόνων είναι διαθέσιμη σε όλους τους εργαζόμενους μέσω του εσωτερικού καναλιού επικοινωνίας «HR Portal», ενώ οι αρχές της πολιτικής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι δημοσιευμένες στην εταιρική ιστοσελίδα του Ομίλου. Σε αυτό το πλαίσιο, μέχρι και το τέλος του 2017 εκπαιδεύτηκε το 87,6% του ανθρώπινου δυναμικού στο σεμινάριο e-learning «Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ίσες Ευκαιρίες και Διαφορετικότητα στον Εργασιακό Χώρο», το οποίο διατέθηκε και στο ανθρώπινο δυναμικό 5 θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου στην Ελλάδα και 4 του εξωτερικού.

Στο πλαίσιο παρακολούθησης των λειτουργικών κινδύνων της Τράπεζας, το Ανθρώπινο Δυναμικό και Οργανωσιακή Μάθηση Ομίλου παρακολουθεί σε τακτική συχνότητα Δείκτες Κινδύνου που σχετίζονται με την τήρηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, με την εκπαίδευση για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος /ΧΤ και με τη διαχείριση των ψυχοκοινωνικών θεμάτων των εργαζομένων, ενώ εκπονεί Σχέδια Δράσης για τη μείωση/εξάλειψη των σχετικών κινδύνων. Τόσο τα αποτελέσματα των δεικτών, όσο και η πορεία των σχεδίων δράσης παρακολουθούνται στενά από τη Μονάδα Λειτουργικού Κινδύνου της Τράπεζας. Εντός του έτους, ολοκληρώθηκαν στο σύνολό τους 5 Σχέδια Δράσης, μεταξύ των οποίων ο «Ανασχεδιασμός Ροής Χορήγησης και Διαχείρισης Υπογραφών».

Επίσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ευθυγράμμιση στις αρχές συμπεριφοράς όλων των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της απασχόλησής τους στην Τράπεζα, ενημερώνονται κατά την πρόσληψή τους για τον Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας και

υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση ότι παρέλαβαν και έλαβαν γνώση του Κώδικα. Το Πλαίσιο Εργασιακών Σχέσεων και ο Κώδικας Δεοντολογίας είναι αναρτημένα και στην εσωτερική ιστοσελίδα της Τράπεζας, HR Portal.

Κατά τη διάρκεια του 2017, συνολικά 1.501 στελέχη της Τράπεζας εκπαιδεύθηκαν μέσω e-learning στον «Εντοπισμό και Διαχείριση Επικίνδυνων Συμπεριφορών», με το συνολικό ποσοστό του management team της Τράπεζας που έχει εκπαιδευτεί να διαμορφώνεται σε 81,0% στο τέλος του 2017 από 58,0% το 2016. Το ποσοστό ευθυγραμμίζεται με την ετήσια στοχοθέτηση του σχετικού Δείκτη Κινδύνου για τη μείωση του ψυχοκοινωνικού ρίσκου που απορρέει από τον ανθρώπινο παράγοντα.

Όσον αφορά στις παροχές προς το ανθρώπινο δυναμικό του Ομίλου και στο πλαίσιο της ομογενοποίησής τους, τον Μάρτιο του 2017 εντάχθηκε το σύνολο των εργαζομένων της Τράπεζας στην Ελλάδα σε ενιαίο Ομαδικό Πρόγραμμα Ασφάλισης Ζωής, Μόνιμης Ανικανότητας και Ιατροφαρμακευτικής Κάλυψης. Το Δεκέμβριο του 2017, ολοκληρώθηκε η ομογενοποίηση των Προγραμμάτων Αρωγής Τέκνων, με δυνατότητα ένταξης των τέκνων όλων των εργαζομένων της Τράπεζας στην Ελλάδα. Με την ομογενοποίηση του προγράμματος εντάχθηκαν στο πρόγραμμα 2.062 νέα μέλη (τέκνα εργαζομένων).

Στην Τράπεζα Πειραιώς δραστηριοποιούνται έξι (6) Σύλλογοι Εργαζομένων, οι οποίοι εκπροσωπούν περίπου το 85% του συνόλου τους. Στο πλαίσιο της συνεχούς διαβούλευσης με τα σωματεία αυτά, πραγματοποιήθηκαν το 2017 συναντήσεις με εκπροσώπους της Διοίκησης της Τράπεζας για την επίλυση θεσμικών και οικονομικών αιτημάτων, που κατέληξαν στην υπογραφή Επιχειρησιακής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, μεταξύ του αντιπροσωπευτικού Συλλόγου Εργαζομένων της Τράπεζας Πειραιώς (ΣΕΤΠ) και της Διοίκησης για την περίοδο 5/2017 - 5/2018.

Επιπλέον, η Τράπεζα είναι πλήρως εναρμονισμένη με τη κείμενη νομοθεσία στα θέματα ασφάλειας και υγείας στο χώρο εργασίας, όπου το 2017 αξιοποιήθηκαν 10.544 ώρες επισκέψεων Ιατρού Εργασίας και Τεχνικού Ασφαλείας, σε 766 υποδομές της, ενώ καταγράφηκε ένα μόνο περιστατικό ατυχήματος σε κατάστημά της.

Με εστίαση στη βιώσιμη ανάπτυξη και αναγνωρίζοντας την αξία της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης, κατά τη διάρκεια του 2017, υλοποιήθηκαν 75 δράσεις εθελοντισμού, με περισσότερες από 10.000 συμμετοχές εργαζομένων της Τράπεζας. Τέλος, κατά το β' τρίμηνο 2017 διενεργήθηκε, Έρευνα Δέσμευσης Εργαζομένων «Transforming the Employee Experience» στην Ελλάδα, με τη συμμετοχή 10.833 εργαζομένων (81% του αντίστοιχου πληθυσμού).

Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει σε διεθνείς πρωτοβουλίες και δείκτες αξιολόγησης εταιρικής αειφορίας. Από το 2004, συμμετέχει εθελοντικά στο Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ (UN Global Compact), από το 2007 στην Οικονομική Πρωτοβουλία του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (United Nations Environment Programme Finance Initiative - UNEP FI) και δραστηριοποιείται στις πρωτοβουλίες του, όπως η υπογραφή της «Δήλωσης Προθέσεων για την Ενεργειακή Απόδοση (Declaration of Intent on Energy Efficiency)» και του «Μανιφέστου Θετικών Επιδράσεων για τη μετάβαση στη χωρίς αποκλεισμούς πράσινη οικονομία» (Positive impact manifesto for the transition to an inclusive green economy).

Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής της πολιτικής, η Τράπεζα έχει δεσμευθεί να περιορίζει το περιβαλλοντικό και ενεργειακό της αποτύπωμα. Για το λόγο αυτό υπολογίζει σε ετήσια βάση τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία της, ενώ αναπτύσσει δράσεις που μειώνουν το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα. Τα παραπάνω στοιχεία δημοσιεύονται ετησίως στην Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης και στην Περιβαλλοντική Δήλωση της Τράπεζας.

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει αναπτύξει και εφαρμόζει Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) σε όλα της τα καταστήματα και τα κτήρια διοίκησης, πιστοποιημένο σύμφωνα με τον Κανονισμό *Eco-Management and Audit Scheme (EMAS)* και το πρότυπο *ISO 14001*. Το 2017, το ΣΠΔ της Τράπεζας Πειραιώς αναθεωρήθηκε ώστε να εναρμονιστεί με τις απαιτήσεις του

νέου προτύπου *ISO 14001:2015*, εντάσσοντας τις έννοιες της διαχείρισης κινδύνων και ευκαιριών στην Τράπεζα οι οποίες σχετίζονται με τις περιβαλλοντικές πλευρές, και απαιτούν δεσμεύσεις για την αειφορία και την κοινωνική υπευθυνότητα και μεγαλύτερη εμπλοκή από την πλευρά της ανώτατης διοίκησης.

Με περισσότερες από 750 κτηριακές υποδομές και περισσότερους από 900 άμεσα εμπλεκόμενους εργαζόμενους στο ΣΠΔ (7% του συνόλου των εργαζομένων στην Ελλάδα), η Τράπεζα είναι ένας από τους μεγαλύτερους οργανισμούς στην Ευρώπη που εφαρμόζει ένα τόσο αυστηρό πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης. Στο πλαίσιο του ΣΠΔ, συνολικά από το 2008 έως το 2016 οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ανά εργαζόμενο και η κατανάλωση χαρτιού ανά εργαζόμενο της Τράπεζας Πειραιώς μειώθηκαν κατά 36% και 29% αντίστοιχα, ενώ η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανά τετραγωνικό μέτρο μειώθηκε κατά 19%. [1] Εντός του 2017, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς εξασφάλισε για πρώτη φορά Εγγυήσεις Προέλευσης (*Guarantees of Origin*) ότι το σύνολο της καταναλωθείσας ηλεκτρικής ενέργειας για το 2016 έχει προέλθει από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Πέραν του περιβαλλοντικού οφέλους, το καθαρό οικονομικό όφελος από την υλοποίηση των περιβαλλοντικών προγραμμάτων της Τράπεζας ανέρχεται σε €5 εκατ. ετησίως.

Μέσω της Εφαρμογής Διαχείρισης Κλιματικού Κινδύνου - που αποτιμά με οικονομικούς όρους την κλιματική έκθεση των ελληνικών επιχειρήσεων και η οποία έχει αναπτυχθεί από την Τράπεζα - η Τράπεζα Πειραιώς πραγματοποιεί ετησίως τον υπολογισμό της κλιματικής έκθεσης των επιχειρηματικών της πιστούχων σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που ενδέχεται να επηρεασθούν οικονομικά από την κλιματική αλλαγή. Η συνολική κλιματική έκθεση των επιχειρηματικών πιστούχων της Τράπεζας υπολογίσθηκε για το 2016 σε €592 εκατ., δηλαδή 1,3% επί του συνολικού κύκλου εργασιών τους, έναντι €674 εκατ., το 2015 ή 1,6% αντιστοίχως. Επί του συνόλου των επιχειρηματικών πιστούχων της Τράπεζας μόνο το 6,7% βρίσκεται στους κλάδους υψηλής κλιματικής έκθεσης.

Με γνώμονα την αποτελεσματική διαχείριση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων στο επιχειρηματικό δανειακό χαρτοφυλάκιο, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς ολοκλήρωσε το 2017 την εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης Κινδύνων επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων (*Environmental and Social Management System, ESMS*). Με την εφαρμογή του, ενισχύθηκαν οι διαδικασίες χρηματοδότησης επιχειρήσεων, υιοθετώντας περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια, σύμφωνα με τα εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η διαφάνεια, η ποιότητα του χαρτοφυλακίου και η έγκαιρη ενημέρωση και υποστήριξη των πελατών στη διαχείριση τυχόν κινδύνων. Εντός του 2017 ολοκληρώθηκε η τροποποίηση των δανειακών συμβάσεων και οι απαιτούμενες συστημικές προσαρμογές, με σκοπό την αποτελεσματική και άρτια εφαρμογή του *ESMS*.

Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία «EU Business @Biodiveristy Platform». Στόχος της πλατφόρμας είναι να αναπτύξει αρχές, εργαλεία μέτρησης, και προσεγγίσεις που ενσωματώνουν τη βιοποικιλότητα στην επιχειρηματικότητα.

Συναλλαγές Μεταξύ Συνδεδεμένων Μερών

Σχετικά με τις συναλλαγές της Τράπεζας με συνδεμένα με αυτήν πρόσωπα, όπως μέλη Διοικητικού Συμβουλίου και Διοίκησης της Τράπεζας και θυγατρικών, σημειώνεται ότι αυτές δεν ήταν σημαντικές κατά το 2017, ενώ σχετική πιο αναλυτική αναφορά περιλαμβάνεται στις συνημμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου του 2017.

[1] Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ΣΠΔ και το Περιβαλλοντικό Αποτύπωμα της Τράπεζας: http://www.piraeusbankgroup.com/el/corporate-responsibility/environment/environmental-fields-of-action/environmental-management

Διαχείριση Κινδύνων

Η διαχείριση κινδύνων συγκεντρώνει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τη συνεχή μέριμνα της Διοίκησης με στόχο την αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων, σε ατομικό και επίπεδο Ομίλου, με γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας και συνέχειας των εργασιών της. Η συνετή εφαρμογή και διαρκής εξέλιξη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων αποτελεί προτεραιότητα και συνυπολογίζεται στη χάραξη των επιχειρηματικών και στρατηγικών σχεδίων του Ομίλου.

Ο Όμιλος έχει θεσπίσει λεπτομερείς διαδικασίες και επαρκείς μηχανισμούς για τον έλεγχο των κινδύνων, προκειμένου να εντοπίζονται / διαχειρίζονται / παρακολουθούνται / αναφέρονται οι κίνδυνοι.

Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων

- Υλοποίηση προγράμματος για την εφαρμογή των ΔΠΧΑ 9 (IFRS 9)
- Σχεδιασμό, προετοιμασία και διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (EBA Stress Test 2018)
- Ανάπτυξη πλαισίου Value Based Management (VBM)
- Ανάπτυξη πλαισίου & πολιτικής διακυβέρνησης δεδομένων (Data Governance Framework)
- Σχεδιασμό, προετοιμασία και υλοποίηση της μετάβασης στο νέο πλαίσιο παροχής επενδυτικών υπηρεσιών MiFiD & PRIPs (υπό την Οδηγία 2014/65/ΕΕ)
- Σχεδιασμό, προετοιμασία και εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2016/867 για τη συλλογή αναλυτικών πιστωτικών δεδομένων και δεδομένων πιστωτικού κινδύνου (Analytical Credit Dataset, AnaCredit)

Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημιάς για τον Όμιλο, ο οποίος απορρέει από το ενδεχόμενο αδυναμίας των αντισυμβαλλομένων να εκπληρώσουν τις συμβατικές/ συναλλακτικές τους υποχρεώσεις. Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για τον Όμιλο και για το λόγο αυτό η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης.

Οι σημαντικότερες δράσεις βελτίωσης του Πλαισίου Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου κατά τη χρονιά που πέρασε ήταν:

- Υλοποίηση έργου αυτοματοποιημένων αναφορών για τις ανάγκες εποπτικών υποβολών (Credit Risk - FINREP) μέσω της αναβαθμισμένης ενδο-ομιλικής πλατφόρμας Moody's Risk Authority
- Δημιουργία ενοποιημένης ιστορικής βάσης αξιολογήσεων (rating) των επιχειρηματικών πελατών στο Moody's Risk Analyst αλλά και βασικών οικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών τους, για την πληρέστερη πληροφόρηση της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων.
- Υλοποίηση έργων βελτίωσης της παρακολούθησης των επιχειρηματικών ορίων & δανείων καθώς και της διαχείρισης προβληματικών απαιτήσεων
- Διαχείριση και υλοποίηση του έργου της εποπτικής αναφοράς ΠΕΕ102
- Επικαιροποίηση εγχειριδίου διαδικασιών του Retail Credit Control.
- Υλοποίηση 12 έργων του προγράμματος IFRS 9 και συμμετοχή στο έργο ανεξάρτητης επικύρωσης των IFRS 9 υποδειγμάτων.
- Ανάπτυξη 4 υποδειγμάτων για σκοπούς IRB & IFRS 9 (χαρτοφυλάκια ειδικού δανεισμού)

- Υποστήριξη/συμμετοχή στο πρόγραμμα IRB - έργα δημιουργίας ιστορικής βάσης δεδομένων, μοντέλου διακυβέρνησης υποδειγμάτων και προτύπου για την ανάπτυξη/επικύρωση υποδειγμάτων
- Υποστήριξη/συμμετοχή στο έργο VBM - cost of risk, στα πλαίσιο της εκτίμησης του economic value added σε επίπεδο VBM κατηγορίας
- Ανάπτυξη υποδείγματος για σκοπούς αξιολόγησης νέων αιτημάτων του Αγροτικού χαρτοφυλακίου.

Διαχείριση Κινδύνου Αγοράς & Ρευστότητας

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά στο ενδεχόμενο οικονομικών απωλειών εξαιτίας δυσμενών μεταβολών στο ύψος ή στην μεταβλητότητα των επιτοκίων, των ισοτιμιών νομισμάτων, και των τιμών των μετοχών και των εμπορευμάτων. Η Τράπεζα εκτιμά τον κίνδυνο αγοράς με χρήση της μεθόδου της Μέγιστης Δυνητικής Ζημιάς (Value at Risk, VaR) τόσο για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών όσο και για το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (Available For Sale -AFS). Η συνολική εκτίμηση του VaR κυμάνθηκε σε σχετικά χαμηλά επίπεδα.

Ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος αδυναμίας εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές γίνουν απαιτητές. Η Τράπεζα αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας συμβάλλει ουσιαστικά στην ικανότητα εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, χωρίς τον κίνδυνο να προκύψουν σημαντικές οικονομικές απώλειες.

Οι σημαντικότερες δράσεις βελτίωσης του Πλαισίου Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Ρευστότητας του Ομίλου κατά τη χρονιά που πέρασε ήταν:

- Ολοκλήρωση διενέργειας gap analysis και ανάπτυξη πλαισίου διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων στο Banking Book (IRRBB) και προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (Stress Test) σύμφωνα με απαιτήσεις EBA
- Ολοκλήρωση μεθοδολογίας και εξέλιξη έργου για την πλήρη εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου και τον υπολογισμό των εποπτικών δεικτών του Κινδύνου Ρευστότητας (CRD IV Liquidity framework implementation)
- Ανάπτυξη υποδείγματος για την αποτύπωση του κινδύνου ρευστότητας στα έντυπα πρότασης συνεργασίας και position που αντιστοιχεί στον πιστούχο / Όμιλο πιστούχου
- Επικαιροποίηση και υποβολή στις Εποπτικές Αρχές του Σχεδίου Ανάκαμψης (Recovery Plan) του Ομίλου
- Επικαιροποίηση εσωτερικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας και διαδικασίας διαχείρισης συναλλαγματικού κινδύνου θυγατρικών εξωτερικού
- Τροποποίηση ροών κτήσης δεδομένων αγοράς (market data) με σκοπό την πρόσβαση σε στοιχεία μέσω της πλατφόρμας Quantify της Τράπεζας και μείωση λειτουργικού κόστους και κινδύνου.
- Υποστήριξη/συμμετοχή στον υπολογισμό του δείκτη κινδύνου αγοράς (MRM) και των σεναρίων απόδοσης (performance scenarios), όπως απαιτείται από το πλαίσιο της MiFID II.
- Βελτιστοποίηση συστημικών διαδικασιών αναγνώρισης και αναφοράς των στοιχείων δεσμεύσεων ομολόγων της Τράπεζας στο πλαίσιο εποπτικών αναφορών.

Διαχείριση Λειτουργικού Κινδύνου

Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται το ενδεχόμενο ζημίας που προέρχεται από την ανεπάρκεια ή αποτυχία εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, από ανθρώπινο παράγοντα ή από εξωτερικά γεγονότα.

Οι σημαντικότερες δράσεις βελτίωσης του Πλαισίου Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου του Ομίλου κατά τη χρονιά που πέρασε ήταν:

- Συντονισμός έργου για την ενίσχυση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) της Τράπεζας που εστιάζει α) στη δημιουργία αναβαθμισμένων ρόλων (Liaisons λειτουργικού κινδύνου) στις δομές των επιχειρηματικών μονάδων και β) την ενίσχυση του ρόλου της μονάδας Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου, η οποία θα συνδέεται ως γραμμή αναφοράς με την ανωτέρω δομή και θα έχει κεντρικό ρόλο σε θέματα ΣΕΕ
- Ανάπτυξη πλαισίου καταγραφής σημείων ελέγχου λειτουργικού κινδύνου και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους.
- Επέκταση διαδικασιών και υποδομών για τη συλλογή και διαχείριση συμβάντων και ζημιών λειτουργικού κινδύνου με έμφαση στα συμβάντα που συνδέονται με πιστωτικό κίνδυνο.
- Ολοκλήρωση ανάπτυξης υποδομής και διαδικασιών συλλογής και αναφοράς συμβάντων και ζημιών που συνδέονται με Information & Communication Technology (ICT) Risk.
- Σταδιακή ενσωμάτωση όλων των λειτουργιών της διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου στη νέα πλατφόρμα διαχείρισης, η οποία έχει ήδη εγκατασταθεί και λειτουργεί.
- Υποστήριξη/συμμετοχή σε έργα βελτίωσης των μηχανισμών μείωσης (mitigation) λειτουργικού κινδύνου που αφορούν στο πλαίσιο πυρασφάλειας, στην παρακολούθηση υποχρεώσεων από δικαστικές αποφάσεις/ συμβάσεις και στη διαχείριση συμβάντων εσωτερικής απάτης.

Κεφαλαιακή Διαχείριση

- Συντονισμός, διαχείριση και υλοποίηση προγράμματος έργων για τη μετάβαση στην προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο (IRB)
- Αναβάθμιση εργαλείου εκτίμησης σταθμισμένου ενεργητικού και ολοκλήρωση πιλοτικής άσκησης στο πλαίσιο της 2ης φάσης του έργου επέκτασης χρήσης του σταθμισμένου ενεργητικού έναντι πιστωτικού κινδύνου στην εγκριτική διαδικασία (πρόταση συνεργασίας & position), έργο με στόχο την ενίσχυση διαδικασίας λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων και τη βελτιστοποίηση χρήσης των εποπτικών κεφαλαίων
- Διενέργεια ασκήσεων ποσοτικών επιπτώσεων μελλοντικών ρυθμίσεων για την κεφαλαιακή επάρκεια (νέα τυποποιημένη προσέγγιση για τον πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, CVA, Fundamental Review of the Trading Book - FRTB) και δράσεις για την απόκτηση ενδιάμεσων εργαλείων υπολογισμού της FRTB.
- Υλοποίηση έργου για την ενσωμάτωση των διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) No 2017/2395 αναφορικά με την μεταβατική εφαρμογή των IFRS 9 προβλέψεων στα εποπτικά κεφάλαια και στους υπολογιζόμενους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας

Συντονισμός Κινδύνων Ομίλου και Επικύρωσης Μοντέλων

- Ολοκλήρωση της ανάπτυξης συστήματος προσαρμοσμένης έναντι κινδύνου τιμολόγησης (Risk Based Pricing) για τα στεγαστικά δάνεια και τα δάνεια μικρομεσαίων επιχειρήσεων (SMEs).
- Συντονισμός και ανάπτυξη της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου (Risk & Capital Strategy) και του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων για το 2018 σε επίπεδο Ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των Θυγατρικών
- Συντονισμός και υλοποίηση της διεργασίας Αναγνώρισης Κινδύνων για το 2018 με τη συμμετοχή των κεντρικών μονάδων της Τράπεζας και των Θυγατρικών Εσωτερικού

- Ανάπτυξη Πλαισίου Επικύρωσης Υποδειγμάτων (μοντέλων)

Πιστωτικός Έλεγχος Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου

- Διενέργεια ανεξάρτητων αξιολογήσεων και τακτική παρακολούθηση της εξέλιξης της ποιότητας των εγκεκριμένων πιστοδοτικών ανοιγμάτων (post-approval) και των πρακτικών παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου.
- Επικαιροποίηση του μοντέλου και των κριτηρίων αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των επιχειρηματικών χαρτοφυλακίων
- Υποστήριξη/συμμετοχή στα έργα του πλαισίου διακυβέρνησης δεδομένων (Data Governance) και μοντέλου δεδομένων κινδύνων (Risk Data Model)
- Υποστήριξη για την παραγωγή της αναφοράς εξέλιξης της έκθεσης των Συνδεδεμένων προς την Τράπεζα Πιστούχων (Connected Borrowers) και παραγωγή Αναφοράς Περιθωρίων Πιστωτικής Επέκτασης των συγκεκριμένων πιστούχων, με σκοπό την παρακολούθηση της τήρησης σχετικής δέσμευσης που έχει αναλάβει η Τράπεζα προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού (DG Comp).
- Υποστήριξη στην κατάρτιση της Πολιτικής Εκτιμήσεων & Επανεκτιμήσεων Ακινήτων και της Πολιτικής Πώλησης Δανείων

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή παραμένουν οι πρωταρχικοί παράγοντες κινδύνου για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει, αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς. Ενδεχόμενες αρνητικές εξελίξεις στον τομέα αυτό θα είχαν επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας, την ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, τα αποτελέσματα και την κεφαλαιακή της βάση.

Επίσης, κίνδυνοι που σχετίζονται με τη μη ολοκλήρωση του Προγράμματος Στήριξης τον Αύγουστο του 2018 ή/και την έλλειψη πιστικού μακροοικονομικού σχεδιασμού για την επόμενη μέρα ενδέχεται να έχουν αρνητική επίδραση στην οικονομία και στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και να μειώσουν την εμπιστοσύνη στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας. Εντούτοις, η υστέρηση των επενδύσεων και το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένουν οι σημαντικότερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Εκτιμήσεις για την Εξέλιξη των Δραστηριοτήτων του Ομίλου Πειραιώς κατά το 2018

Οι πρώτοι μήνες του 2018 συνιστούν μια αναμφίβολα θετική συγκυρία για το εγχώριο οικονομικό και τραπεζικό περιβάλλον. Οι προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις από το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας αναμένεται πως θα επιταχύνουν την ανάκαμψη και την αναδιάρθρωση της οικονομίας, ενώ οι εκτιμήσεις των περισσότερων διεθνών οργανισμών και φορέων προσβλέπουν σε ένα θετικό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ γύρω στο 2% για το 2018, αν και χαμηλότερα των αρχικών εκτιμήσεων.

Προϋπόθεση αποτελεί η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος χρηματοδοτικής διευκόλυνσης προς την Ελλάδα, που εκτιμάται πως θα έχει σημαντικές θετικές επιδράσεις για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία.

Για να υπάρξει, ωστόσο, ομαλή ολοκλήρωση του προγράμματος και να επιτευχθεί η επιστροφή της χώρας σε βιώσιμη ανάπτυξη, πρέπει να διασφαλιστεί η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και των αποκρατικοποιήσεων, με πρώτο βήμα την άρση των εμποδίων σε μεγάλες επενδύσεις, και η διατήρηση των πρόσφατων δημοσιονομικών επιτευγμάτων.

Η Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού της σχεδιασμού, επικεντρώνεται σε όλες τις δυνατότητες και ευκαιρίες ανάκαμψης. Βασικά ζητήματα προς διαχείριση για το 2018 παραμένουν: α) η βελτίωση της ποιότητας ενεργητικού, με συνεπή υλοποίηση των επιχειρησιακών στόχων 2018-2019 μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs), β) η ενίσχυση της ρευστότητας, μέσω της σταδιακής επιστροφής καταθέσεων και της πλήρους αποδέσμευσης από τον μηχανισμό ELA γ) η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής βάσης και δ) η επάνοδος σε κερδοφόρα αποτελέσματα, με συνεχή βελτίωση των πηγών εσόδων, αλλά και της λειτουργικής αποτελεσματικότητας. Ακόμη, αναμένεται να συνεχισθεί και ολοκληρωθεί η προσπάθεια απομόχλευσης, κυρίως των δραστηριοτήτων εξωτερικού, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης.

Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς έχει ολοκληρώσει τη συνολική αναδιοργάνωση του Διοικητικού της Συμβουλίου, που περιλαμβάνει μέλη με διεθνή τραπεζική εμπειρία και ενισχύοντας έτσι την εταιρική της διακυβέρνηση, ενώ έχει αναδιοργανώσει σε σημαντικό βαθμό την ανώτατη διοικητική της δομή, ενισχύοντας την ανώτατη εκτελεστική της ομάδα και επανεξετάζοντας διεξοδικά όλες τις λειτουργίες και τις πολιτικές εσωτερικού ελέγχου.

Σήμερα διαθέτουμε την τεχνογνωσία, την εμπειρία και την αποφασιστικότητα να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις σημερινές προκλήσεις και να διασφαλίσουμε ότι η Τράπεζα θα ανταποκριθεί στις υψηλού επιπέδου απαιτήσεις λειτουργίας και εταιρικής διακυβέρνησης που υπαγορεύονται από τις βέλτιστες διεθνώς πρακτικές, αλλά και τις συστάσεις της ΕΚΤ.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η παρούσα Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας Πειραιώς αποτελεί μέρος της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και περιέχει πληροφορίες αναφορικά με τα ζητήματα του άρθρου 43ββ του Κ.Ν. 2190/1920 κατά την ημερομηνία αναφοράς της 31/12/2017.

Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Ι περιγράφεται το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που η Τράπεζα εφαρμόζει σε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης και λειτουργίας καθώς και τα στοιχεία του Εσωτερικού της Κανονισμού Εταιρικής Διακυβέρνησης και Λειτουργίας. Το Κεφάλαιο ΙΙ περιλαμβάνει την ανάλυση της σύνθεσης και τον τρόπο λειτουργίας των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων και των επιτροπών της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Διαχείρισης Κινδύνων, που εφαρμόζει η Τράπεζα.

Ι. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ & ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Η Τράπεζα Πειραιώς, ως ανώνυμη εταιρεία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών, παράλληλα με τις διατάξεις του Κ.Ν 2190/1920 και το Καταστατικό της, εφαρμόζει τις διατάξεις για την Εταιρική Διακυβέρνηση εισηγμένων εταιρειών που περιέχονται στο ν. 3016/2002. Επιπλέον, ως χρηματοπιστωτικός οργανισμός που εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα εφαρμόζει τις αυστηρότερες ειδικές διατάξεις του Ν. 4261/2014 και της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006 για τις αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Περαιτέρω, η Τράπεζα Πειραιώς έχει καταρτίσει και εφαρμόζει Εσωτερικό Κανονισμό Εταιρικής Διακυβέρνησης και Λειτουργίας (στο εξής «ο Κανονισμός») ο οποίος αποτελεί εσωτερικό έγγραφο της Τράπεζας. Στον Κανονισμό ενσωματώνονται οι κανόνες που απορρέουν από το υποχρεωτικό θεσμικό πλαίσιο (ιδίως ν. 3016/2002, ν. 4261/2014, Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006, απόφαση υπ' αριθμ. 5/204/14.11.2000 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι διατάξεις του Κανονισμού του Χρηματιστηρίου Αθηνών) και υιοθετούνται οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΟΟΣΑ (2004).

Τόσο το Καταστατικό της Τράπεζας όσο και ο Κανονισμός της, ο οποίος έχει υποβληθεί εγγράφως στην Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.piraeusbankgroup.com.

Βασικοί στόχοι του Κανονισμού είναι:

i) η διασφάλιση της διαφάνειας, αρτιότητας, λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας,
ii) η ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς την Τράπεζα των ημεδαπών και αλλοδαπών επενδυτών, των μετόχων, των εργαζομένων και των πελατών της,
iii) η διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας με τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, οι οποίες ρυθμίζουν την οργάνωση και λειτουργία της, καθώς και τις δραστηριότητές της,
iv) η διαμόρφωση πλαισίου αυτορρύθμισης της λειτουργίας της Τράπεζας με τη θέσπιση δεσμευτικών κανόνων για τη διοίκηση, τα στελέχη και το προσωπικό της, οι οποίοι λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις διατάξεις του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και θεσπίζονται με γνώμονα την ενίσχυση της χρηστής και υπεύθυνης διοίκησης και λειτουργίας της Τράπεζας.

Η οργανωτική δομή της Τράπεζας ευθυγραμμίζεται με τις εκάστοτε ισχύουσες αρχές του θεσμικού πλαισίου, το οποίο διέπει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, και είναι διαρθρωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κύριων επιχειρησιακών τομέων στους οποίους δραστηριοποιείται. Η διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και ο σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε υπηρεσιακής μονάδας της Τράπεζας αποτελούν τη βάση, στην οποία στηρίζονται η λειτουργία και οι εργασίες της Τράπεζας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο σχεδιασμό σαφούς οργανωτικής διάρθρωσης με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, στη θέσπιση αποτελεσματικών και αναλυτικών διαδικασιών διεξαγωγής των εργασιών της Τράπεζας και επαρκών μηχανισμών ελέγχου αυτών, καθώς και στον εντοπισμό, διαχείριση, παρακολούθηση και αναφορά των κινδύνων, τους οποίους αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της.

Βασικό μέλημα της Τράπεζας αποτελεί, επίσης, η ανάπτυξη και η συνεχής αναβάθμιση, τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο Ομίλου, του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της, το οποίο αποτελεί σύνολο επαρκώς τεκμηριωμένων και λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών, ενσωματώνει τις βέλτιστες αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης και καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της Τράπεζας, συντελώντας στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Στον Κανονισμό γίνεται αναλυτική αναφορά στις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των βασικών οργάνων της Τράπεζας, ιδίως αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο, την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, την Επιτροπή Αποδοχών, την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Διοικητικού Συμβουλίου, την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, την Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου και τις Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της υπαγωγής της στις διατάξεις του Ν.3864/2010, έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) η από 27/11/2015 Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας[2] (Relationship Framework Agreement - RFA). Το RFA ρυθμίζει τη σχέση μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ για θέματα που άπτονται μεταξύ άλλων: (α) της Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, (β) του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και της παρακολούθησης της υλοποίησης αυτού (γ) της παρακολούθησης της υλοποίησης του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της απόδοσης της Τράπεζας σε σχέση με αυτό, (δ) των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του Εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας (ε) της υποχρέωσης λήψης της έγκρισης του ΤΧΣ για σημαντικά θέματα, καθώς και (στ) της παρακολούθησης του προφίλ κινδύνου σε σχέση με την εγκεκριμένη Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίων της Τράπεζας.

[2] Σχέδιο Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) (βλ. http://www.hfsf.gr/files/rfa/RFA_HFSF_revised.pdf)

II. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

1. Γενική Συνέλευση των Μετόχων

1.1 Αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας Πειραιώς είναι το ανώτατο όργανο της Τράπεζας και είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, για την εκλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των εξωτερικών ελεγκτών καθώς και την έγκριση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης στην οποία περιλαμβάνονται η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και οι Ενοποιημένες και Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας. Οι αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης είναι αυτές που προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις και το καταστατικό της Τράπεζας.

1.2 Σύγκληση Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της Τράπεζας ή στην περιφέρεια άλλου δήμου εντός του νομού της έδρας ή άλλου δήμου όμορου της έδρας ή στην περιφέρεια του δήμου, όπου βρίσκεται η έδρα του Χρηματιστηρίου Αθηνών, τουλάχιστον μια φορά κάθε εταιρική χρήση, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία και το καταστατικό της. Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται τουλάχιστον είκοσι (20) μέρες πριν την πραγματοποίηση της συνεδρίασης (μη συμπεριλαμβανομένων των ημερών πρόσκλησης και συνεδρίασης) με πρόσκληση των μετόχων από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Η πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης αναρτάται, σύμφωνα με το νόμο, στην ιστοσελίδα της Τράπεζας Πειραιώς http://www.pirauesbankgroup.com καθώς και στο διαδικτυακό τόπο της Διεύθυνσης Εταιρειών & ΓΕΜΗ. Σε περίπτωση επαναληπτικών Γενικών Συνελεύσεων η πρόσκληση ανακοινώνεται ως ανωτέρω δέκα ημέρες τουλάχιστον πριν τη συνεδρίασή της. Δεν απαιτείται ανακοίνωση νεότερης πρόσκλησης, εάν στην αρχική πρόσκληση ορίζονται ο τόπος και ο χρόνος των επαναληπτικών συνεδριάσεων, εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, υπό την προϋπόθεση ότι μεσολαβούν τουλάχιστον δέκα (10) πλήρεις ημέρες ανάμεσα στην ματαιωθείσα συνεδρίαση και στην επαναληπτική.

Επιπλέον, από την ημέρα ανακοίνωσης της πρόσκλησης για σύγκληση Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων μέχρι και την ημέρα της Γενικής Συνέλευσης, αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας τουλάχιστον οι ακόλουθες πληροφορίες:

- το Επεξηγηματικό Σημείωμα για κάθε θέμα της Ημερήσιας Διάταξης που προτείνεται προς έγκριση από τη Γενική Συνέλευση,
- το Έντυπο Διορισμού Αντιπροσώπου (εξουσιοδότηση) για τη συμμετοχή και ψήφο στη Συνέλευση μέσω αντιπροσώπου,
- οι αναλυτικές πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2β του Κ.Ν. 2190/1920 σχετικά με τα δικαιώματα μειοψηφίας που ορίζονται στις παρ. 2, 2α, 4 και 5 του άρθρου 39 του Κ.Ν. 2190/1920 όπως ισχύουν, για τα δικαιώματα μειοψηφίας και τους όρους άσκησής τους και
- ο συνολικός αριθμός των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου που υφίστανται κατά την ημερομηνία της Πρόσκλησης της Γενικής Συνέλευσης.

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται εκ νέου εντός είκοσι (20) ημερών από τη χρονολογία της ματαιωθείσας συνεδρίασης εφ' όσον προσκληθεί προ δέκα (10) τουλάχιστον ημερών, βρίσκεται δε κατά την α' επαναληπτική συνεδρίαση σε

απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των θεμάτων της αρχικής ημερησίας διάταξης, οποιοδήποτε και αν είναι το εκπροσωπούμενο τμήμα του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Κατ' εξαίρεση, προκειμένου για αποφάσεις που αφορούν στη μεταβολή της εθνικότητας της Τράπεζας, στη μεταβολή του αντικειμένου της Τράπεζας, στην επαύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων, στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που δεν προβλέπεται από το καταστατικό, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, εκτός εάν επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, εκτός εάν γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 16 του Κ.Ν. 2190/1920, στη μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών, στη συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της εταιρείας, παροχή ή ανανέωση εξουσίας προς το διοικητικό συμβούλιο για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, και σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζεται στο νόμο, η συνέλευση ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι εκπροσωπούντες τα δύο τρίτα (2/3) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται εκ νέου εντός είκοσι (20) ημερών από τη χρονολογία της ματαιωθείσας συνεδρίασης εφ' όσον προσκληθεί προ δέκα (10) τουλάχιστον ημερών, βρίσκεται δε κατά την α' επαναληπτική συνεδρίαση σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των θεμάτων της αρχικής ημερησίας διάταξης όταν εκπροσωπείται το 1/2 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Εάν και πάλι δεν επιτευχθεί απαρτία, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται εκ νέου εντός είκοσι (20) ημερών από τη χρονολογία της ματαιωθείσας συνεδρίασης εφ' όσον προσκληθεί προ δέκα (10) τουλάχιστον ημερών, βρίσκεται δε κατά την β' επαναληπτική συνεδρίαση σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των θεμάτων της αρχικής ημερησίας διάταξης όταν εκπροσωπείται το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Οι αποφάσεις τη Γενικής Συνέλευσης λαμβάνονται κατ' απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων στη συνέλευση ψήφων. Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις που προβλέπονται από τις παρ. 3 και 5 του άρθρου 29 ν. 2190/1920 λαμβάνονται με πλειοψηφία των 2/3 των ψήφων που εκπροσωπούνται στη συνέλευση.

1.3 Δικαίωμα Συμμετοχής και Ψήφου

Στην Γενική Συνέλευση έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος και να ψηφίσουν οι Μέτοχοι που είναι εγγεγραμμένοι στο ηλεκτρονικό αρχείο των άυλων μετοχών της Τράπεζας του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.), που διαχειρίζεται το «Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων Ανώνυμη Εταιρεία» (ΕΛ.Κ.Α.Τ.) και τηρείται στα «Ελληνικά Χρηματιστήρια Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών, Εκκαθάρισης Διακανονισμού & Καταχώρησης» («ΕΧΑΕ»), κατά την πέμπτη ημέρα που προηγείται της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, (Ημερομηνία Καταγραφής).

Σε περίπτωση μη επίτευξης της απαιτούμενης απαρτίας στην συνεδρίαση της ΓΣ, στην Επαναληπτική Γενική Συνέλευση έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος και να ψηφίσουν Μέτοχοι, οι οποίοι θα είναι εγγεγραμμένοι στο ανωτέρω αρχείο κατά την πέμπτη ημέρα που προηγείται της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης. (Ημερομηνία Καταγραφής Επαναληπτικών Γενικών Συνελεύσεων)

Η μετοχική ιδιότητα κατά την Ημερομηνία Καταγραφής και την Ημερομηνία Καταγραφής Επαναληπτικών Γενικών Συνελεύσεων αποδεικνύεται μέσω απευθείας ηλεκτρονικής σύνδεσης της Τράπεζας με τα αρχεία του Σ.Α.Τ ή με την προσκόμισης έγγραφης βεβαίωσης του ως άνω φορέα. Για την άσκηση των δικαιωμάτων των μετόχων δεν απαιτείται η δέσμευση των μετοχών κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στην Ημερομηνία Καταγραφής ή και την

Ημερομηνία Καταγραφής Επαναληπτικών Γενικών Συνελεύσεων και την ημερομηνία της αντίστοιχης συνεδρίασης Γενικής Συνέλευσης.

1.4 Διαδικασία Συμμετοχής και Ψήφου μέσω αντιπροσώπου

Οι μέτοχοι συμμετέχουν στην Γενική Συνέλευση αυτοπροσώπως ή δια νομίμως εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου τους τον οποίον διορίζουν και ανακαλούν, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας.

1.5 Δικαιώματα Μειοψηφίας

Οι Μέτοχοι της Τράπεζας έχουν, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα που προβλέπονται στις παραγράφους 2, 2α, 4 και 5 του άρθρου 39 του Κ.Ν. 2190/20:
Εφόσον εκπροσωπούν τουλάχιστον ένα εικοστό (1/20) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, μπορούν με αίτησή τους, να ζητήσουν από το Διοικητικό Συμβούλιο να εγγράψει στην ημερήσια διάταξη της ΓΣ, πρόσθετα θέματα. Η συγκεκριμένη αίτηση πρέπει να περιέλθει στο Διοικητικό Συμβούλιο τουλάχιστον δέκα πέντε (15) ημέρες πριν από την ημερομηνία της ΓΣ. Η αίτηση για την εγγραφή πρόσθετων θεμάτων στην Ημερήσια Διάταξη συνοδεύεται από αιτιολόγηση ή από σχέδιο απόφασης προς έγκριση στην ΓΣ. Η αναθεωρημένη Ημερήσια Διάταξη δημοσιοποιείται με τον ίδιο τρόπο όπως η προηγούμενη Ημερήσια Διάταξη δεκατρείς (13) ημέρες πριν από την ημερομηνία της ΓΣ και ταυτόχρονα τίθεται στη διάθεση των μετόχων στην ιστοσελίδα της Εταιρείας, μαζί με την αιτιολόγηση ή το σχέδιο απόφασης που έχει υποβληθεί από τους αιτούντες μετόχους, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 27, παρ. 3 του Κ.Ν. 2190/1920.

Εφόσον εκπροσωπούν τουλάχιστον ένα εικοστό (1/20) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, μπορούν με αίτησή τους, να ζητήσουν από το Διοικητικό Συμβούλιο να θέσει στη διάθεση των μετόχων, τουλάχιστον έξι (6) ημέρες πριν την ημερομηνία της ΓΣ, με ανάρτηση στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (http://www.piraeusbankgroup.com), σχέδια αποφάσεων για τα θέματα που έχουν περιληφθεί στην αρχική ή την αναθεωρημένη ημερήσια διάταξη. Η συγκεκριμένη αίτηση πρέπει να περιέλθει στο Διοικητικό Συμβούλιο, επτά (7) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημερομηνία της ΓΣ.

Μετά από αίτηση οποιουδήποτε Μετόχου που υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να παράσχει στην ΓΣ τις αιτούμενες συγκεκριμένες πληροφορίες για τις υποθέσεις της Τράπεζας, στο μέτρο που αυτές είναι χρήσιμες για την πραγματική εκτίμηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να απαντήσει ενιαία σε αιτήσεις μετόχων με το ίδιο περιεχόμενο. Υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν υφίσταται όταν οι σχετικές πληροφορίες διατίθενται ήδη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, ιδίως με τη μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων. Επίσης με αίτηση μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, που υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την ΓΣ, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να ανακοινώσει στην ΓΣ τα ποσά που κατά την τελευταία διετία καταβλήθηκαν σε κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ή τους διευθυντές της Τράπεζας, καθώς και κάθε παροχή προς τα πρόσωπα αυτά, από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση της Τράπεζας με αυτούς. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών για αποχρώντα ουσιώδη λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα πρακτικά.

Μετά από αίτηση μετόχων που εκπροσωπούν το ένα πέμπτο (1/5) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, η οποία υποβάλλεται στην Εταιρεία πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την ΓΣ, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να παρέχει στη Γενική Συνέλευση πληροφορίες για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της Εταιρείας. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών για αποχρώντα ουσιώδη λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα πρακτικά.

Σε όλες τις ανωτέρω αναφερόμενες περιπτώσεις οι αιτούντες μέτοχοι οφείλουν να αποδεικνύουν τη μετοχική τους ιδιότητα και τον αριθμό των μετοχών που κατέχουν κατά την άσκηση του σχετικού δικαιώματος. Τέτοια απόδειξη αποτελεί και η προσκόμιση βεβαίωσης από τον φορέα στον οποίο τηρούνται οι οικείες κινητές αξίες ή η πιστοποίηση της μετοχικής ιδιότητας με απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση φορέα και Τράπεζας.

Πληροφορίες για την λειτουργία και τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων της Τράπεζας παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, στον παρακάτω σύνδεσμο: http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/general-meetings

2. Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.)

2.1 Σύνθεση

Η Τράπεζα, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Καταστατικού της, όπως αυτό ισχύει σήμερα, διοικείται από Δ.Σ. που αποτελείται από εννέα (9) έως δεκαεννέα (19) Μέλη. Βάσει του νόμου 3016/2002, το Δ.Σ. αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. δεν πρέπει να είναι μικρότερος του 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών. Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., τουλάχιστον δύο (2) πρέπει να είναι ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 του ανωτέρω Νόμου. Σύμφωνα με τον Ν.3864/2010, στο Δ.Σ. της Τράπεζας μετέχει και εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.). Οι αρμοδιότητές του ορίζονται στο Ν.3864/2010 και το RFA.

Επιπρόσθετα, το RFA περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τις εξής προβλέψεις σχετικά με τη σύνθεση του Δ.Σ. της Τράπεζας: (α) ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. δεν μπορεί να είναι μικρότερος των επτά (7) και μεγαλύτερος των δεκαπέντε (15), επιτρεπόμενου μόνο μονού αριθμού μελών συμπεριλαμβανομένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ σύμφωνα με το Ν.3864/2010 (β) ο Πρόεδρος του Δ.Σ. πρέπει να είναι μη εκτελεστικό μέλος και δεν μπορεί να προεδρεύει ταυτόχρονα της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, (γ) η πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. πρέπει να είναι μη εκτελεστικά ενώ τουλάχιστον το 50% αυτών (στρογγυλοποιούμενο στον πλησιέστερο ακέραιο) και σε κάθε περίπτωση όχι λιγότερα από τρία (3), του Εκπροσώπου του ΤΧΣ μη συμπεριλαμβανομένου, πρέπει να είναι ανεξάρτητα κατά την έννοια του Ν. 3016/2002 και της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/ΕC, (δ) το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) εκτελεστικά μέλη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει υιοθετήσει Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., η οποία αναθεωρήθηκε το Δεκέμβριο του 2016 από το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν σχετικής εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. Η εν λόγω Πολιτική βασίζεται στις ισχύουσες κανονιστικές υποχρεώσεις και ενσωματώνει τα ακόλουθα κείμενα: (α) τις διατάξεις του Ν.4261/2014, (β) τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ αναφορικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του Δ.Σ. (2012), (γ) τις προβλέψεις του RFA καθώς και βέλτιστες διεθνείς πρακτικές. Στην εν λόγω πολιτική περιγράφονται αναλυτικά οι γενικές αρχές, η διαδικασία καθώς και τα κριτήρια ανάδειξης υποψηφίων μελών του Δ.Σ. (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του Τ.Χ.Σ.) στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, (α) κριτήρια καταλληλόλητας (fit and proper), (β) κριτήρια αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων, (γ) κριτήρια διαθεσιμότητας και αφιέρωσης επαρκούς χρόνου στις εργασίες του Δ.Σ., (δ) κριτήρια που αφορούν τη χρηματοοικονομική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα, τη δέσμευση για την εφαρμογή διεθνώς αναγνωρισμένων βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών με έμφαση στη διαχείριση κινδύνων, την κανονιστική συμμόρφωση και το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΣΕ), την επαρκή γνώση του κανονιστικού και επιχειρηματικού πλαισίου στο οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα καθώς και (ε) κριτήρια που αφορούν την ανεξαρτησία, το ήθος, την προσωπικότητα του υποψήφιου μέλους.

Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να θεωρηθεί από το ΔΣ και την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. ένα πρόσωπο ως κατάλληλος υποψήφιος, θα πρέπει:

(α) να πληροί τα κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper) όπως ορίζονται στην παράγραφο (α) κατωτέρω,
(β) να μη συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων με την Τράπεζα,
(γ) να είναι σε θέση να αφιερώνει επαρκή χρόνο στο Δ.Σ. της Τράπεζας ανάλογα με τη θέση για την οποία προτείνεται,
(δ) να πληροί ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην παράγραφο (δ) κατωτέρω.

(α) Κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper)

1. **Τιμιότητα, ακεραιότητα και αξιοπιστία:** Ο υποψήφιος, με βάση το ιστορικό του, πρέπει να έχει την ικανότητα να εμπνέει στο πρόσωπό του την εμπιστοσύνη που απαιτείται για την ένταξή του στο ανώτατο όργανο διοίκησης της Τράπεζας. Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. διασφαλίζει ότι όλοι οι υποψήφιοι είναι ανεπίληπτα πρόσωπα.
2. **Εμπειρία και Προϋπηρεσία:** Ο υποψήφιος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή εμπειρία και επιτυχή σταδιοδρομία στον αντίστοιχο τομέα του. Θα πρέπει, επίσης, να είναι σε θέση να τεκμηριώσει σχετική προγενέστερη προϋπηρεσία του, η οποία καλύπτει τις απαιτήσεις αυτής της παραγράφου.
3. **Ανεξαρτησία πνεύματος:** Ο υποψήφιος θα πρέπει να έχει σαφώς την ικανότητα να σχηματίζει και εκφράζει ανεξάρτητη κρίση επί όλων των θεμάτων που επιλαμβάνεται το Δ.Σ.

(β) Απουσία σύγκρουσης συμφερόντων - Ασυμβίβαστο μελών Δ. Σ.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών και το Δ.Σ., διασφαλίζουν ότι δεν υφίστανται στο πρόσωπο υποψήφιου μέλους Δ.Σ. επαγγελματικές ιδιότητες ασυμβίβαστες με την ιδιότητα του μέλους του Δ.Σ. της Τράπεζας, καθώς και ότι τα προσωπικά, επιχειρηματικά ή επαγγελματικά συμφέροντα και σχέσεις των υποψηφίων δεν συγκρούονται σε πάγια βάση με τα συμφέροντα της Τράπεζας και του Ομίλου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας και το εκάστοτε ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και ειδικά το άρθρο 23 του ΚΝ 2190/1920. Όλοι οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλλουν, πριν από την οριστική εκλογή τους, δήλωση ότι δεν θα συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων με την Τράπεζα μετά την εκλογή τους ως Μέλη Δ.Σ.

(γ) Αφιέρωση χρόνου

Όλα τα υπό εξέταση πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να αφιερώνουν επαρκή χρόνο και ενέργεια για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Στην περίπτωση των μη εκτελεστικών μελών, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στον αριθμό των συμμετοχών τους σε άλλα Δ.Σ. και των λοιπών δεσμεύσεών τους εκτός Τράπεζας.

Σύμφωνα με το άρθρο 83 παρ. 3 του Ν. 4261/2014 (άρθρο 91.3 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ) και με την επιφύλαξη των παρ. 4 και 5 του ως άνω άθρου, τα μέλη του Δ.Σ. δεν επιτρέπεται να κατέχουν περισσότερες της μιας εκ του ακόλουθου συνδυασμού θέσεων σε Διοικητικά Συμβούλια ταυτόχρονα: (α) μία θέση εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. και δύο θέσεις μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ., (β) τέσσερις θέσεις μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ.

(δ) Επιθυμητά χαρακτηριστικά μελών ΔΣ

Οι υποψήφιοι είναι επιθυμητό να διαθέτουν ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στη συνέχεια, και το Δ.Σ. να καλύπτει σε συλλογικό επίπεδο τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

1. **Χρηματοοικονομική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα (FIE):** Επαρκής κατανόηση των τραπεζικών εργασιών (με έμφαση στις χορηγήσεις και την διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων), του τομέα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των ειδικών χαρακτηριστικών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
2. **Χρηματοοικονομική εμπειρία:** Επαρκής κατανόηση θεμάτων ελέγχου και λογιστικής, και χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

3. Ισχυρή δέσμευση για την εφαρμογή **διεθνώς αναγνωρισμένων βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών** με έμφαση στην εταιρική διακυβέρνηση, τη διαχείριση κινδύνων, τη κανονιστική συμμόρφωση και στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου,
4. **Κανονιστικό πλαίσιο και διακυβέρνηση:** Επαρκής γνώση του κανονιστικού πλαισίου προληπτικής εποπτείας πιστωτικών ιδρυμάτων (π.χ. εθνικού και ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα), θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης και νομικών ευθυνών.
5. **Διαχείριση κινδύνων: Ικανότητα εποπτείας του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων συμπεριλαμβανομένων της κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων και διάθεσης ανάληψης κινδύνων.** Ικανότητα αναγνώρισης, εκτίμησης και αξιολόγησης των κύριων μορφών κινδύνου που αντιμετωπίζει η Τράπεζα. Κατανόηση των θεμελιωδών ζητημάτων που αφορούν την διαχείριση των κινδύνων καθώς και την διαχείριση των κεφαλαίων.
6. **Στρατηγική:** Κατανόηση του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα, περιλαμβανομένης της ικανότητας αναγνώρισης των συμφερόντων των εμπλεκομένων μερών (πχ. μέτοχοι, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού/ Monitoring Trustee. Εποπτικές Αρχές, εργαζόμενοι), των οικονομικών αλληλεξαρτήσεων καθώς και των άλλων εξωτερικών επιδράσεων στην ικανότητα του οργανισμού να επιτύχει τους στόχους του.
7. **Ηγετικό προφίλ:** Εμπειρία σε μεγάλους Ομίλους (εισηγμένους σε χρηματιστήριο ή μη), δραστηριοποιούμενους σε διάφορους τομείς, κατά προτίμηση σε ηγετικές θέσεις (πχ Προέδρου ΔΣ, Διευθύνοντα Συμβούλου, ή άλλου ρόλου σε ανώτατο διοικητικό επίπεδο).
8. **Θέληση να επιχειρηματολογεί εποικοδομητικά κατά τη διαμόρφωση των αποφάσεων του ΔΣ:** Θέληση και ηθικό και πνευματικό ανάστημα να αντιπαρατίθεται, κατά τρόπο εποικοδομητικό, στις αποφάσεις και ενέργειες της εκτελεστικής διοίκησης της Τράπεζας, διατηρώντας παράλληλα το αναγκαίο πνεύμα ομαδικότητας και αποφεύγοντας τη δημιουργία εντάσεων.
9. **Ισορροπία στη συμμετοχή των δύο φύλων:** Ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ ανδρών και γυναικών ως μελών του Δ.Σ., σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα στο κανονιστικό πλαίσιο.
10. **Ανεξαρτησία:** Σε περίπτωση ανεξάρτητης μη εκτελεστικής θέσης, ο υποψήφιος πρέπει να πληροί όλα τα τυπικά κριτήρια ανεξαρτησίας του Ν. 3016/2002 και να είναι συμβατός με τη σύσταση 2005/162/ΕC της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα και με τη σχετική πρόβλεψη του RFA.

Πρόσθετα κριτήρια για τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ.: Τα υπό εξέταση πρόσωπα για τη θέση εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. θα πρέπει επιπλέον να είναι διατεθειμένα να συνάψουν σύμβαση πλήρους απασχόλησης ή παροχής υπηρεσιών με την Τράπεζα και να έχουν αποδείξει, τόσο στη σημερινή όσο και σε προηγούμενες θέσεις, ότι διαθέτουν την εμπειρία, την ικανότητα και την ακεραιότητα ως εκτελεστικά μέλη για την καθοδήγηση της Τράπεζας (και του Ομίλου της) στην επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.

Κατά τη διάρκεια υπαγωγής της Τράπεζας στις διατάξεις του Ν. 3864/2010, η σύνθεση του Δ.Σ. και τα μέλη του πρέπει επιπλέον να πληρούν τα κριτήρια που περιγράφονται στις παραγράφους 7, 8 και 10 του άρθρου 10 αυτού.

Σημειώνεται, τέλος, ότι σύμφωνα με το νέο εποπτικό πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας (SSM) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας υπόκειται στη διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας και καταλληλότητάς του από τον SSM.

Το Δ.Σ. εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας η οποία ορίζει μεταξύ αυτών και τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ.. Η Γενική Συνέλευση κατά την εκλογή των Μελών του Δ.Σ. μπορεί να εκλέξει ως μέλη και μη μετόχους της Τράπεζας.

Ο εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. στο Δ.Σ. της Τράπεζας ορίζεται με σχετικό γραπτό αίτημα του Τ.Χ.Σ. προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. σε συνέχεια του οποίου το Δ.Σ. προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες σύμφωνα με τον Κωδικοποιημένο Νόμο

2190/1920 και το Καταστατικό της Τράπεζας για την ολοκλήρωση της εκλογής του, συμπεριλαμβανομένης της ανακοίνωσης του διορισμού του στη Γενική Συνέλευση.

Η διάρκεια της θητείας των μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας είναι τριετής, παρατείνεται δε μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση (Τ.Γ.Σ) που συνέρχεται μετά τη λήξη της θητείας τους. Το παρόν Δ.Σ. εξελέγη από την Τ.Γ.Σ. της 28 Ιουνίου 2017 και ως εκ τούτου η θητεία του λήγει την 28 Ιουνίου 2020, παρατεινόμενη κατά τα ανωτέρω.

Αν κάποιο μέλος του Δ.Σ. παραιτηθεί, πεθάνει ή εκπέσει από το αξίωμα του με οποιοδήποτε τρόπο, ή κηρυχθεί έκπτωτο με απόφαση του Δ.Σ. λόγω αδικαιολόγητης απουσίας από τις συνεδριάσεις επί τρεις (3) συνεχείς μήνες, το Δ.Σ. δύναται να συνεχίσει τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς την αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών εφόσον τα εναπομείναντα μέλη είναι τουλάχιστον εννέα (9). Σε περίπτωση που τα μέλη του Δ.Σ. μειωθούν κάτω από εννέα (9), το Δ.Σ. υποχρεούται να εκλέξει αντικαταστάτες για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους που αντικαθίσταται τουλάχιστον μέχρι του αριθμού των εννέα (9). Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του άρθρου 7β του Κ.Ν. 2190/1920, όπως εκάστοτε ισχύει, και ανακοινώνεται από το Δ.Σ. στην αμέσως προσεχή Γενική Συνέλευση.

Το Δ.Σ. της Τράπεζας Πειραιώς, το οποίο εξελέγη από την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 28ης Ιουνίου 2017 και συγκροτήθηκε σε σώμα την ίδια ως άνω ημερομηνία είχε την ακόλουθη σύνθεση:

1	Γεώργιος Χαντζηνικολάου του Πέτρου	Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος
2	Karel De Boeck του Gerard	Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
3	Χρήστος Μεγάλου του Ιωάννη	Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
4	Ηλίας Μίλης του Δημητρίου	Εντεταλμένος Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
5	Βενετία Κοντογούρη του Γεράσιμου	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
6	Arne Berggren του Sten	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
7	Enrico Tommaso Cucchiani του Clemente	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
8	David Hexter του Richard	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
9	Σολομών Μπεράχας του Αλβέρτου	Μη Εκτελεστικό Μέλος
10	Alexander Blades του Ζήση	Μη Εκτελεστικό Μέλος
11	Αικατερίνη Μπερίτση του Κωνσταντίνου	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν. 3864/2010

Κατά την 31/12/2017 καθώς και την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, το Δ.Σ. έχει την παρακάτω σύνθεση, όπως αυτή διαμορφώθηκε έπειτα από μεταβολές (παραιτήσεις, αντικαταστάσεις Μελών), την ανασυγκρότηση του Δ.Σ. σε σώμα και τον ορισμό των Εκτελεστικών και Μη Εκτελεστικών Μελών, σύμφωνα με το Νόμο 3016/2002:

1	Γεώργιος Χαντζηνικολάου του Πέτρου	Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος
2	Karel De Boeck του Gerard	Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
3	Χρήστος Μεγάλου του Ιωάννη	Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
4	Γεώργιος Γεωργακόπουλος του Γρηγορίου	Εκτελεστικό Μέλος
5	Βενετία Κοντογούρη του Γεράσιμου	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
6	Arne Berggren του Sten	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
7	Enrico Tommaso Cucchiani του Clemente	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
8	David Hexter του Richard	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

9	Σολομών Μπεράχας του Αλβέρτου	Μη Εκτελεστικό Μέλος
10	Alexander Blades του Ζήση	Μη Εκτελεστικό Μέλος
11	Per Anders Fasth του Jorgen	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν. 3864/2010

Συγκεκριμένα, οι αλλαγές που επήλθαν στη σύνθεση του Δ.Σ. μετά την εκλογή του από την Τ. Γ.Σ. της 28/6/2017 είναι οι εξής:

- Το Δ.Σ., κατά τη συνεδρίαση της 28ης Νοεμβρίου 2017, εξέλεξε, σε συνέχεια της από 24/11/2017 επιστολής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, τον κ. Per Anders Fasth, ως νέο μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ., εκπρόσωπο του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, σε αντικατάσταση της κας Αικατερίνης Μπερίτση, η οποία υπέβαλε την παραίτησή της.
- το Δ.Σ., κατά τη συνεδρίαση της 20/12/2017, εξέλεξε ως νέο μέλος, για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ., τον κ. Γεώργιο Γεωργακόπουλο, Ανώτερο Γενικό Διευθυντή, σε αντικατάσταση του εκτελεστικού μέλους κ. Ηλία Μίλη, ο οποίος υπέβαλε την παραίτησή του

Βάσει του αναθεωρημένου RFA, στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. μετέχει, επίσης, χωρίς δικαίωμα ψήφου και Παρατηρητής του Τ.Χ.Σ. Τέλος, στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. παρίσταται και εκπρόσωπος του Monitoring Trustee (βλ. κατωτέρω).

Το Δ.Σ. της Τράπεζας απαρτίζεται από μέλη με διεθνή εμπειρία σε υψηλόβαθμες διευθυντικές θέσεις και τεχνογνωσία, ιδιαίτερα στους τομείς των τραπεζικών αναδιαρθρώσεων και της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Παράλληλα, τα νέα μέλη διαθέτουν βαθιά γνώση και εμπειρία στην τραπεζική αγορά. Επιπλέον, όπως διαπιστώθηκε και από την αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου που διενήργησε το ΤΧΣ βάσει του άρθρου 10 του Ν.3864/2010, με τη βοήθεια διεθνώς αναγνωρισμένου συμβούλου, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμβάλλουν ενεργά στη βελτίωση του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης, ηγούνται των σχετικών αλλαγών που απαιτούνται ενώ παράλληλα συμμετέχουν ενεργά στο δημιουργικό διάλογο και στην αναζήτηση λύσεων στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Τράπεζα.

Πληροφορίες για την τρέχουσα σύνθεση του Δ.Σ. αλλά και σύντομα βιογραφικά των μελών του παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, στον παρακάτω σύνδεσμο:
http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/board/bod-composition)

2. 2 Διαφοροποίηση μελών του Δ.Σ.

Τον Δεκέμβριο του 2016, το Δ.Σ., σε συνέχεια εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. υιοθέτησε Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ.[3] η οποία προέβη στην αποτύπωση ήδη εφαρμοζόμενων αρχών κατά τη διαδικασία επιλογής τόσο των μελών του Δ.Σ. όσο και των ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας. Η εν λόγω Πολιτική εφαρμόζεται παράλληλα με την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. για την οποία έγινε λόγος ανωτέρω.

Η Τράπεζα αναγνωρίζει τη σημασία και τα οφέλη της διαφοροποίησης για τη διατήρηση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας καθώς και για την επίτευξη της μέγιστης ομαδικής αποτελεσματικότητας και απόδοσης. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την ανάδειξη μελών Δ.Σ. ή και ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας, λαμβάνεται υπόψη ένας συνδυασμός στοιχείων στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι δεξιότητες, ικανότητες, προσόντα, εμπειρία, επαγγελματικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο, το γένος, το φύλο, η ηλικία και άλλες ιδιότητες, οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με τις εκάστοτε τυχόν διαπιστωθείσες αδυναμίες και τις επιχειρησιακές και στρατηγικές ανάγκες της Τράπεζας.

[3]Η «Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ.» είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com)

Τόσο οι μεταβολές της σύνθεσης του Δ.Σ. κατά τη διάρκεια του 2016 όσο και η εκλογή του Δ.Σ. από την Τακτική Γενική Συνέλευση, την 28/06/2017, πραγματοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, υπό τους περιορισμούς που θέτουν τα αυστηρά κριτήρια του Ν.3864/2010, τις γενικές αρχές που έχουν αποτυπωθεί στην Πολιτική Διαφοροποίησης των Μελών του Δ.Σ., σε εναρμόνιση κυρίως ως προς τους τομείς που αφορούν τις ικανότητες και το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό ιστορικό καθώς και την καταγωγή του κάθε μέλους. Το Δ.Σ. της Τράπεζας διαθέτει πλέον μέλη με διεθνώς αναγνωρισμένη εμπειρία και τεχνογνωσία σε στρατηγικής σημασίας τομείς, όπως η τραπεζική, η ελεγκτική, η διαχείριση κινδύνων, η διαχείριση και αναδιάρθρωση προβληματικών δανείων, η διοίκηση οντοτήτων δημοσίου ενδιαφέροντος, η χρηματοοικονομική διοίκηση κλπ.

Επιπλέον, αν και το ποσοστό της συμμετοχής του γυναικείου φύλου στο Δ.Σ. της Τράπεζας δεν διαφοροποιείται σημαντικά από το μέσο όρο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η Τράπεζα αναγνωρίζει την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσής του και εργάζεται προς αυτήν την κατεύθυνση, παρά το αυστηρό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη σύνθεση του Δ.Σ. της Τράπεζας και περιορίζει σημαντικά το φάσμα των διαθέσιμων υποψηφίων.

Η επιτευχθείσα πολυμορφία των μελών του Δ.Σ. αναμένεται να συμβάλλει αποτελεσματικά στην έκφραση διαφορετικών απόψεων, στην αποφυγή της «συναινετικής ομαδικής σκέψης» και στον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των μελών ώστε οι τελικές αποφάσεις να λαμβάνονται με την άσκηση κριτικού ελέγχου από τα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς τη Διοίκηση.

2.3 Λειτουργία

Το Δ.Σ. αμέσως μετά την εκλογή του συνέρχεται και συγκροτείται σε σώμα εκλέγοντας Πρόεδρο και έναν ή περισσότερους Αντιπροέδρους και Διευθύνοντες ή Εντεταλμένους Συμβούλους μεταξύ των μελών του. Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, το RFA και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. δεν ασκεί ταυτόχρονα και καθήκοντα Διευθύνοντος Συμβούλου.

Ο Πρόεδρος προΐσταται του Δ.Σ., προεδρεύει στις συνεδριάσεις του, και όταν απουσιάζει ή κωλύεται τον αναπληρώνει ένας από τους Αντιπροέδρους του Δ.Σ. και αυτούς άλλο μέλος που ορίζεται με απόφαση του Δ.Σ.. Σύμφωνα με το καταστατικό, χρέη Γραμματέα του Δ.Σ. εκτελεί ένα από τα μέλη του ή οποιοσδήποτε τρίτος ο οποίος ορίζεται από το Δ.Σ.. Το Δ.Σ. έχει αναθέσει με σχετική απόφασή του την υποστήριξη των εργασιών του σε ικανό, εξειδικευμένο και έμπειρο Εταιρικό Γραμματέα, ο οποίος παρίσταται στις συνεδριάσεις του.

Το Δ.Σ. συγκαλείται από τον Πρόεδρο ή τον αναπληρωτή του και συνεδριάζει στην έδρα της Τράπεζας ή με τηλεδιάσκεψη, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Το Δ..Σ. δύναται να συνεδριάζει έγκυρα και σε κάθε τόπο στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή όπου η Τράπεζα έχει εγκατάσταση επιχειρηματικής δραστηριότητας ή θυγατρικό πιστωτικό ίδρυμα.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ισχύον RFA, το Δ.Σ. ενημερώνει τον Εκπρόσωπο και τον Παρατηρητή του Τ.Χ.Σ. για τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις του Δ.Σ. και προς αυτό το σκοπό γνωστοποιεί στους προαναφερόμενους τις ημερομηνίες των συνεδριάσεων του Δ.Σ.. Η εν λόγω γνωστοποίηση αποστέλλεται γραπτώς τουλάχιστον τρεις (3) εργάσιμες ημέρες πριν τη συνεδρίαση και περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα: (α) την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης, (β) το σχετικό υλικό, πληροφορίες και συνοδευτικά έγγραφα. Σε περίπτωση μη τήρησης της ανωτέρω προθεσμίας, ο Εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. έχει δικαίωμα να αιτηθεί γραπτώς προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. την αναβολή της συνεδρίασης η οποία προσδιορίζεται το νωρίτερο τρεις (3) εργάσιμες ημέρες μετά και με την προϋπόθεση ότι έχουν παρασχεθεί οι σχετικές πληροφορίες.

Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται σ' αυτό τουλάχιστον τα μισά συν ένα από τα μέλη του, ποτέ όμως δεν επιτρέπεται ο αριθμός των μελών που είναι παρόντα να είναι μικρότερος από πέντε (5). Για να ευρεθεί ο αριθμός απαρτίας παραλείπεται το τυχόν κλάσμα. Όταν το Δ.Σ. συνεδριάζει με τηλεδιάσκεψη τα μέλη που συμμετέχουν στην τηλεδιάσκεψη θεωρούνται φυσικά παρόντες.

Οι αποφάσεις του Δ.Σ. λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών εκτός εάν ο νόμος ή το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Η κατάρτιση και υπογραφή πρακτικού από όλα τα μέλη του Δ.Σ. ή τους αντιπροσώπους τους ισοδυναμεί με απόφαση του Δ.Σ., ακόμη και αν δεν έχει προηγηθεί συνεδρίαση.

Οι συζητήσεις και αποφάσεις του Δ.Σ. καταχωρούνται περιληπτικά σε ειδικό βιβλίο που μπορεί να τηρείται και κατά το μηχανογραφικό σύστημα. Ύστερα από αίτηση μέλους του Δ.Σ., ο Πρόεδρος υποχρεούται να καταχωρίσει στα πρακτικά ακριβή περίληψη της γνώμης του. Η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται επίσης στα Πρακτικά, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο RFA. Στο βιβλίο αυτό καταχωρείται επίσης κατάλογος των παραστάντων ή αντιπροσωπευθέντων κατά τη συνεδρίαση μελών του Δ.Σ.. Τα πρακτικά του Δ.Σ. υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Αντιπρόεδρο ή τον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή τον εντεταλμένο Σύμβουλο που ορίζονται με απόφαση του Δ.Σ. και το Γραμματέα του Δ.Σ.. Αντίγραφα ή αποσπάσματα των πρακτικών εκδίδονται από τα πρόσωπα αυτά, χωρίς να απαιτείται άλλη επικύρωσή τους.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ. Σ. της Τράπεζας έχει τα εξής ειδικά δικαιώματα:

(α) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων
(β) το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Δ.Σ. της Τράπεζας:
i) σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά Μέλη του Δ.Σ., καθώς και για όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα Γενικού Διευθυντή, καθώς και για τους Αναπληρωτές τους
ii) εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού κλπ)
iii) που αφορά εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7^{A} του Ν. 3864/2010 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας
(γ) το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις εργάσιμες ημέρες της Συνεδρίασης του Δ.Σ. της Τράπεζας προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Δ.Σ. της Τράπεζας
(δ) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Δ.Σ.
(ε) το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή (CFO)

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία του πιστωτικού ιδρύματος.

Πέραν των ανωτέρω, δυνάμει του RFA, το ΤΧΣ έχει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα δικαιώματα τα οποία σχετίζονται με τη λειτουργία των οργάνων της Τράπεζας:

- ο Εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. στο Δ.Σ. της Τράπεζας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στις εξής Επιτροπές του Δ.Σ: την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, την Επιτροπή Αποδοχών, την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. και την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού. Επιπλέον, Παρατηρητής του Τ.Χ.Σ. παρίσταται στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των ανωτέρω Επιτροπών χωρίς δικαίωμα ψήφου.

- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών της Τράπεζας στις οποίες συμμετέχει,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης σε Γενική Συνέλευση που συγκαλεί το Δ.Σ. της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ διατυπώνει την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αναφορικά με έναν αριθμό θεμάτων που χαρακτηρίζονται ως ουσιώδη, μεταξύ των οποίων: (α) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οποιεσδήποτε τροποποιήσεις αυτού, (β) η πολιτική συνδεδεμένων οφειλετών (connected borrowers) και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτή, (γ) σημαντικές σε αξία συναλλαγές και εταιρικοί μετασχηματισμοί καθώς και (δ) η πολιτική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν,
- το ΤΧΣ δύναται να επισκοπεί την ετήσια αξιολόγηση του Δ.Σ.. Επιπλέον, βάσει της κατά τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 αξιολόγησης που διενεργεί το ίδιο ή της επισκόπησης της ετήσιας αυτό-αξιολόγησης του Δ.Σ., το ΤΧΣ δύναται να προβεί σε συγκεκριμένες προτάσεις για βελτιώσεις και τυχόν αλλαγές στο πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας.
- Το ΤΧΣ παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας καθώς και την απόδοση της Τράπεζας σε σχέση με αυτά.

Επιπλέον, σε συνέχεια του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας και στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ελληνική κυβέρνηση, έχει διοριστεί στην Τράπεζα ως Εμπιστευματοδόχος Εποπτείας (Monitoring Trustee) η εταιρία KPMG. Ο Monitoring Trustee είναι υπεύθυνος για την επίβλεψη του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας καθώς και των δεσμεύσεων που το συνοδεύουν σε συμμόρφωση με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί κρατικών ενισχύσεων. Οι αρμοδιότητές του περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την εξακρίβωση της τήρησης των κανόνων ορθής διακυβέρνησης. («Δεσμεύσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εμπορικών Δραστηριοτήτων»)[4] Στο πλαίσιο αυτό, εκπρόσωποι του Monitoring Trustee μετέχουν ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και σε εκτελεστικές επιτροπές και άλλες σημαντικές επιτροπές, συμπεριλαμβανομένων των επιτροπών Διαχείρισης Κινδύνου και Ελέγχου.

Κατά το 2017, το Δ.Σ. της Τράπεζας πραγματοποίησε δέκα επτά (17) συνεδριάσεις.

Στον κατωτέρω Πίνακα, αποτυπώνεται το ποσοστό συμμετοχής των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών στις συνεδριάσεις τους.

[4] Οι Δεσμεύσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εμπορικών Δραστηριοτήτων που έχουν αναληφθεί από την Τράπεζα μας αναφέρονται στα ακόλουθα σημεία: (i) τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού και επαρκούς συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο και τους κανόνες εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος και του ΤΧΣ, (ii) την εφαρμογή μίας πολιτικής παροχής πιστώσεων, η οποία διασφαλίζει την ισότιμη μεταχείριση των δανειοληπτών, συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών με τους Συνδεδεμένους Πιστούχους (μετόχους, διευθυντές, βασικούς υπαλλήλους, πρόσωπα συνδεδεμένα με την Τράπεζα, θυγατρικές και εταιρίες υπό άμεσο ή έμμεσο έλεγχο, ΜΜΕ, Μ.Κ.Ο, δανειολήπτες συνδεδεμένους με την Ελληνική Κυβέρνηση) και την εποπτεία της εφαρμογής της πολιτικής παροχής πιστώσεων με κατάλληλα μέσα για τη διαχείριση κινδύνων και την ενσωμάτωση στην πολιτική παροχής πιστώσεων κανόνων για την τιμολογιακή πολιτική των δανείων και κανόνων για τη ρύθμιση και αναδιάρθρωση των δανείων, (iii) την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα διαχείρισης κινδύνων, (iv) την εφαρμογή μέτρων για τη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σύμφωνα με την αντίστοιχη πολιτική που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και τις σχετικές νομοθετικές απαιτήσεις, (v) τους περιορισμούς πληρωμής μερισμάτων στις κοινές μετοχές της Τράπεζας , (vi) τους περιορισμούς για εξαγορές άλλων εταιριών. Επιτρέπονται οι αποκτήσεις εταιριών για την αποκατάσταση της χρηματοοικονομικής ισορροπίας και την εξασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού, έπειτα από έγκριση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπλέον, εξαιρούνται από τους περιορισμούς οι αποκτήσεις με αντίτιμο που αναλογεί σε ποσοστό 0,01% των συνολικών κεφαλαίων της Τράπεζας (και συνολικά σε ποσοστό 0,025% σε περίπτωση περισσότερων αποκτήσεων) καθώς και οι εξαγορές στο πλαίσιο άσκησης των συνηθισμένων τραπεζικών εργασιών σχετικά με την αναδιάρθρωση των δανείων προβληματικών εταιριών (περιλαμβανομένης της μετατροπής υπαρχουσών απαιτήσεων σε κεφάλαια), (vii) τους περιορισμούς στη χρήση των διατεθειμένων στην Τράπεζα κρατικών ενισχύσεων για διαφημιστικούς σκοπούς.

Πίνακας Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών

	Διοικητικό Συμβούλιο		Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων		Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.		Επιτροπή Αποδοχών		Επιτροπή Ελέγχου		Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού		Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου	
	Μέσος όρος συμμετοχής : 89%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 17	Μέσος όρος συμμετοχής : 92%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 13	Μέσος όρος συμμετοχής : 100%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 5	Μέσος όρος συμμετοχής : 78,6%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 9	Μέσος όρος συμμετοχής: 83%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 13	Μέσος όρος συμμετοχής : 87,5 %	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 6	Μέσος όρος συμμετοχής : 93%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 32
Ονοματεπώνυμο	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**	**Ποσοστό Συμμετοχής**	**Αριθμός Συνεδριάσεων**
Γεώργιος Χαντζηνικολάου	100%	17/17									100,0%	6/6	-	-
Karel De Boeck	82%	14/17	100%	13/13					92,0%	12/13	83,3%	5/6	-	-
Χρήστος Μεγάλου (Δ.Σ.: από 08.03.2017)	87%	13/15											95%	20/21 (από 26.04.2017)
Γεώργιος Γεωργακόπουλος (Δ.Σ.: από 20.12.2017)	0%	0/1											88%	7/8 (από 28.09.2017)
Βενετία Κοντογούρη (Δ.Σ. από 28.06.2017)	75%	6/8					50,0%	1/2			50,0%	1/2	-	-
Arne Berggren	100%	17/17	77%	10/13	100,0%	5/5	100,0%	9/9	100,0%	6/6	83,3%	5/6	-	-
Enrico Tommaso Cucchiani	88%	15/17			100,0%	5/5	72,0%	5/7	20,0%	1/5	83,3%	5/6	-	-
David Hexter	94%	16/17	85%	11/13	100,0%	5/5	85,0%	6/7	100,0%	13/13	100,0%	6/6	-	-
Σολομών Μπεράχας	100%	17/17	100%	11/11	100,0%	5/5	100,0%	5/5	100,0%	11/11			-	-
Alexander Blades	100%	17/17	100%	11/11	100,0%	5/5	100,0%	9/9			100,0%	6/6	-	-
Per Anders Fasth (Δ.Σ.: από 28.11.2017)	100%	1/1	100%	1/1	100,0%	1/1			100,0%	1/1			-	-
Αικατερίνη Μπερίτση (Δ.Σ.: έως 28.11.2017)	100%	16/16	100%	12/12	100,0%	4/4	100,0%	9/9	100,0%	12/12	100,0%	6/6	-	-
Ηλίας Μίλης (Δ.Σ.: έως 20.12.2017)	88%	7/8											100%	32/32
Ιάκωβος Γεωργάνας (Δ.Σ.: έως 28.06.2017)	100%	9/9	100%	2/2									-	-
Γεώργιος Πουλόπουλος (Δ.Σ.: έως 28.06.2017)	89%	8/9											100%	32/32
Απόστολος Ταμβακάκης (Δ.Σ.: έως 22.02.2017)	100%	1/1	50%	1/2			50,0%	1/2					-	-
Σταύρος Λεκκάκος (Δ.Σ.: έως 22.02.2017)	100%	1/1					50,0%	1/2	50,0%	1/2			-	-
Χαρίκλεια Απαλαγάκη (Δ.Σ.: έως 22.02.2017)	100%	1/1											-	-
Βασίλειος Κουτεντάκης	-	-											100%	8/8 (από 28.09.2017)
Σπυρίδων Παπασπύρου	-	-											87%	20/23 (έως 14.09.2017)
Κωνσταντίνος Γεωργίου	-	-											91%	21/23 (έως 06.09.2017)
Ευτυχία Κασελάκη	-	-											100%	24/24 (έως 25.09.2017)
Θύμιος Κυριακόπουλος	-	-											94%	16/17 (από 29.06.2017)
Γεώργιος Κορμάς	-	-											100%	17/17 (από 29.06.2017)
Ιωάννης Σγουροβασιλάκης	-	-											93%	14/15 (έως 03.07.2017)
Αθανάσιος Αρβανίτης	-	-											91%	29/32
Πηνελόπη Λαζαρίδου	-	-											92%	11/12 (έως 19.05.2017)
Γεώργιος Μάντακας	-	-											97%	31/32
Κωνσταντίνος Λοιζίδης	-	-											69%	22/32
Κωνσταντίνος Πασχάλης	-	-								-			91%	29/32
										-				

2.4. Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Καταστατικού της Τράπεζας, το Δ.Σ. εκπροσωπεί την Τράπεζα και είναι αρμόδιο να αποφασίζει, χωρίς κανένα περιορισμό, για κάθε θέμα που αφορά τη διοίκηση της Τράπεζας, τη διαχείριση της περιουσίας της και την επιδίωξη γενικά των σκοπών της. Το Δ.Σ. δεν δικαιούται να αποφασίζει για θέματα τα οποία σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Καταστατικού της, η Τράπεζα εκπροσωπείται από το Δ.Σ., το οποίο δύναται να αναθέτει εγγράφως με απόφασή του την εκπροσώπηση της Τράπεζας, καθώς και την άσκηση όλων ή ορισμένων από τις εξουσίες του ή αρμοδιότητές του, εκτός από αυτές που απαιτούν συλλογική ενέργεια, σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα μέλη ή όχι του Δ.Σ., καθορίζοντας ταυτόχρονα και την έκταση των εξουσιών που τους ανατίθενται. Βάσει των παραπάνω διατάξεων του Καταστατικού, το Δ.Σ. καθορίζει το σύστημα εκπροσώπησης της Τράπεζας, καθώς και τα όρια εντός των οποίων μπορούν να ενεργούν οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι.

Στον Κανονισμό της Τράπεζας αναφέρεται ότι πρώτιστη υποχρέωση και καθήκον των μελών του Δ.Σ. είναι η διαρκής επιδίωξη της ενίσχυσης της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της Τράπεζας και η προάσπιση του γενικού εταιρικού συμφέροντος. Αναφέρεται, επίσης, ότι το Δ.Σ. είναι αρμόδιο για την κατάρτιση και έγκριση τεκμηριωμένης Επιχειρησιακής Στρατηγικής με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς επιχειρησιακούς στόχους, τόσο για την ίδια την Τράπεζα όσο και για τον Όμιλο.[5]

2.5 Αξιολόγηση Δ.Σ.

Τον Ιούλιο του 2017, το Τ.Χ.Σ. με τη βοήθεια της Promontory Financial Group, ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, προέβη στην αναφερόμενη στο άρθρο 10 παρ.5 του Ν.3864/2010 αξιολόγηση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, η οποία εστίαζε περισσότερο στην αξιολόγηση του Δ.Σ. και των Επιτροπών Ελέγχου και Διαχείρισης Κινδύνων. Σε συνέχεια της εν λόγω αξιολόγησης, οι συστάσεις που απευθύνθηκαν στην Τράπεζα τον Σεπτέμβριο του 2017 αφορούσαν ιδίως τη βελτίωση της σχεδίασης και εφαρμογής του πλαισίου για τη διάθεση ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας (Risk Appetite Framework), την εποπτεία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, την εναρμόνιση της επιχειρηματικής στρατηγικής με το ανωτέρω πλαίσιο και τη διαχείριση των μη Εξυπηρετούμενων δανείων. Από την άλλη, αναγνωρίστηκε η σημαντική βελτίωση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας ως προς τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Ιδιαίτερα αναγνωρίζεται από τα συμπεράσματα της εν λόγω αξιολόγησης ότι ο νέος Πρόεδρος του Δ.Σ. καθώς και τα μέλη του είναι προσηλωμένα στη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης και ηγούνται των σχετικών αλλαγών. Επιπλέον, το Δ.Σ. εστιάζει στην εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων και την αναζήτηση λύσεων στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Τράπεζα.

Σημειωτέον ότι η Τράπεζα έχει ήδη ολοκληρώσει ενέργειες προκειμένου να εξαλείψει κάποιες από τις διαπιστωθείσες αδυναμίες της αξιολόγησης του ΤΧΣ και έχει θέσει σε εφαρμογή και θα ολοκληρωθούν εντός του 2018 βελτιωτικές ενέργειες για τις υπόλοιπες. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων:

- σχεδιάζεται νέο σύστημα αξιολόγησης των διοικητικών στελεχών (περιλαμβανομένου του CEO), το οποίο περιλαμβάνει ως βασικά στοιχεία, την ατομική στοχοθέτηση (διαφορετική ανά πρόσωπο και προσαρμοσμένη στο πλαίσιο της διάθεσης ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας) και τις εταιρικες αρχές.
- εφαρμόζεται ήδη, ως μέρος της γραμματειακής υποστήριξης των μελών του Δ.Σ., ηλεκτρονικό σύστημα για τη θέση στη διάθεση τους όλων των απαραίτητων εγγράφων και την κατηγοριοποίηση και αρχειοθέτησή τους

[5] Αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και τις αρμοδιότητες του Δ.Σ. περιλαμβάνονται στον Κανονισμό που είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα της Τράπεζας.

- έχει ήδη ενισχυθεί η κουλτούρα διαχείρισης κινδύνων μέσω α) της νέας διακυβέρνησης στον τομέα του Core Banking και των Επιτροπών RBU, β) της εν εξελίξει επικαιροποίησης του Πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνων, γ) της ενίσχυσης του ΣΕΕ και δ) της ενίσχυσης του monitoring και reporting των διαγραφών.
- γίνεται ήδη επεξεργασία της μέχρι τώρα εφαρμοζόμενης πολιτικής προγραμματισμού διαδοχής των ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας
- εξετάζονται διορθωτικές παρεμβάσεις στο σύστημα αποδοχών της Τράπεζας, λαμβανομένων, ωστόσο, υπόψη των περιορισμών που θέτει το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο
- η διενέργεια induction programs πραγματοποιείται σε τακτικότερη βάση ενώ παράλληλα διενεργείται ετήσιο “Strategy Seminar” για τα μέλη του Δ.Σ.

Επιπλέον, το Δ.Σ. προέβη στην αυτό-αξιολόγηση για το 2017 μέσω ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν στα μέλη του.

Τα μέλη του Δ.Σ. κλήθηκαν να αξιολογήσουν τους σημαντικούς τομείς ενδιαφέροντος, μεταξύ άλλων, τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου, τη στρατηγική και την κουλτούρα, την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ.

Στο πλαίσιο της ως άνω αυτό-αξιολόγησης προέκυψαν τα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα:

ΤΜΗΜΑ 1: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ	Απαιτούνται σημαντικές αλλαγές	Απαιτούνται μικρές αλλαγές	Αντιπροσφίνεται στις προσδοκίες	Άνω του μέσου όρου	Εξαιρετικά	Δεν γνωρίζω	Μέσος όρος βαθμολογίας	Συνολική Βαθμολογία
1. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει μια σαφή εικόνα του ρόλου του και των αξιών του.	0	0	0	4	7	0	4.64	ΕΞΑΙΡ.
2. Το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης αναφορικά με το επίπεδα εκπροσώπησης σε Διοικητικό Συμβούλιο, Επιτροπές και Εκτελεστικών είναι σαφή.	0	0	1	5	5	0	4.36	ΑΜΟ
3. Τα Μέλη του Δ.Σ. συμφωνούν και προωθούν από κοινού το σκοπό λειτουργίας της Τράπεζας, την κουλτούρα, τις αξίες και τα πρότυπα συμπεριφοράς.	0	0	0	3	8	0	4.73	ΕΞΑΙΡ
4. Το Διοικητικό Συμβούλιο διασφαλίζει την προώθηση των αξιών της Τράπεζας εντός του οργανισμού της.	0	0	0	4	7	0	4.64	ΕΞΑΙΡ
5. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει λάβει διαβεβαίωση ότι εντός του οργανισμού και μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών υφίσταται διαρκής και σαφώς διαρθρωμένη ηθική εταιρική κουλτούρα σε όλα τα επίπεδα δραστηριότητας.	0	0	0	5	6	0	4.55	ΕΞΑΙΡ
6. Το Διοικητικό Συμβούλιο συμμετέχει και εμπλέκεται επαρκώς στο διαμόρφωση και ανάπτυξη της στρατηγικής της Τράπεζας.	0	1	1	2	7	0	4.36	ΑΜΟ
7. Το Διοικητικό Συμβούλιο δεσμεύεται να διασφαλίσει ότι η μακροπρόθεσμη στρατηγική στοχεύει στην επίτευξη βιώσιμης επιχειρηματικότητας μέσω εξαιρετικής εξυπηρέτησης πελατών και δημιουργίας προστιθέμενης αξίας.	0	1	0	2	8	0	4.55	ΕΞΑΙΡ
8. Το Διοικητικό Συμβούλιο πιστεύει ότι οι βασικές στρατηγικές προκλήσεις των επόμενων 1-3 ετών αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά από τη διοίκηση.	0	0	2	4	5	0	4.27	ΑΜΟ
9. Το Διοικητικό Συμβούλιο πιστεύει ότι οι βασικές στρατηγικές ευκαιρίες των επόμενων 1-3 ετών επιδιώκονται αποτελεσματικά από τη διοίκηση.	0	0	4	4	3	0	3.91	ΑΜΟ
10.Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει επαρκές μέγεθος ώστε να ικανοποιούνται οι επιχειρηματικές απαιτήσεις.	0	0	3	4	4	0	4.09	ΑΜΟ
11.Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει την κατάλληλη αναλογία μεταξύ Μη Εκτελεστικών και Εκτελεστικών Μελών.	0	1	1	3	6	0	4.27	ΑΜΟ
12.Τα Μη Εκτελεστικά Μέλη έχουν τη δυνατότητα να αφιερώνουν επαρκή χρόνο στην εταιρεία για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων τους.	0	0	1	3	7	0	4.55	ΕΞΑΙΡ
13. Τα μέλη του ΔΣ έχουν την ικανότητα να αποφασίζουν και να κρίνουν ορθά, αντικειμενικά και ανεξάρτητα.	0	0	1	2	8	0	4.64	ΕΞΑΙΡ

Από τον ανωτέρω πίνακα με την ένδειξη, Τμήμα 1: Αρμοδιότητες Συμβουλίου, Στρατηγική & Κουλτούρα προκύπτει ότι οι Σύμβουλοι είναι ικανοποιημένοι με τη συνολική λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου. Επιπλέον, όπως απεικονίζεται στον Πίνακα Τμήμα 4: Δυναμικότητα Ομάδας, τα μέλη του Δ.Σ. αναγνωρίζουν ως θετικά στοιχεία στη λειτουργία του Δ.Σ την εμπιστοσύνη, εξωστρέφεια, συνεργασία και την κουλτούρα.

ΤΜΗΜΑ 4: ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΟΜΑΔΑΣ	Απαιτούνται σημαντικές αλλαγές	Απαιτούνται μικρές αλλαγές	Ανταποκρίνεται στις προσδοκίες	Άνω του μέσου όρου	Εξαιρετικά	Δεν γνωρίζω	Μέσος όρος βαθμολογίας	Συνολική Βαθμολογία
37. Το Διοικητικό Συμβούλιο προεδρεύεται καλά.	0	0	0	6	5	0	4.45	ΑΜΟ
38. Ο Πρόεδρος, κατά τις συνεδριάσεις, διασφαλίζει κουλτούρα εξωστρέφειας και ανταλλαγής απόψεων.	0	0	1	2	8	0	4.64	ΕΞΑΙΡ
39. Μεταξύ του Προέδρου και του Διευθύνοντα Συμβούλου υφίσταται σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, σεβασμού και συνεργασίας.	0	0	0	6	5	0	4.45	ΑΜΟΑ
40. Ο Πρόεδρος διαχειρίζεται, όπως αρμόζει, την αλληλεπίδραση μεταξύ του Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας και των Μη Εκτελεστικών Μελών.	0	0	1	5	5	0	4.36	ΑΜΟ
41. Μεταξύ των Εκτελεστικών Μελών και των Μη Εκτελεστικών Μελών υφίσταται σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, σεβασμού και συνεργασίας.	0	0	1	3	7	0	4.55	ΕΞΑΙΡ
42. Το Διοικητικό Συμβούλιο χαρακτηρίζεται από συνεργασία και εξωστρέφεια.	0	0	0	4	7	0	4.64	ΕΞΑΙΡ
43. Το Διοικητικό Συμβούλιο λειτουργεί καλά ως ομάδα σε περιόδους εξαιρετικής πίεσης: Αυτό το Δ.Σ μπορεί να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στη διαχείριση κρίσεων.	0	0	0	6	5	0	4.45	ΑΜΟ
44. Το Διοικητικό Συμβούλιο και τα λοιπά εκτελεστικά στελέχη ευθυγραμμίζονται στη στρατηγική της Τράπεζας	0	0	0	8	3	0	4.27	ΑΜΟ
45. Η ποιότητα των συζητήσεων και των αποφάσεων είναι υψηλή.	0	0	1	6	4	0	4.27	ΑΜΟ

Από τα δεδομένα του πίνακα, που ακολουθεί κατωτέρω με την ένδειξη Τμήμα 7.2: Επιτροπές προκύπτει ότι τα μέλη του Δ.Σ. είναι σταθερά πολύ ικανοποιημένα (κατά κύριο λόγο εξαιρετικά και άνω του μέσο όρου) αναφορικά με Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου και τη λειτουργία τους σε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης, δομής, δεξιοτήτων, παρακολούθηση και της προεδρίας.

ΤΜΗΜΑ 7.2: ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ	Διαπιστώνται σημαντικές αδυναμίες	Διαπιστώνονται μικρές αδυναμίες	Αντιπροφίστεται στις προσδοκίες	Άνω του μέσου όρου	Εξαιρετικά	Δεν γνωρίζω	Μέσος όρος βαθμολογίας	Συνολική Βαθμολογία
79. Οι Επιτροπές εκτελούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους για λογαριασμό του Διοικητικού Συμβουλίου	0	0	0	0	0	0		
Επιτροπή Ελέγχου	0	0	1	2	4	0	4.43	ΑΝΩ
Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.	0	0	1	4	3	0	4.25	ΑΝΩ
Επιτροπή Αποδοχών	0	1	1	3	1	0	3.67	ΑΝΤ.
Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	0	0	1	2	4	0	4.43	ΑΝΩ
80. Η Ημερήσια Διάταξη είναι δομημένη, τα Πρακτικά είναι πλήρης, ακριβή και κατανοητά	0	0	0	0	0	0		
Επιτροπή Ελέγχου	0	0	1	2	4	0	4.43	ΑΝΩ
Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.	0	1	0	2	5	0	4.38	ΑΝΩ
Επιτροπή Αποδοχών	0	1	1	2	2	0	3.83	ΑΝΤΙ
Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	0	0	1	3	3	0	4.29	ΑΝΩ
81. Οι συμφωνηθείσες ενέργειες, συστηματικώς, ακολουθούνται και παρακολουθούνται	0	0	0	0	0	0		
Επιτροπή Ελέγχου	0	0	1	2	4	0	4.43	ΑΝΩ
Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.	0	0	0	4	4	0	4.50	ΕΑΑΡ
Επιτροπή Αποδοχών	0	0	0	4	2	0	4.33	ΑΝΩ
Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	0	0	0	3	4	0	4.57	ΕΑΑΡ
82. Στο σύνολο, η επιτροπή διαθέτει επαρκή δεξιότητες, εμπειρία και προσόντα για να ανταπεξέλθει στο σκοπό της:	0	0	0	0	0	0		
Επιτροπή Ελέγχου	0	0	1	1	5	0	4.57	ΕΑΑΡ
Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.	0	0	0	2	6	0	4.75	ΕΑΑΡ
Επιτροπή Αποδοχών	0	1	0	2	3	0	4.17	ΑΝΩ
Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	0	0	1	1	5	0	4.57	ΕΑΑΡ
83. Η επιτροπή προεδρεύεται αποτελεσματικά:	0	0	0	0	0	0		
Επιτροπή Ελέγχου	0	0	0	3	4	0	4.57	ΕΑΑΡ
Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.	0	1	0	3	4	0	4.25	ΑΝΩ
Επιτροπή Αποδοχών	0	1	1	2	2	0	3.83	ΑΝΩ
Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	0	0	0	3	4	0	4.57	ΕΑΑΡ
84. Οι πληροφορίες που λαμβάνει η επιτροπή είναι κατάλληλης ποιότητας και σαφήνειας.	0	0	0	0	0	0		
Επιτροπή Ελέγχου	0	0	1	2	4	0	4.43	ΑΝΩ
Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.	0	0	2	1	5	0	4.38	ΑΝΩ
Επιτροπή Αποδοχών	0	0	3	1	2	0	3.83	ΑΝΩ
Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	0	0	1	3	3	0	4.29	ΑΝΩ

3. Επιτροπές

Στο πλαίσιο της συνεχούς βελτίωσης του οργανωτικού σχήματος της Τράπεζας και του Ομίλου, έχουν ανατεθεί εξειδικευμένα καθήκοντα στις παρακάτω αναφερόμενες κύριες Επιτροπές.

Η λειτουργία των Επιτροπών διέπεται από τον Κανονισμό Λειτουργίας Επιτροπών, ο οποίος αποτελεί μέρος (παράρτημα) του Κανονισμού. Ο Κανονισμός Λειτουργίας Επιτροπών αφορά στο σύνολο των Επιτροπών του Δ.Σ. καθώς και των λοιπών Εκτελεστικών & Διοικητικών Επιτροπών, με την επιφύλαξη, ωστόσο, του επιμέρους Κανονισμού Λειτουργίας κάθε Επιτροπής, ο οποίος υπερισχύει κατά το μέτρο που αποκλίνει από τους γενικούς κανόνες που θεσπίζονται από τον Κανονισμό Λειτουργίας Επιτροπών.

Σύνθεση και Αρμοδιότητες Επιτροπών: Με την επιφύλαξη των οριζομένων στο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και τους επιμέρους Κανονισμούς Λειτουργίας τους, η σύνθεση, η αποστολή και οι αρμοδιότητες κάθε Επιτροπής καθορίζονται με αποφάσεις του οργάνου που είναι αρμόδιο για τη συγκρότηση ή τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων εκάστης Επιτροπής και

περιλαμβάνονται σε Πράξεις Προέδρου (εφ' όσον αφορούν στις Επιτροπές Διοικητικού Συμβουλίου) και Πράξεις Διοίκησης που εκδίδει ο CEO (εφ' όσον αφορούν στις λοιπές Εκτελεστικές και Διοικητικές Επιτροπές).

Λειτουργία Επιτροπών

Πρόσκληση: Οι Επιτροπές συνεδριάζουν μετά από πρόσκληση του Προέδρου τους όσες φορές κρίνεται απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής τους. Η συχνότητα των συνεδριάσεων ορίζεται ανά Επιτροπή με την πράξη σύστασής της ή, εάν δεν ορίζεται, οι διοικητικές Επιτροπές συνεδριάζουν τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Η πρόσκληση καθορίζει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο και το χρόνο συνεδρίασης της Επιτροπής. Κάθε μέλος Επιτροπής έχει το δικαίωμα να ζητά γραπτώς τη σύγκλησή της για συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων. Τα μέλη των Επιτροπών, συμπεριλαμβανομένων και των αναπληρωματικών, λαμβάνουν τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης τουλάχιστον δύο (2) ημέρες πριν την ημερομηνία συνεδρίασης.

Τα αναπληρωματικά μέλη αναπληρώνουν τα τακτικά σύμφωνα με τα ειδικότερα προβλεπόμενα στον κανονισμό λειτουργίας εκάστης Επιτροπής και, στο πλαίσιο αυτό, συμμετέχουν στις συνεδριάσεις τους, εφ' όσον παραστεί ανάγκη, κατόπιν σχετικής ειδοποιήσεως από το Γραμματέα της Επιτροπής.

Στον Κανονισμό Λειτουργίας εκάστης Επιτροπής δύναται να προβλέπεται η συμμετοχή στις συνεδριάσεις κάθε Επιτροπής υπαλλήλων, στελεχών ή συμβούλων της Τράπεζας, εφ' όσον, αναλόγως του τομέα καθηκόντων τους, η συμμετοχή τους κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Επιτροπής. Ο ρόλος των εν λόγω προσώπων είναι να εισηγούνται ή να παρέχουν διευκρινίσεις στα θέματα της ημερήσιας διάταξης της Επιτροπής και δεν έχουν δικαίωμα ψήφου κατά τη λήψη των αποφάσεων. Πέραν των προαναφερόμενων, οι Επιτροπές δικαιούνται να προσκαλούν στις συνεδριάσεις τους όσους υπαλλήλους, στελέχη ή συμβούλους της Τράπεζας κρίνουν σκόπιμο ή χρήσιμο, οι οποίοι, πάντως, παρίστανται χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Απαρτία- αποφάσεις-αναπληρωματικά μέλη: Προκειμένου να ληφθεί απόφαση απαιτείται απαρτία μεγαλύτερη του 50% των μελών έκαστης Επιτροπής με αυτοπρόσωπη παρουσία είτε στο χώρο συνεδρίασής της είτε σε άλλο χώρο με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης.

Με την επιφύλαξη επίτευξης απαρτίας κατά τα ανωτέρω, μέλος Επιτροπής μπορεί σε περίπτωση κωλύματος να εξουσιοδοτήσει εγγράφως άλλο μέλος προκειμένου να το εκπροσωπήσει σε συγκεκριμένη συνεδρίασή της και να ψηφίσει για λογαριασμό του στα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εφ' όσον στον Κανονισμό Λειτουργίας εκάστης Επιτροπής προβλέπεται η ύπαρξη αναπληρωματικών μελών, το κωλυόμενο μέλος δύναται να εκπροσωπηθεί μόνο από πρόσωπο που έχει ορισθεί ως αναπληρωματικό μέλος. Κανένα μέλος δεν μπορεί να εκπροσωπεί παραπάνω από ένα άλλο μέλος της Επιτροπής. Οι αποφάσεις των Επιτροπών λαμβάνονται με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στην απόφαση για συγκρότηση ή καθορισμό αρμοδιοτήτων της κάθε Επιτροπής.

Αναπλήρωση Προέδρου-αντικατάσταση μέλους: Τον Πρόεδρο, σε περίπτωση απουσίας του, αναπληρώνει, με απόφαση αυτού και όπου δεν έχει ήδη ορισθεί, μέλος της Επιτροπής, ή, εάν δεν έχει ληφθεί τέτοια απόφαση, το αρχαιότερο (από πλευράς χρόνου παρουσίας στον Όμιλο) παριστάμενο μέλος της Επιτροπής. Σε περίπτωση παραίτησης ή αποχώρησης μελών ο Πρόεδρος της Επιτροπής εισηγείται είτε την αντικατάστασή τους, είτε τη λειτουργία της Επιτροπής με τα εναπομείναντα μέλη αυτής. Για τη νέα σύνθεση που θα προκύψει μετά την εισήγηση του Προέδρου της Επιτροπής και τη λήψη απαιτούμενων εγκρίσεων από το αρμόδιο εγκριτικό όργανο της Τράπεζας, θα ακολουθεί σχετική Πράξη Προέδρου ή άλλη απόφαση αρμοδίου οργάνου.

Τήρηση Πρακτικών- Γραμματεία: Σε όλες τις συνεδριάσεις των Επιτροπών τηρούνται πρακτικά τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα ή τον Γραμματέα τους. Εφόσον οι αποφάσεις δεν είναι ομόφωνες, η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται στα Πρακτικά. Εάν έχει ορισθεί Εκτελεστικός Γραμματέας, είναι αρμόδιος να συλλέγει υλικό και πληροφορίες που είναι χρήσιμες ή αναγκαίες για το έργο της Επιτροπής, προτείνει στον Πρόεδρο της Επιτροπής θέματα για την ημερήσια διάταξη, διενεργεί την αλληλογραφία της Επιτροπής με τις υπηρεσιακές μονάδες και παρακολουθεί την κοινοποίηση των αποφάσεων της Επιτροπής στις εμπλεκόμενες μονάδες τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και Ομίλου. Ο Γραμματέας της κάθε Επιτροπής είναι υπεύθυνος να ενημερώνει εγγράφως τα μέλη, μετά από συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, για την ημερήσια διάταξη, τον χώρο και τον χρόνο διεξαγωγής της Επιτροπής, να φροντίζει για την έγκαιρη και ορθή ενημέρωση των εμπλεκομένων μονάδων κατά την εκάστοτε συνεδρίαση, να οργανώνει τον τόπο διεξαγωγής της Επιτροπής με την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή. Ο Γραμματέας οφείλει, επίσης, να τηρεί το αρχείο των Πρακτικών με επιμέλεια και σε ασφαλές σημείο. Σε περίπτωση κατά την οποία παύσει για οποιοδήποτε λόγο να υποστηρίζει την Επιτροπή, θα πρέπει να παραδώσει στον αντικαταστάτη του τα πρακτικά με επιμέλεια και με υπογεγραμμένο πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής. Γραμματειακή υποστήριξη των Επιτροπών της Τράπεζας παρέχεται, εφόσον ζητηθεί, κατά περίπτωση από την Διεύθυνση Εταιρικής Διακυβέρνησης ή την Εταιρική Γραμματεία Διοικητικού Συμβουλίου. Σε κάθε περίπτωση, ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζει τον Γραμματέα αυτής, εφόσον δεν ορίζεται από τις εκάστοτε Πράξεις Προέδρου ή CEO.

Ειδικές διατάξεις:

Εφ' όσον στις Επιτροπές συμμετέχει, σύμφωνα με το Ν.3864/2010, ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) τότε επιπλέον ισχύουν, βάσει του RFA, τα ακόλουθα:

- Οι ημερομηνίες των συνεδριάσεων, τα προς συζήτηση θέματα κάθε συνεδρίασης, καθώς και τα σχετικά έγγραφα, τίθενται στη διάθεση του Εκπροσώπου και του Παρατηρητή του ΤΧΣ τουλάχιστον πέντε (5) ημερολογιακές ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Τα σχετικά έγγραφα μπορούν να διακινούνται και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ μπορεί να ζητά την προσθήκη θεμάτων στην ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης της Επιτροπής, υποβάλλοντας αυτά γραπτώς στον Πρόεδρο της Επιτροπής τουλάχιστον μία (1) ημέρα πριν τη συνεδρίαση της Επιτροπής.
- Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να αιτείται την έκτακτη σύγκληση της Επιτροπής μέσα σε διάστημα επτά (7) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή του αιτήματός του στον Πρόεδρο. Το αίτημά του πρέπει να περιλαμβάνει και τα προτεινόμενα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εφόσον ο Πρόεδρος δεν συγκαλέσει την Επιτροπή εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή δεν συμπεριλάβει τα προτεινόμενα θέματα στην ημερήσια διάταξη, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να συγκαλεί την Επιτροπή εντός πέντε (5) ημερών από την εκπνοή της ανωτέρω επταήμερης προθεσμίας. Η πρόσκληση θα κοινοποιείται σε όλα τα μέλη της Επιτροπής και τον Παρατηρητή του ΤΧΣ.

Ο αριθμός των συνεδριάσεων και η συμμετοχή των μελών στις Επιτροπές αποτυπώνεται συγκεντρωτικά στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Α) Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου

1) Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)

Η Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από Μη Εκτελεστικά Μέλη του Δ.Σ, στην πλειονότητά τους ανεξάρτητα κατά την έννοια των διατάξεων του ν.3016/2002. Η Επιτροπή Ελέγχου προεδρεύεται από ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. το οποίο πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ. 8 του Ν. 3864/2010 και βρίσκεται σε συμφωνία με τα οριζόμενα στο RFA. Στην Επιτροπή μετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα και Γραμματέα και η λειτουργία της διέπεται από την ΠΔΤΕ 2577/2006, το άρθρο 44 του Ν.4449/2017, τις σχετικές επισημάνσεις, διευκρινίσεις και συστάσεις των Εποπτικών Αρχών καθώς και συμπληρωματικά από τον Κανονισμό Λειτουργίας της.

Στην Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων την 28/6/2017 ορίσθηκαν, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 44 του Ν. 4449/2017 καθώς και την Πράξη Διοικητή Τραπέζης Ελλάδος 2577/2006 ως μέλη της Επιτροπής Ελέγχου οι κάτωθι:

1	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
2	Karel De Boeck	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
3	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
4	Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος
5	Αικατερίνη Μπερίτση	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος ΤΧΣ

Κατά την 31/12/2017 καθώς και κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Ελέγχου, όπως αυτή διαμορφώθηκε έπειτα από την αντικατάσταση της κας. Αικατερίνης Μπερίτση από τον κ. Fasth Per Anders, νέο εκπρόσωπο του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), σύμφωνα με το ν.3864/2010 είναι η ακόλουθη:

Πρόεδρος	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Μέλη	Karel De Boeck	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος ΤΧΣ
Εκτελεστική Γραμματέας:	Χριστίνα Κουτκιά	Assistant Manager
Γραμματέας	Έφη Σχίζα	Senior Officer

Στις Συνεδριάσεις της Επιτροπής παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου κ. David Hexter, ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος Δ.Σ., πληροί τα κριτήρια του RFA, έχει μεταξύ άλλων, εκτεταμένη εμπειρία στο τομέα εσωτερικού ελέγχου και θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010. Η Επιτροπή στο σύνολό της διαθέτει επαρκή κατάρτιση και εμπειρία για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων της.

Η Επιτροπή Ελέγχου συνεδριάζει τέσσερις, τουλάχιστον, φορές το χρόνο, εντός εκάστου ημερολογιακού τριμήνου) και εκτάκτως, εάν το απαιτούν οι περιστάσεις.

Εντός του 2017, η Επιτροπή Ελέγχου συνεδρίασε συνολικά δεκατρείς (13) φορές και όλες οι αποφάσεις της ελήφθησαν ομόφωνα. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου είναι:

- η επίβλεψη και αξιολόγηση των διαδικασιών κατάρτισης των δημοσιευμένων ετήσιων και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου, της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιριών,
- η επίβλεψη του διενεργούμενου από τους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές ελέγχου των ετήσιων και η επισκόπηση των ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου και η σε τακτική βάση συνεργασία μαζί τους,
- η υποβολή πρότασης προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την επιλογή των τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης, όποτε το κρίνει σκόπιμο, πρόταση για την αντικατάσταση ή την εναλλαγή τους, και είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία επιλογής ορκωτών ελεγκτών ή ελεγκτικών εταιρειών σύμφωνα με το άρθρο 16 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2014 σε συνδυασμό με το άρθρο 44 του ν.4449/2017 και το άρθρο 13 του ν. 3864/2010,
- η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία,
- η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που αποφασίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο,
- η υποβολή προτάσεων για τις ειδικές περιοχές όπου επιβάλλεται η διενέργεια πρόσθετων ελέγχων από τους εσωτερικούς ή εξωτερικούς ελεγκτές,
- η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) σε ατομική βάση και σε επίπεδο Ομίλου, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες που παρέχονται από τον Εσωτερικό Έλεγχο Ομίλου (ΕΕΟ),
- η αξιολόγηση του έργου της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου, με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με το βαθμό ανεξαρτησίας του, την ποιότητα και το εύρος των ελέγχων που διενεργεί, τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται από μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος, των συστημάτων και του επιπέδου των κινδύνων και την εν γένει αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του,
- ο προσδιορισμός του εύρους κάλυψης και η επιλογή και ανάθεση περιοδικά, τουλάχιστον ανά τριετία, σε ορκωτούς, πλην των τακτικών, ελεγκτές-λογιστές της αξιολόγησης της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου,
- η παρακολούθηση και αξιολόγηση σε ετήσια βάση, του έργου της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου και
- η παρακολούθηση και αξιολόγηση σε ετήσια βάση, της Έκθεσης του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους (ΑΔΣ) για το Ξέπλυμα Χρήματος και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων της κατά τη διάρκεια του 2017, η Επιτροπή Ελέγχου μεταξύ άλλων:

- Εξέτασε και ενέκρινε τις οικονομικές καταστάσεις, πριν από τη δημοσίευσή τους, συζητώντας και ζητώντας διευκρινίσεις επί των ακολουθούμενων λογιστικών αρχών
- Συζήτησε με τη Διοίκηση θέματα που αφορούν τις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων που υιοθετήθηκαν, ύστερα από τις συστάσεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών, καθώς και των Εποπτικών Αρχών

- Εξέτασε και συζήτησε εκθέσεις και πληροφορίες σχετικά με το ΣΕΕ, μέσα από τις υποβληθείσες Τριμηνιαίες Εκθέσεις του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου
- Εξέτασε και ενέκρινε την ανάληψη πρόσθετων ελεγκτικών και μη ελεγκτικών έργων από τον τακτικό ελεγκτή.
- Ενέκρινε την αμοιβή του τακτικού ελεγκτή
- Παρακολούθησε την υλοποίηση του Ετήσιου Σχεδίου Δράσης του Εσωτερικού Ελέγχου για το έτος 2017
- Παρακολούθησε την υλοποίηση του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου, για το έτος 2017
- Έλαβε γνώση της ανάλυσης του Προγράμματος Δράσης του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου για το έτος 2018, ενέκρινε την εφαρμογή του και το υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για την έγκρισή του (Ιανουάριος 2018)
- Έλαβε γνώση της ανάλυσης του Προγράμματος Δράσης της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για το έτος 2018, ενέκρινε την εφαρμογή του και το υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για την έγκρισή του
- Έλαβε γνώση των ελέγχων της ΤτΕ και ανέθεσε στον Εσωτερικό Έλεγχο επιπλέον ειδικούς ελέγχους
- Έλαβε γνώση της προόδου του έργου ΔΠΧΑ 9
- Προέβη στην ετήσια αυτό- αξιολόγησή της

Η Επιτροπή Ελέγχου προώθησε τη συνεχή ενδυνάμωση του ΣΕΕ, η οποία αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για το Διοικητικό Συμβούλιο και τη Διοίκηση του Ομίλου, καθώς και τη διαδικασία ανάπτυξης και ενσωμάτωσης κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης των λειτουργικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο Όμιλος στο σύνολο των λειτουργιών του.

Σημειώνεται ότι, η τελική αξιολόγηση της Επιτροπής Ελέγχου σχετικά με την λειτουργία του ΣΕΕ θα υποβληθεί στην Τράπεζα της Ελλάδας - σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006 - εντός του πρώτου εξαμήνου του 2018, συνοδευόμενη από την αντίστοιχη Ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης του ΣΕΕ, η οποία συντάσσεται από τον Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου και υποβάλλεται στη Διοίκηση και στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου.

Σε συνέχεια της αξιολόγησης της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.3864/2010 από τον ανεξάρτητο σύμβουλο διεθνούς εμπειρίας Promontory Financial Group (για λογαριασμό του ΤΧΣ), αναγνωρίσθηκε ότι η Επιτροπή Ελέγχου λειτουργεί αποτελεσματικά και ότι η ένταξη νέων μελών συνέβαλε στην ανεξαρτησία και τον εμπλουτισμό της εμπειρίας και των ιδεών. Παράλληλα, ο Πρόεδρος, ο οποίος έχει ενεργό ρόλο και έντονη δραστηριότητα, υιοθετεί μία πιο αυστηρή προσέγγιση η οποία έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερη πειθαρχία και δέσμευση των μελών. Επιπλέον, το επίπεδο των συζητήσεων και των διαβουλεύσεων της Επιτροπής έχει βελτιωθεί σημαντικά.. Οι συστάσεις αφορούσαν ιδίως την ενίσχυση του ρόλου του Εσωτερικού Ελέγχου στη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη συμμετοχή της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης στη διαδικασία χρηματοδότησης. Η Επιτροπή Ελέγχου, μέσω της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου, έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή ενέργειες για την πλήρη συμμόρφωση με την πρώτη υπόδειξη ενώ η συμμόρφωση με τη δεύτερη έχει ήδη ολοκληρωθεί.

Τέλος, η Επιτροπή, με τη νέα της σύνθεση, προέβη στις αρχές του 2018 στην αυτό-αξιολόγησή της. Από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι η Επιτροπή Ελέγχου επιτελεί το έργο της αποτελεσματικά και χωρίς διαπιστωθείσες δυσλειτουργίες.

Ειδικότερα, επισημάνθηκε ότι ως προς τον τρόπο λειτουργίας της, η Επιτροπή εκτέλεσε το έργο της, σύμφωνα με έγγραφο Κανονισμό Λειτουργίας, ο οποίος βρίσκεται σε συμμόρφωση με το ισχύον σχετικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και έχει εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας. Επιπλέον η σύνθεση της Επιτροπής σε επίπεδο γνώσεων, επαγγελματικής εμπειρίας και διαθεσιμότητας καθώς και συνεργασίας των μελών της διασφάλισε την ανεξαρτησία και την

αποδοτικότητα του έργου της. Παράλληλα, η Επιτροπή κατά το έτος 2017 πραγματοποίησε δεκατρείς (13) συνεδριάσεις, όπου ανά συνεδρίαση επιτεύχθηκε η εξέταση και διευθέτηση όλων των θεμάτων κάθε Ημερήσιας Διάταξης, αφού προηγουμένως είχε διανεμηθεί το σχετικό ενημερωτικό υλικό και ανά περίπτωση είχε διασφαλιστεί η συμμετοχή των αρμοδίων διευθυντικών στελεχών, εξωτερικών ελεγκτών και λοιπών εμπειρογνωμόνων.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Ελέγχου είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

2) Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Risk Management Committee)

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ) ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και αποτελείται από Μη Εκτελεστικά Μέλη του. Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής δεν μπορεί να είναι κατώτερος των τριών (3) και συνολικά δεν πρέπει να υπερβαίνει το 40% (με στρογγυλοποίηση στον πλησιέστερο ακέραιο) του συνολικού αριθμού των μελών του Δ.Σ. Τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) των μελών (με στρογγυλοποίηση στον πλησιέστερο ακέραιο) πρέπει να πληροί τα κριτήρια ανεξαρτησίας μελών Δ.Σ. σύμφωνα με τον Νόμο 3016/2002 και τη σχετική Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/ΕC. Στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) στο Δ.Σ. της Τράπεζας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, πρέπει να πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 στ.α) του Ν.3864/2010 και να διαθέτει σημαντική εμπειρία στην εμπορική τραπεζική και κατά προτίμηση στη διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου, καθώς επίσης και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο. Η ιδιότητα του Προέδρου του Δ.Σ. είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του Προέδρου της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων ενώ ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου της Τράπεζας.

Τα μέλη της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων θα πρέπει να διαθέτουν στο σύνολό τους επαρκείς γνώσεις και προηγούμενη εμπειρία στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή στον κλάδο της εμπορικής τραπεζικής, με τουλάχιστον ένα μέλος εξειδικευμένο στους τομείς Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαιακής Επάρκειας, καθώς και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα και Γραμματέα. Εκτελεστικός Γραμματέας ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Chief Risk Officer Ομίλου), ο οποίος ασκεί τα καθήκοντα που εκάστοτε προβλέπονται από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο (ΠΔΤΕ 2577/2006). Κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου.

Η θητεία των μελών της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων δεν μπορεί να υπερβαίνει τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά το Διοικητικό Συμβούλιο δικαιούται να τα παύει ή να τα αντικαθιστά οποτεδήποτε.

Κατά την 31/12/2017 η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων είχε την κατωτέρω αναφερόμενη σύνθεση:

Πρόεδρος	Karel De Boeck	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

	Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Εκτελεστικός Γραμματέας	Γεώργιος Μάντακας	Chief Risk Officer
Γραμματέας	Παναγιώτα Κωτσάκου	Head

Επισημαίνεται ότι μέχρι το Νοέμβριο του 2017 στην Επιτροπή συμμετείχε ως Εκπρόσωπος του ΤΧΣ η κα. Αικατερίνη Μπερίτση, η οποία στη συνέχεια αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3864/2010, από τον κ. Per Anders Fasth.

Κατά τη δημοσίευση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, σε συνέχεια της από 01.01.2018 αντικατάστασης του κ. Γεώργιου Μάντακα από τον κ. Ευθύμιο Κυριακόπουλο έχει ως ακολούθως:

Πρόεδρος	Karel De Boeck	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Εκτελεστικός Γραμματέας	Ευθύμιος Κυριακόπουλος	Chief Risk Officer
Γραμματέας	Παναγιώτα Κωτσάκου	Head

Επίσης, στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. De Boeck έχει, μεταξύ άλλων, εκτεταμένη εμπειρία στη διαχείριση κινδύνων και θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν.3864/2010.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, έχει την ευθύνη άσκησης των καθηκόντων που καθορίζονται στον νόμο και στον Κανονισμό Λειτουργίας της, ώστε να είναι σε θέση να υποβοηθά το Διοικητικό Συμβούλιο στο έργο του σε σχέση ιδίως με:

- την ύπαρξη της κατάλληλης στρατηγικής για την ανάληψη των κινδύνων και τον καθορισμό αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου, καθώς επίσης και την εποπτεία της εφαρμογής τους
- την καθιέρωση αρχών και κανόνων που θα διέπουν την διαχείριση κινδύνων όσον αφορά την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους
- την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και την ενσωμάτωση κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης κινδύνων στη λήψη των επιχειρηματικών αποφάσεων
- τη συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου μέσω αυστηρών και αξιόπιστων διαδικασιών με όσα προβλέπει το θεσμικό πλαίσιο για τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων

Επίσης, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ελέγχει την ανεξαρτησία, επάρκεια και αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Δεν επιτρέπεται η παρουσία, συμμετοχή και ψηφοφορία μέλους της Επιτροπής κατά τη συζήτηση θέματος για το οποίο έχει σύγκρουση συμφερόντων. Δεν εμπίπτουν στην παραπάνω απαγόρευση οι αποφάσεις που αφορούν καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών, όρων ή κριτηρίων διαχείρισης κινδύνων ή άλλα θέματα γενικής εφαρμογής.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Επιτροπής. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας είναι αρμόδιος να συλλέγει υλικό και πληροφορίες που είναι χρήσιμες ή αναγκαίες για το έργο της Επιτροπής· προετοιμάζει τα θέματα που θα συζητηθούν από την Επιτροπή· έχει την ευθύνη τήρησης των πρακτικών και του αρχείου αποφάσεων της Επιτροπής· διενεργεί την αλληλογραφία της Επιτροπής με τις υπηρεσιακές μονάδες και το Διοικητικό Συμβούλιο· και παρακολουθεί την κοινοποίηση των αποφάσεων της Επιτροπής σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας υποβοηθείται από υπαλλήλους της Τράπεζας.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων έχει, μεταξύ άλλων, ως αποστολή:

(α) να διασφαλίζει ότι η Τράπεζα έχει μια καλά καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης και διάθεσης ανάληψης κινδύνων. Η διάθεση ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας θα πρέπει να διαρθρώνεται μέσα από μια σειρά ποσοτικών και ποιοτικών θέσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών επιπέδων ανοχής (ανά χαρτοφυλάκιο, τομέα, γεωγραφική περιοχή, πιστοληπτική ικανότητα κλπ.)

(β) να διασφαλίζει ότι καλύπτονται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων (περιλαμβανομένου του λειτουργικού κινδύνου) που συνδέονται με τη δραστηριότητα της Τράπεζας

(γ) να διασφαλίζει ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας είναι σαφέστατα γνωστοποιημένη σε όλη την Τράπεζα και αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θεσπίζονται οι επιμέρους πολιτικές διαχείρισης κινδύνων και τα όρια κινδύνων σε επίπεδο Ομίλου, επιχειρησιακό και περιφερειακό.

(δ) να διασφαλίζει τον ενοποιημένο έλεγχο διαχείρισης κινδύνων, την εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και τον απαιτούμενο συντονισμό στο επίπεδο της Τράπεζας και του Ομίλου της.

Η Επιτροπή συνεδριάζει, με πρόσκληση του Προέδρου της, όσες φορές κρίνει απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής της, αλλά πάντως όχι λιγότερο από μία φορά το μήνα.

Εντός του 2017, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, προκειμένου να φέρει εις πέρας την αποστολή της, συνεδρίασε συνολικά δεκατρείς (13) φορές. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Η Επιτροπή προέβη, μεταξύ άλλων, εντός του 2017:

- στην αξιολόγηση και εισήγηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο των αναθεωρήσεων σχετικά με τη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίου και το Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων
- στην αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου και ιδίως της συμμόρφωσης προς τα καθορισμένα επίπεδα ανοχής κινδύνων,
- στην εποπτεία και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τις αναφορές της Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου ως προς τους σημαντικότερους ανειλημμένους κινδύνους και τη συμμόρφωσή τους με τα εγκεκριμένα όρια διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το περίγραμμα κινδύνων και ανοιγμάτων της Τράπεζας και του Ομίλου
- στην εποπτεία και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τη διαχείριση των προβληματικών περιουσιακών στοιχείων, όπου συμπεριλαμβάνονται:
  - μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs & NPLs) και επιχειρησιακοί στόχοι για τη μείωσή τους

  - δάνεια υπό αναδιάρθρωση ή καθεστώς επαναδιαπραγμάτευσης
  - ανοίγματα που έχουν διαγραφεί για λογιστικούς σκοπούς, αλλά για τα οποία η Τράπεζα επιδιώκει ακόμα μερική ή πλήρη ανάκτηση,
- στην αξιολόγηση και εισήγηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο των αναφορών της Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου σχετικά με το σχεδιασμό, την τεκμηρίωση, την περιοδική επαναξιολόγηση και την παρακολούθηση:
  - της εφαρμογής της Διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης Επάρκειας Κεφαλαίου
  - της εφαρμογής της Διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας
  - του Σχεδίου Ανάκαμψης,
  - του Πλάνου Αποκατάστασης του Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας
- στην αξιολόγηση και εισήγηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο αναθεωρήσεων σχετικά με την Πιστωτική Πολιτική, την Πολιτική Διαγραφών, την Πολιτική Προβλέψεων και την Πολιτική Επιχειρησιακής Συνέχειας.

Σημειώνεται ότι, κατά την αξιολόγηση που διενήργησε ο διεθνής σύμβουλος Promontory για λογαριασμό του ΤΧΣ, διαπιστώθηκε η ακόμη μεγαλύτερη βελτίωση της λειτουργίας της Επιτροπής η οποία αποδεικνύεται, μεταξύ άλλων, από τη διεξοδική συζήτηση των θεμάτων, την αυξημένη δέσμευση των μελών και του Προέδρου της και την ενίσχυση της εποπτείας της σε θέματα της αρμοδιότητάς της.

Παράλληλα, σε ανταπόκριση συστάσεων που αφορούσαν την ενίσχυση της κουλτούρας της Τράπεζας σε θέματα διαχείρισης κινδύνων μέσω της ολιστικής προσέγγισης των θεμάτων αυτών, την προσαρμογή του ελεγκτικού μηχανισμού στη νέα δομή διακυβέρνησης της Τράπεζας και την εναργέστερη ενασχόληση με είδη κινδύνων εκτός του πιστωτικού, η Τράπεζα έχει ήδη μεριμνήσει ώστε η Επιτροπή να εποπτεύσει projects που αφορούν τη νέα δομή εταιρικής διακυβέρνησης και να υπάρξει εμπλουτισμός των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης των συνεδριάσεων της Επιτροπής και των υποβαλλόμενων σε αυτήν αναφορών.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

3) Επιτροπή Αποδοχών

Η Επιτροπή Αποδοχών απαρτίζεται από τρία (3) έως έξι (6) μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα οποία στην πλειοψηφία τους, περιλαμβανομένου του Προέδρου της, πρέπει να είναι ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 του ν.3016/2002 (ΦΕΚ Α' 110), όπως ισχύει. Η Επιτροπή Αποδοχών προεδρεύεται, σύμφωνα με τον.3864/2010, από ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 του εν λόγω Νόμου.

Τουλάχιστον ένα (1) μέλος της Επιτροπής πρέπει να έχει επαρκή εξειδίκευση στη διαχείριση κινδύνων και σε ελεγκτικά θέματα προκειμένου να διασφαλίζει την ευθυγράμμιση της Πολιτικής Αποδοχών με το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας.

Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών δεν επιτρέπεται να κατέχουν παράλληλες θέσεις ή ιδιότητες ή να διενεργούν συναλλαγές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ασυμβίβαστες με την αποστολή της Επιτροπής. Η συμμετοχή στην Επιτροπή Αποδοχών δεν αποκλείει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες επιτροπές του Δ.Σ.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών ορίζονται, παύονται και αντικαθίστανται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Ο Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται από την Επιτροπή, η οποία έχει δικαίωμα να τον αντικαταστήσει οποτεδήποτε.

Κατά την 31/12/2017 και την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Αποδοχών είχε ως κατωτέρω:

Πρόεδρος	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ
Μέλη	Enrico Tommaso Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Βενετία Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Εκτελεστικός Γραμματέας	Γεώργιος Πουλόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής
Γραμματέας	Μαρία Ζαπάντη	Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Επισημαίνεται ότι μέχρι το Νοέμβριο του 2017 στην Επιτροπή συμμετείχε ως Εκπρόσωπος του ΤΧΣ η κα. Αικατερίνη Μπερίτση, η οποία στη συνέχεια αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3864/2010, από τον κ. Per Anders Fasth. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Arne Berggren θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010.

Προκειμένου να ληφθεί απόφαση από την Επιτροπή απαιτείται απαρτία τουλάχιστον δύο (2) μελών της. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων Μελών.

Για την υποβοήθηση του έργου της, η Επιτροπή Αποδοχών υποστηρίζεται από τις υπηρεσιακές Μονάδες της Τράπεζας (ιδίως τις Μονάδες Ανθρώπινου Δυναμικού και Εσωτερικού Ελέγχου) και δικαιούται να προσλαμβάνει εξωτερικούς συμβούλους και να καθορίζει τους όρους συνεργασίας μαζί τους. Η αμοιβή αυτών βαρύνει τον προϋπολογισμό της Διοίκησης.

Η Επιτροπή Αποδοχών συνεδριάζει με πρόσκληση του Προέδρου της όσες φορές κρίνει απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής της, αλλά πάντως όχι λιγότερο από μία φορά σε κάθε ημερολογιακό έτος.

Η Επιτροπή Αποδοχών συνεδρίασε εννέα (9) φορές εντός του 2017. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Η Επιτροπή Αποδοχών είναι αρμόδια για τη διαμόρφωση, έλεγχο εφαρμογής και περιοδική αναθεώρηση της Πολιτικής Αποδοχών της Τράπεζας σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2650/2012, λαμβανομένων υπ' όψιν και των διατάξεων των νόμων 3864/2010 και 4261/2014, ως ισχύουν.

Η Επιτροπή Αποδοχών, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, λαμβάνει υπόψη τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των μετόχων, των επενδυτών και άλλων εμπλεκομένων μερών στην Τράπεζα καθώς και το δημόσιο συμφέρον, προσανατολίζεται δε στη μακροπρόθεσμα συνετή και χρηστή διαχείριση της Τράπεζας και την αποτροπή ή την

ελαχιστοποίηση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων που αποβαίνουν σε βάρος αυτής της διαχείρισης. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Αποδοχών αφορούν τόσο στην Τράπεζα Πειραιώς όσο και σε όσες θυγατρικές της περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Στο πλαίσιο εκπλήρωσης των καθηκόντων της, η Επιτροπή Αποδοχών προέβη, μεταξύ άλλων, εντός του 2017, στις κατωτέρω ενέργειες:

- επισκόπησε την Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και παρείχε δήλωση ότι αυτή είναι σύμφωνα με τις διατάξεις των Νόμων 3864/2010, 4261/2014 και την ΠΔ/ΤΕ 2650/2012, ως ισχύουν.
- επισκόπησε την αναθεώρηση του Κανονισμού Λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών.
- διαμόρφωσε και εισηγήθηκε στο Δ.Σ. την πολιτική αποζημιώσεων και κάλυψης δαπανών για τα Μέλη ΔΣ και διαμόρφωσε την πρόταση του Δ.Σ. προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων σε σχέση με την ετήσια αμοιβή των μελών της Διοίκησης
- Επισκόπησε τα προγράμματα μεταβλητών αποδοχών (risk takers, non-risk takers κλπ) συνδεόμενα με κίνητρα και επιχειρηματικούς στόχους.
- Επισκόπησε τα κυριότερα έργα της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ

Σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της, η Επιτροπή Αποδοχών, παρείχε δήλωση κατά την από 31/01/2018 συνεδρίασή της ότι η Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας, η οποία αναθεωρήθηκε και εγκρίθηκε κατά την από 22/05/2015 συνεδρίαση της Επιτροπής Αποδοχών και την από 27/05/2015 συνεδρίαση του ΔΣ, είναι εναρμονισμένη με τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 «Πρόσβαση στη δραστηριότητα και προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων», του Ν. 3864/2010 «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», καθώς και την ΠΔ/ΤΕ 2650/19.01.2012.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

4) Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ (στο εξής «η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων») αποτελείται από τρία (3) έως έξι (6) μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. μεταξύ των οποίων και ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η πλειοψηφία των μελών της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων, μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος, πρέπει να είναι ανεξάρτητα (εξαιρουμένου του Εκπροσώπου του ΤΧΣ). Η Επιτροπή προεδρεύεται υποχρεωτικά από ανεξάρτητο μη εκτελεστικό Μέλος που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 στ. α) του ν.3864/2010.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων εξασφαλίζει ότι το Δ.Σ. διαθέτει, ως σύνολο, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία τουλάχιστον για τις σημαντικότερες των δραστηριοτήτων της Τράπεζας, ούτως ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών είτε άμεσα είτε μέσω των Επιτροπών που θεσμοθετούνται υποχρεωτικά ή κατά τη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος με βάση την ως άνω ΠΔΤΕ 2577/2006.

Κατά την 31/12/2017 καθώς και την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων είχε ως εξής:

Πρόεδρος	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ
Μέλη	Enrico Tommaso Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Εκτελεστικός Γραμματέας	Γεώργιος Λιακόπουλος	Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης
Γραμματέας	Μαρία Ζαπάντη	Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Επισημαίνεται ότι μέχρι το Νοέμβριο του 2017 στην Επιτροπή συμμετείχε ως Εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. η κα. Αικατερίνη Μπερίτση, η οποία στη συνέχεια αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3864/2010, από τον κ. Per Anders Fasth. Επίσης, στις συνεδριάσεις της Επιτροπής παρίσταται ο Παρατηρητής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Arne Berggren θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν.3864/2010.

Ο κύριος ρόλος της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων συνίσταται στο να εντοπίζει και να προτείνει προς έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο ή από τη Γενική Συνέλευση, υποψηφίους για τις κενές θέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Επιπλέον, η εν λόγω Επιτροπή αξιολογεί το συνδυασμό ευρύτητας γνώσεων ανά αντικείμενο, δεξιοτήτων και εμπειρίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης, προβαίνει στην περιγραφή των επιμέρους δεξιοτήτων και προσόντων που κατά την κρίση της απαιτούνται για την πλήρωση των θέσεων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και εκτιμά τον χρόνο που πρέπει να αφιερώνεται στην αντίστοιχη θέση. Επιπλέον, περιοδικά και τουλάχιστον ετησίως αξιολογεί τη δομή, το μέγεθος, τη σύνθεση και την απόδοση του Διοικητικού Συμβουλίου, των μελών και των Επιτροπών του και απευθύνει συστάσεις προς αυτό σχετικά με τυχόν αλλαγές που κρίνει σκόπιμες. Τέλος επανεξετάζει περιοδικά την πολιτική που εφαρμόζει το Διοικητικό Συμβούλιο για την επιλογή και το διορισμό ανώτερων διοικητικών στελεχών και απευθύνει συστάσεις προς αυτό.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, λαμβάνει υπόψη, σε διαρκή βάση και στο βαθμό που είναι δυνατό, την ανάγκη να διασφαλισθεί ότι κατά τη λήψη των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου δεν βαρύνει ουσιωδώς η βούληση ενός ατόμου ή μιας μικρής ομάδας κατά τρόπο που θίγει τα συμφέροντα της Τράπεζας ως συνόλου.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων μπορεί να χρησιμοποιεί οποιουσδήποτε πόρους κρίνει κατάλληλους, περιλαμβανομένων των εξωτερικών συμβούλων, της παρέχεται δε η δέουσα χρηματοδότηση για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού.

Εντός του 2017, η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. συνεδρίασε συνολικά έξι (6) φορές και προέβη, μεταξύ άλλων, στις ακόλουθες ενέργειες:

- αξιολόγησε την πρόταση στο Διοικητικό Συμβούλιο για την πλήρωση της θέσης του Διευθύνοντος Συμβούλου
- προέβη στην αξιολόγηση και στην πρόταση προς το Διοικητικό Συμβούλιο υποψήφιων μελών Διοικητικού Συμβουλίου προς εκλογή από την Ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων καθώς και υποψηφίων μελών της Επιτροπής Ελέγχου
- προέβη στην αξιολόγηση και στην πρόταση προς το Δ.Σ. υποψηφίων μελών σε αντικατάσταση παραιτηθέντων μελών

- ανέθεσε στο διεθνή συμβουλευτικό οίκο Korn Ferry την επιλογή υποψηφίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, για την πλήρωση πιθανών θέσεων στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

5) Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού

Η Επιτροπή αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και προεδρεύεται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Επιτροπή επικουρείται από Γραμματέα που ορίζεται από το Δ.Σ.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Καθορίζει τους στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου της Τράπεζας και παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές για το Επιχειρησιακό Σχέδιο της Τράπεζας, που θα εκπονηθεί από το Διευθύνοντα Σύμβουλο και την Εκτελεστική Επιτροπή για έγκριση από το Δ.Σ.
2. Παρακολουθεί και ελέγχει την εκτέλεση του εγκεκριμένου Επιχειρησιακού Σχεδίου.
3. Παρακολουθεί σε τακτική βάση, αναλύει και εισηγείται στο Δ.Σ. θέματα στρατηγικών επιλογών της της Τράπεζας (π.χ. αυξήσεις ή μειώσεις κεφαλαίου, εξαγορές, συγχωνεύσεις, επενδύσεις ή ρευστοποιήσεις συμμετοχών, στρατηγικές συνεργασίες κ.λ.π.) αναθέτει σε στελέχη ειδικές αποστολές για την επίτευξη των στόχων και, όταν απαιτείται, διατυπώνει σχετική εισήγηση στο Δ.Σ. της Τράπεζας
4. Παρακολουθεί, εντοπίζει και αναλύει διαφαινόμενους κινδύνους στην εκτέλεση του εγκεκριμένου Επιχειρηματικού Σχεδίου και υποβάλλει προτάσεις προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την αντιμετώπισή τους.
5. Εισηγείται τα παραπάνω θέματα για να περιληφθούν στην Ημερήσια Διάταξη του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης της Τράπεζας.
6. Παρακολουθεί και εισηγείται στο Δ.Σ. όλα τα θέματα στρατηγικής σημασίας για τον Όμιλο.
7. Λειτουργεί ως επιτροπή διαχείρισης κρίσεων.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού αφορούν τόσο την Τράπεζα Πειραιώς όσο και τις θυγατρικές του Ομίλου.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού συνεδριάζει σε τριμηνιαία βάση, σε τόπο, χρόνο ώρα και με Ημερήσια Διάταξη που ορίζεται από τον Πρόεδρο αυτής. Ο Πρόεδρος με απόφασή του μπορεί να συγκαλεί εκτάκτως την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού ή να μεταβάλλει την ημέρα ή τη συχνότητα των τακτικών συνεδριάσεων.

Κάθε μέλος της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού έχει δικαίωμα να προτείνει ή να εισάγει θέματα προς περαιτέρω συζήτηση από την Επιτροπή. Τα θέματα τίθενται υπόψη του Προέδρου της Επιτροπής για να εισαχθούν στην Ημερήσια Διάταξη της επόμενης προγραμματισμένης ή έκτακτης συνεδρίασης της Επιτροπής.

Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής μπορούν να διεξάγονται και με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης που δεν απαιτούν τη φυσική παρουσία όλων των μελών στον ίδιο χώρο.

Εκτός από τα μέλη της Επιτροπής, τα παρακάτω πρόσωπα καλούνται να παρίστανται στις συνεδριάσεις χωρίς δικαίωμα ψήφου:
α. Ο Διευθύνων Σύμβουλος
β. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου, κατόπιν αιτήματος του Διευθύνοντος Συμβούλου,
γ. Διευθυντικά ή άλλα στελέχη της Τράπεζας, υπεύθυνα για θέματα που έχουν εισαχθεί προς συζήτηση στην Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος του Διευθύνοντος Συμβούλου
δ. Ο Σύμβουλος του Προέδρου, που είναι υπεύθυνος για στρατηγικά θέματα

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τη Γραμματέα της Επιτροπής.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού αποφασίζει με απαρτία τουλάχιστον του ημίσεως των μελών της και πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών.

Εντός του 2017, η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού συνεδρίασε συνολικά έξι (6) φορές και προέβη, μεταξύ άλλων, στις ακόλουθες ενέργειες:

- Επισκόπησε την υφιστάμενη στρατηγική του Ομίλου.
- Εξέτασε τη στρατηγική της Περιόδου 2017 – 2020.
- Εξέτασε σε βάθος τη «Στρατηγική 2020» με τίτλο «Agenda 2020».
- Εξέτασε το action plan ανά επιχειρηματικό τομέα για την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδίου «Agenda 2020».
- Έλαβε γνώση για την ανάλυση ευαισθησίας του προβλεπόμενου δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET – 1 του Ομίλου για την περίοδο 2017 – 2019 υπό το βασικό και δυσμενές σενάριο για την εξέλιξη των NPL/ NPE του Ομίλου
- Επικαιροποίησε τις ενέργειες για την επίτευξη των στόχων του 2017 σε σχέση με τα καθαρά έσοδα προμηθειών και λειτουργικών αναγκών.
- Έλαβε γνώση για το Economic Outlook της ελληνικής οικονομίας.
- Ενημερώθηκε για το Value Based Management σύστημα μέτρησης αποδοτικότητας.
- Εξέτασε τη νέα οργανωτική δομή του Ομίλου.
- Ενημερώθηκε για τον ανταγωνισμό.
- Ενημερώθηκε για την πορεία των KPIs της Τράπεζας και της αγοράς όπως επίσης και για τα Outlooks της πορείας των αποτελεσμάτων ανά τρίμηνο.

Κατά την 31/12/2017 καθώς και κατά την δημοσίευση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής είχε ως εξής:

Πρόεδρος	Γεώργιος Χαντζηνικολάου	Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ
Μέλη	Karel De Boeck	Αντιπρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Enrico Tommaso Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
	Βενετία Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ
	Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ
	Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος, Εκπρόσωπος ΤΧΣ
Εκτελεστικός Γραμματέας	Μαρία Ζαπάντη	Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Επισημαίνεται ότι μέχρι το Νοέμβριο του 2017 στην Επιτροπή συμμετείχε ως Εκπρόσωπος του ΤΧΣ η κα. Αικατερίνη Μπερίτση, η οποία στη συνέχεια αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3864/2010, από τον κ. Per Anders Fasth.

Β) Εκτελεστικές & Διοικητικές Επιτροπές

1) <u>Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου</u>

Η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου απαρτίζεται από ανώτατα διοικητικά στελέχη της Τράπεζας και προεδρεύεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Κατά την 31/12/2017, η σύνθεση της Εκτελεστικής Επιτροπής είχε ως ακολούθως:

Πρόεδρος:	Χρήστος Μεγάλου	Διευθύνων Σύμβουλος (CEO)
Αντιπρόεδρος:	Γεώργιος Πουλόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, COO
Μέλη:	Ηλίας Μίλης	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Corporate & Investment Banking
	Γεώργιος Γεωργακόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Non Core Business & Restructuring Portfolio
	Βασίλειος Κουτεντάκης	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Retail Banking & Distribution Networks
	Γεώργιος Κορμάς	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Αντιπρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος Πειραιώς Real Estate Α.Ε.
	Ευθύμιος Κυριακόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής
	Γεώργιος Μάντακας	Γενικός Διευθυντής, CRO
	Κωνσταντίνος Πασχάλης	Γενικός Διευθυντής, Chief Financial Officer
	Αθανάσιος Αρβανίτης	Γενικός Διευθυντής, Group Treasurer
	Κωνσταντίνος Λοϊζίδης	Head of International Banking & Non-Core Assets
Εκτελεστικός Γραμματέας:	Γεώργιος Λιακόπουλος	Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης Ομίλου

Γραμματέας:	Αικατερίνη Σταμπουλέλλη	Head Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Επισημαίνεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, κατά την συνεδρίαση της 20/12/2017 όρισε τον κ. Κυριακόπουλο Ευθύμιο, Ανώτερο Γενικό Διευθυντή, από 01/01/2018, ως νέο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Chief Risk Officer), σε αντικατάσταση του κ. Γεώργιου Μάντακα.

Κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Πρόεδρος:	Χρήστος Μεγάλου	Διευθύνων Σύμβουλος (CEO)
Αντιπρόεδρος:	Γεώργιος Πουλόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, COO
Μέλη:	Γεώργιος Γεωργακόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Non Core Business & Restructuring Portfolio
	Βασίλειος Κουτεντάκης	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Retail Banking & Distribution Networks
	Ευθύμιος Κυριακόπουλος	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Chief Risk Officer
	Φωτεινή Ιωάννου	Γενικός Διευθυντής, Corporate & Investment Banking
	Αθανάσιος Αρβανίτης	Γενικός Διευθυντής, Group Treasurer
	Κωνσταντίνος Λοϊζίδης	Head International Banking & Non-Core Assets
	Κωνσταντίνος Πασχάλης	Γενικός Διευθυντής, Chief Financial Officer
	Γεώργιος Κορμάς	Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Αντιπρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος Πειραιώς Real Estate A.E.
	Εμμανουήλ Μπαρδής	Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής, CCO
Εκτελεστικός Γραμματέας:	Γεώργιος Λιακόπουλος	Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης Ομίλου
Γραμματέας:	Κυριακή Γαβριηλίδου	Manager, Διεύθυνση Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας ΔΣ

Στην Επιτροπή παρίσταται ο Παρατηρητής του Monitoring Trustee.

Η Επιτροπή συνεδριάζει κάθε δεύτερη Δευτέρα, με πρόσκληση του Προέδρου της και εκτάκτως όποτε συγκαλείται από τον Πρόεδρο αυτής. Η πρόσκληση καθορίζει την Ημερήσια Διάταξη, τον τόπο και το χρόνο συνεδρίασης.

Προκειμένου να ληφθεί απόφαση από την Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου απαιτείται απαρτία τουλάχιστον του 50% των μελών της με αυτοπρόσωπη παρουσία είτε στο χώρο συνεδρίασης της Επιτροπής είτε σε άλλο χώρο με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης.

Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων και εκπροσωπουμένων Μελών. Δεν επιτρέπεται η παρουσία, συμμετοχή και ψηφοφορία Μέλους της Επιτροπής κατά τη συζήτηση του θέματος για το οποίο

έχει σύγκρουση συμφερόντων. Δεν εμπίπτουν στην παραπάνω απαγόρευση οι αποφάσεις που αφορούν καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών, όρων ή κριτηρίων διαχείρισης κινδύνων ή άλλα θέματα γενικής εφαρμογής.

Η Επιτροπή δικαιούται να προσκαλεί στις συνεδριάσεις της και όσους, στελέχη, υπαλλήλους ή συμβούλους της Τράπεζας κρίνει σκόπιμο ή χρήσιμο.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής τηρούνται πρακτικά, τα οποία υπογράφονται από τον Πρόεδρο, τον Εκτελεστικό Γραμματέα και το Γραμματέα της Επιτροπής.

Με εξουσιοδότηση από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες, τις οποίες μπορεί να εκχωρεί ή να αναθέτει σε Διοικητικές Επιτροπές, σε Μέλη της Επιτροπής ή σε στελέχη της Τράπεζας.

1. Παρακολουθεί την εφαρμογή του Επιχειρηματικού Σχεδίου (Business Plan) και του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης (Restructuring Plan) της Τράπεζας και του Ομίλου και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την επίτευξη των στόχων που περιλαμβάνονται εκεί. Στην πρώτη Συνεδρίαση της Επιτροπής στην έναρξη κάθε τριμήνου ο CFO του Ομίλου και ο Επικεφαλής του Επιχειρηματικού Σχεδιασμού παρουσιάζουν στην Επιτροπή αναφορά με την πρόοδο υλοποίησης τόσο του Business Plan, όσο και του Restructuring Plan και επισημαίνουν τυχόν σημεία τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.
2. Χαράσσει τις κατευθύνσεις του Προϋπολογισμού και εισηγείται τον Ετήσιο Προϋπολογισμό στο Διοικητικό Συμβούλιο.
3. Στην αρχή εκάστου έτους ο Επικεφαλής κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας ή τομέα υποστήριξης παρουσιάζει στην Εκτελεστική Επιτροπή συνοπτικά το Business Plan των περιοχών ευθύνης του μαζί με συνοπτικά στοιχεία του προϋπολογισμού του και στο τέλος εκάστου εξαμήνου συνοπτικό απολογισμό υλοποίησής του.
4. Συγκροτεί Διοικητικές Επιτροπές και καθορίζει τη σύνθεση και τις αρμοδιότητές τους.
5. Εγκρίνει, συμπληρώνει ή τροποποιεί λογιστικές αρχές του Ομίλου μετά από εισήγηση της Δ/νσης Οικονομικών Υπηρεσιών.
6. Αποφασίζει την πολιτική επιτοκίων και το πλαίσιο τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει η Τράπεζα.
7. Εγκρίνει την εισαγωγή νέων, καθώς και τη σημαντική διαφοροποίηση υφιστάμενων προϊόντων και υπηρεσιών της Τράπεζας καθώς και των προϊόντων ρυθμίσεων και καθορίζει την πολιτική τιμολόγησής τους πριν την έναρξη διάθεσής τους σε πελάτες.
8. Εγκρίνει τη στρατηγική Marketing και τις χορηγίες και παρακολουθεί την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητά τους.

   Ο επικεφαλής του Marketing παρουσιάζει στην αρχή εκάστου έτους τη στρατηγική του Marketing της Τράπεζας, καθώς και σε κατάλληλο χρόνο τα αποτελέσματα των ποιοτικών ερευνών και των μετρήσεων ικανοποίησης των πελατών.
9. Εγκρίνει τη στρατηγική τεχνολογικών υποδομών του Ομίλου.
10. Εγκρίνει την έναρξη συνεργασιών σε τομείς ή κλάδους της οικονομίας, μετά από σχετική εισήγηση των επικεφαλής των αρμόδιων επιχειρηματικών μονάδων ή μονάδων υποστήριξης.
11. Παρακολουθεί και εποπτεύει την εφαρμογή των κανόνων και προγραμμάτων Εταιρικής Διακυβέρνησης και αποφασίζει τη λήψη μέτρων κανονιστικής συμμόρφωσης μετά από εισήγηση αρμοδίων Μονάδων ή Επιτροπών.
12. Εγκρίνει τα προγράμματα ανθρώπινου δυναμικού (εθελούσιας εξόδου, αμοιβών, ασφαλιστικών και λοιπών παροχών), στο πλαίσιο πάντοτε της εγκεκριμένης Πολιτικής Προσωπικού (ΠΔΤΕ 2650/2012) κατ΄ ανάθεση της σχετικής αρμοδιότητας του άρθρου 3 §2 Ν. 3016/2002 από το Διοικητικό Συμβούλιο.
13. Καθορίζει, εντός του εύρους των δικών της εγκριτικών ορίων, τα εγκριτικά όρια των Διοικητικών Επιτροπών και Στελεχών της Τράπεζας για θέματα που δεν άπτονται της έγκρισης πιστοδοτήσεων.

14. Ενημερώνει μέσω του Προέδρου της το Διοικητικό Συμβούλιο, σε τριμηνιαία τουλάχιστον βάση, ότι η λειτουργία της Επιτροπής είναι σύμφωνη με την επιχειρησιακή στρατηγική και τη στρατηγική κινδύνων της Τράπεζας.

    Οι αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου αφορούν τόσο την Τράπεζα Πειραιώς όσο και τις ενοποιούμενες θυγατρικές.

4. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου (ΣΕΕ)

Το ΣΕΕ αποτελεί σύνολο λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της και συντελούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Ο Όμιλος παρακολουθεί συστηματικά την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, υλοποιεί άμεσα ενέργειες που ενδεχομένως απαιτούνται για τη διαρκή αντιμετώπιση και μείωση του λειτουργικού Κινδύνου ενώ παράλληλα μεριμνά για την ανάπτυξη και τη συνεχή αναβάθμιση του ΣΕΕ, τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και σε επίπεδο Ομίλου. Ο Όμιλος ελέγχει με κατάλληλους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης, τη συνεπή εφαρμογή του ΣΕΕ στις Μονάδες, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση όλων των εμπλεκομένων με τις αρχές και τους στόχους του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Η θέσπιση του ΣΕΕ αποσκοπεί ιδίως:

- στη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής της Τράπεζας και του Ομίλου με αποτελεσματική χρήση των εκάστοτε διαθέσιμων πόρων
- στην αναγνώριση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων ή δυνητικών κινδύνων
- στη διασφάλιση της πληρότητας και αξιοπιστίας των στοιχείων, τα οποία είναι απαραίτητα για τη σύνταξη αξιόπιστων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και εν γένει για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης της Τράπεζας και του Ομίλου
- στη συμμόρφωση με το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της Τράπεζας και του Ομίλου
- στη διεξαγωγή περιοδικών ή και έκτακτων ελέγχων από τις αρμόδιες μονάδες του Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των προβλεπόμενων κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες της Τράπεζας και του Ομίλου

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας υποστηρίζεται, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, από ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης (MIS – Management Information System) και επικοινωνίας, καθώς και μηχανισμούς, οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται και αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου τόσο της οργανωτικής δομής και των δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

Υπεύθυνοι για την τήρηση του ΣΕΕ είναι οι:

- Επιτροπή Ελέγχου
- Εσωτερικός Ελεγκτής
- Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου)

Τα μέλη του Δ.Σ. αξιολογούν την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του Συστήματος σε ετήσια βάση και χαράζουν τη στρατηγική για τη βελτίωσή του με βάση σχετική έκθεση που τους υποβάλλει η Διοίκηση της Τράπεζας και τις επ' αυτής παρατηρήσεις της Επιτροπής Ελέγχου. Η αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος σε επίπεδο Τράπεζας και επίπεδο

Ομίλου ανατίθεται περιοδικά και τουλάχιστον ανά τριετία, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου, σε τρίτους, πλην των τακτικών, ορκωτούς ελεγκτές λογιστές. Η σχετική έκθεση αξιολόγησης γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος εντός του πρώτου εξαμήνου του έτους μετά από τη λήξη της τριετίας.

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς ΑΕ αντιμετωπίζει σημαντικούς επιχειρηματικούς κινδύνους από την αυξανόμενη εξάρτηση από την πληροφορία που επεξεργάζεται και τα ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα που φιλοξενεί, από τις αναπτυσσόμενες διασυνδέσεις συστημάτων με πελάτες και τρίτους, από τις διηνεκείς οργανωτικές και τεχνολογικές αλλαγές που επιβάλλουν οι επιχειρηματικές ανάγκες, από την καθημερινή εμφάνιση νέων τεχνολογικών και άλλων απειλών. Προκειμένου να ελαχιστοποιήσει τους προαναφερθέντες κινδύνους και να προστατεύσει τα στοιχεία του ενεργητικού της, η Τράπεζα Πειραιώς ΑΕ έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει ισχυρούς ελέγχους ασφαλείας Πληροφορικής. Αυτά τα στοιχεία ελέγχου περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται, στα ακόλουθα:

- Διαχείριση Πρόσβασης Χρηστών στις εφαρμογές, στα λειτουργικά συστήματα και στις βάσεις δεδομένων
- Διαδικασίες Διαχείρισης Αλλαγών που διέπουν τις αλλαγές σε εφαρμογές και συστήματα
- Παρακολούθηση καθημερινών λειτουργιών πληροφορικής (Συστημάτων, προγραμματισμένες ροές/εργασίες και δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας των συστημάτων)

Οι βασικοί στόχοι των δικλείδων ασφαλείας των Πληροφορικών Πόρων είναι η κατάλληλη διαχείριση των δικαιωμάτων πρόσβασης των χρηστών στις υποδομές. Συγκεκριμένα είναι η εξάλειψη της μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης, οι παραλείψεις σφαλμάτων κατά τη διαχείριση προσβάσεων και η συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις και πρότυπα. Προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι, έχουν εφαρμοστεί τα ακόλουθα:

- Κατανοητές και σαφείς Πολιτικές και Διαδικασίες Διαχείρισης Πρόσβασης Χρηστών.
- Εφαρμογή Κεντροποιημένου Συστήματος Διαχείρισης Χρηστών (IdM). Οι λειτουργίες παροχής πρόσβασης, τερματισμού χρηστών και αλλαγών κωδικών εργασίας εκτελούνται αυτόματα από το IdM, μέσω μιας καθημερινής τροφοδοσίας/ροής από το HRMS (Human Resource Management System) που εξαλείφει την οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση.
- Τα δικαιώματα πρόσβασης βασίζονται σε καθήκοντα που απορρέουν από τον ρόλο εργασίας (Role-Based Access Control - RBAC Method).
- Προκειμένου να τηρηθεί ο διαχωρισμός καθηκόντων, οι ρόλοι σχεδιάζονται από τη Δ/νση Οργάνωσης και καταχωρούνται στο IdM από το Group IT Security & Control Office.
- Η παροχή καθώς και ο τερματισμός της πρόσβασης των χρηστών σε κοινόχρηστους φακέλους και σε συγκεκριμένες εφαρμογές διαχειρίζονται μέσω διαδικασίας εξουσιοδότησης.
- Περιοδική ανασκόπηση χρηστών με προνομιακή πρόσβαση εκτελείται σε εφαρμογές που δεν διαχειρίζονται μέσω IdM. Η όποια απόκλιση καταγράφεται και ακολουθούν διορθωτικές ενέργειες.
- Περιοδική ανασκόπηση της λίστας Domain Administrator και χρηστών με απομακρυσμένη πρόσβαση μέσω RSA tokens, εκτελείται από το Group IT Security & Control Office.
- Η πρόσβαση χρηστών θυγατρικών εξωτερικού εξετάζεται προκειμένου να ταυτοποιηθούν τερματίσαντες υπάλληλοι με πρόσβαση στον Domain της Τράπεζας Πειραιώς.
- Τα δικαιώματα προνομιακής πρόσβασης ελέγχονται από ειδικούς μηχανισμούς ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένου αυστηρού ελέγχου πρόσβασης, ο οποίος περιορίζεται σε άτομα που κρίνεται απολύτως απαραίτητο να έχουν τέτοια δικαιώματα καθώς και διαχείριση κωδικών πρόσβασης. Αυτό υποστηρίζεται από πλήρη τεκμηρίωση και διαχείριση όλων των προνομιακών User IDs και από την εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης κωδικών και ελέγχου

πρόσβασης (Thycotic) που παρακολουθεί και καταγράφει όλες τις ενέργειες (logs) όταν χρησιμοποιείται η εν λόγω προνομιακή πρόσβαση.
- Καταγραφή και ανασκόπηση των ενεργειών των διαχειριστών πραγματοποιείται σε κρίσιμα συστήματα (Observe IT, ArcSight).

Τα Πληροφοριακά Συστήματα αποτελούν κρίσιμο συντελεστή για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και στρατηγικών του Ομίλου και της Τράπεζας και συμβάλλουν αποφασιστικά στην υλοποίηση και διαχείριση των επιχειρηματικών λειτουργιών της. Προκειμένου να προστατεύσει την εμπιστευτικότητα, διαθεσιμότητα και ακεραιότητα των δεδομένων και συστημάτων, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. έχει σχεδιάσει και εφαρμόσει αυστηρές και ολοκληρωμένες Πολιτικές και Διαδικασίες Διαχείρισης Αλλαγών που διέπουν την ανάπτυξη καθώς και τις αλλαγές που πραγματοποιούνται σε εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων. Οι εν λόγω διαδικασίες καλύπτουν όλες τις φάσεις του κύκλου ζωής ενός συστήματος, όπως αίτημα χρήστη, δοκιμές αποδοχής από τον χρήστη και τελική έγκριση για προώθηση στην παραγωγή. Όλα τα αιτήματα αλλαγών καταγράφονται, εξουσιοδοτούνται και παρακολουθούνται μέσω ένα εργαλείου Διαχείρισης Αλλαγών. Οι Πολιτικές και οι Διαδικασίες Διαχείρισης Αλλαγών διασφαλίζουν ότι εφαρμόζονται οι κατάλληλες Απαιτήσεις Ασφαλείας κατά τη φάση αλλαγών ενός υφιστάμενου συστήματος ή κατά την ανάπτυξη ενός νέου.

Τα δίκτυα επικοινωνιών, και γενικότερα οι τηλεπικοινωνίες, αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους πληροφοριακούς πόρους του Ομίλου. Η χρήση των δικτύων επιτυγχάνει την διασύνδεση μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων, την ταχύτερη εκτέλεση καθηκόντων αλλά και την μείωση του λειτουργικού κόστους. Η χρήση των δικτύων ωστόσο, δημιουργεί πολλούς κινδύνους ειδικά όσον αφορά την ασφάλεια των δεδομένων που διακινούνται αλλά και γενικότερα των συστημάτων που διασυνδέονται. Με στόχο την προστασία του δικτύου όλου του ομίλου αλλά και του δικτύου εντός του Κεντρικού Μηχανογραφικού Κέντρου (ΚΜΚ), η Τράπεζα έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό δικλείδων ασφαλείας με σκοπό να δημιουργήσει μια περιμετρική προστασία σε πολλαπλά επίπεδα. Οι κυριότερες δικλείδες ασφαλείας περιλαμβάνουν τις παρακάτω:

- Πολιτικές και διαδικασίες που θέτουν τις βασικές αρχές για την σχεδίαση, υλοποίηση και διαχείριση των δικτύων αλλά και των δικτυακών υποδομών.
- Διαχωρισμός του δικτύου σε διαφορετικές ζώνες προστασίας.
- Εγκατάσταση Firewalls σε συγκεκριμένα σημεία του δικτύου με στόχο την προστασία των επικοινωνιών από και προς το Μηχανογραφικού Κέντρο. Η προστασία υπάρχει τόσο από την πλευρά των καταστημάτων και κεντρικών υπηρεσιών της τράπεζας (εσωτερική περίμετρος) όσο και από την πλευρά των εξωτερικών συνεργατών και του διαδικτύου (εξωτερική περίμετρος).
- Σχεδίαση και εγκατάσταση συστημάτων (IDS/IPS, WAF) προστασίας από εξωτερικές κακόβουλες επιθέσεις τύπου DDoS (Distributed Denial of Service Attacks) και Cyber Attacks.
- Διαδικασίες διαχείρισης αλλαγών των Firewalls που υποστηρίζονται από συγκεκριμένο σύστημα αλλαγών (Tuffin).
- Διαρκής παρακολούθηση και αντιμετώπιση σε 24ωρη βάση των μηνυμάτων και των alerts που παράγονται από τα συστήματα ασφάλειας.

Για την εύρυθμη λειτουργία του Κύριου Μηχανογραφικού Κέντρου καθώς και την υποστήριξη όλης της τεχνολογικής υποδομής, η Τράπεζα έχει υλοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό πολιτικών και διαδικασιών έτσι ώστε να εγγυάται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών πληροφορικής σε όλη την Τράπεζα. Όλα τα συστήματα διεπαφής και οι κρίσιμες ροές/ αυτοματοποιημένες εργασίες παρακολουθούνται από μια ομάδα εξειδικευμένων χειριστών σε συνεχή βάση και βασιζόμενοι σε τυποποιημένα χρονοδιαγράμματα και κατευθυντήριες γραμμές εκτέλεσης. Τα διαπιστωμένα προβλήματα τεκμηριώνονται και παρακολουθούνται μέχρις ότου επιλυθούν επιτυχώς. Μεταξύ άλλων πραγματοποιούνται τα κάτωθι:

- συντήρηση και τεχνική υποστήριξη των συστημάτων βάσει προδιαγραφών των κατασκευαστών αλλά και των αναγκών που προκύπτουν
- ενημέρωση των συστημάτων με τις νεότερες εκδόσεις (software updates) αλλά και τις ενημερώσεις ασφαλείας (security patches)
- διαδικασίες διαχείρισης των παραμέτρων λειτουργίας των συστημάτων
- διαδικασίες προγραμματισμού των εργασιών
- διαδικασίες καταγραφής και αντιμετώπισης προβλημάτων
- διαδικασίες διαχείρισης χωρητικότητας, φόρτου και απόδοσης των συστημάτων και δικτύων
- συνεχής παρακολούθηση της διαθεσιμότητας των συστημάτων και των δικτύων
- επαρκείς διαδικασίες διαχείρισης αντιγράφων ασφαλείας

Επιπλέον η Τράπεζα διαθέτει αποτελεσματικά Σχέδια Ανάκαμψης από Καταστροφή που εφαρμόζονται στις περιπτώσεις καταστροφικών συμβάντων καθώς επίσης και Ενναλακτικό Μηχανογραφικό Κέντρο (ΕΜΚ) το οποίο μπορεί να υποστηρίξει την πλήρη λειτουργία της Τράπεζας σε περίπτωση που απαιτηθεί. Να σημειωθεί ότι το ΚΜΚ είναι πιστοποιημένο κατά ISO 27001:2013 καθώς και κατά PCI DSS.

Εσωτερικός Ελεγκτής

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής, ως όργανο εσωτερικού ελέγχου που προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3016/2002 «Για την Εταιρική Διακυβέρνηση», είναι κατά την άσκηση των καθηκόντων του ανεξάρτητος, δεν υπάγεται ιεραρχικά σε καμία υπηρεσιακή μονάδα της Τράπεζας και εποπτεύεται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. που ορίζονται από το Δ.Σ. και συμμετέχουν στην Επιτροπή Ελέγχου. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής ορίζεται από το Δ.Σ. και δεν μπορεί να είναι μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας ή διευθυντικό στέλεχος ή συγγενής με μέλος του Δ.Σ. ή διευθυντικό στέλεχος μέχρι και δευτέρου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Τα αυτά ισχύουν επί τυχόν πλειονότητας εσωτερικών ελεγκτών. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής εποπτεύει την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου).

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής κατά την άσκηση των καθηκόντων του δικαιούται να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της Τράπεζας και να έχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της. Για τη διευκόλυνση του έργου του Εσωτερικού Ελεγκτή, τα μέλη του Δ.Σ. οφείλουν να συνεργάζονται και να του παρέχουν κάθε αναγκαία πληροφορία, η δε διοίκηση της Τράπεζας οφείλει να του παρέχει κάθε απαραίτητο προς τούτο μέσο.

5. Κανονιστική Συμμόρφωση

Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου (Group Compliance Division) συγκροτήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του εποπτικού πλαισίου ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ και των διατάξεων της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006 ως διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα, η οποία είναι επιφορτισμένη με την υλοποίηση της πολιτικής που θεσπίζει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για τη συμμόρφωσή της προς το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου αναφέρεται στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, έχει δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, και διευθύνεται από επιλεγμένο πρόσωπο (Chief Compliance Officer) με επαρκείς γνώσεις των τραπεζικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Οι κύριες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου είναι οι εξής:

- Θεσπίζει και εφαρμόζει κατάλληλες διαδικασίες και εκπονεί σχετικό ετήσιο Πρόγραμμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, με στόχο να επιτυγχάνεται η έγκαιρη και διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τις διατάξεις της Πολιτικής Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου, την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.
- Εξασφαλίζει ότι η Τράπεζα Πειραιώς και ο Όμιλός της συμμορφώνονται με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο ρυθμίζει την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για το σκοπό αυτό, ελέγχει τη συμμόρφωση των οργανωτικών μονάδων της Τράπεζας με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ως άνω πλαίσιο, καθώς και από την Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και δομεί κατάλληλο περιβάλλον για τον έγκαιρο εντοπισμό, αποτροπή, διερεύνηση και αναφορά παρόμοιων προσπαθειών.
- Ενημερώνει τη Διοίκηση της Τράπεζας και το Διοικητικό Συμβούλιο, διά των τριμηνιαίων και ετήσιων αναφορών της, για θέματα κανονιστικής συμμόρφωσης, και, ιδίως, για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου ή για τυχόν σημαντικές ελλείψεις στην τήρηση των υποχρεώσεων που αυτό επιβάλλει.
- Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου παρέχει, με τη συνδρομή των νομικών υπηρεσιών της Τράπεζας ή και των κατά τόπους νομικών συμβούλων των θυγατρικών εξωτερικού, σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζονται από τις υπηρεσιακές μονάδες της Τράπεζας, καθώς και από τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού και εξωτερικού κατά περίπτωση.
- Διασφαλίζει, με κατάλληλες διαδικασίες, την τήρηση των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και παρέχει για το σκοπό αυτό σχετική έγγραφη διαβεβαίωση προς το Διοικητικό Συμβούλιο μέσω των ετήσιων αναφορών της.
- Διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων για τις εξελίξεις στο σχετικό με τις αρμοδιότητές τους ρυθμιστικό πλαίσιο, με τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών, ενημερωτικών σημειωμάτων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με την αρμόδια μονάδα του Τομέα Ανθρωπίνου Δυναμικού Ομίλου.
- Συντονίζει το έργο των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance officers) των εταιρειών του Ομίλου, ώστε όλες οι εταιρείες του Ομίλου να συμμορφώνονται πλήρως προς τις εφαρμοστέες εκάστοτε διατάξεις και προς τις διατάξεις του Ν. 2656/1998 για καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές.
- Υποβάλλει στην Τράπεζα της Ελλάδος μέχρι τη λήξη του πρώτου ημερολογιακού εξαμήνου κάθε έτους έκθεση επί των θεμάτων αρμοδιότητάς της.

6. Διαχείριση κινδύνων

Η Τράπεζα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων, σε ατομικό και επίπεδο Ομίλου, με γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας και συνέχειας των εργασιών της. Στο πλαίσιο αυτό, τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας μεριμνούν για την καταγραφή και τακτική επαναξιολόγηση της Επιχειρησιακής Στρατηγικής της αναφορικά με την ανάληψη, παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου, τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδους κινδύνου και την περαιτέρω εξειδίκευση καθενός εκ των ως άνω ορίων, καθώς και τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιογόνων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών.

Η Τράπεζα μεριμνά, επίσης, για τη θέσπιση αξιόπιστων, αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων πολιτικών και διαδικασιών για την αξιολόγηση και διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία

κρίνονται εκάστοτε από τη Διοίκηση της Τράπεζας κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου των κινδύνων που αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα. Οι ως άνω πολιτικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση και αξιολόγηση από τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, με στόχο να διασφαλίζεται ότι αυτές παραμένουν πλήρεις, επαρκείς και ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των εκάστοτε δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Στη διαδικασία του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της διαχείρισης κινδύνων, καθώς και της αξιολόγησης της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων εμπλέκονται οι ακόλουθες Οργανωτικές Μονάδες:

- Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, στην οποία ανατίθενται από το Διοικητικό Συμβούλιο αρμοδιότητες σχετικές με τη διαχείριση κινδύνων κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/2006, ούτως ώστε να καλύπτονται αποτελεσματικά για όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας όλες οι μορφές κινδύνων και να διασφαλίζεται ο ενοποιημένος έλεγχός τους, η εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και ο απαιτούμενος συντονισμός σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.
- Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, ο οποίος είναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής της Τράπεζας σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία καλύπτει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας για όλες τις μορφές κινδύνων.
- Ο Τομέας Πίστης Ομίλου, ο οποίος συνιστά την δευτερογενή αξιολόγηση της ανάληψης του πιστωτικού κινδύνου κατά την εγκριτική διαδικασία (δεύτερη γραμμή άμυνας) και είναι αρμόδιος για την κατάρτιση και την συντήρηση της Πιστωτικής Πολιτικής.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού-Παθητικού (ALCO)

Η Επιτροπή Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού – Παθητικού (ALCO) είναι εντεκαμελής, με Πρόεδρο τον Διευθύνοντα Σύμβουλο & C.E.O. της Τράπεζας. Μέλη της Επιτροπής είναι Ανώτεροι Γενικοί Διευθυντές, Γενικοί Διευθυντές, καθώς και άλλα στελέχη της Ανώτατης Διοίκησης της Τράπεζας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα.

Η Επιτροπή συνεδριάζει σε μηνιαία βάση και κύριες αρμοδιότητές της Επιτροπής είναι η υλοποίηση της στρατηγικής της Τράπεζας στην ανάπτυξη στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, η διαχείριση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού με παράλληλη άσκηση τιμολογιακής πολιτικής σε προϊόντα και υπηρεσίες, η έγκριση για την εισαγωγή νέων καταθετικών ή δανειακών προϊόντων, η παρακολούθηση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τους κινδύνους, η εξέταση των σεναρίων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων κρίσης και η λήψη αποφάσεων για τη διατήρηση της διαθέσιμης ρευστότητας του Ομίλου σε αποδεκτά επίπεδα.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα σε σχέση με μονάδες της Τράπεζας, οι οποίες έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες ή αρμοδιότητες για την πραγματοποίηση και λογιστικοποίηση συναλλαγών και επιτελεί τις αρμοδιότητες της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων κατά τις διατάξεις της Π.Δ.Τ.Ε. 2577/9.3.2006, καθώς και της Μονάδας Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου κατά τις διατάξεις της Π.Δ.Τ.Ε. 2589/20.8.2007 και Π.Δ.Τ.Ε. 2594/20.8.2007 αντίστοιχα, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν. Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου εποπτεύεται από τον Chief Risk Officer Ομίλου ο οποίος αναφέρεται για τα θέματα της αρμοδιότητάς στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, και μέσω αυτής στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, ενώ για διοικητικά θέματα αναφέρεται στον CEO.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων, υπόκειται στον έλεγχο του Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, τα αρμόδια στελέχη του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου έχουν πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες της Τράπεζας, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου της, τα οποία είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, και η τοποθέτησή του, καθώς και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του ΤΔΚ εντάσσεται και η διενέργεια αποτίμησης ενεργητικού παθητικού για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και για τα ακόλουθα:

- επικύρωση των πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών (π.χ. mark-to-market mark-to-model κλπ) που χρησιμοποιούνται για την αποτίμησή τους
- έλεγχος της καταλληλότητας των τιμών που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία αποτίμησης
- παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της αποτίμησης και αναφορά των αποκλίσεων στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Πληροφορικά στοιχεία της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Τα πληροφοριακά στοιχεία της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που απαιτούνται δυνάμει του στοιχείου δ) της παρ.1 του άρθρου 43ββ του Κ.Ν.2190/1920, περιλαμβάνονται στην Επεξηγηματική Έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων που αποτελεί ειδικό τμήμα της Ετήσιας Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Η παρούσα επεξηγηματική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της περιέχει πληροφορίες με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2017 αναφορικά με τα ζητήματα της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Ν. 3556/2007.

1) Διάρθρωση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας

Η Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας Πειραιώς που πραγματοποιήθηκε στις 28.06.2017 αποφάσισε, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετοχής από €0,30 σε €6,00 και την ταυτόχρονη μείωση, λόγω συνένωσης (reverse split), του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας από 8.733.183.280 σε 436.659.164, σε αναλογία μία (1) νέα κοινή μετοχή σε αντικατάσταση είκοσι (20) παλαιών κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς. Ως εκ τούτου, κατά την 31.12.2017 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε ποσό δύο δισεκατομμυρίων εξακοσίων δέκα εννέα εκατομμυρίων εννιακοσίων πενήντα τεσσάρων χιλιάδων εννιακοσίων ογδόντα τεσσάρων ευρώ (€ 2.619.954.984), διαιρούμενο σε τετρακόσια τριάντα έξι εκατομμύρια εξακόσιες πενήντα εννέα χιλιάδες εκατόν εξήντα τέσσερις (436.659.164) κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές ονομαστικής αξίας έξι Ευρώ (€ 6,00) καθεμία. Οι κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς είναι στο σύνολό τους άυλες και εισηγμένες προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 3864/2010, οι οποίες προβλέπουν ειδικά δικαιώματα και περιορισμούς για τις κοινές μετοχές που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (εφεξής το «ΤΧΣ» ή «Ταμείο») (βλ. κατωτέρω αναλυτικά υπό 4 και 5), κάθε κοινή μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς ενσωματώνει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο νόμος και το καταστατικό της, και ιδίως:

- Δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση των μετόχων.
- Δικαίωμα επί του μερίσματος από τα κέρδη της Τράπεζας. Μετά την αφαίρεση του εκ του νόμου και του καταστατικού ποσοστού για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού, ποσοστό 35% των καθαρών κερδών διανέμεται κάθε χρήση στους μετόχους ως πρώτο μέρισμα, ενώ για τη διάθεση του υπολοίπου αποφασίζει ελεύθερα η Γενική Συνέλευση. Η ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων μετόχων ανακοινώνεται στην Τακτική Γενική Συνέλευση. Το μέρισμα καταβάλλεται στο μέτοχο περίπου εντός επτά (7) εργασίμων ημερών από την ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων όπως ειδικότερα ανακοινώνεται μέσω του Τύπου. Το δικαίωμα είσπραξης του μερίσματος παραγράφεται, και το αντίστοιχο ποσό περιέρχεται στο Δημόσιο, μετά την παρέλευση πέντε (5) ετών από το τέλος του έτους, κατά το οποίο ενέκρινε τη διανομή του η Γενική Συνέλευση.

  Σημειώνεται ότι για όσο διάστημα η Τράπεζα υπάγεται στις διατάξεις του Ν. 3864/2010, η διανομή δεν μπορεί να υπερβεί το κατά τα ανωτέρω πρώτο μέρισμα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΥΣ 36/2.11.2015, δεν καταβάλλεται μέρισμα στις κοινές μετοχές της Τράπεζας, εφόσον η Τράπεζα δεν καταβάλει τόκο για τις υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες (CoCos) που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης κατά την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας τον Δεκέμβριο του 2015.
- Δικαίωμα στο προϊόν της εκκαθάρισης ή, αντίστοιχα, της απόσβεσης κεφαλαίου που αντιστοιχεί στη μετοχή, εφόσον αυτό αποφασισθεί από τη Γενική Συνέλευση. Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας διατηρεί όλα τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 για όσο διάστημα το ΤΧΣ συμμετέχει στην Τράπεζα ως μέτοχος ικανοποιείται από το προϊόν της εκκαθάρισης προνομιακά έναντι όλων των άλλων μετόχων.

- Δικαίωμα προτίμησης σε κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας που πραγματοποιείται με μετρητά και έκδοση νέων μετοχών, εφόσον δεν αποφασίσει διαφορετικά η Γενική Συνέλευση που αποφασίζει την αύξηση.

- Δικαίωμα λήψης πριν από την Τακτική Γενική Συνέλευση αντιγράφου της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τις Εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών και του Διοικητικού Συμβουλίου και τις σχετικές ενοποιημένες και ατομικές οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

2) Περιορισμοί στη μεταβίβαση των μετοχών της Τράπεζας

Η μεταβίβαση των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς γίνεται όπως ορίζει ο νόμος και δεν υφίσταται στο καταστατικό της οποιοσδήποτε περιορισμός για τη μεταβίβασή τους.

Η διάθεση των μετοχών που κατέχει το ΤΧΣ υπόκειται στις προβλέψεις του άρθρου 8 του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας που αποφασίστηκε κατά την από 23.04.2013 Β' Επαναληπτική Γενική Συνέλευση των μετόχων (ΑΜΚ 2013), και σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 και της ΠΥΣ 38/9.11.2012 σε συνδυασμό με την ΠΥΣ 6/5.6.2013, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας εξέδωσε στους ιδιώτες επενδυτές που συμμετείχαν στην αύξηση 849.195.130 τίτλους παραστατικούς δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants). Κάθε warrant ενσωμάτωνε το δικαίωμα του κατόχου του να αγοράσει από το ΤΧΣ (σε τιμή που οριζόταν σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012, όπως τροποποιήθηκε από την ΠΥΣ 43/2.12.2015) προκαθορισμένο αριθμό κοινών μετοχών της Τράπεζας, τις οποίες απέκτησε το ΤΧΣ στο πλαίσιο της συμμετοχής του στην ως άνω αύξηση. Τα δικαιώματα αγοράς ασκούνταν εξαμηνιαίως, έως και 54 μήνες από την ημερομηνία έκδοσης των warrants. Σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012, με την επιφύλαξη των μεταβιβάσεων που ελάμβαναν χώρα συνεπεία άσκησης των warrants, το ΤΧΣ δεν δύνατο να μεταβιβάσει τις υποκείμενες στα warrants μετοχές, για περίοδο 36 μηνών από την ημερομηνία έκδοσης των τίτλων. Μετά την λήξη της ως άνω περιόδου 36 μηνών και έως την τελική ημερομηνία άσκησης των warrants (54 μήνες από την έκδοση τους), το ΤΧΣ δύνατο να μεταβιβάζει τις υποκείμενες στα warrants μετοχές, εφόσον είχε τηρήσει τη διαδικασία γνωστοποίησης και πρόσκλησης των κατόχων warrants που περιγράφεται στην παρ. 7 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012. Επισημαίνεται ότι η 02.01.2018 ήταν η τελευταία ημερομηνία άσκησης των ως άνω warrants και, βάσει των προβλεπομένων στον Ν. 3864/2010 και στην Π.Υ.Σ. 38/2012, σε συνδυασμό με την Π.Υ.Σ. 6/2013, τα 843.629.886 warrants που δεν ασκήθηκαν έως και την ημερομηνία αυτή έπαυσαν αυτοδικαίως να ισχύουν και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ την 05.01.2018.

3) Σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές κατά την έννοια του Ν. 3556/2007

Κατά την 31.12.2017 το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κατείχε άμεσα συνολικά 115.375.415 κοινές μετοχές της Τράπεζας, οι οποίες αντιπροσωπεύουν ποσοστό 26,42% του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας, εκ των οποίων οι 2.042.082 υπόκεινται ως προς την άσκηση του δικαιώματος ψήφου στους περιορισμούς του άρθρου 7^{A} παρ. 2 του Ν. 3864/2010.

Περαιτέρω κατά την 31.12.2017, η "Paulson & Co. Inc." κατείχε (έμμεσα) 39.848.042 δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν σε ισάριθμες κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου, άυλες μετοχές (ήτοι, ποσοστό 9,12% επί του συνόλου δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας), και τίτλους παραστατικούς δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants), οι οποίοι, εφόσον ασκούνταν πλήρως, θα αντιστοιχούσαν σε 60.728 δικαιώματα ψήφου (ήτοι, ποσοστό 0,01% επί του συνόλου δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας). Σημειώνεται ότι, βάσει του Ν. 3864/2010 και των ΠΥΣ 38/2012, 6/2013 και 43/2015, τα warrants που δεν ασκήθηκαν μέχρι την ημερομηνία λήξης τους την 02.01.2018 έπαυσαν αυτοδικαίως να ισχύουν και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ την 05.01.2018. Η "Paulson & Co. Inc." είναι εταιρία συμβούλων επενδύσεων, εγγεγραμμένη στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων

Πολιτειών σύμφωνα με τον νόμο περί Συμβούλων Επενδύσεων του 1940, παρέχει επενδυτικές συμβουλές και διαχειρίζεται επενδυτικά κεφάλαια.

Με βάση τα τηρούμενα από την Τράπεζα στοιχεία, δεν προκύπτει κατά την 31.12.2017 άλλος μέτοχος (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), ο οποίος να κατέχει σε ατομική βάση (άμεσα ή έμμεσα) ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς.

4) Μετοχές παρέχουσες ειδικά δικαιώματα ελέγχου

Με εξαίρεση τις κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ, το οποίο έχει τα δικαιώματα που απορρέουν από τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 και της από 27.11.2015 Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ (Relationship Framework Agreement / RFA), δεν υφίστανται μετοχές της Τράπεζας, οι οποίες παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου στους κατόχους τους.

Οι κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

- το δικαίωμα του ΤΧΣ να εκπροσωπείται με ένα μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας. Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο έχει:

  (α) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων,

  (β) το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας:

  i) σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα γενικού διευθυντή, καθώς και για τους αναπληρωτές τους,

  ii) εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού κλπ),

  iii) που αφορά εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7Α του Ν. 3864/2010 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας.

  (γ) το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις (3) εργάσιμες ημέρες της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας.

  (δ) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου,

  (ε) το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή

- το δικαίωμα πρόσβασης στα βιβλία και στοιχεία της Τράπεζας με στελέχη ή συμβούλους της επιλογής του,
- το δικαίωμα να προβαίνει σε αξιολόγηση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών αυτού βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, και σε περίπτωση μη πλήρωσης των εν λόγω κριτηρίων να προβαίνει, υπό προϋποθέσεις, στη σύγκληση Γενικής Συνέλευσης των μετόχων ή/και τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης,
- το δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης από το προϊόν της εκκαθάρισης σε περίπτωση εκκαθάρισης της Τράπεζας.

Πέραν των ανωτέρω δικαιωμάτων, δυνάμει της από 27.11.2015 Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ (Relationship Framework Agreement / RFA), το ΤΧΣ, για όσο χρόνο κατέχει μετοχές ή υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, έχει επιπλέον τα δικαιώματα που αναφέρονται στο RFA, μεταξύ των οποίων και τα ακόλουθα:

- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας συμμετέχει στις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου, ήτοι στις Επιτροπές Ελέγχου, Διαχείρισης Κινδύνων, Αποδοχών, Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., καθώς και στην Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού. Επιπλέον, ο Παρατηρητής που έχει ορίσει το ΤΧΣ παρίσταται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των ανωτέρω Επιτροπών,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών της Τράπεζας, στις οποίες συμμετέχει,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης σε Γενική Συνέλευση που συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ διατυπώνει την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αναφορικά με έναν αριθμό θεμάτων που χαρακτηρίζονται στο RFA ως ουσιώδη, μεταξύ των οποίων: (α) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οποιεσδήποτε τροποποιήσεις αυτού, (β) σημαντικές σε αξία συναλλαγές και εταιρικοί μετασχηματισμοί, (γ) η πολιτική συνδεδεμένων οφειλετών (connected borrowers) και οι τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν, και (δ) η πολιτική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και οι τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν,
- το ΤΧΣ επισκοπεί την ετήσια αυτοαξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου. Βάσει της επισκόπησης αυτής ή/και της προβλεπόμενης στο άρθρο 10 του Ν. 3864/2010 αξιολόγησης, το ΤΧΣ δύναται να διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις για βελτιώσεις και τυχόν αλλαγές στο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας, καθώς και την απόδοση της Τράπεζας σε σχέση με αυτά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το ΤΧΣ διασφαλίζει ότι, κατά την ενάσκηση των δικαιωμάτων τους, το ΤΧΣ, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο και ο Παρατηρητής που έχει ορίσει το ΤΧΣ τηρούν την επιχειρηματική αυτονομία και την ανεξαρτησία της Τράπεζας στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων σε συμμόρφωση με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και ενεργούν σύμφωνα με το νόμο και τις διατάξεις του RFA.

5) Περιορισμοί στο δικαίωμα ψήφου

Δεν προβλέπονται στο καταστατικό της Τράπεζας περιορισμοί του δικαιώματος ψήφου και των προθεσμιών άσκησης του δικαιώματος ψήφου που απορρέει από τις κοινές μετοχές της.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7Α παρ. 2 περ. α) και παρ. 3 του Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ ασκεί το δικαίωμα ψήφου που αντιστοιχεί στις μετοχές που ανέλαβε κατά την ανωτέρω αναφερόμενη ΑΜΚ του 2013 μόνο για τις αποφάσεις τροποποίησης του καταστατικού, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας, ή διάλυσης της Τράπεζας, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920. Για τους σκοπούς υπολογισμού της απαρτίας και της πλειοψηφίας στη Γενική Συνέλευση, οι ανωτέρω μετοχές του ΤΧΣ δεν λαμβάνονται υπ' όψιν κατά τη λήψη αποφάσεων για θέματα άλλα από τα προαναφερόμενα.

Για τα δικαιώματα του ΤΧΣ που αντιστοιχούν σε μετοχές που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης κατά την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας τον Δεκέμβριο του 2015 υπό τον τροποποιημένο νόμο Ν. 3864/2010 δεν ισχύουν οι ανωτέρω περιορισμοί.

6) Συμφωνίες μετόχων της Τράπεζας

Δεν έχουν γνωστοποιηθεί στην Τράπεζα συμφωνίες μεταξύ μετόχων της, οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση των κοινών μετοχών της ή στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από αυτές.

7) Κανόνες διορισμού και αντικατάστασης μελών Διοικητικού Συμβουλίου και τροποποίησης καταστατικού

Σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας, αν κάποιο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου παραιτηθεί, αποβιώσει ή εκπέσει από το αξίωμα του με οποιοδήποτε τρόπο, ή κηρυχθεί έκπτωτο με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου λόγω αδικαιολόγητης απουσίας από τις συνεδριάσεις επί τρεις συνεχείς μήνες, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συνεχίσει τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς την αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών, εφόσον τα εναπομείναντα μέλη είναι τουλάχιστον εννέα (9). Σε περίπτωση που τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μειωθούν κάτω από εννέα (9), το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να εκλέξει αντικαταστάτες για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους ή των μελών που αντικαθίστανται, προκειμένου το Διοικητικό Συμβούλιο να έχει τουλάχιστον εννέα (9) μέλη. Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του άρθρου 7β του Κ.Ν. 2190/1920, όπως εκάστοτε ισχύει, και ανακοινώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην αμέσως προσεχή Γενική Συνέλευση, η οποία μπορεί να αντικαταστήσει τους εκλεγέντες ακόμα κι αν δεν έχει αναγραφεί σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη. Σε κάθε περίπτωση, οι πράξεις του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου που έχει εκλεγεί με τον τρόπο αυτό θεωρούνται έγκυρες ακόμη και αν το μέλος αντικατασταθεί από τη Γενική Συνέλευση.

Οι κανόνες που προβλέπει το καταστατικό της Τράπεζας για το διορισμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της και την τροποποίηση των διατάξεών του δεν διαφοροποιούνται από τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του Ν. 3864/2010 εκπροσωπείται με ένα μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας με τα ανωτέρω αναφερόμενα δικαιώματα.

Εποπτική αξιολόγηση καταλληλότητας μελών ΔΣ από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ): Σύμφωνα με το άρθρο 93 του Κανονισμού (ΕΕ) 468/2014 της ΕΚΤ, η επιλογή ή αντικατάσταση μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και η ανανέωση της θητείας τους υπόκειται στην αξιολόγηση της καταλληλότητάς τους από τον SSM.

Επιπλέον, για όσο διάστημα το ΤΧΣ κατέχει κοινές μετοχές ή υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της πρέπει να πληρούν τα κριτήρια του Ν. 3864/2010 και υπόκεινται στην αξιολόγηση που προβλέπεται στον ως άνω νόμο και το RFA.

8) Αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου για την έκδοση νέων ή την αγορά ιδίων μετοχών

Δεν υφίσταται άλλη εν ισχύ εξουσιοδότηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο με την έκδοση νέων μετοχών, πλην της παρασχεθείσας εξουσιοδότησης από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 15.11.2015 προς το Διοικητικό Συμβούλιο να αποφασίζει με την απαιτούμενη κατά νόμο απαρτία και πλειοψηφία, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας έως του ποσού του ενός δισεκατομμυρίου ευρώ (€ 1.000.000.000,00) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 παρ. 1 του Κ.Ν. 2190/1920, και να καθορίζει τους ειδικότερους όρους της αύξησης,

συμπεριλαμβανομένης της τιμής διάθεσης των νέων μετοχών και γενικότερα να προβαίνει σε κάθε απαραίτητη ενέργεια για την έκδοση και διάθεση αυτών. Η εν λόγω εξουσιοδότηση έχει πενταετή ισχύ.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών χωρίς τη συναίνεση του ΤΧΣ. Επιπλέον, κατά το χρονικό διάστημα ισχύος και εφαρμογής του εγκριθέντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, η Τράπεζα δεν μπορεί να προβεί σε αγορά ιδίων μετοχών εκτός και εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παράσχει την κατ' εξαίρεση συναίνεσή της.

9) Σημαντικές συμφωνίες που τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής ελέγχου κατόπιν δημόσιας πρότασης

Δεν υφίστανται σημαντικές συμφωνίες της Τράπεζας, οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Τράπεζας κατόπιν δημόσιας πρότασης.

10) Συμφωνίες με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή το προσωπικό της Τράπεζας

Δεν υπάρχουν συμφωνίες της Τράπεζας με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ή με το προσωπικό της, οι οποίες να προβλέπουν αποζημίωσή τους σε περίπτωση αποχώρησής τους εξαιτίας διατύπωσης δημόσιας πρότασης.

Γεώργιος Χαντζηνικολάου

Πρόεδρος Δ.Σ.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ (ΕΔΜΑ) ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΜΙΛΟΥ

#	**Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης**	**Επεξήγηση**
1	Προσαρμογή σε Εύλογη Αξία του Κόστους Επιμερισμού Εξαγορών (PPA)	Η προσαρμογή σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ) ύψους € 5,8 δις.
2	Δάνεια προ Προβλέψεων	Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προ προβλέψεων και προσαρμογών σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ) ύψους € 5,8 δις.
3	Δάνεια μετά από Προβλέψεις	Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες μετά από προβλέψεις και προσαρμογές, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ) ύψους € 5,8 δις.
4	Δείκτης Δανείων (μετά από Προβλέψεις) προς Καταθέσεις	Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες μετά από προβλέψεις και προσαρμογές, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) προς καταθέσεις πελατών
5	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (NPL)	Προσαρμοσμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών προ προβλέψεων και προσαρμογών σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ).
6	Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPE)	Πιστοδοτικά ανοίγματα εντός ισολογισμού προ προβλέψεων και προσαρμογών σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ), τα οποία: (α) έχουν καθυστέρηση άνω των 90 ημερών, (β) έχουν υποστεί απομείωση ή ο οφειλέτης κρίνεται απίθανο να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του πλήρως χωρίς τη ρευστοποίηση καλυμμάτων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ποσού σε καθυστέρηση ή του αριθμού ημερών καθυστέρησης, (γ) έχουν υποστεί ρύθμιση και δεν έχει εκπνεύσει η περίοδος παρακολούθησης κατά τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (δ) έχουν επιμόλυνση από τα (α) ποσά, κατά τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής.

7	Δείκτης Κάλυψης μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (NPLs) (από σωρευμένες προβλέψεις)	Προβλέψεις και προσαρμογές σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών –Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ) προς μη εξυπηρετούμενα δάνεια
8	Δείκτης Κάλυψης μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs)	Προβλέψεις και προσαρμογές σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ) προς μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα.
9	Σχηματισμός Νέων (Καθυστερήσεων) NPLs	Παραγωγή νέων καθυστερήσεων δανείων (παρακαλώ ανατρέξτε στην επεξήγηση νούμερο 5) προς δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προ προβλέψεων και προσαρμογών.
10	Καθαρό αποτέλεσμα	Κέρδος / ζημία περιόδου αναλογούν στους μετόχους μητρικής.
11	Σωρευμένες προβλέψεις	Προβλέψεις και προσαρμογές σε εύλογη αξία συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ATEBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα ΑΕ και Πανελλήνια Τράπεζα ΑΕ) ύψους € 5,8 δις.
12	Προ Φόρων Αποτέλεσμα	Κέρδος / ζημία περιόδου προ φόρου εισοδήματος.
13	Ισολογισμός	Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

Deloitte Ανώνυμη Εταιρία
Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών
Φραγκοκκλησιάς 3α &
Γρανικού
151 25 Μαρούσι
Αθήνα, Ελλάδα

Τηλ.: +30 210 6781 100
Fax: +30 210 6776 221-2
www.deloitte.gr

Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Προς τους Μετόχους της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε.

Έκθεση Ελέγχου επί των Εταιρικών & Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. (η Τράπεζα), οι οποίες αποτελούνται από την εταιρική και ενοποιημένη κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης της 31ης Δεκεμβρίου 2017, τις εταιρικές και ενοποιημένες καταστάσεις αποτελεσμάτων, συνολικού εισοδήματος, μεταβολών στα ίδια κεφάλαια και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς περίληψη των σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. και των θυγατρικών αυτής (ο Όμιλος) κατά την 31η Δεκεμβρίου 2017, τη χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ενοποιημένες ταμειακές τους ροές για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βάση Γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ) όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας, σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στην παράγραφο της έκθεσής μας "Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων". Είμαστε ανεξάρτητοι από την Τράπεζα και τις ενοποιούμενες θυγατρικές της καθ' όλη τη διάρκεια του διορισμού μας σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών, όπως αυτός έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία και τις απαιτήσεις δεοντολογίας που σχετίζονται με τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα. Έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του προαναφερόμενου Κώδικα Δεοντολογίας. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου

Τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας στον έλεγχό μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της τρέχουσας χρήσεως. Τα θέματα αυτά και οι σχετιζόμενοι κίνδυνοι ουσιώδους ανακρίβειας αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ως σύνολο, για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρουμε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Deloitte.

Σημαντικότερα θέματα ελέγχου	Πως αντιμετωπίστηκαν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου

Απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών της Τράπεζας και του Ομίλου ανήλθαν κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 σε € 44.884.572 χιλιάδες και € 44.719.530 χιλιάδες αντίστοιχα (€48.720.105 χιλιάδες για την Τράπεζα και € 49.707.608 χιλιάδες για τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016) και η απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (χρέωση περιόδου) ανήλθε σε € 1.979.372 χιλιάδες για την Τράπεζα και € 2.012.792 χιλιάδες για τον Όμιλο για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 (€ 961.129 χιλιάδες για την Τράπεζα και € 1.014.620 χιλιάδες για τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016).

Η επιμέτρηση της απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς ο προσδιορισμός των παραδοχών που χρησιμοποιεί η Διοίκηση για την εκτίμηση της απομείωσης είναι εξαιρετικά υποκειμενικός λόγω του υψηλού βαθμού κρίσης που απαιτείται για την επιμέτρηση.

Η Τράπεζα και ο Όμιλος σχηματίζουν πρόβλεψη απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών για πραγματοποιθείσες ζημιές τόσο σε ατομική όσο και σε συλλογική βάση.
Οι σημαντικότερες κρίσεις αφορούν:

- Μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν από τη Διοίκηση για τα δάνεια τα οποία υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση, καθώς και σημαντικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν όπως η αποτίμηση των εξασφαλίσεων και η εκτίμηση των προεξοφλημένων ταμειακών ροών των αξιολογηθέντων δανείων.
- Μεθοδολογίες και σημαντικές παραδοχές που εφαρμόστηκαν από τη Διοίκηση, προκειμένου να εκτιμηθεί σε συλλογική βάση το ποσό της απομείωσης, συμπεριλαμβανομένων των ποσοστών ανάκτησης από την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων και την είσπραξη χρηματικών ροών (Recovery Rates), τη χρονική περίοδο μεταξύ της ύπαρξης ενός συγκεκριμένου ζημιογόνου γεγονότος και της ημερομηνίας που το δάνειο απομειώνεται εξαιτίας αυτού (Loss Emergence Period), των ρυθμών αποκατάστασης τακτικής εξυπηρέτησης δανείων (Cure Rates) και των πιθανοτήτων αθέτησης (Probability of Default).

Η Διοίκηση έχει παράσχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις ακολουθούμενες λογιστικές αρχές και πολιτικές για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και την αξιολόγηση της απομείωσης, στις Σημειώσεις 2.15, 3.1, και 4.1 έως 4.4 των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Από την 1 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα και ο Όμιλος υιοθέτησαν το ΔΠΧΠ 9, με αποτέλεσμα να αναγνωρίζονται οι ζημίες για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου όταν αυτές αναμένεται ότι θα πραγματοποιηθούν και όχι όταν έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Η Διοίκηση έχει γνωστοποιήσει πληροφορίες σχετικά με τον εκτιμώμενη επίπτωση από την εφαρμογή του ΔΠΧΠ 9 στις Σημειώσεις 45 και 49 των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, αντίστοιχα.

Με βάση την αξιολόγηση των ελεγκτικών κινδύνων και ακολουθώντας μια προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο, αξιολογήσαμε τις μεθοδολογίες και τις παραδοχές απομείωσης που εφαρμόσθηκαν από τη Διοίκηση σε σχέση με αυτό το σημαντικό θέμα ελέγχου. Οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθήσαμε περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:
Δάνεια τα οποία υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση

- Αξιολογήσαμε το σχεδιασμό και την εφαρμογή των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων που σχετίζονται με τις μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν, τις σημαντικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν, τα πληροφοριακά στοιχεία και τους υπολογισμούς.
- Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα της μεθοδολογίας και πολιτικής απομείωσης που έχει υιοθετήσει η Διοίκηση.
- Σε δειγματοληπτική βάση, εξετάσαμε την πληρότητα των δανείων που προσδιορίστηκαν ως απομειωμένα από την Διοίκηση και αξιολογήσαμε τη λογικότητα των σημαντικών παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό της ζημιάς απομείωσης, συμπεριλαμβανομένης της αποτίμησης των εξασφαλίσεων (όπου και χρησιμοποιήσαμε και τους ειδικούς εμπειρογνώμονες μας επί της αποτίμησης ακινήτων) καθώς και των παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν σχετικά με την εκτίμηση των αναμενόμενων μελλοντικών προεξοφλημένων ταμειακών ροών.
- Αξιολογήσαμε την πληρότητα και την ακρίβεια των γνωστοποιήσεων, με βάση τα σχετικά λογιστικά πρότυπα.

Δάνεια τα οποία αξιολογούνται σε συλλογική βάση:

- Αξιολογήσαμε τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων που σχετίζονται με τις μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν, τις σημαντικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν, τα πληροφοριακά στοιχεία και τους υπολογισμούς.
- Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα της πολιτικής και των μεθοδολογιών που χρησιμοποιήθηκαν, με αναφορά στο διαθέσιμο λογιστικό πλαίσιο και στις πρακτικές πιστωτικού κινδύνου.
- Με την υποστήριξη ειδικών εμπειρογνωμόνων μας επί του πιστωτικού κινδύνου, αξιολογήσαμε την καταλληλότητα των σημαντικών παραδοχών που εφαρμόστηκαν από την Διοίκηση, συμπεριλαμβανομένων των ποσοστών ανάκτησης από την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων και την είσπραξη χρηματικών ροών, της χρονικής περιόδου μεταξύ της ύπαρξης ενός συγκεκριμένου ζημιογόνου γεγονότος και της ημερομηνίας που το δάνειο απομειώνεται εξαιτίας αυτού, των ρυθμών αποκατάστασης τακτικής εξυπηρέτησης δανείων και των πιθανοτήτων αθέτησης.
- Με την υποστήριξη ειδικών εμπειρογνωμόνων μας επί του πιστωτικού κινδύνου, αξιολογήσαμε τα υποδείγματα που χρησιμοποιήθηκαν, μέσω εξέτασης της ορθότητας του υπολογιστικού κώδικα που χρησιμοποιείται.

Αξιολογήσαμε την εκτιμώμενη επίπτωση από την εφαρμογή του ΔΠΧΠ 9 δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη μεθοδολογία, τις πολιτικές και τις σημαντικές παραδοχές που εφαρμόσθηκαν από τη Διοίκηση για τον προσδιορισμό των αναμενόμενων μελλοντικών πιστωτικών ζημιών εμπλέκοντας ειδικούς εμπειρογνώμονες επί του πιστωτικού κινδύνου. Επιπλέον, αξιολογήσαμε την πληρότητα και την ακρίβεια των γνωστοποιήσεων που σχετίζονται με τη μετάβαση στο ΔΠΧΠ 9.

Deloitte.

Σημαντικότερα θέματα ελέγχου	Πως αντιμετωπίστηκαν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου
Ανακτησιμότητα Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης	
Η Τράπεζα και ο Όμιλος αναγνώρισε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις € 6.438.830 χιλιάδες και € 6.542.813 χιλιάδες, αντίστοιχα, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 (€ 5.264.510 χιλιάδες και € 5.318.348 χιλιάδες, αντίστοιχα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016), εκ των οποίων, ποσό € 569.365 χιλιάδες για την Τράπεζα και € 571.247 χιλιάδες για τον Όμιλο (€ 642.686 χιλιάδες για την Τράπεζα και € 648.755. για τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016) αφορά σε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών προηγούμενων χρόνων. Η αναγνώριση και η επιμέτρηση του αναβαλλόμενου φόρου θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς εμπεριέχει υψηλό βαθμό κρίσης και σημαντικές παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με την επίτευξη μελλοντικών κερδών, την κατάρτιση των προϋπολογισμών, την επίδραση του σχεδίου αναδιάρθρωσης του Ομίλου και του στρατηγικού σχεδιασμού, τον φορολογικό σχεδιασμό, την αξιολόγηση των ιστορικών φορολογικών ζημιών και την επίδραση των αλλαγών που επέρχονται στην φορολογική νομοθεσία. Η Διοίκηση έχει παράσχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στις σημειώσεις 2.28, 14 και 35 των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων και 2.29, 15 και 37 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.	Με βάση την αξιολόγηση των ελεγκτικών κινδύνων, εκτιμήσαμε τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε από τη Διοίκηση για τον προσδιορισμό του ποσού των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και εξετάσαμε τις παραδοχές, βάσει των οποίων η Διοίκηση προετοίμασε τον προϋπολογισμό τον φορολογικό σχεδιασμό. Η αξιολόγησή μας συμπεριέλαβε τα ακόλουθα στοιχεία, ενώ ενεπλάκησαν ειδικοί εμπειρογνώμονες επί φορολογικών θεμάτων: • Αξιολογήσαμε τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου, που σχετίζονται με την προετοιμασία και επισκόπηση των προϋπολογισμών και προσδοκιών, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου που σχετίζονται με τις σημαντικές εκτιμήσεις, τα δεδομένα, τον υπολογισμό και τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν. • Αξιολογήσαμε την εκτίμηση της Διοίκησης για τις πρόσφατες αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία που επηρεάζουν το υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων. • Αξιολογήσαμε την λογικότητα των σημαντικότερων παραδοχών και προσδοκιών της Διοίκησης αναφορικά με τα μελλοντικά φορολογητέα υπό το πρίσμα της επιβεβαίωσης αυτών προσδοκιών ιστορικά, τα τρέχοντα αποτελέσματα και τις απαιτήσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης.
Γενικές εσωτερικές δικλίδες ελέγχου πληροφοριακών συστημάτων σχετικές με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση	
Οι διαδικασίες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της Τράπεζας και του Ομίλου εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα πληροφοριακά συστήματα που υποστηρίζουν αυτοματοποιημένες λογιστικές διαδικασίες και διαδικασίες συμφωνίας, δημιουργώντας ένα πολύπλοκο περιβάλλον πληροφορικής που επηρεάζει το σύνολο των λειτουργιών και στο οποίο σημαντικός αριθμός συναλλαγών επεξεργάζονται καθημερινά σε πολλαπλές τοποθεσίες. Το παραπάνω θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς είναι κρίσιμο οι εσωτερικές δικλίδες ελέγχου που σχετίζονται με τη διαχείριση προσβάσεων, τη διαχείριση αλλαγών που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και τη διαχείριση των καθημερινών λειτουργιών πληροφορικής, να έχουν σχεδιαστεί και να λειτουργούν αποτελεσματικά προκειμένου να εξασφαλίζεται η πληρότητα και ακρίβεια των οικονομικών στοιχείων και πληροφοριών που παράγουν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Η Διοίκηση έχει παράσχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις γενικές εσωτερικές δικλίδες ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων στην ενότητα 3 «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» της Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης που περιλαμβάνεται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.	Με βάση την εκτίμηση των ελεγκτικών κινδύνων, αξιολογήσαμε το σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητα των γενικών εσωτερικών δικλίδων ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Οι ελεγκτικές μας διαδικασίες συμπεριέλαβαν την αξιολόγηση των δικαιωμάτων πρόσβασης σε εφαρμογές, σε λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων, καθώς και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για τις αλλαγές που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα. Οι βασικές ελεγκτικές διαδικασίες που διενεργήθηκαν περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, την εξέταση: • Των διαδικασιών απόδοσης και ανάκλησης δικαιωμάτων πρόσβασης στους χρήστες. • Της παροχής προνομιακής πρόσβασης σε εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων. • Της διαδικασίας περιοδικού ελέγχου των δικαιωμάτων των χρηστών στα πληροφοριακά συστήματα. • Της διαδικασίας διαχείρισης αλλαγών σε εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων (π.χ. αίτημα χρήστη, δοκιμές αποδοχής από τους χρήστες και παροχή τελικής έγκρισης προκειμένου να τεθεί σε παραγωγή). • Διαχείριση των καθημερινών λειτουργιών πληροφορικής.

Άλλο Θέμα

Οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και του Ομίλου για την προηγούμενη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016 ελέγχθηκαν από άλλη ελεγκτική εταιρεία. Για την εν λόγω χρήση ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής εξέδωσε την 31 Μαρτίου 2017 έκθεση ελέγχου με σύμφωνη γνώμη.

Άλλες Πληροφορίες

Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες, ενσωματώνονται στην προβλεπόμενη από το Ν. 3556/2007 Ετήσια Οικονομική Έκθεση και περιλαμβάνονται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, για την οποία γίνεται σχετική αναφορά στην "*Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων*" και στις Δηλώσεις των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά δεν περιλαμβάνουν τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελέγχου μας επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφράζουμε με τη γνώμη αυτή οποιασδήποτε μορφής συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις άλλες πληροφορίες, όπως παρουσιάζονται ανωτέρω και, με τον τρόπο αυτό, να εξετάσουμε εάν οι άλλες πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ή τις γνώσεις που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Εάν, βάσει τις εργασίες που έχουμε διενεργήσει, καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε τίποτα να αναφέρουμε σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνες της Διοίκησης και των Υπευθύνων για τη Διακυβέρνηση επί των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες ελέγχου που η Διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της ικανότητας της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους, γνωστοποιώντας όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής βάσης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και εάν η Διοίκηση είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει την Τράπεζα και τον Όμιλο ή να διακόψει τη δραστηριότητά τους ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προχωρήσει σ 'αυτές τις ενέργειες.

Η Επιτροπή Ελέγχου (άρθρο 44 του Ν. 4449/2017) της Τράπεζας και του Ομίλου έχει την ευθύνη εποπτείας της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς της Εταιρείας και του Ομίλου.

Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λαμβάνονται με βάση αυτές τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Ως καθήκον του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για την γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου.

- Κατανοούμε τις εσωτερικές δικλίδες ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου.

- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση.

- Αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα της χρήσης από τη Διοίκηση της λογιστικής βάσης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το εάν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους. Εάν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή εάν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Τράπεζα και ο Όμιλος να παύσουν να λειτουργούν ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.

- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.

- Συλλέγουμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με την χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός του Ομίλου για την έκφραση γνώμης επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου της Εταιρείας και των θυγατρικών της. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις εσωτερικές δικλίδες ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε προς αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της τρέχουσας περιόδου και ως εκ τούτου αποτελούν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου.

Deloitte.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

1. Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και της Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης που περιλαμβάνεται στην έκθεση αυτή, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015 (μέρος Β), σημειώνουμε ότι:

α) Στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης, η οποία παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 43ββ του Κωδ.Ν. 2190/1920.

β) Κατά τη γνώμη μας η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α και της παραγράφου 1 (περιπτώσεις γ' και δ') του άρθρου 43ββ του Κωδ.Ν. 2190/1920 και το περιεχόμενο αυτής αντιστοιχεί με τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

γ) Με βάση τη γνώση που αποκτήσαμε κατά το έλεγχό μας, για την Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. και το περιβάλλον της, δεν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου.

2. Συμπληρωματική Έκθεση προς την Επιτροπή Ελέγχου

Η γνώμη μας επί των συνημμένων εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είναι συνεπής με τη Συμπληρωματική Έκθεσή μας προς την Επιτροπή Ελέγχου, που προβλέπεται από το άρθρο 11 του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αριθ. 537/2014.

3. Παροχή Μη Ελεγκτικών Υπηρεσιών

Δεν παρείχαμε στην Τράπεζα και τις θυγατρικές της μη ελεγκτικές υπηρεσίες που απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αριθ. 537/2014.
Οι επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που έχουμε παράσχει στην Τράπεζα και τις θυγατρικές της, κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, γνωστοποιούνται στις σημειώσεις 43 και 46 των συνημμένων εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, αντίστοιχα.

4. Διορισμός Ελεγκτή

Διοριστήκαμε για πρώτη φορά ως Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές της Τράπεζας με την από 28 Ιουνίου 2017 απόφαση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων. Η χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017 είναι η πρώτη χρονιά διορισμού μας ως Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές.

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

Δημήτρης Κουτσός - Κουτσόπουλος
Α.Μ. ΣΟΕΛ: 26751

Deloitte Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών
Φραγκοκκλησιάς 3α & Γρανικού,
151 25 Μαρούσι
Α.Μ. ΣΟΕΛ: Ε120

Η «Deloitte Ανώνυμη Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών», η «Deloitte Business Solutions Α.Ε.», η «Deloitte Accounting Compliance & Reporting Services Α.Ε.» και η «Deloitte Alexander Competence Center Α.Ε.» είναι οι ελληνικές εταιρείες μέλη της Deloitte Touche Tohmatsu Limited, μιας ιδιωτικής Βρετανικής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης («DTTL»). Η «Deloitte Ανώνυμη Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών» παρέχει ελεγκτικές (audit) υπηρεσίες καθώς και συμβουλευτικές υπηρεσίες διαχείρισης εταιρικού κινδύνου (risk advisory), η «Deloitte Business Solutions Α.Ε.» χρηματοοικονομικές (financial advisory), φορολογικές (tax) και συμβουλευτικές (consulting) υπηρεσίες και η «Deloitte Accounting Compliance & Reporting Services Α.Ε.» λογιστικές υπηρεσίες (accounting outsourcing). Η «Deloitte Alexander Competence Center Α.Ε.» με έδρα στη Θεσσαλονίκη είναι ένα κέντρο καινοτομίας που παρέχει χρηματοοικονομικές (financial advisory), φορολογικές (tax) και συμβουλευτικές (consulting) υπηρεσίες.

Η «Κοϊμτζόγλου-Λεβέντης και Συνεργάτες» ("KL Law Firm") είναι η ελληνική δικηγορική εταιρεία που παρέχει νομικές υπηρεσίες και συμβουλές στην Ελλάδα.

ΑΡ. Γ.Ε.ΜΗ.: 001223601000
© 2018. Για περισσότερες πληροφορίες, επικοινωνήστε με τη Deloitte Ελλάδος.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΟΜΙΛΟΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2017

Πίνακας Περιεχομένων των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

		Σελίδα
Καταστάσεις		
	Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2
	Ενοποιημένη Κατάσταση Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	3
	Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	4
	Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων	5
	Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών	6
Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων		
1	Γενικές πληροφορίες για τον Όμιλο	7
2	Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών του Ομίλου	8
2.1	Βάση κατάρτισης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων	8
2.2	Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα	8
2.3	Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ('Δ.Π.Χ.Α.')	11
2.4	Βάση ενοποίησης	15
2.5	Ξένα νομίσματα	17
2.6	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	18
2.7	Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit or loss)	21
2.8	Έσοδα και έξοδα τόκων	22
2.9	Έσοδα και έξοδα προμηθειών	22
2.10	Έσοδα από μερίσματα	22
2.11	Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων	23
2.12	Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων	23
2.13	Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	24
2.14	Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων	26
2.15	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	26
2.16	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	29
2.17	Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	29
2.18	Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	30
2.19	Άυλα στοιχεία ενεργητικού	30
2.20	Ενσώματα πάγια στοιχεία	32
2.21	Επενδύσεις σε ακίνητα	34
2.22	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα προς πώληση και διακοπτόμενες δραστηριότητες	35
2.23	Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	36
2.24	Μισθώσεις	36
2.25	Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα	38
2.26	Προβλέψεις	38
2.27	Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων	38
2.28	Παροχές σε εργαζομένους	39

Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων		Σελίδα
2.29	Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι	40
2.30	Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια	42
2.31	Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος	42
2.32	Τιτλοποιήσεις	42
2.33	Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές	42
2.34	Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών	43
2.35	Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας	43
2.36	Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων	43
3	Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	44
3.1	Απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	44
3.2	Ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων	45
3.3	Εύλογη αξία του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	45
3.4	Εύλογη αξία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων	46
3.5	Απομείωση συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών	46
3.6	Προσδιορισμός εύλογης αξίας επενδυτικών ακινήτων	47
3.7	Ελληνικό Δημόσιο	47
4	Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	48
4.1	Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου	49
4.2	Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων	62
4.3	Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	73
4.4	Ρυθμίσεις δανείων	76
4.5	Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα	79
4.6	Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο	80
4.7	Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	82
4.8	Κίνδυνος αγοράς	84
4.9	Κίνδυνος συναλλάγματος	85
4.10	Κίνδυνος επιτοκίου	87
4.11	Κίνδυνος ρευστότητας	90
4.12	Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	94
4.13	Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	95
4.14	Υπηρεσίες θεματοφυλακής	101
4.15	Κεφαλαιακή επάρκεια	102
4.16	Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου	105
5	Ανάλυση κατά τομέα	107
6	Καθαρά έσοδα από τόκους	111
7	Καθαρά έσοδα προμηθειών	112
8	Έσοδα από μερίσματα	112
9	Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	112
10	Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	113
11	Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	113
12	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	114
13	Έξοδα διοίκησης	115

Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων		Σελίδα
14	Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	115
15	Φόρος εισοδήματος	118
16	Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	120
17	Ποσά που αναταξινομούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων	121
18	Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	122
19	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	122
20	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	123
21	Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	124
22	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	125
23	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	125
24	Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	127
25	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	129
26	Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες	130
27	Άυλα στοιχεία ενεργητικού	146
28	Ενσώματα πάγια στοιχεία	147
29	Επενδύσεις σε ακίνητα	149
30	Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	149
31	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	150
32	Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	151
33	Υποχρεώσεις προς πελάτες	151
34	Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	152
35	Λοιπές υποχρεώσεις	153
36	Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	154
37	Αναβαλλόμενοι φόροι	155
38	Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	158
39	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις	169
40	Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	171
41	Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	173
42	Μέρισμα ανά μετοχή	174
43	Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	175
44	Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	175
45	Μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων εταιρειών	178
46	Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	182
47	Αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης	182
48	Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 του Νόμου 4261/2014	185
49	Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4151/2013	186
50	Γνωστοποιήσεις μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9	187
51	Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	204

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.247.209	2.480.659
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(576.928)	(716.096)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		**1.670.281**	**1.764.563**
Έσοδα προμηθειών	7	431.315	359.016
Έξοδα προμηθειών	7	(61.930)	(50.238)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		**369.385**	**308.778**
Έσοδα από μερίσματα	8	8.316	8.633
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	20.140	(7.642)
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	52.558	163.685
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	11	95.661	(11.528)
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		**2.216.341**	**2.226.490**
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	12	(562.506)	(555.505)
Έξοδα διοίκησης	13	(499.864)	(535.285)
Αποσβέσεις	27, 28	(102.711)	(99.001)
Κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού		(1.358)	634
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		**(1.166.439)**	**(1.189.157)**
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		**1.049.902**	**1.037.334**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	23	(2.012.792)	(1.003.921)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	31	(92.355)	(111.989)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		-	(5.118)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	26, 41	(20.414)	(28.125)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	27, 28	(77.689)	(14.906)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	30	583	(1.641)
Λοιπές προβλέψεις	36	(24.717)	(4.042)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	26	(30.932)	(18.169)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		**(1.208.414)**	**(150.577)**
Φόρος εισοδήματος	15	1.205.810	181.588
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		**(2.603)**	**31.011**
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	(201.702)	(71.154)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ		**(204.305)**	**(40.143)**
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		1.526	36.790
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(4.129)	(5.779)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(201.921)	(71.776)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		219	623
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής (σε €):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά	16	0,0035	0,0843
- Προσαρμοσμένα	16	0,0018	0,0443
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά	16	(0,4626)	(0,1644)
- Προσαρμοσμένα	16	(0,2430)	(0,0864)

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Α)		**(2.603)**	**31.011**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	17	87.750	(31.370)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	17	(4.119)	(14.576)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	17	(2.285)	(18.207)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	17	**81.346**	**(64.154)**
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α)+(Β)		**78.743**	**(33.143)**
- Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		82.757	(27.407)
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(4.014)	(5.736)
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Γ)		**(201.702)**	**(71.154)**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	17	(415)	(20.277)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	17	344	(1.874)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	17	(181)	(189)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Δ)	17	**(252)**	**(22.339)**
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Γ)+(Δ)		**(201.953)**	**(93.493)**
- Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(202.172)	(94.109)
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		218	615

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	18	1.449.240	1.527.016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	19	2.147.758	1.663.631
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	21	1.499.824	193.861
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	20	459.993	449.482
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	22	90.253	30.005
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	23	44.719.530	49.707.608
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	24	2.203.803	2.740.246
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	25	23.109	13.246.257
Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	24	-	6.634
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	30	18.110	2.494
Επενδύσεις σε ακίνητα	29	1.120.627	1.208.647
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	26	251.374	232.637
Ενσώματα πάγια στοιχεία	28	1.041.435	1.498.411
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	27	300.771	281.965
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	37	6.542.813	5.318.348
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	31	3.264.380	3.394.568
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	2.283.542	2.562
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		**67.416.562**	**81.504.371**
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	32	11.435.086	27.020.940
Υποχρεώσεις προς πελάτες	33	42.715.252	42.364.829
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	20	402.233	657.127
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	34	435.277	69.515
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		2.437	44.582
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	37	34.432	47.061
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	38	194.162	196.634
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	36	52.959	67.211
Λοιπές υποχρεώσεις	35	959.670	1.211.252
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	1.640.856	1.483
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		**57.872.365**	**71.680.633**
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	40	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	40	13.074.688	13.074.688
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	40	2.040.000	2.040.000
Μείον: Ίδιες μετοχές	40	(379)	(842)
Λοιπά αποθεματικά	41	11.022	(65.845)
Αποτελέσματα εις νέον	41	(8.326.871)	(8.004.333)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		**9.418.415**	**9.663.623**
Δικαιώματα μειοψηφίας		125.782	160.115
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		**9.544.198**	**9.823.738**
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		**67.416.562**	**81.504.371**

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	Σημείωση	Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής								
		Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Ίδιες Μετοχές	Λοιπά Αποθεματικά	Αποτελέσματα εις νέον	Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	Δικαιώματα μειοψηφίας	ΣΥΝΟΛΟ
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2016		**2.619.955**	**13.074.687**	**2.040.000**	**(460)**	**14.096**	**(7.840.635)**	**9.907.644**	**112.882**	**10.020.526**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	17	-	-	-	-	(86.529)	-	(86.529)	36	(86.493)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2016	41	-	-	-	-	-	(34.987)	(34.987)	(5.156)	(40.143)
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2016		**0**	**0**	**0**	**0**	**(86.529)**	**(34.987)**	**(121.516)**	**(5.120)**	**(126.636)**
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	41	-	-	-	-	-	(117.803)	(117.803)	-	(117.803)
Μερίσματα προηγούμενης χρήσης κοινών μετοχών		-	-	-	-	-	-	-	(48)	(48)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών	40, 41	-	-	-	(381)	-	(142)	(524)	-	(524)
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	41	-	-	-	-	6.767	(6.767)	-	-	0
Πωλήσεις, εκκαθαρίσεις και μεταβολές ποσοστών	41	-	-	-	-	(179)	(4.000)	(4.179)	52.402	48.223
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016		**2.619.955**	**13.074.687**	**2.040.000**	**(842)**	**(65.845)**	**(8.004.334)**	**9.663.623**	**160.116**	**9.823.739**
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2017		**2.619.955**	**13.074.687**	**2.040.000**	**(842)**	**(65.845)**	**(8.004.334)**	**9.663.623**	**160.116**	**9.823.739**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	17, 41	-	-	-	-	80.980	-	80.980	115	81.094
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2017	41	-	-	-	-	-	(200.395)	(200.395)	(3.910)	(204.305)
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2017		**0**	**0**	**0**	**0**	**80.980**	**(200.395)**	**(119.415)**	**(3.795)**	**(123.211)**
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	41	-	-	-	-	-	(117.481)	(117.481)	-	(117.481)
Μερίσματα προηγούμενης χρήσης κοινών μετοχών		-	-	-	-	-	-	-	(24)	(24)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών	40, 41	-	-	-	463	-	(83)	380	-	380
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	41	-	-	-	-	(4.113)	4.113	-	-	0
Πωλήσεις, εκκαθαρίσεις και μεταβολές ποσοστών	41	-	-	-	-	-	(8.691)	(8.691)	(30.514)	(39.205)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017		**2.619.955**	**13.074.687**	**2.040.000**	**(379)**	**11.022**	**(8.326.871)**	**9.418.415**	**125.783**	**9.544.198**

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων			
Κέρδη/ (Ζημίες) προ φόρων		(1.208.414)	(150.577)
Προσαρμογή κερδών/ ζημιών προ φόρων:			
Προστίθενται: προβλέψεις και απομειώσεις		2.227.384	1.169.747
Προστίθενται: αποσβέσεις	27, 28	102.711	99.001
Προστίθενται: παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και δαπάνες κόστους αποχώρησης	12	27.419	15.546
(Κέρδη)/ ζημίες από αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		25	26.908
(Κέρδη)/ ζημίες από επενδυτικές δραστηριότητες		218.783	(22.128)
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν τη μεταβολή σε λειτουργικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων		1.367.909	1.138.497
Μεταβολές λειτουργικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων:			
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στις Κεντρικές Τράπεζες		(80.442)	285.251
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		1.420.636	28.619
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		11.740.636	3.757.435
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα		337.859	111.679
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες		1.911.439	(135.924)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών		(60.248)	(29.364)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού		(173.213)	274.817
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα		(15.558.242)	(7.451.491)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(2.514)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες		1.578.464	2.829.806
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των λοιπών υποχρεώσεων		(404.416)	(342.575)
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν την καταβολή φόρου εισοδήματος		2.080.383	464.234
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε		(11.128)	(16.309)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες		**2.069.255**	**447.926**
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων			
Αγορά ενσώματων παγίων στοιχείων	28, 29	(215.357)	(209.328)
Πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού		12.694	24.915
Αγορά άυλων στοιχείων ενεργητικού	27	(34.744)	(29.582)
Αγορά διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	30	(1.662)	(1.890)
Πώληση διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού		10	17.987
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	24	(5.969.369)	(6.278.528)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	24	5.970.629	6.298.277
Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που αποκτήθηκαν		(2.353)	(1)
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που πωλήθηκαν		(1.842)	(289.879)
Ιδρύσεις, εξαγορές και συμμετοχή σε αυξήσεις/μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών		(31.746)	(14.868)
Πωλήσεις συγγενών εταιρειών		-	11.436
Είσπραξη μερισμάτων		8.316	8.788
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες		**(265.424)**	**(462.674)**
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων			
Έκδοση/ (αποπληρωμή) πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων		347.911	(47.273)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου		-	-
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	40	-	-
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών και δικαιωμάτων προτίμησης		380	(524)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	42	(165.467)	(165.920)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες		**182.825**	**(213.717)**
Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων		212	5.618
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (Α)		**1.986.867**	**(222.848)**
Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες λειτουργικές δραστηριότητες		150.778	(64.641)
Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες επενδυτικές δραστηριότητες		(193.539)	(104.510)
Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες		-	-
Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων		5.444	(12.134)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από διακοπτόμενες δραστηριότητες (Β)		**(37.317)**	**(181.285)**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Γ)	43	**2.237.960**	**2.642.092**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα στο τέλος της χρήσης (Α)+(Β)+(Γ)	43	**4.187.510**	**2.237.960**

1 Γενικές πληροφορίες για τον Όμιλο

Η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. ("Τράπεζα") λειτουργεί ως ανώνυμη τραπεζική εταιρεία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2190/1920 περί ανωνύμων εταιρειών, τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 περί πιστωτικών ιδρυμάτων και τις διατάξεις των λοιπών συναφών νομοθετημάτων. Σύμφωνα με τον καταστατικό της σκοπό, η Τράπεζα μπορεί να διενεργεί κάθε εργασία ή δραστηριότητα, η οποία επιτρέπεται ή επιβάλλεται στις τράπεζες από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.

Η Τράπεζα Πειραιώς (μητρική εταιρεία) έχει έδρα στην Ελλάδα. Η διεύθυνση της έδρας της είναι Αμερικής 4, Αθήνα. Η διάρκεια της Τράπεζας έχει ορισθεί μέχρι την 6/7/2099. Η Τράπεζα Πειραιώς και οι θυγατρικές της (αποκαλούμενες μαζί ως ''ο Όμιλος'') αναπτύσσουν δραστηριότητες στη Νοτιοανατολική και Δυτική Ευρώπη. Ο Όμιλος απασχολεί συνολικά 18.581 άτομα, εκ των οποίων 3.035 άτομα αντιστοιχούν σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., ATE Insurance Romania S.A., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd).

Η μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει, πέραν του Γενικού Δείκτη του Χ.Α., σε μία σειρά από άλλους δείκτες, όπως FTSE/X.A. (Large Cap, Banks), FTSE (All World, Emerging Markets, Med 100, FTSE4Good), MSCI (Emerging Markets, EM EMEA, Greece), Stoxx (TMI, All Europe, Greece TM) και S&P (Global, Greece BMI).

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου κατά την ημερομηνία έγκρισης των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων είναι η εξής:

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου	Ο Πρόεδρος Δ.Σ. (Μη Εκτελεστικό Μέλος)
Karel G. De Boeck	Ο Αντιπρόεδρος Δ.Σ. (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος)
Χρήστος Ι. Μεγάλου	Ο Διευθύνων Σύμβουλος (Εκτελεστικό Μέλος)
Γεώργιος Γ. Γεωργακόπουλος	Ο Εντεταλμένος Σύμβουλος (Εκτελεστικό Μέλος)
Βενετία Γ. Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Arne S. Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Enrico Tommaso C. Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
David R. Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Σολομών Α. Μπεράχας	Μη εκτελεστικό Μέλος
Alexander Z. Blades	Μη εκτελεστικό Μέλος
Per Anders J. Fasth	Εκπρόσωπος σύμφωνα με το Ν. 3864/2010 του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Μη Εκτελεστικό Μέλος)

Τα μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη με δυνατότητα επανεκλογής. Η θητεία των παραπάνω μελών λήγει με την ετήσια Γενική Συνέλευση το 2020.

Οι Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις υπόκεινται στην έγκριση της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Τράπεζας.

Οι παρούσες Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας την 28 Μαρτίου 2018.

2 Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών του Ομίλου

Οι λογιστικές αρχές του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, που ακολουθούνται κατά τη σύνταξη των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρατίθενται παρακάτω. Οι λογιστικές αρχές εφαρμόζονται με συνέπεια για όλες τις χρήσεις που παρουσιάζονται.

2.1 Βάση κατάρτισης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ('οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις') έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.), που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση που εκδόθηκαν και ήταν σε ισχύ, κατά το χρόνο σύνταξης των εν λόγω ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Τα κονδύλια παρουσιάζονται σε ευρώ και στρογγυλοποιούνται στην πλησιέστερη χιλιάδα (εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά). Διαφορές που παρουσιάζονται, μεταξύ των ποσών στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και των αντίστοιχων ποσών στις σημειώσεις επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις. Όπου κρίθηκε απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία αναπροσαρμόστηκαν για να συμβαδίζουν με αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα περίοδο.

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί εφαρμόζοντας την αρχή του ιστορικού κόστους εκτός από τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και όλα τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και επενδυτικά ακίνητα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία.

Η σύνταξη των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε συμμόρφωση με τα Δ.Π.Χ.Α., απαιτεί τη χρήση εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα κονδύλια του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, τη γνωστοποίηση ενδεχόμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και τα ποσά εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Η χρήση των διαθέσιμων πληροφοριών και παραδοχών, συντελούν στη διαμόρφωση εκτιμήσεων στους ακόλουθους τομείς: απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων από πελάτες, εύλογης αξίας διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ("ΑΦΑ"), προσδιορισμός της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων, προσδιορισμός της εύλογης αξίας εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων, απομειώσεις των συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών και του Ελληνικού δημόσιου τομέα.

Οι περιοχές με υψηλότερο βαθμό κρίσης ή περιπλοκότητας ή οι τομείς όπου οι παραδοχές και εκτιμήσεις είναι σημαντικές για τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται στη Σημείωση 3.

2.2 Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα

Συμπέρασμα

Η Διοίκηση συμπέρανε, λαμβάνοντας υπόψη τους κατωτέρω παράγοντες, αναφορικά με το μακροοικονομικό περιβάλλον, την ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου, ότι οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου έχουν κατάλληλα συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Το 2017 καταγράφηκαν σημαντικές εξελίξεις για την ελληνική οικονομία, οι οποίες συνθέτουν μια εικόνα σταθερότητας στη δημοσιονομική προσαρμογή και ανάκαμψης στο πεδίο των προσδοκιών και της εμπιστοσύνης στην αγορά.

Στο πλαίσιο του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής το 2017 εφαρμόστηκαν μια σειρά βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, ολοκληρώθηκε με επιτυχία η δεύτερη αξιολόγηση, ενώ στο 1ο τρίμηνο 2018 επιτεύχθηκε η ολοκλήρωση και της τρίτης αξιολόγησης. Επίσης, στις αρχές του 2018, οι οίκοι Moody's, S&P και Fitch στο πλαίσιο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας αναβάθμισαν την χώρα στις κλίμακες "B3", "B" και "B" αντίστοιχα διατηρώντας το Outlook σε θετικό.

Το 2017, ο δείκτης οικονομικού κλίματος βελτιώθηκε στις 96,8 μονάδες έναντι 91,9 μονάδων το 2016, στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων τριών ετών, ενώ τους 2 πρώτους μήνες του 2018 κινείται κατά μέσο όρο σε επίπεδα κοντά στις 103 μονάδες. Το 2017 ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 1,1% έναντι -0,8% το 2016 με αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία να επιστρέψει σε πληθωρισμό ύστερα από τέσσερα έτη αποπληθωρισμού. Το πραγματικό ΑΕΠ το 2017, αυξήθηκε κατά 1,4% σε ετήσια βάση (1,3% σύμφωνα με τα εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία), ενισχύοντας τις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας. Επίσης, το ποσοστό ανεργίας, με βάση το μέσο όρο των μη εποχικά εξομαλυμένων τριμηνιαίων στοιχείων, υποχώρησε στο 21,5% έναντι 23,5% το 2016, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,2% το 2017. Ταυτόχρονα, το 2017 υπήρξε νέα χρονιά ρεκόρ για τον τουρισμό, καθώς οι ταξιδιωτικές εισπράξεις ανήλθαν στα € 14,6 δις (προηγούμενη χρονιά ρεκόρ το 2015 με € 14,1 δις), σημειώνοντας αύξηση 10,5% σε σχέση με το 2016. Τέλος, στην πλευρά των δημοσιονομικών μεγεθών, το 2017, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακά βάση, διαμορφώθηκε σε € -4,3 δις, έναντι στόχου για έλλειμμα € -5,1 δις, όπως είχε τεθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2018, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα ανήλθε στα € 1,9 δις.

Η διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας, η σταδιακή ενίσχυση της εμπιστοσύνης σε διεθνές επίπεδο αναφορικά με τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών της χώρας, αλλά και οι θετικές επιδράσεις στην οικονομική δραστηριότητα από την τόνωση της αξιοπιστίας στο εγχώριο περιβάλλον, οι οποίες θα ενδυναμωθούν σημαντικά και από την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής προς τις απαραίτητες για την ανάπτυξη μεταρρυθμίσεις, θα διασφαλίσουν τη συνέχιση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας.

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει ο πρωταρχικός παράγοντας κινδύνου για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς, ενώ οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή είναι ένας πρόσθετος δευτερεύοντας παράγοντας κινδύνου. Κατ' επέκταση, αρνητικές εξελίξεις αναφορικά με την εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας θα είχαν πιθανόν επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας (π.χ. εκροές ή παύση εισροών καταθέσεων, μείωση συναλλαγών repos με τρίτους στη διατραπεζική αγορά, υποβάθμιση τίτλων του ελληνικού δημοσίου που χρησιμεύουν για την εξασφάλιση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα, αύξηση χρηματοδότησης μέσω του έκτακτου μηχανισμού ρευστότητας ELA), καθώς και στην κεφαλαιακή της επάρκεια (π.χ. επίδραση στην ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, τυχόν αρνητική αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου του Ελληνικού Δημοσίου, στο οποίο οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντική άμεση και έμμεση έκθεση). Η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και αξιολογεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα την αρνητική επίδραση που πιθανώς αυτές να έχουν στις εργασίες της.

Ρευστότητα

Εντός του 2017, οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα), αυξήθηκαν κατά 4% σε € 137,8 δις. Η έκθεση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών στο Ευρωσύστημα μειώθηκε από € 66,6 δις κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016, σε € 33,7 δις την 31 Δεκεμβρίου 2017, από τα οποία ποσό € 21,6 δις καλύφθηκε από τον ELA (η παροχή ρευστότητας από τον ELA χορηγείται σε κεφαλαιακά επαρκή πιστωτικά ιδρύματα με εξασφάλιση αποδεκτά στοιχεία του ενεργητικού και αξιολογείται τακτικά από την ΕΚΤ)

και € 12,1 δις από την ΕΚΤ (Main Refinancing Operations) και το πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας της ΕΚΤ "Targeted Longer-Term Refinancing Operations" (TLTRO II).

Κατά το 2017, η έκθεση του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στο Ευρωσύστημα μειώθηκε κατά € 11,2 δις στα € 9,7 δις την 31 Δεκεμβρίου 2017, σε σχέση με € 20,9 δις στις 31/12/2016, υποβοηθούμενη κυρίως από την πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά repo, την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (QE Quantitative Easing) με πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 0,7 δις κατά το 1ο τρίμηνο 2017 αλλά και στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων ESM με μετρητά (ονομαστικής αξίας € 10,9 δις). Η χρηματοδότηση μέσω ELA της Τράπεζας Πειραιώς μειώθηκε κατά € 6,2 δις την περίοδο 1/1-31/12/2017 και διαμορφώθηκε στα € 5,7 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2017 σε σχέση με € 11,9 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2016. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια του 2017, οι καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς στην Ελλάδα, αυξήθηκαν κατά € 1,6 δις ή 4,0% κυρίως λόγω των αυξητικών τάσεων κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους, παρά τη μείωση που σημειώθηκε κατά το 1ο τρίμηνο .

Τον Ιανουάριο του 2017, τα διοικητικά συμβούλια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) ενέκριναν την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού χρέους που είχαν αποφασιστεί στις 25 Μαΐου 2016. Τα μέτρα αυτά μεταξύ άλλων συμπεριελάμβαναν την ανταλλαγή των υφιστάμενων ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου των EFSF και ESM που είχαν δοθεί στις ελληνικές τράπεζες για την κεφαλαιακή τους ενίσχυση και για την κάλυψη του χρηματοοικονομικών κενών των εξαγορών/ συγχωνεύσεων, με άλλα σταθερού επιτοκίου ή μετρητά. Κατά τη διάρκεια του 2017 ανταλλάχθηκαν ομόλογα αξίας € 10,9 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με μετρητά, και άλλα € 1,5 δις με ομόλογα σταθερού επιτοκίου, τα οποία στη συνέχεια ανταλλάχθηκαν με μετρητά στις 17 Ιανουαρίου 2018, ανεβάζοντας το συνολικό ύψος της ανταλλαγής σε € 12,4 δις. Σε συνέχεια της ανταλλαγής της 17ης Ιανουαρίου 2018, η διαδικασία ανταλλαγής ομολόγων ολοκληρώθηκε.

Επίσης, οι ελληνικές τράπεζες δύνανται να συμμετέχουν στο TLTRO της ΕΚΤ απολαμβάνοντας τις ωφέλειες που συνδέονται με το νέο πρόγραμμα TLTRO II, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10 Μαρτίου 2016 από την ΕΚΤ, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων. Η διάρκεια του Προγράμματος TLTRO II είναι τετραετής, ενώ η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε μόνο στην πρώτη σχετική δημοπρασία που πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιουνίου 2016 με € 4,0 δις, μεταφέροντας παράλληλα τα € 2,7 δις του TLTRO I στο TLTRO II.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 ratio) του Ομίλου διαμορφώθηκε κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 στο ικανοποιητικό επίπεδο του 15,1% έναντι 16,9% στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

Σχετική με την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου είναι η Σημείωση 4.15.

2.3. Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ('Δ.Π.Χ.Α.')

Νέα Λογιστικά Πρότυπα, Τροποποιήσεις και Διερμηνείες στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα που είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2017

Ακολουθούν τα νέα λογιστικά πρότυπα, οι τροποποιήσεις και οι διερμηνείες στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων όπως εγκρίθηκαν από την ΕΕ και είναι υποχρεωτικά για την κλειόμενη χρήση (ενότητα Α) ή για μεταγενέστερες χρήσεις (ενότητες Β και Γ).

(Α) Οι ακόλουθες τροποποιήσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και έχουν ισχύ από 1.1.2017:

Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017). Η τροποποίηση διευκρινίζει τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με την αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες που έχουν προκύψει από χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία.

Δ.Λ.Π. 7 (Τροποποίηση) «Γνωστοποιήσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017). Η τροποποίηση εισάγει υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις που παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές των υποχρεώσεων που προέρχονται από χρηματοδοτικές δραστηριότητες.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2014 – 2016 (Δεκέμβριος 2016)

ΔΠΧΑ 12 «Γνωστοποίηση συμμετοχής σε άλλες οικονομικές οντότητες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την υποχρέωση για παροχή των γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12 για τις συμμετοχές που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενες προς πώληση.

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις δεν έχουν σημαντική επίδραση στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

(Β) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α. και τροποποιήσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση έως τον Δεκέμβριο 2017. Η εφαρμογή τους δεν είναι υποχρεωτική κατά το 2017 ούτε έχουν υιοθετηθεί πρόωρα από τον Όμιλο:

Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και μεταγενέστερες τροποποιήσεις στο Δ.Π.Χ.Α. 9 και Δ.Π.Χ.Α. 7 (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» περιλαμβάνει διατάξεις αναφορικά με την ταξινόμηση και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, καθώς και το αναθεωρημένο μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε αντικατάσταση του υφιστάμενου μοντέλου των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνονται οι αναθεωρημένες διατάξεις που αφορούν στη λογιστική αντιστάθμισης, οι οποίες ευθυγραμμίζουν το λογιστικό χειρισμό των σχέσεων αντιστάθμισης με τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Η υιοθέτηση των αναθεωρημένων διατάξεων είναι προαιρετική. Όπως επιτρέπεται, ο Όμιλος επέλεξε να διατηρήσει τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39 για την λογιστική αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος θα προχωρήσει σε πλήρη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018, χωρίς την αναμόρφωση των αντίστοιχων συγκριτικών στοιχείων και με την παράθεση των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης (transitional disclosures) που έχουν γίνει. Σχετική με τις γνωστοποιήσεις μετάβασης του IFRS 9 είναι η Σημείωση 50.

Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Το πρότυπο θεσμοθετεί τις αρχές, που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σχετικά με τη φύση, το ποσό, τη χρονική στιγμή και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών, που προκύπτουν από ένα συμβόλαιο με έναν πελάτη. Το νέο πρότυπο έχει εφαρμογή σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες πλην εκείνων που είναι στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων, όπως οι χρηματοδοτικές μισθώσεις, τα ασφαλιστικά συμβόλαια και τα χρηματοοικονομικά μέσα. Σύμφωνα με αυτό, μια εταιρεία αναγνωρίζει έσοδα για να απεικονίσει τη μεταφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε πελάτες έναντι αμοιβής. Εισάγεται η έννοια ενός νέου μοντέλου αναγνώρισης εσόδων βάσει πέντε βασικών βημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν: τον προσδιορισμό της σύμβασης, τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης στη σύμβαση, τον καθορισμό του τιμήματος συναλλαγής, την κατανομή του τιμήματος συναλλαγής στις υποχρεώσεις απόδοσης της σύμβασης και την αναγνώριση του εσόδου. Η έννοια της υποχρέωσης απόδοσης (performance obligation) είναι νέα και στην ουσία αντιπροσωπεύει κάθε υπόσχεση για μεταφορά στον πελάτη: α) ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που είναι διακριτή ή β) μιας σειράς διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών που είναι ουσιαστικά τα ίδια και έχουν το ίδιο μοντέλο μεταφοράς στον πελάτη.

Ο Όμιλος έχει υιοθετήσει το Δ.Π.Χ.Α. 15 από την 1 Ιανουαρίου 2018 και η εφαρμογή του προτύπου δεν θα έχει σημαντική επίπτωση στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.

Δ.Π.Χ.Α. 15 (Τροποποίηση) «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Η τροποποίηση παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες, σχετικά με τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης, την αξιολόγηση της εταιρείας ως «εντολέα» ή «εντολοδόχου» και τον λογιστικό χειρισμό των αδειών πνευματικής περιουσίας.

Δ.Π.Χ.Α. 16 «Μισθώσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Το Δ.Π.Χ.Α. 16 εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2016 και αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 17. Σκοπός του προτύπου είναι να εξασφαλίσει ότι οι μισθωτές και οι εκμισθωτές γνωστοποιούν πληροφόρηση που παρουσιάζει την ουσία των συναλλαγών που αφορούν μισθώσεις, ενώ εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο για το λογιστικό χειρισμό από την πλευρά του μισθωτή, το οποίο απαιτεί την αναγνώριση των δικαιωμάτων χρήσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων από τον μισθωτή για όλες τις συμβάσεις μισθώσεων με διάρκεια άνω των 12 μηνών, εκτός εάν το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο είναι μη σημαντικής αξίας. Οι εκμισθωτές συνεχίζουν την ταξινόμηση των μισθώσεων ως λειτουργικών ή χρηματοδοτικών και η λογιστική των μισθώσεων για τους εκμισθωτές παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με το Δ.Λ.Π. 17. Η λογιστική αντιμετώπιση για τους μισθωτές προβλέπει ότι κατά την έναρξη της μίσθωσης ο μισθωτής αναγνωρίζει το δικαίωμα χρήσης του περιουσιακού στοιχείου ως στοιχείο ενεργητικού και μια αντίστοιχη υποχρέωση. Η αρχική επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης γίνεται στο ποσό της μισθωτικής υποχρέωσης πλέον των αρχικών άμεσων εξόδων, ενώ μεταγενέστερα στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο τηρείται σε εύλογη αξία. Αντίστοιχα, η μισθωτική υποχρέωση επιμετράται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων της μίσθωσης. Το πρότυπο έχει υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο Όμιλος δεν έχει υιοθετήσει πρόωρα το εν λόγω Πρότυπο και θα αξιολογήσει την επίπτωση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 16 στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του.

Δ.Π.Χ.Α. 4 (Τροποποιήσεις) «Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια συμβόλαια» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018). Οι τροποποιήσεις εισάγουν δύο προσεγγίσεις: α) την επιλογή σε όλες τις οντότητες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια να αναγνωρίζουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και όχι στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων τις τυχόν αποκλίσεις που θα προκύψουν λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 πριν την έκδοση του νέου προτύπου για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, και β) στις οντότητες, οι δραστηριότητες των οποίων αφορούν κυρίως τον κλάδο των ασφαλίσεων, την επιλογή για προσωρινή απαλλαγή από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έως το 2021.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2014 – 2016 (Δεκέμβριος 2016)

ΔΛΠ 28 «Συμμετοχές σε συγγενείς και κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Οι τροποποιήσεις παρέχουν διευκρινίσεις ως προς το όταν οι οργανισμοί διαχείρισης επενδύσεων κεφαλαίων, τα αμοιβαία κεφάλαια, και οντότητες με παρόμοιες δραστηριότητες επιλέγουν να επιμετρούν τις συμμετοχές σε συγγενείς ή κοινοπραξίες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αυτή η επιλογή θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά για κάθε συγγενή ή κοινοπραξία κατά την αρχική αναγνώριση.

Δ.Π.Χ.Α. 1 «Πρώτη Εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Η τροποποίηση διαγράφει τις παραγράφους Ε3-Ε7 σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες εξαιρέσεις.

(Γ) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α. και τροποποιήσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ε.Ε. έως τον Δεκέμβριο 2017 και δεν εφαρμόζονται από τον Όμιλο:

ΔΛΠ 40 (Τροποποιήσεις) «Μεταφορές επενδυτικών ακινήτων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιηθεί μεταφορά προς ή από τα επενδυτικά ακίνητα θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή στη χρήση. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι έχει επέλθει αλλαγή στην χρήση ενός ακινήτου, θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσο το ακίνητο πληροί τον ορισμό και η αλλαγή στη χρήση να μπορεί να τεκμηριωθεί. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δ.Π.Χ.Α. 2 (Τροποποιήσεις) «Ταξινόμηση και επιμέτρηση συναλλαγών που αφορούν παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την βάση επιμέτρησης, όσον αφορά παροχές, που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, καθώς και τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με τροποποιήσεις σε όρους που μεταβάλλουν τον διακανονισμό μίας παροχής από μετρητά σε συμμετοχικούς τίτλους. Επιπλέον εισάγεται εξαίρεση όσον αφορά τις αρχές του ΔΠΧΑ 2 με βάση την οποία μία παροχή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν να επρόκειτο να διακανονιστεί εξ ολοκλήρου σε συμμετοχικούς τίτλους, στις περιπτώσεις όπου ο εργοδότης υποχρεούται να παρακρατά ένα ποσό προς κάλυψη των φορολογικών υποχρεώσεων των εργαζομένων που προκύπτουν από παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και να το αποδίδει στις φορολογικές αρχές. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Η Διερμηνεία παρέχει καθοδήγηση, σχετικά με πως προσδιορίζεται η ημερομηνία της συναλλαγής, όταν εφαρμόζεται το πρότυπο, που αφορά τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα, ΔΛΠ 21. Η Διερμηνεία έχει εφαρμογή όταν μία οντότητα είτε καταβάλει, είτε εισπράττει προκαταβολικά τίμημα για συμβάσεις, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα. Η διερμηνεία δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δ.Π.Χ.Α. 17 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2021). Το νέο πρότυπο αντικαθιστά το Δ.Π.Χ.Α. 4. Σκοπός του προτύπου είναι η συνεπής λογιστικοποίηση όλων των ασφαλιστηρίων συμβολαίων και η επιμέτρηση των ασφαλιστικών υποχρεώσεων στις τρέχουσες αξίες και όχι στο ιστορικό κόστος, με βάση α) τρέχουσες εκτιμήσεις μελλοντικών ταμειακών ροών και β) προεξοφλητικά επιτόκια που να αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά των εν λόγω ροών καθώς και τους μη χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Το πρότυπο δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δ.Π.Χ.Α. 9 (Τροποποιήσεις) «Προπληρωμές με αρνητική αποζημίωση» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση επιτρέπει την επιμέτρηση συμμετρικών option που εμπεριέχουν προπληρωμές με αρνητική αποζημίωση είτε στο αποσβέσιμο κόστος είτε στην εύλογη αξία μέσω των κεφαλαίων αντί στην εύλογη αξία μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων.

ΔΛΠ 28 (Τροποποιήσεις) «Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς εταιρείες και Κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019).
Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό των μακροπρόθεσμων συμμετοχών σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία – όπου η μέθοδος της καθαρής θέσης δεν εφαρμόζεται- με την χρήση του Δ.Π.Χ.Α. 9.

Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποιήσεις) «Παροχές σε εργαζόμενους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι σε περίπτωση που συμβεί τροποποίηση του προγράμματος, της περικοπής (curtailment) ή του διακανονισμού είναι υποχρεωτικό το κόστος τρέχουσας προϋπηρεσίας και ο καθαρός τόκος για την περίοδο μετά την επαναμέτρηση να προσδιορίζονται χρησιμοποιώντας τις υποθέσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την επαναμέτρηση. Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται το αποτέλεσμα της τροποποίησης στο πρόγραμμα, την περικοπή ή τον διακανονισμό επί των απαιτήσεων που σχετίζονται με το ανώτατο όριο του περιουσιακού στοιχείου (asset ceiling).

Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 23 «Αβεβαιότητα ως προς τους φορολογικούς χειρισμούς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η Διερμηνεία αποσκοπεί στη μείωση της ποικιλομορφίας του τρόπου με τον οποίο οι εταιρείες αναγνωρίζουν και μετρούν φορολογική υποχρέωση ή φορολογική απαίτηση όταν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τους φορολογικούς χειρισμούς που σχετίζονται με τον καθορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή φορολογικής ζημιάς), την φορολογική βάση, τις μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, τις μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές απαιτήσεις και τους φορολογικούς συντελεστές.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2015 – 2017 (Δεκέμβριος 2017)

Δ.Π.Χ.Α. 3 (Τροποποίηση) «Συνενώσεις επιχειρήσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι στην περίπτωση που μια οικονομική οντότητα αποκτά έλεγχο σε μια επιχείρηση που είναι από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα, τότε επιμετρά ξανά τα δικαιώματα που διακρατούσε στην επιχείρηση αυτή.

Δ.Π.Χ.Α. 11 (Τροποποίηση) «Σχήματα υπό κοινό έλεγχο» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι στην περίπτωση που μια οικονομική οντότητα αποκτά από κοινού έλεγχο σε μια επιχείρηση που είναι από κοινού ελεγχόμενη, τότε η οικονομική οντότητα δεν επιμετρά ξανά τα δικαιώματα που διακρατούσε στην επιχείρηση αυτή.

Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Φόροι Εισοδήματος» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι όλες οι φορολογικές επιπτώσεις από τα μερίσματα (π.χ. από διανομή κερδών) θα πρέπει να αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, ανεξάρτητα από τον τρόπο που προκύπτει ο φόρος.

Δ.Λ.Π. 23 (Τροποποίηση) «Κόστος Δανεισμού» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι αν κάποιος συγκεκριμένος δανεισμός παραμένει εκκρεμής ενώ το αντίστοιχο περιουσιακό στοιχείο είναι έτοιμο για την προβλεπόμενη χρήση ή την πώλησή του, τότε αυτός ο δανεισμός αποτελεί μέρος των κεφαλαίων του γενικού δανεισμού που η οικονομική οντότητα χρησιμοποιεί για να υπολογίζει το ποσοστό κεφαλαιοποίησης.

2.4 Βάση ενοποίησης

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζα Πειραιώς, τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες, π.χ. οντότητες που ελέγχονται από την Τράπεζα.

2.4.1. Συμμετοχές σε θυγατρικές

Θυγατρικές εταιρείες είναι οι εταιρείες, στις οποίες ο Όμιλος ασκεί έλεγχο άμεσα ή έμμεσα μέσω άλλων θυγατρικών εταιρειών. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις», ο Όμιλος ελέγχει μία εταιρεία εάν υπάρχουν αθροιστικά τα ακόλουθα:

(α) εξουσία επί της θυγατρικής,
(β) έκθεση ή δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από τη συμμετοχή του στην θυγατρική και
(γ) η δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εξουσία του επί της θυγατρικής για να επηρεάσει το ύψος των αποδόσεων της Τράπεζας.

Για την αξιολόγηση ύπαρξης ελέγχου επί της εταιρείας λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα ψήφου, τα δυνητικά δικαιώματα ψήφου, καθώς και οποιαδήποτε συμφωνία (π.χ. παραχώρηση διοίκησης) μεταξύ του Ομίλου και της εταιρείας ή μεταξύ Ομίλου και τρίτων, που κατέχουν δικαιώματα της εταιρείας, καθώς επίσης όποια πρόσθετα γεγονότα και συνθήκες υποδεικνύουν ότι ο Όμιλος έχει ή δεν έχει την ικανότητα να κατευθύνει τις δραστηριότητες της εταιρείας τη στιγμή που πρέπει να ληφθούν οι αποφάσεις. Τα προαναφερθέντα δικαιώματα λαμβάνονται υπόψη μόνο όταν είναι ουσιαστικά, δηλαδή μόνον όταν ο Όμιλος έχει στην πράξη την ικανότητα να τα εξασκήσει. Επιπρόσθετα, τα εν λόγω δικαιώματα θα πρέπει να δίνουν στον Όμιλο τη δυνατότητα να κατευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εταιρείας, ήτοι τις δραστηριότητες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της.

Επιπλέον των ανωτέρω, απαραίτητες προϋποθέσεις για την ύπαρξη ελέγχου σε μία εταιρεία είναι η έκθεση του Ομίλου σε μεταβλητές αποδόσεις (μερίσματα, κεφαλαιακά κέρδη, αμοιβή βάσει απόδοσης) από τη συμμετοχή του στην εταιρεία, καθώς και η δυνατότητα του Ομίλου να χρησιμοποιήσει την εξουσία του σε μία εταιρεία για να κατευθύνει τις δραστηριότητες, που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας.

Σημειώνεται ότι η διαδικασία αξιολόγησης άσκησης ελέγχου των δομημένων εταιρειών (structured entities) είναι ίδια με αυτή των υπολοίπων εταιρειών, όπως περιγράφεται ανωτέρω.

Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται με τη μέθοδο της πλήρους ενοποίησης από την ημερομηνία που αποκτάται ο έλεγχος, ενώ με την απώλεια του ελέγχου παύουν να ενοποιούνται. Ο Όμιλος επανεξετάζει τουλάχιστον σε κάθε περίοδο αναφοράς τις συμμετοχές του σε θυγατρικές εταιρείες.

Τα δικαιώματα μειοψηφίας αποτιμώνται κατά την ημερομηνία απόκτησης ελέγχου είτε με το ποσοστό συμμετοχής τους επί της καθαρής θέσης είτε στην εύλογη αξία τους.

Στην περίπτωση εξαγοράς, όπου το συνολικό τίμημα είναι χαμηλότερο της εύλογης αξίας της καθαρής θέσης της εταιρείας, ο Όμιλος αναγνωρίζει στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων το κέρδος που προκύπτει κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Οι σχετιζόμενες με την εξαγορά δαπάνες περιλαμβάνουν αμοιβές για συμβουλευτικές, νομικές, λογιστικές και λοιπές επαγγελματικές υπηρεσίες, καθώς και τα έξοδα έκδοσης ομολόγων και μετοχών στο πλαίσιο της εξαγοράς. Οι εν λόγω δαπάνες καταχωρούνται ως έξοδα στις περιόδους που πραγματοποιούνται, με εξαίρεση τα έξοδα έκδοσης ομολόγων και μετοχών που λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις των προτύπων Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Λ.Π. 39 αντίστοιχα.

Κατά την απώλεια του ελέγχου σε θυγατρική, η επένδυση που διακρατείται αντιμετωπίζεται με βάση τις διατάξεις των σχετικών Δ.Π.Χ.Α. Η εύλογη αξία της διακρατούμενης επένδυσης κατά την ημερομηνία απώλειας του ελέγχου θεωρείται η εύλογη αξία κατά την αναγνώριση της επένδυσης ως χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39. Ο Όμιλος γνωστοποιεί στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις το κέρδος ή τη ζημία από την αναγνώριση της διακρατούμενης επένδυσης στην εύλογη αξία.

Οι διεταιρικές συναλλαγές, τα διεταιρικά υπόλοιπα, καθώς και τα κέρδη/ ζημίες μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου, απαλείφονται πλήρως κατά την ενοποίηση.

Στοιχεία ενεργητικού, τα οποία κατέχονται από τις θυγατρικές με την ιδιότητα του θεματοφύλακα, δεν περιλαμβάνονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου ακολουθούν τις λογιστικές αρχές, που έχουν υιοθετηθεί από τον Όμιλο, στο πλαίσιο αναφοράς των προς ενοποίηση οικονομικών στοιχείων τους.

Οι μεταβολές στο ποσοστό ελέγχου του Ομίλου σε θυγατρική εταιρεία, που δεν καταλήγουν σε απώλεια του ελέγχου, λογιστικοποιούνται ως συναλλαγές με τους μετόχους μειοψηφίας. Τυχόν διαφορά μεταξύ της προσαρμογής των δικαιωμάτων μειοψηφίας και της εύλογης αξίας του τιμήματος, που καταβλήθηκε ή εισπράχθηκε, καταχωρείται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.

Αντίθετα, όποτε οι συναλλαγές αυτές οδηγούν σε απώλεια ελέγχου της θυγατρικής εταιρείας, ο Όμιλος αναγνωρίζει στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων το κέρδος ή τη ζημία από την πώληση.

2.4.2. Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Συγγενείς είναι οι εταιρείες, στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 28, αλλά δεν ασκεί έλεγχο. Γενικά, ουσιώδης επιρροή προκύπτει όταν ο Όμιλος κατέχει μεταξύ 20% και 50% επί των δικαιωμάτων ψήφου. Η ύπαρξη και η επιρροή δυνητικών δικαιωμάτων ψήφου, που είναι άμεσα εξασκήσιμα ή μετατρέψιμα, λαμβάνεται υπόψη στην αξιολόγηση της άσκησης ουσιώδους επιρροής από τον Όμιλο.

Κοινοπραξία είναι ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο όπου τα μέρη που έχουν κοινό έλεγχο διαθέτουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος.

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ενοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες αρχικά καταχωρούνται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης στο κόστος, το οποίο αυξάνεται ή μειώνεται με

την αναλογία του Ομίλου στα αποτελέσματα της συγγενούς εταιρείας και της κοινοπραξίας μετά την ημερομηνία εξαγοράς. Οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου περιλαμβάνουν την υπεραξία, που δημιουργήθηκε κατά την εξαγορά (μείον όποια απομείωση αξίας). Ο Όμιλος ελέγχει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη, ότι μία επένδυση σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test), συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση που η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, απομειώνεται η λογιστική αξία στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης, που έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις, μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της επένδυσης, από την τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

Το μερίδιο του Ομίλου στα μετά την εξαγορά αποτελέσματα των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων και το μερίδιο στα μετά την εξαγορά αποθεματικά καταχωρείται στα αποθεματικά του Ομίλου. Οι σωρευτικές μεταβολές των αποθεματικών/ αποτελεσμάτων προσαρμόζουν τη λογιστική αξία της επένδυσης στις συγγενείς εταιρείες και στις κοινοπραξίες. Όταν το μερίδιο του Ομίλου στις ζημίες μιας συγγενούς εταιρείας ή μιας κοινοπραξίας ισούται ή υπερβαίνει το ποσό της συμμετοχής του σε αυτήν, ο Όμιλος δεν αναγνωρίζει περαιτέρω ζημίες, εκτός εάν έχει αναλάβει σχετικές υποχρεώσεις ή έχει κάνει πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς ή της κοινοπραξίας.

Τα σημαντικά κέρδη και οι ζημίες από συναλλαγές μεταξύ των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών με τον Όμιλο απαλείφονται κατά το ποσοστό, που κατέχει ο Όμιλος σε αυτές.

Οι λογιστικές αρχές των συγγενών επιχειρήσεων και των κοινοπραξιών έχουν τροποποιηθεί στο πλαίσιο αναφοράς των προς ενοποίηση οικονομικών στοιχείων τους, όπου αυτό ήταν απαραίτητο και εφικτό, ώστε να συμβαδίζουν με αυτές που έχει υιοθετήσει ο Όμιλος.

Κέρδη ή ζημίες από πωλήσεις ποσοστού συμμετοχής σε συγγενείς εταιρείες αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσης. Στην περίπτωση απώλειας της ουσιώδους επιρροής σε συγγενή εταιρεία, ο Όμιλος επιμετρά στην εύλογη αξία όποια διακρατούμενη επένδυση από τη συγγενή εταιρεία. Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της επένδυσης και της εύλογης αξίας της κατά την ημερομηνία απώλειας της ουσιώδους επιρροής αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Ως εύλογη αξία της εταιρείας που παύει να είναι συγγενής, θεωρείται η εύλογη αξία, η οποία προσδιορίστηκε κατά την αναγνώριση της επένδυσης ως χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39.

2.5 Ξένα νομίσματα

(α) Νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς

Τα κονδύλια τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε θυγατρικής εξωτερικού, προσμετρώνται στο νόμισμα του κύριου οικονομικού περιβάλλοντος, στο οποίο η θυγατρική λειτουργεί (το νόμισμα προσμέτρησης). Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται σε ευρώ (νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς), που είναι το νόμισμα της χώρας στην οποία έχει την έδρα της η μητρική.

(β) Συναλλαγές και υπόλοιπα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα προσμέτρησης με τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές, που προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιου είδους συναλλαγών και από τη μετατροπή με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τέλος της χρήσης των νομισματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Τα μη νομισματικά στοιχεία, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στο ιστορικό κόστος, χρησιμοποιώντας τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία συναλλαγής, εκτός από τις κατηγορίες των μη νομισματικών στοιχείων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες για τα οποία χρησιμοποιείται η ισοτιμία της ημερομηνίας που γίνεται η επιμέτρηση στην εύλογη αξία.

(γ) Θυγατρικές εταιρείες

Τα αποτελέσματα χρήσης και η οικονομική θέση όλων των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου (εκ των οποίων καμία δεν λειτουργεί σε υπερπληθωριστική οικονομία), που έχουν νόμισμα προσμέτρησης διαφορετικό από το νόμισμα αναφοράς, μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς ως ακολούθως: τα αποτελέσματα χρήσης μετατρέπονται σε ευρώ με τη μέση ισοτιμία της χρήσης των αντίστοιχων νομισμάτων προσμέτρησης σε ευρώ, ενώ τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού ενσωματώνονται με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία κατάρτισης των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής εταιρείας μετατρέπονται σε ευρώ με την ιστορική ισοτιμία.

Οι διαφορές οι οποίες προκύπτουν κατά τη μετατροπή σε ευρώ των οικονομικών καταστάσεων θυγατρικών εξωτερικού, από τη χρήση των συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την ημερομηνία του ισολογισμού και των μέσων ισοτιμιών της περιόδου, καθώς και από την επανεκτίμηση των εκ μεταφοράς ιδίων κεφαλαίων των θυγατρικών εταιρειών με την ισοτιμία της ημερομηνίας των οικονομικών καταστάσεων, καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια σε ειδικό αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών.

Η καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου περιλαμβάνει εκτός από τις καταβολές κεφαλαίου και τυχόν δάνεια που έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει πρόθεση άμεσου διακανονισμού των δανείων αυτών και ότι βάσιμα εκτιμάται ότι θα ανανεώνονται συνεχώς στην περίπτωση όπου έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα ή κατά τη λήξη στην περίπτωση μακροπρόθεσμου δανεισμού. Κατά την ενοποίηση, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή σε ευρώ των καθαρών επενδύσεων σε εταιρείες εξωτερικού, καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια. Όταν πωλείται ξένη θυγατρική, αυτές οι συναλλαγματικές διαφορές καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση. Κατά την πώληση της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική ή την τακτοποίηση τυχόν δανείων που περιλαμβάνονται στην καθαρή επένδυση, οι σχετικές συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Η προκύπτουσα υπεραξία και οι προσαρμογές σε εύλογες αξίες των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού εξαγοραζόμενης θυγατρικής εξωτερικού αντιμετωπίζονται ως στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της θυγατρικής εξωτερικού και μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς κατά την ημερομηνία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων με βάση την εκάστοτε συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας αναφοράς.

2.6 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την επίτευξη κερδών εντός των προεγκεκριμένων ορίων των αρμόδιων οργάνων του, την αντιστάθμιση κινδύνων, καθώς και την εξυπηρέτηση πελατειακών αναγκών. Τα παράγωγα

χρηματοοικονομικά προϊόντα, στα οποία υπεισέρχεται ο Όμιλος, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ανταλλαγής σε νομίσματα και επιτόκια, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και δικαιώματα προαίρεσης.

Οι συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την ανταλλαγή ταμειακών ροών, λόγω μεταβολής σε επιτόκια, τιμές συναλλάγματος, μετοχικούς δείκτες, τιμές προϊόντων. Στην περίπτωση συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) συμφωνείται η ανταλλαγή πληρωμών βάσει των ονομαστικών αξιών των πιστωτικών μέσων (π.χ. ομόλογα ή δάνεια), που αποτελούν το αντικείμενο των συμφωνιών αυτής της κατηγορίας, όταν λαμβάνουν χώρα καθορισμένα πιστωτικά γεγονότα.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια (FX forwards) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την αγορά ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου. Οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες για την ανταλλαγή ταμειακών ροών επιτοκίων σε καθορισμένη τιμή και ημερομηνία στο μέλλον.

Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) είναι συμβατικές υποχρεώσεις για την είσπραξη ή πληρωμή ενός καθαρού ποσού σύμφωνα με τις μεταβολές στην τιμή ή στο επιτόκιο του υποκείμενου χρηματοοικονομικού μέσου (underlying financial instrument). Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης διαπραγματεύονται σε τυποποιημένα ποσά σε οργανωμένες αγορές και υπόκεινται σε καθημερινό διακανονισμό του λογαριασμού περιθωρίου.

Τα δικαιώματα προαίρεσης (options) είναι συμβατικές συμφωνίες, οι οποίες ενέχουν το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση για τον αγοραστή να αγοράσει ή να πωλήσει ένα ορισμένο ποσό ενός χρηματοοικονομικού μέσου ή ξένου νομίσματος, σε καθορισμένη τιμή ή επιτόκιο, σε μία μελλοντική ημερομηνία. Τα δικαιώματα προαίρεσης διαπραγματεύονται είτε σε οργανωμένες αγορές είτε εξωχρηματιστηριακά (OTC).

Οι ονομαστικές αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων δεν αποτελούν απαραίτητα τα ποσά των σχετικών μελλοντικών ταμειακών ροών ούτε τις τρέχουσες εύλογες αξίες των υποκείμενων μέσων και για το λόγο αυτό δεν υποδηλώνουν απαραίτητα την έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο, στον κίνδυνο αγοράς ή στον κίνδυνο ρευστότητας. Η ονομαστική αξία είναι η αξία του υποκείμενου τίτλου του παραγώγου και αποτελεί τη βάση για τη μέτρηση της εύλογης αξίας των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι μεταβολές στις εύλογες αξίες καθορίζονται από τις μεταβολές στην τιμή ή το επιτόκιο του υποκείμενου τίτλου και αντανακλούν το ποσό που πρέπει να πληρωθεί (υποχρέωση) ή να εισπραχθεί (απαίτηση).

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα αρχικά καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου (trade date) και κατόπιν αποτιμώνται καθημερινά στην εύλογη αξία τους. Στην έναρξή τους έχουν συνήθως μικρή ή μηδενική αξία. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές και από μοντέλα αποτίμησης, όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, που διαπραγματεύονται εξωχρηματιστηριακά, προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης. Τα εν λόγω μοντέλα λαμβάνουν υπόψη επιπρόσθετα, και τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (Credit Valuation Adjustment “CVA”), με τον οποίο ο Όμιλος διατηρεί ανοικτή θέση, όσο και τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά στον ίδιο τον Όμιλο (Debit Valuation Adjustment “DVA”). Η εκτίμηση του CVA/ DVA εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ύπαρξη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων (CSA agreement).

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων εμφανίζονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών». Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα αποτελούν στοιχεία ενεργητικού, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική αποτελούν υποχρεώσεις.

Τα έσοδα ή έξοδα τόκων από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος και συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων καταχωρούνται στους τόκους και εξομοιούμενα έσοδα ή στους τόκους και εξομοιούμενα έξοδα, αντίστοιχα.

Τα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά παράγωγα, όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κυρίου συμβολαίου και το κύριο συμβόλαιο δεν λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα παράγωγα παρουσιάζονται στην εύλογη αξία και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Ο Όμιλος έχει θεσμοθετήσει πολιτική για την αντιστάθμιση κινδύνων συμβατή με τις διατάξεις του αναθεωρημένου Δ.Λ.Π. 39. Για τον καθορισμό της σχέσης αντιστάθμισης και τη λογιστικοποίησή της βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 39 πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα:

- Τεκμηρίωση της υψηλής αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης (hedge effectiveness) κατά την έναρξή της.

- Δυνατότητα υπολογισμού της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης καθ' όλη τη διάρκειά της. Η αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 80%-125% καθ' όλη τη διάρκειά της και υπολογίζεται σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν τα χαρακτηριστικά του μέσου αντιστάθμισης είναι αντίστοιχα των χαρακτηριστικών του αντισταθμιζόμενου στοιχείου.

- Αναλυτική καταγραφή των σχέσεων αντιστάθμισης (μέσο αντιστάθμισης, αντισταθμιζόμενο στοιχείο, σκοπός και στρατηγική της σχέσης αντιστάθμισης).

Η μέθοδος αναγνώρισης του προκύπτοντος κέρδους ή ζημίας από την αποτίμηση σε εύλογη αξία εξαρτάται από το κατά πόσο το παράγωγο προορίζεται ως μέσο αντιστάθμισης κινδύνου, και αν ναι, από τη φύση του αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Ο Όμιλος καταχωρεί ορισμένα παράγωγα: α) ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας αναγνωρισμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ή β) ως μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων. Ορισμένα παράγωγα δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων αυτών αναγνωρίζονται απευθείας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος, κατά τη σύναψη της συναλλαγής, καθορίζει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το είδος του κινδύνου που αντισταθμίζεται. Επίσης, ελέγχει κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση την αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης.

Οι σχέσεις αντιστάθμισης διακρίνονται στους ακόλουθους τύπους:

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας (Fair value hedge)

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των αντισταθμισμένων στοιχείων, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Αν η αντιστάθμιση παύσει να πληροί τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου στοιχείου, για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Η απόσβεση βασίζεται στο επανυπολογισμένο πραγματικό επιτόκιο κατά την ημερομηνία έναρξης της απόσβεσης. Το μη αποσβεσμένο ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου μετοχικού τίτλου καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την πώληση.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών (Cash flow hedge)

Το αποτελεσματικό τμήμα της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια. Το κέρδος ή η ζημία του μη αποτελεσματικού τμήματος αναγνωρίζεται απευθείας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Ποσά που έχουν σωρευθεί στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων στις περιόδους, κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημία.

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια της αντισταθμιστικής λογιστικής, τα σωρευμένα κέρδη ή ζημίες στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη, παραμένουν στα ίδια κεφάλαια και όταν η προβλεπόμενη συναλλαγή αναγνωριστεί, τότε αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το σωρευμένο κέρδος ή ζημία στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται απευθείας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

(iii) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης (Net investment hedge)

Οι αντισταθμίσεις καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, δηλαδή, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία του μέσου αντιστάθμισης σχετικά με το αποτελεσματικό τμήμα της αντιστάθμισης αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια, ενώ το κέρδος ή η ζημία σχετικά με το μη αποτελεσματικό τμήμα αναγνωρίζεται απευθείας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Σωρευμένα κέρδη και ζημίες στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής εξωτερικού.

2.7 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit or loss)

Η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία κατά την αρχική καταχώρηση ενός χρηματοοικονομικού μέσου είναι η τιμή της συναλλαγής (π.χ. η εύλογη αξία του τιμήματος που πληρώθηκε ή εισπράχθηκε, όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13), εκτός αν η εύλογη αξία αυτού του μέσου είτε αποδεικνύεται από τη σύγκριση με άλλες τρέχουσες συναλλαγές της αγοράς για το ίδιο μέσο είτε βασίζεται σε τεχνική αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές περιλαμβάνουν μόνο δεδομένα από παρατηρήσιμες αγορές.

Ο Όμιλος έχει συνάψει συναλλαγές, για τις οποίες η εύλογη αξία προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές δεν προκύπτουν από παρατηρήσιμες τιμές αγοράς. Ένα τέτοιο χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται αρχικά στην τιμή της συναλλαγής, η οποία είναι η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία, παρά το γεγονός ότι η αξία που προκύπτει από ένα σχετικό μοντέλο αποτίμησης μπορεί να διαφέρει. Η αρχική διαφορά ανάμεσα στην τιμή της συναλλαγής και στην τιμή που προκύπτει σύμφωνα με το μοντέλο της αποτίμησης, συχνά αποκαλούμενη ως «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα πρώτης ημέρας» (deferred day one profit or loss), δεν αναγνωρίζεται απευθείας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ο χρόνος αναγνώρισης του «αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας» προσδιορίζεται κατά περίπτωση. Είτε αποσβένεται στη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου είτε αναβάλλεται, έως ότου η εύλογη αξία του μέσου να μπορεί να προσδιοριστεί, χρησιμοποιώντας μεταβλητές από την αγορά είτε αναγνωρίζεται με τον διακανονισμό της συναλλαγής. Το χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται στην εύλογη αξία, προσαρμοζόμενο για το «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα της πρώτης ημέρας». Μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία καταχωρούνται αμέσως στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, χωρίς αντιλογισμό των «αναβαλλόμενων αποτελεσμάτων της πρώτης ημέρας».

2.8 Έσοδα και έξοδα τόκων

Τα έσοδα από τόκους από ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, αναγνωρίζονται όταν είναι πιθανό ότι οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στον Όμιλο και το ποσό μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Τα έσοδα και έξοδα τόκων αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα στοιχεία του ισολογισμού, χρησιμοποιώντας το πραγματικό επιτόκιο.

Τα έσοδα ή έξοδα συναλλαγών, που σχετίζονται με τη δημιουργία χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων στο αναπόσβεστο κόστος, όπως είναι τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες, «αναβάλλονται» και αποσβένονται στη διάρκεια ζωής των μέσων αυτών, με βάση το πραγματικό επιτόκιο. Τα έσοδα ή έξοδα αυτά απεικονίζονται ως έσοδα ή έξοδα από τόκους στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το πραγματικό επιτόκιο προεξοφλεί ακριβώς τις αναμενόμενες μελλοντικές εισπράξεις ή πληρωμές κατά τη διάρκεια ζωής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου ή μέχρι την επόμενη ημερομηνία αναπροσαρμογής του επιτοκίου του, ώστε η αξία προεξόφλησης να ισούται με τη λογιστική του αξία, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν εσόδων ή εξόδων συναλλαγών, που έχουν εισπραχθεί ή πληρωθεί.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, που έχουν υποστεί απομείωση, αναγνωρίζονται στο ανακτήσιμο ποσό τους και κατά συνέπεια το έσοδο από τόκους αναγνωρίζεται με βάση το πραγματικό επιτόκιο, που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των ταμειακών ροών, με σκοπό την επιμέτρηση της ζημίας απομείωσης.

2.9 Έσοδα και έξοδα προμηθειών

Τα έσοδα και έξοδα προμηθειών αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση, κατά το χρόνο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Οι προμήθειες από κοινοπρακτικά δάνεια καταχωρούνται ως έσοδα, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της κοινοπραξίας και ο Όμιλος δεν κρατά μέρος του δανείου ή κρατά ένα μέρος με την ίδια πραγματική απόδοση, όπως και οι άλλοι συμμετέχοντες. Οι προμήθειες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις ή από συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις για λογαριασμό τρίτων, όπως για παράδειγμα ο διακανονισμός για εξαγορά μετοχών ή άλλων χρεογράφων ή η αγορά/πώληση εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής.

2.10 Έσοδα από μερίσματα

Το έσοδο από μερίσματα καταχωρείται, όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα για την είσπραξη του μερίσματος.

2.11 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, περιλαμβάνουν:

(α) χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου, που αποκτώνται με σκοπό την βραχυπρόθεσμη πώληση ή αποτελούν μέρος ενός υπό διαχείριση χαρτοφυλακίου, για το οποίο υπάρχει ένδειξη επίτευξης κέρδους από βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών και

(β) χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία κατά την αρχική αναγνώριση κατηγοριοποιούνται ως αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων (όπως οι συμβάσεις ανταλλαγής στοιχείων ενεργητικού), όταν:

- αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των διακυμάνσεων, που θα προέκυπταν, εάν τα εν λόγω χρηματοπιστωτικά μέσα τηρούνταν στο κόστος εξαγοράς τους και τα σχετιζόμενα με αυτά παράγωγα ως διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς ή,
- μία ομάδα χρηματοπιστωτικών στοιχείων ενεργητικού τυγχάνει διαχείρισης σύμφωνα με την τεκμηριωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων ή επενδύσεων και αναφέρεται στη Διοίκηση σε εύλογη αξία ή,
- εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τις ταμειακές ροές.

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία και στη συνέχεια αποτιμώνται σε εύλογες αξίες με βάση τις τρέχουσες τιμές. Τα έξοδα από τη συναλλαγή καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Όλα τα πραγματοποιηθέντα κέρδη/ζημίες από την πώληση των χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου και των χρηματοπιστωτικών μέσων που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καθώς και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από την αποτίμησή τους στην εύλογη αξία, συμπεριλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

Οι αγορές και οι πωλήσεις των χρηματοπιστωτικών μέσων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται για την αγορά ή πώληση των μέσων αυτών. Ο τόκος, που προκύπτει από τη διακράτηση των ομολόγων του εμπορικού χαρτοφυλακίου, καταχωρείται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα». Τα μερίσματα από μετοχές του εμπορικού χαρτοφυλακίου συμπεριλαμβάνονται στα «Έσοδα από μερίσματα».

2.12 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων

Τα χρεόγραφα, τα οποία πωλούνται με βάση τις συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων (repos), αναταξινομούνται ως στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όταν ο αποδέκτης έχει το δικαίωμα, βάσει συμβολαίου, να πωλήσει ή να επανεκχωρήσει το ενεχυριασμένο στοιχείο. Η υποχρέωση προς το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» ή στις «Υποχρεώσεις προς πελάτες».

Τα χρεόγραφα, τα οποία αγοράζονται και επαναπωλούνται με βάση τις συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης (reverse repos), καταχωρούνται ως «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών». Οι «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών» αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής αγοράς των εν λόγω χρεογράφων λογίζεται ως τόκος και αναγνωρίζεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης με βάση το πραγματικό επιτόκιο.

Χρεόγραφα εκχωρημένα από τον Όμιλο σε αντισυμβαλλόμενους εμφανίζονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου ως στοιχεία ενεργητικού, στην περίπτωση που ο Όμιλος διατηρεί κατ' ουσία τους κινδύνους και τα οφέλη, που απορρέουν από την κατοχή των εν λόγω χρεογράφων.

Χρεόγραφα εκχωρημένα στον Όμιλο από αντισυμβαλλόμενους δεν εμφανίζονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, παρά μόνο στην περίπτωση πτώχευσης του αντισυμβαλλόμενου. Στην περίπτωση πώλησης των χρεογράφων σε τρίτο, ο Όμιλος αναγνωρίζει το εισπραχθέν τίμημα και την αντίστοιχη υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων στην εύλογη αξία στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

2.13 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

Οι αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας αποφασίζουν για την κατηγοριοποίηση των χρεογράφων στα επιμέρους χαρτοφυλάκια κατά την ημερομηνία αγοράς τους.

Α. Διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο

Το διακρατούμενο ως τη λήξη είναι το χαρτοφυλάκιο που ο Όμιλος έχει την πρόθεση και τη δυνατότητα να κρατήσει ως τη λήξη. Το χαρτοφυλάκιο των χρεογράφων που διακρατείται ως τη λήξη λογιστικοποιείται αρχικά στην εύλογη αξία (η οποία εμπεριέχει και το κόστος συναλλαγών). Στη συνέχεια, τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου μείον τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας.

Ένα στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί απομείωση, αν η λογιστική του αξία υπερβαίνει τη ρευστοποιήσιμη αξία του. Το ποσό της απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού, που λογιστικοποιούνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, υπολογίζεται ως η διαφορά της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του στοιχείου αυτού. Η απομείωση αξίας επιβαρύνει την Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα διακρατούμενο έως τη λήξη χρεόγραφο έχει απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμο, είναι αυτές που αναφέρονται στη Σημείωση 2.15.

Αν ο Όμιλος πωλήσει ή μεταφέρει μέρος του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου πριν από τη λήξη του, τότε το σύνολο του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου πρέπει να μεταφερθεί στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο.

Το διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο μετά τη μεταφορά του στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο αποτιμάται στην εύλογη αξία, απεικονίζοντας την προκύπτουσα υπεραξία ή υποαξία στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση ενός στοιχείου ενεργητικού στο διακρατούμενο ως τη λήξη χαρτοφυλάκιο για τα επόμενα δύο έτη.

Οι ακόλουθες περιπτώσεις πωλήσεων ή μεταφορών αποτελούν εξαίρεση στον ως άνω λογιστικό χειρισμό με βάση το Δ.Λ.Π. 39:

- τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου βρίσκονται πολύ κοντά στη λήξη τους έτσι ώστε όποιες αλλαγές στο επιτόκιο της αγοράς να μην επηρεάζουν την εύλογη αξία τους,

- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων λαμβάνει χώρα αφού έχει εισπραχθεί το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων οφείλεται σε γεγονός μεμονωμένο, μη αναμενόμενο κατά την απόκτησή τους, πέραν του ελέγχου του Ομίλου και μη επαναλαμβανόμενο.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

Β. Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση είναι το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων, για το οποίο δεν υπάρχει καθορισμένος χρονικός ορίζοντας διακράτησης και μπορεί να ρευστοποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες ρευστότητας, τις μεταβολές των επιτοκίων ή των τιμών. Η αρχική κατηγοριοποίηση χρεογράφων στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο δεν είναι δεσμευτική και συνεπώς επιτρέπεται η μεταγενέστερη αλλαγή κατηγοριοποίησης.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

Τα χρεόγραφα του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων συναλλαγής, που είναι άμεσα σχετιζόμενα με την απόκτηση των χρεογράφων) και μετέπειτα αποτιμώνται σε εύλογες αξίες, με βάση τις τρέχουσες τιμές ή τις αξίες που προκύπτουν από μοντέλα αποτίμησης, όπου τρέχουσες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 39. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες, που προκύπτουν από τις μεταβολές της εύλογης αξίας των προαναφερόμενων χρεογράφων, καταχωρούνται σε ειδικό αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, τα αντίστοιχα σωρευμένα κέρδη/ζημίες μεταφέρονται από το ειδικό αποθεματικό στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος εξετάζει για κάθε περίοδο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων την ύπαρξη ενδείξεων μόνιμης απομείωσης (σημαντικές ή παρατεταμένες μειώσεις της εύλογης αξίας σε σχέση με το κόστος κτήσης) των χρεογράφων αυτών, χρησιμοποιώντας διάφορα μοντέλα αποτίμησης. Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται ως:

α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40%, ή

β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Ειδικά για τις μετοχές τα χρησιμοποιούμενα μοντέλα, περιλαμβάνουν αποτίμηση με βάση την τιμή προς την εσωτερική λογιστική αξία (P/BV), την τιμή προς τα κέρδη ανά μετοχή (P/E) ή την απόκλιση από την χρηματιστηριακή τους αξία, για μετοχές που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά.

Όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι το διαθέσιμο προς πώληση στοιχείο ενεργητικού έχει υποστεί μόνιμη απομείωση, η σωρευμένη ζημία, που έχει αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στα αποτελέσματα. Η ζημία αυτή είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της τρέχουσας αξίας, αφού αφαιρεθεί τυχόν ζημία απομείωσης, που αναγνωρίσθηκε στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων σε προηγούμενη περίοδο.

Η ζημία απομείωσης των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, που έχει καταχωρηθεί στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, δεν μπορεί να αντιστραφεί. Αντίθετα, η ζημία απομείωσης των ομολόγων του διαθέσιμου προς

πώληση χαρτοφυλακίου μπορεί να αντιστραφεί στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, στην περίπτωση μόνον, που η αύξηση της τρέχουσας αξίας του διαθέσιμου προς πώληση ομολόγου μπορεί να συνδεθεί με γεγονός, που συνέβη μετά την αρχική αναγνώριση απομείωσης αξίας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.14 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησής τους και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακράτησής τους στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Ο Όμιλος έχει ορίσει τις ακόλουθες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, έτσι ώστε να αποδεικνύεται η πρόθεση και δυνατότητα διακράτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους:

- το επιχειρησιακό πλάνο δεν πρέπει να περιλαμβάνει την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στις τιμές,
- δεν πρέπει να υπάρχει πρόθεση πώλησης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού εντός έξι μηνών και
- δεν πρέπει να υφίσταται εσωτερικός ή εξωτερικός περιορισμός στη δυνατότητα του Ομίλου για διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που μεταφέρονται ως ανωτέρω, ήτοι από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις», η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβέσιμο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή. Το κέρδος ή η ζημία από την αποτίμηση, που είχε αναγνωριστεί στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή στο αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι την ημερομηνία της αναταξινόμησης, δεν αναστρέφεται. Το νέο πραγματικό επιτόκιο των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μεταφέρονται στις κατηγορίες «Δάνεια και απαιτήσεις» και «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» προσδιορίζεται με βάση τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά την ημέρα της αναταξινόμησης.

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τα σχετικά χαρακτηριστικά και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακρατήσεώς τους μέχρι τη λήξη.

Οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους δεν μπορούν να αναταξινομηθούν εκτός της κατηγορίας «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση».

2.15 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία με σταθερές ή καθορισμένες πληρωμές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές και δεν εμπίπτουν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται ως στοιχεία του χαρτοφυλακίου «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος κατά την αρχική τους αναγνώριση κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,

iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανόν να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης, για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Τα δάνεια που εκταμιεύονται από τον Όμιλο καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, η οποία εμπεριέχει το κόστος συναλλαγής και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι τόκοι των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών συμπεριλαμβάνονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».

Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Όμιλος δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά, που ορίζονται στους συμβατικούς όρους των δανείων, σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών. Το ποσό της σωρευμένης πρόβλεψης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο του δανείου.

Ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση αξίας, όταν η λογιστική του αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό του.

Ο Όμιλος σε κάθε ημερομηνία σύνταξης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων εξετάζει, αν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν υποστεί απομείωση της αξίας τους. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο ποσό του δανείου ή της ομάδας δανείων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή μία ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμα, αποτελούν οι ακόλουθες:

i. Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου.
ii. Αθέτηση των όρων δανειακής σύμβασης (π.χ. παράλειψη ή καθυστέρηση στις πληρωμές τόκου ή κεφαλαίου).
iii. Συμφωνία με τον Όμιλο για κάποια ρύθμιση, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους, που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, την οποία ο Όμιλος δεν θα εξέταζε κάτω από διαφορετικές συνθήκες.
iv. Πιθανότητα πτώχευσης ή οικονομικής αναδιοργάνωσης του πιστούχου.
v. Στοιχεία τα οποία δείχνουν, από την ημερομηνία αρχικής καταχώρησης των δανείων αυτών και ύστερα, την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης στις εκτιμώμενες μελλοντικές εισπράξεις μίας ομάδας δανείων, παρότι η μείωση αυτή δεν μπορεί να εντοπιστεί ακόμη, εξετάζοντας κάθε δάνειο της ομάδας ξεχωριστά, περιλαμβάνοντας:

    1. Δυσμενείς μεταβολές στο καθεστώς αποπληρωμής των υπολοίπων των πιστούχων που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο της ομάδας (π.χ. αύξηση του αριθμού των καθυστερημένων πληρωμών λόγω προβλημάτων του κλάδου), ή
    2. Οικονομικές συνθήκες σε εθνική ή τοπική κλίμακα, που σχετίζονται με καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας (π.χ. αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε μία γεωγραφική περιοχή πιστούχων, μείωση της αξίας των ακινήτων, που έχουν ληφθεί ως εξασφαλίσεις στην ίδια περιοχή).

vi. Υποβολή αίτησης για υπαγωγή στον πτωχευτικό κώδικα από εταιρεία οποιασδήποτε μορφής εντός του ομίλου συνδεδεμένων εταιρειών του πιστούχου.

Η εκτίμηση της ύπαρξης απομείωσης διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου, για τις χορηγήσεις που ο Όμιλος θεωρεί σημαντικές και για αυτές που δεν θεωρεί σημαντικές σε επίπεδο ομάδας δανείων. Οι σημαντικές χορηγήσεις που έχουν αξιολογηθεί σε ατομική βάση και για τις οποίες δεν υπήρξαν ενδείξεις απομείωσης ή δεν υπολογίστηκε απομείωση κατατάσσονται σε ομάδες δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου και αξιολογούνται σε συλλογική βάση. Χορηγήσεις δανείων που έχουν

αξιολογηθεί εξατομικευμένα για τις οποίες δεν έχει υπολογιστεί απομείωση λόγω επαρκών εξασφαλίσεων, εξαιρούνται των εκτιμήσεων απομείωσης σε συλλογική βάση.

Για το σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, οι χορηγήσεις ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (π.χ. κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη, επιχειρηματικός τομέας ή τομέας προϊόντος και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων δανείων, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι απομειώσεις σε συλλογική βάση λαμβάνονται και για τα δάνεια που βρίσκονται σε ενήμερη κατάσταση (μηδενικά επίπεδα καθυστέρησης).

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας δανείων, που αξιολογούνται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου και σύμφωνα με ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για τον Όμιλο. Τα ιστορικά δεδομένα ζημιών προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες συνθήκες, οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο, στην οποία αναφέρονται τα ιστορικά δεδομένα ζημιών και παράλληλα, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου, που δεν υφίστανται σήμερα.

Οι εκτιμήσεις για τις μεταβολές στις μελλοντικές ταμειακές ροές ομάδων δανείων αντανακλούν και είναι ευθέως ανάλογες με τις μεταβολές στα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, μεταβολές στους δείκτες ανεργίας, στο επίπεδο των τιμών, στην κανονικότητα ή μη των αποπληρωμών ή οποιοιδήποτε άλλοι παράγοντες είναι ενδεικτικοί μεταβολών στην πιθανότητα απωλειών για τον Όμιλο, καθώς και στο ύψος αυτών των μεταβολών).

Η μεθοδολογία και οι παραδοχές, που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, επανεξετάζονται τακτικά από τον Όμιλο.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα, που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, όπως για παράδειγμα βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και το κέρδος καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες για τα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Οι τόκοι των ρυθμισμένων δανείων συμπεριλαμβάνονται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα» στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα δάνεια, που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων, όπως αναφέρεται ανωτέρω.

Σχετική με την πολιτική ρύθμισης δανείων είναι η Ενότητα 4.1.11.

2.16 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

Οι επενδυτικοί τίτλοι που κατηγοριοποιούνται στις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σταθερές ή προκαθορισμένες ταμειακές ροές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά και δεν εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται στο χαρτοφυλάκιο «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος κατά την αρχική τους αναγνώριση τα κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανό να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος, ενώ σε κάθε περίοδο αναφοράς διενεργείται έλεγχος για πιθανή απομείωση της αξίας τους.

2.17 Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μέρος αυτού αποαναγνωρίζεται όταν:

- Τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, που απορρέουν από το εν λόγω χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, έχουν λήξει,
- Ο Όμιλος έχει μεταβιβάσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών που προκύπτουν από το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, καθώς και τους κινδύνους και τα οφέλη που σχετίζονται με την κατοχή του εν λόγω στοιχείου,
- Ο Όμιλος έχει διατηρήσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, αλλά έχει επίσης αναγνωρίσει την υποχρέωση να καταβάλλει τις σχετικές ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια,
- Ο Όμιλος έχει μεταβιβάσει τόσο τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών όσο και τον έλεγχο του εν λόγω στοιχείου, χωρίς όμως να έχει μεταβιβάσει ούτε να έχει διατηρήσει τους κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κατοχή του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Εάν, σε αντίθετη περίπτωση, ο Όμιλος διατηρήσει τον έλεγχο του μεταβιβασθέντος στοιχείου, το στοιχείο αναγνωρίζεται στο βαθμό της συνεχιζόμενης ανάμειξης.

Τροποποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Στην περίπτωση κατά την οποία η διαπραγμάτευση ή η τροποποίηση των συμβατικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού δεν συνιστά αποαναγνώριση, ο Όμιλος επανυπολογίζει τη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ως την παρούσα αξία των τροποποιημένων συμβατικών ροών, προεξοφλημένη με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο. Η

προσαρμογή αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Ο Όμιλος συνεχίζει τον ίδιο λογιστικό χειρισμό για το τροποποιημένο στοιχείο ενεργητικού.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μία χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή λήγει.

Στις περιπτώσεις όπου, μία υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από μία άλλη από τον ίδιο δανειστή με σημαντικά διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται σημαντικά, αυτή η αλλαγή θεωρείται ως αποαναγνώριση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας, με τη διαφορά μεταξύ των λογιστικών υπολοίπων να αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.18 Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες καταχωρούνται στο κόστος κτήσης, μειωμένο κατά τις απομειώσεις αξίας. Ο Όμιλος ελέγχει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη ότι μια επένδυση σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Ενδείξεις απομείωσης αξίας αποτελούν κυρίως η επιδείνωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των εταιρειών, καθώς και οι δυσμενείς εξελίξεις σε ορισμένες χώρες και κλάδους της ελληνικής οικονομίας, που δραστηριοποιούνται εταιρείες από το χαρτοφυλάκιο συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, τότε διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test) συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση όπου η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, τότε η λογιστική αξία απομειώνεται στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης που έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση όπου υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της επένδυσης από την τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

2.19 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2.19.1 Υπεραξία

Για συνενώσεις επιχειρήσεων, ο Όμιλος αναγνωρίζει τυχόν υπεραξία κατά την ημερομηνία της εξαγοράς και την επιμετρά ως τη διαφορά του (α) από το (β), όπου:

(α) το σύνολο:
   i. της εύλογης αξίας του τιμήματος για την απόκτηση του ελέγχου, καθώς και της αξίας της μειοψηφίας, και
   ii. της εύλογης αξίας της προηγούμενης συμμετοχής του Ομίλου στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση κατά την ημερομηνία της εξαγοράς, στην περίπτωση εξαγορών επιχειρήσεων που λαμβάνουν χώρα σταδιακά.

(β) της διαφοράς μεταξύ των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθεισών υποχρεώσεων επιμετρημένων σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Στην περίπτωση εξαγοράς όπου το συνολικό τίμημα όπως ορίζεται από το (α), είναι χαμηλότερο της αξίας όπως ορίζεται από το (β), ο Όμιλος αναγνωρίζει το κέρδος ή τη ζημία που προκύπτει στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την ημερομηνία εξαγοράς. Ο Όμιλος, σε κάθε περίπτωση, επανεξετάζει εάν ορθά έχει αναγνωρίσει τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν πριν την καταχώρηση του κέρδους στα αποτελέσματα.

Η θετική υπεραξία που προκύπτει από την εξαγορά επιχείρησης αναγνωρίζεται αρχικά στο κόστος ως άυλο πάγιο στοιχείο και μεταγενέστερα επιμετράται στο κόστος μείον την συσσωρευμένη ζημιά απομείωσης. Σε περίπτωση απώλειας ελέγχου θυγατρικής εταιρείας, στο κέρδος ή τη ζημία από την πώληση συμπεριλαμβάνεται και το ποσό της υπεραξίας, που σχετίζεται με την πωληθείσα θυγατρική.

Κατά τη διαδικασία ελέγχου απομείωσης της αξίας της, η υπεραξία η οποία έχει δημιουργηθεί σε μία συνένωση επιχειρήσεων κατανέμεται από την ημερομηνία απόκτησης, στις Μονάδες Δημιουργίας Ταμειακών Ροών (ΜΔΤΡ) της αποκτηθείσας θυγατρικής εταιρείας σύμφωνα με τους επιχειρηματικούς τομείς που παρουσιάζονται στην Σημείωση 27. Όταν σε μια Μ.Δ.Τ.Ρ. προκύψει ζημία λόγω απομείωσης της αξίας της, η ζημία αυτή καταρχήν μειώνει τη λογιστική αξία της υπεραξίας, που έχει κατανεμηθεί στη μονάδα αυτή και εν συνεχεία μειώνει αναλογικά την αξία των στοιχείων ενεργητικού, που ανήκουν στην εν λόγω Μ.Δ.Τ.Ρ. Αντιστροφή της υπεραξίας απαγορεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 36.

2.19.2 Λογισμικό

Η δαπάνη για αγορά λογισμικού, το οποίο θα επιφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στον Όμιλο για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, καταχωρείται ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Η συντήρηση των προγραμμάτων λογισμικού αναγνωρίζεται ως έξοδο στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, όταν πραγματοποιείται η δαπάνη.

Το λογισμικό αποαναγνωρίζεται:

(α) κατά τη διάθεση ή
(β) όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση του λογισμικού.

Το κέρδος ή η ζημία που απορρέει από την πώληση του λογισμικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της λογιστικής αξίας.

Αντίθετα, οι δαπάνες που βελτιώνουν ή επιμηκύνουν την απόδοση των προγραμμάτων λογισμικού πέραν των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών ή αντίστοιχα τα έξοδα μετατροπής λογισμικού, ενσωματώνονται στο κόστος κτήσεως του λογισμικού, με απαραίτητη προϋπόθεση να μπορούν να μετρηθούν με αξιοπιστία.

Μετά την αρχική αναγνώριση, το λογισμικό επιμετράται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης.

Το λογισμικό αποσβένεται κατ' ελάχιστο στα 3 χρόνια με την ευθεία μέθοδο απόσβεσης, και η ωφέλιμη ζωή του εξετάζεται ξεχωριστά κάθε έτος.

Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, ο Όμιλος εξετάζει τις λογιστικές αξίες των λογισμικών για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική του αξία μπορεί

να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας του, το λογισμικό απομειώνεται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.19.3 Λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, όταν αναμένεται να προκύψουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση τους. Στο κόστος του άυλου στοιχείου ενεργητικού συμπεριλαμβάνεται και κάθε άμεσο κόστος, που απαιτείται για τη δημιουργία, την παραγωγή και την προετοιμασία για τη σωστή λειτουργία του. Παραδείγματα άμεσου κόστους είναι:

- Το κόστος προσωπικού, το οποίο είναι δυνατόν να εξακριβωθεί και να αποδοθεί άμεσα στο συγκεκριμένο άυλο στοιχείο.
- Οι αμοιβές εξωτερικών συνεργατών, που αφορούν στη δημιουργία του άυλου περιουσιακού στοιχείου.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν επίσης, άυλα στοιχεία ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν κατά τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς νέων θυγατρικών εταιρειών. Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού δύναται να περιλαμβάνουν πελατολόγιο, δίκτυο καταστημάτων και εμπορικά σήματα.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού αποαναγνωρίζονται:

(α) κατά τη διάθεση ή
(β) όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού.

Το κέρδος ή η ζημία που απορρέει από την πώληση των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της λογιστικής αξίας.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης.

Τα στοιχεία αυτά αποσβένονται σε 5-10 χρόνια με την ευθεία μέθοδο απόσβεσης, ανάλογα με την ωφέλιμη ζωή του κάθε στοιχείου. Η ωφέλιμη ζωή των λοιπών αύλων στοιχείων ενεργητικού εξετάζεται σε ετήσια βάση.

Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, ο Όμιλος εξετάζει τις λογιστικές αξίες των λοιπών αύλων στοιχείων ενεργητικού για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική τους αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας τους, τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία απομειώνονται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.20 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Ο Όμιλος κατέχει ενσώματα πάγια στοιχεία με σκοπό τη χρήση τους στη λειτουργική δραστηριότητα ή τη χρήση τους για διοικητικούς σκοπούς. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν: οικόπεδα, ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια, βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων, εξοπλισμό, έπιπλα και μεταφορικά μέσα.

Ένα ιδιοχρησιμοποιούμενο ακίνητο αποαναγνωρίζεται και η λογιστική του αξία διαγράφεται σύμφωνα με τις πρόνοιες του Δ.Λ.Π. 16, κατά τη διάθεσή του ή όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεσή του.

Η διάθεση ενός ακινήτου μπορεί να λάβει χώρα μέσω πώλησης, σύναψης σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης (ως εκμισθωτής) ή δωρεάς.

Το κέρδος ή η ζημία από διαθέσεις ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης (μείον τα έξοδα πώλησης) και της αναπόσβεστης αξίας του ακινήτου κατά την ημερομηνία της πώλησης. Το εν λόγω κέρδος ή η ζημία καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στο ιστορικό κόστος, μειωμένο κατά τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας. Στο ιστορικό κόστος περιλαμβάνονται δαπάνες, που συνδέονται άμεσα με την αγορά των ενσώματων στοιχείων. Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, ο Όμιλος εξετάζει τις λογιστικές αξίες των ενσώματων παγίων στοιχείων για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η λογιστική αξία ενός ενσώματου παγίου στοιχείου μειώνεται στην ανακτήσιμη αξία, όταν η λογιστική αξία είναι μεγαλύτερη από την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης (value in use).

Ο Όμιλος εφαρμόζει το Δ.Λ.Π. 23 «Κόστος Δανεισμού», σύμφωνα με το οποίο το κόστος δανεισμού μεταφέρεται σε αύξηση του κόστους του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23 είναι οι ακόλουθες: α) το κόστος δανεισμού θα πρέπει να σχετίζεται άμεσα με την απόκτηση, κατασκευή ή παραγωγή ενός περιουσιακού στοιχείου, που απαιτεί σημαντική χρονική περίοδο προετοιμασίας για τη χρήση, για την οποία προορίζεται ή για την πώλησή του και β) το κόστος δανεισμού θα είχε αποφευχθεί, εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η δαπάνη για το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Οι μεταγενέστερες δαπάνες συμπεριλαμβάνονται στην αξία του παγίου, ή αναγνωρίζονται ως ξεχωριστό πάγιο ανάλογα με την περίπτωση, μόνο όταν πιθανολογείται, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στον Όμιλο και οι δαπάνες αυτές μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες επισκευών και συντηρήσεων καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, κατά τη χρήση στην οποία πραγματοποιούνται.

Οι αποσβέσεις των υπολοίπων ενσώματων παγίων υπολογίζονται χρησιμοποιώντας την σταθερή μέθοδο απόσβεσης, με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή και λαμβάνοντας υπόψη την υπολειμματική αξία κάθε παγίου.

- Εξοπλισμός και συστήματα υπολογιστών: 3-5 χρόνια
- Βελτιώσεις επί μισθωμένων ακινήτων: χαμηλότερη διάρκεια μεταξύ ωφέλιμης ζωής και διάρκειας μίσθωσης
- Λοιπός εξοπλισμός και έπιπλα: 5-10 χρόνια
- Μεταφορικά μέσα: 6-9 χρόνια
- Ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια: 25-40 χρόνια

Τα οικόπεδα δεν αποσβένονται.

Η διενέργεια αποσβέσεων των ενσώματων παγίων αρχίζει με την έναρξη χρήσης του ενσώματου παγίου στοιχείου και διακόπτεται μόνο με την πώληση του εν λόγω στοιχείου. Στην περίπτωση όπου το ενσώματο πάγιο παύει να χρησιμοποιείται, συνεχίζεται η απόσβεσή του μέχρι να αποσβεσθεί πλήρως.

Ο Όμιλος διενεργεί αξιολόγηση σε ετήσια βάση, τόσο στην ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων όσο και στην υπολειμματική αξία τους.

2.21 Επενδύσεις σε ακίνητα

Τα ακίνητα που κατέχονται με σκοπό τη μακροπρόθεσμη εκμίσθωση ή την απόκτηση υπεραξίας και μισθώνονται σε τρίτους, αναγνωρίζονται ως επενδύσεις σε ακίνητα. Οι επενδύσεις σε ακίνητα περιλαμβάνουν οικόπεδα, κτίρια ή τμήματα κτιρίων, οικόπεδα και κτίρια λειτουργικής μίσθωσης, καθώς και κτίρια χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Τα ακίνητα, που κατέχονται από τον Όμιλο ως μισθωτή με συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, κατηγοριοποιούνται και λογιστικοποιούνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του μισθωτή ως επενδύσεις σε ακίνητα, όταν πληρείται ο ορισμός του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 17 «Μισθώσεις» (Δ.Λ.Π 17).

Οι επενδύσεις σε ακίνητα αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική καταχώρηση, οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται στην εύλογη αξία, όπως αυτή εκτιμάται από ανεξάρτητους εκτιμητές. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του συγκεκριμένου παγίου. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13, η επιμέτρηση της εύλογης αξίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα δημιουργίας οφελών από τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώλησή του σε τρίτον, που θα χρησιμοποιήσει το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο κατά τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι, όπως:

i. Μέθοδος Αγοράς ή Συγκριτική Μέθοδος (Comparative Method). Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, ο προσδιορισμός της αξίας γίνεται με βάση τα συμπεράσματα που προκύπτουν από έρευνα και συλλογή συγκριτικών στοιχείων ακινήτων που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ομοιότητα χαρακτηριστικών με τα εκτιμώμενα ακίνητα.

ii. Μέθοδος Εισοδήματος (Income Approach). Η εν λόγω μέθοδος προσδιορίζει την εύλογη αξία κάθε ακινήτου με βάση την κεφαλαιοποιημένη αξία του παρόντος μισθώματος.

iii. Μέθοδος Κόστους (Cost Approach). Η μέθοδος αυτή προσδιορίζει την εύλογη αξία του κάθε ακινήτου με βάση το κόστος αντικατάστασης του ή την αξιοποίησή του.

iv. Mass Appraisal ή Μαζικές επανεκτιμήσεις. Ο σκοπός της μεθόδου αυτής είναι να υπολογίσει με οικονομετρικές και χωρικά οικονομετρικές τεχνικές την τρέχουσα εμπορική αξία των ακινήτων.

v. Τεχνική της Αξιοποίησης του Ακινήτου (Residual Method). Η λογική της μεθόδου αυτής έχει ως βάση το ανώτατο τίμημα που θα ήταν διατεθειμένος να πληρώσει ένας επενδυτής για ένα οικόπεδο προκειμένου να το αξιοποιήσει και στη συνέχεια να το εκμεταλλευτεί.

Οι ανωτέρω αναφερόμενες μέθοδοι εκτιμήσεων χρησιμοποιούνται από ανεξάρτητους εκτιμητές, στο πλαίσιο των εκτιμήσεων σε εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα. Για τις επενδύσεις σε ακίνητα που δεν εκτιμώνται από εκτιμητές, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με μεθοδολογία που βασίζεται σε τιμές από πραγματοποιηθείσες εκτιμήσεις.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα που υπόκεινται σε βελτιώσεις για συνέχιση της χρήσης τους ως επενδύσεις σε ακίνητα ή για τις οποίες η αγορά είναι λιγότερο ενεργή, εξακολουθούν να αποτιμώνται σε εύλογες αξίες. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανακλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικές μισθώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Οι εύλογες αξίες αντανακλούν επίσης, οποιεσδήποτε εκροές αναμένονται για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Μερικές από αυτές τις εκροές καταχωρούνται στις υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις οικοπέδων και κτιρίων, που κατατάσσονται στις επενδύσεις σε ακίνητα.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Δ.Π.Χ.Α. 40, μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται στη λογιστική αξία του ακινήτου, μόνο όταν είναι πιθανόν, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με το ακίνητο, θα εισρεύσουν στον Όμιλο και το κόστος του μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Οι δαπάνες βελτίωσης και συντήρησης καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της χρήσης, στην οποία πραγματοποιούνται.

Μεταβολές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων στην περίοδο που προκύπτουν.

Εάν μία επένδυση σε ακίνητο μετατραπεί σε ιδιοχρησιμοποιούμενη, κατηγοριοποιείται στα ενσώματα πάγια και η εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της αλλαγής θεωρείται ως το νέο κόστος.

Τα ακίνητα που κατασκευάζονται ή αναπτύσσονται για μελλοντική χρήση ως επενδύσεις σε ακίνητα κατατάσσονται στα ενσώματα πάγια και καταχωρούνται στο κόστος μέχρι να ολοκληρωθεί η κατασκευή ή η ανάπτυξή τους, οπότε και αλλάζουν κατηγορία και λογιστικοποιούνται ως επενδύσεις σε ακίνητα.

Μία επένδυση σε ακίνητα αποαναγνωρίζεται από την Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά τη διάθεσή της. Η διάθεση μιας επένδυσης σε ακίνητα μπορεί να γίνεται με πώληση ή με σύναψη σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το κέρδος/ζημία που προκύπτει από την απόσυρση ή τη διάθεση επενδυτικών ακινήτων, προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης και της λογιστικής αξίας του επενδυτικού ακινήτου κατά την ημερομηνία διάθεσης. Η εν λόγω διαφορά αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.22 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα προς πώληση και διακοπτόμενες δραστηριότητες

Στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» περιλαμβάνονται μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία: α) είναι διαθέσιμα για άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή τους, β) η πώλησή τους είναι πιθανή, γ) η Διοίκηση έχει δεσμευθεί για την πώληση και δ) το κόστος τους θα ανακτηθεί από την πώληση και όχι από τη χρήση τους. Η πώληση των στοιχείων αυτών θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 12 μηνών από την κατηγοριοποίησή τους ως «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού».

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού επιμετρούνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας (αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους). Τα στοιχεία της κατηγορίας αυτής δεν αποσβένονται. Κέρδη/ζημίες από την πώληση των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Μια διακοπτόμενη δραστηριότητα του Ομίλου, αφορά σε διακριτή επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου η οποία έχει πωληθεί ή έχει κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενη προς πώληση και:

- αντιπροσωπεύει μια ξεχωριστή κύρια επιχειρηματικότητα ή τις δραστηριότητες μιας γεωγραφικής περιοχής,
- είναι μέρος ενός συντονισμένου προγράμματος πώλησης μιας ξεχωριστής κύριας επιχειρηματικότητας ή των δραστηριοτήτων μιας γεωγραφικής περιοχής, ή
- αποτελεί θυγατρική, που αποκτήθηκε με αποκλειστικό σκοπό την μεταπώλησή της.

Τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων παρουσιάζονται διακριτά από τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού και υποχρεώσεων, σε ξεχωριστή γραμμή και δεν συμψηφίζονται μεταξύ τους. Ομοίως, τα κέρδη/ζημίες μετά από φόρους από διακοπτόμενες δραστηριότητες παρουσιάζονται σε ξεχωριστή γραμμή της Ενοποιημένης Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

2.23 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού περιλαμβάνουν ακίνητα του Ομίλου, που έχουν αποκτηθεί από πλειστηριασμούς προς πλήρη ή μερική ικανοποίηση των απαιτήσεων του Ομίλου και που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 40, καθώς και ακίνητα των θυγατρικών της τα οποία πωλούνται σταδιακά ως μέρος των δραστηριοτήτων τους. Τα ακίνητα αυτά λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 2 ως αποθέματα και αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας και περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Το κόστος κτήσης των αποθεμάτων ακινήτων καθορίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

Τα αποθέματα ακινήτων ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού αποαναγνωρίζονται από την Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά τη διάθεσή τους. Το κέρδος/ζημία που προκύπτει από τη διάθεσή των εν λόγω αποθεμάτων ακινήτων προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του τιμήματος πώλησης (μείον τα έξοδα πώλησης) και της λογιστικής αξίας του ακινήτου. Η εν λόγω διαφορά αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.24 Μισθώσεις

Α. Ο Όμιλος ως μισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Οι συμβάσεις μισθώσεων παγίων στοιχείων, από τις οποίες προκύπτει, ότι ο εκμισθωτής διατηρεί ένα σημαντικό μέρος από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις. Το μισθωμένο πάγιο δεν καταχωρείται ως στοιχείο ενεργητικού στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου.

Οι πληρωμές, που πραγματοποιούνται για συμβάσεις λειτουργικών μισθώσεων, καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια της λειτουργικής μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Μισθώσεις, στις οποίες ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά το σύνολο από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα ενσώματα πάγια, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Στην περίπτωση που ο Όμιλος είναι μισθωτής ενσώματων παγίων μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθωμένα αυτά πάγια αναγνωρίζονται ως ενσώματα πάγια (στην ανάλογη κατηγορία παγίων) και η αντίστοιχη υποχρέωση για καταβολή των μισθωμάτων προς τον εκμισθωτή ως στοιχείο του παθητικού στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Τα ενσώματα μισθωμένα πάγια αρχικά καταχωρούνται στη μικρότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του μισθωμένου παγίου και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων. Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα μισθωμένα πάγια αποσβένονται στην ωφέλιμη ζωή του παγίου, εάν είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της μίσθωσης, μόνο στην περίπτωση όπου εκτιμάται ότι τα μισθωμένα πάγια θα έρθουν στην κυριότητα του Ομίλου στο τέλος της μίσθωσης. Κάθε πληρωμή μισθώματος διαχωρίζεται σε κεφάλαιο και τόκο. Το ποσό του μισθώματος, που αφορά κεφάλαιο, μειώνει την υποχρέωση, ενώ ο τόκος καταχωρείται ως έξοδο στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Β. Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Στην περίπτωση που ο Όμιλος εκμισθώνει πάγια σε τρίτους με συμβάσεις λειτουργικής μίσθωσης, τα πάγια αυτά εμφανίζονται και αποτιμώνται στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις, όπως και τα λοιπά πάγια της ίδιας κατηγορίας. Τα έσοδα μισθωμάτων του Ομίλου αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Στις περιπτώσεις που ο Όμιλος εκμισθώνει ενσώματα πάγια, για τα οποία συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, η παρούσα αξία των καταβληθέντων μισθωμάτων καταχωρείται ως απαίτηση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Η διαφορά μεταξύ της συνολικής απαίτησης και της παρούσας αξίας της απαίτησης καταχωρείται ως μη δεδουλευμένο χρηματοοικονομικό έσοδο. Οι εισπράξεις μισθωμάτων διαχωρίζονται και μειώνουν τη συνολική απαίτηση από μισθώματα, ενώ το αναλογούν έσοδο τόκων αναγνωρίζεται σε δεδουλευμένη βάση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Γ. Συμβάσεις πώλησης και επαναμίσθωσης

Μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης συνεπάγεται την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου και την εν συνεχεία επαναμίσθωση του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Ο λογιστικός χειρισμός μιας συναλλαγής πώλησης και επαναμίσθωσης εξαρτάται από το είδος της σχετικής μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε χρηματοδοτική μίσθωση, οποιαδήποτε θετική διαφορά ανάμεσα στο τίμημα πώλησης του περιουσιακού στοιχείου και στη λογιστική αξία του, δεν θα αναγνωριστεί άμεσα ως έσοδο από τον πωλητή - μισθωτή αλλά ως έσοδο επόμενων χρήσεων, το οποίο θα μεταφέρεται τμηματικά στα αποτελέσματα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε λειτουργική μίσθωση και είναι φανερό ότι η συναλλαγή αυτή έχει γίνει στην εύλογη αξία, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως. Αν η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου διαφέρει από την εύλογη αξία του, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως στα αποτελέσματα χρήσης. Εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις διαφοροποίησης των μελλοντικών μισθωμάτων. Έτσι, εάν προκύπτει μεν ζημία, η οποία όμως

αντισταθμίζεται από οφέλη, που προκύπτουν από χαμηλότερα μελλοντικά μισθώματα, σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές, τότε η ζημία αυτή παραμένει στον ισολογισμό και αποσβένεται αναλογικά με τα μισθώματα σε ολόκληρη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου. Ομοίως, το κέρδος που θα προκύψει, στην περίπτωση που η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την εύλογη αξία του, λόγω αυξημένων μελλοντικών μισθωμάτων, παραμένει ως έσοδο επόμενων περιόδων και αποσβένεται καθ' όλη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

2.25 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα

Για τους σκοπούς της κατάστασης ταμειακών ροών, το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα ορίζονται ως βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστότητας που είναι άμεσα μετατρέψιμα σε γνωστά ποσά μετρητών και τα οποία υπόκεινται σε μη σημαντικό κίνδυνο αλλαγών της αξία τους.

Το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα εμπεριέχουν υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών από την ημέρα απόκτησής τους, όπως μετρητά, μη δεσμευμένα χρηματικά διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα δεν είναι διαθέσιμες για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από τον Όμιλο και συνεπώς δεν συμπεριλαμβάνονται στα υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών.

2.26 Προβλέψεις

Προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν: α) ο Όμιλος έχει μία παρούσα υποχρέωση (νομική ή τεκμαιρόμενη), ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, β) είναι πιθανό ότι μία εκροή πόρων θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της υποχρέωσης είναι περισσότερο πιθανό από το ενδεχόμενο να μην απαιτηθεί και γ) το ποσό της υποχρέωσης μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Εάν δεν πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη.

Στην περίπτωση πλήθους όμοιων υποχρεώσεων, η πιθανότητα ότι θα απαιτηθεί εκροή κατά τον διακανονισμό των υποχρεώσεων αυτών, καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των εν λόγω υποχρεώσεων ως μια ενιαία κατηγορία.

Οι προβλέψεις προσμετρώνται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται να απαιτηθούν για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, χρησιμοποιώντας ένα επιτόκιο, που αντανακλά τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς για τη χρονική αξία του χρήματος και τους συναφείς με την υποχρέωση κινδύνους. Η αύξηση της πρόβλεψης λόγω της παρόδου του χρόνου καταχωρείται ως έξοδο στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το ύψος της πρόβλεψης αποτελεί την καλύτερη εκτίμηση του τιμήματος, που απαιτείται για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων, που σχετίζονται με την υποχρέωση. Το ποσό της σχηματισμένης πρόβλεψης επανεξετάζεται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

2.27 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων είναι συμβόλαια, τα οποία απαιτούν από τον εκδότη να κάνει συγκεκριμένες πληρωμές προς αποζημίωση του κομιστή για ζημία, που έχει υποστεί, επειδή ένας συγκεκριμένος χρεώστης αδυνατεί να προβεί σε πληρωμές όταν πρέπει, σύμφωνα με τους όρους ενός πιστωτικού μέσου. Τέτοια συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που εκδίδονται από τράπεζες, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών, ώστε να διασφαλίζονται δάνεια, υπεραναλήψεις και άλλες τραπεζικές εργασίες.

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις, την ημέρα που δόθηκε η εγγύηση. Μετά την αρχική καταχώρηση, οι υποχρεώσεις της Τράπεζας στο πλαίσιο τέτοιων συμβολαίων καταχωρούνται στη μεγαλύτερη αξία μεταξύ: α) της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί με την ευθεία μέθοδο στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων το έσοδο από προμήθειες, που έχει καταστεί δεδουλευμένο στη διάρκεια του συμβολαίου και β) της βέλτιστης εκτίμησης της απαιτούμενης δαπάνης για το διακανονισμό τυχόν χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στην εμπειρία και την κρίση της Διοίκησης από παρόμοιες πράξεις στο παρελθόν και το ιστορικό προηγούμενων ζημιών.

Οποιαδήποτε μεταβολή σε υποχρέωση, που σχετίζεται με εγγυήσεις, αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων την περίοδο που προκύπτει.

2.28 Παροχές σε εργαζομένους

Α. Χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Τα προγράμματα συνταξιοδότησης, που υιοθετούνται από τον Όμιλο, χρηματοδοτούνται μέσω πληρωμών σε ασφαλιστικές εταιρείες ή σε κοινωνικά ασφαλιστικά ιδρύματα.

Οι υποχρεώσεις του Ομίλου για συνταξιοδότηση σχετίζονται, τόσο με προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όσο και με προγράμματα καθορισμένων παροχών.

Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών περιλαμβάνουν την καταβολή καθορισμένων εισφορών σε Κρατικά Ταμεία (π.χ. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και σε ασφαλιστικές εταιρείες, με αποτέλεσμα να μην ανακύπτει νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση του Ομίλου σε περίπτωση που το Κρατικό Ταμείο ή η ασφαλιστική εταιρεία περιέλθει σε αδυναμία καταβολής των προβλεπόμενων παροχών στον ασφαλιζόμενο. Οι εργοδοτικές εισφορές που αναλογούν σε κάθε έτος, αναγνωρίζονται και επιβαρύνουν την Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων στην γραμμή “Έξοδα προσωπικού”.

Τα προγράμματα καθορισμένων παροχών είναι προγράμματα συνταξιοδότησης με βάση τα οποία καταβάλλεται στον εργαζόμενο παροχή ανάλογα με τα χρόνια προϋπηρεσίας, την ηλικία και το μισθό.

Η υποχρέωση που καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, σχετικά με προγράμματα καθορισμένων παροχών, είναι η παρούσα αξία της υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, μείον την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Η υποχρέωση των καθορισμένων παροχών υπολογίζεται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη μέθοδο «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης» (projected unit credit method).

Αναλογιστικά κέρδη και ζημίες

Τα αναλογιστικά κέρδη/ζημίες αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου κατά τη χρονική περίοδο που αυτά πραγματοποιούνται. Η ανακύκλιση των εν λόγω κερδών/ζημιών στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων δεν είναι δυνατή.

Κόστος προϋπηρεσίας

Το κόστος προϋπηρεσίας είναι η μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, που προκύπτει από τροποποίηση ή περικοπή προγραμμάτων. Το εν λόγω κόστος αναγνωρίζεται απευθείας στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την περίοδο, που τροποποιείται το πρόγραμμα.

Β. Μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Ο Όμιλος παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα στους συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους. Η θεμελίωση δικαιώματος συμμετοχής σε αυτά τα προγράμματα βασίζεται συνήθως στα χρόνια προϋπηρεσίας του υπαλλήλου μέχρι την συνταξιοδότησή του και στη συμπλήρωση ενός κατώτερου αριθμού ετών προϋπηρεσίας.

Τα αναμενόμενα κόστη αυτών των προγραμμάτων λογιστικοποιούνται, εφαρμόζοντας μεθοδολογία παρόμοια με αυτή που χρησιμοποιείται στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Αυτές οι υποχρεώσεις αποτιμώνται σε ετήσια βάση από ανεξάρτητους αναλογιστές.

2.29 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι

Φορος εισοδηματος

Ο φόρος εισοδήματος αντιπροσωπεύει το άθροισμα του τρέχοντος φόρου και του αναβαλλόμενου φόρου.

Τρέχων φόρος

Ο φόρος που αναμένεται να καταβληθεί άμεσα, βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος της χρήσης. Το φορολογητέο κέρδος διαφέρει από το (τη) “κέρδος/ ζημία προ φόρων», όπως αναφέρεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων λόγω εσόδων ή εξόδων που φορολογούνται ή εκπίπτουν σε άλλα έτη και εσόδων ή εξόδων που δεν θα φορολογηθούν ή εκπεστούν ποτέ. Ο τρέχων φόρος της Τράπεζας υπολογίζεται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που έχουν θεσπιστεί ή εφαρμοσθεί ουσιαστικά μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζεται σε προσωρινές διαφορές μεταξύ των λογιστικών αξιών των απαιτήσεων και υποχρεώσεων στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και στις αντίστοιχες φορολογικές βάσεις που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του φορολογητέου κέρδους.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται γενικά για όλες τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρχουν διαθέσιμα φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι εν λόγω εκπεστέες προσωρινές διαφορές θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Τέτοιες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις δεν αναγνωρίζονται, εάν η προσωρινή διαφορά προκύπτει κατά την αρχική αναγνώριση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων (εκτός από συνενώσεις επιχειρήσεων) σε συναλλαγή που δεν επηρεάζει ούτε το φορολογητέο ούτε και το λογιστικό κέρδος.

Επιπλέον, δεν αναγνωρίζονται αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, αν η προσωρινή διαφορά προκύπτει κατά την αρχική αναγνώριση υπεραξίας.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται για φορολογητέες προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με επενδύσεις σε θυγατρικές και συγγενείς επιχειρήσεις και συμμετοχές σε κοινοπραξίες, εκτός εάν ο Όμιλος είναι σε θέση να ελέγξει την αναστροφή της προσωρινής διαφοράς της οποίας όμως η αναστροφή δεν είναι πιθανή στο άμεσο μέλλον.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από εκπεστέες προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με τις ανωτέρω επενδύσεις και συμμετοχές, αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων θα χρησιμοποιηθούν τα οφέλη από τις προσωρινές διαφορές και αναμένεται να αναστραφούν στο άμεσο μέλλον.

Η λογιστική αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επανεξετάζεται στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς και μειώνεται στο βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι τα φορολογητέα κέρδη θα είναι επαρκή για την ανάκτηση του συνόλου ή μέρους της απαίτησης.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται με τους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές στην περίοδο κατά την οποία η υποχρέωση τακτοποιείται ή η απαίτηση λαμβάνει χώρα με βάση τους φορολογικούς συντελεστές (και τους φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή εφαρμοσθεί μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Η επιμέτρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων αντανακλά τις φορολογικές συνέπειες που θα προέκυπταν από τον τρόπο με τον οποίο ο Όμιλος αναμένει στο τέλος της περιόδου αναφοράς να ανακτήσει ή να τακτοποιήσει τη λογιστική αξία των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων του.

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων για επενδύσεις σε ακίνητα, οι οποίες επιμετρώνται σε εύλογη αξία, θεωρείται ότι οι λογιστικές αξίες των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων ανακτώνται εξ ολοκλήρου μέσω πώλησης, εκτός αν αυτό δεν ισχύει. Αυτό συμβαίνει, όταν το επενδυτικό ακίνητο αποσβένεται και ανήκει σε επιχειρηματικό μοντέλο που έχει στόχο να αναλώσει όλα τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από αυτό το ακίνητο σταδιακά και όχι μέσω πώλησης. Η Διοίκηση επανεξέτασε το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κανένα από τα επενδυτικά ακίνητα της Τράπεζας δεν ανήκει σε επιχειρηματικό μοντέλο του οποίου σκοπός είναι να αναλώσει όλα τα οικονομικά οφέλη σταδιακά, παρά μέσω πώλησης. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση διαπίστωσε ότι το τεκμήριο «πώλησης» που καθορίζεται στις τροποποιήσεις του Δ.Λ.Π. 12 δεν αντικρούεται. Κατά συνέπεια, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει αναβαλλόμενους φόρους επί των μεταβολών στην εύλογη αξία των Επενδυτικών Ακινήτων, καθώς υπόκειται σε φόρο εισοδήματος επί των μεταβολών της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα κατά τη διάθεσή τους.

Τρέχων και Αναβαλλόμενος Φόρος χρήσης

Ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, εκτός αν σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα ή απευθείας στα ίδια κεφάλαια, όπου στην περίπτωση αυτή, ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζονται, επίσης, στα λοιπά συνολικά έσοδα ή στα ίδια κεφάλαια, αντίστοιχα. Όπου ο τρέχων φόρος ή ο αναβαλλόμενος φόρος προκύπτουν από τον αρχικό λογιστικό χειρισμό για συνένωση επιχειρήσεων, η φορολογική επίδραση συμπεριλαμβάνεται στον λογιστικό χειρισμό γι' αυτή τη συνένωση.

2.30 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια

α) Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση:

Οι υποχρεώσεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων, υβριδικών κεφαλαίων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων λογιστικοποιούνται αρχικά στην εύλογη αξία τους (έσοδο από την έκδοσή τους, μείον τα πραγματοποιηθέντα έξοδα έκδοσής τους).

β) Επιμέτρηση μετά την αρχική αναγνώριση:

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι πιστωτικοί τίτλοι και τα δανειακά κεφάλαια απεικονίζονται στο αποσβέσιμο κόστος. Όποια διαφορά, μεταξύ του εσόδου από την έκδοση (μείον το κόστος έκδοσης) και της αξίας αποπληρωμής, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα για όλη τη διάρκεια των τίτλων με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι υποχρεώσεις από τίτλους και δανειακά κεφάλαια του Ομίλου περιλαμβάνουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (ΕΜΤΝ), ομολογιακά δάνεια από τιτλοποίηση στεγαστικών, καταναλωτικών και επιχειρηματικών δανείων, υβριδικά κεφάλαια και κεφάλαια μειωμένης εξασφάλισης.

Εάν ο Όμιλος εξαγοράσει τους τίτλους ή τα δανειακά κεφάλαια, που έχει εκδώσει, τότε οι τίτλοι ή τα κεφάλαια αποαναγνωρίζονται από την Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της υποχρέωσης και της αναμενόμενης εκταμίευσης καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.31 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος

Οι λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, ενώ μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους και περιλαμβάνουν υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες.

2.32 Τιτλοποιήσεις

Ο Όμιλος τιτλοποιεί περιουσιακά στοιχεία ενεργητικού. Τα στοιχεία αυτά αγοράζονται από εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες εν συνεχεία εκδίδουν ομόλογα σε επενδυτές. Ο Όμιλος ενοποιεί τις εταιρείες ειδικού σκοπού, εάν ασκεί έλεγχο ή έχει διακρατήσει σημαντικό μέρος των κινδύνων τους. Στην περίπτωση αυτή, τα ομόλογα που εκδίδονται για το σκοπό της τιτλοποίησης περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού εμφανίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης στο αναπόσβεστο κόστος τους, εκτός εάν οι εκδοθέντες τίτλοι ιδιοκατέχονται.

2.33 Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές

Στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου περιλαμβάνονται, εκτός από τις κοινές μετοχές, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης τον Δεκέμβριο 2015. Οι εν λόγω υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες έχουν τα χαρακτηριστικά των ιδίων κεφαλαίων με βάση τις προβλεπόμενες οικείες διατάξεις του ΔΛΠ 32. Ειδική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 40.

Τα έξοδα αυξήσεως μετοχικού κεφαλαίου καταχωρούνται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων.

Τα μερίσματα, που αναλογούν στις κοινές μετοχές, αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο, στην οποία εγκρίνονται από την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας, όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το κόστος απόκτησης ιδίων μετοχών, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων απόκτησής τους, εμφανίζεται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων, μέχρι την ακύρωση ή την πώλησή τους. Τα κέρδη/ζημίες από την πώληση των ιδίων μετοχών καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών, που κατέχονται από τον Όμιλο, δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών, που βρίσκονται σε κυκλοφορία. Οι ίδιες μετοχές, που κατέχονται από την Τράπεζα δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος. Οι ειδικές διατάξεις βάσει των οποίων δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών αναφέρονται στη Σημείωση 40.

2.34 Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/ πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Συναλλαγές παρόμοιας φύσεως γνωστοποιούνται συγκεντρωτικά. Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς.

2.35 Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας

Η οικονομική πληροφόρηση των τομέων δραστηριότητας του Ομίλου γνωστοποιείται σύμφωνα με τις εσωτερικές αναφορές προς το όργανο της Διοίκησης (Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου), το οποίο έχει την ευθύνη της λήψης αποφάσεων αναφορικά με τις δραστηριότητες του Ομίλου και είναι αρμόδιο για να προβεί στον επιμερισμό πόρων στους τομείς δραστηριότητας, καθώς και στην αξιολόγησή τους.

Όλες οι συναλλαγές ανάμεσα στους επιχειρηματικούς τομείς διεξάγονται σε όρους αγοράς, ενώ οι δαπάνες και τα έσοδα μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων απαλείφονται σε ενοποιημένο επίπεδο.

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται σε τέσσερις κύριους επιχειρηματικούς τομείς: Λιανική Τραπεζική, Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων, Επενδυτική Τραπεζική, Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury. Τα έσοδα και οι δαπάνες, που αφορούν άμεσα κάθε τομέα, λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να καθοριστεί η απόδοση των επιχειρηματικών τομέων.

2.36 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, όταν και μόνο όταν, ο Όμιλος έχει ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών και προτίθεται να διακανονίσει το καθαρό ποσό ή να αναγνωρίσει την απαίτηση και να διακανονίσει την υποχρέωση ταυτόχρονα.

3 Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Η κατάρτιση των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων απαιτεί τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών από τη Διοίκηση, που επηρεάζουν την εφαρμογή των λογιστικών αρχών και των δημοσιευμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων. Τα απολογιστικά στοιχεία ενδέχεται να διαφέρουν από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις.

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις όπου ο Όμιλος, κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών, προβαίνει σε λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές είναι οι κάτωθι:

3.1. Απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

Η πρόβλεψη για απομειώσεις από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών αντιπροσωπεύει την καλύτερη εκτίμηση της Διοίκησης αναφορικά με τις ζημίες απομείωσης που έλαβαν χώρα από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Η Διοίκηση απαιτείται να εφαρμόζει την κρίση της κατά την δημιουργία εκτιμήσεων και παραδοχών που θα χρησιμοποιηθούν στον υπολογισμό της πρόβλεψης για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, τόσο για τα δάνεια που εξετάζονται εξατομικευμένα όσο και για τα δάνεια που εξετάζονται συλλογικά.

Οι μέθοδοι εκτίμησης περιλαμβάνουν τη χρήση στατιστικής ανάλυσης ιστορικών δεδομένων, η οποία υποστηρίζεται από σημαντικές εκτιμήσεις της Διοίκησης, στο πλαίσιο της αξιολόγησης του κατά πόσο οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες δύνανται να επηρεάσουν το πραγματικό επίπεδο των πραγματοποιηθέντων ζημιών σε επίπεδο υψηλότερο ή χαμηλότερο από αυτό που ορίζουν τα ιστορικά δεδομένα.

Οι παράγοντες κινδύνου περιλαμβάνουν μακροοικονομικές παραμέτρους όπως ΑΕΠ, δείκτες ανεργίας, δείκτες εξέλιξης τιμών κατοικιών, πτωχευτικές τάσεις, χαρακτηριστικά δανείων, συνθήκες που διέπουν το οικονομικό περιβάλλον, όπως εθνικές και τοπικές τάσεις στην αγορά των νοικοκυριών, το επίπεδο των επιτοκίων, εποχικότητα, πολιτικές και πρακτικές διαχείρισης πελατείας, αλλαγές σε νόμους και κανονιστικές ρυθμίσεις, καθώς και λοιπές επιρροές σε συνήθειες πληρωμών των πελατών. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που εφαρμόζονται στον υπολογισμό της πρόβλεψης για απομειώσεις σε δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ελέγχονται τακτικά στη βάση της ανάλυσης των διαφορών που προκύπτουν μεταξύ των προβλέψεων και των πραγματικών ζημιών.

Κατά την εξατομικευμένη αξιολόγηση για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, απαιτείται κρίση για να διαπιστωθεί η ύπαρξη αντικειμενικής ένδειξης ότι έχει επέλθει ζημιογόνο γεγονός και στην περίπτωση που αυτό συμβεί, απαιτείται ο υπολογισμός της πρόβλεψης απομείωσης. Για τον καθορισμό της ύπαρξης, αντικειμενικών ενδείξεων ζημιογόνου γεγονότος, είναι απαραίτητη η κρίση για την αξιολόγηση όλων των σχετικών πληροφοριών που αφορούν ενδείξεις απομείωσης, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης κατά πόσο οι πληρωμές είναι συμβατικά καθυστερημένες, καθώς και της εκτίμησης λοιπών παραγόντων που σηματοδοτούν επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των πελατών και της συνακόλουθης ικανότητας τους να εξυπηρετήσουν τις οφειλές τους.

Ένα υψηλότερο επίπεδο κρίσης απαιτείται αναφορικά με δάνεια πιστωτών που εμφανίζουν σημάδια οικονομικής δυσχέρειας σε τομείς δραστηριότητας που βιώνουν πιέσεις από το οικονομικό περιβάλλον, ειδικότερα στην περίπτωση που η αποπληρωμή επηρεάζεται από την ικανότητα επαναχρηματοδότησης της υπάρχουσας σχέσης ή από την εκποίηση κάποιου περιουσιακού στοιχείου. Για τα δάνεια εκείνα τα οποία εμφανίζουν αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης, η Διοίκηση προσδιορίζει το επίπεδο της πρόβλεψης που απαιτείται, βάσει ενός συνόλου παραγόντων όπως αυτοί παρουσιάζονται στη Σημείωση 4.

Ο Όμιλος δύναται να προχωρήσει σε ρυθμίσεις δανείων σε πελάτες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες αφού πραγματοποιηθεί συμφωνία διαφοροποίησης των συμβατικών όρων πληρωμής αυτών των δανείων στη βάση της καλυτέρευσης της διαχείρισης των σχέσεων με τους πελάτες αυτούς, της βελτιστοποίησης των ευκαιριών είσπραξης ή της αποφυγής της πιθανότητας αθέτησης. Στις περιπτώσεις όπου οι ρυθμίσεις δανείων είναι σημαντικές, αυξάνεται ο βαθμός εκτίμησης και αβεβαιότητας κατά τον καθορισμό των προβλέψεων για απομειώσεις από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών. Κρίση εφαρμόζεται στην διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών του πιστωτικού κινδύνου των ρυθμισμένων δανείων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που επανέρχονται σε καθεστώς κανονικής εξυπηρέτησης μετά από διαπραγματεύσεις.

Η άσκηση της κρίσης απαιτεί τη χρήση παραδοχών οι οποίες είναι πολύ υποκειμενικές καθώς και πολύ ευαίσθητες στους παράγοντες κινδύνου, ειδικά σε αλλαγές στις οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες. Επιπροσθέτως, πολλοί από τους παράγοντες κινδύνου έχουν υψηλό επίπεδο αλληλεπίδρασης.

3.2. Ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η Διοίκηση αξιολογεί την ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης σε κάθε περίοδο αναφοράς. Η αναγνώριση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης βασίζεται στις εκτιμήσεις της Διοίκησης αναφορικά με την πιθανότητα εμφάνισης και την επάρκεια μελλοντικών φορολογητέων κερδών, μελλοντικούς αντιλογισμούς υφιστάμενων φορολογητέων προσωρινών διαφορών και τις εν ισχύ στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού. Στην περίπτωση της έλλειψης ιστορικότητας φορολογητέων κερδών, οι πλέον σημαντικές εκτιμήσεις αφορούν στην αναμενόμενη μελλοντική κερδοφορία και στη δυνατότητα εφαρμογής του στρατηγικού φορολογικού σχεδιασμού.

Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων του Ομίλου και κατά συνέπεια της ανακτησιμότητας της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, βασίζονται σε μία σειρά παραδοχές, εκ των οποίων ορισμένες σχετίζονται με την πορεία της ελληνικής οικονομίας, ενώ ορισμένες άλλες με ενέργειες ή αλλαγές, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και επηρεάζουν τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Επιπρόσθετα, συνεξετάζεται η φύση των προσωρινών διαφορών επί των οποίων αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση και η δυνατότητα ανάκτησης της απαίτησης αυτής, σε σχέση με το εκάστοτε ισχύον φορολογικό καθεστώς για τον συμψηφισμό τους με κέρδη επόμενων χρήσεων (π.χ. 5ετία) ή με άλλες ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα αυτές, που έχουν θεσπιστεί από την ελληνική νομοθεσία και με τις οποίες προβλέπεται η προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επί συγκεκριμένων προσωρινών διαφορών, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και όρους.

Σχετική με τις διατάξεις του νόμου 4172/2013 για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις είναι η Σημείωση 15 των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.

Τέλος, σε κάθε περίοδο αναφοράς, η Διοίκηση αξιολογεί τις επιπτώσεις των αλλαγών της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας στη φορολογική βάση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

3.3. Εύλογη αξία του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

Το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο απεικονίζεται σε εύλογη αξία, οι μεταβολές της οποίας καταχωρούνται στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Απομείωση της αξίας του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μετοχών και ομολόγων αναγνωρίζεται, όταν η μείωση της εύλογης αξίας, σε σχέση με το κόστος κτήσης, είναι σημαντική ή παρατεταμένη στην

περίπτωση των μετοχών ή υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις αδυναμίας αποπληρωμής του εκδότη στην περίπτωση των ομολόγων. Στην περίπτωση αυτή, το αποθεματικό μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα.

Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται (α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40% ή (β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Εκτιμήσεις χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρεογράφων, που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά. Για τα χρεόγραφα αυτά, η εύλογη αξία που υπολογίζεται από διάφορα οικονομικά μοντέλα αποτίμησης, συνυπολογίζεται μαζί με εκτιμήσεις για κλαδικές διακυμάνσεις και προοπτικές, καθώς και με την οικονομική κατάσταση των εκδοτών των εν λόγω χρεογράφων.

3.4 Εύλογη αξία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων

Η εύλογη αξία παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων που διαπραγματεύονται σε οργανωμένες εξω-χρηματιστηριακές αγορές (Over The Counter), με διατραπεζικούς αντισυμβαλλόμενους, προσδιορίζεται με κοινώς αποδεκτά υποδείγματα αποτίμησης.

Τα εν λόγω υποδείγματα κάνουν πλήρη χρήση παρατηρήσιμων τιμών και στοιχείων αγοράς. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, απαιτούνται εκτιμήσεις και παραδοχές της Διοίκησης αναφορικά με τις παραμέτρους που επηρεάζουν την εύλογη αξία των παραγώγων. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αυτές επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και όταν οι συνθήκες των αγορών μεταβάλλονται σημαντικά.

Η εύλογη αξία των παραγώγων προϊόντων συμπεριλαμβάνει τις προσαρμογές έναντι πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου και της Τράπεζας σε μια διμερή συναλλαγή παραγώγου (CVA/DVA).

Ο υπολογισμός των πιστωτικών προσαρμογών λαμβάνει υπόψη την μελλοντική αναμενόμενη πιστωτική έκθεση, η οποία εκτιμάται χρησιμοποιώντας τεχνικές προσομοίωσης για τις μελλοντικές αξίες του παραγώγου συμβολαίου, τις εν ισχύ συμφωνίες συμψηφισμού (ISDA-Nettings) και τις ληφθείσες εξασφαλίσεις με βάση τις ισχύουσες συμβάσεις ISDA-CSA.

Επιπρόσθετα ο υπολογισμός των πιστωτικών προσαρμογών βασίζεται στους συντελεστές αναμενόμενων ζημιών (LGD) και στις καμπύλες πιθανότητας πιστωτικών αθετήσεων (PD), της Τράπεζας και του εκάστοτε αντισυμβαλλόμενου, όπως αυτά εξάγονται από τις τιμές αγοράς των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης (Credit Default Swap Market).

Στην περίπτωση που οι τελευταίες δεν είναι διαθέσιμες από την αγορά ή οι διαθέσιμες τιμές αγοράς κρίνονται μη αξιόπιστες λόγω πολύ χαμηλής ρευστότητας, τότε ο υπολογισμός βασίζεται σε ισοδύναμες (proxy) πιστωτικές καμπύλες και συντελεστές ζημιών που είναι εγκεκριμένα από την Διοίκηση.

Τα μοντέλα εύλογης αξίας εφαρμόζονται με συνέπεια από περίοδο σε περίοδο, εξασφαλίζοντας έτσι την συγκρισιμότητα και την συνέχεια της αποτίμησης διαχρονικά.

3.5. Απομείωση συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών

Ο έλεγχος απομείωσης που λαμβάνει χώρα για τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες περιλαμβάνει σημαντική κρίση αναφορικά με τον καθορισμό της αξίας χρήσης και πιο συγκεκριμένα στην εκτίμηση της παρούσας αξίας των χρηματοροών που αναμένονται να προκύψουν από τη συνέχιση της διακράτησης της επένδυσης. Ο Όμιλος εξετάζει για απομείωση την αξία των επενδύσεών του

σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, όταν υπάρχει ένδειξη απομείωσης, συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της εκάστοτε επένδυσης με τη λογιστική της αξία. Αν κατά την εξέταση αυτή προκύψει απομείωση και η απομείωση αυτή κριθεί ως μόνιμη, τότε το ποσό της ζημίας που προκύπτει καταχωρείται απευθείας στα αποτελέσματα της χρήσης.

Στις περιπτώσεις αυτές, χρησιμοποιείται παρόμοια μεθοδολογία με αυτή που περιγράφεται ανωτέρω για τις μετοχές του διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η παρούσα αξία των υπολογιζόμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, που αναμένεται να δημιουργηθούν από τη συγγενή εταιρεία ή την κοινοπραξία.

3.6. Προσδιορισμός εύλογης αξίας επενδυτικών ακινήτων

Οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρούνται σε ετήσια βάση στην εύλογη αξία, όπως αυτή προσδιορίζεται από ανεξάρτητους πιστοποιημένους εκτιμητές.

Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του ακινήτου. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι εκτίμησης, οι οποίες αναφέρονται στη Σημείωση 2.21 των Ετήσιων Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανακλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικά μισθώματα, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

Για τα ακίνητα, των οποίων η αξία δεν κρίνεται μεμονωμένα σημαντική, η εύλογη αξία ενδέχεται να προσδιορίζεται με την εφαρμογή των ιδίων ως άνω μεθοδολογιών ή με την αναγωγή των συμπερασμάτων των εκτιμήσεων, σε ομάδες ακινήτων, που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.

3.7. Ελληνικό Δημόσιο

Η Διοίκηση της Τράπεζας προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με την πορεία της Ελληνικής οικονομίας. Η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας δημιουργεί αβεβαιότητες που ενδέχεται να έχουν επίδραση στην πιστοληπτική ικανότητα του Ελληνικού δημοσίου. Αναφορά στις εκτιμήσεις της Διοίκησης για τις οικονομικές εξελίξεις γίνεται στη Σημείωση 2.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η συνολική λογιστική αξία των απαιτήσεων του Ομίλου από το Ελληνικό Δημόσιο ήταν:

	2017	2016
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	284.395	341.796
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.006	8.428
Δάνεια προς Δημόσιο τομέα	1.729.089	2.061.031
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.701.181	2.084.465
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	508.045	793.384
Σύνολο	**4.230.716**	**5.289.104**

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα κατά την 31/12/2017 περιλαμβάνεται χρηματοδότηση ύψους € 1.612,3 εκατ. (31/12/2016: € 1.928,6 εκατ.) που έχει παρασχεθεί σε φορέα του Δημοσίου με σκοπό την έγκαιρη απόδοση των κοινοτικών ενισχύσεων που χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στους Έλληνες αγρότες.

4 Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων

Πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων

Η αναγνώριση και διαχείριση των κινδύνων που απορρέουν από τις δραστηριότητες του Ομίλου, αποτελεί προτεραιότητα στην χάραξη της επιχειρηματικής στρατηγικής του. Υπό αυτό το πρίσμα έχει θεμελιωθεί πλαίσιο διεξοδικής και συνετής διαχείρισης κινδύνων, το οποίο βασίζεται στις εποπτικές κατευθύνσεις και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, καθώς και στις κατευθύνσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για τον Τραπεζικό Έλεγχο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.), έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη και την επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ως επιτροπή του Δ.Σ. συνεδριάζει σε μηνιαία βάση ή/ και εκτάκτως, διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων σε συνάρτηση με τους επιχειρηματικούς στόχους του Ομίλου, ενώ αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Στο πλαίσιο αυτό, τα επιχειρηματικά σχέδια και στόχοι δύνανται να προσαρμοσθούν σε τυχόν τρέχουσες εξελίξεις, ικανές να μεταβάλουν το προφίλ κινδύνου του Ομίλου.

Το Δ.Σ. διασφαλίζει την ανάπτυξη κατάλληλου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής και πολιτικών, καθορίζοντας τα αποδεκτά όρια κινδύνου ενώ παράλληλα διαμορφώνει κατάλληλο εσωτερικό περιβάλλον ώστε κάθε στέλεχος της Τράπεζας να είναι ενήμερο για τη φύση των κινδύνων που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων αξιολογείται και εξελίσσεται διαρκώς λαμβάνοντας υπόψη το εποπτικό πλαίσιο και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Την ευθύνη για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υλοποίηση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, έχει ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου. Ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων, σαν Επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνου του Ομίλου, αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου συνίσταται από τις παρακάτω Μονάδες:

- Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου,
- Κεφαλαιακής Διαχείρισης Ομίλου,
- Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς, Ρευστότητας και Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου,
- Corporate Credit Control
- Group Risk Coordination and Model Validation
- Risk Data Office και
- Risk Management Office

Οι δραστηριότητες του Τομέα υπόκεινται στον ανεξάρτητο έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Ο Όμιλος διαθέτει αρμοδίως εγκεκριμένη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου (Risk & Capital Strategy), η οποία περιλαμβάνει καθορισμένο Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework). Ο Όμιλος στοχεύει στη συνεχή βελτίωση του πλαισίου αναγνώρισης, διαχείρισης και διακυβέρνησης των κινδύνων και την περαιτέρω ανάπτυξη κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων. Η Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίου του Ομίλου λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες και

τους στρατηγικούς στόχους, παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και αποτελεί το θεμέλιο για τη διαμόρφωση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου, συμβάλλοντας στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει ο Όμιλος προς τις εποπτικές αρχές.

Η αποτελεσματικότητα της ανωτέρω Στρατηγικής παρακολουθείται εκτός των άλλων με παράλληλη αξιολόγηση:

- των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων του Ομίλου έναντι των επιχειρησιακών του στόχων και
- του προφίλ κινδύνου του Ομίλου σε σχέση με τις ποιοτικές και ποσοτικές διατυπώσεις (qualitative and quantitative statements) του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων.

4.1 Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

4.1.1 Στρατηγικές και διαδικασίες για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημιάς για τον Όμιλο, ο οποίος απορρέει από το ενδεχόμενο αδυναμίας των αντισυμβαλλομένων να εκπληρώσουν τις συμβατικές/ συναλλακτικές τους υποχρεώσεις.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για τον Όμιλο και για τον λόγο αυτό η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης. Η συνολική έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις πιστοδοτήσεις Επιχειρηματικής και Ιδιωτικής Πίστης, τις επενδυτικές δραστηριότητες του Ομίλου, τις συναλλαγές στην εξωχρηματιστηριακή αγορά, τις πράξεις διαπραγμάτευσης στις αγορές παραγώγων, και το διακανονισμό συναλλαγών. Ο βαθμός του κινδύνου, που εμπεριέχεται σε κάθε πιστωτικό άνοιγμα, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι γενικότερες συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς, η χρηματοοικονομική θέση των οφειλετών, το ύψος, το είδος και η διάρκεια των ανοιγμάτων, καθώς και η ύπαρξη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής, η οποία περιγράφει τις αρχές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, διασφαλίζει την ενιαία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Στον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζεται ενιαία πολιτική και πρακτική αναφορικά με τις μεθόδους αξιολόγησης και τις διαδικασίες έγκρισης, ανανέωσης και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων. Τα πιστοδοτικά όρια αναθεωρούνται ή/ και ανανεώνονται τουλάχιστον ετησίως, ενώ τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια καθορίζονται με βάση το ύψος και την κατηγορία του συνολικού πιστωτικού κινδύνου, που αναλαμβάνει ο Όμιλος για κάθε οφειλέτη ή ομάδα οφειλετών, που σχετίζονται μεταξύ τους (έννοια ενός οφειλέτη).

Στον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου εντάσσεται η Διεύθυνση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου με αντικείμενο την αναγνώριση, παρακολούθηση και διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων, σύμφωνα με τη Διάθεση Ανάληψης Κινδύνων του Ομίλου, όπως αυτή έχει εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, τηρώντας τις εκάστοτε υποχρεώσεις προς τις εποπτικές αρχές.

4.1.2 Μέτρηση και συστήματα αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου

Κεντρική θέση στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου κατέχει η αξιόπιστη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Η διαρκής ανάπτυξη υποδομών, συστημάτων και μεθοδολογιών για την ποσοτικοποίηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, τον καθορισμό πολιτικών και την εκπλήρωση των εποπτικών απαιτήσεων.

α) Δάνεια και απαιτήσεις

Για την παρακολούθηση και μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, που σχετίζεται με τα δάνεια και τις απαιτήσεις κατά πελατών του Ομίλου σε επίπεδο αντισυμβαλλομένου:

- αξιολογείται συστηματικά η πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και εκτιμάται το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών του υποχρεώσεων και
- εκτιμάται με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις το πιθανό ποσοστό ανάκτησης, το οποίο ενδέχεται να εισπράξει ο Όμιλος στην περίπτωση, που ο πιστούχος αθετήσει τις υποχρεώσεις του.

(i) Συστηματική αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας πελατών και εκτίμηση ενδεχόμενης αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων

Ο Όμιλος αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων και εκτιμά το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων, χρησιμοποιώντας υποδείγματα πιστοληπτικών διαβαθμίσεων, προσαρμοσμένα στις κατηγορίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντισυμβαλλομένων. Τα υποδείγματα αυτά συνδυάζουν τη χρηματοοικονομική και στατιστική ανάλυση με την κρίση των αρμοδίων στελεχών, ενώ υποβάλλονται σε αξιολόγηση, όπου είναι εφικτό, μέσω της αντιπαραβολής τους με εξωτερικά διαθέσιμη πληροφόρηση.

Η διαβάθμιση για κάθε πιστούχο εφαρμόζεται κατά τον καθορισμό των πιστοδοτικών ορίων και ανανεώνεται κατ' ελάχιστον σε ετήσια βάση. Επικαιροποίηση των διαβαθμίσεων γίνεται ακόμη και στις περιπτώσεις, όπου προκύπτουν νέες πληροφορίες, οι οποίες μπορούν να διαφοροποιήσουν σημαντικά τον ενεχόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Ο Όμιλος επικυρώνει τουλάχιστον σε ετήσια βάση την προβλεπτική ικανότητα των υποδειγμάτων πιστοληπτικής αξιολόγησης, εξασφαλίζοντας έτσι τη δυνατότητα ορθής απεικόνισης του ενεχόμενου πιστωτικού κινδύνου και επιτρέποντας την έγκαιρη λήψη ενεργειών για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

Επιχειρηματική πίστη

Οι πιστούχοι της Επιχειρηματικής Πίστης κατηγοριοποιούνται σε πιστοληπτικές διαβαθμίσεις (credit rating grades), οι οποίες αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς βαθμούς πιστωτικού κινδύνου και συνδέονται με διαφορετικές πιθανότητες αθέτησης. Για κάθε βαθμίδα αντιστοιχεί και διαφορετική πολιτική συνεργασίας με τις επιχειρήσεις-πιστούχους.

Η ταξινόμηση και η πολιτική πιστοδότησης ανά διαβάθμιση των επιχειρηματικών πιστούχων παρουσιάζονται με λεπτομέρεια σε σχετικό κεφάλαιο του Εγχειριδίου Πιστωτικής Πολιτικής και Πρακτικής για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο. Η κλίμακα διαβάθμισης αποτελείται συνολικά από 23 βαθμίδες από τις οποίες 19 βαθμίδες αντιστοιχούν σε πιστούχους, που δεν έχουν παρουσιάσει αθέτηση υποχρέωσης, 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους με ενήμερες πιστοδοτήσεις αυξημένου κινδύνου (special mention), 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους σε ρύθμιση και 2 βαθμίδες σε πιστούχους σε αθέτηση.

Στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται οι ενέργειες της πιστωτικής πολιτικής ανά βαθμίδα πιστούχου:

RATING	ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ
1 2 3 4	Excellent (Άριστη)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
5 6 7	Very Strong (Πολύ Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
8 9 10	Strong (Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
11 12	Good (Καλή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας ανάλογη της ανάπτυξης της επιχείρησης
13	Satisfactory (Ικανοποιητική)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας
14	Adequate (Μέτρια)	Προσεκτική ανάπτυξη της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις
15	Marginal (Οριακή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή διατήρηση με επαρκείς εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
16	Weak (Αδύναμη)	Διατήρηση της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
17	Very Weak (Πολύ Αδύναμη)	Περιορισμός της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις και ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
18	Poor (Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
19	Very Poor (Πολύ Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
20	Special Mention (Ειδικής Αναφοράς)	Ενδεχόμενη Αναδιάρθρωση της πιστοδότησης. Λήψη πρόσθετων ισχυρών εξασφαλίσεων ή Διακοπή της συνεργασίας. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
21	Restructured (Ρύθμιση)	Συστηματική παρακολούθηση της εξυπηρέτησης της ρύθμισης
22	Substandard (Προσωρινή καθυστέρηση)	Είσπραξη ή ρύθμιση της πιστοδότησης με επιχειρηματικές ή δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
23	Doubtful/Loss (Οριστική καθυστέρηση/Ζημία)	Είσπραξη της απαίτησης κυρίως με δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων

Για την ταξινόμηση σε βαθμίδες, η Τράπεζα εφαρμόζει υποδείγματα, που διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τύπο και το μέγεθος της επιχείρησης.

Συγκεκριμένα:

- Πιστούχοι/επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας και κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με την χρήση του υποδείγματος MRA > € 2,5 εκατ.

- Πιστούχοι/επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας και κύκλο εργασιών έως € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με την χρήση του υποδείγματος MRA < € 2,5 εκατ.

- Πιστούχοι που αποτελούν ειδικές περιπτώσεις (π.χ. νεοσύστατες επιχειρήσεις χωρίς πλήρη οικονομικά στοιχεία, κοινοπραξίες τεχνικών εταιρειών, ασφαλιστικές εταιρίες, φυσικά πρόσωπα, ατομικές επιχειρήσεις που δεν εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο πιστοδοτήσεων ιδιωτών), ταξινομούνται με το εμπειρικό υπόδειγμα “Manual Rating”.

- Για τις πιστοδοτήσεις ειδικού δανεισμού (specialised lending) που αφορούν στην ποντοπόρο ναυτιλία (object finance) η Τράπεζα έχει αναπτύξει και εφαρμόζει διακριτό υπόδειγμα πιστοληπτικής αξιολόγησης (slotting criteria model), το οποίο είναι ευθυγραμμισμένο με τα κριτήρια ειδικής δανειοδότησης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων (Μ.Ε.Δ.) της Βασιλείας. Για τις πιστοδοτήσεις του ειδικού δανεισμού (project Finance και Income Producing Real Estate) έχουν αναπτυχθεί 2 νέα μοντέλα που είναι ευθυγραμμισμένα με τα κριτήρια ειδικής δανειοδότησης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων (Μ.Ε.Δ.) της Βασιλείας, και αναμένεται να υλοποιηθούν συστημικά το 2018.

- Για τις μικρές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β΄ κατηγορίας χρησιμοποιείται εσωτερικά ανεπτυγμένο σύστημα αξιολόγησης (Β’ μοντέλο).

Ο Όμιλος έχει προβεί στην αυτοματοποίηση των ασκήσεων επικύρωσης των παραπάνω υποδειγμάτων για επαρκέστερη και άμεση παρακολούθηση της προβλεπτικής τους ικανότητας.

Το υπόδειγμα Moody’s Risk Advisor (MRA), το οποίο χρησιμοποιείται ως υπόδειγμα αξιολόγησης του κινδύνου από πιστοδοτήσεις σε μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις (GSM, GIFT & Greek Accounting Standards (ΕΛΠ) έκδοση), εφαρμόζεται από το 2005 και στις θυγατρικές του Ομίλου, που δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα στην Ελλάδα, ενώ από το 2006 εφαρμόζεται και σε όλες τις θυγατρικές τράπεζες του Ομίλου στο εξωτερικό (ESM έκδοση).

Για τις θυγατρικές τράπεζες εξωτερικού αξίζει να σημειωθεί ότι κάθε χρόνο επιτυγχάνεται περαιτέρω πρόοδος αναφορικά με τη διαδικασία ανάπτυξης και υλοποίησης υποδειγμάτων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

Η κλίμακα πιστοληπτικής διαβάθμισης για τα επιχειρηματικά δάνεια η οποία χρησιμοποιείται για την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 7 είναι η ακόλουθη:

1. Ικανοποιητικής διαβάθμισης (Standard monitoring)

2. Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)

Οι βαθμίδες πιστοληπτικής διαβάθμισης α) 1-19 των υποδειγμάτων MRA και Manual Rating και β) 1-7 του υποδείγματος Β’ αντιστοιχίζονται στην κατηγορία «Ικανοποιητικής Διαβάθμισης (Standard monitoring)». Η κατηγορία «Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)», συμπεριλαμβάνει πιστούχους βάσει των κατηγοριών ειδικού χαρακτηρισμού με διαβάθμιση 20, 21, 22, 23.

Ιδιωτική πίστη

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο ιδιωτών, εφαρμόζονται διαφορετικά υποδείγματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, που καλύπτουν διαφορετικά στάδια του πιστωτικού κύκλου, ως εξής:

1) Υποδείγματα αιτήσεων (Application Scorecards)

Τα υποδείγματα αιτήσεων έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και βάσει σκοπού. Έτσι ο Όμιλος έχει σε λειτουργία 12 μοντέλα αιτήσεων βάσει προϊόντος και 3 μοντέλα βάσει σκοπού στα στεγαστικά δάνεια.

2) Υποδείγματα συμπεριφοράς (Behavior Scorecards)

Τα υποδείγματα συμπεριφοράς έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία συμπεριφοράς των πελατών σε προϊόντα του Ομίλου και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες του Ομίλου και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και κατάστασης εξυπηρέτησης του δανείου (bucket and days past due). Έτσι ο Όμιλος έχει 2 κατηγορίες μοντέλων, τα συμπεριφορικά υποδείγματα μικρής καθυστέρησης (early bucket behavior scores - bucket 0-2) και συμπεριφορικά υποδείγματα μεγάλης καθυστέρησης (late bucket behavior scores - bucket 3+). Συνολικά ο Όμιλος έχει 28 υποδείγματα συμπεριφοράς.

3) Εσωτερικά υποδείγματα αξιολόγησης πληροφοριών Τειρεσία Α.Ε. (Internal Bureau Scorecard)

Υπάρχει επίσης ένα υπόδειγμα που αφορά στη συμπεριφορά των πελατών της Τράπεζας στην αγορά τη στιγμή της αίτησης. Έχει και αυτό βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία και έχει προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένο στους πελάτες της Τράπεζας και δεν διαφοροποιείται βάσει προϊόντος.

4) Συνολικά (Overall) υποδείγματα αίτησης

Πρόκειται για τα υποδείγματα που συμμετέχουν στην εγκριτική διαδικασία και τα οποία στην ουσία αποτελούν συνδυασμό των τριών προαναφερθέντων μοντέλων. Έτσι όταν ένας πελάτης κάνει μία αίτηση αξιολογείται το δημογραφικό προφίλ του (application score), η συμπεριφορά του στα προϊόντα της Τράπεζας, αν είναι ήδη υφιστάμενος πελάτης (behavior score), καθώς και η συμπεριφορά του σε προϊόντα της αγοράς (bureau score και Τειρεσίας Bureau score). Πρόκειται για 5 υποδείγματα, που διαφοροποιούνται βάσει κατηγορίας προϊόντος, έχουν βασιστεί σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει και αυτά από στατιστική ανάλυση.

Επιπρόσθετα, χρησιμοποιείται και το υπόδειγμα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας της Τειρεσίας Α.Ε., η οποία λαμβάνει υπόψη το σύνολο των ανοιγμάτων των δανειοληπτών στην ελληνική αγορά. Η χρήση του συγκεκριμένου υποδείγματος βελτίωσε την απόδοση των υφιστάμενων υποδειγμάτων.

Η πιστωτική πολιτική, αν και διαφοροποιείται μεταξύ ενυπόθηκων και μη ενυπόθηκων δανείων Λιανικής Τραπεζικής, εντούτοις βασίζεται, επιπροσθέτως των προαναφερθέντων υποδειγμάτων πιστοληπτικής ικανότητας (credit scoring) και σε μια σειρά πιστωτικών κριτηρίων, που λαμβάνονται υπόψη στην εγκριτική διαδικασία και προσδιορίζουν, τόσο την προθυμία, όσο και την ικανότητα του αιτούντος να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, όπως:

- Ελάχιστα επίπεδα εισοδήματος,
- Μηνιαίο Διαθέσιμο Εισόδημα (MDI)
- Πιστωτική ιστορία πελάτη,
- Είδος, ποσό και σημαντικότητα δυσμενών στοιχείων,
- Μέγιστη Ανεξασφάλιστη Έκθεση,
- Όριο δανεισμού σε επίπεδο προϊόντος,
- Ανώτατα επίπεδα σχέσης δανείου προς αξία εξασφάλισης (LTV) (για τα ενυπόθηκα δάνεια), σε συνδυασμό με το σκοπό του δανείου.

Τα προαναφερθέντα εσωτερικά υποδείγματα αποτελούν και τις βασικές συνιστώσες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στα υποδείγματα εκτίμησης παραμέτρων κινδύνων της Τράπεζας Πειραιώς (υποδείγματα εκτίμησης Πιθανότητας Αθέτησης και Ζημίας σε περίπτωση Αθέτησης) για το σύνολο των προϊόντων ιδιωτικής πίστης αλλά και της επιχειρηματικής πίστης. Τα εν λόγω υποδείγματα εξετάζονται ενδελεχώς κατ' ελάχιστο ανά έτος ως προς:

- τη σταθερότητα της διαβάθμισης των πληθυσμών,
- κατά πόσο η διαχρονική μεταβολή των παραμέτρων κινδύνου είναι στατιστικώς σημαντική,
- τη διαχωριστική τους ικανότητα.
- τα δάνεια Λιανικής τραπεζικής που εντάσσονται στην κατηγορία ικανοποιητικής διαβάθμισης (standard monitoring) είναι τα δάνεια χωρίς καθυστέρηση και απομείωση (neither past due or impaired).

(ii) Ποσοστό ανάκτησης με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, ο Όμιλος κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων εκτιμά και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς τον Όμιλο.

β) Χρεόγραφα

Ο Όμιλος διατηρεί χαρτοφυλάκιο κυβερνητικών, τραπεζικών και εταιρικών χρεογράφων, με ελληνικές και διεθνείς εκδόσεις. Για την ορθή διαχείριση και παρακολούθηση των κινδύνων, οι θέσεις σε χρεόγραφα υπόκεινται σε θεσπισμένα και εγκεκριμένα όρια σύμφωνα με τις πολιτικές και διαδικασίες της Τράπεζας. Για τη μέτρηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου ο οποίος σχετίζεται με τα χρεόγραφα, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο οι διαβαθμίσεις εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης. Το ύψος της έκθεσης του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο χρεογράφων και άλλων εντόκων γραμματίων παρακολουθείται ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των ΔΠΧΑ.

4.1.3 Προσαρμοσμένη έναντι κινδύνου τιμολόγηση (Risk Based Pricing)

Στο πλαίσιο ενσωμάτωσης παραμέτρων διαχείρισης κινδύνων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και ειδικότερα σε σχέση με τις νέες χρηματοδοτήσεις, η Τράπεζα ανέπτυξε μεθοδολογία Προσαρμοσμένης στον Κίνδυνο Τιμολόγησης (Risk Based Pricing) η οποία ενσωματώνει το κόστος του πιστωτικού κινδύνου, καθώς και λοιπών κινδύνων και διαχειριστικού κόστους. Η μεθοδολογία στοχεύει στη διασφάλιση της επιθυμητής κερδοφορίας/απόδοσης λαμβάνοντας υπ' όψιν τους υποκείμενους κινδύνους.

Εντός του 2017, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την ανάπτυξη της αναγκαίας τεχνικής υποδομής (ήτοι εργαλείου υπολογισμού του Risk Based Pricing) ώστε να υποστηρίξει την υλοποίηση της μεθοδολογίας στα χαρτοφυλάκια Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Στεγαστικών δανείων. Το εργαλείο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή εντός του πρώτου τριμήνου του 2018. Η πρακτική εφαρμογή θα συμβάλει καθοριστικά στην εκτίμηση της μεθοδολογίας με σκοπό τη συνεχή βελτίωσή της.

4.1.4 Κίνδυνος συγκέντρωσης

Ο κίνδυνος συγκέντρωσης μπορεί να προέλθει από διάφορους τύπους ατελούς διαφοροποίησης χαρτοφυλακίων, όπως ο κίνδυνος συγκέντρωσης σε μεγάλους οφειλέτες, κλάδους, γεωγραφικές περιοχές και είδη εξασφαλίσεων.

Ο Όμιλος παρακολουθεί σε τακτή βάση τον κίνδυνο συγκέντρωσης μέσω ενός πλαισίου αναφορών με αντίστοιχη ενημέρωση της Διοίκησης και των εποπτικών αρχών. Πέραν της παρακολούθησης των εποπτικών ορίων, ο Όμιλος έχει θέσει εσωτερικά όρια βάσει του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework), τα οποία αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

4.1.5 Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας συνοψίζει και αντανακλά τον κίνδυνο πραγματοποίησης οικονομικών ζημιών και μείωσης του καθαρού ενεργητικού του Ομίλου που απορρέει εξαιτίας ενός ή περισσοτέρων από τους παρακάτω λόγους: α) επιδείνωση των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν σε χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος, β) ενδεχόμενο απαλλοτρίωσης και εθνικοποίησης στοιχείων ενεργητικού από την κυβέρνηση, γ) αθέτηση εξωτερικού ή εσωτερικού κυβερνητικού χρέους, δ) εφαρμογή περιοριστικών μέτρων τόσο στην μετατροπή όσο και στη διακίνηση συναλλάγματος, ε) ενδεχόμενο επιβολής σημαντικής συναλλαγματικής υποτίμησης.

Για την παρακολούθηση του εν λόγω κινδύνου, ο Όμιλος έχει δημιουργήσει πλαίσιο αξιολόγησης και διαχείρισης, βάσει του οποίου θεσπίζονται, παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε τακτή βάση ανώτατα όρια έκθεσης στον κίνδυνο χωρών. Κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, χρησιμοποιούνται (ποσοτικά και ποιοτικά) κριτήρια, τα οποία λαμβάνουν υπόψη, τόσο την εξέλιξη των παραμέτρων κινδύνου, όσο και το ύψος/διάρθρωση των ανοιγμάτων του Ομίλου.

4.1.6 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Ο πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου ορίζεται ως ο κίνδυνος που απορρέει από την αθέτηση υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου σε μια συναλλαγή πριν από τον οριστικό διακανονισμό των χρηματοροών αυτής. Αφορά σε συναλλαγές επί παραγώγων, συναλλαγές επαναγοράς, συναλλαγές δανειοδοσίας ή δανειοληψίας τίτλων ή βασικών εμπορευμάτων, συναλλαγές με μακρά προθεσμία διακανονισμού και σε συναλλαγές δανεισμού σε λογαριασμό περιθωρίου ασφάλισης.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, υφίσταται διαδικασία καθορισμού, αναθεώρησης και παρακολούθησης πιστωτικών ορίων, καθώς επίσης και καθορισμού ανώτατων ορίων σε επίπεδο πιστοληπτικής διαβάθμισης αντισυμβαλλομένων. Ο καθορισμός των ορίων πραγματοποιείται σε ονομαστικά ποσά ή σε μονάδες κινδύνου, αναλόγως της συναλλαγής και η αναθεώρησή τους γίνεται τουλάχιστον ετησίως. Η παρακολούθηση των πιστωτικών ορίων αντισυμβαλλομένου πραγματοποιείται με ημερήσια συχνότητα. Παράλληλα, ο Όμιλος με σκοπό τη βέλτιστη διαχείριση των εν λόγω κινδύνων, έχει θεσπίσει και εφαρμόζει πολιτική ακύρωσης ή μείωσης εγκεκριμένων πιστωτικών ορίων σε περιπτώσεις υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων του.

Με κύριο γνώμονα τη βέλτιστη διαχείριση, ο Όμιλος χρησιμοποιεί τεχνικές απομείωσης πιστωτικού κινδύνου, έχοντας συνάψει νομικές συμβάσεις με τους αντισυμβαλλομένους, όπως International Swap Derivatives Association (ISDA), Credit Support Annex (CSA) και Global Master Repurchase Agreement (GMRA). Σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο, τίθενται οι όροι αναφορικά με τον διακανονισμό των καθαρών ποσών, που προκύπτουν μετά τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων, καθώς και τη διμερή ανταλλαγή εξασφαλίσεων με ημερήσια συχνότητα σύμφωνα με τη τρέχουσα αξία των συναλλαγών. Επιπροσθέτως, για την παρακολούθηση και διαχείριση των ποσών υπό εκκαθάριση, ο Όμιλος έχει θεσπίσει όριο μέγιστου επιτρεπτού ποσού ημερήσιου διακανονισμού (Daily Settlement Limit).

4.1.7 Διαχείριση ορίων και τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ο Όμιλος διαχειρίζεται, ελέγχει και περιορίζει το ύψος και τη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου, εφαρμόζοντας σύστημα πιστοδοτικών ορίων, τα οποία προσδιορίζουν τη μέγιστη αποδεκτή ανάληψη κινδύνου. Επιπρόσθετα, όρια θεσπίζονται και εφαρμόζονται έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα. Η συνολική έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο οφειλετών, συμπεριλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, ελέγχεται περαιτέρω και με την εφαρμογή υπο-ορίων, τα οποία καλύπτουν ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού.

Για τον καθορισμό των ορίων πελατών λαμβάνονται υπόψη τυχόν καλύμματα ή εξασφαλίσεις, που μειώνουν το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Ο Όμιλος κατατάσσει τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεών του σε κατηγορίες κινδύνου ανάλογα με το είδος των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων και τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους. Τα ανώτατα πιστοδοτικά όρια, που μπορούν να εγκριθούν ανά κατηγορία κινδύνου, καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Στον Όμιλο Πειραιώς καμιά πιστοδότηση δεν εγκρίνεται από ένα μόνο πρόσωπο, με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια και τις πιστωτικές κάρτες, εφόσον τηρούνται τα κριτήρια που ορίζονται στην πιστωτική πολιτική, καθώς κατά κανόνα απαιτείται η έγκριση τριών στελεχών. Ανάλογα με το ύψος του κινδύνου έχουν οριστεί εγκριτικά κλιμάκια, ο ρόλος των οποίων στη διαμόρφωση της συνολικής ποιότητας του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων του Ομίλου είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Τα πιστοδοτικά όρια στον Όμιλο Πειραιώς έχουν διάρκεια ισχύος μέχρι δώδεκα μήνες και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Τα αρμόδια ή τα ανώτερα εγκριτικά κλιμάκια μπορούν, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, να επιλέξουν διάρκεια ισχύος των πιστοδοτικών ορίων μικρότερη των δώδεκα μηνών. Τα υπόλοιπα παρακολουθούνται έναντι των θεσπισμένων ορίων και τυχόν υπερβάσεις αναφέρονται και αντιμετωπίζονται εγκαίρως.

Στις παραγράφους που ακολουθούν, περιγράφονται και άλλες τεχνικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται στον Όμιλο για τον έλεγχο και τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου.

α) Καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, ο Όμιλος εκτιμά κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο, σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς τον Όμιλο.

Ο Όμιλος λαμβάνει καλύμματα ή/ και εξασφαλίσεις έναντι των πιστοδοτήσεων σε πελάτες, μειώνοντας το συνολικό πιστωτικό κίνδυνο και διασφαλίζοντας την έγκαιρη αποπληρωμή των απαιτήσεων τους.

Για το σκοπό αυτό, έχει προσδιορίσει και ενσωματώσει στην πιστωτική του πολιτική, κατηγορίες αποδεκτών καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Ο Όμιλος θεωρεί ως καλύμματα τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, τα όποια ενεχυριάζονται για την ομαλή αποπληρωμή των πάσης φύσεως πιστοδοτήσεων, ενώ ως εξασφαλίσεις θεωρεί τα στοιχεία, που δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα. Τα κυριότερα είδη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων είναι τα ακόλουθα:

- Ενέχυρα επί καταθέσεων,
- Προσημειώσεις/ υποθήκες ακινήτων,
- Υποθήκες πλοίων,
- Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου,

- Εγγυήσεις ΤΕΜΠΜΕ,
- Εγγυητικές επιστολές τραπεζών,
- Ενέχυρα επί μεριδίων μετοχικών ή μεικτών Α/Κ, μετοχών, ομολόγων ή εντόκων γραμματίων,
- Ενέχυρα επί επιταγών,
- Απαιτήσεις έναντι Τρίτων.

Η αποτίμηση των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή/ και εξασφαλίσεων πραγματοποιείται αρχικά κατά τη στιγμή της έγκρισης της πιστοδότησης με βάση την τρέχουσα ή την εύλογη αξία τους, και επανεκτιμάται σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με το είδος. Καλύμματα ή εξασφαλίσεις δεν λαμβάνονται γενικά έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα.

β) Πιστοδοτικές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος προβαίνει σε δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων προς πελάτες, διασφαλίζοντας τη μελλοντική χρηματοδότησή τους όταν και εφόσον απαιτηθεί. Οι δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων ενέχουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο με τα δάνεια και τις απαιτήσεις του Ομίλου και αφορούν κατά κύριο λόγο ενέγγυες πιστώσεις και εγγυητικές επιστολές. Η εναπομένουσα διάρκεια των πιστοδοτικών δεσμεύσεων αναλύεται και παρακολουθείται συστηματικά, καθώς σε γενικές γραμμές, δεσμεύσεις με μεγαλύτερη διάρκεια ενέχουν μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου από εκείνες με μικρότερη διάρκεια.

4.1.8 Πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων

Ο Όμιλος εξετάζει συστηματικά αν υπάρχουν βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση της αξίας της. Για το σκοπό αυτό διενεργεί σε κάθε ημερομηνία σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων έλεγχο απομείωσης της αξίας των δανείων του (impairment test), σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τη μεθοδολογία που περιγράφονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, και σχηματίζει ανάλογες προβλέψεις. Το ύψος των προβλέψεων για τις απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών για τον Όμιλο εγκρίνεται από την Επιτροπή Προβλέψεων.

Μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση όταν η λογιστική της αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό της. Το ανακτήσιμο ποσό προσδιορίζεται από το σύνολο της παρούσας αξίας των εισπράξεων και της παρούσας αξίας από τη ρευστοποίηση τυχόν καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων σε περίπτωση αδυναμίας του πιστούχου να αποπληρώσει το δάνειο. Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Όμιλος δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους μιας απαίτησης, σχηματίζεται πρόβλεψη για την απομείωση της αξίας της απαίτησης. Η πρόβλεψη για την απομείωση των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του ανακτήσιμου ποσού της απαίτησης.

Ο Όμιλος, σύμφωνα και με το ΔΛΠ 39, έχει υιοθετήσει τα κριτήρια που αναφέρονται στην Ενότητα 2.15, ως βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση ή μία ομάδα απαιτήσεων έχει απομειωθεί.

Η εκτίμηση ύπαρξης απομείωσης διενεργείται εξατομικευμένα για όλες τις χορηγήσεις που ο Όμιλος θεωρεί σημαντικές σε ατομική βάση και συλλογικά για όλα τα δάνεια που δεν θεωρούνται σημαντικά σε ατομική βάση. Σημαντικές για την Τράπεζα θεωρούνται οι ατομικές χορηγήσεις οι οποίες σε επίπεδο πιστούχου ξεπερνούν το € 1 εκατ., ενώ για τον Όμιλο η σημαντικότητα δανείων σε ατομική βάση εξαρτάται από τα μεγέθη των δανειακών χαρτοφυλακίων της κάθε θυγατρικής εταιρείας. Η εκτίμηση για απομείωση διενεργείται συλλογικά για απαιτήσεις (χαρτοφυλάκια απαιτήσεων) με κοινά χαρακτηριστικά κινδύνου, οι οποίες σε ατομική βάση δεν θεωρούνται σημαντικές. Επίσης, συλλογικά αξιολογούνται και οι απαιτήσεις που σε ατομική βάση δεν έχουν υποστεί απομείωση. Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που αξιολογούνται σε ατομική βάση και για τα οποία δεν έχει υπολογιστεί απομείωση λόγω του επαρκούς καλύμματος εξαιρούνται της αξιολόγησης συλλογικής απομείωσης.

4.1.9. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο

Όλα τα δάνεια που δεν αξιολογούνται μεμονωμένα για απομείωση καθώς και τα δάνεια που υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση από την οποία όμως δεν προέκυψε ζημιά απομείωσης, αξιολογούνται σε συλλογική βάση, εξαίρεση αποτελούν τα δάνεια που αξιολογήθηκαν εξατομικευμένα και δεν προέκυψε απομείωση αξίας λόγω υπερκάλυψης με εξασφαλίσεις.

Για τον σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Παραδείγματα κοινών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου είναι:

- Κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη,
- Κλάδος Οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη,
- Μονάδα Διαχείρισης Επιχειρηματικής χορήγησης,
- Κατηγορία εξασφάλισης,
- Χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα.

Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Τα στοιχεία ενεργητικού που εξετάζονται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται σύμφωνα με την ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά των υπό εξέταση στοιχείων ενεργητικού. Τα ιστορικά δεδομένα προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, αφενός για να αντανακλούν τις τρέχουσες συνθήκες οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία αναφέρονται, αφετέρου για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου που δεν υφίστανται κατά την διενέργεια της αξιολόγησης.

4.1.10. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το χαρτοφυλάκιο ιδιωτικής πίστης

Σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α, για το σχηματισμό των συλλογικών προβλέψεων απομείωσης της αξίας των δανείων του χαρτοφυλακίου Λιανικής Τραπεζικής του Ομίλου, αφαιρούνται από το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων της Λιανικής Τραπεζικής, τα δάνεια, για τα οποία έχουν σχηματιστεί εξατομικευμένες απομειώσεις της αξίας τους χωρίς όμως να εξαιρούνται τα δάνεια για τα οποία δεν αναγνωρίστηκε ποσό απομείωσης της αξίας τους, λόγω υπερκάλυψης από τις εξασφαλίσεις.

Εν συνεχεία, γίνεται τμηματοποίηση του εναπομένοντος χαρτοφυλακίου σε επί μέρους υποχαρτοφυλάκια, έτσι ώστε τα δάνεια που εντάσσονται στο κάθε υποχαρτοφυλάκιο να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια και ομοιομορφία από πλευράς χαρακτηριστικών τους. Οι βασικές παράμετροι που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία τμηματοποίησης του χαρτοφυλακίου και ένταξης στα επιμέρους υποχαρτοφυλάκια είναι οι ακόλουθες:

- το προϊόν (Στεγαστικό, Καταναλωτικό, Κάρτα),
- η κατάσταση εξυπηρέτησης του δανείου,
- χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα,
- το είδος των εξασφαλίσεων/καλυμμάτων του δανείου,
- το νόμισμα του δανείου.

Προκειμένου να προσδιοριστεί η πρόβλεψη απομείωσης της αξίας για κάθε υποχαρτοφυλάκιο, ποσοτικοποιούνται όχι μόνο τα ιδιαίτερα στοιχεία του, αλλά και η επίδραση στην τελική διαμόρφωσή τους, των βασικών μακροοικονομικών παραμέτρων όπως η μεταβολή του ΑΕΠ και τα επίπεδα ανεργίας.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο η πρόβλεψη της απομείωσης μειωθεί (τόσο στο επιχειρηματικό όσο και στο χαρτοφυλάκιο Ιδιωτικής Πίστης) και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, τότε προηγούμενη αναγνωρισθείσα η πρόβλεψη μειώνεται και η διαφορά καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

4.1.11 Ρυθμίσεις και πολιτική ρύθμισης δανείων

Ο Όμιλος εφαρμόζει τα τεχνικά πρότυπα EBA ITS (European Banking Authority, Implementing Technical Standards) που αφορούν στα ρυθμισμένα δάνεια, εναρμονιζόμενος με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 42/30.5.14 της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως τροποποιήθηκε από τις μεταγενέστερες ΠΕΕ 47/9.2.2015 και ΠΕΕ 102/30.08.2016, που αφορά στο «Πλαίσιο εποπτικών υποχρεώσεων για τη διαχείριση των ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων».

Η εναρμόνιση της πολιτικής ρύθμισης δανείων του Ομίλου με τους σχετικούς ορισμούς της ΕΒΑ και τις οδηγίες της ΤτΕ, υποστηρίχθηκε με νέες δομές και διαδικασίες, ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής και τροποποίηση υφιστάμενων εφαρμογών, με στόχο την αποτελεσματική και αξιόπιστη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση, με τη διενέργεια βιώσιμων ρυθμίσεων και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων τύπων ρυθμίσεων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται τα ανοίγματα που προκύπτουν από δανειακές συμβάσεις στις οποίες έχουν εφαρμοστεί μέτρα ρύθμισης (forbearance measures). Τα μέτρα ρύθμισης αποτελούν παραχώρηση (concession) του Ομίλου προς έναν πιστούχο που αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει οικονομικές δυσκολίες στην εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων. Η ρύθμιση μπορεί να αφορά μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή/και αναχρηματοδότηση οφειλών.

Σύμφωνα με τα τεχνικά πρότυπα της ΕΒΑ, προκειμένου ένα ρυθμισμένο δάνειο να αποχαρακτηριστεί από ρυθμισμένο, απαιτείται να περάσουν τουλάχιστον 2 έτη από τη στιγμή του χαρακτηρισμού του ως εξυπηρετούμενου (performing), να μην υπάρχουν καθυστερήσεις, ανησυχία για πλήρη αποπληρωμή, απομείωση ή εκ νέου ρύθμιση και να υφίστανται τακτές ουσιώδεις καταβολές τουλάχιστον στο διάστημα των τελευταίων 12 μηνών.

Οι ρυθμίσεις δεν οδηγούν σε αποαναγνώριση της απαίτησης εκτός και αν οι όροι της τροποποιημένης σύμβασης είναι ουσιαστικά διαφορετικοί από αυτούς που προβλέπει η αρχική σύμβαση.

Τα δάνεια που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους είτε σε μεμονωμένο είτε σε συλλογικό επίπεδο, σύμφωνα με την Πολιτική Απομείωσης και Σχηματισμού Προβλέψεων της Τράπεζας.

Στα απομειωμένα δάνεια **Ιδιωτικής πίστης** ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Το άνοιγμα είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών σε οποιαδήποτε ουσιώδη πιστωτική υποχρέωση έναντι της Τράπεζας ή των θυγατρικών της.

- Το άνοιγμα χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Στα απομειωμένα δάνεια **Επιχειρηματικής πίστης** ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default, σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Ο πιστούχος είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών.

- Το άνοιγμα ή ο πιστούχος χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Εξαίρεση αποτελούν οι πιστοδοτήσεις οι οποίες έχουν εξεταστεί για λήψη πρόβλεψης σε εξατομικευμένη βάση και δεν χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένες (π.χ. λόγω υπερκάλυψης του δανείου από εξασφαλίσεις).

Ο Τομέας Αναδιαρθρώσεων & Διαχείρισης Προβληματικού Χαρτοφυλακίου (RBU), διαχειρίζεται τα σε καθυστέρηση δάνεια, με στόχο την εύρεση της κατάλληλης βιώσιμης ρύθμισης για κάθε πιστούχο, την εξασφάλιση δίκαιης αντιμετώπισης των πιστούχων και τη μεγιστοποίηση της αξίας για τον Όμιλο. Στην κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα ανά είδος πιστούχου εργαλεία, όπως "δέντρα αποφάσεων", πιλοτικές μετρήσεις και αξιολογήσεις αποτελεσμάτων σε επιλεγμένα δείγματα του χαρτοφυλακίου και εφαρμόζονται κατάλληλες διαδικασίες και τύποι ρυθμίσεων και αναδιαρθρώσεων ανάλογα με τις ημέρες καθυστέρησης και τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Το «Συμβούλιο Εποπτείας και Διαχείρισης Καθυστερήσεων (ΣΕΚ)» που έχει μεταξύ άλλων την ευθύνη της στρατηγικής διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση, συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU. Η Διαχείριση Κινδύνων παρακολουθεί τη διαδικασία των ρυθμίσεων και αξιολογεί τους σχετικούς κινδύνους ανά χαρτοφυλάκιο και τύπο ρύθμισης.

Πιο συγκεκριμένα εντός της Δ/νσης Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου δημιουργήθηκαν ομάδες με βασική αρμοδιότητα την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και απόδοσης του RBU με σκοπό την εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης των NPLs της Τράπεζας.

Οι εν λόγω αρμοδιότητες είναι:

- παρακολούθηση της εξέλιξης των βασικών μεγεθών ανά Χαρτοφυλάκιο και Διαχειριστική Μονάδα, ανεξάρτητα αλλά και σε σχέση με τους στόχους που έχει αναλάβει να επιτύχει η Τράπεζα προς SSM,

- παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης η οποία επιτυγχάνεται μέσω:

    - της αξιολόγησης της βιωσιμότητας και παρακολούθηση της εξέλιξης των ρυθμίσεων,
    - της παρακολούθησης των εισπράξεων και πλειστηριασμών,
    - της παρακολούθησης της εξέλιξης διαγραφών και πωλήσεων δανείων,
    - της ανάλυσης των επιμέρους χαρτοφυλακίων για τον εντοπισμό «Αποτελεσματικών/Μη Αποτελεσματικών» τύπων ρύθμισης για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια,
    - του εντοπισμού τμημάτων του χαρτοφυλακίου που ανήκουν σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου

- επικοινωνία με το RBU προκειμένου να κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα και να επισημανθούν τομείς στους οποίους θα πρέπει να γίνουν αλλαγές,

- τακτική και έκτακτη (ad hoc) ενημέρωση του Τομέα, των Επιτροπών Δ.Σ. και Σ.Ε.Κ για την εξέλιξη της διαχείρισης του RBU & γενικότερα του NPE χαρτοφυλακίου.

Ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων (CRO) ενημερώνεται κατ' ελάχιστο σε μηνιαία βάση για την εξέλιξη του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU και εκφράζει τη γνώμη του στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

4.1.12 Διαγραφές

Ο Όμιλος προβαίνει σε διαγραφές έναντι της πρόβλεψης για απομείωση, είτε στην περίπτωση που η είσπραξη είναι δεν είναι εφικτή, και αφού έχουν εξαντληθεί όλες οι προσπάθειες είσπραξής τους, ή όταν αποτελούν τη βέλτιστη λύση έναντι άλλων εναλλακτικών τύπων ρύθμισης στα πλαίσια της διαχείρισης πιστούχου σε δύσκολη οικονομική κατάσταση είτε όταν κρίνεται προτιμότερη η συμβιβαστική εξόφληση των οφειλών. Οι διαγραφές εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και των θυγατρικών της ή από τα εξουσιοδοτημένα από αυτά αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια.

4.2 Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων

Τα κονδύλια προ προβλέψεων για τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, τις συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών, καθώς και τις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017			31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους
Α) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	2.147.758	90.253	23.109	1.663.631	30.005	13.246.054
Β) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	-
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	5.692
Σύνολο	**2.147.758**	**90.253**	**23.109**	**1.663.631**	**30.005**	**13.251.746**

Ακολουθεί η ποιοτική διαβάθμιση των κονδυλίων "Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων" και "Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών" για την κατηγορία χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας:

Διαβαθμίσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Εξαιρετικής σταθερότητας	1.800.773	1.410.379
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	314.933	208.055
Ειδικής αναφοράς	32.052	45.197
Σύνολο	**2.147.758**	**1.663.631**

Διαβαθμίσεις συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	90.253	30.005
Σύνολο	**90.253**	**30.005**

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι "Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους" προ και μετά προβλέψεων. Σχετική με την πιστοληπτική διαβάθμιση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους είναι η Σημείωση 4.5.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	13.251.746
Μείον: Προβλέψεις για απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	(5.489)
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μετά από προβλέψεις	**23.109**	**13.246.257**

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	**Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων**	**Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων**	**Σύνολο πρόβλεψης για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων**	**Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών**
Α) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	27.835.718	-	(565.289)	(565.289)	**27.270.429**
Β) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	4.612.025	-	(179.215)	(179.215)	**4.432.810**
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	27.812.293	(9.902.379)	(4.893.622)	(14.796.001)	**13.016.291**
Σύνολο	**60.260.036**	**(9.902.379)**	**(5.638.127)**	**(15.540.506)**	**44.719.530**

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	**Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων**	**Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων**	**Σύνολο πρόβλεψης για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων**	**Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών**
Α) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	29.359.635	-	(452.842)	(452.842)	**28.906.793**
Β) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	6.726.182	-	(369.191)	(369.191)	**6.356.991**
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	30.562.632	(11.036.345)	(5.082.463)	(16.118.809)	**14.443.824**
Σύνολο	**66.648.449**	**(11.036.345)**	**(5.904.496)**	**(16.940.842)**	**49.707.608**

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών της Τράπεζας ύψους € 5,8 δις στις 31/12/2017 της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας Α.Ε. και της Πανελλήνιας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν σε € 8,1 δις, έχει αυξήσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στον παραπάνω πίνακα. Για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 (Σημείωση 4), καθώς επίσης για σκοπούς παρουσίασης των Επιχειρηματικών Τομέων (Σημείωση 5) σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 8, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών.

4.2.1. Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών με βάση την ποιότητά τους (απομειωμένα ή μη – προβλέψεις απομείωσης - αξία εξασφαλίσεων)

31/12/2017	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης			Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία		
Ιδιώτες	**10.150.479**	**1.685.209**	**405.531**	**8.423.778**	**20.664.996**	**(267.254)**	**(3.660.005)**	**(3.927.259)**	**16.737.738**	**12.837.164**
Στεγαστικά	8.118.890	1.354.498	281.178	5.428.849	15.183.414	(193.274)	(1.557.842)	(1.751.116)	13.432.299	11.649.609
Καταναλωτικά	1.477.304	309.726	123.804	2.482.834	4.393.667	(73.545)	(1.704.073)	(1.777.618)	2.616.050	1.187.117
Πιστωτικές κάρτες	554.040	20.985	66	511.449	1.086.540	(66)	(397.904)	(397.970)	688.570	110
Λοιπά	245	-	483	646	1.375	(369)	(186)	(555)	820	329
Επιχειρηματικά	**15.926.626**	**2.925.408**	**15.342.747**	**3.633.541**	**37.828.322**	**(9.634.871)**	**(1.942.857)**	**(11.577.728)**	**26.250.594**	**17.375.386**
Μεγάλες επιχειρήσεις	8.945.083	805.498	5.716.755	88.580	15.555.916	(3.795.908)	(209.051)	(4.004.959)	11.550.957	6.208.668
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.981.543	2.119.910	9.625.992	3.544.962	22.272.406	(5.838.963)	(1.733.806)	(7.572.769)	14.699.637	11.166.718
Δημόσιος τομέας	**1.758.614**	**1.408**	**6.603**	**92**	**1.766.717**	**(255)**	**(35.264)**	**(35.519)**	**1.731.198**	**1.657.470**
Ελλάδα	1.756.505	1.408	6.603	92	1.764.608	(255)	(35.264)	(35.519)	1.729.089	1.655.361
Άλλες χώρες	2.109	-	-	-	2.109	-	-	-	2.109	2.109
Σύνολο	**27.835.718**	**4.612.025**	**15.754.882**	**12.057.411**	**60.260.036**	**(9.902.379)**	**(5.638.126)**	**(15.540.506)**	**44.719.530**	**31.870.020**

Στα απομειωμένα δάνεια **Ιδιωτικής πίστης** ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Το άνοιγμα είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών σε οποιαδήποτε ουσιώδη πιστωτική υποχρέωση έναντι της Τράπεζας ή των θυγατρικών της.
- Το άνοιγμα χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της

Στα απομειωμένα δάνεια **Επιχειρηματικής πίστης** ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Ο πιστούχος είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών.
- Το άνοιγμα ή ο πιστούχος χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Εξαίρεση αποτελούν οι πιστοδοτήσεις οι οποίες έχουν εξεταστεί για λήψη πρόβλεψης σε εξατομικευμένη βάση και δεν χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένες (π.χ. λόγω υπερκάλυψης του δανείου από εξασφαλίσεις).

Τα στοιχεία της 31/12/2016 αναμορφώθηκαν σύμφωνα με τον προαναφερόμενο ορισμό.

31/12/2016	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης			Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία		
Ιδιώτες	**10.818.350**	**2.259.549**	**441.995**	**8.915.415**	**22.435.310**	**(262.211)**	**(3.983.210)**	**(4.245.420)**	**18.189.890**	**13.761.302**
Στεγαστικά	8.547.912	1.809.862	269.296	5.534.501	16.161.570	(166.433)	(1.659.911)	(1.826.344)	14.335.226	12.447.565
Καταναλωτικά	1.701.120	423.619	170.896	2.735.256	5.030.891	(94.092)	(1.815.302)	(1.909.394)	3.121.497	1.312.395
Πιστωτικές κάρτες	568.482	25.668	1.305	643.906	1.239.361	(1.301)	(507.762)	(509.063)	730.298	93
Λοιπά	837	401	498	1.752	3.488	(385)	(234)	(619)	2.869	1.248
Επιχειρηματικά	**16.488.574**	**4.464.718**	**17.790.683**	**3.403.018**	**42.146.993**	**(10.773.112)**	**(1.920.776)**	**(12.693.887)**	**29.453.106**	**19.128.210**
Μεγάλες επιχειρήσεις	8.875.558	1.773.369	6.651.819	40.421	17.341.167	(4.127.839)	(86.959)	(4.214.798)	13.126.370	6.480.173
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	7.613.016	2.691.348	11.138.865	3.362.597	24.805.826	(6.645.273)	(1.833.817)	(8.479.090)	16.326.736	12.648.037
Δημόσιος τομέας	**2.052.711**	**1.915**	**10.740**	**781**	**2.066.146**	**(1.023)**	**(511)**	**(1.534)**	**2.064.612**	**1.940.824**
Ελλάδα	2.049.186	1.858	10.740	781	2.062.565	(1.023)	(511)	(1.534)	2.061.031	1.938.743
Άλλες χώρες	3.524	57	-	-	3.581	-	-	-	3.581	2.080
Σύνολο	**29.359.635**	**6.726.182**	**18.243.418**	**12.319.215**	**66.648.449**	**(11.036.345)**	**(5.904.496)**	**(16.940.841)**	**49.707.608**	**34.830.335**

Από τα δάνεια και σπαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων), ποσό € 4.306,1 εκατ. ή ποσοστό 7,1% (2016: € 4.545,7 εκατ. ή ποσοστό 6,8%) αφορά χορηγήσεις σταθερού επιτοκίου, ενώ ποσό € 55.953,9 εκατ. (2016: € 62.102,7 εκατ.) αφορά χορηγήσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, η «αξία εξασφαλίσεων» αφορά κυρίως την εύλογη αξία ακινήτων, για τα οποία η Τράπεζα έχει στην κατοχή της την πρώτη (Α') προσημείωση ή υποθήκη. Όταν η αξία του εξασφαλιστικού ακινήτου ξεπερνά το υπόλοιπο του δανείου, το ποσό της περιορίζεται στο ύψος του δανείου.

4.2.2. Ποιοτική διαβάθμιση των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

31/12/2017	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	**10.150.479**	**0**	**10.150.479**	**7.267.492**
Στεγαστικά	8.118.890	-	8.118.890	6.768.358
Καταναλωτικά	1.477.304	-	1.477.304	499.046
Πιστωτικές κάρτες	554.040	-	554.040	88
Λοιπά	245	-	245	-
Επιχειρηματικά	**13.102.937**	**2.823.689**	**15.926.626**	**8.333.335**
Μεγάλες επιχειρήσεις	7.312.006	1.633.077	8.945.083	4.069.564
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	5.790.931	1.190.612	6.981.543	4.263.771
Δημόσιος τομέας	**1.758.589**	**25**	**1.758.614**	**1.656.933**
Ελλάδα	1.756.480	25	1.756.505	1.654.824
Λοιπές χώρες	2.109	-	2.109	2.109
Σύνολο	**25.012.005**	**2.823.714**	**27.835.718**	**17.257.760**

31/12/2016	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	**10.818.350**	**0**	**10.818.350**	**7.607.359**
Στεγαστικά	8.547.912	-	8.547.912	7.043.788
Καταναλωτικά	1.701.120	-	1.701.120	562.921
Πιστωτικές κάρτες	568.482	-	568.482	58
Λοιπά	837	-	837	592
Επιχειρηματικά	**13.715.271**	**2.773.303**	**16.488.574**	**8.447.951**
Μεγάλες επιχειρήσεις	7.247.739	1.627.819	8.875.558	3.887.633
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.467.532	1.145.484	7.613.016	4.560.318
Δημόσιος τομέας	**2.048.972**	**3.738**	**2.052.711**	**1.939.586**
Ελλάδα	2.045.448	3.738	2.049.186	1.937.505
Λοιπές χώρες	3.524	-	3.524	2.080
Σύνολο	**26.582.594**	**2.777.042**	**29.359.635**	**17.994.895**

Σχετική αναφορά για την επιμέτρηση της πιστωτικής ποιότητας του επιχειρηματικού και ιδιωτικού χαρτοφυλακίου γίνεται στη Σημείωση 4.1.2 «Μέτρηση και συστήματα αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου».

4.2.3. Ανάλυση ενηλικίωσης των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

31/12/2017	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
1-29 ημέρες	856.237	174.073	12.314	-	207.784	655.727	1.072	-	1.907.207
30-59 ημέρες	326.511	73.337	5.426	-	187.788	336.227	93	-	929.381
60-89 ημέρες	169.870	62.316	3.245	-	106.541	344.594	4	-	686.569
90-179 ημέρες	889	-	-	-	40.971	135.232	-	-	177.093
180-360 ημέρες	197	-	-	-	23.962	50.669	-	-	74.827
>360 ημέρες	794	-	-	-	75.699	172.814	187	-	249.494
Καταγγελμένα	-	-	-	-	162.754	424.647	53	-	587.453
Σύνολο	**1.354.498**	**309.726**	**20.985**	**0**	**805.498**	**2.119.910**	**1.408**	**0**	**4.612.025**
Αξία εξασφαλίσεων	1.082.271	119.630	14	-	486.109	1.618.265	203	-	3.306.492

31/12/2016	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
1-29 ημέρες	933.740	217.111	15.582	268	779.093	875.368	526	-	2.821.689
30-59 ημέρες	543.479	106.352	6.760	73	312.230	381.609	1.253	-	1.351.755
60-89 ημέρες	329.329	100.115	3.326	55	323.648	418.010	4	-	1.174.487
90-179 ημέρες	1.665	-	-	4	38.701	169.159	-	-	209.530
180-360 ημέρες	723	-	-	-	86.238	122.794	-	-	209.755
>360 ημέρες	924	-	-	-	215.412	467.328	75	57	683.796
Καταγγελμένα	-	41	-	-	18.048	257.080	-	-	275.169
Σύνολο	**1.809.862**	**423.619**	**25.668**	**401**	**1.773.369**	**2.691.348**	**1.858**	**57**	**6.726.182**
Αξία εξασφαλίσεων	1.454.452	176.063	21	381	888.350	1.973.727	79	-	4.493.073

4.2.4 Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών:

4.2.4.1 Συμφωνία των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2017	5.803.797	2.906.152	645.211	2.250	6.692.240	14.501.462	11.521	-	**30.562.632**
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(15.801)	(25.053)	(1.351)	(45)	(28.196)	(180.553)	-	0	**(250.999)**
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	834.439	321.134	20.581	283	1.017.674	1.406.260	173	-	**3.600.543**
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(601.680)	(259.309)	(46.896)	(1.204)	(249.406)	(588.012)	(4.819)	-	**(1.751.327)**
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(188.007)	(63.377)	(4.203)	(159)	(500.886)	(594.221)	(179)	-	**(1.351.032)**
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(67.630)	(271.463)	(101.896)	(3)	(988.826)	(1.068.902)	-	-	**(2.498.720)**
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	594	(824)	230	-	50.294	(50.294)	-	-	**0**
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	(208)	-	-	(61.696)	(125.610)	-	-	**(187.514)**
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(55.684)	(413)	(161)	9	(125.862)	(129.181)	-	-	**(311.293)**
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α 31.12.2017	**5.710.029**	**2.606.638**	**511.515**	**1.129**	**5.805.336**	**13.170.950**	**6.695**	**0**	**27.812.292**
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.674.918)	(1.570.573)	(392.981)	(555)	(3.821.078)	(7.335.590)	(307)	-	(14.796.001)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α της 31.12.2017 (Καθαρή Αξία)	**4.035.111**	**1.036.065**	**118.534**	**574**	**1.984.258**	**5.835.360**	**6.389**	**0**	**13.016.291**

Η κίνηση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών για το έτος 2016 δεν έχει συμπεριληφθεί, καθώς ο υπολογισμός της αξίας των απομειωμένων δανείων, σύμφωνα με τον νεοεφαρμοσθέντα ορισμό (CRR default), δεν ήταν δυνατό να υπολογισθεί λόγω περιορισμών στα συστήματα.

4.2.4.2. Ανάλυση ενηλικίωσης των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
31/12/2017	**Στεγαστικά**	**Καταναλωτικά**	**Πιστωτικές κάρτες**	**Λοιπά**	**Μεγάλες επιχειρήσεις**	**Μικρομεσαίες επιχειρήσεις**	**Ελλάδα**	**Λοιπές Χώρες**	
Χωρίς καθυστέρηση	623.403	157.884	304	-	834.142	1.386.487	-	-	**3.002.220**
1-29 ημέρες	204.303	41.356	5	114	171.718	170.197	-	-	**587.693**
30-59 ημέρες	99.078	23.039	18	-	81.471	138.086	-	-	**341.692**
60-89 ημέρες	72.381	23.411	15	-	70.063	138.868	-	-	**304.740**
90-179 ημέρες	174.545	28.551	1.796	-	148.071	313.517	-	-	**666.480**
180-360 ημέρες	119.349	26.327	15.135	-	5.989	87.086	-	-	**253.887**
>360 ημέρες	434.157	126.908	279	298	308.421	612.597	210	-	**1.482.869**
Καταγγελμένα	2.307.892	608.590	100.982	163	364.381	2.988.525	6.179	-	**6.376.711**
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	**4.035.109**	**1.036.065**	**118.534**	**574**	**1.984.257**	**5.835.364**	**6.389**	**0**	**13.016.292**
Αξία εξασφαλίσεων	3.798.981	568.441	7	329	1.652.995	5.284.681	334	-	**11.305.768**

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
31/12/2016	**Στεγαστικά**	**Καταναλωτικά**	**Πιστωτικές κάρτες**	**Λοιπά**	**Μεγάλες επιχειρήσεις**	**Μικρομεσαίες επιχειρήσεις**	**Ελλάδα**	**Λοιπές Χώρες**	
Χωρίς καθυστέρηση	619.974	159.876	697	-	1.085.654	1.250.592	3.481	-	**3.120.274**
1-29 ημέρες	212.947	55.266	42	2	141.741	227.267	-	-	**637.265**
30-59 ημέρες	117.555	30.828	8	24	117.027	112.117	-	-	**377.559**
60-89 ημέρες	108.644	35.405	190	88	54.933	169.701	-	-	**368.961**
90-179 ημέρες	194.114	49.076	2.823	34	52.880	381.072	-	-	**679.999**
180-360 ημέρες	171.148	57.542	2.940	9	29.008	212.959	-	-	**473.605**
>360 ημέρες	522.577	137.195	13.611	377	605.946	1.263.782	716	-	**2.544.205**
Καταγγελμένα	2.172.223	689.173	121.726	1.098	467.070	2.784.489	6.178	-	**6.241.957**
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	**4.119.183**	**1.214.361**	**142.036**	**1.631**	**2.554.260**	**6.401.979**	**10.375**	**0**	**14.443.824**
Αξία εξασφαλίσεων	3.949.326	573.411	14	275	1.704.190	6.113.992	1.159	-	**12.342.367**

Η διαφορά μεταξύ καθαρής αξίας και εξασφαλίσεων σχετίζεται με την ανακτησιμότητα, που εκτιμάται βάσει των ιστορικών στοιχείων εισπραξιμότητας, για τα δάνεια που αξιολογούνται συλλογικά και των αναμενόμενων ταμειορών για τα δάνεια που αξιολογούνται εξατομικευμένα.

4.2.5 Δείκτης δανείου προς αξία εξασφάλισης

Ακολουθεί η σχέση μεταξύ του δανείου και της αξίας του ακινήτου που κατέχεται ως εξασφάλιση.

31/12/2017	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	2.760.535	310.885
50%-70%	2.100.483	130.912
71%-80%	1.127.286	119.371
81%-90%	1.097.597	26.142
91%-100%	1.071.605	28.634
101%-120%	2.048.615	102.400
121%-150%	2.131.647	186.489
Μεγαλύτερο από 150%	2.845.646	913.526
Συνολική αξία Δ&Α	**15.183.414**	**1.818.359**
Μέσος Όρος του Δείκτη	96%	176%

31/12/2016	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	3.109.894	336.332
50%-70%	2.362.754	159.756
71%-80%	1.267.389	167.271
81%-90%	1.203.439	85.055
91%-100%	1.278.437	52.854
101%-120%	2.117.791	249.102
121%-150%	2.111.911	185.673
Μεγαλύτερο από 150%	2.709.955	871.024
Συνολική αξία Δ&Α	**16.161.570**	**2.107.067**
Μέσος Όρος του Δείκτη	93%	183%

Αναφορικά με το «Δείκτη Δανείων για Αγορά Ακινήτων για Εμπορική Χρήση», σημειώνεται πως τα εν λόγω μεγέθη έχουν αναθεωρηθεί με ημερομηνία αναφοράς την 31/12/2016 στα πλαίσια έργων ορθότερης απεικόνισης δεδομένων στα οποία προέβη η Τράπεζα Πειραιώς κατά το 2017.

4.2.6 Ανάκτηση εξασφαλίσεων

Οι ανακτηθείσες εξασφαλίσεις, που παρουσιάζονται παρακάτω στη γραμμή "Ακίνητη Περιουσία" αφορούν σε ακίνητα, τα οποία περιλαμβάνονται στα κονδύλια της Ενοποιημένης Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης, "Λοιπά στοιχεία ενεργητικού", "Ενσώματα Πάγια Στοιχεία", "Επενδύσεις σε ακίνητα" και "Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού"

31/12/2017	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	**1.464.505**	**313.618**	**(241.856)**	**(58.972)**	**1.222.649**	**55.211**	**(3.804)**
- Αστικά Ακίνητα	385.578	38.540	(83.882)	(21.175)	301.695	29.556	(2.093)
- Εμπορικά ακίνητα	1.078.927	275.078	(157.974)	(37.797)	920.953	25.654	(1.711)
Λοιπές εξασφαλίσεις	**14.297**	**565**	**(9.388)**	**(455)**	**4.909**	**475**	**(252)**

31/12/2016	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	**1.222.936**	**245.236**	**(197.719)**	**(29.581)**	**1.025.217**	**56.787**	**15**
- Αστικά Ακίνητα	396.830	69.740	(73.930)	(14.715)	322.900	26.136	2.424
- Εμπορικά ακίνητα	826.106	175.496	(123.789)	(14.866)	702.317	30.652	(2.409)
Λοιπές εξασφαλίσεις	**31.727**	**2.246**	**(21.542)**	**(5.787)**	**10.185**	**6.105**	**89**

Το κονδύλια αναφορικά με τις ανακτημένες εξασφαλίσεις της 31/12/2016 έχουν αναμορφωθεί για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2017.

Ο Όμιλος χορηγεί δάνεια με εξασφάλιση ακίνητα και σε περίπτωση μη εξυπηρέτησής τους προβαίνει σε αποκτήσεις των σχετικών ακινήτων, όταν αυτό κρίνεται ως η βέλτιστη λύση, από τις αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας και των θυγατρικών της, που έχουν εξουσιοδοτηθεί προς το σκοπό αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό, αξιολογούνται κάθε φορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ακινήτου (όπως ενδεικτικά το είδος και η κατάσταση του ακινήτου, η τοποθεσία, οι δυνατές χρήσεις του κλπ) και το κόστος απόκτησής του σε σχέση με την αξία μεταγενέστερης πώλησής του ή με το όφελος ιδιόχρησης.

Η ανωτέρω αξιολόγηση εντάσσεται στην εκάστοτε στρατηγική του Ομίλου και εναρμονίζεται με τους στόχους του για την κερδοφορία, τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια.

Ειδικά για την Τράπεζα, η υποδοχή και η διαχείριση των ακινήτων από πλειστηριασμούς, γίνεται από τη Μονάδα Τεχνικών Έργων και Ακίνητης Περιουσίας (Από 26/10/2017 και μετά η Ακίνητη Περιουσία δεν ανήκει στην Δ/νση Τεχνικών Έργων αλλά στη Μονάδα R.E.O, του Τομέα "Piraeus Legacy Unit") με βάση εγκεκριμένες εσωτερικές διαδικασίες. Από την ίδια Μονάδα επανεξετάζεται περιοδικά η βέλτιστη χρήση των αποκτηθέντων ακινήτων.

Τα ακίνητα που κρίνεται ότι πρέπει να πωληθούν προωθούνται από το Τμήμα Αξιοποίησης Ακινήτων της ανωτέρω Μονάδας στο δίκτυο καταστημάτων της Τράπεζας, σε μεσιτικά γραφεία ή σε εξειδικευμένες θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, ενώ διενεργούνται ηλεκτρονικοί πλειοδοτικοί διαγωνισμοί (www.properties4sale.gr) καθώς και δημόσιοι πλειοδοτικοί διαγωνισμοί μέσω του Τύπου. Επίσης σε πολλά ανακτημένα ακίνητα συμφωνούνται μισθώσεις όταν κρίνεται ότι το προσφερόμενο μίσθωμα είναι εύλογο και οι γενικότεροι όροι είναι προς το συμφέρον της Τράπεζας. Τις μισθώσεις αυτές τις παρακολουθεί το Τμήμα Εκμισθώσεων, που επιλαμβάνεται των συμβολαίων και είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση και την είσπραξη των μισθωμάτων. Επιπλέον, υπάρχουν ακίνητα τα οποία η Τράπεζα τα ιδιοχρησιμοποιεί στα πλαίσια των εργασιών της, ή μισθώνονται σε εταιρείες του Ομίλου. Τόσο την ιδιόχρηση όσο και τις μισθώσεις/υπομισθώσεις σε εταιρείες του Ομίλου παρακολουθεί το Τμήμα Στέγασης της ίδιας μονάδας. Τέλος, ειδικά ακίνητα που δύναται να αξιοποιηθούν με περαιτέρω επενδύσεις, εξετάζονται μεμονωμένα.

Τα ανωτέρω αποτελούν τη βασική πολιτική και το πλαίσιο διαδικασιών του Ομίλου σε συνθήκες ομαλής λειτουργίας της αγοράς ακινήτων. Ωστόσο, ο Όμιλος εξετάζει και εναλλακτικά σενάρια για μαζική εκποίηση των ακινήτων ή τη συνεισφορά τους σε διάφορα επενδυτικά σχήματα, σε συνεργασία με εξωτερικούς επενδυτικούς συμβούλους, σε μια προσπάθεια βελτιστοποίησης της απόδοσης του ενεργητικού του.

4.2.7. Ανάλυση των ληφθεισών εξασφαλίσεων και εγγυήσεων

31/12/2017	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	12.546.840	227.973	62.351	12.837.164	409
Επιχειρηματικά	14.219.687	1.066.229	2.089.470	17.375.386	9.762.133
Δημόσιος τομέας	1.053	3.906	1.652.510	1.657.470	28
Σύνολο	**26.767.581**	**1.298.108**	**3.804.331**	**31.870.020**	**9.762.570**

31/12/2016	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	13.388.801	234.267	138.234	13.761.302	3.541
Επιχειρηματικά	15.724.184	1.153.146	2.250.880	19.128.210	11.051.977
Δημόσιος τομέας	1.294	4.061	1.935.469	1.940.824	1.377
Σύνολο	**29.114.279**	**1.391.474**	**4.324.582**	**34.830.335**	**11.056.894**

Η αξία εγγυήσεων περιλαμβάνει κυρίως προσωπικές ή εταιρικές εγγυήσεις.

4.3 Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

4.3.1 Μεταβολή της συσσωρευμένης πρόβλεψης απομείωσης ανά κατηγορία δανείων (συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών στην εύλογη αξία)

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά Δάνεια	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2017	**1.826.343**	**1.910.013**	**509.063**	**4.245.420**	**12.693.888**	**1.535**	**16.940.842**
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(9.574)	(32.407)	(1.478)	(43.459)	(92.948)	-	(136.407)
Έξοδο χρήσης	92.703	242.565	(1.635)	333.633	1.644.821	34.337	2.012.792
Διαγραφές	(72.787)	(287.066)	(102.131)	(461.984)	(2.074.563)	(229)	(2.536.775)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	(208)	-	(208)	(184.963)	-	(185.171)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(71.649)	(58.889)	(5.849)	(136.387)	(246.490)	(124)	(383.001)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(13.921)	4.165	1	(9.755)	(162.017)	0	(171.773)
Υπόλοιπο 31/12/2017	**1.751.115**	**1.778.173**	**397.971**	**3.927.259**	**11.577.729**	**35.520**	**15.540.507**

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά Δάνεια	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2016	**1.703.644**	**2.078.057**	**589.115**	**4.370.816**	**13.106.305**	**2.686**	**17.479.807**
Έξοδο χρήσης	210.557	92.036	8.205	310.797	704.165	(343)	1.014.620
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	209.523	99.482	8.221	317.226	687.037	(343)	1.003.921
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1.034	(7.446)	(16)	(6.429)	17.128	-	10.699
Διαγραφές	(15.895)	(167.159)	(79.845)	(262.899)	(964.035)	(552)	(1.227.487)
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(13.802)	(137.082)	(78.552)	(229.436)	(951.327)	(552)	(1.181.315)
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(2.093)	(30.078)	(1.293)	(33.463)	(12.708)	-	(46.171)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	(2.906)	(2.200)	(48)	(5.154)	(39.280)	-	(44.434)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	(147.478)	(202.480)	(199)	(350.157)
Προβλέψεις από πωληθείσες εταιρείες	-	(1.282)	-	(1.282)	(21.839)	-	(23.120)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3.470	(23.101)	251	(19.381)	111.052	(58)	91.613
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	2.677	(35.521)	20	(32.823)	103.879	(58)	70.998
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	793	12.419	231	13.443	7.173	-	20.615
Υπόλοιπο 31/12/2016	**1.826.343**	**1.910.013**	**509.063**	**4.245.420**	**12.693.888**	**1.535**	**16.940.842**

4.3.2 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, απομειωμένα δάνεια και προβλέψεις απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή

31/12/2017	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	**20.273.644**	**8.686.520**	**(3.860.391)**	**391.352**	**142.788**	**(66.868)**
Στεγαστικά	14.972.993	5.667.797	(1.733.010)	210.421	42.229	(18.106)
Καταναλωτικά	4.222.047	2.507.202	(1.730.120)	171.621	99.436	(47.498)
Πιστωτικές κάρτες	1.077.713	510.875	(397.075)	8.827	640	(895)
Λοιπά	892	646	(186)	483	483	(369)
Επιχειρηματικά	**35.840.657**	**18.075.973**	**(11.038.832)**	**1.987.665**	**900.316**	**(538.896)**
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.073.715	380.572	(189.864)	66.203	35.787	(8.637)
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	6.213.053	3.163.779	(1.710.442)	273.117	126.892	(55.441)
Ενέργεια	1.094.219	42.183	(53.396)	35.115	16.260	(9.932)
Εμπορικές εταιρείες	5.898.728	3.409.625	(1.995.426)	389.120	152.514	(93.261)
Ναυτιλία	2.369.052	1.063.413	(674.850)	-	-	-
Ακτοπλοΐα	244.261	122.358	(50.918)	-	-	-
Κατασκευές	4.057.278	2.707.352	(1.626.528)	255.392	155.945	(81.313)
Μεταφορές και Εφοδιαστική Αλυσίδα (Logistics)	1.045.132	495.204	(355.847)	116.846	61.711	(42.341)
Τουρισμός	2.962.740	872.099	(441.189)	15.109	7.286	(2.959)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	2.255.078	1.231.969	(959.479)	74.959	47.436	(49.959)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.209.995	1.509.974	(897.790)	551.759	183.219	(104.459)
Χρηματοδότηση έργων	1.712.288	282.245	(251.008)	101.177	55.139	(46.398)
Λοιπές	4.705.118	2.795.199	(1.832.094)	108.868	58.126	(44.195)
Δημόσιος Τομέας [(1)]	**1.764.608**	**6.695**	**(35.519)**	**2.109**	**0**	**0**
Σύνολο	**57.878.909**	**26.769.189**	**(14.934.741)**	**2.381.127**	**1.043.104**	**(605.765)**

Σημείωση (1): Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα, (€ 1.764,6 εκατ.), αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.645,6 εκατ. (31/12/2016: 1.928,6 εκατ.) το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2018.

31/12/2016	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	**21.496.477**	**9.137.899**	**(4.128.708)**	**938.832**	**219.511**	**(116.713)**
Στεγαστικά	15.706.723	5.729.044	(1.792.758)	454.847	74.753	(33.586)
Καταναλωτικά	4.568.083	2.764.043	(1.829.189)	462.808	142.109	(80.205)
Πιστωτικές κάρτες	1.219.055	643.060	(506.526)	20.306	2.151	(2.537)
Λοιπά	2.617	1.752	(234)	871	498	(385)
Επιχειρηματικά	**38.993.902**	**19.476.819**	**(11.772.519)**	**3.153.092**	**1.716.882**	**(921.369)**
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.181.595	389.048	(265.207)	101.031	49.120	(15.668)
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	6.605.527	3.270.809	(1.790.299)	455.743	263.793	(131.200)
Ενέργεια	930.595	68.021	(36.589)	73.023	28.919	(16.175)
Εμπορικές εταιρείες	6.079.732	3.440.134	(2.027.150)	606.858	300.988	(168.816)
Ναυτιλία	2.702.285	657.579	(361.292)	-	-	-
Ακτοπλοΐα	290.414	121.227	(48.250)	-	-	-
Κατασκευές	4.514.414	3.098.276	(1.858.191)	461.622	321.739	(169.164)
Μεταφορές και Logistics	1.232.817	688.537	(515.382)	156.452	88.774	(50.656)
Τουρισμός	3.102.285	1.041.416	(446.896)	43.426	27.806	(8.622)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	2.584.575	1.794.525	(1.257.362)	108.978	75.236	(51.597)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.451.513	1.528.058	(891.467)	641.248	280.208	(108.984)
Χρηματοδότηση έργων	1.911.653	273.482	(215.362)	149.862	98.780	(68.726)
Λοιπές	5.406.495	3.105.708	(2.059.072)	354.848	181.519	(131.762)
Δημόσιος Τομέας	**2.062.565**	**11.521**	**(1.534)**	**3.581**	-	-
Σύνολο	**62.552.944**	**28.626.239**	**(15.902.760)**	**4.095.505**	**1.936.393**	**(1.038.081)**

4.3.3. Ανάλυση εσόδων από τόκους, με βάση την ποιότητα των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

2017	Έσοδα από μη απομειωμένα Δ&Α	Έσοδα από απομειωμένα Δ&Α	Σύνολο εσόδων από τόκους
Ιδιώτες	368.251	299.411	667.662
Επιχειρηματικά	847.116	512.156	1.359.272
Δημόσιος τομέας	14.230	170	14.400
Σύνολο εσόδων από τόκους	**1.229.597**	**811.737**	**2.041.333**

Η σχετική ανάλυση για το έτος 2016 δεν έχει συμπεριληφθεί, καθώς ο υπολογισμός των εσόδων από τόκους για τα απομειωμένα δάνεια, σύμφωνα με τον νεοεφαρμοσθέντα ορισμό (CRR default), δεν ήταν δυνατό να υπολογισθεί λόγω περιορισμών στα συστήματα.

4.4 Ρυθμίσεις δανείων

Σχετική με την πολιτική ρυθμίσεων είναι η Σημείωση 4.1.11.

4.4.1. Ανάλυση ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά είδος ρύθμισης

Είδη Ρύθμισης	Ρυθμισμένα Δάνεια (Καθαρή Αξία)	
	31/12/2017	31/12/2016
Μετάθεση πληρωμής τόκου	-	-
Πρόγραμμα μειωμένων πληρωμών	1.911.439	2.602.886
Παροχή περιόδου χάριτος	531.266	584.213
Επέκταση διάρκειας δανείου	2.851.562	2.447.843
Κεφαλαιοποίηση καθυστερούμενων δόσεων	1.343.084	919.254
Συνδυασμός μέτρων ρύθμισης	4.129.995	4.823.183
Λοιπά	146.860	211.593
Συνολική καθαρή αξία	**10.914.207**	**11.588.972**

4.4.2. Ανάλυση ρυθμίσεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, με βάση την πιστωτική τους ποιότητα

31/12/2017	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	27.835.718	5.292.342	19,0%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	4.612.025	1.635.072	35,5%
Απομειωμένα	27.812.293	7.847.301	28,2%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	**60.260.036**	**14.774.715**	**24,5%**
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(9.902.379)	(2.651.546)	26,8%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.638.127)	(1.208.962)	21,4%
Σύνολο προβλέψεων απομείωσης	**(15.540.506)**	**(3.860.508)**	**24,8%**
Συνολική καθαρή αξία	**44.719.530**	**10.914.207**	**24,4%**
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	31.870.020	8.500.721	26,7%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	**12.849.510**	**2.413.486**	**18,8%**

31/12/2016	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	29.359.635	4.883.296	16,6%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	6.726.182	2.419.958	36,0%
Απομειωμένα	30.562.632	8.289.193	27,1%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	**66.648.449**	**15.592.447**	**23,4%**
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(11.036.345)	(2.908.411)	26,4%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.904.496)	(1.095.064)	18,5%
Σύνολο προβλέψεων απομείωσης	**(16.940.842)**	**(4.003.475)**	**23,6%**
Συνολική καθαρή αξία	**49.707.608**	**11.588.972**	**23,3%**
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	34.830.335	8.125.835	23,3%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	**14.877.272**	**3.463.137**	**23,3%**

4.4.3. Συμφωνία Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά Πελατών

	31/12/2017	31/12/2016
Υπόλοιπο έναρξης	**11.588.972**	**10.321.393**
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(48.109)	-
Δ&Α που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	3.659.698	4.456.950
Αποπληρωμές Δ&Α (μερικώς ή ολικώς)	(812.960)	(729.869)
Δ&Α που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης εντός της χρήσης	(3.031.361)	(2.447.743)
Αποαναγνώριση ρυθμισμένων δανείων από πωληθείσες εταιρείες	-	(5.004)
Ζημιά απομείωσης	(261.807)	(41.512)
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(261.807)	(34.977)
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(6.535)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(180.227)	34.758
Υπόλοιπο τέλους	**10.914.207**	**11.588.972**

4.4.4. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά κατηγορία

	31/12/2017	31/12/2016
Ιδιώτες	**4.650.674**	**4.184.130**
Στεγαστικά	3.887.495	3.432.913
Καταναλωτικά	763.180	745.445
Πιστωτικές κάρτες	-	5.739
Λοιπά	-	33
Επιχειρηματικά	**6.254.554**	**7.395.724**
Μεγάλες επιχειρήσεις	2.525.168	3.405.345
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.729.386	3.990.379
Δημόσιος Τομέας	**8.979**	**9.118**
Ελλάδα	8.979	9.118
Συνολική καθαρή αξία	**10.914.207**	**11.588.972**

4.4.5. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά γεωγραφική περιοχή

	31/12/2017	31/12/2016
Ελλάδα	10.765.511	11.315.174
Λοιπή Ευρώπη	148.697	273.798
Συνολική καθαρή αξία	**10.914.207**	**11.588.972**

4.4.6. Ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής

Η Τράπεζα Πειραιώς, σε ορισμένες περιπτώσεις συμφωνιών αναδιάρθρωσης χρεών, συμμετέχει σε συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με απόκτηση συμμετοχής σε μια προσπάθεια να καταστούν οι επιχειρήσεις βιώσιμες και να μπορούν να εξυπηρετηθούν οι υποχρεώσεις τους προς την Τράπεζα. Οι ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής αναφέρονται σε συναλλαγές, στις οποίες ο δανειολήπτης και η Τράπεζα επαναδιαπραγματεύονται τους όρους του δανείου, με στόχο την πλήρη ή μερική μείωση του δανείου με την παράλληλη έκδοση συμμετοχικών τίτλων στην Τράπεζα. Οι εν λόγω συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών οδηγούν στην απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής ή μειοψηφικής συμμετοχής από την Τράπεζα επί του δανειολήπτη.

Παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με τις ανταλλαγές χρέους με μετοχές που έλαβαν χώρα το 2017 και το 2016:

	2017			
Α/Α	**Επωνυμία Εταιρείας**	**Αποκτηθέν ποσοστό**	**Ημερομηνία απόκτησης**	**Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)**
1	ΑΡΕ Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	1,7%	31/10/2017	10,9
2	ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε.	15,4%	13/11/2017	2,9

	2016			
Α/Α	**Επωνυμία Εταιρείας**	**Αποκτηθέν ποσοστό**	**Ημερομηνία απόκτησης**	**Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)**
1	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε.	20,2%	1/9/2016	7,1
2	EUROTERRA A.E.	3,2%	1/9/2016	0,7

Οι κεφαλαιοποιήσεις δανείων θυγατρικών και συγγενών εταιρειών αναφέρονται στη Σημείωση 45.

4.5 Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει ανάλυση των ομολόγων και εντόκων γραμματίων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, καθώς και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's ή τα ισοδύναμά τους:

31 Δεκεμβρίου 2017	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	-	-	-	-
AA- έως AA+	1.465.180	-	-	1.465.180
BBB- έως BBB+	-	-	54.559	54.559
BB- έως BB+	3.059	-	3.341	6.399
Λιγότερο από BB-	8.006	-	1.840.513	1.848.519
Μη διαβαθμισμένα	-	23.109	3.818	26.927
Σύνολο	**1.476.244**	**23.109**	**1.902.230**	**3.401.584**

Τα χρεόγραφα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου με πιστωτική διαβάθμιση μικρότερη από BB- περιλαμβάνουν κυρίως ομόλογα κι έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου.

31 Δεκεμβρίου 2016	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	-	-	2.929	2.929
AA- έως AA+	-	13.218.918	46.836	13.265.754
BBB- έως BBB+	141.574	-	137.252	278.826
BB- έως BB+	33.629	-	61.666	95.295
Λιγότερο από BB-	8.428	-	2.193.859	2.202.287
Μη διαβαθμισμένα	-	27.339	6.634	33.973
Σύνολο	**183.631**	**13.246.257**	**2.449.175**	**15.879.064**

4.6 Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο

α) Γεωγραφικοί τομείς

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε γεωγραφικές περιοχές τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η έκθεση πιστωτικού κινδύνου έχει βασιστεί στη χώρα εγκατάστασης των εταιρειών του Ομίλου.

	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Λοιπές Χώρες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.749.473	398.276	9	2.147.758
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	459.907	86	-	459.993
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	1.476.244	-	-	1.476.244
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	42.944.168	1.775.362	-	44.719.530
Δάνεια προς ιδιώτες	16.413.253	324.484	-	16.737.738
- Στεγαστικά	13.239.983	192.315	-	13.432.299
- Καταναλωτικά - προσωπικά δάνεια	2.492.632	124.237	-	2.616.869
- Πιστωτικές κάρτες	680.638	7.932	-	688.570
Δάνεια προς επιχειρήσεις και προς το Δημόσιο Τομέα	26.530.915	1.450.877	-	27.981.792
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	-	-	23.109
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.745.832	178.377	-	1.924.209
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	88.874	1.379	-	90.253
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.100.943	35.809	118	2.136.869
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	**50.588.552**	**2.389.288**	**126**	**52.977.967**

	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Λοιπές Χώρες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.264.870	398.760	-	1.663.631
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	448.907	575	-	449.482
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	8.428	175.203	-	183.631
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	46.650.184	3.057.424	-	49.707.608
Δάνεια προς ιδιώτες	17.367.770	822.120	-	18.189.890
- Στεγαστικά	13.913.965	421.261	-	14.335.226
- Καταναλωτικά - προσωπικά δάνεια	2.741.276	383.089	-	3.124.365
- Πιστωτικές κάρτες	712.528	17.769	-	730.298
Δάνεια προς επιχειρήσεις και προς το Δημόσιο Τομέα	29.282.414	2.235.304	-	31.517.718
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.054	203	-	13.246.257
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.092.890	364.782	-	2.457.671
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	929	-	30.005
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.367.615	53.014	438	2.421.067
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	**66.108.025**	**4.050.890**	**438**	**70.159.353**

β) Τομείς δραστηριότητας

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε τομείς δραστηριότητας τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία /Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατασκευα-στικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλ-λευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτρο-φία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.147.758	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**2.147.758**
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	70.101	66	-	-	52.980	4.470	308.263	-	-	-	1	24.113	-	**459.993**
Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	3.059	-	-	-	-	-	1.473.186	-	-	-	-	-	-	**1.476.244**
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	1.320.599	4.720.286	2.604.829	1.759.505	1.516.060	4.199.161	1.731.198	1.887.545	2.533.701	941.418	1.829.795	2.937.697	16.737.738	**44.719.530**
Δάνεια προς ιδιώτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16.737.738	**16.737.738**
Δάνεια προς επιχειρήσεις/ Δημόσιο τομέα	1.320.599	4.720.286	2.604.829	1.759.505	1.516.060	4.199.161	1.731.198	1.887.545	2.533.701	941.418	1.829.795	2.937.697	-	**27.981.792**
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	5.012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.097	-	**23.109**
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	258	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.557	84.438	**90.253**
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	44.564	-	-	-	-	-	1.879.558	-	-	-	88	-	-	**1.924.209**
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	107.383	25.842	4.484	8.674	7	21.312	516.234	1.132	17	-	4.446	1.249.511	197.826	**2.136.870**
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	**3.698.734**	**4.746.194**	**2.609.314**	**1.768.179**	**1.569.047**	**4.224.943**	**5.908.438**	**1.888.677**	**2.533.718**	**941.418**	**1.834.330**	**4.234.974**	**17.020.002**	**52.977.967**
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	**3.154.850**	**5.170.441**	**2.953.119**	**2.100.536**	**1.838.067**	**4.534.177**	**19.070.031**	**2.585.417**	**2.690.372**	**1.001.827**	**1.788.163**	**4.833.966**	**18.438.387**	**70.159.353**

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα ύψους € 1.731,2 εκατ. κατά την 31/12/2017 περιλαμβάνεται και το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ύψους € 1.612,3 εκατ. (31/12/2016: € 1.928,6 εκατ.). Στο κονδύλι «Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου» του ανωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται και οι λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης.

Τομείς δραστηριότητας στοιχείων εκτός Ισολογισμού	Χρηματο -πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία /Βιοτεχνία	Οικοδομικές /Κατασκευα-στικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλ-λευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτρο-φία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	751.722	377.922	988.474	25.090	60.280	200.935	1.526	-	56.790	8.668	128.067	170.715	198	**2.770.387**
Ενέγγυες Πιστώσεις	25	19.044	270	-	-	7.805	-	-	-	229	409	9.239	-	**37.021**
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	28.699	133.441	22.209	22.823	4.462	61.459	318	-	19.919	7.725	58.512	57.878	82.111	**499.557**
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	**780.446**	**530.408**	**1.010.953**	**47.914**	**64.742**	**270.199**	**1.844**	**0**	**76.709**	**16.622**	**186.988**	**237.832**	**82.309**	**3.306.965**
Εγγυητικές Επιστολές	588.494	369.102	1.094.577	21.579	150.944	211.728	4.044	-	77.585	10.295	98.448	196.820	302	**2.823.918**
Ενέγγυες Πιστώσεις	35	19.541	878	-	-	10.943	-	-	-	-	-	11.689	-	**43.086**
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	5.868	72.654	23.166	15.088	7.103	42.636	-	500	14.408	5.090	4.589	49.755	101.698	**342.554**
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	**594.397**	**461.297**	**1.118.621**	**36.667**	**158.047**	**265.307**	**4.044**	**500**	**91.993**	**15.385**	**103.037**	**258.264**	**102.000**	**3.209.558**

4.7 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΑ 7, γνωστοποιείται η επίδραση ή η πιθανή επίδραση που έχουν συμφωνίες για διακανονισμό χρηματοοικονομικών μέσων στη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου. Ειδικότερα, στις γνωστοποιήσεις περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

i. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων, που συμψηφίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 και το καθαρό ποσό που προκύπτει παρουσιάζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.
ii. Οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις International Swaps and Derivatives Association (ISDA) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ανεξάρτητα εάν αυτές συμψηφίζονται ή όχι στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Ο Όμιλος δεν έχει συμψηφίσει κανένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2017 και 31/12/2016, δεδομένου ότι τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση (i) δεν πληρούνται.

Οι πίνακες που ακολουθούν απεικονίζουν τα αναγνωρισθέντα στις 31/12/2017 και 31/12/2016 χρηματοοικονομικά μέσα, καθώς επίσης και την καθαρή επίδραση που θα επέφερε στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης η πλήρης εξάσκηση των δικαιωμάτων συμψηφισμού («καθαρό ποσό»). Οι εν λόγω πίνακες περιλαμβάνουν κυρίως τα εξής χρηματοοικονομικά στοιχεία: α) Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (IRSs), συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων σε ξένο νόμισμα (cross currency interest rate swaps), προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (fx forwards), συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps) και δικαιώματα προαίρεσης (options), για τα οποία υπάρχουν συμβάσεις ISDA και β) διατραπεζικά repos που καλύπτονται από Global Master Repurchase Agreement (GMRA).

31/12/2017	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	459.993	-	459.993	17.056	6.720	436.217
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	906.881	-	906.881	816.628	-	90.253
Σύνολο	**1.366.874**	**0**	**1.366.874**	**833.684**	**6.720**	**526.470**

31/12/2017	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	402.233	-	402.233	30.401	366.634	5.198
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	1.375.535	-	1.375.535	1.375.535	-	-
Σύνολο	**1.777.768**	**0**	**1.777.768**	**1.405.936**	**366.634**	**5.198**

31/12/2016	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	449.482	-	449.482	4.972	-	444.510
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	30.005	-	30.005	-	-	30.005
Σύνολο	**479.487**	**0**	**479.487**	**4.972**	**0**	**474.515**

31/12/2016	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	657.127	-	657.127	97.644	559.031	452
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	5.889.618	-	5.889.618	-	3.764	5.885.853
Σύνολο	**6.546.745**	**0**	**6.546.745**	**97.644**	**562.795**	**5.886.306**

4.8 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά την πιθανότητα απωλειών λόγω μεταβολής στο επίπεδο ή στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς, όπως είναι οι τιμές μετοχών, επιτοκίων ή συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας έχει εγκρίνει ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου αγοράς, η οποία εφαρμόζεται στον Όμιλο και περιγράφει τους βασικούς ορισμούς που αφορούν στη διαχείριση του κινδύνου αγοράς και καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκομένων μονάδων και στελεχών.

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζει σύγχρονες και ευρέως αποδεκτές τεχνικές για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, υπολογίζονται δείκτες ευαισθησίας, όπως η μέτρηση PV100 (δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων ισολογισμού έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων κατά 100 μ.β. σε όλα τα νομίσματα), καθώς και η Αξία σε Κίνδυνο (Value at Risk), η οποία ενσωματώνει το σύνολο των παραγόντων κινδύνου.

Για κάθε δραστηριότητα που ενέχει κίνδυνο αγοράς έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια ανά είδος κινδύνου, τα οποία ελέγχονται σε συστηματική βάση. Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αλλά καλύπτει το σύνολο των στοιχείων της Ενοποιημένης Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Η εκτίμηση Αξίας σε Κίνδυνο είναι η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής μείωσης (ζημίας) στην καθαρή τρέχουσα αξία ενός χαρτοφυλακίου, που μπορεί να συμβεί σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και για ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης (confidence level). Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζει τις ακόλουθες τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό του Value at Risk:

α) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% με ιστορικές παρατηρήσεις δυο ετών και ίση στάθμιση μεταξύ των παρατηρήσεων,

β) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% και με δεδομένα αγοράς στα οποία λαμβάνονται υπόψη με μεγαλύτερη βαρύτητα οι πρόσφατες παρατηρήσεις (μεταβλητότητες και συντελεστές συσχέτισης που υπολογίζονται με τη μεθοδολογία εκθετικής εξομάλυνσης, λ=0.94) και

γ) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk με τη χρήση μεταβλητοτήτων και συντελεστών συσχέτισης που αφορούν σε περίοδο κρίσης (Stressed Value at Risk), ώστε να εκτιμάται η δυνητική επίπτωση στις σημερινές θέσεις.
Ο υπολογισμός των μεταβλητοτήτων και του πίνακα συσχέτισης πραγματοποιείται σε ημερήσια βάση και αποστέλλεται από την εταιρεία RiskMetrics.

Η μεθοδολογία Value at Risk δεν μπορεί να καλύψει εκτίμηση οικονομικών απωλειών που μπορεί να προκύψουν από ακραίες συνθήκες αγοράς και γι' αυτό το λόγο οι μετρήσεις συνοδεύονται από έναν αριθμό σεναρίων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Τα σενάρια αυτά βασίζονται στους κύριους παράγοντες κινδύνου που μπορεί να επηρεάσουν την αξία των στοιχείων του ισολογισμού.

Ο Όμιλος εφαρμόζει πρόγραμμα εκ των υστέρων ελέγχου (back-testing) για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών της Τράπεζας, για τις εκτιμήσεις του μεγέθους Αξίας-σε-Κίνδυνο. Σε καθημερινή βάση συγκρίνεται η τιμή Value-at-Risk όπως αυτή υπολογίζεται, με την αντίστοιχη μεταβολή στην αξία του χαρτοφυλακίου, λόγω μεταβολής των τιμών της αγοράς.

Η τιμή Value-at-Risk στις 29/12/2017 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου € 0,5 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0,2 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,5 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2017, επιτυγχάνεται μείωση κατά € 0,2 εκατ. στη συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Η τιμή Value-at-Risk στις 31/12/2016 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου € 0,8 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0,4 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,8 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2016, επιτυγχάνεται μείωση κατά € 0,4 εκατ. στη συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Κατά το 2017 η τιμή Value-at-Risk του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου μειώθηκε λόγω της μείωσης σε θέσεις Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και της ταξινόμησης ομολόγων των θυγατρικών από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών στο Available for Sale.

Τα παραπάνω συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Ποσά σε € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο Συναλλαγών Ομίλου - Συνολικό VaR	VaR Επιτοκιακός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Μετοχών	VaR Συναλλαγ-ματικός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Εμπορευμάτων	Μείωση Λόγω Διαφοροποίησης Χαρτοφυλακίου
2017	0,5	0,2	0,0	0,5	0,0	-0,2
2016	0,8	0,4	0,0	0,8	0,0	-0,4

4.9 Κίνδυνος συναλλάγματος

Ο Όμιλος εκτίθεται στις επιδράσεις της μεταβολής των ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική του θέση και τις ταμειακές του ροές. Η Διοίκηση θέτει όρια στην έκθεση του Ομίλου στις μεταβολές του συναλλάγματος τα οποία παρακολουθούνται καθημερινά. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τη συναλλαγματική έκθεση του Ομίλου την 31/12/2017. Παρουσιάζονται σε λογιστικές αξίες τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις ανά νόμισμα, ενώ περιλαμβάνονται και οι θέσεις σε παράγωγα οι οποίες μειώνουν σημαντικά τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.201.192	20.842	5.633	298	3.447	217.829	1.449.240
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.997.596	55.713	23.643	5.676	39.881	25.249	2.147.758
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	437.890	-	22.049	-	-	54	459.993
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.499.824	-	-	-	-	-	1.499.824
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	88.874	-	-	-	-	1.379	90.253
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	40.273.630	2.396.516	40.916	51.402	1.514.170	442.896	44.719.530
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	-	-	-	-	-	23.109
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.036.015	40.613	-	-	-	127.175	2.203.803
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.111.912	7.619	1.744	94	1.886	13.615	2.136.869
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	911.933	21.712	2.100	78	127.679	777.917	1.841.419
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	**50.581.975**	**2.543.014**	**96.086**	**57.548**	**1.687.062**	**1.606.113**	**56.571.798**
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	11.340.671	69.647	296	-	1	24.470	11.435.086
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	(781.972)	538.579	1	92.156	364.585	188.884	402.233
Υποχρεώσεις προς πελάτες	40.008.251	1.454.220	103.646	987	14.154	1.133.994	42.715.252
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	435.277	-	-	-	-	-	435.277
Λοιπές υποχρεώσεις	941.948	2.328	406	-	12	14.975	959.670
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	512.283	54.627	2.149	288	7.395	835.352	1.412.094
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	**52.456.459**	**2.119.401**	**106.499**	**93.430**	**386.147**	**2.197.676**	**57.359.613**
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(1.874.484)**	**423.613**	**(10.412)**	**(35.882)**	**1.300.915**	**(591.563)**	**(787.813)**
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(653.640)**	**538.576**	**(22.048)**	**92.155**	**364.582**	**410.239**	**729.865**
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	**2.564.410**	**(949.080)**	**31.529**	**(57.134)**	**(1.701.559)**	**123.996**	**12.162**
Συνολική συναλλαγματική θέση	**36.286**	**13.110**	**(931)**	**(862)**	**(36.062)**	**(57.327)**	**(45.786)**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	65.117.765	3.059.525	83.365	99.115	2.148.299	1.476.380	71.984.448
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	67.369.809	1.614.161	110.830	933	96.807	2.128.152	71.320.691
Καθαρή θέση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(2.252.044)**	**1.445.364**	**(27.465)**	**98.182**	**2.051.493**	**(651.773)**	**663.757**
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(1.038.718)**	**26.820**	**0**	**0**	**(9.188)**	**588.493**	**(432.593)**
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	**3.302.487**	**(1.452.172)**	**25.314**	**(98.023)**	**(2.114.147)**	**114.397**	**(222.144)**
Συνολική συναλλαγματική θέση	**11.725**	**20.012**	**(2.151)**	**159**	**(71.842)**	**51.117**	**9.020**

4.10 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο Επιτοκιακός Κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος μίας αρνητικής επίπτωσης στην χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου, εξαιτίας της έκθεσής του σε μεταβολές στις αγορές επιτοκίων. Η αποδοχή, οριοθέτηση και κατάλληλη διαχείριση αυτού του κινδύνου θεωρείται αναπόσπαστο μέρος των τραπεζικών εργασιών και μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική πηγή κερδοφορίας και αύξησης της αξίας του Ομίλου.

Αλλαγές στις τιμές των επιτοκίων επηρεάζουν τα αποτελέσματα του Ομίλου, μεταβάλλοντας το καθαρό επιτοκιακό αποτέλεσμα, καθώς και την αξία άλλων εσόδων ή εξόδων ευαίσθητων σε μεταβολές επιτοκίων. Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν επίσης την αξία των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων, αφού η παρούσα αξία μελλοντικών χρηματοροών (και σε ορισμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι χρηματοροές) μεταβάλλεται όταν τα επιτόκια αλλάζουν. Συνεπώς, μία αποτελεσματική διαδικασία διαχείρισης κινδύνων, η οποία εκτιμά, παρακολουθεί και συντελεί στη διατήρηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσα σε αποδεκτά όρια (μέσω αποτελεσματικής αντιστάθμισης, όπου αυτή κρίνεται απαραίτητη), είναι επιτακτική για την χρηματοοικονομική ασφάλεια του Ομίλου.

Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζει πολιτική διαχείρισης επιτοκιακού κινδύνου που υιοθετεί τεχνικές αποτιμήσεων που βασίζονται στην Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος (Interest Rate Gap Analysis).

Σύμφωνα με αυτήν, τα στοιχεία απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατανέμονται σε χρονικές περιόδους ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη τους (περίπτωση στοιχείων σταθερού επιτοκίου), ή σύμφωνα με την ημερομηνία του επόμενου επαναπροσδιορισμού του επιτοκίου τους (περίπτωση στοιχείων κυμαινόμενου επιτοκίου).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το βαθμό έκθεσης του Ομίλου στον επιτοκιακό κίνδυνο, σύμφωνα με την Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος. Σε περιπτώσεις όπου για οποιεσδήποτε απαιτήσεις ή υποχρεώσεις δεν υπάρχει τακτή συμβατική ημερομηνία λήξης (ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί) ή ημερομηνία επαναπροσδιορισμού επιτοκίου (καταθέσεις όψεως ή ταμιευτηρίου), τότε αυτές κατατάσσονται στην χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Στον πίνακα, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται σε € με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες της 29/12/2017.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Ενεργητικό							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.399.201	14	73	-	-	49.952	1.449.240
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.002.832	31.222	89.068	231	-	24.406	2.147.759
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	35.614	38.023	16.605	-	-	11	90.253
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	156	1.476.088	23.579	1.499.824
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	31.467.947	7.088.177	4.244.039	1.258.282	532.615	128.470	44.719.529
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	-	-	-	-	23.109	-	23.109
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	28.335	456.917	727.125	157.916	531.937	301.573	2.203.803
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	303	278	10.021	11	-	2.126.256	2.136.869
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	**34.934.232**	**7.614.632**	**5.086.930**	**1.416.596**	**2.563.750**	**2.654.247**	**54.270.387**
Υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.254.038	121.057	55.491	4.004.500	-	-	11.435.086
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.099.190	4.888.822	5.478.770	144.827	51	103.591	42.715.252
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	27.420	407.857	-	-	-	-	435.277
Λοιπές υποχρεώσεις	120	2.281	13.547	35.187	27.173	881.362	959.670
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	**39.380.768**	**5.420.018**	**5.547.808**	**4.184.514**	**27.224**	**984.953**	**55.545.285**
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	**24.766**	**12.425**	**(208)**	**(5.718)**	**(1.156)**	**0**	**30.109**
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	**(4.421.769)**	**2.207.038**	**(461.087)**	**(2.773.637)**	**2.535.370**	**1.669.294**	**(1.244.789)**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	42.723.242	7.640.213	4.340.030	11.284.449	7.878.801	2.572.019	76.438.754
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	62.421.554	5.003.038	3.219.668	2.916.092	279.828	1.278.292	75.118.472
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(85.505)	(338.921)	(85.410)	-	-	-	(509.836)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	**(19.783.817)**	**2.298.254**	**1.034.952**	**8.368.357**	**7.598.973**	**1.293.727**	**810.447**

Παράλληλα, στον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς, ως μέγεθος εκτίμησης του επιτοκιακού κινδύνου, υπολογίζεται και η μεταβολή της καθαρής παρούσας αξίας των στοιχείων ενεργητικού – υποχρεώσεων, αναφορικά με μεταβολή των επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης (PV100).

Η Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος επιτρέπει την εκτίμηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσω του δείκτη "Επιτοκιακών Αποτελεσμάτων σε Κίνδυνο", ο οποίος εκφράζει την αρνητική επίπτωση στο προβλεπόμενο ετήσιο επιτοκιακό αποτέλεσμα από μια παράλληλη σε όλες τις διάρκειες μεταβολή των επιτοκίων σε όλα τα νομίσματα.

Τόσο για το PV100, όσο και για τα "Επιτοκιακά Αποτελέσματα σε Κίνδυνο", έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια, τα οποία ελέγχονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Επιπλέον, σε τακτά χρονικά διαστήματα υπολογίζεται η επίπτωση στην αξία του χαρτοφυλακίου ομολόγων, μιας μεταβολής στα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads) τόσο για τους εκδότες κρατικών ομολόγων (government issuers), όσο και για τους εταιρικούς εκδότες (corporate issuers).

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς αποτιμά πιθανές οικονομικές απώλειες αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης στις αγορές των επιτοκίων. Τα πιθανά σενάρια κρίσης περιλαμβάνουν έντονες μεταβολές στα επίπεδα των επιτοκίων, αλλαγές στην κλίση και το σχήμα των καμπυλών επιτοκίων, ή μεταβολές στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς.

4.11 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας συμβάλλει ουσιαστικά στην ικανότητα εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, χωρίς τον κίνδυνο να προκύψουν σημαντικές οικονομικές απώλειες.

Ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος αδυναμίας εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές γίνουν απαιτητές.

Στις μονάδες του Ομίλου εφαρμόζεται ενιαία Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας. Η πολιτική αυτή είναι σύμφωνη με διεθνώς εφαρμοσμένες πρακτικές και εποπτικές διατάξεις και είναι προσαρμοσμένη στις επιμέρους δραστηριότητες και οργανωτικές δομές του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς.

Η πολιτική αυτή περιγράφει τους βασικούς ορισμούς και μεθοδολογίες αποτίμησης του κινδύνου ρευστότητας, καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών και περιγράφει οδηγίες για το χειρισμό καταστάσεων κρίσης ρευστότητας. Για την ορθή διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς παρακολουθεί και διαχειρίζεται, μεταξύ άλλων, το ύψος, την ποιότητα και τη διάρθρωση / διασπορά των στοιχείων ρευστών διαθεσίμων, την ανάλυση των ταμειακών χρηματορροών που προκύπτουν από τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού (εισροές, εκροές) σε χρονικές περιόδους, τη διάρθρωση / διασπορά και το κόστος των πηγών χρηματοδότησης της, τη διάρθρωση / διασπορά και τη χρηματοδοτική ικανότητα των διαθέσιμων ενεχύρων της και τις ανάγκες χρηματοδότησης σε τοπικά και ξένα νομίσματα.

Η πολιτική επικεντρώνεται στις ανάγκες ρευστότητας που αναμένεται να προκύψουν για το χρονικό διάστημα μιας εβδομάδας και ενός μήνα, αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης ρευστότητας.

Επιπλέον, η πολιτική ορίζει και ένα Σχέδιο Διαχείρισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή σε περίπτωση κρίσης ρευστότητας. Μία τέτοια κρίση μπορεί να οφείλεται είτε σε συγκεκριμένο γεγονός που σχετίζεται με δραστηριότητες του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, είτε με τις γενικότερες συνθήκες των αγορών. Στο σχέδιο καταγράφονται συγκεκριμένες συνθήκες ενεργοποίησής του, καθώς και ενδείξεις αυξημένης ετοιμότητας.

Από το Νοέμβριο του 2014 ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εποπτεύεται απευθείας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος και υποβάλλει σε τακτική και περιοδική βάση μεγάλο εύρος εποπτικών αναφορών.

Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς υπολογίζει τους δείκτες "Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)" και "Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio)" σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση αντίστοιχα, όπως ορίζει ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Από την 1/1/2017 ισχύει σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία το όριο του πρώτου δείκτη ρευστότητας Liquidity Coverage Ratio στα επίπεδα του 80%. Ωστόσο, ο "Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)" δεν είναι κατάλληλος δείκτης κινδύνου ρευστότητας για Πιστωτικά Ιδρύματα τα οποία κάνουν χρήση του μηχανισμού παροχής έκτακτης ρευστότητας (ELA).

Επιπρόσθετα, τα πιστωτικά ιδρύματα βάσει της ευρωπαϊκής οδηγίας 2013/36 οφείλουν να διαθέτουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, διαδικασίες, πολιτικές και συστήματα που διασφαλίζουν την επαρκή παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας. Βάσει της Ευρωπαϊκής οδηγίας, η διεύθυνση διαχείρισης κινδύνων αγοράς και ρευστότητας υπέβαλε την Έκθεση για την Διαδικασία Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP) για τα έτη 2016 και 2017, η οποία εμπεριέχει τις διαδικασίες που διέπουν την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας καθώς και τα βασικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της τρέχουσας και μελλοντικής θέσης ρευστότητας της τράπεζας. Επιπλέον στα πλαίσια των διαδικασιών ICCAP και ILAAP εξετάστηκαν σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Testing) και αξιολογήθηκε η επίπτωσή τους επί της θέσης και επί των υποχρεωτικών δεικτών ρευστότητας.

Μέσα στο 2017 ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς μείωσε τη χρηματοδότηση από Κεντρικές Τράπεζες μέσω πωλήσεων ομολόγων EFSF και ESM του χαρτοφυλακίου της και διεύρυνσης των λοιπών πηγών χρηματοδότησης της, αυξάνοντας τις καταθέσεις της, αντλώντας κεφάλαια από τις αγορές μέσω διάθεσης νέων εκδόσεων καλυμμένων ομολογιών και αύξησης της δραστηριότητας σε συναλλαγές repo με μη αποδεκτά από την ΕΚΤ ενέχυρα.

Οι καταθέσεις του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς το 2017 αυξήθηκαν συνολικά κατά € 350,4 εκατ. ή 0,8%, καταγράφοντας ανοδική πορεία από τον Μάιο έως και το τέλος του έτους, με το συνολικό ποσό καταθέσεων στις 31/12/2017 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 42.715,3 εκατ. έναντι € 42.364,8 εκατ. το 2016.

Ο Όμιλος κατά τη διάρκεια του 2017 προχώρησε σε μείωση του μεγέθους του ενεργητικού του μέσω της πώλησης ομολόγων EFSF και ESM αξίας € 11.750,8 εκατ., στα πλαίσια του προγράμματος της ΕΚΤ ανταλλαγής και επαναγοράς χρεογράφων εκδοθέντων από ευρωπαϊκούς υπερεθνικούς οργανισμούς της ζώνης του ευρώ (EFSF / ESM Bond Exchange program).

Η προαναφερόμενη μείωση ομολόγων οδήγησε σε μείωση των συναλλαγών repo του Ομίλου με ενέχυρα EFSF ομόλογα κατά € 5.772,7 εκατ. (μηδενισμός υπόλοιπων συναλλαγών repo με EFSF στο τέλος του 2017). Παράλληλα, μέσα στο ίδιο έτος ο Όμιλος ανέπτυξε περαιτέρω τη δραστηριότητα του στην διατραπεζική αγορά repo με ενέχυρα χρεόγραφα μη αποδεκτά προς αναχρηματοδότηση από την ΕΚΤ με συναλλαγές ύψους € 1.271,7 εκατ., διαμορφώνοντας υπόλοιπα τέλους 2017 ύψους € 1.374,9 εκατ., εκ των οποίων συναλλαγές ύψους € 1.316,7 εκατ. πραγματοποιήθηκαν μέσω ενεχυρίασης ιδίων εκδόσεων τιτλοποιήσεων και καλυμμένων ομολογιών και € 58,2 εκατ. μέσω ενεχυρίασης εντόκων γραμματίων ελληνικού δημοσίου. Συνολικά, η άντληση κεφαλαίων μέσω διατραπεζικής αγοράς repo μειώθηκε το 2017 κατά συναλλαγές repo ύψους € 4.515,1 εκατ., διαμορφώνοντας υπόλοιπα ύψους € 1.374,9 εκατ. (2016: € 5.890,0 εκατ.).

Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2017 ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς προχώρησε στην έκδοση νέας σειράς καλυμμένων ομολογιών ύψους € 500,0 εκατ. και άντλησε ρευστότητα με τη διάθεση αυτής στην αγορά μέσω ιδιωτικών τοποθετήσεων ύψους € 370,0 εκατ. Η νέα έκδοση αύξησε την άντληση μακροπρόθεσμης ρευστότητας σε σχετικά χαμηλότερο κόστος, βοηθώντας την προσπάθεια μείωσης χρηματοδότησης από τον ELA και τη σταδιακή αποκατάσταση της πρόσβασης του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στις αγορές κεφαλαίων.

Όλες οι ανωτέρω μεταβολές συνέβαλαν στη μείωση της συνολικής άντλησης ρευστότητας από Κεντρικές Τράπεζες ύψους € 11.170,0 εκατ., με το συνολικό ποσό στις 31/12/2017 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 9.730,0 εκατ. έναντι € 20.900,0 εκατ. το 2016. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό έκτακτης ρευστότητας (ELA) ανήλθε σε ύψος € 5.700,0 εκατ. έναντι € 11.900,0 εκατ. στο τέλος του 2016, ενώ η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ ανήλθε σε ύψος € 4.030,0 εκατ. έναντι € 9.000,0 εκατ. το 2016.

Τέλος, η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση από την ΕΚΤ (TLTRO II) διατηρήθηκε αμετάβλητη σε σχέση με το τέλος του 2016, σε ποσό ύψους € 4.000,0 εκατ.

α) Ταμειακές ροές εκτός παραγώγων

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, οι πληρωτέες ταμειακές ροές από τον Όμιλο από χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων με βάση τις εναπομένουσες συμβατικές ημερομηνίες λήξης. Τα ποσά που αναφέρονται είναι οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές. Ο Όμιλος διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας βάσει των εκτιμώμενων μη προεξοφλημένων ταμειακών ροών. Υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα έχουν μετατραπεί σε ευρώ με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.195.130	52.190	12.493	4.097.874	94.452	11.452.139
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.374.011	4.889.394	5.534.061	228.626	2.569	43.028.661
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	20	2.087	6.708	415.994	70.201	495.011
Λοιπές υποχρεώσεις	25.280	80.433	76.949	97.421	731.728	1.011.811
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	**39.594.440**	**5.024.104**	**5.630.211**	**4.839.915**	**898.950**	**55.987.621**
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	**5.172.059**	**1.635.988**	**6.407.348**	**18.205.096**	**31.187.293**	**62.607.784**

Στις "Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα" στην χρονική ζώνη "έως 1 μήνα" εμφανίζονται η χρηματοδότηση μέσω ELA και η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, καθώς έχουν συμβατική λήξη εντός μιας εβδομάδας.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	31.734.086	6.926	3.669	2.753.329	18.729	34.516.737
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.676.914	4.833.889	3.231.656	182.936	103.626	39.029.021
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	2.499	-	2.499
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	53	140	725	102.338	-	103.256
Λοιπές υποχρεώσεις	1.046.856	82.543	63.842	97.223	281.834	1.572.298
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	**63.457.909**	**4.923.498**	**3.299.891**	**3.138.325**	**404.189**	**75.223.811**
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	**5.218.738**	**2.938.240**	**5.445.539**	**31.184.545**	**37.765.113**	**82.552.175**

β) Ταμειακές ροές παραγώγων

βi) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα του Ομίλου που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης συναλλάγματος, δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και β) παράγωγα επιτοκίου: συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίων, εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου, λοιπά συμβόλαια επιτοκίων, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των παραγώγων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του Ομίλου που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι την λήξη τους βάσει του συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου	(7)	(125)	1.023	7.754	2.810	11.455
Σύνολο	**(7)**	**(125)**	**1.023**	**7.754**	**2.810**	**11.455**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου	(307)	286	253	8.562	4.793	13.586
Σύνολο	**(307)**	**286**	**253**	**8.562**	**4.793**	**13.586**

βii) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα του Ομίλου που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων, β) παράγωγα επιτοκίου: διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και γ) δικαιώματα προαίρεσης.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου (ενεργητικού και υποχρεώσεις) που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι την λήξη τους βάσει του συμβολαίου. Οι συνολικές εκροές και συνολικές εισροές για κάθε κατηγορία παραγώγου και ομάδας ληκτότητας γνωστοποιούνται ως μη προεξοφλημένες ροές βάσει συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.268.488)	(995.455)	(1.189.514)	(314.929)	-	(3.768.386)
Εισροή	1.274.388	1.014.033	1.219.974	277.163	-	3.785.558

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(974.044)	(882.527)	(1.309.373)	(922.162)	(49.329)	(4.137.436)
Εισροή	967.294	845.104	1.231.633	806.276	39.448	3.889.755

βiii) Στοιχεία εκτός Ισολογισμού

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	138.674	83.084	502.608	2.040.840	5.182	**2.770.387**
Ενέγγυες Πιστώσεις	17.356	10.862	8.803	-	-	**37.021**
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	44.244	15.730	225.062	135.865	78.656	**499.557**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	62.694	99.741	555.309	2.100.523	5.651	**2.823.918**
Ενέγγυες Πιστώσεις	21.727	10.406	10.953	-	-	**43.086**
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	33.989	16.882	129.459	94.960	67.265	**342.554**

4.12 Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, ο Όμιλος μεταβιβάζει το σύνολο ή μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εάν και μόνο εάν (α) μεταβιβάζει τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή (β) διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αλλά αναλαμβάνει συμβατική υποχρέωση να καταβάλει τις ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες σε μία συμφωνία.

Ο Όμιλος, στο πλαίσιο της συνήθους δραστηριότητάς του, μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε τρίτους ή σε οχήματα ειδικού σκοπού, τα οποία όμως δεν αποαναγνωρίζονται από την Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς ο Όμιλος διατηρεί έκθεση στους κινδύνους και στα οφέλη που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία ενεργητικού. Σημειώνεται ότι, ο Όμιλος δεν έχει μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία να αποτυπώνονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις στο βαθμό της συνεχιζόμενης συμμετοχής του.

Ακολουθούν πίνακες όπου παρουσιάζεται η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβασθεί και συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στο σύνολό τους στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τα εν λόγω στοιχεία:

31/12/2017	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.473.151	-	-	1.343.564	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.503.108	-	67.618	974.559	-	56.592
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (προ προβλέψεων)	30.211.662	66.616	2.451.785	8.395.220	64.489	1.317.349
Χρεωστικοί τίτλοι	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	**33.187.921**	**66.616**	**2.519.403**	**10.713.343**	**64.489**	**1.373.941**

31/12/2016	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.102	-	-	5.666	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.261.056	-	-	871.283	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (προ προβλέψεων)	33.639.604	5.808.236	-	12.751.076	1.493.447	-
Χρεωστικοί τίτλοι	13.198.918	-	5.975.989	13.114.834	-	5.772.518
Σύνολο	**48.107.680**	**5.808.236**	**5.975.989**	**26.742.859**	**1.493.447**	**5.772.518**

Τιτλοποίηση απαιτήσεων

Ο Όμιλος τιτλοποιεί στεγαστικά, επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια, καθώς και πιστωτικές κάρτες και ανοικτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού, πλήρως ενοποιούμενων από την Τράπεζα, με σκοπό την άντληση ρευστότητας. Οι εν λόγω εταιρείες ειδικού σκοπού έχουν προβεί σε έκδοση τίτλων. Ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ως εκ τούτου δεν προβαίνει στην αποαναγνώρισή τους από την Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Άντληση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος και πράξεις repo

Ο Όμιλος αντλεί ρευστότητα από το Ευρωσύστημα μέσω ενεχυρίασης τίτλων. Επίσης προβαίνει σε συμφωνίες επαναγοράς τίτλων. Οι εν λόγω τίτλοι δεν αποαναγνωρίζονται από τον ισολογισμό, καθώς ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις αποδόσεις των τίτλων.

4.13 Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

α) Χρηματοοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις λογιστικές και εύλογες αξίες για τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Στοιχεία Ενεργητικού	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.147.758	1.663.631	2.147.773	1.663.631
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	44.719.530	49.707.608	43.860.463	48.668.273
- Δάνεια προς ιδιώτες	16.737.738	18.189.890	16.518.075	17.963.574
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	26.250.594	29.453.106	25.611.190	28.640.070
- Δάνεια Δημοσίου τομέα	1.731.198	2.064.612	1.731.198	2.064.628
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	13.246.257	22.586	13.471.242
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	90.253	30.005	90.254	30.005
Διακρατούμενα ως τη λήξη χρεόγραφα	-	6.634	-	6.634

Υποχρεώσεις	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	11.435.086	27.020.940	11.435.086	27.020.940
Υποχρεώσεις προς πελάτες	42.715.252	42.364.829	42.715.252	42.364.829
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	435.277	69.515	407.930	56.520
Υποχρεώσεις προς χρηματοδοτικές μισθώσεις	72.542	356.400	72.542	355.902

Η εύλογη αξία κατά την 31/12/2017 των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, των συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών, των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα, των υποχρεώσεων προς πελάτες και των υποχρεώσεων προς χρηματοδοτικές μισθώσεις που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος δεν διαφέρει ουσιωδώς από την αντίστοιχη λογιστική, καθώς πρόκειται κατά κανόνα για βραχυπρόθεσμες συναλλαγές που φέρουν επιτόκια αγοράς. Τα επιτόκια αναπροσαρμόζονται τακτικά και λόγω της μικρής διάρκειάς τους προεξοφλούνται με το χωρίς κίνδυνο επιτόκιο.

Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη προσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι εύλογες αξίες των χρεογράφων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους βασίζονται σε τιμές που καθορίζονται από την αγορά. Όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθορισθεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model).

Η εύλογη αξία των πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όπου αυτές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθοριστεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά (λήξη, απόδοση) ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών.

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζεται η κατάταξη της εύλογης αξίας στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται στο αποσβέσιμο κόστος με βάση τα επίπεδα ιεράρχησης του Δ.Π.Χ.Α 13 κατά την 31/12/2017 και 31/12/2016:

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2017	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	43.860.463	**43.860.463**
-Δάνεια προς ιδιώτες	-	16.518.075	**16.518.075**
-Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	25.611.190	**25.611.190**
-Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	1.731.198	**1.731.198**
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	22.586	-	**22.586**
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	407.930	-	**407.930**

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	48.668.273	**48.668.273**
-Δάνεια προς ιδιώτες	-	17.963.574	**17.963.574**
-Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	28.640.070	**28.640.070**
-Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	2.064.628	**2.064.628**
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.471.242	-	**13.471.242**
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	56.520	-	**56.520**

β) Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται σε εύλογες αξίες

Εύλογη αξία είναι η τιμή στην οποία θα πωληθεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή στην οποία θα μεταφερθεί μια υποχρέωση μεταξύ αντισυμβαλλομένων μερών υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης.

Το Δ.Π.Χ.Α. 13 ιεραρχεί τις μεθόδους αποτίμησης σε 3 κατηγορίες. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη παρατηρήσιμα δεδομένα στις αποτιμήσεις του όποτε αυτό είναι εφικτό. Οι παρατηρήσιμες πληροφορίες αναφέρονται σε στοιχεία της αγοράς που προκύπτουν από ανεξάρτητες πηγές. Οι μη παρατηρήσιμες πληροφορίες αντανακλούν τις εκτιμήσεις του Ομίλου για την αγορά. Αυτές οι δύο διαφορετικές πηγές πληροφόρησης έχουν δημιουργήσει τα παρακάτω επίπεδα προσδιορισμού της εύλογης αξίας:

1ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται βάσει εισηγμένων χρηματιστηριακών τιμών (άνευ προσαρμογών) σε οργανωμένες αγορές για πανομοιότυπα στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μετοχές και ομόλογα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστήρια ή σε χρηματαγορές, καθώς και παράγωγα, όπως futures.

2ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών εκτός των εισηγμένων χρηματιστηριακών τιμών που περιλαμβάνονται στο Επίπεδο 1, που θεωρούνται άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμες. Το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC) και ομόλογα, η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε καμπύλες επιτοκίων ή τιμές οι οποίες είναι παρατηρήσιμες και δεν ανήκουν στο Επίπεδο 1.

3ο Επίπεδο

Η αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Το Επίπεδο 3 περιλαμβάνει μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, επενδύσεις σε ακίνητα, καθώς και συγκεκριμένες μετοχές και άλλους τίτλους μεταβλητής απόδοσης. Οι μετοχές και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα του Επιπέδου 3 δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά ή δεν υπάρχουν άλλες παρατηρήσιμες τιμές για να προσδιοριστεί η εύλογη αξία τους. Ειδικότερα:

Μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των εν λόγω μετοχών χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτά μοντέλα και τεχνικές αποτίμησης, κατά περίπτωση, όπως: μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, υπολογισμού των δικαιωμάτων προαίρεσης, συγκρίσιμες συναλλαγές, εκτιμήσεις της εύλογης αξίας στοιχείων ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και καθαρή αξία του ενεργητικού και των μεριδίων. Ο Όμιλος, με βάση την πρότερη εμπειρία του, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου κριθεί απαραίτητο, τις σχετικές αξίες προκειμένου να απεικονίζονται οι τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν.

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Στο Επίπεδο 3 των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνονται ενσωματωμένα παράγωγα μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων.

Τα εν λόγω παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα παρακολουθούνται στην εύλογη αξία. Η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται βάσει τεχνικών αποτίμησης με βασικές παραμέτρους: α) την υποκείμενη μετοχή, β) τη διακύμανση της υποκείμενης μετοχής, γ) τα επιτόκια και δ) τα πιστωτικά περιθώρια.

Επενδυτικά ακίνητα

Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτές μέθοδοι αποτίμησης από ανεξάρτητους εκτιμητές, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην Ενότητα 2.21 «Επενδύσεις σε ακίνητα». Για τα επενδυτικά ακίνητα του Ομίλου δεν διενεργήθηκε ανάλυση ευαισθησίας λόγω του σημαντικού αριθμού των ακινήτων και των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους. Η κίνηση των επενδύσεων σε ακίνητα του Επιπέδου 3 αποτυπώνεται στη Σημείωση 29.

Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία στα τρία προαναφερόμενα επίπεδα:

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2017	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	445.532	14.461	**459.993**
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	11.065	-	-	**11.065**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	23.579	-	1	**23.579**
- Λοιπά Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	-	1.465.180	-	**1.465.180**
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση (AFS)				
- Ομόλογα	583.768	135.766	-	**719.534**
- Έντοκα γραμμάτια	1.148.569	34.127	-	**1.182.696**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	99.918	41.952	159.703	**301.573**
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	377.292	24.941	**402.233**

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	443.481	6.001	**449.482**
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	8.428	146.260	-	**154.688**
- Έντοκα γραμμάτια	28.943	-	-	**28.943**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	10.229	-	-	**10.229**
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση (AFS)				
- Ομόλογα	459.995	260.494	-	**720.489**
- Έντοκα γραμμάτια	1.684.750	37.303	-	**1.722.053**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	75.839	37.415	184.451	**297.704**
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	657.127	-	**657.127**

Ο Όμιλος εξετάζει τη μεταφορά μεταξύ των επιπέδων ιεράρχησης της εύλογης αξίας στο τέλος της κάθε περιόδου αναφοράς.

Σημειώνεται ότι για τα κονδύλια ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία την 31/12/2017 και την 31/12/2016, δεν υπήρχαν μεταφορές από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2 και αντίστροφα.

Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων - απαιτήσεων, υποχρεώσεων, καθώς και των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του Επιπέδου 3 κατά την 31/12/2017 και 31/12/2016.

Κίνηση στοιχείων Επιπέδου 3 (χρήση 2017)	Παράγωγα χρηματοοικο-νομικά μέσα - απαιτήσεις	Παράγωγα χρηματοοικο-νομικά μέσα - υποχρεώσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	6.001	-	184.451
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	(294)
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	8.460	24.941	1
-Από αποτίμηση	8.460	24.941	1
-Από αποαναγνώριση	-	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	-	(19.499)
Αγορές	-	-	1.854
Μόνιμη απομείωση	-	-	(2.000)
Διαθέσεις	-	-	(2.337)
Μεταφορά προς το Επίπεδο 3	-	-	3.424
Μεταφορά στα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	-	(5.896)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	-	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2017	**14.461**	**24.941**	**159.704**

Κίνηση στοιχείων Επιπέδου 3 (χρήση 2016)	Παράγωγα χρηματοοικο νομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2016	2.197	230.950
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	3.804	-
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	3.804	-
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	(156)
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	(156)
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-
Αγορές	-	23.142
Μόνιμη απομείωση	-	(2.900)
Διαθέσεις	-	(68.246)
Μεταφορά προς το Επίπεδο 3	-	9.264
Μεταφορά από το Επίπεδο 3	-	(3.752)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	(3.851)
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2016	**6.001**	**184.451**

Η ανάλυση ευαισθησίας του 3ου επιπέδου των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων – απαιτήσεων/υποχρεώσεων παρουσιάζεται στους κάτωθι πίνακες:

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης:	31/12/2017	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(37.304)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	3.281	(2.675)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	2.472	(2.457)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	17.225	633

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης:	31/12/2016	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(26.871)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	6.756	(4.966)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	18.008	(2.612)

Θεωρώντας μεταβολές της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/- 5%, των διακυμάνσεων της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/-10%, των επιτοκίων κατά +/- 10 μονάδων βάσης και των πιστωτικών περιθωρίων κατά +/- 100 μονάδων βάσης, η μεταβολή στην εύλογη αξία των ενσωματωμένων παραγώγων σε σχέση με την εύλογη αξία τους την 31/12/2017, θα κυμανθεί μεταξύ περίπου +23% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και -19% των μη ευνοϊκών αλλαγών για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις και αντίστοιχα μεταξύ περίπου -10% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και +10% των μη ευνοϊκών αλλαγών για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις.

Η εκτίμηση της μεταβολής της αξίας των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του επιπέδου 3 προσεγγίστηκε με διάφορες μεθόδους, όπως:

- την καθαρή αξία του ενεργητικού (NAV),
- την προεξόφληση των μελλοντικών μερισμάτων λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις του εκδότη και το σχετικό κόστος κεφαλαίου,
- τις τιμές κλεισίματος αντίστοιχων διαπραγματεύσιμων κατηγοριών μετοχών ή δεικτών ομοειδών εισηγμένων εταιρειών,
- την αναμορφωμένη καθαρή θέση λαμβάνοντας υπόψη τις εύλογες αξίες των στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και των σχετικών παρατηρήσεων των ορκωτών ελεγκτών της εταιρείας.

Επίσης, έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες που ενδέχεται να αναπροσαρμόζουν τις αξίες αυτές, όπως ο κλάδος και το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι εταιρείες, οι τρέχουσες εξελίξεις αλλά και οι προοπτικές. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος, βάσει της πρότερης εμπειρίας του, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου αυτό κριθεί απαραίτητο, τις αξίες έτσι ώστε να εκτιμηθούν οι ενδεχόμενες μεταβολές.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων από διακοπτόμενες δραστηριότητες που αποτιμώνται σε εύλογη αξία την 31/12/2017:

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2017	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	688	-	**688**
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	-	51.549	-	**51.549**
- Έντοκα γραμμάτια	25.074	-	-	**25.074**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	-	-	**0**
- Λοιπά Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	-	-	-	**0**
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση (AFS)				
- Ομόλογα	-	237.527	-	**237.527**
- Έντοκα γραμμάτια	15.072	-	-	**15.072**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	1	287	**289**
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	499	-	**499**

4.14 Υπηρεσίες θεματοφυλακής

Ο Όμιλος παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής προς τρίτους για πλήθος χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν διαδικασίες όπως φύλαξη αξιών, εκκαθάριση χρηματιστηριακών συναλλαγών επί αξιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, διενέργεια εταιρικών πράξεων, είσπραξη εισοδήματος κτλ, για λογαριασμό ιδιωτών, εταιρειών και θεσμικών επενδυτών. Τα εν λόγω χρηματοοικονομικά προϊόντα προς φύλαξη, καθώς και το έσοδο που προκύπτει από αυτά για τους τρίτους, δεν αποτελούν ιδιοκτησία του Ομίλου και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες ενέχουν μόνο λειτουργικούς κινδύνους καθώς ο Όμιλος δεν παρέχει καμία εγγύηση στους κατόχους των περιουσιακών στοιχείων για την απόδοση των τοποθετήσεών τους και συνεπώς δε διατρέχει κανένα πιστωτικό κίνδυνο αναφορικά με τις ανωτέρω υπηρεσίες.

4.15 Κεφαλαιακή επάρκεια

Ο Όμιλος έχει συμμορφωθεί από την 1η Ιανουαρίου 2014 με το ρυθμιστικό πλαίσιο "CRD IV" (εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ από την Ε.Ε.), όπως αυτή αποτυπώθηκε στην οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD) και στον Κανονισμό 575/2013 (CRR). Η οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο απαιτεί από κάθε Τραπεζικό Όμιλο να διαθέτει σε ενοποιημένη βάση ένα ελάχιστο επίπεδο εποπτικών ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, βάσει του άρθρου 92 του CRR, διαμορφώνονται ως εξής:

- Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1 ratio): 4,5%
- Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio): 6%
- Συνολικός Δείκτης Κεφαλαίου (CAD ratio): 8%.

Από τις 4/11/2014, στο πλαίσιο λειτουργίας του SSM, ο Όμιλος υπόκειται στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ.

Με την ολοκλήρωση της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP) για το 2017, η ΕΚΤ γνωστοποίησε στον Όμιλο Πειραιώς τη συνολική κεφαλαιακή του απαίτηση, η οποία ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2018.

Σύμφωνα με τη σχετική απόφαση, η Τράπεζα Πειραιώς οφείλει να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση, συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ύψους 13,625% (2017: 13,000%), ο οποίος περιλαμβάνει: α) τις ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα Ι της Βασιλείας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 92(1) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, β) τις επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό τον Πυλώνα ΙΙ της Βασιλείας βάσει του άρθρου 16(2) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, και γ) το μεταβατικό απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, το οποίο για το 2018 έχει οριστεί στο 1,875%.

Οι βασικοί στόχοι του Ομίλου σχετικά με τη διαχείριση της κεφαλαιακής του επάρκειας είναι:

- η συμμόρφωση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων, σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο
- η διαφύλαξη της δυνατότητας του Ομίλου να συνεχίσει απρόσκοπτα τις δραστηριότητές του, έτσι ώστε να προσφέρει αποδόσεις και οφέλη στους μετόχους και να διασφαλίσει την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων
- η διατήρηση μίας ισχυρής και σταθερής κεφαλαιακής βάσης, η οποία να στηρίζει τα επιχειρηματικά σχέδια της Διοίκησης του Ομίλου και
- η διατήρηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών,πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών για την επαρκή κάλυψη των εποπτικών του αναγκών, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα κύρια μεγέθη της κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς για την 31/12/2016 και την 31/12/2017, όπως υπολογίστηκαν βάσει των κανόνων του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και μετά την εφαρμογή, όπου αυτό απαιτείται, των μεταβατικών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μετοχικό κεφάλαιο	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	13.074.688	13.074.688
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	2.040.000	2.040.000
Μείον: Ίδιες μετοχές	(379)	(842)
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	79.467	(7.877)
Τακτικό αποθεματικό και λοιπά αποθεματικά	(68.445)	(57.968)
Αποτελέσματα εις νέον	(8.326.871)	(8.004.333)
Δικαιώματα μειοψηφίας	125.782	160.115
Μείον: Άυλα πάγια στοιχεία	(310.267)	(282.036)
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων	(1.523.206)	(539.077)
Μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 Capital)	**7.710.725**	**9.002.626**
Υβριδικά κεφάλαια	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των βασικών ιδίων κεφαλαίων	-	-
Μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 Capital) (A)	**7.710.725**	**9.002.626**
Υποχρεώσεις από μειωμένης εξασφάλισης δάνεια	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	-	-
Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφάλαιων (B)	**0**	**0**
Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (A) + (B)	**7.710.725**	**9.002.626**
Σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	**50.985.761**	**53.237.589**
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1 Capital ratio)	**15,1%**	**16,9%**
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (T1 Capital ratio)	**15,1%**	**16,9%**
Συνολικός δείκτης κεφαλαίου (Total capital ratio)	**15,1%**	**16,9%**

Τα Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια και το Σύνολο του Σταθμισμένου έναντι των Κινδύνων Ενεργητικού της 31/12/2016, που δημοσιεύθηκαν στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις που περιλαμβάνονται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση της χρήσεως από 1η Ιανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2016, αναμορφώθηκαν (μειώθηκαν) χωρίς σημαντική επίπτωση στο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (μείωση 4 μονάδες βάσης), λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα του διενεργηθέντος ελέγχου των εποπτικών αρχών (SSM).

Με ημερομηνία αναφοράς την 31η Δεκεμβρίου 2017, οι ανωτέρω δείκτες υπερκαλύπτουν τις εποπτικές απαιτήσεις και επιβεβαιώνουν την ισχυρή κεφαλαιακή βάση του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς.

2018 EBA EU-Wide Stress Test

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), σε συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM), παρουσίασε στις 31 Ιανουαρίου 2018 την Πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης (stress test) για το 2018, η οποία έχει σχεδιαστεί ώστε να παρέχει στους επόπτες, τις τράπεζες και τους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς της αγοράς ένα κοινό αναλυτικό πλαίσιο μέσω του οποίου θα μπορεί σε τακτή βάση να συγκρίνεται και να αξιολογείται η αντοχή των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους κλυδωνισμούς και τα σοκ που προέρχονται από το οικονομικό τους περιβάλλον. Είναι η πρώτη φορά που ενσωματώνονται στο τεστ όσα ορίζονται στο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 (Δ.Π.Χ.Α. 9). Δεν συμπεριλήφθηκαν κατώτατα όρια αποδοχής ή απόρριψης κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς τα αποτελέσματα από την άσκηση έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να εισαχθούν στη Διαδικασία Εποπτικής Εξέτασης & Αξιολόγησης (SREP).

Η άσκηση του 2018 πραγματοποιείται σε δείγμα τραπεζών που καλύπτουν σε γενικές γραμμές ένα ποσοστό της τάξης του 70% του τραπεζικού τομέα που δραστηριοποιείται στη ζώνη του Ευρώ, με τις τέσσερεις συστημικές ελληνικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας Πειραιώς, να συμμετέχουν στην άσκηση του 2018. Η άσκηση του 2018 πραγματοποιείται στο υψηλότερο επίπεδο ενοποίησης. Η άσκηση διενεργήθηκε στη βάση των πραγματικών μεγεθών όπως αυτά διαμορφώθηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 2017, με την παραδοχή ενός στατικού ισολογισμού ενώ τα διάφορα σενάρια θα εφαρμοστούν σε μία περίοδο 3 ετών από το 2018 ως το 2020.

Η μεθοδολογία της άσκησης του 2018 δημοσιεύτηκε το Νοέμβριο του 2017 και αναμένεται να εφαρμοστεί τόσο στα βασικά σενάρια όσο και στα δυσμενή σενάρια της άσκησης. Το βασικό σενάριο ακολουθεί τα μεγέθη που αναμένονταν βάση της πρόβλεψης του Δεκεμβρίου, όπως αυτά δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB), ενώ το δυσμενές σενάριο υποθέτει ότι λαμβάνει χώρα πλήθος συστημικών κινδύνων, οι οποίοι επί του παρόντος φαίνονται να αντιπροσωπεύουν τις κυριότερες απειλές αποσταθεροποίησης του τραπεζικού τομέα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο της άσκησης του 2018, οι μακροοικονομικές παράμετροι που ανακοινώθηκαν για την Ελλάδα είναι αρκετά ηπιότερες συγκρινόμενες με αυτές οι οποίες εφαρμόστηκαν από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών στο τεστ αντοχής του 2015 (επονομαζόμενο και ως «Ελληνική Συνολική Αξιολόγηση 2015»). Για παράδειγμα, ο σωρευτικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ την τριετία στο βασικό σενάριο της άσκησης του 2018 διαμορφώνεται στο 7,3% έναντι του –0,9% της άσκησης του 2015 για την Ελλάδα, ενώ οι αντίστοιχες μεταβολές για το δυσμενές σενάριο διαμορφώνονται στο -3,2% για την άσκηση του 2018 έναντι του -6,9% για την άσκηση του 2015. Επιπροσθέτως, οι σωρευτικές μεταβολές στις τιμές τριετίας που αφορούν τα οικιστικά ακίνητα στο βασικό σενάριο της άσκησης του 2018 εκτιμώνται στο 1,0% έναντι του -13,5% της άσκησης του 2015, ενώ οι αντίστοιχες μεταβολές για το δυσμενές σενάριο διαμορφώθηκαν στο -16,6% για την άσκηση του 2018, έναντι -24,4% για την άσκηση του 2015.

Η άσκηση προσομοίωσης του 2018 καλύπτει τις δραστηριότητες της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. σε ενοποιημένο επίπεδο, περιλαμβάνοντας όλες τις θυγατρικές και τα υποκαταστήματα, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στην αλλοδαπή. Η άσκηση προσομοίωσης του 2018 καλύπτει τους κινδύνους σε διάφορα επίπεδα, από χαρτοφυλάκια και οφειλέτες, μέχρι ανοίγματα και συναλλαγές. Όλες οι διαθέσιμες κατηγορίες κινδύνων βάση της μεθοδολογίας που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών στην άσκηση προσομοίωσης του 2018 καλύπτονται από τα αποτελέσματα του τεστ αντοχής της Τράπεζας, περιλαμβανομένων του καθαρού ενιαίου εσόδου, του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου συναλλασσόμενου και λοιπών λειτουργικών κινδύνων, καθώς και άλλους κεφαλαιακούς κινδύνους και κινδύνους που αφορούν τα αποτελέσματα.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας CET-1 (phased-in) της Τράπεζας για την 31 Δεκεμβρίου 2017 διαμορφώνονταν στο 15,1%, και τα συνολικά σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού ανέρχονταν στα 51 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε αναπροσαρμοσμένη βάση (αφού συμπεριληφθούν οι επιπτώσεις της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 που ανήλθαν στο 1,6 δισεκατομμύριο ευρώ, εφαρμόζοντας τις μεταβατικές ρυθμίσεις για σκοπούς εποπτικών κεφαλαίων (transitional arrangements) της τάξης του 5% για το 2018), ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας CET-1 διαμορφώθηκε στο 14,9% την 1η Ιανουαρίου 2018, μέγεθος το οποίο αποτελεί το σημείο έναρξης για την άσκηση του 2018. Ο ελάχιστος δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) είναι 4,5% και ο δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio) 6,0%, ενώ ο Συνολικός δείκτης Κεφαλαίου (CAD) είναι 8,0%. Ο αντίστοιχος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας CET-1 που αποτέλεσε το σημείο έναρξης για την άσκηση του 2015 που είχε ως ημερομηνία αναφοράς την 30 Ιουνίου 2015, είχε διαμορφωθεί στο 10,8% (4,1 μονάδες αρνητική διαφορά). Τέλος, η άσκηση του 2015 ενσωμάτωσε ένα μέρος που αφορούσε τη διαδικασία Ελέγχου Ποιότητας Στοιχείων Ενεργητικού (AQR), κάτι το οποίο δεν επαναλήφθηκε στην άσκηση του 2018.

Τα αποτελέσματα που αφορούν τις Ευρωπαϊκές τράπεζες αναμένονται να ανακοινωθούν τον Νοέμβριο 2018, ενώ, οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες θα υποβληθούν στην ίδια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test) σύμφωνα με τα σενάρια και τις μεθοδολογίες της ΕΒΑ, ωστόσο προκειμένου η άσκηση να ολοκληρωθεί πριν από τη λήξη του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής του ESM για την Ελλάδα, το χρονοδιάγραμμα εργασιών θα επιταχυνθεί και τα αποτελέσματα αναμένεται να δημοσιευτούν τον Μάιο του 2018.

4.16 Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου

Για τον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, λαμβάνονται υπόψη οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις οικείες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α. Κατά την 31/12/2017, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου ανέρχονταν σε € 6.542,8 εκατ. (31/12/2016: € 5.318,3 εκατ.).

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος προβαίνει στην επανεκτίμηση της αξίας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, γεγονός που είναι πιθανό να οδηγήσει στη μεταβολή του υπολοίπου τους στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και κατά επέκταση να επιδράσει στον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.

Με βάση την ισχύουσα οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις («CRD IV»), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που αναγνωρίζονται με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. και στηρίζονται στη μελλοντική κερδοφορία του Ομίλου, αφαιρούνται από το Δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 («CET1») εάν υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια. Σύμφωνα όμως με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, μετά την ψήφιση και του Ν.4465/2017, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, καθώς και από τις λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, σε απαίτηση (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Βασική προϋπόθεση για τη μετατροπή είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας βάσει Δ.Π.Χ.Α., ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων») του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν οι εγκριθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα υποχρεούνται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Παράλληλα, προβλέπεται 20ετής απόσβεση των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των ΑΦΑ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, διαχωρίζοντας τις λογιστικές από τις οριστικές διαγραφές δανείων και πιστώσεων.

Κατά την 31/12/2017, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου, που πληρούσαν τα κριτήρια των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων ανέρχονταν σε € 4.013,0 εκατ., εκ των οποίων ποσό € 1.325,7 εκατ. αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2.687,3 εκατ. τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, συμπεριλαμβανομένων των συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση από την αντίστοιχη φορολογική βάση.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς και η ενδεχόμενη μετατροπή τους σε απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (Tax Credits) μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από: α) τη μελλοντική μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος, β) την δυσμενή αλλαγή των κανονισμών που διέπουν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια και γ) την τυχόν δυσμενή αλλαγή στην ερμηνεία των προαναφερθέντων τροποποιήσεων της νομοθεσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην περίπτωση όπου κάποιος από τους ανωτέρω κινδύνους λάβει χώρα, αυτό πιθανόν θα έχει δυσμενή επίπτωση στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων του Ομίλου.

5 Ανάλυση κατά τομέα

α) Επιχειρηματικοί Τομείς

Ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει τους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

Λιανική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών που απευθύνονται σε νοικοκυριά, καθώς και σε μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (καταθέσεις, χορηγήσεις, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών που απευθύνονται σε μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς επίσης και σε ναυτιλιακές εταιρείες, οι οποίες εξυπηρετούνται από κεντρικές υπηρεσίες, λόγω των εξειδικευμένων αναγκών τους (καταθέσεις, χορηγήσεις, ομολογιακά δάνεια, χρηματοδότηση έργων, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Επενδυτική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες επενδυτικής τραπεζικής της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών (συμβουλευτικές και επενδυτικές υπηρεσίες, αναδοχές, χρηματιστηριακές συναλλαγές κ.α.).

Διαχείριση Κεφαλαίων και Treasury – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες διαχείρισης περιουσίας τρίτων, καθώς και για ίδιο λογαριασμό, της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών (εργασίες wealth management, αμοιβαία κεφάλαια, διαχείριση διαθεσίμων).

Λοιποί Τομείς – Οι λοιποί τομείς περιλαμβάνουν εργασίες της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών που δεν συμπεριλαμβάνονται σε κάποιον από τους προηγούμενους τομείς (εργασίες κεντρικών υπηρεσιών, δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων, δραστηριότητες πληροφορικής κ.α.).

Με βάση το ΔΠΧΑ 8, ο καθορισμός των επιχειρηματικών τομέων προκύπτει από τις εσωτερικές αναφορές που αποστέλλονται στην Εκτελεστική Επιτροπή, βάσει των οποίων παρακολουθείται και αξιολογείται η απόδοση του κάθε τομέα. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν η εξέλιξη των μεγεθών και των αποτελεσμάτων ανά τομέα.

Παρατίθεται ανάλυση των αποτελεσμάτων και των λοιπών στοιχείων κατά επιχειρηματικό τομέα του Ομίλου:

1/1-31/12/2017	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Όμιλος
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.180.553	449.531	818	228.739	(189.360)	**1.670.281**
Καθαρά έσοδα προμηθειών	313.767	32.933	8.353	10.240	4.091	**369.385**
Λοιπά έσοδα	17.432	2.322	2.872	59.632	94.417	**176.675**
Σύνολο καθαρών εσόδων	**1.511.753**	**484.786**	**12.043**	**298.611**	**(90.851)**	**2.216.341**
Αποσβέσεις	(24.508)	(97)	(1.012)	(2.163)	(74.932)	**(102.711)**
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(895.149)	(77.140)	(22.145)	(38.441)	(30.854)	**(1.063.728)**
Αποτελέσματα προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	**592.096**	**407.550**	**(11.114)**	**258.007**	**(196.637)**	**1.049.902**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(1.163.496)	(847.043)	-	-	(2.253)	**(2.012.792)**
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(25.757)	-	(410)	(1.007)	(65.181)	**(92.355)**
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(20.414)	**(20.414)**
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(5.288)	-	-	-	(72.401)	**(77.689)**
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	583	**583**
Λοιπές προβλέψεις	(7.116)	(2.676)	-	80	(15.005)	**(24.717)**
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	-	(30.932)	**(30.932)**
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	**(609.561)**	**(442.169)**	**(11.524)**	**257.079**	**(402.239)**	**(1.208.414)**
Φόρος εισοδήματος						1.205.810
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες						**(2.603)**
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(141.729)	(48.388)	-	-	(11.584)	(201.702)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης						**(204.305)**
Λοιπά στοιχεία κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017						
Σύνολο ενεργητικού από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (εξαιρουμένων των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού)	37.168.072	9.427.693	85.209	6.035.398	12.398.538	**65.114.910**
Σύνολο ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1.651.335	533.913	-	-	98.294	**2.283.542**
Σύνολο ενεργητικού από διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	18.064	-	-	-	46	**18.110**
Σύνολο υποχρεώσεων	41.389.061	2.021.872	66.723	12.675.846	1.718.864	**57.872.365**
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	233.112	8.858	23	2.387	110.850	**355.230**

1/1-31/12/2016	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Όμιλος
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.383.321	531.988	749	39.642	(191.137)	**1.764.563**
Καθαρά έσοδα προμηθειών	257.390	29.232	5.960	11.830	4.368	**308.778**
Λοιπά έσοδα	64.582	912	2.818	99.586	(14.751)	**153.149**
Σύνολο καθαρών εσόδων	**1.705.293**	**562.132**	**9.527**	**151.058**	**(201.520)**	**2.226.490**
Αποσβέσεις	(27.713)	(118)	(300)	(2.559)	(68.311)	**(99.001)**
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(911.424)	(67.505)	(11.665)	(55.582)	(43.980)	**(1.090.155)**
Κέρδη/ (ζημίες) προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	**766.156**	**494.509**	**(2.438)**	**92.917**	**(313.811)**	**1.037.334**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(857.152)	(141.157)	-	-	(5.612)	**(1.003.921)**
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(10.567)	29	(381)	(24)	(101.046)	**(111.989)**
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	-	-	-	(5.118)	**(5.118)**
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(28.125)	**(28.125)**
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(12.207)	-	-	-	(2.699)	**(14.906)**
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	5	-	-	-	(1.646)	**(1.641)**
Λοιπές προβλέψεις	(1.410)	963	-	-	(3.596)	**(4.042)**
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	-	(18.169)	**(18.169)**
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	**(115.174)**	**354.344**	**(2.819)**	**92.893**	**(479.821)**	**(150.577)**
Φόρος εισοδήματος						181.588
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες						**31.011**
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(22.966)	(14.313)	-	-	(33.874)	(71.154)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης						**(40.143)**
Λοιπά στοιχεία κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016						
Σύνολο ενεργητικού από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (εξαιρουμένων των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού)	40.584.383	12.749.635	53.094	16.771.169	11.341.034	**81.499.315**
Σύνολο ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	-	-	2.562	**2.562**
Σύνολο ενεργητικού από διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	2.494	-	-	-	-	**2.494**
Σύνολο υποχρεώσεων	39.511.810	2.041.176	41.477	27.776.203	2.309.967	**71.680.633**
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	212.424	14.369	72	2.163	145.552	**374.580**

Στους ανωτέρω πίνακες, τα έντοκα έσοδα παρουσιάζονται μετά την αφαίρεση των εντόκων εξόδων, καθώς η Διοίκηση βασίζεται πρωτίστως στα καθαρά έντοκα έσοδα προκειμένου να αξιολογήσει την απόδοση του κάθε τομέα.

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες περιλαμβάνουν προσθήκες άυλων στοιχείων ενεργητικού και ενσώματων παγίων στοιχείων, που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των περιόδων αναφοράς από τους επιμέρους επιχειρηματικούς τομείς. Οι διεταιρικές συναλλαγές μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων πραγματοποιούνται σε συνήθεις όρους συναλλαγών.

Στο ενεργητικό των επιχειρηματικών τομέων «Λιανική τραπεζική» και «Τραπεζική μεγάλων επιχειρήσεων» περιλαμβάνονται τα παρακάτω δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, τις οποίες διαχειρίζεται η ειδική μονάδα της Τράπεζας με τίτλο «Αναδιαρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» που συστάθηκε το 2014.

31 Δεκεμβρίου 2017	**Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία**	**Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία**	**Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία**
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	20.922.147	(10.009.057)	10.913.089
Στεγαστικά δάνεια	4.614.196	(1.380.685)	3.233.511
Καταναλωτικά/ προσωπικά/ λοιπά δάνεια και πιστωτικές κάρτες	2.660.993	(1.711.381)	949.612
Σύνολο	**28.197.336**	**(13.101.123)**	**15.096.213**

31 Δεκεμβρίου 2016	**Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία**	**Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία**	**Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία**
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	20.810.171	(10.261.519)	10.548.652
Στεγαστικά δάνεια	4.699.633	(1.435.289)	3.264.344
Καταναλωτικά/ προσωπικά/ λοιπά δάνεια και πιστωτικές κάρτες	3.040.319	(1.984.844)	1.055.475
Σύνολο	**28.550.123**	**(13.681.652)**	**14.868.471**

Στο σύνολο υποχρεώσεων περιλαμβάνονται καταθέσεις πελατών της μονάδας «Αναδιαρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» ύψους € 412,0 εκατ. (31/12/2016: € 379,0 εκατ.). Πληροφόρηση σχετικά με τη φύση της προσαρμογής της εύλογης αξίας των δανείων παρουσιάζεται στη Σημείωση 23.

β) Γεωγραφικοί τομείς

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται σε 3 γεωγραφικές περιοχές. Η Ελλάδα είναι η κύρια χώρα δραστηριοποίησης της Τράπεζας Πειραιώς. Οι δραστηριότητες στην Ελλάδα περιλαμβάνουν όλους τους επιχειρηματικούς τομείς.

Στην υπόλοιπη Ευρώπη, οι χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος είναι η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σερβία, η Ουκρανία, η Κύπρος, η Μεγάλη Βρετανία, το Λουξεμβούργο και η Γερμανία.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη γεωγραφική κατανομή των καθαρών εσόδων και μη κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου όπως προβλέπεται από το Δ.Π.Χ.Α. 8. Ο επιμερισμός έχει βασιστεί στη χώρα εγκατάστασης των θυγατρικών.

31 Δεκεμβρίου 2017	**Καθαρά Έσοδα**	**Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού**
Ελλάδα	2.101.443	2.222.355
Υπόλοιπη Ευρώπη	123.568	236.014
Λοιπές χώρες	(8.669)	4.464
Σύνολο συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων	**2.216.341**	**2.462.833**
Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	**146.658**	**407.459**

31 Δεκεμβρίου 2016	Καθαρά Έσοδα	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού
Ελλάδα	2.115.433	2.713.574
Υπόλοιπη Ευρώπη	109.989	261.422
Λοιπές χώρες	1.068	14.027
Σύνολο συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων	**2.226.490**	**2.989.023**
Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	**186.431**	**83**

Το κόστος άντλησης ρευστότητας μέσω τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων περιλαμβάνεται στα καθαρά έσοδα της Ελλάδας.

Στις διακοπτόμενες δραστηριότητες της χρήσης 2017 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών ATE Insurance Romania S.A, Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd.

Στις διακοπτόμενες δραστηριότητες της χρήσης 2017 περιλαμβάνονται τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού της εταιρείας ATE Insurance Romania S.A., Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd.

6 Καθαρά έσοδα από τόκους

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		
Τόκοι χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	82.619	79.842
Τόκοι απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	11.077	35.047
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων	2.041.412	2.251.710
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	4.529	1.793
Λοιποί τόκοι έσοδα	21.378	21.877
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων από χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	**2.161.015**	**2.390.270**
Τόκοι χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9.558	1.985
Τόκοι έσοδα παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων	76.636	88.404
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων	**2.247.209**	**2.480.659**

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		
Τόκοι καταθέσεων πελατών και συμφωνιών επαναγοράς τίτλων	(212.022)	(233.694)
Τόκοι πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία	(1.152)	(330)
Τόκοι υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα	(127.449)	(246.438)
Εισφορά Ν. 128	(130.477)	(143.788)
Λοιποί τόκοι έξοδα	(10.061)	(7.014)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων από χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	**(481.161)**	**(631.264)**
Τόκοι χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(50)	(14)
Τόκοι έξοδα παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων	(95.716)	(84.818)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων	**(576.928)**	**(716.096)**
Καθαρά έντοκα έσοδα	**1.670.281**	**1.764.563**

Το κονδύλι «Καθαρά έσοδα από τόκους» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

7 Καθαρά έσοδα προμηθειών

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Έσοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	403.653	332.530
Επενδυτική τραπεζική	13.602	13.075
Διαχείριση κεφαλαίων	14.060	13.411
Σύνολο εσόδων προμηθειών	**431.315**	**359.016**
Έξοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	(58.618)	(47.400)
Επενδυτική τραπεζική	(3.058)	(2.348)
Διαχείριση κεφαλαίων	(254)	(490)
Σύνολο εξόδων προμηθειών	**(61.930)**	**(50.238)**
Καθαρά έσοδα προμηθειών	**369.385**	**308.778**

Το κονδύλι «Καθαρά έσοδα προμηθειών» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

Στις 30/8/2017, η Τράπεζα Πειραιώς υπέγραψε τροποποίηση της υφιστάμενης σύμβασης τραπεζοασφαλιστικών υπηρεσιών με ημερομηνία λήξης την 31/12/2017, η οποία περιλαμβάνει εφάπαξ καταβολή στην Τράπεζα αμοιβής διατηρησιμότητας ύψους € 35,0 εκατ., σε αναγνώριση των ενεργειών της Τράπεζας για τη διασφάλιση της διατηρησιμότητας του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου στις 31/12/2016. Η προαναφερθείσα αμοιβή εμφανίζεται στο κονδύλι "Έσοδα προμηθειών από Εμπορική τραπεζική".

8 Έσοδα από μερίσματα

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Μερίσματα χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	7.891	8.422
Μερίσματα χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου	425	211
Έσοδα από μερίσματα	**8.316**	**8.633**

9 Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κέρδη μείον ζημίες συναλλάγματος	2.380	(1.993)
Κέρδη μείον ζημίες μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	242	147
Κέρδη μείον ζημίες παραγώγων	37.842	(10.745)
Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων και εντόκων γραμματίων	3.544	4.850
Κέρδη μείον ζημιές υποχρεώσεων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	100
Σύνολο αποτελεσμάτων από χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου (Α)	**44.007**	**(7.642)**
Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Β)	**(23.868)**	**0**
Σύνολο (Α) + (Β)	**20.140**	**(7.642)**

Κατά τη χρήση 2017 τα «Κέρδη μείον ζημίες παραγώγων» περιλαμβάνουν α) κέρδη από συναλλαγές ανταλλαγής επιτοκίου ύψους € 31,0 εκατ., β) ζημίες από αποτίμηση ενσωματωμένων παραγώγων σε δάνεια ύψους € 16,5 εκατ. και γ) κέρδη από αποτίμηση προθεσμιακής πώλησης ομολόγου του εκδότη EFSF (στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με τον EFSF και τον ESM που εντάσσεται στα βραχυπρόθεσμα μέτρα για την ελάφρυνση του Ελληνικού Δημοσίου χρέους) ύψους € 23,9 εκατ, ως πρώτο μέρος της συναλλαγής. Το δεύτερο μέρος της συναλλαγής αφορά την αποτίμηση του ανωτέρω ομολόγου του εκδότη EFSF, η οποία διαμορφώθηκε σε ισόποση ζημία ύψους € 23,9 εκατ και περιλαμβάνεται στα «Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

10 Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κέρδη μείον ζημίες μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 41)	1.888	81.495
Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 41)	30.469	(10.560)
Κέρδη μείον ζημιές από πώληση ομολόγων EFSF	20.602	105.880
Κέρδη μείον ζημίες από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	(400)	(13.130)
Σύνολο	**52.558**	**163.685**

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για τη χρήση 2017, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 28,2 εκατ. από την πώληση ομολόγων έκδοσης ελληνικού δημοσίου ονομαστικής αξίας € 626,0 εκατ., και β) κέρδος € 20,6 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 748,0 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για τη χρήση 2016, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 77 εκατ. από την ολοκλήρωση της πώλησης των μετοχών της Visa Europe στη Visa Inc. στις 21/6/2016 και β) κέρδος € 106 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Οι απομειώσεις του επενδυτικού χαρτοφυλακίου εμφανίζονται στην «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου» στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 24 και στη Σημείωση 41.

11 Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Αποτελέσματα αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων (Σημείωση 29)	(227.597)	(27.869)
Αποτελέσματα από δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων & βιομηχανικών περιοχών	326.299	3.386
Λοιπά αποτελέσματα από δραστηριότητες λειτουργικής μίσθωσης	23	12
Λοιπά αποτελέσματα από δραστηριότητες κλάδου υγείας	-	-
Λοιπά αποτελέσματα	(3.064)	12.943
Σύνολο	**95.661**	**(11.528)**

Με την υπ' αριθμ. 2376/16.5.2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών μειώθηκε το ετήσιο καταβαλλόμενο μίσθωμα προς το Μετοχικό Ταμείου Στρατού από την θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Picar A.E. για το ακίνητο Citylink από την 1/1/2014 μέχρι την 31/12/2015 κατά ποσοστό 20% και κρίθηκε ότι λόγω της δικαστικής διάπλασης της σχέσης παύει να ισχύει από την 13/12/2013, που επιδόθηκε η αγωγή αλλά και για το μέλλον, η συμφωνία των μερών περί σταδιακής αναπροσαρμογής του μισθώματος.

Τα διάδικα μέρη άσκησαν αιτήσεις αναίρεσης κατά της ως άνω απόφασης κατά κεφαλαίων της, με τα οποία απορρίφθηκαν αιτήματα των μερών, η συζήτηση των οποίων έχει προσδιοριστεί για την 20/04/2018. Επίσης, το ΜΤΣ άσκησε πρόσθετους λόγους αναίρεσης που θα συζητηθούν την ίδια ως άνω δικάσιμο. Το αίτημα του Μετοχικού Ταμείου Στρατού περί χορήγησης προσωρινής διαταγής για την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης ενώπιον Δικαστή του Αρείου Πάγου απορρίφθηκε, καθώς και η αίτηση αναστολής εκτέλεσης της απόφασης απορρίφθηκε, με την υπ' αρ. 123/2017 απόφαση του Αρείου Πάγου (Δ΄ Τμήμα).

Η Διοίκηση του Ομίλου, με βάση την ανωτέρω απόφαση αλλά και σχετική γνωμοδότηση ανεξάρτητου Νομικού Συμβούλου, προέβη εντός του 2017 σε αλλαγή των εκτιμήσεων και παραδοχών, που χρησιμοποιούνταν για την επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης και της υποχρέωσης, που απορρέουν από το μισθωτήριο συμβόλαιο της θυγατρικής εταιρείας Picar A.E. με το Μετοχικό Ταμείο Στρατού για το ακίνητο Citylink.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση ποσού € 182,6 εκατ. στην εύλογη αξία των επενδυτικών ακινήτων που παρουσιάζονται στο κονδύλι «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)», την απομείωση ποσού € 58,1 εκατ. στα ενσώματα πάγια στοιχεία, κέρδος ποσού € 295,9 εκατ. από την μείωση των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις που παρουσιάζονται στα «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)» και ως εκ τούτου, καθαρό κέρδος ποσού € 55,2 εκατ. στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Οι απαιτήσεις του Ομίλου από λειτουργικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Απαιτήσεις από λειτουργικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι 1 έτος	29.710	48.897
Από 1 έτος έως 5 έτη	128.883	152.925
Μετά από 5 έτη	99.529	1.473.628
	258.122	**1.675.450**

Η σημαντική απόκλιση που παρατηρείται στις απαιτήσεις από λειτουργικές μισθώσεις μεταξύ των χρήσεων 2017 και 2016 οφείλεται στην μεταβολή των εκτιμήσεων και παραδοχών της Διοίκησης, κυρίως ως προς τη διάρκεια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης του ακινήτου Citylink από τη θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Picar A.E., για τους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω.

12 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Μισθοί και ημερομίσθια	(405.930)	(413.665)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(104.322)	(104.907)
Λοιπές δαπάνες προσωπικού	(24.835)	(21.387)
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης	(16.676)	-
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση (Σημείωση 38)	(10.743)	(15.546)
Σύνολο	**(562.506)**	**(555.505)**

Ο αριθμός προσωπικού των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων του Ομίλου την 31/12/2017 ήταν 15.546. Ο αντίστοιχος αριθμός για την 31/12/2016 ανερχόταν σε 15.920.

13 Έξοδα διοίκησης

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Ενοίκια	(39.608)	(40.155)
Φόροι - τέλη	(85.275)	(89.478)
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	(30.653)	(43.285)
Εξυπηρέτηση - προώθηση τραπεζικών προϊόντων	(34.213)	(38.036)
Αμοιβές και δαπάνες τρίτων	(108.625)	(111.580)
Έξοδα φύλαξης και συντήρησης παγίων	(40.345)	(41.321)
Έξοδα τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας	(25.202)	(27.166)
Εισφορές ΤΕΚΕ (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)	(66.459)	(73.278)
Λοιπά διάφορα έξοδα	(69.484)	(70.986)
Σύνολο	**(499.864)**	**(535.285)**

Το κονδύλι «Έξοδα διοίκησης» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

Τα έξοδα διοίκησης της χρήσης 2017 (€ 499,9 εκατ.) μειώθηκαν κατά 5,5% συγκριτικά με τη χρήση 2016 (€ 535,3 εκατ.) σαν αποτέλεσμα κυρίως του περαιτέρω κλεισίματος καταστημάτων, της βελτίωσης των εργασιών ψηφιοποίησης, της συγκράτησης των δαπανών διαφήμισης και των ενεργειών της Τράπεζας για την συρρίκνωση των δαπανών σε όλους τους τομείς.

Η μείωση του κονδυλίου "Εισφορές ΤΕΚΕ (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)" στη χρήση 2017, οφείλεται στην μείωση τόσο της τακτικής εισφοράς όσο και της εκ των προτέρων εισφοράς για το Σκέλος Εξυγίανσης.

Τα διαθέσιμα του Σκέλους Εξυγίανσης (ΣΕ) του ΤΕΚΕ, ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης σύμφωνα με τον Ν.4370/2016. Τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα κατά τον χρόνο χορήγησης των δανείων στο ΣΕ, καταβάλλουν εισφορές με τις οποίες το ΣΕ αποπληρώνει τις υποχρεώσεις του από δάνεια για σκοπούς εξυγίανσης.

Στη χρήση 2017, το συνολικό ποσό των εισφορών ύψους € 66,5 εκατ. αφορούν α) στην ετήσια εισφορά για το Σκέλος Εξυγίανσης (ΣΕ) που ανέρχεται σε ποσό € 38,0 εκατ., β) στην τακτική εκ των προτέρων εισφορά στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Εξυγίανσης για το έτος 2017 ύψους € 22,0 εκατ. , γ) στο τέλος συμμετοχής για την κάλυψη των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών του οργανισμού ύψους € 0,3 εκατ.. και δ) ποσό € 6,2 εκατ., που αφορά τις εισφορές των θυγατρικών εταιρειών εξωτερικού. Στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν.4370/2016, για το ενεργητικό του ΤΕΚΕ που τίθεται προς εξυπηρέτηση του Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων, δεν προέκυψε εισφορά για το έτος 2017.

14 Διακοπτόμενες Δραστηριότητες

Εντός της χρήσης 2017, οι εταιρείες Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd, θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, μεταφέρθηκαν στις διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Στο α' τρίμηνο 2017, η θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Ημιθέα Α.Ε. περιλαμβανόταν στις διακοπτόμενες δραστηριότητες. Η αποτίμηση στην εύλογη αξία είναι μη επαναλαμβανόμενη και κατατάσσεται στο 3ο επίπεδο ιεράρχησης λόγω της σημαντικότητας των μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η αποτίμηση της θυγατρικής στα βιβλία της Τράπεζας πριν από την συναλλαγή πώλησης γινόταν σύμφωνα με τη πολιτική απομείωσης συμμετοχών του Ομίλου. Η συναλλαγή εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί έως τον Δεκέμβριο 2018.

Στις 17 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση των τραπεζικών και leasing δραστηριοτήτων της στη Σερβία, στη Direktna Banka A.D., τραπεζικό όμιλο της Σερβίας, για συνολικό τίμημα σε μετρητά €61,0 εκατ., με συνδυασμό πώλησης και ταυτόχρονης μείωσης κεφαλαίου στην Τράπεζα Πειραιώς AD Beograd. Πρόκειται για μία μη επαναλαμβανόμενη επιμέτρηση της εύλογης αξίας, η οποία κατηγοριοποιείται στο «Επίπεδο 3» στην ιεράρχηση εύλογης αξίας, λόγω του ότι βασίζεται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Η αποτίμηση της θυγατρικής στα βιβλία της Τράπεζας πριν από την κατάταξή της στις διακοπτόμενες δραστηριότητες γινόταν λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες δεσμευτικές προσφορές και σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης συμμετοχών του Ομίλου. Η πώληση αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο τρίμηνο 2018, μετά τη λήψη όλων των απαραίτητων εταιρικών και κανονιστικών εγκρίσεων, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Σερβικής Κεντρικής Τράπεζας και του ΤΧΣ και συνιστά ουδέτερη κεφαλαιακά πράξη για την Τράπεζα Πειραιώς.

Στις 21 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε σχετικά με την πώληση της θυγατρικής της «Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Ανώνυμη Εταιρεία» («Olympic») – η οποία κατέχει το master franchise της Avis Rent a Car, Budget Rent a Car και Payless για την Ελλάδα – ότι η Avis Budget Group, μέσω της θυγατρικής της εταιρείας Zodiac Europe Limited, άσκησε δικαιώματα που κατείχε σύμφωνα με τους όρους των συμβάσεων franchise για τα σήματά της. Οι σχετικοί όροι προβλέπουν δικαίωμα πρώτης άρνησης (Right of First Refusal) της Zodiac Europe Limited για να αποκτήσει τις πωλούμενες μετοχές της Olympic είτε απευθείας, είτε μέσω τρίτου που θα υποδείξει, με τους ίδιους οικονομικούς και συμβατικούς όρους. Ο όμιλος Avis Budget Group εκδήλωσε την πρόθεσή του να υποδείξει ως τελικό αγοραστή της Olympic εταιρεία ειδικού σκοπού, με μόνους μετόχους την «Avis Europe Holdings Limited» και εταιρεία του ομίλου Otokoc, με τον οποίο το Avis Budget Group διατηρεί πολυετή συνεργασία σε πολλές χώρες. Το τίμημα για τη συναλλαγή ανήλθε στο ποσό των €80,6 εκατ. που αντιστοιχεί σε αξία επιχείρησης (EV) €318,1 εκατ. για την Olympic και καταβλήθηκε εξ ολοκλήρου σε μετρητά. Πρόκειται για μία μη επαναλαμβανόμενη επιμέτρηση της εύλογης αξίας, η οποία κατηγοριοποιείται στο «Επίπεδο 3» στην ιεράρχηση εύλογης αξίας, λόγω του ότι βασίζεται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Η αποτίμηση της θυγατρικής στα βιβλία της Τράπεζας πριν από την κατάταξή της στις διακοπτόμενες δραστηριότητες γινόταν λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες δεσμευτικές προσφορές και σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης συμμετοχών του Ομίλου. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο 2018.

Στις 21 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία με την J.C. Flowers & CO για την πώληση του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου στη θυγατρική της στη Ρουμανία, Piraeus Bank Romania S.A. Η συναλλαγή εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και υπόκειται σε συνήθεις όρους, συμπεριλαμβανομένων των εγκρίσεων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές της Ρουμανίας, ενώ αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο πρώτο εξάμηνο 2018. Πρόκειται για μία μη επαναλαμβανόμενη επιμέτρηση της εύλογης αξίας, η οποία κατηγοριοποιείται στο «Επίπεδο 3» στην ιεράρχηση εύλογης αξίας, λόγω του ότι βασίζεται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Η αποτίμηση της θυγατρικής στα βιβλία της Τράπεζας πριν από την κατάταξή της στις διακοπτόμενες δραστηριότητες γινόταν λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες δεσμευτικές προσφορές και σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης συμμετοχών του Ομίλου. Η επίδραση της συναλλαγής στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου αναμένεται να είναι ουδέτερη.

Α) Αποτελέσματα

Στα αποτελέσματα από διακοπτόμενες δραστηριότητες της χρήσης 2017, περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών ATE Insurance Romania S.A., Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd. Στην χρήση 2016 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των ανωτέρω εταιρειών, του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ έως την ημερομηνία πώλησής του (28/12/2016), καθώς και της εταιρείας ΑΤΕ Ασφαλιστική Α.Ε. έως την ημερομηνία πώλησής της (1/8/2016).

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Καθαρά έσοδα από τόκους	59.028	81.970
Καθαρά έσοδα προμηθειών	11.111	19.614
Έσοδα από μερίσματα	176	1.027
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.898	43.929
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	457	(45.063)
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	73.989	84.953
Σύνολο καθαρών εσόδων	**146.658**	**186.431**
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(74.197)	(95.252)
Έξοδα διοίκησης	(52.518)	(66.824)
Αποσβέσεις	(12.301)	(12.924)
Κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	153	(13)
Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων	**(138.864)**	**(175.013)**
Λοιπές προβλέψεις και απομειώσεις	(201.835)	(43.619)
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	**(194.041)**	**(32.201)**
Φόρος εισοδήματος	(7.661)	(38.953)
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	**(201.702)**	**(71.154)**

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 5, αναφορικά με τον προσδιορισμό της αξίας των στοιχείων ενεργητικού που κατηγοριοποιήθηκαν στις διακοπτόμενες δραστηριότητες στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας, αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους, ο Όμιλος κατά τη χρήση 2017 προχώρησε σε απομείωση της αξίας των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων κατά € 189,3 εκατ. Το προαναφερόμενο ποσό περιλαμβάνεται στο κονδύλι «Λοιπές προβλέψεις και απομειώσεις» στον παραπάνω πίνακα.

Β) Στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων

Τα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2017 αφορούν τις εταιρείες ATE Insurance Romania S.A., Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd. Αντίστοιχα, τα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων στις 31/12/2016 αφορούν την εταιρεία ATE Insurance Romania S.A.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	284.113	12
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	66.347	1.981
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	76.623	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	688	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	1.078.720	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	252.888	-
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	2.002	-
Επενδύσεις σε ακίνητα	6.629	-
Ενσώματα πάγια στοιχεία	391.335	11
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	9.496	72
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	3.528	-
Λοιπές απαιτήσεις	111.175	486
Σύνολο Ενεργητικού	**2.283.542**	**2.562**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Υποχρεώσεις προς Πιστωτικά Ιδρύματα	153.762	-
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.174.998	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	499	-
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	6.470	17
Υποχρεώσεις από φόρο εισοδήματος	2.180	-
Υποχρεώσεις για παροχές μετά την συνταξιοδότηση	6.306	-
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	213.805	600
Λοιπές υποχρεώσεις	82.835	866
Σύνολο Υποχρεώσεων	**1.640.856**	**1.483**

15 Φόρος εισοδήματος

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Τρέχων φόρος	(14.340)	(14.272)
Αναβαλλόμενος φόρος (Σημείωση 37)	1.218.763	192.389
Προβλέψεις για φορολογικές διαφορές	1.388	3.471
Σύνολο	**1.205.810**	**181.588**

Ο φόρος που αναλογεί στα αποτελέσματα προ φόρων του Ομίλου, διαφέρει από το ποσό, που θα προέκυπτε, αν εφαρμόζονταν οι επιμέρους ισχύοντες φορολογικοί συντελεστές των εταιρειών του Ομίλου, ως εξής:

	2017	2016
Αποτελέσματα προ φόρων	(1.208.414)	(150.577)
Φόρος που αναλογεί	350.440	43.667
Επίπτωση από εισόδημα μη υποκείμενο σε φόρο	70.829	25.665
Επίπτωση από επανεκτίμηση της φορολογικής βάσης των δανείων και απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	813.593	-
Φόρος που αναλογεί στην απομείωση συμμετοχών προηγούμενων χρήσεων και λοιπών προσωρινών διαφορών για τα οποία δεν είχε αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	43.227	211.763
Μη φορολογικά εκπιπτόμενα έξοδα	(65.216)	(98.831)
Επίδραση εφαρμογής διαφορετικών φορολογικών συντελεστών μητρικής και θυγατρικών	3.066	1.028
Επίδραση αποτελεσμάτων από συμμετοχές σε συγγενείς	(13.748)	(5.269)
Χρήση φορολογικών ζημιών για τις οποίες δεν είχε αναγνωρισθεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	2.232	94
Προβλέψεις για φορολογικές διαφορές	1.388	3.471
Φόρος εισοδήματος	**1.205.811**	**181.588**
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής χρήσης	**99,8%**	**120,6%**

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.4334/2015 (ΦΕΚ Α'80/16.7.2015) και ισχύει σήμερα, ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των ελληνικών νομικών προσώπων ανέρχεται σε 29%. Το εισόδημα από μερίσματα που αποκτήθηκε μέχρι 31/12/2016 φορολογείται με συντελεστή 10%, ενώ από 1/1/2017 και μετά, ο συντελεστής αυξήθηκε σε 15%, με την ψήφιση του Ν. 4389/2016.

Για τις θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες, ο φόρος έχει υπολογιστεί με τους αντίστοιχους ισχύοντες ονομαστικούς φορολογικούς συντελεστές για τις χρήσεις 2016 και 2017 (Βουλγαρία: 10%, Ρουμανία: 16%, Αίγυπτος: 22,5%, Σερβία: 15%, Ουκρανία: 18%, Κύπρος: 12,5%, Αλβανία: 15% και Ηνωμένο Βασίλειο: 20% από 1/4/2015 έως και 31/3/2017 και 19% από 1/4/2017).

Η Τράπεζα βασιζόμενη στο επιχειρησιακό της σχέδιο και στον αντίστοιχο φορολογικό σχεδιασμό και αφού έλαβε υπόψη τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις, επανεκτίμησε στην τρέχουσα χρήση τις προσωρινές διαφορές μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης των δανείων και απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων και αναγνώρισε επιπρόσθετη αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 813,6 εκατ. Σχετική αναφορά γίνεται και στη Σημείωση 37.

Ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει κατά την 31/12/2017 αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις συνολικού ύψους € 6.542,8 εκατ., βασιζόμενος στις εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν.4172/2013), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, μετά την ψήφιση και του Ν.4465/2017, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, καθώς και από τις λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Βασική προϋπόθεση για τη μετατροπή είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας βάσει Δ.Π.Χ.Α., ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων») του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν οι εγκριθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο.

Στην περίπτωση αυτή, τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα υποχρεούνται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Παράλληλα, προβλέπεται 20ετής απόσβεση των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των ΑΦΑ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, διαχωρίζοντας τις λογιστικές από τις οριστικές διαγραφές δανείων και πιστώσεων.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της 19/12/2014 ενέκρινε την ένταξή της στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 27Α του Ν.4172/2013, σχετικά με την προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επί προσωρινών διαφορών σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου και παράλληλα εξουσιοδότησε το Διοικητικό της Συμβούλιο να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων.

Κατά την 31/12/2017, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου, που πληρούσαν τα κριτήρια του ανωτέρω Νόμου ανέρχονταν σε € 4.013,0 εκατ., εκ των οποίων ποσό € 1.325,7 εκατ. αφορά τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2.687,3 εκατ. τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, συμπεριλαμβανομένων των συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση από την αντίστοιχη φορολογική βάση.

Με το άρθρο 82 του Ν.4472/2017 προβλέπεται η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών νομικών προσώπων που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 27Α του Ν.4172/2013 να καταβάλλουν ετήσια προμήθεια 1,5% επί του υπερβάλλοντος ποσού της εγγυημένης από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή που εφαρμόζεται βάσει του Ν.4334/2015 (ΦΕΚ Α'80/16.07.2015) αναδρομικά από 1/1/2015 (29%) και του φορολογικού συντελεστή που ίσχυε στις 30/6/2015 (26%).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η συνολική προμήθεια στις 31/12/2017 ανέρχεται σε € 14,0 εκατ., εκ των οποίων τα € 7,0 εκατ. αφορούν την 31 Δεκεμβρίου 2016 και περιλαμβάνεται στη γραμμή «Λοιπά αποτελέσματα» του κονδυλίου «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)» της Ενοποιημένης Κατάστασης Αποτελεσμάτων (Σημείωση 11).

Επίσης, στο άρθρο 14 του ανωτέρου νόμου, προβλέπεται μείωση του φορολογικού συντελεστή από 29% που ισχύει σήμερα σε 26% για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία για εισοδήματα που θα αποκτηθούν κατά το φορολογικό έτος 2019 και εφεξής. Με ρητή αναφορά του νόμου η μείωση αυτή δεν αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα για τα οποία ο φορολογικός συντελεστής παραμένει 29%.

Από 1/1/2017 και μετά, σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης κερδών χρήσης ή διανομής κερδών παρελθουσών χρήσεων (αποθεματικών), για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων, το ποσό που διανέμεται ή κεφαλαιοποιείται φορολογείται ξεχωριστά (αυτοτελώς) κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 47 του Ν.4172/2013, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με την παρ. 2 του άρθρου 99 του Ν.4446/2016, ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από την ύπαρξη φορολογικών ζημιών.

16 Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα κέρδη (ζημίες) μετά φόρων που αναλογούν στους κοινούς μετόχους της μητρικής με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών, που βρισκόταν σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της χρήσης, εξαιρώντας το μέσο αριθμό ιδίων μετοχών, που είχε στην κατοχή του ο Όμιλος.

Την 2/12/2015, το Διοικητικό Συμβούλιο προέβη στην έκδοση ομολογιακού δανείου με υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες συνολικού ποσού € 2.040,0 εκατ. Το ποσό αυτό καλύφθηκε αποκλειστικά από το ΤΧΣ, με ομόλογα εκδόσεως ESM.

Η επίδραση των CoCo's επί των κερδών/ (ζημιών) ανά μετοχή ήταν μειωτική και συνεπώς προσαρμόστηκε ο μέσος σταθμισμένος αριθμός μετοχών για τον υπολογισμό του προσαρμοσμένου δείκτη.

Βασικά κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	**1/1-31/12/2017**	**1/1-31/12/2016**
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.526	36.790
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.468.495	436.625.708
Βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0,0035	0,0843

Προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	**1/1-31/12/2017**	**1/1-31/12/2016**
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.526	36.790
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.468.495	436.625.708
Δυνητικές μετοχές από τη μετατροπή των υπό-αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (CoCos)	394.400.000	394.400.000
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών για προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	830.868.495	831.025.708
Προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0,0018	0,0443

Βασικά κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από διακοπτόμενες δραστηριότητες	**1/1-31/12/2017**	**1/1-31/12/2016**
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(201.921)	(71.776)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.468.495	436.625.708
Βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(0,4626)	(0,1644)

Προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(201.921)	(71.776)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.468.495	436.625.708
Δυνητικές μετοχές από τη μετατροπή των υπό-αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (CoCos)	394.400.000	394.400.000
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών για προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	830.868.495	831.025.708
Προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(0,2430)	(0,0864)

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΛΠ 33, ο μέσος σταθμισμένος αριθμός μετοχών για τη χρήση 2017 και την συγκριτική χρήση 2016, έχει προσαρμοστεί με συντελεστή 1/20 προκειμένου να απεικονιστεί η επίπτωση της σύμπτυξης μετοχών (reverse split) στα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή, που αποφασίσθηκε στην από 28 Ιουνίου 2017 Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων (Σημείωση 40).

17 Ποσά που αναταξινομούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

Α. Συνεχιζόμενες δραστηριότητες

1/1-31/12/2017	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	123.048	(35.298)	87.750
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(4.119)	-	(4.119)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(3.052)	767	(2.285)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	**115.877**	**(34.531)**	**81.346**

1/1-31/12/2016	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	(42.564)	11.193	(31.370)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(14.576)	-	(14.576)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(25.457)	7.251	(18.207)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	**(82.598)**	**18.444**	**(64.154)**

Β. Διακοπτόμενες δραστηριότητες

1/1-31/12/2017	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	(501)	86	(415)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	344	-	344
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(202)	21	(181)
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	**(359)**	**107**	**(252)**

1/1-31/12/2016	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	(20.030)	(247)	(20.277)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(1.874)	-	(1.874)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(237)	48	(189)
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	**(22.140)**	**(199)**	**(22.339)**

18 Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμείο	719.061	662.266
Υπόλοιπα στις Κεντρικές Τράπεζες	185.955	240.897
Επιταγές εισπρακτέες - Γραφείο Συμψηφισμού Κεντρικών Τραπεζών	46.800	47.774
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 43)	**951.816**	**950.938**
Υποχρεωτικές καταθέσεις στις Κεντρικές Τράπεζες	497.424	576.078
Σύνολο Ταμείου και διαθεσίμων στις Κεντρικές Τράπεζες	**1.449.240**	**1.527.016**

Το κονδύλι «Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

Η Τράπεζα είναι υποχρεωμένη να διατηρεί τρεχούμενο λογαριασμό στην ΤτΕ, με σκοπό τη διευκόλυνση των ενδοτραπεζικών συναλλαγών με τη κεντρική τράπεζα, τις τράπεζες μέλη της και τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω του συστήματος TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer system).

Η ΤτΕ είναι ο κύριος ρυθμιστής των πιστωτικών ιδρυμάτων και απαιτεί από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα να διατηρούν καταθέσεις στη ΤτΕ που αντιστοιχούν στο 1,0% των συνολικών καταθέσεων των πελατών τους, όπως προβλέπεται και από την ΕΚΤ. Ανάλογες δεσμεύσεις υφίστανται και για τις θυγατρικές τράπεζες του Ομίλου. Οι καταθέσεις της Τράπεζας στην ΤτΕ τοκίζονται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (0,0% την 31 Δεκεμβρίου 2017), ενώ οι αντίστοιχες καταθέσεις κάποιων θυγατρικών είναι μη τοκοφόρες.

19 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	88.755	81.301
Λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες	473.035	475.124
Επιταγές εισπρακτέες	-	7
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	816.628	-
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 43)	**1.378.419**	**556.433**
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	34.792	37.551
Δεσμευμένες καταθέσεις	734.548	1.069.647
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων άνω των 90 ημερών	**769.339**	**1.107.198**
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	**2.147.758**	**1.663.631**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι ενός έτους	1.697.348	1.628.419
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω από ένα έτος	450.410	35.212
	2.147.758	**1.663.631**

Το κονδύλι «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

Το σύνολο των απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Οι λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες έχουν κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα ποσά των δεσμευμένων καταθέσεων αποτελούν κυρίως παρασχεθείσες εγγυήσεις και περιθώρια ασφάλισης σε πιστωτικά ιδρύματα και δεν είναι διαθέσιμα για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από τον Όμιλο.

20 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχει ο Όμιλος περιλαμβάνουν συμβόλαια συναλλάγματος, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίου, συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος ή/και επιτοκίου, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς/πώλησης συναλλάγματος ή/και επιτοκίου ή/και μετοχών.

Οι ονομαστικές και οι εύλογες αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονταν στο τέλος του 2017 και του 2016, παρουσιάζονται παρακάτω:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες	
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς		**Ενεργητικού**	**Υποχρεώσεων**
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.079.679	348.721	343.217
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.875.742	12.862	1.522
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	97.926	2.360	763
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	1.610.371	24.352	538
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.698.152	57.237	31.098
		445.532	**377.137**
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	11.650	-	154
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	505.498	14.461	24.941
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		**459.993**	**402.233**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	**Υποχρεώσεων**
Μέχρι ενός έτους	71.905	5.203
Πάνω από ένα έτος	388.088	397.030
	459.993	**402.233**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες	
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς		**Ενεργητικού**	**Υποχρεώσεων**
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.430.982	433.617	433.774
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.654.332	7.532	14.764
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	136.447	1.802	3.957
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	88.056	530	588
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	2.073.759	-	203.767
		443.481	**656.849**
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	8.201	-	277
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	201.863	6.001	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		**449.482**	**657.127**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	**Υποχρεώσεων**
Μέχρι ενός έτους	11.484	197.797
Πάνω από ένα έτος	437.998	459.330
	449.482	**657.127**

Τα κονδύλια «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις» και «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις» για την συγκριτική χρήση 2016 έχουν αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

Στις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων για εμπορικούς σκοπούς συμπεριλαμβάνονται κατά βάση συμβάσεις με την πελατεία και οι αντίθετές τους, που συνάπτονται με άλλες τράπεζες για την κάλυψη της Τράπεζας (back to back συμβάσεις).

Ο 'Ομιλος υπολογίζει τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (CVA) σε σχέση με το πιστωτικό κίνδυνο που αφορά την ίδια την Τράπεζα (DVA), που ενσωματώνονται στην αποτίμηση των παραγώγων. Το CVA και το DVA βασίζονται σε εκτιμήσεις της έκθεσης στο κίνδυνο πτώχευσης, στη πιθανότητα πτώχευσης και στα ποσοστά ανάκτησης, και υπολογίζονται χρησιμοποιώντας μοντέλα προσομοίωσης (Monte Carlo Simulation). Η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη κατά τον υπολογισμό των CVA και DVA, την ύπαρξη ή μη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων (συμφωνία CSA). Τα PDs, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, προέρχονται από τους δείκτες Συμβολαίων Ανταλλαγής Πιστωτικής Αθέτησης («CDS»), που παρατηρούνται στην αγορά, ενώ για τους αντισυμβαλλομένους με μη παρατηρήσιμους δείκτες CDS, το PD προέρχεται από εσωτερικά μοντέλα. Η καθαρή προσαρμογή για τον Όμιλο κατά την 31/12/2017 και 31/12/2016 ανέρχεται σε € 5,7 εκατ. και € 15,9 εκατ. αντίστοιχα.

21 Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ομόλογα Εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	-	802
Έντοκα γραμμάτια άλλων κρατών	-	28.943
Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες	1.465.180	-
Συμπεριλαμβανόμενα στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 43)	**1.465.180**	**29.745**
Ομόλογα Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	8.006	8.428
Ομόλογα Εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	-	145.458
Ομόλογα εταιρειών	3.059	-
Σύνολο άνω των 90 ημερών	**11.065**	**153.886**
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	23.579	10.228
Μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήρια εξωτερικού	-	1
Σύνολο	**23.579**	**10.229**
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	**1.499.824**	**193.861**

Από τα ανωτέρω χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών της 31/12/2017, ποσό € 1.476,2 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2016: € 183,3 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν χρεόγραφα μεταβλητού επιτοκίου (2016: € 0,3 εκατ.) καθώς και ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου για τις χρήσεις 2016 και 2017.

Το κονδύλι Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες, κατά την 31/12/2017, περιλαμβάνει ομόλογα EFSF ονομαστικής αξίας € 1.488,0 εκατ. ληφθέντα ως αντάλλαγμα από την πώληση ομολόγων εκδόσεως EFSF ισόποσης αξίας, στο πλαίσιο της συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με τον EFSF/ESM που εντάσσεται στα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του ελληνικού δημόσιου χρέους (Σημείωση 51).

Τα χρεόγραφα σε ενέχυρο εμφανίζονται στη Σημείωση 39.

22 Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Ιδιωτών	84.438	28.454
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Επιχειρήσεων	5.815	1.551
Σύνολο συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	**90.253**	**30.005**

23 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Στεγαστικά δάνεια	14.768.982	15.726.840
Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	3.563.317	4.028.502
Πιστωτικές κάρτες	829.697	969.000
Δάνεια προς ιδιώτες	**19.161.996**	**20.724.342**
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	**35.276.504**	**38.860.172**
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (προ προβλέψεων)	**54.438.500**	**59.584.514**
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(9.718.970)	(9.876.906)
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	**44.719.530**	**49.707.608**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μέχρι ενός έτους	7.634.194	6.888.142
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών πάνω από ένα έτος	37.085.336	42.819.466
	44.719.530	**49.707.608**

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών της Τράπεζας ύψους € 5,8 δις στις 31/12/2017 της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας Α.Ε. και της Πανελλήνιας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν σε € 8,1 δις, έχει μειώσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στον παραπάνω πίνακα, καθώς βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 (Σημείωση 4), καθώς επίσης για σκοπούς παρουσίασης των Επιχειρηματικών Τομέων (Σημείωση 5) σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 8, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών.

Κίνηση πρόβλεψης (απομείωσης) δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	**Σύνολο Δανείων προς Ιδιώτες**	**Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2016	**1.262.251**	**915.680**	**239.342**	**2.417.273**	**6.941.849**	**9.359.122**
Έξοδο χρήσης	210.557	92.036	8.205	**310.797**	703.822	**1.014.620**
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	209.523	99.482	8.221	**317.226**	686.695	**1.003.921**
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1.034	(7.446)	(16)	**(6.429)**	17.127	**10.699**
Διαγραφές δανείων	(9.233)	(105.908)	(78.130)	**(193.271)**	(617.379)	**(810.650)**
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(7.139)	(75.831)	(76.837)	**(159.807)**	(604.671)	**(764.478)**
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(2.093)	(30.078)	(1.293)	**(33.463)**	(12.708)	**(46.172)**
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	(2.906)	(2.200)	(48)	**(5.154)**	(39.280)	**(44.434)**
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	**(147.478)**	(202.679)	**(350.157)**
Προβλέψεις από πωληθείσες εταιρείες	-	(1.282)	-	**(1.282)**	(21.839)	**(23.120)**
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3.471	72.148	77.947	**153.566**	577.959	**731.525**
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	2.678	59.729	77.716	**140.124**	570.786	**710.910**
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	793	12.419	231	**13.443**	7.173	**20.615**
Υπόλοιπο λήξης την 31/12/2016	**1.391.614**	**904.137**	**238.701**	**2.534.452**	**7.342.454**	**9.876.906**
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	**1.391.614**	**904.137**	**238.701**	**2.534.452**	**7.342.454**	**9.876.906**
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(9.574)	(32.407)	(1.479)	**(43.460)**	(92.948)	**(136.407)**
Έξοδο χρήσης	92.703	242.565	(1.635)	**333.633**	1.679.159	**2.012.792**
Διαγραφές δανείων	(52.489)	(112.915)	(88.613)	**(254.016)**	(1.040.359)	**(1.294.375)**
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	(208)	-	**(208)**	(184.963)	**(185.171)**
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(71.649)	(58.889)	(5.849)	**(136.387)**	(246.614)	**(383.001)**
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(13.921)	4.165	1	**(9.755)**	(162.017)	**(171.773)**
Υπόλοιπο λήξης την 31/12/2017	**1.336.684**	**946.448**	**141.127**	**2.424.258**	**7.294.712**	**9.718.971**

Τα συγκριτικά στοιχεία των ανωτέρω κονδυλίων «Διαγραφές δανείων» και «Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις» στον παραπάνω πίνακα έχουν αναμορφωθεί για σκοπούς συγκρισιμότητας με τα στοιχεία της 31 Δεκεμβρίου 2017. Η Τράπεζα δεν ήταν σε θέση να υπολογίσει ορθά και να γνωστοποιήσει τα υπόλοιπα των διαγραφών, που αφορούν στην προσαρμογή ποσού € 8,1 δις. της εύλογης αξίας, η οποία είχε αναγνωριστεί αρχικά στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις του 2013. Γι' αυτό το λόγο, η προσαρμογή της εύλογης αξίας μειώθηκε σε € 5,8 δις και € 7,1 δις την 31 Δεκεμβρίου 2017 και την 31 Δεκεμβρίου 2016 αντίστοιχα. Η ανωτέρω αναταξινόμηση δεν έχει καμία επίπτωση στην καθαρή αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, όπως γνωστοποιήθηκε στα συγκριτικά στοιχεία της Σημείωσης 23 και της Σημείωσης 4.2 την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Τα δάνεια σε πελάτες περιλαμβάνουν και απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Ακαθάριστες επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ένα έτος	335.619	456.991
Από 1 έτος έως 5 έτη	263.608	285.258
Περισσότερο από 5 έτη	1.427.647	1.735.832
	2.026.873	**2.478.081**
Μη δεδουλευμένα χρηματοοικονομικά έσοδα	(241.956)	(314.578)
Καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	**1.784.918**	**2.163.502**

Η απομείωση των δανείων και απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις ανέρχεται σε € 540,8 εκατ. (2016: € 655,6 εκατ.).

Οι καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ένα έτος	314.950	426.245
Από 1 έτος έως 5 έτη	209.611	208.116
Περισσότερο από 5 έτη	1.260.357	1.529.142
	1.784.918	**2.163.502**

24 Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

α) Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	530.633	401.524
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	144.250	318.965
Ομόλογα εταιρειών	7.158	-
Ομόλογα τραπεζών	37.493	-
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	1.148.569	1.668.133
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	34.127	53.921
Σύνολο ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής απόδοσης (Α)	**1.902.230**	**2.442.542**
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	23.884	6.369
Μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήρια εξωτερικού	18	1.464
Μη εισηγμένες μετοχές	174.588	192.461
Αμοιβαία Κεφάλαια	81.104	88.915
Λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	21.979	8.496
Σύνολο μετοχών και άλλων τίτλων μεταβλητής απόδοσης (Β)	**301.573**	**297.704**
Σύνολο διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Α) + (Β)	**2.203.803**	**2.740.246**

Από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του επενδυτικού χαρτοφυλακίου της 31/12/2017, ποσό € 753,7 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2016: € 774,4 εκατ.), ποσό € 1.148,6 εκατ. αφορά σε ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου (2016: € 1.668,1 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου. Επιπρόσθετα, από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια της 31/12/2017 ποσό € 158,9 εκατ. (2016: € 700,8 εκατ.) περιλαμβάνεται στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 43).

Το Ελληνικό Δημόσιο την 15/11/2017 προέβη σε προαιρετική πρόταση ανταλλαγής των 20 ομολόγων («Προσδιορισμένοι Τίτλοι») που είχαν εκδοθεί στα πλαίσια αναδιάρθρωσης του Ελληνικού χρέους με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI) με ημερομηνία έκδοσης την 24/2/2012 έναντι 5 νέων ομολόγων αναφοράς. Η ανταλλαγή αποσκοπούσε στην προσαρμογή του Ελληνικού Χρέους με τα πρότυπα της αγοράς προκειμένου να αμβλυνθεί η καμπύλη αποδόσεων, καθώς και να βελτιωθεί η ρευστότητα των ομολόγων στη δευτερογενή αγορά.

Η ανταλλαγή διενεργήθηκε με καθορισμένη σχέση με τα νέα ομόλογα να φέρουν 5ετή, 10ετή, 15ετή, 17ετή και 25ετή διάρκεια, ενώ η μέση διάρκειά τους παραμένει αμετάβλητη έναντι των παλαιών τίτλων. Τα νέα ομόλογα διαθέτουν σταθερό τοκομερίδιο που κυμαίνεται από 3,5% έως 4,2%. Στην ανταλλαγή της 5/12/2017 η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε με τίτλους ονομαστικής αξίας € 531,3 εκατ. λαμβάνοντας νέους τίτλους ονομαστικής αξίας 537,0 εκατ. Η συναλλαγή λογιστικά αντιμετωπίστηκε ως τροποποίηση των συμβατικών όρων των προσδιορισμένων τίτλων.

Η κίνηση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου έχει ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	2.740.246	2.739.687
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(154.165)	-
Προσθήκες	6.068.241	7.019.518
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	6.068.241	6.927.526
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	91.992
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/ υπό το άρτιο	59.816	55.550
Διαθέσεις/ λήξεις	(6.664.593)	(7.096.646)
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(6.664.593)	(7.001.597)
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(95.049)
Μεταβολές στην εύλογη αξία	152.831	15.449
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	152.831	13.800
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	1.649
Μεταφορές από θυγατρικές εταιρείες (Σημείωση 26)	-	9.263
Μεταφορές στις θυγατρικές εταιρείες (Σημείωση 26)	-	(5.000)
Συναλλαγματικές διαφορές	1.427	2.425
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.427	2.356
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	69
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	**2.203.803**	**2.740.246**

β) Χρεόγραφα διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου

Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ομόλογα εταιρειών	-	320
Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	-	6.313
Σύνολο διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου	**0**	**6.634**

Από τα ανωτέρω διακρατούμενα έως τη λήξη ομόλογα για τη συγκριτική χρήση 2016, ποσό € 0,3 εκατ. είναι μεταβλητού επιτοκίου και ποσό € 6,3 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου.

Κίνηση του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	6.633	182
Προσθήκες	-	6.531
Λήξη χρεογράφων	(6.633)	(68)
Εισπράξεις κουπονιών	-	(12)
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	**0**	**6.633**

Στις χρήσεις 2017 και 2016, το κονδύλι «Λήξη χρεογράφων» οφείλεται κυρίως σε λήξεις ομολόγων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου έως ένα έτος	1.211.416	1.806.308
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου πάνω από ένα έτος	690.814	642.868
Σύνολο χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	**1.902.230**	**2.449.175**

25 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους εταιρειών	18.097	27.816
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους Τραπεζών	5.012	5.012
Απαιτήσεις από EFSF ομόλογα	-	10.507.342
Απαιτήσεις από ESM ομόλογα	-	2.711.576
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	**23.109**	**13.251.746**
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	(5.489)
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους (μετά από προβλέψεις)	**23.109**	**13.246.257**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μέχρι ενός έτους	-	1.627.129
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους πάνω από ένα έτος	23.109	11.619.128
	23.109	**13.246.257**

Τα υπόλοιπα των EFSF και ESM ομολόγων μειώθηκαν από την πώληση ομολόγων EFSF ονομαστικής αξίας € 9.685,3 εκατ. και ομολόγων ESM ονομαστικής αξίας € 2.706,1 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με τον EFSF και τον ESM που εντάσσεται στα βραχυπρόθεσμα μέτρα για την ελάφρυνση του Ελληνικού Δημοσίου χρέους. Σχετική πληροφόρηση δίνεται στη Σημείωση 2. Οι παραπάνω συναλλαγές δεν επηρέασαν την Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το υπόλοιπο των EFSF ομολόγων μειώθηκε περαιτέρω από τις πωλήσεις ομολόγων EFSF ονομαστικής αξίας € 748,0 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της ΕΚΤ (Σημείωση 2). Το κέρδος των πωλήσεων ανήλθε σε € 20,6 εκατ. και περιλαμβάνεται στο κονδύλι «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» της Ενοποιημένης Κατάστασης Αποτελεσμάτων για τη χρήση 2017 (Σημείωση 10).

26 Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες

Οι επενδύσεις του Ομίλου σε ενοποιούμενες εταιρείες από συνεχιζόμενες και διακοπτόμενες δραστηριότητες είναι οι εξής:

Α) Θυγατρικές εταιρείες (μέθοδος ολικής ενσωμάτωσης) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
1.	Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
2.	Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
3.	Γενική Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών & Συμβούλων Α.Ε.	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα	2012-2017
4.	Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Χρηματιστηριακές εργασίες	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
5.	Πειραιώς Factoring Α.Ε.	Πρακτόρευση απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
6.	Piraeus Capital Management Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2017
7.	Piraeus Jeremie Technology Catalyst Management Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
8.	Ελληνικό Ταμείο Βιώσιμης Ανάπτυξης	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	65,00%	Ελλάδα	-
9.	ΕΤΒΑ Διαχείρισης Α.Κ.Ε.Σ. Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	65,00%	Ελλάδα	2014-2017
10.	Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
11.	Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. & Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε.	Μεσιτεία ασφαλειών - αντασφαλειών	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
12.	Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε.	Πρακτόρευση ασφαλειών	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
13.	Γενική Ενημέρωσης και Ρύθμισης Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα	2010-2017
14.	ΔΙ.ΒΙ.ΠΑ.ΚΑ. Α.Ε.	Φορέας διοίκησης και διαχείρισης βιομηχανικού πάρκου Καστοριάς	57,53%	Ελλάδα	2010,2013-2017
15.	ΕΤΒΑ Αναπτυξιακή Α.Ε.	Πραγματοποίηση επενδύσεων και ανάπτυξη δράσεων, σύμφωνα με τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης	65,00%	Ελλάδα	2014-2017
16.	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	Ανάπτυξη/ διαχείριση βιομηχανικών περιοχών	65,00%	Ελλάδα	2010,2013-2017
17.	Πειραιώς Green Investments Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
18.	Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	61,65%	Ελλάδα	2010-2017
19.	ΑΧΑΪΑ Clauss Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	75,37%	Ελλάδα	2013-2017
20.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	62,90%	Ελλάδα	2010-2017
21.	Kosmopolis A' Α.Ε. Εκμ/σης εμπ. κέντρων - παροχής υπηρεσιών	Διαχείριση εμπορικού κέντρου	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
22.	Linklife Food & Entertainment Hall Α.Ε.	Εκμετάλλευση χώρων εστίασης	100,00%	Ελλάδα	2014-2017
23.	ND Αναπτυξιακή Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
24.	New Up Dating Development Κτημ., Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική & αναπτυξιακή εταιρεία	100,00%	Ελλάδα	2013-2017

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
25.	Picar A.E.	Διαχείριση χώρων City Link	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
26.	Property Horizon A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
27.	Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	61,92%	Ελλάδα	2010-2017
28.	Γενική Εταιρεία Κατασκευών και Αναπτύξεων Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας & συμμετοχών	66,66%	Ελλάδα	2013-2017
29.	Εντροπία Κτηματική Α.Ε.	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	66,70%	Ελλάδα	2013-2017
30.	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων	Συμμετοχές Real Estate	53,60%	Ελλάδα	2010-2017
31.	Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
32.	Πειραιώς Buildings Α.Ε.	Ανάπτυξη ακινήτου	100,00%	Ελλάδα	2010-2017
33.	Πειραιώς Development Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
34.	Πειραιώς Real Estate Α.Ε.	Τεχνική και κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
35.	Πλειάδες Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
36.	A.C.T. B.A.S. Α.Ε.	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών επί μισθοδοτικών και εργατικών θεμάτων	100,00%	Ελλάδα	2011-2017
37.	KPM Energy Εταιρεία Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.	Παραγωγή και εκμετάλλευση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ	80,00%	Ελλάδα	2013-2017
38.	Mille Fin Α.Ε.	Εμπορία Οχημάτων	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
39.	Multicollection Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	51,00%	Ελλάδα	2009-2017
40.	Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε. (πρώην Special Business Services Α.Ε.)	Εταιρεία παροχής χρηματοοικονομικών – τηλεπικοινωνιακών & μηχανογραφικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
41.	Special Financial Solutions Α.Ε.Δ.Α.Δ.Π.	Παροχή συμβουλών, συμβουλευτικών, μελετητικών, οργανωτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
42.	Zibeno I Energy S.A.	Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας μέσω ΑΠΕ και Συμβατικών Πηγών Ενέργειας	83,00%	Ελλάδα	2015-2017
43.	Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας Εξέλιξη Α.Ε.	Συμβουλευτικές Υπηρεσίες - Ξενοδοχεία - Επαγγελματική Κατάρτιση & Εκπαίδευση	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2017
44.	Πειραιώς ACT Services Α.Ε.	Λογιστικές και φορολογικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
45.	Πειραιώς Direct Services Α.Ε.	Εταιρεία παροχής υπηρεσιών υποστήριξης & ηλεκτρονικού εμπορίου, πώληση καρτών χρόνου ομιλίας	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
46.	ΠΡΟΣΠΕΚΤ Ν.Ε.Π.Α.	Διαχείριση σκαφών αναψυχής	100,00%	Ελλάδα	-
47.	Άνεμος Ηπείρου Ανώνυμη Ενεργειακή Εταιρεία	Εκμετάλλευση αιολικού πάρκου στην Ελλάδα	100,00%	Ελλάδα	2007-2017
48.	Αιολική Μπελεχέρι ΑΕ	Παραγωγή, μεταφορά, διανομή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην ελληνική επικράτεια	100,00%	Ελλάδα	2001-2017
49.	Αιολικό Πάρκο Άρτας Ε.Ε.	Παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	99,80%	Ελλάδα	2009-2017
50.	Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 2 - Μορφοράχη Ε.Ε.	Παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	99,80%	Ελλάδα	2009-2017
51.	Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 4 - Ουρανός Ε.Ε.	Παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	99,80%	Ελλάδα	2009-2017

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
52.	DMX Αιολική Μαρμαρίου -Αγκάθι Μ.Ε.Π.Ε.	Η μελέτη, κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	100,00%	Ελλάδα	2008-2017
53.	DMX Αιολική Μαρμαρίου -Ρίγανη Μ.Ε.Π.Ε.	Η μελέτη, κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	100,00%	Ελλάδα	2008-2017
54.	Αιολικό Πάρκο Josharton - Ροδόπη 2 Ε.Ε.	Η παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	99,80%	Ελλάδα	2004-2017
55.	Tirana Bank I.B.C. S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	98,83%	Αλβανία	2014-2017
56.	Tirana Leasing Sh.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Αλβανία	2016-2017
57.	Cielo Concultancy Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Αλβανία	2014-2017
58.	Edificio Enterprise Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Αλβανία	2014-2017
59.	Tierra Projects Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Αλβανία	2014-2017
60.	Piraeus Real Estate Tirana Sh.P.K.	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	100,00%	Αλβανία	2014-2017
61.	Piraeus Bank Bulgaria A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,98%	Βουλγαρία	2010-2017
62.	Piraeus Insurance Brokerage EOOD	Μεσιτεία ασφαλειών	99,98%	Βουλγαρία	2007-2017
63.	Beta Asset Management EOOD	Ενοικίαση και διαχείριση ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2013-2017
64.	Bulfina E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Βουλγαρία	2008-2017
65.	Bulfinace E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Βουλγαρία	2008-2017
66.	Delta Asset Management EOOD	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2015-2017
67.	Gama Asset Management EOOD	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2015-2017
68.	Piraeus Real Estate Bulgaria EOOD	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Βουλγαρία	2007-2017
69.	Varna Asset Management EOOD	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2014-2017
70.	Asset Management Bulgaria EOOD	Ταξιδιωτικές υπηρεσίες, ενοικιάσεις και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,98%	Βουλγαρία	2012-2017
71.	Besticar Bulgaria EOOD	Διαχείριση απαιτήσεων	99,98%	Βουλγαρία	2012-2017
72.	Besticar EOOD	Διαχείριση προβληματικών απαιτήσεων	99,98%	Βουλγαρία	2012-2017
73.	Piraeus Equity Investment Management Ltd	Διαχείριση κεφαλαίων	100,00%	Κύπρος	2011-2017
74.	Arigeo Energy Holdings Ltd	Εταιρεία συμμετοχών σε ΑΠΕ	100,00%	Κύπρος	2012-2017
75.	Besticar Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	99,98%	Κύπρος	-
76.	Euroinvestment & Finance Public Ltd	Χρηματοεπενδυτικές, κτηματικές εργασίες	90,85%	Κύπρος	2008-2017
77.	Piraeus Clean Energy Holdings Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2011-2017
78.	Piraeus Equity Partners Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2011-2017
79.	Piraeus Renewable Investments Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016-2017
80.	PRI WIND I Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016-2017
81.	PRI WIND II Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016-2017
82.	PRI WIND III Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016-2017
83.	R.E. Anodus Two Ltd	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Κύπρος	2013-2017

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
84.	Tellurion Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2013-2017
85.	Tellurion Two Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	99,09%	Κύπρος	2013-2017
86.	Trieris Two Real Estate Ltd	Εταιρεία συμμετοχών, επενδύσεων και διαχείρισης χαρτοφυλακίου ακινήτων	100,00%	Κύπρος	2007-2017
87.	Zibeno Investments Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	83,00%	Κύπρος	2011-2017
88.	O.F. Investments Ltd	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Κύπρος	2011-2017
89.	R.E. Anodus Ltd	Εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών για real estate και συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2009-2017
90.	Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	50,66%	Κύπρος	2009-2017
91.	Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	53,29%	Κύπρος	2015-2017
92.	Piraeus Clean Energy GP Ltd	Γενικός εταίρος της Piraeus Clean Energy LP	100,00%	Κύπρος	2011-2017
93.	Piraeus Equity Advisors Ltd	Συμβουλευτική εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Κύπρος	2011-2017
94.	Sunholdings Properties Company Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	26,65%	Κύπρος	2008-2017
95.	Φιλοκτηματική Εργοληπτική Ltd	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	53,29%	Κύπρος	2015-2017
96.	WH South Wind Hellas Ltd	Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής, μεταφοράς, διανομής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας	100,00%	Κύπρος	2016-2017
97.	Emadierio Solar Energy & Investments Ltd	Κατοχή άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αιολικού πάρκου	100,00%	Κύπρος	2016-2017
98.	Josharton Ltd	Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής, μεταφοράς, διανομής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας	100,00%	Κύπρος	2016-2017
99.	JSC Piraeus Bank ICB	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,99%	Ουκρανία	2015-2017
100.	Akinita Ukraine LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	100,00%	Ουκρανία	2014-2017
101.	Sinitem LLC	Αγοραπωλησίες ακινήτων	99,94%	Ουκρανία	2013-2017
102.	Solum Enterprise LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,94%	Ουκρανία	2012-2017
103.	Solum Limited Liability Company	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,94%	Ουκρανία	2017
104.	Piraeus Leasing Romania S.A.	Παροχή ελεγκτικών και εισπρακτικών υπηρεσιών για δάνεια της εταιρείας	100,00%	Ρουμανία	2003-2017
105.	Alecsandri Estates SRL	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	74,32%	Ρουμανία	2009-2017
106.	Daphne Real Estate Consultancy SRL	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,09%	Ρουμανία	2014-2017
107.	Priam Business Consultancy SRL	Ανάπτυξη real estate	99,18%	Ρουμανία	2014-2017
108.	Proiect Season Residence SRL	Ανάπτυξη ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ρουμανία	2012-2017
109.	R.E. Anodus SRL	Ανάπτυξη real estate	99,09%	Ρουμανία	2013-2017
110.	Rhesus Development Projects SRL	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,09%	Ρουμανία	2014-2017
111.	General Business Management Investitii SRL	Ανάπτυξη Οικοδομικών Σχεδίων	100,00%	Ρουμανία	2013-2017
112.	Piraeus Real Estate Consultants SRL	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Ρουμανία	2015-2017
113.	Piraeus Rent Doo Beograd	Λειτουργικές μισθώσεις	100,00%	Σερβία	2007-2017

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
114.	Piraeus Real Estate Egypt LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Αίγυπτος	2011-2017
115.	Piraeus FI Holding Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
116.	Trieris Real Estate Management Ltd	Διαχείριση της Trieris Real Estate Ltd	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
117.	Piraeus Master GP Holding Ltd	Επενδυτική συμβουλευτική	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
118.	Marathon 1 Greenvale Rd LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,95%	Η.Π.Α.	2012-2017
119.	Piraeus Group Capital Ltd	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο	-
120.	Piraeus Group Finance PLC	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο	2016-2017
121.	Axia Finance III PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
122.	Axia Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
123.	Axia III APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
124.	Estia Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	2017
125.	Estia Mortgage Finance II PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	2017
126.	Kion Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
127.	Praxis I Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
128.	Praxis II APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
129.	Praxis II Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
130.	Capital Investments & Finance S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Λιβερία	-
131.	Piraeus Asset Management Europe S.A.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	100,00%	Λουξεμβούργο	-
132.	Vitria Investments S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Παναμάς	-

Σημείωση [1]: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος σε κάποιες εταιρείες από τις ανωτέρω, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Οι εταιρείες με αρίθμηση 121 έως 129 αποτελούν οχήματα ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και έκδοση πιστωτικών τίτλων. Η εταιρεία με αρίθμηση 94, η οποία στον παραπάνω πίνακα εμφανίζεται με ποσοστό μικρότερο του 50,00%, αποτελεί θυγατρική του Ομίλου λόγω πλειοψηφίας στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας.

Επίσης, κατά την 31/12/2017 σε καθεστώς εκκαθάρισης ήταν οι εταιρείες με αρίθμηση 32, 39, 56, 75, 130 και 132.

Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις Θυγατρικών Εταιρειών

Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, συμπεριλαμβανομένων των εκθέσεων ελέγχου των ανεξάρτητων ορκωτών ελεγκτών λογιστών, καθώς και των εκθέσεων του Διοικητικού Συμβουλίου των θυγατρικών αυτών εταιρειών, που είχαν οριστικοποιηθεί κατά την ημερομηνία έκδοσης της Ετήσιας Χρηματοοικονομικής Έκθεσης της χρήσης 2017, έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.piraeusbankgroup.com στην ενότητα Ενημέρωση Επενδυτών, στην υποενότητα Οικονομικά Στοιχεία - Οικονομικές Καταστάσεις - Ενοποιούμενες θυγατρικές εταιρείες. Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των υπολοίπων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα της Τράπεζας Πειραιώς κατά την οριστικοποίησή τους.
(παραπομπή:http://www.piraeusbankgroup.com/el/Investors/Financials/Financial-tatements?category=Consolidated-Companies).

Οι θυγατρικές εταιρείες, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στην ενοποίηση είναι οι ακόλουθες: α) «ΕΛΣΥΠ Α.Ε.», β) «Το Μουσείο Ε.Π.Ε», γ) «Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς», δ) «Procas Holding Ltd», ε) «Phoebe Investments SRL», στ) «Core Investments Project SRL», ζ) «Amaryllis Investments Consultancy SRL», η) «Torborg Maritime Inc.», θ) «Isham Marine Corp.», ι) «Pallas Shipping S.A.», ια) «Zephyros Marine INC.», ιβ) «Bayamo Shipping Co.», ιγ) «Sybil Navigation Co.», ιδ) «Axia III Holdings Ltd», ιε) «Praxis II Holdings Ltd», ιστ) «Kion Holdings Ltd»». Η ενοποίηση όλων των ανωτέρω εταιρειών δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Μεταβολές ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες που δεν οδήγησαν σε απώλεια ελέγχου

Η επίδραση της αλλαγής του ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες, που δεν οδήγησαν σε απώλεια ελέγχου, κατά την διάρκεια των χρήσεων 2017 και 2016, παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

31/12/2017	Μεταβολή ποσοστού	Λογιστική αξία δικαιωμάτων τρίτων που αποκτήθηκαν	Τίμημα που καταβλήθηκε	Ποσό που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας
Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	6,00%	6.062	(14.900)	(8.838)
AXAIA Clauss Estate A.E.	0,11%	(47)	(76)	(123)
Akinita Ukraine LLC	0,91%	(90)	-	(90)
Σύνολο		**5.925**	**(14.976)**	**(9.052)**

31/12/2016	Μεταβολή ποσοστού	Λογιστική αξία δικαιωμάτων τρίτων που αποκτήθηκαν	Τίμημα που καταβλήθηκε	Ποσό που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας
Trastor A.E.E.A.Π.	-33,80%	(22.593)	14.452	(8.141)
Rembo A.E.	-33,80%	(340)	1.551	1.211
ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων	0,61%	75	(144)	(69)
Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	0,72%	50	(26)	24
Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	0,45%	22	(12)	10
Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	0,43%	327	(117)	210
Euroinvestment & Finance Public Ltd	-0,04%	(3)	3	1
Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	0,00%	(2)	1	(2)
Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	-0,02%	(1)	1	-
Solum Limited Liability Company	0,94%	(372)	-	(372)
Sinitem Llc	1,93%	(19)	-	(19)
ATE Insurance Romania S.A.	0,05%	2	(20)	(19)
Σύνολο		**(22.855)**	**15.690**	**(7.165)**

Στη γραμμή «Εξαγορές, πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών» της Ενοποιημένης Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων περιλαμβάνονται τα ποσά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας και που αναφέρονται ανωτέρω.

Επίδραση απώλειας ελέγχου θυγατρικών εταιρειών

Οι σημαντικότερες περιπτώσεις απώλειας ελέγχου θυγατρικών κατά τις χρήσεις 2017 και 2016, έχουν ως εξής:

1/1 - 31/12/2017	Τίμημα	Κέρδος/ζημία Ομίλου από πώληση
Trastor A.E.E.A.Π	-	(2.920)

Τα αποτελέσματα από την απώλεια ελέγχου για την εταιρεία Trastor A.E.E.A.Π παρουσιάζονται στην γραμμή «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)» στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

1/1 - 31/12/2016	Τίμημα	Κέρδος/ζημία Ομίλου από πώληση
Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ	3.239	(17.446)
ΑΤΕ Ασφαλιστική Α.Ε.	90.100	(27.618)
Piraeus Leasing Bulgaria EAD	-	(4.526)

Σημαντικοί περιορισμοί θυγατρικών εταιρειών

Αναφορικά με τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, πέραν των εν ισχύ συνηθισμένων περιορισμών που επιβάλλονται στο πλαίσιο της λειτουργίας τους και της ισχύουσας νομοθεσίας, δεν υφίστανται για τον Όμιλο άλλοι σημαντικοί περιορισμοί, σχετικά με τη δυνατότητα μεταφοράς χρημάτων με τη μορφή μερισμάτων, επιστροφής κεφαλαίων κτλ., καθώς και αποπληρωμής δανείων που έχουν συναφθεί εντός του Ομίλου.

Όσον αφορά στις θυγατρικές τράπεζες εξωτερικού υπάρχουν περιορισμοί, οι οποίοι έχουν χαλαρώσει σημαντικά το τελευταίο διάστημα, από τις τοπικές Κεντρικές Τράπεζες στις τοποθετήσεις τους προς τον Όμιλο λόγω της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας. Επιπροσθέτως, η πρόωρη αποπληρωμή δανείων μειωμένης εξασφάλισης απαιτεί την πρότερη έγκριση της κάθε Τοπικής Κεντρικής Τράπεζας. Τα προς ενοποίηση σύνολα ενεργητικού και υποχρεώσεων των θυγατρικών τραπεζών εξωτερικού (περιλαμβανομένων των Piraeus Bank Romania S.A και Piraeus Bank Beograd A.D., οι οποίες κατηγοριοποιήθηκαν ως διακρατούμενες προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης 2017) την 31/12/2017 είναι € 3.625,4 εκατ. (31/12/2016: € 3.585,1 εκατ.) και € 3.089,3 εκατ. (31/12/2016: € 2.978,1 εκατ.) αντίστοιχα.

Γενικά, υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά στη διανομή μερισμάτων από τις θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού, ενώ δεν υπάρχουν περιορισμοί στην αποπληρωμή των δανείων τους, που έχουν χορηγηθεί από άλλη εταιρεία του Ομίλου, ακόμη και πριν τη λήξη τους. Εξαίρεση για τις Θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στην Ουκρανία (πλην τραπεζών), αποτελεί η εν ισχύ απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ουκρανίας για περιορισμούς στην πρόωρη αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων των Νομικών Προσώπων Κατοίκων της χώρας σε μη-Κατοίκους ή στη μεταφορά κεφαλαίων από τα Νομικά Πρόσωπα Κατοίκων της χώρας σε μη-Κατοίκους. Η προαναφερόμενη απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ουκρανίας δεν ορίζει περίοδο ισχύος των σχετικών περιορισμών.

Επιπρόσθετα, για τη θυγατρική εταιρεία του Ομίλου ATE Insurance Romania S.A., η οποία είναι διακρατούμενη προς πώληση την 31/12/2017, ισχύουν περιορισμοί στη διανομή μερίσματος ή κεφαλαίου προς τον μέτοχο και στις ενδοομιλικές μεταφορές στοιχείων ενεργητικού.

Σημαντικά δικαιώματα μειοψηφίας

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς κρίνει ότι σημαντικά δικαιώματα μειοψηφίας υπάρχουν στις θυγατρικές εταιρείες ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd, Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π. και Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Το ποσοστό συμμετοχής των μετόχων μειοψηφίας στις ανωτέρω θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου είναι ίδιο με το αντίστοιχο ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου. Το ποσοστό δικαιωμάτων μειοψηφίας και η αντίστοιχη λογιστική αξία την 31/12/2017, καθώς και τα αποτελέσματα που αναλογούν στη μειοψηφία στη χρήση 2017 και στη συγκριτική χρήση 2016 για τις ως άνω θυγατρικές εταιρείες, έχουν ως εξής:

Επωνυμία εταιρείας	% δικαιωμάτων μειοψηφίας		Υπόλοιπο δικαιωμάτων μειοψηφίας		Κέρδη/ (ζημίες) που αναλογούν στη μειοψηφία	
	31/12/2017	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2016	2017	2016
ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	35,00%	35,00%	76.195	76.238	(43)	(562)
Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	49,34%	49,34%	30.292	29.683	638	(474)
Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	37,10%	37,10%	20.049	20.835	(785)	(633)

Ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζει τα συνοπτικά προς ενοποίηση οικονομικά στοιχεία (πριν την απαλοιφή των ενδοεταιρικών συναλλαγών) των παραπάνω θυγατρικών:

Συνοπτικά Στοιχεία Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	2017	2016	2017	2016
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	(124)	(1.604)	1.294	(962)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-	(14)	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	**(124)**	**(1.618)**	**1.294**	**(962)**

Συνοπτικά Στοιχεία Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	2016	2017	2016
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	(2.701)	(2.117)	(1.707)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	**(2.701)**	**(2.117)**	**(1.707)**

Συνοπτικά στοιχεία Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	31/12/2017	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2016
Στοιχεία ενεργητικού μέχρι 1 έτος	62.945	60.490	5.950	5.929
Στοιχεία ενεργητικού άνω του 1 έτους	173.706	175.540	68.728	67.307
Σύνολο Ενεργητικού	**236.651**	**236.030**	**74.678**	**73.236**
Υποχρεώσεις μέχρι 1 έτος	2.687	651	3.185	3.156
Υποχρεώσεις άνω του 1 έτους	16.265	17.557	6.244	6.066
Σύνολο Υποχρεώσεων	**18.952**	**18.207**	**9.429**	**9.222**

Συνοπτικά στοιχεία Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης	Trastor A.E.E.A.Π.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2016
Στοιχεία ενεργητικού μέχρι 1 έτος	5.063	442	876
Στοιχεία ενεργητικού άνω του 1 έτους	55.294	107.570	110.115
Σύνολο Ενεργητικού	**60.357**	**108.012**	**110.991**
Υποχρεώσεις μέχρι 1 έτος	700	7.370	583
Υποχρεώσεις άνω του 1 έτους	37	28.258	35.906
Σύνολο Υποχρεώσεων	**737**	**35.627**	**36.488**

Συνοπτική Κατάσταση Ταμειακών Ροών	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	2017	2016	2017	2016
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	2.004	(1.991)	(82)	82
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	(503)	(3.960)	-	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	-	-	-	-
Καθαρή ταμειακή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	**1.501**	**(5.951)**	**(82)**	**82**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	**57.269**	**63.221**	**82**	**0**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	**58.771**	**57.269**	**0**	**82**

Συνοπτική Κατάσταση Ταμειακών Ροών	Trastor A.E.E.A.Π.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	2016	2017	2016
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	1.776	(318)	(392)
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	500	-	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(280)	-	892
Καθαρή ταμειακή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	**1.996**	**(318)**	**500**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	**2.625**	**608**	**108**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	**4.621**	**290**	**608**

Η θυγατρική εταιρεία Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη LTD εντός της χρήσης 2017 διένειμε μέρισμα στους μετόχους μειοψηφίας ποσό € 0,1 εκατ. (2016: € 0,1 εκατ.).

Ενοποιούμενες εταιρείες ειδικής δομής

Ο Όμιλος ασκεί έλεγχο σε, και ως εκ τούτου ενοποιεί, επτά εταιρείες ειδικού σκοπού, που συστάθηκαν για να εξυπηρετήσουν συναλλαγές τιτλοποίησης στεγαστικών, επιχειρηματικών και καταναλωτικών δανείων.

Οι ανωτέρω εταιρείες ειδικού σκοπού δημιουργήθηκαν προκειμένου να εξυπηρετήσουν την άντληση ρευστότητας του Ομίλου. Ο Όμιλος έχει στην ιδιοκατοχή του τις τιτλοποιήσεις των Axia I, Axia III, Praxis I και Praxis II, ενώ οι τιτλοποιήσεις Estia I, Estia II και Kion έχουν διατεθεί σε επενδυτές, έχοντας όμως και ο Όμιλος ένα μέρος αυτών στην κατοχή του.

Η τιτλοποίηση Kion αποκτήθηκε στο πλαίσιο της εξαγοράς της Millennium Bank και ο Όμιλος συνεχίζει την εξυπηρέτησή της.

Ανάλογα με τα κριτήρια που πρέπει να ικανοποιεί το κάθε τιτλοποιημένο χαρτοφυλάκιο δανείων, ο Όμιλος προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες, που προκύπτουν από τις συμβατικές υποχρεώσεις. Τέτοιες ενέργειες είναι η αντικατάσταση δανείων ή ακόμη και η προσθήκη νέων δανείων, όπου αυτό προβλέπεται από τους όρους της τιτλοποίησης και είναι εφικτό.

Πρόθεση του Ομίλου είναι να συνεχίσει την ανωτέρω πρακτική, προκειμένου οι τιτλοποιήσεις του να συνεχίσουν να αποτελούν εργαλεία άντλησης ρευστότητας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η λογιστική αξία των κατεχόμενων από τον Όμιλο ομολογιών εκδόσεως εταιρειών τιτλοποιήσεων:

Επωνυμία εταιρείας	Λογιστική αξία κατεχόμενων ομολογιών	
	31/12/2017	31/12/2016
Axia Finance PLC	250.090	1.750.688
Axia Finance III PLC	235.235	2.352.310
Praxis I Finance PLC	249.600	290.065
Praxis II Finance PLC	370.087	370.070
Estia Mortgage Finance PLC	91.678	103.902
Estia Mortgage Finance II PLC	568.416	609.189
Kion Mortgage Finance PLC	29.045	35.295
Σύνολο	**1.794.152**	**5.511.519**

Έκθεση σε μη ενοποιούμενα σχήματα ειδικής δομής

Ο Όμιλος την 31/12/2017 έχει επενδύσει σε αμοιβαία κεφάλαια ανοικτού τύπου των κατά 100% θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, «Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ» και «Piraeus Asset Management Europe SA», και των οποίων η διαχείριση πραγματοποιείται από την «Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ».

Η διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων διενεργείται στο πλαίσιο του επενδυτικού σκοπού που αναφέρεται στον κανονισμό του κάθε αμοιβαίου κεφαλαίου και πραγματοποιείται προς το συμφέρον των μεριδιούχων. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος δεν ασκεί έλεγχο και κατά συνέπεια έχουν αναγνωριστεί στο Διαθέσιμο προς Πώληση χαρτοφυλάκιο (AFS). Τα αμοιβαία κεφάλαια πληρούν τον ορισμό των σχημάτων ειδικής δομής.

Ο Όμιλος δεν εγγυάται τις αποδόσεις των εν λόγω αμοιβαίων κεφαλαίων και δεν έχει υποχρέωση χρηματοδότησής τους και ως εκ τούτου η μέγιστη έκθεση του Ομίλου σε κίνδυνο περιορίζεται στη λογιστική αξία των αμοιβαίων κεφαλαίων την 31/12/2017 ποσού περίπου € 54,0 εκατ. (31/12/2016: € 61,0 εκατ.).

Ο Όμιλος συμμετέχει και σε άλλα επενδυτικά σχήματα (funds), τα οποία δεν διαχειρίζεται. Η λογιστική αξία των εν λόγω επενδυτικών σχημάτων ανέρχονταν κατά την 31/12/2017 σε περίπου € 27,1 εκατ. (31/12/2016: € 28,0 εκατ.), ποσό το οποίο αποτελεί τη μέγιστη έκθεση του Ομίλου στα συγκεκριμένα επενδυτικά σχήματα.

Στο πλαίσιο των συμβατικών υποχρεώσεων για τη συμμετοχή στα προαναφερθέντα επενδυτικά σχήματα, ο Όμιλος έχει την υποχρέωση, εφόσον του ζητηθεί, να καταβάλει υπολειπόμενο συνολικό ποσό περίπου € 0,7 εκατ. (31/12/2016: € 1,1 εκατ.). Πέραν της προαναφερθείσας δέσμευσης, δεν υφίστανται άλλες σημαντικές υποχρεώσεις.

Σε κάθε ημερομηνία σύνταξης οικονομικών καταστάσεων, αξιολογείται εάν ασκείται έλεγχος σε κάποιο αμοιβαίο κεφάλαιο ή επενδυτικό σχήμα (fund), βάσει των διατάξεων του Δ.Π.Χ.Α. 10.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα υπό διαχείριση αμοιβαία κεφάλαια στα οποία συμμετέχει ο Όμιλος, καθώς και το ενεργητικό τους κατά την 31/12/2017 και 31/12/2016, αντίστοιχα. Ο Όμιλος δεν ασκεί έλεγχο, βάσει των διατάξεων του Δ.Π.Χ.Α. 10, καθώς η διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων γίνεται για λογαριασμό των μεριδιούχων και ως εκ τούτου ο Όμιλος λειτουργεί ως εκπρόσωπός τους (agent):

Αμοιβαία κεφάλαια	Σύνολο Ενεργητικού 31/12/2017	Σύνολο Ενεργητικού 31/12/2016
Πειραιώς Α/Κ Ασφαλιστικών Φορέων Μικτό Εσωτερικού	936	693
Πειραιώς Α/Κ Θεσμικών Επενδυτών Μετοχικό Εσωτερικού	605	389
Πειραιώς Α/Κ Fund of Funds Μετοχικό	17.112	15.796
Πειραιώς Α/Κ Fund of Funds Ομολογιακό	29.020	40.980
Πειραιώς Α/Κ Μετοχικό Εσωτερικού	53.606	45.170
Πειραιώς Α/Κ Μετοχικό Εξωτερικού	33.092	35.772
Πειραιώς US Α/Κ Διεθνές Fund of Funds Μικτό	6.172	5.995
Πειραιώς Α/Κ Διαχείρισης Βραχυπρόθεσμων Διαθεσίμων σε ευρώ	27.386	41.460
PiraeusInvest Enhanced Liquidity USD Fund Retail	20.009	678
PiraeusInvest Enhanced Liquidity EUR Fund Retail	92.027	10.675
PiraeusInvest Global Balanced FoF Retail	15.850	5.688
PiraeusInvest Global Aggressive Balanced Fund of Funds Retail	9.606	5.375
PiraeusInvest Global Concervative Balanced Fund of Funds Retail	13.266	5.641
Σύνολο	**318.688**	**214.311**

Τα έσοδα του Ομίλου τα οποία προέρχονται από προμήθειες εξαγοράς, διάθεσης και διαχείρισης των αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται, έχουν αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα και ανήλθαν για τη χρήση 2017 στα € 3,1 εκατ. έναντι € 2,3 εκατ. στη χρήση του 2016.

Β) Θυγατρικές εταιρείες που περιλαμβάνονται στις διακοπτόμενες δραστηριότητες

Παρατίθενται στοιχεία για τις θυγατρικές εταιρείες Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., ATE Insurance Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd, που περιλαμβάνονται στις διακοπτόμενες δραστηριότητες. Σχετική αναφορά για τη διαδικασία πώλησης, που βρίσκεται σε εξέλιξη, των εταιρειών ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., Piraeus Bank Beograd A.D., Piraeus Leasing Doo Beograd και Piraeus Bank Romania S.A. γίνεται στη Σημείωση 14.

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
1.	Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	Βραχυχρόνια & μακροχρόνια λειτουργική μίσθωση οχημάτων	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
2.	ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε.	Οργάνωση, εκμετάλλευση και διοίκηση νοσηλευτικών μονάδων	100,00%	Ελλάδα	2013-2017
3.	Piraeus Bank Romania S.A	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Ρουμανία	2007-2017
4.	ATE Insurance Romania S.A.	Ασφαλιστική	99,54%	Ρουμανία	2007-2017
5.	Piraeus Bank Beograd A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Σερβία	2013-2017
6.	Piraeus Leasing Doo Beograd	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Σερβία	2007-2017

Σημείωση [1]: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 και 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος σε κάποιες εταιρείες από τις ανωτέρω, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Εκτός από τις θυγατρικές εταιρείες που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα, δεν υπάρχουν άλλες εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις κατάταξης ως διακοπτόμενες δραστηριότητες με βάση το Δ.Π.Χ.Α. 5.

Γ) Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες (μέθοδος ενσωμάτωσης καθαρής θέσης) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες

1. Συγγενείς εταιρείες

Αναφορικά με το κονδύλι "Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες" της Ενοποιημένης Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης ακολουθούν οι συγγενείς εταιρείες που ενοποιούνται στον Όμιλο:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
1.	Piraeus - TANEO Capital Fund A.K.E.Σ.	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	50,01%	Ελλάδα	-
2.	PJ Tech Catalyst Fund	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	30,00%	Ελλάδα	-
3.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	27,80%	Ελλάδα	2010,2013-2017
4.	Marfin Investment Group A.E. Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	31,67%	Ελλάδα	-
5.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	28,10%	Ελλάδα	2010,2013-2017
6.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	27,80%	Ελλάδα	2010,2013-2017
7.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	28,92%	Ελλάδα	2010,2013-2017
8.	Όλγανος Α.Ε.	Διαχείριση και Εκμ/ση Ακινήτων/ Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς	32,27%	Ελλάδα	2014-2017
9.	Πύρριχος Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	50,77%	Ελλάδα	2012-2017
10.	Exodus Α.Ε.	Εφαρμογές πληροφορικής	49,90%	Ελλάδα	2010,2013-2017
11.	Hellenic Seaways Α.Ν.Ε.	Θαλάσσιες Μεταφορές - Ακτοπλοΐα	43,48%	Ελλάδα	2013-2017
12.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων	30,00%	Ελλάδα	2010-2017
13.	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Υπηρεσίες Λογισμικού	26,00%	Ελλάδα	-
14.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Διαχείριση τεχνολογικού πάρκου	30,45%	Ελλάδα	2013-2017
15.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Εμπορία και εκμετάλλευση ιχθύων - εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	32,92%	Ελλάδα	-
16.	Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργιες Α.Ε.	Εμπορία και εκμετάλλευση ιχθύων - εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	32,23%	Ελλάδα	2013-2017
17.	Τειρεσίας Α.Ε.	Διατραπεζική εταιρεία ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων	23,53%	Ελλάδα	2010,2013-2017
18.	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας	39,39%	Ελλάδα	2010,2013-2017
19.	Unisoft Α.Ε.	Σχεδίαση, κατασκευή και πώληση προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών	23,07%	Ελλάδα	2013-2017
20.	Trieris Real Estate Ltd	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	32,37%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
21.	Exus Software Ltd	Εταιρεία Εμπορίας Προϊόντων Πληροφορικής	49,90%	Ηνωμένο Βασίλειο	2016-2017

Σημείωση [1]: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος σε κάποιες εταιρείες από τις ανωτέρω, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Οι ανωτέρω εταιρείες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 10 από τον Όμιλο. Από την αξιολόγηση δεν προέκυψε δυνατότητα άσκησης ελέγχου στις εν λόγω εταιρείες από τον Όμιλο και ως εκ τούτου δεν αποτελούν θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου. Βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 28, πληρούνται τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των εν λόγω εταιρειών στο χαρτοφυλάκιο συγγενών εταιρειών.

Με βάση τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 12, για τις εταιρείες όπου ο Όμιλος κατέχει το 50% και άνω των δικαιωμάτων ψήφου εταιρειών αλλά δεν ασκεί έλεγχο, σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Η εταιρεία με αρίθμηση 1 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών, διότι ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή αλλά όχι έλεγχο στην επενδυτική επιτροπή του Α.Κ.Ε.Σ, η οποία λαμβάνει τις επενδυτικές αποφάσεις.

- Η εταιρεία με αρίθμηση 9 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών καθότι ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή και όχι έλεγχο.

Εξαιρέθηκε από την ενοποίηση με τη μέθοδο της καθαρής θέσης η συγγενής εταιρεία «Ευρυτανία Α.Ε. Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης», η οποία βρίσκεται σε καθεστώς αδράνειας. Η ενοποίηση της εταιρείας αυτής δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Επίσης, τα οικονομικά στοιχεία της χρήσης 2017 της συγγενούς εταιρείας NGP Plastic A.E.B.E. δεν είναι διαθέσιμα λόγω αδυναμίας της εν λόγω εταιρείας να τα παράγει.

Οι μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων εταιρειών αναφέρονται στη Σημείωση 45.

Συμμετοχές σε σημαντικές συγγενείς εταιρείες

Ο Όμιλος δε συμμετέχει σε συγγενή εταιρεία και κοινοπραξία, η οποία να κρίνεται ως σημαντική, είτε λόγω των οικονομικών μεγεθών της είτε λόγω ενδεχόμενης στρατηγικής σημασίας.

Συμμετοχές σε μη σημαντικές συγγενείς εταιρείες

Η συνολική λογιστική αξία των συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες για τη χρήση 2017 ανέρχεται σε € 251,4 εκατ. (2016: € 232,6 εκατ.).

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται σε σύνολο η αναλογία στα μετά φόρων αποτελέσματα και στα συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα των συγγενών εταιρειών του Ομίλου την 31/12/2017 και την 31/12/2016. Τα εν λόγω στοιχεία είναι τα προς ενοποίηση οικονομικά στοιχεία των συγγενών εταιρειών με βάση τα Δ.Π.Χ.Α και μετά από αναπροσαρμογές που απαιτούνται για την εναρμόνιση των προς ενοποίηση στοιχείων με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

Συνοπτικά οικονομικά στοιχεία	2017	2016
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(30.932)	(18.169)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(4.726)	413
Ποσά που αναταξινομούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(4.409)	573
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(318)	(160)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα	**(35.658)**	**(17.756)**

2. Κοινοπραξίες

Αναφορικά με το κονδύλι "Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες" της Ενοποιημένης Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης ακολουθούν οι κοινοπραξίες που ενοποιούνται στον Όμιλο:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις [1]
1.	Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Εκμετάλλευση ακινήτων	50,00%	Ελλάδα	2012-2017

Σημείωση [1]: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Λοιπές πληροφορίες για συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Ο Όμιλος σταματάει να αναγνωρίζει την αναλογία του στις ζημιές συγγενών εταιρειών μετά την πλήρη απομείωση της αξίας της συμμετοχής. Το σωρευτικό ποσό των μη αναγνωρισθέντων ζημιών από τις συγγενείς εταιρείες κατά την 31/12/2017 ανήλθε σε ποσό € 26,2 εκατ. (2016: € 3,5 εκατ.).

Δεν υπάρχουν σημαντικές ενδεχόμενες υποχρεώσεις του Ομίλου, που να συνδέονται με τη συμμετοχή του σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες.

Δεν υπάρχουν μη αναγνωρισθείσες δεσμεύσεις του Ομίλου που να σχετίζονται με τη συμμετοχή του σε κοινοπραξίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μελλοντική εκροή μετρητών ή άλλων πόρων.

Δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί στη δυνατότητα συγγενών ή κοινοπραξιών να μεταφέρουν κεφάλαια στην εταιρία με μορφή μερισμάτων ή να αποπληρώσουν δάνεια που τους έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο, πέραν των εν ισχύ συνηθισμένων περιορισμών που επιβάλλονται στο πλαίσιο της λειτουργίας τους και της ισχύουσας νομοθεσίας.

Κίνηση επενδύσεων σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	232.637	297.738
Προσθήκες και συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου	41.623	30.950
Διαθέσεις	-	(18.867)
Μερίδιο στα κέρδη/ (ζημιές) μετά φόρων	(30.932)	(18.169)
Μεταφορά από θυγατρικές εταιρείες	31.005	-
Μεταφορά σε θυγατρικές εταιρείες	-	(51.465)
Απομείωση	(18.354)	(11.531)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές προσαρμογές	(4.605)	3.980
Υπόλοιπο λήξης	**251.374**	**232.637**

Βασικά χρηματοοικονομικά στοιχεία συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Χώρα	31 Δεκεμβρίου 2017				
			% συμμετοχής	Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	Σύνολο εσόδων	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Υποχρεώσεων
1.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Ελλάδα	30,45%	(24)	41	182	39
2.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Ελλάδα	30,00%	(5)	-	652	649
3.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(17.233)	-	22.047	16
4.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	163	-	47.974	4.429
5.	Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	32,37%	(5.480)	1.705	20.012	2.815
6.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Ελλάδα	28,92%	(63.573)	-	170.416	106.077
7.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Ελλάδα	28,10%	(65.206)	(55.832)	112.490	136.945
8.	Exodus Α.Ε.	Ελλάδα	49,90%	31	7.103	11.811	9.676
9.	Piraeus - TANEO Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ.	Ελλάδα	50,01%	(280)	-	4.477	220
10.	Τειρεσίας Α.Ε.	Ελλάδα	23,53%	(491)	13.024	7.203	6.571
11.	PJ Tech Catalyst Fund	Ελλάδα	30,00%	(247)	4	11.497	1.421
12.	Πύρριχος Α.Ε.	Ελλάδα	50,77%	(121)	114	8.667	18.271
13.	Hellenic Seaways Α.Ν.Ε.	Ελλάδα	43,48%	9.540	130.834	262.095	173.306
14.	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Ελλάδα	26,00%	116	27.222	7.399	3.145
15.	Όλγανος Α.Ε.	Ελλάδα	32,27%	(665)	-	10.915	10.326
16.	Exus Software Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	49,90%	(8)	4.655	5.917	5.499
17.	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Ελλάδα	31,67%	*	*	*	*
18.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Ελλάδα	32,92%	*	*	*	*
19.	Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργιες Α.Ε.	Ελλάδα	32,23%	*	*	*	*
20.	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Ελλάδα	39,39%	604	4.527	85.978	6.372
21.	Unisoft Α.Ε.	Ελλάδα	23,07%	(952)	-	5.632	33.894
22.	Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Ελλάδα	50,00%	(1.940)	-	105.242	103.909

(*) Κατά την έγκριση των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της Τράπεζας, οι εισηγμένες συγγενείς εταιρείες Marfin Investment Group Α.Ε, Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ και Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργιες Α.Ε δεν είχαν ανακοινώσει τα ετήσια οικονομικά τους στοιχεία για το 2017. Με βάση τις χρηματιστηριακές τιμές της 31/12/2017, η εύλογη αξία της συμμετοχής του Ομίλου σε εισηγμένες συγγενείς εταιρείες είναι η εξής: Marfin Investment Group Συμμετοχών Α.Ε € 36,9 εκατ., Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ € 14,5 εκατ. και Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργιες Α.Ε. € 25,1 εκατ.

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Χώρα	31 Δεκεμβρίου 2016				
			% συμμετοχής	Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	Σύνολο εσόδων	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Υποχρεώσεων
1.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Ελλάδα	30,45%	(12)	60	165	9
2.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Ελλάδα	30,00%	(23)	41	689	678
3.	Project on Line A.E.	Ελλάδα	40,00%	857	874	-	-
4.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(3.259)	108	52.459	17
5.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(2.617)	10	47.509	4.180
6.	Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	32,37%	(897)	77	28.794	8.933
7.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Ελλάδα	27,20%	(4.758)	-	156.405	149.631
8.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Ελλάδα	28,10%	(38.905)	(28.356)	193.488	131.850
9.	Exodus A.E.	Ελλάδα	49,90%	104	7.224	11.859	9.747
10.	Piraeus - TANEO Capital Fund A.K.E.Σ.	Ελλάδα	50,01%	(419)	-	3.771	200
11.	Τειρεσίας Α.Ε.	Ελλάδα	23,53%	(93)	11.225	5.648	4.525
12.	PJ Tech Catalyst Fund	Ελλάδα	30,00%	(343)	-	10.660	2.243
13.	Πύρριχος Α.Ε.	Ελλάδα	50,77%	(92)	162	9.241	18.173
14.	Hellenic Seaways A.N.E.	Ελλάδα	40,44%	5.628	135.041	284.545	203.928
15.	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Ελλάδα	26,00%	1.395	35.853	7.497	3.288
16.	Όλγανος Α.Ε.	Ελλάδα	32,27%	(267)	106	11.577	10.483
17.	Exus Software Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	49,90%	108	2.749	9.433	9.006
18.	Marfin Investment Group A.E. Συμμετοχών	Ελλάδα	31,42%	(85.790)	1.145.639	2.715.440	2.286.430
19.	Litus Advisory S.A.	Βέλγιο	50,00%	(248)	513	69	44
20.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Ελλάδα	32,43%	7.002	167.902	276.029	268.116
21.	Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργιες Α.Ε.	Ελλάδα	32,51%	7.859	200.328	374.375	242.252
22.	Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Ελλάδα	50,00%	(4.993)	-	105.236	101.948

27 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2017	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2017	14.717	545.562	89.692	649.970
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	(27.155)	(15.658)	(42.813)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	-	1.568	1.568
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(49)	-	(49)
Προσθήκες	26.231	33.054	1.690	60.975
Μεταφορές	-	14.202	-	14.202
Διαθέσεις	-	(1.146)	(116)	(1.262)
Διαγραφές	-	(3.228)	-	(3.228)
Απομείωση	(3)	-	-	(3)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(152)	114	(38)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2017	**40.945**	**561.087**	**77.290**	**679.322**

Το ποσό της υπεραξίας ύψους € 26,3 εκατ. για την χρήση 2017, αφορά στην υπεραξία που προκύπτει από την απόκτηση εταιρειών με αντικείμενο εργασιών ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ).

2017	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2017	0	(297.393)	(70.612)	(368.005)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	22.625	14.648	37.274
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	-	(310)	(310)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	48	-	48
Έξοδο χρήσης	-	(48.134)	(3.867)	(52.001)
Μεταφορές	-	47	-	47
Διαθέσεις	-	1.128	66	1.194
Διαγραφές	-	3.167	-	3.167
Συναλλαγματικές διαφορές	-	129	(94)	34
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2017	**0**	**(318.382)**	**(60.169)**	**(378.551)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2017	**40.945**	**242.705**	**17.121**	**300.771**

Η υπεραξία των € 41,0 εκατ. αφορά θυγατρικές εταιρείες, για τις οποίες δεν έχει προκύψει ένδειξη απομείωσης.

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	14.716	497.422	88.947	601.085
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	1	-	347	348
Προσθήκες	1	30.189	1.008	31.198
- Από συνεχιζόμενες	1	28.769	813	29.582
- Από διακοπτόμενες	-	1.420	196	1.616
Μεταφορές	-	31.519	(16)	31.503
Διαθέσεις	(1)	(3.113)	-	(3.114)
Διαγραφές	-	(9.987)	(649)	(10.636)
Απομείωση	-	(33)	(3)	(35)
Αξία κτήσης από πωληθείσες εταιρείες	-	(223)	-	(223)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(212)	56	(156)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	**14.717**	**545.562**	**89.692**	**649.970**

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	0	(261.586)	(65.340)	(326.926)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	-	(336)	(336)
Έξοδο χρήσης	-	(47.110)	(5.208)	(52.318)
- Από συνεχιζόμενες	-	(44.524)	(4.749)	(49.273)
- Από διακοπτόμενες	-	(2.585)	(460)	(3.045)
Μεταφορές	-	6	-	6
Διαθέσεις	-	3.111	-	3.111
Διαγραφές	-	7.780	321	8.102
Συσσωρευμένες αποσβέσεις από πωληθείσες εταιρείες	-	223	-	223
Συναλλαγματικές διαφορές	-	183	(49)	134
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	**0**	**(297.393)**	**(70.612)**	**(368.005)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	**14.717**	**248.169**	**19.079**	**281.965**

28 Ενσώματα πάγια στοιχεία

2017	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2017	960.922	363.709	118.518	400.413	252.655	2.096.217
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	(92.007)	(49.213)	(3.270)	(386.963)	(28.371)	(559.824)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	45	11	-	58.024	-	58.080
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	(30.152)	-	(68)	(139)	-	(30.359)
Προσθήκες	33.753	44.105	26.687	2.192	14.835	121.572
Μεταφορές	(13.512)	460	(72.625)	(199)	(2.587)	(88.462)
Διαθέσεις	(2.851)	(14.211)	-	(1.455)	(13)	(18.530)
Διαγραφές	(24)	(17.470)	(5.079)	(366)	(5.051)	(27.991)
Απομείωση	(73.690)	(945)	-	(1)	(3.051)	(77.686)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(745)	(183)	126	(28)	(29)	(858)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2017	**781.740**	**326.263**	**64.289**	**71.478**	**228.389**	**1.472.159**

2017	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2017	(105.706)	(236.572)	0	(131.118)	(124.409)	(597.805)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	4.341	36.662	-	123.750	21.665	186.418
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	(2)	-	(7.778)	-	(7.780)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	1.882	-	-	124	-	2.006
Εξοδο χρήσης	(12.576)	(29.683)	-	(703)	(7.748)	(50.710)
Μεταφορές	1.405	(48)	-	(52)	348	1.653
Διαθέσεις	24	11.899	-	442	10	12.376
Διαγραφές	24	17.454	-	366	5.046	22.889
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	39	146	-	18	26	229
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2017	**(110.567)**	**(200.143)**	**0**	**(14.952)**	**(105.062)**	**(430.724)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2017	**671.173**	**126.120**	**64.289**	**56.526**	**123.326**	**1.041.435**

Εντός του 2017, ο Όμιλος πραγματοποίησε: α) μεταφορές προς τις «Επενδύσεις σε ακίνητα» ύψους € 70,3 εκατ., β) μεταφορές προς τα «Άυλα στοιχεία ενεργητικού» ύψους € 14,3 εκατ. λόγω ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία, γ) μεταφορές προς τα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» ύψους € 15,8 εκατ., δ) μεταφορές από τις «Επενδύσεις σε Ακίνητα» ύψους € 5,1 εκατ. και ε) μεταφορές από «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» ύψους € 8,5 εκατ. Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι εντός του 2017, το έξοδο της απομείωσης αξίας των ενσωμάτων παγίων στοιχείων, επιβαρύνθηκε με ποσό ύψους € 3,1 εκατ. από διακοπή εργασιών καταστημάτων του Ομίλου.

Σχετική με τον προσδιορισμό της ανακτήσιμης αξίας των ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η Σημείωση 2.20.

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	945.479	393.469	103.222	398.674	265.040	2.105.883
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	95	-	20	-	115
Προσθήκες	40.669	32.502	51.195	102.218	16.234	242.819
- Από συνεχιζόμενες	40.508	29.474	47.337	1.856	14.655	133.830
- Από διακοπτόμενες	161	3.028	3.858	100.362	1.579	108.989
Μεταφορές	(9.823)	570	(33.814)	(44.538)	(1.216)	(88.822)
Διαθέσεις	(14.584)	(15.193)	(70)	(51.424)	(4.033)	(85.304)
Διαγραφές	(25)	(44.777)	(1.842)	(2.226)	(11.630)	(60.501)
Απομείωση	350	(2.327)	-	(122)	(12.211)	(14.309)
- Από συνεχιζόμενες	350	(2.327)	-	(122)	(11.857)	(13.955)
- Από διακοπτόμενες	-	-	-	-	(354)	(354)
Αξία κτήσης από πωληθείσες εταιρείες	(876)	(149)	-	(2.166)	-	(3.191)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(268)	(481)	(173)	(22)	471	(473)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	**960.922**	**363.709**	**118.518**	**400.413**	**252.655**	**2.096.217**

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	(95.278)	(262.516)	0	(145.828)	(128.101)	(631.722)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(91)	-	(20)	-	(111)
Εξοδο χρήσης	(13.948)	(31.678)	-	(46.058)	(11.640)	(103.324)
- Από συνεχιζόμενες	(12.446)	(27.245)	-	(851)	(9.186)	(49.728)
- Από διακοπτόμενες	(1.502)	(4.433)	-	(45.207)	(2.455)	(53.596)
Μεταφορές	605	(52)	-	26.906	319	27.779
Διαθέσεις	2.795	12.479	-	30.108	2.697	48.079
Διαγραφές	17	44.750	-	2.073	11.625	58.466
Συσσωρευμένες αποσβέσεις από πωληθείσες εταιρείες	17	149	-	1.688	-	1.853
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	85	386	-	13	691	1.175
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	**(105.706)**	**(236.572)**	**0**	**(131.118)**	**(124.409)**	**(597.806)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	**855.216**	**127.137**	**118.518**	**269.295**	**128.246**	**1.498.411**

29 Επενδύσεις σε ακίνητα

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	1.208.647	1.035.911
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(6.803)	-
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	126.645
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	(25.792)	-
Αναπροσαρμογές αξίας (Σημείωση 11)	(227.597)	(28.124)
- Από συνεχιζόμενες	(227.597)	(27.869)
- Από διακοπτόμενες	-	(255)
Προσθήκες	93.785	75.498
Μεταφορές	95.233	29.046
Διαθέσεις	(7.010)	(3.502)
Διαγραφές	(182)	(3)
Επενδύσεις σε ακίνητα από πωληθείσες εταιρείες	(4.940)	(7.071)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές προσαρμογές	(4.715)	(19.753)
Υπόλοιπο λήξης	**1.120.627**	**1.208.647**

Το έσοδο από μισθώματα επενδύσεων σε ακίνητα είναι € 28,7 εκατ. (2016: € 18,6 εκατ.). Οι λειτουργικές δαπάνες των μισθωμένων ακινήτων που περιλαμβάνονται στα επενδυτικά ακίνητα είναι € 4,4 εκατ. (2016: € 3,9 εκατ.) ενώ οι λειτουργικές δαπάνες των μη μισθωμένων ακινήτων που περιλαμβάνονται στα επενδυτικά ακίνητα είναι € 2,7 εκατ. (2016: € 3,1 εκατ.).

Εντός του 2017, οι επενδύσεις σε ακίνητα μειώθηκαν με μεταφορά: α) προς «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» , που περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» ύψους € 19,4 εκατ. καθώς δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει το ΔΛΠ 40 , β) προς «Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια» ύψους € 5,1 εκατ., ενώ αυξήθηκαν με μεταφορές: α) από «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» ύψους € 49,5 εκατ., λόγω μίσθωσης των ακινήτων και β) από «Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια» ύψους € 70,3 εκατ. λόγω μεταβολής της πρόθεσης σε ό,τι αφορά τη χρήση των ακινήτων από τον Όμιλο.

Η εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα ποσού € 1.120,6 εκατ. έχει κατηγοριοποιηθεί στο επίπεδο Ιεράρχησης 3. Σχετική με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των ακινήτων είναι η Σημείωση 3.6.

30 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	2.494	34.089
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(2.494)	-
Προσθήκες	1.662	4.121
- Από συνεχιζόμενες	1.662	1.890
- Από διακοπτόμενες	-	2.230
Μεταφορές	15.865	(10.567)
Διαθέσεις	-	(19.920)
- Από συνεχιζόμενες	-	(17.505)
- Από διακοπτόμενες	-	(2.415)
Απομειώσεις αξίας	583	(1.646)
- Από συνεχιζόμενες	583	(1.641)
- Από διακοπτόμενες	-	(5)
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού από πωληθείσες εταιρείες	-	(3.512)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(71)
Υπόλοιπο λήξης	**18.110**	**2.494**

Το κέρδος που προέκυψε εντός της χρήσης 2017 από την πώληση των εν λόγω στοιχείων ανήλθε σε € 10 χιλ. (2016: κέρδος € 482 χιλ.) και έχει συμπεριληφθεί στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων στη γραμμή «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)».

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού της 31/12/2017 περιλαμβάνουν κυρίως ακίνητα θυγατρικών εταιρειών στην Ρουμανία, για τα οποία η διαδικασία πώλησης είναι σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2018.

31 Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	1.122.787	955.029
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού (Α)	**1.122.787**	**955.029**
Αποθέματα αυτοκινήτων	241	10.499
Λοιπά αποθέματα	4.481	7.972
Αποθέματα αυτοκινήτων και λοιπά αποθέματα (Β)	**4.723**	**18.472**
Προπληρωμένα έξοδα	81.338	73.715
Έσοδα εισπρακτέα	103.457	77.921
Προπληρωμένοι φόροι και παρακρατηθέντες φόροι	10.380	10.152
Απαιτήσεις από φορολογικές αρχές και φορείς Δημοσίου	269.115	261.521
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	219.157	499.564
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	202.267	188.873
Απαιτήσεις από Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	810.615	797.301
Απαιτήσεις κατά τρίτων	48.353	92.727
Λοιπά στοιχεία	392.188	419.291
Λοιπές απαιτήσεις (Γ)	**2.136.869**	**2.421.067**
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (Α)+(Β)+(Γ)	**3.264.380**	**3.394.568**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού μέχρι ενός έτους	759.983	646.188
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού πάνω από ένα έτος	1.376.886	1.774.879
	2.136.869	**2.421.067**

Το κονδύλι «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» για τη συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 47.

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού για τη χρήση 2017 περιλαμβάνουν ακίνητα - αποθέματα της ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ Α.Ε. ποσού € 123,6 εκατ. (2016: € 121,0 εκατ.), ακίνητα της Τράπεζας ή των θυγατρικών τραπεζών που αποκτήθηκαν από πλειστηριασμούς ποσού € 976,9 εκατ. (2016: € 808,6 εκατ.), καθώς και ακίνητα - αποθέματα θυγατρικών εταιρειών διαχείρισης ακίνητης περιουσίας ποσού € 22,3 εκατ. (2016: € 25,9 εκατ.).

Σχετική με τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας των αποθεμάτων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η Σημείωση 2.23.

Τα «Λοιπά στοιχεία» περιλαμβάνουν κυρίως υπόλοιπα διαφόρων λογαριασμών, που σχετίζονται με την καθημερινή δραστηριότητα του Ομίλου.

Εντός του 2017, τα αποτελέσματα του Ομίλου επιβαρύνθηκαν με έξοδο απομείωσης € 92,4 εκατ., εκ των οποίων € 54,6 εκατ. αφορούν απομείωση της αξίας του χαρτοφυλακίου ακινήτων, που έχουν ταξινομηθεί στα αποθέματα, ενώ ποσό € 37,8 εκατ. αφορά διάφορες απαιτήσεις, που απεικονίζονταν στα Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (όπως κονδύλια προσωρινών λογαριασμών, ποσά από φόρους κλπ) τα οποία στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης εισπραξιμότητάς τους από τη Διοίκηση της Τράπεζας, κρίθηκαν μερικά ή ολικά μη εισπράξιμα.

32 Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ποσά οφειλόμενα σε Κεντρικές Τράπεζες	9.738.980	20.907.387
Καταθέσεις από τράπεζες	130.682	122.457
Υποχρεώσεις προς Π.Ι. - Repos	1.375.535	5.889.619
Λοιπές υποχρεώσεις σε τράπεζες	189.889	101.477
	11.435.086	**27.020.940**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα μέχρι ενός έτους	7.253.535	22.924.878
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα πάνω από ένα έτος	4.181.551	4.096.062
	11.435.086	**27.020.940**

Το σύνολο των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» της 31/12/2017, περιλαμβάνονται οι πράξεις αναχρηματοδότησης έναντι ενεχύρων από το ευρωσύστημα ύψους € 9.730,8 εκατ. (31/12/2016: € 20.900,8 εκατ.). Η μείωση της αντλούμενης ρευστότητας από το ευρωσύστημα οφείλεται κυρίως: α) στην αύξηση των καταθέσεων, β) στη διενέργεια συναλλαγών repos επί τίτλων μη αποδεκτών από την ΕΚΤ για πράξεις αναχρηματοδότησης, γ) στην έκδοση καλυμμένων ομολογιών και διάθεση τους σε επιλεγμένους επενδυτές, δ) στη περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, ε) στη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της ΕΚΤ και στ) στη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής EFSF/ESM ομολόγων. Σχετική πληροφόρηση για τα σημεία (ε) και (στ) αναφέρεται στη Σημείωση 25.

33 Υποχρεώσεις προς πελάτες

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Επιχειρήσεις		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως [(1)]	8.043.856	7.976.520
Καταθέσεις προθεσμίας	2.065.033	2.471.052
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	269.969	234.042
Σύνολο (Α)	**10.378.858**	**10.681.614**
Ιδιώτες		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως [(1)]	3.220.867	2.867.832
Ταμιευτήριο	15.134.031	14.995.288
Καταθέσεις προθεσμίας	13.834.560	13.708.008
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	43.501	39.020
Σύνολο (Β)	**32.232.959**	**31.610.148**
Επιταγές και εμβάσματα (Γ)	**103.435**	**73.067**
Σύνολο Υποχρεώσεων προς πελάτες (Α)+(Β)+(Γ)	**42.715.252**	**42.364.829**

Σημείωση (1): Το κονδύλι «Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως» της 31/12/2016 αναμορφώθηκε με ποσό ύψους € 221,5 εκατ. για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2017.

Από το σύνολο των υποχρεώσεων προς πελάτες (εξαιρουμένων των επιταγών και των repos), ποσό € 26.052,2 εκατ. (2016: € 25.268,3 εκατ.) αφορά καταθέσεις κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ ποσό € 16.559,6 εκατ. (2016: € 17.023,4 εκατ.) αφορά καταθέσεις σταθερού επιτοκίου.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς πελάτες μέχρι ενός έτους	42.492.078	42.074.736
Υποχρεώσεις προς πελάτες πάνω από ένα έτος	223.174	290.093
	42.715.252	**42.364.829**

34 Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία

Α) Υποχρέωση από τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων

		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
	Μέσο επιτόκιο (%)		
Έκδοση € 750 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2040	3M Euribor + 0,65 %	11.317	12.720
Έκδοση € 1.250 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2054	3M Euribor + 0,73 %	37.069	39.071
Έκδοση € 600 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2051	3M Euribor + 0,55 %	16.103	17.724
Σύνολο πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία		**64.489**	**69.515**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία μέχρι ενός έτους	3.179	70
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία πάνω από ένα έτος	61.310	69.445
	64.489	**69.515**

Από τις παραπάνω εκδόσεις τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων, η Τράπεζα την 31/12/2017 ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 91,7 εκατ. από την έκδοση των € 750,0 εκατ., € 568,4 εκατ. από την έκδοση των € 1.250,0 εκατ. και € 29,0 εκατ. από την έκδοση των € 600,00 εκατ.

Η Τράπεζα εντός της χρήσης 2017, προέβη σε επαναγορά ομολόγων από τιτλοποιήσεις δανείων συνολικού ποσού, μετά αποσβέσεων € 0,4 εκατ.

Β) Καλυμμένες Ομολογίες

		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
	Ονομαστικό επιτόκιο %		
Έκδοση € 500 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2022	3M Euribor + 2,50 %	370.788	-
Σύνολο καλυμμένων ομολογιών		**370.788**	**0**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Καλυμμένες ομολογίες μέχρι ενός έτους	8.093	-
Καλεμμένες ομολογίες πάνω από ένα έτος	362.695	-
	370.788	**0**

Από την παραπάνω έκδοση Καλυμμένων Ομολογιών, συνολικού ύψους € 500,0 εκατ., λήξης Οκτωβρίου 2022, που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και διατέθηκε σε διεθνείς επενδυτές μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης, η Τράπεζα την 31/12/2017 ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 130,0 εκατ.

Γ) Ιδιοκατεχόμενες εκδόσεις

Εκτός από τους πιστωτικούς τίτλους που αναφέρονται στους παραπάνω πίνακες, σημειώνεται ότι κατά την 31/12/2017, υφίστανται υποχρεώσεις από τιτλοποιήσεις δανείων, οι οποίες όμως διακρατούνται από την Τράπεζα. Οι εκδόσεις αυτές είναι η πρώτη και τρίτη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750,0 εκατ. και € 2.352,2 εκατ. αντίστοιχα, καθώς και η πρώτη και δεύτερη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων ύψους € 725,0 εκατ. και € 558,0 εκατ. αντίστοιχα.

Στις 20/7/2017, η Τράπεζα προέβη στην μερική ακύρωση της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750,0 εκατ., διαμορφώνοντας το τρέχον υπόλοιπό της στα € 250,0 εκατ. και στις 27/11/2017, προχώρησε στην μερική ακύρωση της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων ύψους € 2.352,2 εκατ., διαμορφώνοντας το τρέχον υπόλοιπο της σε € 235,2 εκατ.

Με ημερομηνία 31/12/2017 καλυμμένες ομολογίες συνολικού ύψους € 2.130,0 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς, διακρατούνται στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιων ονομαστικής αξίας € 1.000,0 εκατ., λήξης Φεβρουαρίου 2018 (Σειρά 3) και την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 1.000,0 εκατ., λήξης Μαΐου 2019 (Σειρά 5), που είναι πλήρως ιδιοκατεχόμενες απο την Τράπεζα. Επιπλέον, η Τράπεζα ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 130,0 εκατ. απο την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 500,0 εκατ., λήξης Οκτωβρίου 2022 (Σειρά 4). Το Φεβρουάριο του 2017 έληξαν καλυμμένες ομολογίες συνολικού υπολειπόμενου ύψους € 5,0 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς που διακρατούνταν στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά 1, έκδοσης Φεβρουαρίου 2011 και αρχικού ύψους € 1.250,0 εκατ.. Με ημερομηνία 3/7/2015, η Τράπεζα Πειραιώς είχε προβεί σε μερική ακύρωση της παραπάνω σειράς καλυμμένων ομολογιών, συνολικής αξίας € 1.245,0 εκατ., διαμορφώνοντας το υπολειπόμενο ποσό της σε € 5,0 εκατ.

Δ) EMTN Μεσομακροπρόθεσμοι τίτλοι

Οι τίτλοι του προγράμματος EMTN εκδίδονται είτε απευθείας απο την Τράπεζα είτε μέσω της θυγατρικής Piraeus Group Finance PLC και φέρουν την εγγύηση της Τράπεζας.

Η Τράπεζα δεν προέβη σε καμία έκδοση ομολόγου μέσω του προγράμματος EMTN εντός της χρήσης 2017.

35 Λοιπές υποχρεώσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Προεισπραγμένα έσοδα	56.145	87.856
Έξοδα πληρωτέα	95.305	100.815
Υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις (Σημείωση 11)	72.542	356.400
Υποχρεώσεις από συναλλαγές μέσω ΔΙΑΣ	307.000	214.312
Παρακρατηθέντες φόροι και εισφορές	67.664	73.610
Προμηθευτές	111.232	135.332
Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου και τρίτων [(1)]	74.980	75.636
Λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων [(1)]	174.801	167.291
	959.670	**1.211.252**

Σημείωση [(1)]: Τα κονδύλια «Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου» και «Λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων» της 31/12/2016, ύψους € 75,6 εκατ. και € 167,3 εκατ., αντίστοιχα, έχουν αναμορφωθεί με ποσό ύψους € 3,1 εκατ. για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2017.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Λοιπές υποχρεώσεις μέχρι ενός έτους	765.514	694.645
Λοιπές υποχρεώσεις πάνω από ένα έτος	194.156	516.607
	959.670	**1.211.252**

Το κονδύλι «Λοιπές υποχρεώσεις» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 47.

Η υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ομίλου αναλύεται ως εξής:

Ακαθάριστες υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ένα έτος	11.829	28.099
Από 1 έτος έως 5 έτη	48.629	120.910
Περισσότερο από 5 έτη	61.887	2.026.553
	122.345	**2.175.562**
Χρηματοοικονομικά έξοδα	(49.803)	(1.819.162)
Καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	**72.542**	**356.400**

Οι καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ένα έτος	11.216	12.574
Από 1 έτος έως 5 έτη	34.899	49.315
Περισσότερο από 5 έτη	26.427	294.511
	72.542	**356.400**

Η σημαντική απόκλιση που παρατηρείται στις Υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις μεταξύ των χρήσεων 2017 και 2016 οφείλεται στην μεταβολή των εκτιμήσεων και παραδοχών της Διοίκησης, κυρίως ως προς τη διάρκεια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης του ακινήτου Citylink από τη θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Picar A.E. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 11.

36 Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη

Οι προβλέψεις για κινδύνους και βάρη ανέρχονται την 31/12/2017 σε € 53,0 εκατ. (31/12/2016: € 67,2 εκατ.) και αναλύονται σε προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις ύψους € 32,1 εκατ. (31/12/2016: € 27,2 εκατ.) και σε λοιπές προβλέψεις ύψους € 20,8 εκατ. (31/12/2016: € 40,1 εκατ.). Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη και τη γνώμη των Νομικών Υπηρεσιών, εκτιμά οτι το ύψος των σχηματισμένων προβλέψεων είναι επαρκές.

Ακολουθούν οι σχετικές αναλύσεις στους παρακάτω πίνακες:

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	27.169	19.251
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	(5.635)	-
Έξοδο χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	11.925	5.580
- Από συνεχιζόμενες	11.925	3.350
- Από διακοπτόμενες		2.230
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(76)	(121)
Μεταφορά από λοιπές προβλέψεις	-	2.408
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(1.216)	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(26)	51
Υπόλοιπο λήξης	**32.141**	**27.169**

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ενός έτους	27.328	17.995
Πάνω από ένα έτος	4.813	9.174
	32.141	**27.169**

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	40.042	163.249
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	(13.001)	-
Έξοδο χρήσης	13.054	3.568
- Από συνεχιζόμενες	13.054	692
- Από διακοπτόμενες	-	2.876
Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης	(10.687)	(98.942)
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(1.230)	(5.503)
Μη χρησιμοποιηθείσα πρόβλεψη (Σημείωση 12)	(262)	-
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	(25.014)
Μεταφορά σε απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(7.061)	-
Μεταφορά σε προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	-	(2.408)
Μεταφορά από λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων	-	5.263
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(38)	(172)
Υπόλοιπο λήξης	**20.818**	**40.042**

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ενός έτους	12.488	12.919
Πάνω από ένα έτος	8.330	27.123
	20.818	**40.042**

Το κονδύλι «Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης», ύψους € 10,7 εκατ. αφορά σε καταβολή αποζημιώσεων για το πρόγραμμα αποχώρησης (εθελουσίας εξόδου) προσωπικού της Τράπεζας, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Περαιτέρω αναφορά για το ανωτέρω ποσό των € 10,7 εκατ. γίνεται στη Σημείωση 38.

37 Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται για τον Όμιλο με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές. Οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου διαφοροποιούνται από τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή της Τράπεζας (Σημείωση 15).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις		
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	(2)	79
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	-	(1.114)
Λοιπές προβλέψεις	-	(4.686)
Αποτίμηση χρεογράφων	-	594
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	33.689	37.856
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων	578	12.678
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	(7)	(20)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(24)	(24)
Συμμετοχές	-	(61)
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	199	1.759
	34.432	**47.061**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις		
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	54.104	53.108
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	4.350.623	2.976.275
Λοιπές προβλέψεις	9.439	5.824
Αποτίμηση χρεογράφων	(38.457)	(2.344)
Αποτίμηση παραγώγων	(16.773)	4.616
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	(4.856)	(4.353)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων	(3.208)	(23.778)
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	20.281	38.229
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	571.247	648.755
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	1.325.683	1.380.851
Συμμετοχές	260.638	220.463
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	14.093	20.703
	6.542.813	**5.318.348**
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	**6.508.381**	**5.271.287**

Η Διοίκηση θεωρεί ότι η ανακτησιμότητα των απαιτήσεων από αναβαλλόμενους φόρους, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 31 Δεκεμβρίου 2016, ποσού € 6.542,8 εκατ. και € 5.318,3 εκατ. αντίστοιχα, είναι πιθανή με βάση τις εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη της Τράπεζας (Σημείωση 3.2).

Την 31/12/2017, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές του Ομίλου ανέρχονταν σε € 2.140,9 εκατ. (2016: € 2.575,5 εκατ.) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2008 έως 2017. Οι Διοικήσεις της Τράπεζας και των θυγατρικών εταιριών εκτιμούν ότι το σύνολο των φορολογικών ζημιών, που ανέρχεται σε € 1.985,3 εκατ. (2016: € 2.275,6 εκατ.) μπορούν να συμψηφισθούν με φορολογικά κέρδη και για το λόγο αυτό αναγνωρίστηκε για τον Όμιλο αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση € 571,2 εκατ. (2016: € 648,8 εκατ.). Οι μη χρησιμοποιημένες φορολογικές ζημιές ανήλθαν σε € 155,6 εκατ. για τον Όμιλο (2016: € 300,1 εκατ.).

Ο Όμιλος έχει συμψηφίσει τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους ανά εταιρεία ξεχωριστά, υπό την προϋπόθεση ότι οι τοπικές φορολογικές αρχές της κάθε χώρας παρέχουν το δικαίωμα συμψηφισμού των απαιτήσεων και υποχρεώσεων από κύριο φόρο εισοδήματος ανά εταιρεία και εφόσον οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους αφορούν στην ίδια φορολογική αρχή.

Η Τράπεζα βασιζόμενη στο επιχειρησιακό της σχέδιο και στον αντίστοιχο φορολογικό σχεδιασμό και αφού έλαβε υπόψη τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις, επανεκτίμησε στην τρέχουσα χρήση τις προσωρινές διαφορές μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης των δανείων και απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων και αναγνώρισε επιπρόσθετη αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 813,6 εκατ.

Η κίνηση της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης έχει ως εξής:

	2017	2016
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 1η Ιανουαρίου	**5.271.287**	**5.043.270**
Υπόλοιπο έναρξης αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	4.958	-
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/(υποχρέωση) λόγω μεταβολής στο χαρτοφυλάκιο εταιρειών	-	(25.140)
Επίδραση αναβαλλόμενου φόρου στα αποτελέσματα χρήσης	1.218.763	183.649
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (Σημείωση 17)	(35.298)	11.089
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση από αναλογιστικα κέρδη/ (ζημίες) (Σημείωση 17)	767	7.300
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	47.985	48.117
Επίδραση συναλλαγματικών διαφορών και λοιπές κινήσεις	(82)	3.002
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 31η Δεκεμβρίου	**6.508.381**	**5.271.287**

Τα ποσά του αναβαλλόμενου φόρου που επηρέασαν απευθείας την καθαρή θέση του Ομίλου κατά τη χρήση 2017, έχουν ως εξής: α) ποσό αναβαλλόμενου φόρου-έξοδο € 35,3 εκατ. που αφορά αποτίμηση των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και καταχωρήθηκε στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 17), β) ποσό € 0,8 εκατ. που αφορά αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που προέκυψε από αναλογιστικές ζημίες και επηρέασε το αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες) (Σημείωση 17) και γ) ποσό € 48,0 εκατ. που αφορά φόρο που προέκυψε από τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 165,5 εκατ., οι οποίοι καταχωρήθηκαν απ΄ευθείας στα ίδια κεφάλαια.

Ο αναβαλλόμενος φόρος που επηρέασε τα αποτελέσματα της χρήσης (Σημείωση 15) αναλύεται ως εξής:

Αναβαλλόμενος φόρος (Κατάσταση Αποτελεσμάτων)	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	172	(1.574)
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	1.373.881	271.552
Λοιπές προβλέψεις	3.366	(1.620)
Αποτίμηση χρεογράφων	(276)	(69)
Αποτίμηση παραγώγων	(21.388)	2.254
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	3.571	1.063
Αποσβέσεις παγίων	20.548	5.065
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	(17.949)	(28.817)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(73.701)	(121.693)
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	(55.168)	(55.168)
Αναβαλλόμενος φόρος από τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς θυγατρικών εταιρειών	-	178
Συμμετοχές	39.432	220.463
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	(53.724)	(99.245)
	1.218.763	**192.389**

Ανάλυση αναβαλλόμενης απαίτησης:	31/12/2017	31/12/2016
Μέχρι ενός έτους	386.858	194.335
Πάνω από ένα έτος	6.155.955	5.124.013
	6.542.813	**5.318.348**

Ανάλυση αναβαλλόμενης υποχρέωσης:	31/12/2017	31/12/2016
Μέχρι ενός έτους	198	8.790
Πάνω από ένα έτος	34.234	38.271
	34.432	**47.061**

Αναβαλλόμενοι φόροι - πρόσθετες πληροφορίες	31/12/2017	31/12/2016
Εκπτεστέες προσωρινές διαφορές για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στον ισολογισμό	-	18.471
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στον ισολογισμό	155.597	300.063

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζονται οι φορολογικές ζημιές του Ομίλου και το έτος παραγραφής τους:

Φορολογικό έτος	31/12/2017
2018	465.757
2019	1.015.663
2020	587.644
2021	21.048
2022	2.217
2023	2.467
Χωρίς Χρονικό Περιορισμό	46.062
Σύνολο Φορολογικών Ζημιών	**2.140.858**

38 Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση

Ισχύοντα Προγράμματα Παροχών

Συνταξιοδοτικές Αποζημιώσεις

Η πλειονότητα των εταιρειών του Ομίλου οφείλουν από την νομοθεσία να προσφέρουν συνταξιοδοτικές αποζημιώσεις στους υπαλλήλους που αποχωρούν από την εργασία λόγω συνταξιοδότησης. Οι αποζημιώσεις πραγματοποιούνται κυρίως με πληρωμή εφάπαξ ποσού το οποίο κατά κύριο λόγο υπολογίζεται με βάση τον τελευταίο μισθό και τα έτη προϋπηρεσίας και εξαρτώνται από την ισχύουσα δικαιοδοσία στην οποία υπάγεται η εκάστοτε εταιρεία και από την ειδικότητα του εργαζομένου (πχ. Το Ελληνικό Δίκαιο προβλέπει διαφορετική αποζημίωση για μισθωτούς, και δικηγόρους). Σε κάποιες περιπτώσεις, οι κανονισμοί του Ομίλου προβλέπουν επιπλέον παροχές για εργαζομένους, υψηλότερες των νόμιμων ελάχιστων.

Ακολουθεί σύνοψη των καθορισμένων προγραμμάτων παροχών του Ομίλου:

1. Εφάπαξ συνταξιοδοτική αποζημίωση σύμφωνα με τους Ν. 2112/1920 και 4093/2012

Η εφάπαξ συνταξιοδοτική αποζημίωση παρέχεται στην πλειονότητα των εργαζομένων στην Τράπεζα και στις Θυγατρικές Εσωτερικού σύμφωνα με τους κάτωθι όρους:

Σε συμμόρφωση με τον Ν. 4046/2012 του Ελληνικού Δικαίου και την Απόφαση της Βουλής των Ελλήνων (6/28/2/2012), από τις 14 Φεβρουαρίου 2012, τα συμβόλαια των εργαζομένων που παύουν πριν την συμπλήρωση της συνταξιοδότησης ή καλύπτονται από ιδιαίτερες συνθήκες συνταξιοδότησης, θεωρούνται ως συμβόλαια αορίστου χρόνου και ως εκ τούτου ισχύουν οι προβλέψεις του Ν. 2112/1920,για συνταξιοδοτικές αποζημιώσεις.

Στις 12 Νοεμβρίου 2012, ο Ν. 4093/2012 (Ε.Κ Α'222) μείωσε την νόμιμη αποζημίωση που είχε οριστεί από τον Ν. 2112/1920 σε περίπτωση αποπομπής εργαζομένου ή συνταξιοδότησης. Οι εργαζόμενοι οι οποίοι στις 12 Νοεμβρίου 2012 έχουν 16 συνεχή έτη προϋπηρεσίας στον ίδιο εργοδότη, δικαιούνται την νόμιμη αποζημίωση για όλα τα έτη εργασίας έως την ημερομηνία αυτή. Για τους εργαζόμενους οι οποίοι στις 12 Νοεμβρίου 2012 έχουν προϋπηρεσία λιγότερη των 17 ετών στον ίδιο εργοδότη, η ανώτατη νόμιμη αποζημίωση είναι 12 πραγματικοί μισθοί. Και στις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις και σε περίπτωση κανονικής συνταξιοδότησης, οι εργαζόμενοι αν είναι επικουρικά ασφαλισμένοι, λαμβάνουν το 40% της νόμιμης αποζημίωσης όπως ορίζεται από τον Ν. 2112/1920. Σε περίπτωση ανικανότητας – αναπηρίας πριν την ηλικία συνταξιοδότησης ή σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, δεν παρέχεται αποζημίωση. Για τους δικηγόρους, σύμφωνα με τον Ν. 4194/2013, η παροχή που δίνεται σε περίπτωση συνταξιοδότησης είναι 100%, σε περίπτωση αποχώρηση έπειτα από 28 έτη εργασίας είναι 100%, έπειτα από 20 έτη εργασίας είναι 66,67% και έπειτα από 15 έτη εργασίας είναι 50%.

2. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με την Συλλογική Σύμβαση της Τράπεζας Πειραιώς

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται σε ορισμένους εργαζομένους της Τράπεζας Πειραιώς. Το ποσό της αποζημίωσης είναι πληρωτέο στον εργαζόμενο όταν Πληρούν τις προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης. Το ποσό της αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένο αριθμό μισθών, για το 100% του μικτού μηνιαίου μισθού που ίσχυε τους 3 τελευταίους μήνες πριν την συνταξιοδότηση. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν ισχύει στις περιπτώσεις θανάτου, ανικανότητας – αναπηρίας ή λήξης της συνεργασίας πριν την ηλικία συνταξιοδότησης.

3. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με την Σύμβαση των Εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται σε εργαζομένους της πρ. Μακεδονίας –Θράκης σύμφωνα με Συλλογική Σύμβαση. Η εφάπαξ αποζημίωση είναι πληρωτέα στον εργαζόμενο όταν πληροί τις προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης. Η εφάπαξ αποζημίωση ισούται με το 100% της συνταξιοδοτικής παροχής σύμφωνα με τους Ν. 2112/1920 και 4093/2012.

4. Εφάπαξ Αποζημίωση για τα τέκνα πρ. Τράπεζας Μακεδονίας- Θράκης

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται στα τέκνα των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Μακεδονίας –Θράκης, βασιζόμενη με προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού, όταν το τέκνο γίνει 25 ετών ή και νωρίτερα βάσει ορισμένων συνθηκών. Σε περίπτωση θανάτου του τέκνου, το ποσό παρέχεται στον γονιό. Σε περίπτωση αποχώρησης του εργαζομένου από την Τράπεζα αποζημιώνεται η συνεισφορά του εργαζομένου, όχι της Τράπεζας, χωρίς τόκους. Εάν η αποχώρηση οφείλεται σε συνταξιοδότηση, το πρόγραμμα μπορεί να συνεχιστεί και να χρηματοδοτηθεί από το ποσό της σύνταξης του πρ. εργαζομένου. Σε αυτή την περίπτωση η Τράπεζα συνεχίζει την συνεισφορά της.

5. Εφάπαξ αποζημίωση της Τράπεζας Πειραιώς Βουλγαρίας (Piraeus Bank Bulgaria A.D.)

Η Τράπεζα Πειραιώς Βουλγαρίας (Piraeus Bank Bulgaria A.D.) με βάσει το Βουλγαρικό Εργατικό Δίκαιο, είναι υποχρεωμένη να παρέχει εφάπαξ αποζημίωση στους εργαζόμενους σε περίπτωση συνταξιοδότησης ή ανικανότητας. Το ποσό της αποζημίωσης βασίζεται στον μικτό μηνιαίο μισθό και συντελεστή που εξαρτάται από τα χρόνια υπηρεσίας στην Τράπεζα.

6. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Χίου, της Τράπεζας Chase Manhattan και των Εργαζομένων της Τράπεζας Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για τους πρώην εργαζομένους της Τράπεζας Χίου και της Τράπεζας Chase Manhattan, καθώς και της Τράπεζας Πειραιώς οι οποίοι εντάχθηκαν στο πρόγραμμα πριν τον Αύγουστο του 2012. Η παροχή παρέχεται κατόπιν συνταξιοδότησης, θανάτου ή αναπηρίας. Η εφάπαξ αποζημίωση βασίζεται σε προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού. Οι εργαζόμενοι συνεισφέρουν με 1,11% του μισθού τους *12 μήνες/έτος.

7. Συνταξιοδοτική Παροχή σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Nat West

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για τους πρώην εργαζομένους της Nat West. Η παροχή παρέχεται ως συνταξιοδοτική παροχή, με μόνη προϋπόθεση ότι ο εργαζόμενος δικαιούται σύνταξης από το Εθνικό Ταμείο Ασφάλισης, στην ηλικία των 65 ετών για τους άνδρες, των 60 ετών για τις γυναίκες ή σε νεότερη ηλικία εάν πληρούν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Σε περίπτωση θανάτου προ συνταξιοδότησης, η παροχή μεταβιβάζεται κατά 60% στον/ην σύζυγο και κατά 20% στα τέκνα εξαιρουμένου κάθε αναλογιστικού κέρδους. Η παροχή παρέχεται στους διευθυντές και στους εργαζομένους με βάσει προκαθορισμένους υπολογισμούς ανά βαθμίδα.

Σε περίπτωση ανικανότητας, ο εργαζόμενος δικαιούται σύνταξη, η οποία υπολογίζεται βάσει του συντάξιμου μισθού την χρονική στιγμή της ανικανότητας και του υπολειπόμενου χρόνου έως την πλήρη συνταξιοδότηση.

8. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο ορισμένων Μελών της Διοίκησης

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για παροχή εφάπαξ αποζημίωσης στην λήξη της εργασιακής σχέσης, ορισμένων Μελών της Διοίκησης, βασισμένη σε προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού, σε όλες τις περιπτώσεις με την εξαίρεση της απάτης.

9. Εφάπαξ Αποζημίωση και Μετά-Συνταξιοδοτική Παροχή σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των Εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Κύπρου, προ της 31ης Δεκεμβρίου 2000

Η πρ. Τράπεζα Κύπρου συμμετέχει σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο για εφάπαξ αποζημίωση και μετά-συνταξιοδοτική παροχή για τους εργαζομένους της πρ. Τράπεζας Κύπρου οι οποίοι διατηρούσαν σύμβαση αορίστου χρόνου πριν την 31η Δεκεμβρίου 2000. Η Τράπεζα Πειραιώς, ως διάδοχος, συνεχίζει το εν λόγω πρόγραμμα.

- Το ποσό της εφάπαξ Αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένους υπολογισμούς και παρέχεται στην συνταξιοδότηση σύμφωνα με το Εθνικό Ασφαλιστικό Φορέα. Σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, το ποσό μειώνεται κατά 5% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 60ετών και κατά 6% έως την συμπλήρωση των 55 ετών. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο αριθμό μηνιαίων μισθών.

- Η συνταξιοδοτική παροχή βασίζεται σε προκαθορισμένο τύπο υπολογισμού, που δεν μπορεί να υπερβεί:

  α) την διαφορά μεταξύ του 100% του μέσου μισθού και του συνόλου της σύνταξης (κύρια και επικουρική) που θα χορηγεί ο Εθνικός Ασφαλιστικός Φορέας, και
  β) την διαφορά μεταξύ του 100% του πλαφόν του Εθνικού Ασφαλιστικού Φορέα και του συνόλου της κύριας και επικουρικής σύνταξης, στην περίπτωση που το πλαφόν του ΕΑΦ είναι μεγαλύτερο από το μέσο μισθό του μέλους.

Το ανωτέρω ασφαλιστικό σχήμα ισχύει και για τους εργαζομένους της π. Κύπρου Leasing οι οποίοι επί της παρούσης απασχολούνται στην Πειραιώς Leasing.

10. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των Εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Κύπρου, προ της 31ης Δεκεμβρίου 2002

Η πρ. Τράπεζα Κύπρου συμμετέχει σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο για εφάπαξ αποζημίωση για τους εργαζομένους της π. Τράπεζας Κύπρου οι οποίοι διατηρούσαν σύμβαση αορίστου χρόνου από την 1η Ιανουαρίου 2001 έως και την 31η Δεκεμβρίου 2002. Η Τράπεζα Πειραιώς, ως διάδοχος, συνεχίζει το εν λόγω πρόγραμμα. Το ποσό της εφάπαξ Αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένους υπολογισμούς και παρέχεται στην συνταξιοδότηση σύμφωνα με το Εθνικό Ασφαλιστικό Φορέα. Σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, το ποσό μειώνεται κατά 5% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 60ετών και κατά 6% έως την συμπλήρωση των 55 ετών. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο αριθμό μηνιαίων μισθών. Ο εργαζόμενος, σε περίπτωση παραίτησης, λαμβάνει βεβαίωση που αναφέρει το ποσό το οποίο θα λάβει κατά την συνταξιοδότηση ή πριν την συνταξιοδότηση, στην ηλικία των 60 ετών.

Το ανωτέρω ασφαλιστικό σχήμα ισχύει και για τους εργαζομένους της πρ. Κύπρου Leasing οι οποίοι επί της παρούσης απασχολούνται στην Πειραιώς Leasing.

Η συνολική υποχρέωση για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και το αντίστοιχο έξοδο για τις χρήσεις 2017 και 2016 για τον 'Ομιλο της Τράπεζας Πειραιώς παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

	2017	2016
Υποχρέωση για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση την 1η Ιανουαρίου	196.634	192.780
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(6.158)	-
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης (Σημείωση 12)	16.676	-
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση	21.430	113.488
- Από συνεχιζόμενες	21.430	114.529
- Από διακοπτόμενες	-	(1.041)
Εισφορές που πληρώθηκαν και παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(36.994)	(135.200)
Σχηματισμός αποθεματικού	2.576	25.570
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(2)	(4)
Υποχρέωση για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση την 31η Δεκεμβρίου	**194.162**	**196.634**

Το παραπάνω αναφερθέν ποσό των € 21,4 εκατ., περιλαμβάνει ποσό € 10,7 εκατ. που έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα της χρήσης 2017 (Σημείωση 12), καθώς και ποσό € 10,7 εκατ., το οποίο μείωσε ισόποσα το κονδύλι των λοιπών προβλέψεων (Σημείωση 36).

1) Τράπεζα Πειραιώς

Η πρόβλεψη η οποία πραγματοποιείται, βασίζεται σε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή με βάση τη μέθοδο της «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης», σύμφωνα με την οποία το κόστος για αποζημιώσεις λόγω συνταξιοδότησης προσωπικού επιβαρύνει την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, με σκοπό να επιμεριστεί και να αναγνωριστεί το αναλογούν κόστος, στην περίοδο που οι εργαζόμενοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Η αντίστοιχη υποχρέωση που εμφανίζεται στον Ισολογισμό υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των ταμειακών ροών με βάση το επιτόκιο των εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης, που έχουν ληκτότητα ανάλογη με αυτή της υποχρέωσης.

Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας δικαιούνται αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξή τους. Η Τράπεζα υποστηρίζει επιπλέον προγράμματα, που παρέχουν εφάπαξ καθορισμένη παροχή με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξη σε διάφορες ομάδες εργαζομένων.

Οι παροχές των προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου που καταβλήθηκαν στις χρήσεις 2017 και 2016 περιλαμβάνονται στις απεικονίσεις για τα μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Υποχρεώσεις Ισολογισμού	**31 Δεκεμβρίου 2017**	**31 Δεκεμβρίου 2016**
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	92.443	95.163
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	95.490	89.456
Σύνολο	**187.932**	**184.619**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	(1.049)	2.808
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	36.929	106.094
Σύνολο	**35.880**	**108.902**

Το παραπάνω αναφερθέν ποσο των € 35,9 εκατ., περιλαμβάνει ποσό € 25,2 εκατ. που έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα της χρήσης 2017 (Σημείωση 12), καθώς και ποσό € 10,7 εκατ., το οποίο μείωσε ισόποσα το κονδύλι των λοιπών προβλέψεων (Σημείωση 36).

Α) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	116.026	123.122
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων	(23.584)	(27.958)
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	**92.443**	**95.163**

Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα η Τράπεζα ακολουθεί τις προτάσεις της ασφαλιστικής εταιρίας σε σχέση με το ύψος των εισφορών. Οι αναμενόμενες εισφορές της Τράπεζας προς τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στο προσωπικό ανέρχονται σε € 2,2 εκατ. για το 2018. Σημειώνεται επίσης, ότι δεν υπάρχουν δεσμεύσεις από το νόμο σχετικά με το επίπεδο χρηματοδότησης των καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου, από την υπηρεσία που παρέχει η Τράπεζα.

Η κίνηση στην αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών αναλύεται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	123.122	113.081
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	6.202	5.918
Δαπάνη τόκου	1.872	2.554
Εισφορές εργαζομένων	976	1.017
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(8.780)	(6.766)
Ζημία / (κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(4.164)	(7.337)
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	(4.804)	2.160
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	1.602	12.495
Υπόλοιπο λήξης	**116.026**	**123.122**

Η κίνηση στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων αναλύεται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	27.958	26.396
Αναμενόμενη απόδοση των περουσιακών στοιχείων	409	564
Εισφορές εργοδότη	1.411	6.509
Εισφορές εργαζομένων	976	1.017
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(8.780)	(6.766)
Έξοδα	(254)	(77)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες)	1.863	315
Υπόλοιπο λήξης	**23.584**	**27.958**
Απόδοση περιουσιακών στοιχείων	**2.272**	**879**

Τα περιουσιακά στοιχεία είναι επενδεδυμένα ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Διαχείριση Διαθεσίμων	24,8%	43,7%
Ομόλογα	53,6%	39,1%
Καταθέσεις	3,9%	3,6%
Μετοχές	0,1%	0,1%
Αμοιβαία κεφάλαια	17,7%	13,5%

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2016
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	6.202	5.918
Καθαρή δαπάνη τόκου	1.463	1.990
Έξοδα	254	77
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	(4.164)	2.160
Κόστος περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(4.804)	(7.337)
Σύνολο	**(1.049)**	**2.808**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2017	31/12/2016
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(946)	(12.187)
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(656)	(308)
Εμπειρικές προσαρμογές στα περιουσιακά στοιχεία	1.863	315
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	**261**	**(12.180)**

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	95.163	86.685
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(1.049)	2.808
Εισφορές εργοδότη	(1.411)	(6.509)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	(261)	12.180
Υπόλοιπο λήξης	**92.443**	**95.163**

Β) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Μη χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	95.490	89.456
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	**95.490**	**89.456**

Η κίνηση στην παρούσα αξία της υποχρέωσης αναλύεται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	89.456	94.212
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.669	4.702
Δαπάνη τόκου	1.506	1.938
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(33.749)	(122.992)
Ζημία/(κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	30.456	101.166
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	297	(1.711)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	2.854	12.141
Υπόλοιπο λήξης	**95.490**	**89.456**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2016
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.669	4.702
Δαπάνη τόκου	1.506	1.938
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	297	(1.711)
Κόστος περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	30.456	101.166
Σύνολο	**36.929**	**106.094**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2017	31/12/2016
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(1.110)	(11.527)
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(1.743)	(614)
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	**(2.854)**	**(12.141)**

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	89.456	94.212
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	36.929	106.094
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(33.749)	(122.992)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	2.854	12.141
Υπόλοιπο λήξης	**95.490**	**89.456**

Η αναμενόμενη σταθμισμένη μέση διάρκεια των υποχρεώσεων των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών είναι 16,4 έτη.

Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν έχουν ως εξής:

	31/12/2017	31/12/2016
Προεξοφλητικό Επιτόκιο	1,6%	1,7%
Ρυθμός πληθωρισμού	1,8%	1,8%
Αναμενόμενη Απόδοση Περιουσιακών Στοιχείων	1,6%	1,7%
Μελλοντικές Αυξήσεις Μισθών	1,8%	1,8%

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Δ.Λ.Π. 19, το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο βάσει του οποίου υπολογίζεται η υποχρέωση για παροχές μετά την απασχόληση.

Ανάλυση ευαισθησίας στις υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών

Η ανάλυση ευαισθησίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου από την υπηρεσία είναι η ακόλουθη:

Κύριες υποθέσεις	Επίδραση στη δεδουλευμένη υποχρέωση καθορισμένων παροχών		
	Αλλαγή στην υπόθεση	Αύξηση	Μείωση
Επιτόκιο προεξόφλησης	0,5%	-7,8%	8,0%
Αύξηση αποδοχών	0,5%	7,5%	-7,3%
Ρυθμός οικειοθελών αποχωρήσεων	μείωση κατά 50,0%	-	4,5%

Η ανωτέρω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στη μεταβολή κάθε παραδοχής διατηρώντας όλες τις άλλες παραδοχές σταθερές. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον όμως οι παραδοχές δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και συνήθως επηρεάζονται συνολικά. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση της ευαισθησίας είναι η ίδια με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται κατά τον υπολογισμό της υποχρέωσης που αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Το τελικό κόστος των καθορισμένων παροχών εξαρτάται από την πραγματική μελλοντική εμπειρία σχετικά με τις πραγματικές αυξήσεις μισθών και από άλλους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν το κόστος, όπως η κινητικότητα των εργαζομένων και οι νέες προσλήψεις.

2) Θυγατρικές εταιρείες

Για τον καθορισμό της υποχρέωσης που απορρέει από προγράμματα καθορισμένων παροχών θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου διενεργήθηκε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή. Το συνολικό ύψος της υποχρέωσης των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων των θυγατρικών ανέρχεται σε € 6,2 εκατ. (2016: € 12,0 εκατ.). Η συνολική επιβάρυνση στα αποτελέσματα χρήσης από τα προγράμματα καθορισμένων παροχών της Τράπεζας ανέρχεται το έτος 2017, σε € 25,2 εκατ. (2016: € 10,0 εκατ.) και των θυγατρικών εταιρειών των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων του Ομίλου σε € 2,2 εκατ. (2016: € 5,6 εκατ.).

Ισχύοντα Προγράμματα Εισφορών

Η συνολική εισφορά στα κρατικά ασφαλιστικά ταμεία, στα τρέχοντα κρατικά προγράμματα παροχών και στα ισχύοντα προγράμματα εισφορών, ανήλθαν στα € 109,7 εκατ. για το 2017 και στα € 110,0 εκατ. για το 2016 αντίστοιχα.

Παρατίθεται σύνοψη των προγραμμάτων εισφορών του Ομίλου:

1.Εθνικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα Τράπεζας Πειραιώς και Θυγατρικών Εσωτερικού

Το κύριο μετά-συνταξιοδοτικό πλάνο της Τράπεζας ορίζεται από συγκεκριμένες εισφορές που ορίζονται από το κρατικό ασφαλιστικό ταμείο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η συνεισφορά του εργοδότη και των εργαζομένων στο μετα-συνταξιοδοτικό πρόγραμμα ορίζονται από τον νόμο και ισούνται σήμερα με 20,51% των μισθών των εργαζομένων για τον εργοδότη και 13,45% για τους μισθούς των εργαζομένων με το αντίστοιχο πλαφόν.

2. Εθνικό Πρόγραμμα Υγείας Τράπεζας Πειραιώς

Η προκαθορισμένη συνεισφορά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ανέρχεται στο 6% του μισθού του εργαζομένου. Η συνεισφορά του εργαζομένου ανέρχεται στο 3% του μισθού του. Ανάλογες εισφορές πληρώνονται για τα ασφαλισμένα μέλη των οικογενειών των ασφαλισμένων (όπως ο/η σύζυγος που δεν εργάζεται και τα τέκνα) και αυξάνονται στην περίπτωση που ο/η σύζυγος εργάζονται ή στην περίπτωση που μέλη της οικογένειας είναι επίσης ασφαλισμένα. Η συνεισφορά των συνταξιοδοτημένων εργαζομένων αντιστοιχεί σε ποσοστό της σύνταξής τους, ενώ επιπλέον εισφορές υφίστανται για επιπλέον ασφαλισμένα μέλη της οικογένειας. Το Εθνικό Πρόγραμμα Υγείας προσφέρει οφέλη στους εργαζομένους πριν και έπειτα της συνταξιοδότησής τους καθώς και στα ασφαλισμένα μέλη της οικογένειάς τους.

3. Ιδιωτικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα Τράπεζας Πειραιώς

Επιπλέον, η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει στους εργαζομένους της πέντε ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων εισφορών σε συνεργασία με τρεις ασφαλιστικές εταιρείες. Σύμφωνα με τους όρους των προγραμμάτων, ο εργαζόμενος κατά την παραίτησή του λαμβάνει ποσό είτε ίσο είτε προκαθορισμένο ποσοστό του ποσού που συγκεντρώθηκε κατά τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα, εξαρτώμενο από τα έτη συμμετοχής σε αυτό, με εξαίρεση ενός προγράμματος όπου ο εργαζόμενος λαμβάνει πιστοποίηση του ποσού που θα ληφθεί αφού συνταξιοδοτηθεί. Τα δύο προγράμματα έχουν καθορισμένες εισφορές τόσο από την Τράπεζα όσο και από τον Εργαζόμενο, τα υπόλοιπα δύο προγράμματα έχουν εισφορές από την Τράπεζα και στο πέμπτο οι εισφορές δίνονται μόνο από τον εργαζόμενο.

4. Ιδιωτικά Ασφαλιστικά Προγράμματα Εισφορών για τέκνα εργαζομένων Ομίλου

Η Τράπεζα προσφέρει τρία προγράμματα ορισμένων εισφορών στα τέκνα των εργαζομένων, αναλόγως της Τράπεζας από την οποία προέρχονται. Τα τρία προγράμματα έχουν τους ίδιους όρους και τα ίδια προαπαιτούμενα.

Το συνολικό ποσό που συγκεντρώθηκε κατά την διάρκεια της ασφάλισης του εργαζομένου (εισφορές τράπεζας, εργαζομένου και τόκοι) παρέχεται ως εφάπαξ ποσό είτε στο ίδιο το τέκνο (αν πληρούνται κάποιοι όροι όπως γάμος, εργασία, 25^{ο} έτος και θάνατος τους εργαζομένου γονέα, κλπ) είτε στον εργαζόμενο γονέα στις περιπτώσεις της αποχώρησης από την τράπεζα λόγω συνταξιοδότησης, της συμμετοχής σε πρόγραμμα εθελουσίας, είτε στην περίπτωση μερικής-ολικής ανικανότητας και θανάτου του ασφαλιζομένου τέκνου. Στην περίπτωση παραίτησης του εργαζομένου, λαμβάνει το ποσό των εισφορών του και τους τόκους.

5. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας Τράπεζας Πειραιώς

Επιπλέον, η Τράπεζα προσφέρει στους εργαζομένους και στις οικογένειές τους (σύζυγος και τέκνα με όρια ηλικίας) Ασφαλιστικό Πρόγραμμα Υγείας & Ζωής. Περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής του εργαζομένου, αποζημίωση σε περίπτωση μερικής ή ολικής ανικανότητας του εργαζομένου λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τους ασφαλισμένους της οικογένειάς του, επίδομα επέμβασης / παραμονής στο νοσοκομείο, επίδομα τοκετού και check up. Η τράπεζα πληρώνει συγκεκριμένα μηνιαία ασφάλιστρα στην ασφαλιστική εταιρεία για τα θέματα υγείας του εργαζομένου και των ασφαλισμένων μελών και ποσοστό του μισθού για τις παροχές ζωής και την ασφάλεια ανικανότητας – αναπηρίας. Σε περίπτωση συμμετοχής στο Πρόγραμμα συζύγου ή τέκνου που δεν είναι ασφαλισμένοι σε Κρατικό φορέα ως προστατευόμενα μέλη του εργαζομένου, τότε η ιδιωτική ασφάλεια καλύπτει την νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη και ο εργαζόμενος πληρώνει ένα ορισμένο ποσό μηνιαίως το οποίο αφαιρείται από τη μισθοδοσία του αντίστοιχα.

6. Συνταξιοδοτικά Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών για τις θυγατρικές Εσωτερικού

Οι εταιρείες Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. και Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. & Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε. προσφέρουν στους εργαζομένους συνταξιοδοτικά προγράμματα. Σύμφωνα με τις πρόνοιες των συμβολαίων, ο εργαζόμενος λαμβάνει ποσό ίσο με το συνολικό ποσό που συγκεντρώθηκε κατά την συμμετοχή του/της στο πρόγραμμα, εξαρτώμενο από τα έτη της συμμετοχής σε αυτό. Καταβάλλονται επίσης μηνιαίες εισφορές από τον εργαζόμενο και τον εργοδότη ως ποσοστό του μικτού μηνιαίου μισθού.

7. Συνταξιοδοτικά Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών για τα καταστήματα και τις θυγατρικές Εξωτερικού

Για το κατάστημα Λονδίνου της Τράπεζας Πειραιώς, κάθε εργαζόμενος υπογράφει ένα ατομικό συμβόλαιο σύμφωνα με το οποίο ο εργοδότης συνεισφέρει ποσοστό του μισθού στο ατομικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα του κάθε εργαζομένου. Το ποσοστό συμμετοχής διαφέρει σε κάθε συμβόλαιο και οι εισφορές αυτές γίνονται σε μηνιαία βάση. Ο εργαζόμενος έχει την δυνατότητα να λάβει το σωρευμένο ποσό είτε σε μορφή εφάπαξ είτε με δόσεις. Σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου, ο εργαζόμενος πρέπει να είναι στην ηλικία συνταξιοδότησης προκειμένου να λάβει το ποσό που δικαιούται.

Για τις θυγατρικές του Ομίλου Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd. και Φιλοκτηματική Εργοληπτική Ltd. που εδρεύουν στην Κύπρο, ο εργοδότης και οι υπάλληλοι συνεισφέρουν στο Κυβερνητικό Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων με βάση τους μισθούς των υπαλλήλων. Επιπρόσθετα, οι θυγατρικές αυτές υπόκεινται σε σχέδιο καθορισμένων συνεισφορών, ενώ τα περιουσιακά στοιχεία τους τηρούνται σε ξεχωριστό ταμείο υπό τη διαχείριση επιτροπής. Το εν λόγω σχήμα χρηματοδοτείται με πληρωμές από τις θυγατρικές του Ομίλου και τους υπαλλήλους.

8. Αποταμιευτικά Ιδιωτικά Προγράμματα Τέκνων Ελληνικών Θυγατρικών

Οι εταιρείες Πειραιώς Ασφαλιστικών Εργασιών και Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών & Αντασφαλιστικών Εργασιών προσφέρουν προγράμματα καθορισμένων εισφορών στα τέκνα των εργαζομένων που έχουν τους ίδιους όρους και τις ίδιες προϋποθέσεις. Το συνολικό ποσό που συγκεντρώνεται την περίοδο της ασφάλισης (εισφορές υπαλλήλου και Τράπεζας επιπλέον τόκων) παρέχεται σε μορφή εφάπαξ ποσού είτε στο ίδιο το τέκνο, αν πληρούνται κάποιες προδιαγραφές όπως γάμος του τέκνου, εργασία, 25^{ο} έτος ηλικίας και θάνατος του γονέα-εργαζομένου είτε στον γονέα-εργαζόμενο σε περιπτώσεις όπως η αποχώρηση από την Τράπεζα λόγω συνταξιοδότησης, παραίτησης, συμμετοχής σε πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου, μερική ή ολική ανικανότητα και θάνατος του ασφαλιζομένου τέκνου.

9. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας Θυγατρικών Εσωτερικού

Οι εταιρείες Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ Α.Ε., Πειραιώς Real Estate Α.Ε., Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών & Αντασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Direct Services Α.Ε., Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε., Πειραιώς Factoring Α.Ε., Πειραιώς Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ, Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε., Πειραιώς Capital Management Α.Ε, Piraeus Jeremie Tech Catalyst Management Α.Ε. και Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, προσφέρουν στους εργαζομένους ομαδικά προγράμματα υγείας τα οποία περιλαμβάνουν ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη, επίδομα για χειρουργικές επεμβάσεις και επίδομα τοκετού. Οι θυγατρικές πληρώνουν μηνιαία ασφάλιστρα στις ασφαλιστικές εταιρείες. Για την κάλυψη της νοσοκομειακής και εξωνοσοκομειακής περίθαλψης των προστατευόμενων μελών (σύζυγος, τέκνα), στις εταιρείες Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών & Αντασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Factoring Α.Ε., Πειραιώς Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ και Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, τα ασφάλιστρα επίσης πληρώνονται από τις θυγατρικές.

Στις περιπτώσεις των Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., Πειραιώς Real Estate Α.Ε. και Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε., ο εργαζόμενος πληρώνει μηνιαία ασφάλιστρα ανά ασφαλιζόμενο μέλος, ποσό το οποίο κρατείται από τον μηνιαίο μισθό.

Για τις εταιρείες Πειραιώς Direct Services Α.Ε., Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε., Πειραιώς Capital Management Α.Ε. και Piraeus Jeremie Tech Catalyst Management Α.Ε., σε περίπτωση που ο/η ασφαλιζόμενος σύζυγος και τέκνα δεν είναι προστατευόμενα μέλη στην κρατική ασφάλεια υγείας, τότε ο εργαζόμενος πληρώνει μηνιαία ένα ορισμένο ποσό ανά ασφαλισμένο άτομο το οποίο αφαιρείται από τον μισθό του.

10. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας για Καταστήματα και Θυγατρικές Εξωτερικού

Το υποκατάστημα Λονδίνου της Τράπεζας Πειραιώς προσφέρει στους εργαζομένους ομαδικό πρόγραμμα υγείας το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα σε ετήσια βάση. Οι εργαζόμενοι έχουν την δυνατότητα να ασφαλίσουν τους συγγενείς τους κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις στο πρόγραμμα με τις ίδιες παροχές για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, για τους οποίους τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα. Οι Tirana Bank I.B.C S.A. και Tirana Leasing Sh.A. προσφέρουν στους εργαζομένους ομαδικό πρόγραμμα υγείας το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα ή την θυγατρική αντίστοιχα σε ετήσια βάση με μηνιαίο διακανονισμό. Οι εργαζόμενοι έχουν την δυνατότητα να ασφαλίσουν, για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, συγγενείς που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, πληρώνοντας το ανάλογο ασφάλιστρο.

Η Τράπεζα Πειραιώς Βουλγαρίας (Piraeus Bank Bulgaria A.D.) προσφέρει ομαδικό πρόγραμμα υγείας για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται σε μηνιαία βάση. Ο εργαζόμενος πληρώνει το ασφάλιστρο για τα μέλη της οικογένειάς του που επιθυμεί να ασφαλίσει.

Οι JSC Piraeus Bank ICB, Solum Entreprise LLC και Akinita Ukraine LLC στην Ουκρανία προσφέρουν στους εργαζομένους ομαδικά ασφαλιστήρια υγείας για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται ανά τρίμηνο.

Οι Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Real Estate Consultants SRL, Pireaus Leasing Romania S.A. και Piraeus Insurance Reinsurance Broker στην Ρουμανία προσφέρουν ένα Checkup (σε ετήσια βάση ή και πιο συχνά κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες πχ. Μακρόχρονη άδεια εργαζομένου λόγω ασθενείας) μόνο στους εργαζομένους, χωρίς να υφίσταται σύμβαση με ασφαλιστική.

Οι Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd και η Philoktimatiki Ergoliptiki Ltd στην Κύπρο προσφέρουν ομαδικό πρόγραμμα υγείας στους εργαζομένους το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται σε μηνιαία βάση από τους εργαζομένους και τις θυγατρικές.

39 Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις

Α) Νομικά θέματα

Υπάρχουν ορισμένες εκκρεμείς απαιτήσεις και δικαστικές αγωγές κατά του Ομίλου, στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας. Για τις περιπτώσεις για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί πρόβλεψη, η Διοίκηση επί του παρόντος δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει την πιθανή ζημία επειδή: α) οι αγωγές μπορεί να διαρκέσουν αρκετά χρόνια, β) πολλές από τις αγωγές βρίσκονται σε αρχικό στάδιο, γ) υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την πιθανότητα της τελικής έκβασης, δ) υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την έκβαση των εκκρεμών προσφυγών και ε) υπάρχουν σημαντικά ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. Ωστόσο, με βάση την κρίση της Διοίκησης και τη γνωμοδότηση των Νομικών Υπηρεσιών του Ομίλου, η οριστική διευθέτησή των εν λόγω υποθέσεων δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων και στην Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών. Το ποσό των προβλέψεων που έχουν σχηματισθεί από τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 για επίδικες απαιτήσεις € 32,1 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 27.2 εκατ.).

Β) Εκκρεμείς φορολογικοί έλεγχοι

Η Τράπεζα έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές και έχει περαιώσει οριστικά όλες τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, μέχρι και τη χρήση του 2010.

Για τις χρήσεις 2011 - 2016, ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας, όπως και των υπολοίπων Ελληνικών Ανωνύμων Εταιρειών, διενεργήθηκε από τον τακτικό ελεγκτή, που διενεργεί τον τακτικό κατά το Ν.2190/1920 έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Ν.2238/1994 και το άρθρο 65 του Ν.4174/2013, όπως ίσχυαν κάθε φορά. Σημειώνεται ότι, από τη χρήση 2016 και μετά η έκδοση του «Ετήσιου Φορολογικού Πιστοποιητικού» είναι προαιρετική, ωστόσο, οι ελληνικές εταιρίες του Ομίλου θα συνεχίσουν τη λήψη του φορολογικού πιστοποιητικού. Η φορολογική αρχή διατηρεί το δικαίωμα να προχωρήσει σε φορολογικό έλεγχο εντός του θεσπισθέντος πλαισίου, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 36 του Ν.4174/2013.

Για τις χρήσεις 2011 και 2012, σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 5 του Ν.2238/1994, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας και έχει εκδοθεί η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» από την εταιρεία PricewaterhouseCoopers Α.Ε. χωρίς επιφύλαξη και ευρήματα.

Ο φορολογικός έλεγχος για την χρήση 2013 έχει ολοκληρωθεί από την PricewaterhouseCoopers Α.Ε και η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης», έχει εκδοθεί και υποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, διατυπώνεται δε, θέμα έμφασης, αναφορικά με τις διατάξεις που εφαρμόστηκαν για την φορολογική αντιμετώπιση των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού ελληνικών υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τις οποίες στοιχειοθετείται η απαλλαγή από φορολογικές επιβαρύνσεις.

Για τις χρήσεις 2014, 2015 και 2016, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας από την PricewaterhouseCoopers Α.Ε. και έχει εκδοθεί η «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» χωρίς να διατυπώνεται επιφύλαξη και ευρήματα, ενώ για την χρήση 2017 ο φορολογικός έλεγχος βρίσκεται σε εξέλιξη και διενεργείται από τον τακτικό ελεγκτή της Deloitte Α.Ε.

Όσον αφορά στις ημεδαπές θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου της Τράπεζας που υποχρεούνται σε έλεγχο από Ορκωτό Ελεγκτή, με βάση τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, ο φορολογικός έλεγχος των εταιρειών αυτών για τη χρήση 2016 έχει ολοκληρωθεί και έχει εκδοθεί η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης», ενώ για την χρήση 2017 διενεργείται ήδη από τους νόμιμους ελεγκτές των εταιρειών φορολογικός έλεγχος , χωρίς να έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Οι ανέλεγκτες χρήσεις των θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών του Ομίλου παρατίθενται στη Σημείωση 26 των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και ως εκ τούτου, οι φορολογικές τους υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές.

Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, σχηματίζονται προβλέψεις κατά περίπτωση και κατά εταιρεία, έναντι φορολογικών διαφορών που ενδεχομένως να προκύψουν κατά την οριστικοποίηση του ελέγχου.

Η Διοίκηση δεν αναμένει να προκύψουν σημαντικές φορολογικές υποχρεώσεις κατά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου, πέραν αυτών, που καταχωρήθηκαν και απεικονίζονται ήδη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Γ) Δανειακές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος, στο πλαίσιο των συνήθων χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων του, υπεισέρχεται σε συμβατικές δεσμεύσεις εκ μέρους των πελατών του και συμμετέχει σε χρηματοπιστωτικά μέσα που ενέχουν εκτός ισολογισμού κινδύνους, ώστε να εξυπηρετήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των πελατών του. Οι συμβατικές δεσμεύσεις αφορούν σε υποχρεώσεις από εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις, ενέγγυες και ανοιχθείσες πιστώσεις προς εκτέλεση και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές. Οι υποχρεώσεις από εγκεκριμένες μη εκταμιευμένες δανειακές συμβάσεις είναι συμφωνίες χορηγήσεων που προϋποθέτουν τη μη αθέτηση των αναγραφομένων όρων της συμφωνίας. Οι ενέγγυες πιστώσεις προς εκτέλεση αφορούν τη χρηματοδότηση από την Τράπεζα της εμπορικής συμφωνίας μεταφοράς αγαθών στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, με απευθείας πληρωμή του συναλλασσόμενου, με τον οποίο ο πελάτης της Τράπεζας έχει συνάψει τη συμφωνία. Οι ανοιχθείσες ενέγγυες πιστώσεις και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές αφορούν σε δεσμεύσεις υπό όρους, και εκδίδονται από τον Όμιλο προκειμένου να παρασχεθεί εγγύηση για την εκπλήρωση από τον πελάτη των όρων της συμφωνίας. Όλες οι προαναφερθείσες συμφωνίες σχετίζονται με τις συνήθεις χρηματοδοτικές δραστηριότητες του Ομίλου. Στην περίπτωση μη καλής εκτέλεσης από τον αντισυμβαλλόμενο του χρηματοπιστωτικού μέσου που αφορά σε εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις, ενέγγυες και ανοιχθείσες πιστώσεις προς εκτέλεση καθώς και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές, ο κίνδυνος έκθεσης σε ζημιές που αντιμετωπίζει ο Όμιλος αντιπροσωπεύεται από την ονομαστική αξία των χρηματοπιστωτικών μέσων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Όμιλος ακολουθεί την ίδια πιστωτική πολιτική με αυτή που ακολουθεί για τους εντός ισολογισμού κινδύνους.

Κατά την 31/12/2017 ο Όμιλος έχει αναλάβει τις ακόλουθες κεφαλαιακές δεσμεύσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Εγγυητικές επιστολές	2.770.387	2.823.918
Ενέγγυες πιστώσεις	37.021	43.086
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	499.557	342.554
	3.306.965	**3.209.558**

Δ) Στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	756.126	1.072.264
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.473.151	14.063
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.465.500	1.285.581
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	27.219.771	27.831.368
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	-	7.242.929
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.144	1.149
	30.915.692	**37.447.354**

Τα ανωτέρω στοιχεία σε ενέχυρο χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα ή μέσω διατραπεζικών συμφωνιών επαναγοράς τίτλων. Εκτός από τα προαναφερόμενα στοιχεία ενεργητικού, ο Όμιλος ενεχυριάζει και διακρατούμενους πιστωτικούς τίτλους ιδίας έκδοσης ονομαστικής αξίας € 10,0 εκατ. στις 31/12/2017 (31/12/2016: ονομαστική αξία € 4.993,7 εκατ.) που δεν εμφανίζονται ως στοιχεία ενεργητικού. Στο ποσό των € 10,0 εκατ. περιλαμβάνονται χρεόγραφα από έκδοση καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας.

Επιπλέον των ανωτέρω στοιχείων σε ενέχυρο, κατά την 31/12/2017 ο Όμιλος δέσμευσε περιουσιακά στοιχεία ποσού € 168 εκατ. που περιλαμβάνονται στις "Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων" στα πλαίσια εγγύησης έναντι κινδύνου αθέτησης πληρωμής από το Ελληνικό Δημόσιο.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων (repo) χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας τίτλοι ελληνικού δημοσίου ονομαστικής αξίας € 70,0 εκατ. και διακρατούμενοι πιστωτικοί τίτλοι ονομαστικής αξίας € 2.071,4 εκατ. (31/12/2016: € 219,0 εκατ.).

Σημειώνεται επίσης ότι τα «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών», που εμφανίζονται στον παραπάνω πίνακα, αφορούν δάνεια τα οποία έχουν ενεχυριαστεί στο πλαίσιο χρηματοδότησης από τον E.L.A.

Ε) Υποχρεώσεις λειτουργικών μισθώσεων

Οι υποχρεώσεις του Ομίλου από μελλοντικές ελάχιστες καταβολές μισθωμάτων βάσει μη ακυρώσιμων λειτουργικών μισθώσεων αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Έως 1 έτος	39.500	50.612
Από 1 έως 5 έτη	150.970	183.142
Άνω των 5 ετών	284.265	285.910
	474.735	**519.664**

40 Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το Άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Ίδιες μετοχές	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**(460)**	**17.734.183**
Αγορές / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	(381)	(381)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**(842)**	**17.733.801**
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**(842)**	**17.733.801**
Αγορές / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	463	463
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**(379)**	**17.734.264**

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η ανάλυση της μεταβολής του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας:

	Αριθμός μετοχών		
	Εκδοθείσες μετοχές	**Ίδιες μετοχές**	**Καθαρός αριθμός μετοχών**
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	**8.733.183.280**	**(1.678.630)**	**8.731.504.650**
Αγορές ιδίων μετοχών	-	(36.312.237)	(36.312.237)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	33.906.014	33.906.014
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	**8.733.183.280**	**(4.084.853)**	**8.729.098.427**
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	**8.733.183.280**	**(4.084.853)**	**8.729.098.427**
Προσαρμογή (μείωση) αριθμού κοινών μετοχών λόγω reverse split (αναλογία 20 προς 1)	(8.296.524.116)	3.880.610	(8.292.643.506)
Προσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	**436.659.164**	**(204.243)**	**436.454.921**
Αγορές ιδίων μετοχών	-	(4.376.552)	(4.376.552)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.389.126	4.389.126
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	**436.659.164**	**(191.669)**	**436.467.495**

Κατά την 31/12/2016 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε € 2.619.955.984, διαιρούμενο σε 8.733.183.280 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας € 0,30 η καθεμία.

Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας, που πραγματοποιήθηκε στις 28/06/2017, αποφάσισε την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετά ψήφου ονομαστικής μετοχής από € 0,30 σε € 6,00 με ταυτόχρονη μείωση του συνολικού αριθμού των κοινών ονομαστικών μετοχών της Τράπεζας από 8.733.183.280 μετοχές σε 436.659.164 νέες μετοχές ονομαστικής αξίας € 6,00 η κάθε μία, με συνένωση (reverse split) είκοσι (20) παλαιών κοινών μετοχών σε μία (1) νέα κοινή μετοχή.

Κατόπιν τούτου, μετά την ολοκλήρωση της αύξησης και κατά την 31/12/2017, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, ανέρχεται σε € 2.619.955.984, διαιρούμενο σε 436.659.164 κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας € 6,00 η κάθε μία.

Επιπρόσθετα, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015, και καλύφθηκαν αποκλειστικά από το ΤΧΣ με ομόλογα εκδόσεως ESM, κατά την 31/12/2016 και την 31/12/2017, αντιστοιχούν στο ποσό των € 2.040,0 εκατ.

Στις 5 Ιουλίου 2017, αναφορικά με τη διαδικασία άσκησης Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών («Warrants»), η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι δεν ασκήθηκε κανένα Warrant επί μετοχών έκδοσής της και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Συνεπώς, τα εκδοθέντα Warrants τα οποία παρέμειναν σε ισχύ ανέρχονταν στις 5 Ιουλίου 2017 σε 843.637.022, ενώ οι μετοχές της Τράπεζας επί των οποίων σύρονταν και τις οποίες κατείχε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ανέρχονταν σε 37.759.281. Μετά την προαναφερόμενη αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετά ψήφου ονομαστικής μετοχής από € 0,30 σε € 6,00, οι μετοχές της Τράπεζας επί των οποίων σύρονται και τις οποίες κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, κατά την 31/12/2017 ανέρχονται σε 1.887.964.

Στις 20 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε τη διαδικασία τελευταίας ένατης (9ης) άσκησης Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών («Warrants») με τελευταία ημερομηνία άσκησης την 2/1/2018.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism - SSM) και σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται στις διατάξεις της Σύστασης της ΕΚΤ (ΕΚΤ/2016/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων το 2017 για την οικονομική χρήση 2016, καθώς και στις αντίστοιχες διατάξεις της υπ΄αριθμ.117/12.4.2017 Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος, αναφορικά με την καταβολή μερισμάτων κατά το έτος 2017 για την οικονομική χρήση του έτους 2016, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, καθώς και στις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Ν.4261/2014.

Επιπλέον περιορισμοί, αναφορικά με τη διανομή μερισμάτων, προβλέπονται στις ισχύουσες διατάξεις του Ν.3864/2010 για τις Τράπεζες που συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης και στην Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου υπ' αριθ. 36/2015. Δεδομένων των ανωτέρω και του γεγονότος ότι μέχρι είτε (i) την 31/12/2017 είτε (ii) την αποπληρωμή των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών έκδοσης της Τράπεζας που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης (όποιο εκ των δύο επέλθει νωρίτερα), η Τράπεζα δεν επιτρέπεται να προβεί σε διανομή μερίσματος, η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στις 28/6/2017 αποφάσισε τη μη διανομή μερίσματος.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ. Οι αγορές και οι πωλήσεις ιδίων μετοχών εντός της χρήσης 2016 και της χρήσης 2017, καθώς και οι κατεχόμενες ίδιες μετοχές κατά την 31/12/2017 και την 31/12/2016 σχετίζονται με συναλλαγές οι οποίες διενεργούνται από τη θυγατρική εταιρία Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ. στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, που απορρέουν από την ιδιότητά της ως ειδικού διαπραγματευτή.

41 Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τακτικό αποθεματικό	111.592	110.354
Έκτακτο αποθεματικό	13.883	13.883
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	79.467	(7.877)
Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών	(208.272)	(204.373)
Λοιπά αποθεματικά	41.624	46.975
Αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(27.271)	(24.806)
Λοιπά αποθεματικά	**11.022**	**(65.845)**

Τακτικό αποθεματικό

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του καταστατικού της Τράπεζας από τα καθαρά κέρδη αφαιρείται ποσοστό 5% το οποίο κρατείται για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φτάσει σε ποσοστό ίσο με το ½ του εταιρικού κεφαλαίου. Το τακτικό αποθεματικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για συμψηφισμό ζημιών (πριν από την όποια διανομή μερίσματος) σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κ.Ν. 2190/1920.

Έκτακτο αποθεματικό

Τα έκτακτα αποθεματικά σχηματίζονται με βάση διάταξη του καταστατικού ή με απόφαση της γενικής συνέλευσης των εταιρειών και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις εταιρείες για οποιοδήποτε σκοπό.

Λοιπά αποθεματικά

Στην κατηγορία των λοιπών αποθεματικών περιλαμβάνονται αποθεματικά διαφόρων προελεύσεων και ειδικών διατάξεων του νόμου και έχουν συγκεκριμένο σκοπό και προορισμό.

Κίνηση λοιπών αποθεματικών	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	(65.845)	14.096
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	87.344	(51.657)
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	(4.113)	6.767
Εξαγορές, πωλήσεις, εκκαθαρίσεις και μεταβολές ποσοστών	-	(179)
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες)	(2.465)	(18.384)
Διαφορές από συναλλαγματικές μετατροπές και λοιπές προσαρμογές	(3.899)	(16.488)
Υπόλοιπο λήξης	**11.022**	**(65.845)**

Κίνηση αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	(7.877)	43.780
Κέρδη/(ζημίες) από την αποτίμηση ομολόγων και ΕΓΕΔ	157.396	17.988
Κέρδη/(ζημίες) από την αποτίμηση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	(4.460)	(1.477)
Ανακύκληση στα αποτελέσματα από απομείωση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	2.060	14.803
Ανακύκληση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων	(32.798)	(70.936)
Αναβαλλόμενοι φόροι	(35.214)	10.308
Διαφορές από συναλλαγματικές μετατροπές και λοιπές προσαρμογές	360	(480)
Αποθεματικά Διαθέσιμα προς πώληση από πωληθείσες εταιρείες	-	(21.863)
Υπόλοιπο λήξης	**79.467**	**(7.877)**

Κίνηση αποτελεσμάτων εις νέον	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	(8.004.333)	(7.840.634)
Κέρδη/(ζημίες) μετά φόρων αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	(200.395)	(34.987)
Κέρδη/(ζημίες) από πωλήσεις ιδίων μετοχών	(83)	(142)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	(117.481)	(117.803)
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	4.113	(6.767)
Εξαγορές, πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών	(8.691)	(4.000)
Υπόλοιπο λήξης	**(8.326.871)**	**(8.004.333)**

42 Μέρισμα ανά μετοχή

Σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ. 3 του Ν. 3864/2010 «Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», όπως ισχύει (το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3723/2008) οι Τράπεζες, για όσο διάστημα συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης του νόμου αυτού, δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το ύψος των οποίων να υπερβαίνει το ελάχιστο ποσοστό, που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Α.Ν.148/1967, όπως ισχύει.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στα Διοικητικά Συμβούλια των εν λόγω Τραπεζών, έχουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικής με τη διανομή μερισμάτων.

Περαιτέρω περιορισμοί στη διανομή μερισμάτων όμως θεσπίστηκαν και από την, κατ' εξουσιοδότηση του Νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, εκδοθείσα υπ' αρ. 36/2015 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται διανομή μερισμάτων στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν καταβάλλει εξ' ολοκλήρου στη σχετική ημερομηνία καταβολής τόκου, οποιοδήποτε καταβλητέο τόκο των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών, οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα κατέβαλε το Δεκέμβριο του 2017 στο ΤΧΣ τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 165,5 εκατ. Σχετική αναφορά στις υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες γίνεται στη Σημείωση 40.

Σημειώνεται τέλος ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να συμμορφώνονται με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/2017/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων (εφαρμογή συντηρητικής πολιτικής διανομής μερισμάτων κατά το έτος 2018, για την οικονομική χρήση του έτους 2017, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος), καθώς και επίσης και με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν.4261/2014.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους και παρότι για τη χρήση του 2017 υφίστανται κέρδη, το Δ.Σ. της Τράπεζας θα εισηγηθεί στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του 2018 τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2017.

Για τη χρήση του 2016, παρότι υφίσταντο κέρδη για την Τράπεζα, η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 28/6/2017, αποφάσισε τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2016, σύμφωνα και με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει) για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ.

43 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

Για σκοπούς σύνταξης της Ενοποιημένης Κατάστασης Ταμειακών Ροών, ως ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα νοούνται τα ακόλουθα υπόλοιπα τα οποία έχουν λήξη μικρότερη των 90 ημερών από την ημερομηνία απόκτησής τους.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες (Σημείωση 18)	951.816	950.950
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων (Σημείωση 19)	1.378.419	556.433
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Σημείωση 21)	1.465.180	29.745
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 24)	158.922	700.831
	3.954.337	**2.237.960**

Το ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων την 31/12/2017 ανέρχεται σε € 233,2 εκατ.

44 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/ πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Οι συναλλαγές με τα προαναφερόμενα συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς. Οι χορηγήσεις και οι εγγυητικές επιστολές προς συνδεδεμένα μέρη συνιστούν ελάχιστο ποσοστό επί του συνόλου των χορηγήσεων και εγγυητικών επιστολών αντίστοιχα του Ομίλου και έχουν δοθεί μέσα στο πλαίσιο των εγκεκριμένων χρηματοδοτικών πολιτικών και διαδικασιών του Ομίλου, με επαρκείς εξασφαλίσεις και καλύμματα, και ο κίνδυνος αποπληρωμής τους κυμαίνεται στο σύνηθες πλαίσιο των συνθηκών της αγοράς.

Οι συναλλαγές με τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης, καθώς και με τα λοιπά συνδεδεμένα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν τα συνδεδεμένα μέρη που αναφέρονται στα ως άνω σημεία (β) και (γ), αναλύονται στον κάτωθι πίνακα. Σημειώνεται ότι πέραν της καταβολής των τόκων των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 165,5 εκατ. το Δεκέμβριο του 2017 (Σημείωση 42) και € 165,9 εκατ. το Δεκέμβριο του 2016, δεν υπήρχαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ κατά τις χρήσεις 2017 και 2016.

	31/12/2017		31/12/2016	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Υπόλοιπο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	8.892	1.887	13.422	21.968
Υπόλοιπο καταθέσεων	1.088	1.116	2.162	3.164
Εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις	-	-	-	2.964

	1/1-31/12/2017		1/1-31/12/2016	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Έσοδα	109	247	185	1.209
Έξοδα	3	272	22	563

Παροχές μελών Δ.Σ. και Διοίκησης	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Βραχυπρόθεσμες παροχές	6.553	6.758
Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	(1.633)	(1.361)

Οι βραχυπρόθεσμες παροχές των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης περιλαμβάνουν τους μισθούς, τις αμοιβές, τις εργοδοτικές εισφορές και τις λοιπές επιβαρύνσεις. Το κονδύλι “Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία” περιλαμβάνει το κόστος προγραμμάτων για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία, και για το 2017 έχει επηρεαστεί θετικά από την αναστροφή μέρους των σχηματισμένων κατά την 31/12/2016 προβλέψεων, συνέπεια του καθαρού αποτελέσματος από τον διακανονισμό παροχών της περιόδου.

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για προγράμματα παροχών σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης διαμορφώθηκε σε € 5,3 εκατ. την 31/12/2017, από € 9,0 εκατ. την 31/12/2016. Το σύνολο των εν λόγω προβλέψεων συμπεριλαμβάνεται στις υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση.

Οι συναλλαγές με τις συγγενείς εταιρείες αναλύονται ως εξής:

	Συγγενείς εταιρείες	
	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια	1.260.734	1.076.200
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	5.477	3.283
Λοιπές απαιτήσεις	2.316	1.291
Καταθέσεις	61.754	71.262
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	24.941	-
Λοιπές υποχρεώσεις	1.460	1.731

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε συγγενείς εταιρείες διαμορφώθηκε στις 31/12/2017 σε € 92,7 εκατ., από € 56,2 εκατ. την 31/12/2016.

	Συγγενείς εταιρείες	
	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Συνολικά έξοδα και κεφαλαιουχικές δαπάνες	(13.981)	(14.097)
Συνολικά έσοδα	72.757	66.138

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις συγγενείς εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2017 ανέρχονται σε € 7,7 εκατ. (31/12/2016: € 10,5 εκατ.). Οι υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις ακινήτων συγγενών εταιρειών του Ομίλου κατά την 31/12/2017 ανέρχονται σε € 30,0 εκατ. (31/12/2016: 0,0 εκατ.)

Οι συναλλαγές με τις κοινοπραξίες αναλύονται ως εξής:

	Κοινοπραξίες	
	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και λοιπές απαιτήσεις	51.818	50.495

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε κοινοπραξίες διαμορφώθηκε στις 31/12/2017 σε € 8,3 εκατ. από € 0,2 την 31/12/2016.

	Κοινοπραξίες	
	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Συνολικά έσοδα	787	355

45 Μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων εταιρειών

Εντός της χρήσης 2017, η Τράπεζα Πειραιώς και οι θυγατρικές της κατέβαλαν για την απόκτηση και τη συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών, συνολικό ποσό € 34,3 εκατ. Επιπρόσθετα, κατέβαλαν για την απόκτηση και τη συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών, συνολικό ποσό € 42,5 εκατ. Ακολουθεί η ανάλυση των μεταβολών στο χαρτοφυλάκιο ενοποιούμενων εταιρειών:

α) Απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής:

Την 30/6/2017, ολοκληρώθηκε η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά € 210 χιλ. της εταιρείας Unisoft Α.Ε. λόγω μετατροπής ομολογιών ιδιοκτησίας της Τράπεζας Πειραιώς σε μετοχές. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέστη μέτοχος της ανωτέρω εταιρείας με ποσοστό 25,43% εντάσσοντας την εν λόγω συμμετοχή στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών της εταιρειών.

Την 13/12/2017 η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Renewable Investments Limited, απέκτησε το 100,00% της εταιρείας W.H. South Wind Hellas Limited, έναντι ποσού € 28,0 εκατ. Κατόπιν τούτου, τόσο η W.H. South Wind Hellas Limited όσο και οι συμμετοχές της, Emadierio Solar Energy & Investments Ltd (100,00%), Άνεμος Ηπείρου Α.Ε.Ε. (100,00%), Αιολική Μπελεχέρι Α.Ε. (100,00%), Αιολικό Πάρκο Άρτας - Αετοί Ε.Ε. (99,80%), Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 2 - Μορφοράχη Ε.Ε. (99,80%), Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 4 - Ουρανός Ε.Ε. (99,80%), Josharton Limited (100,00%), DMX Αιολική Μαρμαρίου - Αγκάθι Μ.Ε.Π.Ε. (100,00%), DMX Αιολική Μαρμαρίου - Ρίγανη Μ.Ε.Π.Ε. (100,00%) και Αιολικό Πάρκο Josharton – Ροδόπη 2 Ε.Ε.(99,80%), έχουν καταστεί θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου.

β) Συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου - Μεταβολές ποσοστών συμμετοχής:

Την 23/1/2017, κατόπιν αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 57,91% θυγατρικής εταιρείας της Τράπεζας Πειραιώς, Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π. χωρίς συμμετοχή της Τράπεζας, το ποσοστό συμμετοχής της μειώθηκε σε 39,39% και η εταιρεία κατηγοριοποιήθηκε στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών του Ομίλου. Κατόπιν τούτου, η θυγατρική της εταιρεία, Rembo Α.Ε., έπαυσε να είναι θυγατρική εταιρεία του Ομίλου.

Την 25/1/2017, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε στη συγγενή της συμμετοχή, Piraeus – TANEO Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ., το ποσό των € 48 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της σε 50,01%.

Την 27/1/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 0,49% του μετοχικού κεφαλαίου της συγγενούς εταιρείας Ιχθυοτροφεία Σελόντα Α.Ε.Γ.Ε., αυξάνοντας το ποσοστό συμμετοχής της στο 32,92%.

Την 22/2/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 20,00% του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 100,00% θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, Special Financial Solutions Α.Ε. έναντι ποσού € 56 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100,00% της εταιρείας.

Την 27/3/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 16,48% και το 84,02% των κατά 100,00% θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, New Up Dating Development ΑΕ και Πλειάδες Estate ΑΕ, έναντι ποσού € 1 χιλ. εκάστη. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100,00% των εν λόγω εταιρειών.

Κατά τη διάρκεια του 1ου τριμήνου 2017, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 239 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 72 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 14/6/2017, η κατά 50,01% συγγενής συμμετοχή της Τράπεζας Πειραιώς, PIRAEUS – TANEO CAPITAL FUND Α.Κ.Ε.Σ., αύξησε το ενεργητικό της κατά € 239 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 120 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Κατά τη διάρκεια του 2ου τριμήνου 2017, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 274 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 82 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 30/6/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 6,00% της θυγατρικής εταιρείας της Τράπεζας Πειραιώς, Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100,00% της εταιρείας.

Την 7/7/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 3,04% του μετοχικού κεφαλαίου της συγγενούς εταιρείας, Hellenic Seaways Α.Ν.Ε., έναντι τιμήματος € 9,4 εκατ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 43,48% της εταιρείας.

Την 14/7/2017, το ποσοστό της Τράπεζας Πειραιώς στην συγγενή εταιρεία, Unisoft Α.Ε., μειώθηκε κατά 2,36% λόγω μετατροπής ομολογιών ιδιοκτησίας τρίτων σε μετοχές. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 23,07% της εταιρείας.

Την 8/9/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 74,19% του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 100,00% θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε., έναντι ποσού € 3,8 εκατ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100,00% της εταιρείας.

Την 13/9/2017, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Πειραιώς Direct Services Α.Ε., προέβη σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 300 χιλ. Από την ως άνω μείωση, το ποσοστό της Τράπεζας Πειραιώς στην εταιρεία δεν μεταβλήθηκε.

Επίσης, την 13/9/2017 η κατά 27,80% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 130 χιλ. Η Τράπεζα Πειραιώς κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας € 36 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Κατά τη διάρκεια του 3ου τριμήνου 2017, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχής του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 363 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 109 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Την 13/10/2017, η κατά 27,80% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, APE Commercial Property Κτημ. Τουρ.& Αναπτ. Α.Ε. προχώρησε σε σύμπτυξη αριθμού μετοχών (reverse split) με αύξηση της ονομαστικής αξίας εκάστης μετοχής σε € 60 από € 10 και ταυτόχρονη μείωση του συνολικού αριθμού των μετοχών. Επιπλέον, η εταιρεία την ίδια ημέρα ολοκλήρωσε την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση αποθεματικού συνολικού ποσού € 30,4 εκατ. και τη μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου με το ποσό των € 30,2 εκατ. Το ποσοστό της Τράπεζας Πειραιώς στην εταιρεία παρέμεινε αμετάβλητο.

Την 27/10/2017, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου A.C.T. B.A.S. A.E, από την κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Πειραιώς ACT Services A.E. έναντι τιμήματος € 33 χιλ.

Την 31/10/2017, η κατά 27,20% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε., ολοκληρώθηκε η αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου συνολικού ύψους € 121,1 εκατ. με καταβολή μετρητών και με κεφαλαιοποίηση χρηματικών απαιτήσεων. Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε στην εν λόγω αύξηση με το συνολικό ποσό των € 36,1 εκατ. Το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας στην εταιρεία αυξήθηκε σε 28,92%.

Την 24/11/2017, η κατά 75,27% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ΑΧΑΪΑ Clauss Estate A.E., ολοκλήρωσε την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 310 χιλ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, αυξάνοντας έτσι το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία σε 75,37%.

Την 15/12/2017, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, R.E. Anodus Ltd, απέκτησε από την κατά 99,09% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Tellurion Two Ltd, το 100,00% της Akinita Ukraine LLC έναντι τιμήματος € 4, διατηρώντας την εν λόγω συμμετοχή στο χαρτοφυλάκιο θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου. Το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία παρέμεινε αμετάβλητο.

Από την 27/12/2017, διαπραγματεύονται οι 2.519.444 νέες μετοχές της συγγενούς εταιρείας της Τράπεζας Πειραιώς, Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε., που προέκυψαν από την αύξηση μετοχικού της κεφαλαίου, λόγω μετατροπής ομολογιών, ιδιοκτησίας τρίτων, σε μετοχές. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε σε 32,23%.

Κατά τη διάρκεια του 4ου τριμήνου 2017, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 554 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners Ltd, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 166 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής.

Η καθαρή εκροή από αυξήσεις ποσοστών σε θυγατρικές και εξαγορές θυγατρικών ανέρχεται σε € 2.353 χιλ. και αναλύεται ως εξής:

Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που αποκτήθηκαν	**1/1-31/12/2017**	**1/1-31/12/2016**
Εξαγορά θυγατρικών εταιρειών	2.400	1
Μείον: Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα που εξαγοράστηκαν	(47)	-
	2.353	**1**

γ) Εκκαθαρίσεις – Πωλήσεις εταιρειών:

Εντός του 1ου τριμήνου του 2017 ολοκληρώθηκε η διαδικασία εκκαθάρισης των εταιρειών Kion CLO Finance No.1 PLC και Kion Mortgage Finance No.3 PLC.

Την 30/9/2017, η κατά 50,00% συγγενής εταιρείας του Ομίλου Litus Advisory S.A., διεγράφη από το οικείο μητρώο εταιρειών, η οποία είχε τεθεί σε καθεστώς εκκαθάρισης από την 23/6/2017.

Την 5/12/2017 ανακοινώθηκε η διαγραφή της κατά 100,00% θυγατρικής του Ομίλου, Piraeus Clean Energy LP από το οικείο μητρώο εταιρειών λόγω της από 22/11/2017 διάλυσής της.

Την 12/12/2017, η κατά 40,00% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, Project on Line A.E., διεγράφη από το μητρώο της ΦΑΕ Αθηνών.

Η καθαρή εκροή από πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών ανέρχεται σε € 1.842 χιλ. και αναλύεται ως εξής:

Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που πωλήθηκαν	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Πώληση (ολική/μερική)	2.920	157.382
Κέρδος/(Ζημία) από πώληση	(2.920)	(49.591)
Μείον: Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα που πωλήθηκαν	(1.842)	(397.671)
	(1.842)	**(289.879)**

δ) Λοιπές αλλαγές – Μετασχηματισμοί

Την 4/5/2017, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Special Business Services A.E., προέβη σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου € 3,8 εκατ. ως αποτέλεσμα της απόσχισης και εισφοράς κλάδου από την κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Πειραιώς Direct Services A.E. Το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία Special Business Services A.E. διατηρήθηκε αμετάβλητο. Την ίδια ημερομηνία, η Special Business Services A.E. μετονομάστηκε σε Πειραιώς Direct Solutions A.E.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας για την εκκαθάριση της κατά 100,00% θυγατρικής του Ομίλου, Piraeus Clean Energy LP, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus FI Holding Ltd, απέκτησε το 100,00% του μετοχικού κεφαλαίου της Piraeus Clean Energy Holdings Ltd.

Την 24/10/2017, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Special Financial Solutions Ανώνυμη Εταιρία Επιχειρηματικών Συμμετοχών και με διακριτικό τίτλο Special Financial Solutions A.E. μετονομάστηκε σε Special Financial Solutions Ανώνυμη Εταιρία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και με διακριτικό τίτλο Special Financial Solutions A.E.Δ.Α.Δ.Π.

46 Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Ο παρακάτω πίνακας αναλύει τις συνολικές αμοιβές στις χρήσεις 2017 και 2016 των νόμιμων ορκωτών ελεγκτών της Τράπεζας "Deloitte" και "PricewaterhouseCoopers" αντίστοιχα, για την Τράπεζα και τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στις οποίες είναι νόμιμοι ελεγκτές.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τακτικός - υποχρεωτικός έλεγχος	3.524	2.530
Φορολογικός έλεγχος	362	586
Άλλες υπηρεσίες ελεγκτικής φύσης	262	209
Λοιπές μη ελεγκτικές υπηρεσίες	2.118	471
Σύνολο	**6.266**	**3.796**

47 Αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης

Παρατίθενται οι αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, στην Ενοποιημένη Κατάσταση Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος, στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς και στην Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών της χρήσης 2016. Οι αναμορφώσεις πραγματοποιήθηκαν κυρίως λόγω της κατηγοριοποίησης των εταιρειών, Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd, στις διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Κατά τη χρήση 2017 ο Όμιλος και η Τράπεζα, για σκοπούς ορθότερης παρουσίασης των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, τροποποίησαν την απεικόνιση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Ειδικότερα, την προηγούμενη χρήση μέρος της αποτίμησης των παραγώγων απεικονιζόταν στη γραμμή «Λοιπές υποχρεώσεις», ενώ την τρέχουσα χρήση απεικονίζεται στους αντίστοιχους λογαριασμούς παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Ως εκ τούτου, τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα απεικονίζονται με βάση την εύλογη αξία τους στις γραμμές «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις» και «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – υποχρεώσεις». Επιπλέον, η Τράπεζα εντός της τρέχουσας χρήσεως αναμόρφωσε τον τρόπο παρουσίασης συνδεδεμένων εξόδων πιστωτικών καρτών από τους τόκους και τα διοικητικά έξοδα στις προμήθειες για σκοπούς ορθότερης παρουσίασης.

Επιπρόσθετα για σκοπούς ορθότερης απεικόνισης, ο Όμιλος και η Τράπεζα αναταξινόμησαν το υπόλοιπο του κονδυλίου «Nostros και λογαριασμοί όψεως σε άλλες Τράπεζες» από τη γραμμή «Ταμείο και διαθέσιμα σε ΚεντρικέςΤράπεζες» στη γραμμή «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων».

Συνεπώς, οι ανωτέρω Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της 31 Δεκεμβρίου 2016 αναμορφώθηκαν ως εξής:

Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων	Από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2.542.779	(62.120)	2.480.659
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(732.066)	15.970	(716.096)
Καθαρά έσοδα από τόκους	**1.810.713**	**(46.151)**	**1.764.563**
Έσοδα προμηθειών	370.582	(11.566)	359.016
Έξοδα προμηθειών	(44.840)	(5.397)	(50.238)
Καθαρά έσοδα προμηθειών	**325.742**	**(16.963)**	**308.778**
Έσοδα από μερίσματα	8.792	(159)	8.633
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(1.704)	(5.938)	(7.642)
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	163.687	(1)	163.685
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	58.821	(70.349)	(11.528)
Σύνολο καθαρών εσόδων	**2.366.052**	**(139.561)**	**2.226.490**
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(627.511)	72.006	(555.505)
Έξοδα διοίκησης	(584.566)	49.281	(535.285)
Αποσβέσεις	(110.611)	11.610	(99.001)
Κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	621	13	634
Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων	**(1.322.067)**	**132.910**	**(1.189.157)**
Κέρδη προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	**1.043.985**	**(6.651)**	**1.037.334**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(1.014.620)	10.699	(1.003.921)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(119.681)	7.692	(111.989)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	(5.118)	-	(5.118)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	(28.125)	-	(28.125)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	(15.259)	354	(14.906)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	(1.646)	5	(1.641)
Λοιπές προβλέψεις	(9.148)	5.105	(4.042)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(18.169)	-	(18.169)
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	**(167.781)**	**17.204**	**(150.577)**
Φόρος εισοδήματος	158.966	22.623	181.588
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	**(8.816)**	**39.827**	**31.011**
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(31.327)	(39.827)	(71.154)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	**(40.143)**	**0**	**(40.143)**
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	(3.664)	40.454	36.790
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	(5.151)	(628)	(5.779)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	(31.322)	(40.454)	(71.776)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	(5)	628	623
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής (σε €):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά	(0,0004)	0,0847	0,0843
- Προσαρμοσμένα	(0,0004)	0,0447	0,0443
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά	(0,0036)	(0,1608)	(0,1644)
- Προσαρμοσμένα	(0,0036)	(0,0828)	(0,0864)

Ενοποιημένη Κατάσταση Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	Από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Α)	**(8.816)**	**39.827**	**31.011**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	(29.966)	(1.404)	(31.370)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(16.448)	1.871	(14.576)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ ζημίες	(18.463)	256	(18.207)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	**(64.877)**	**723**	**(64.154)**
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α+Β)	**(73.692)**	**40.550**	**(33.143)**
- Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	(68.577)	41.170	(27.407)
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	(5.115)	(620)	(5.736)
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Γ)	**(31.327)**	**(39.827)**	**(71.154)**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	(21.681)	1.404	(20.277)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(2)	(1.871)	(1.874)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ ζημίες	67	(256)	(189)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Δ)	**(21.616)**	**(723)**	**(22.339)**
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Γ+Δ)	**(52.943)**	**(40.550)**	**(93.493)**
- Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	(52.938)	(41.170)	(94.109)
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	(5)	620	615

Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	Κατά την 31/12/2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	3.071.788	(1.544.772)	1.527.016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	118.859	1.544.772	1.663.631
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	445.645	3.837	449.482
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	**81.500.534**	**3.837**	**81.504.371**
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	461.676	195.451	657.127
Λοιπές υποχρεώσεις	1.402.867	(191.614)	1.211.252
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	**71.676.796**	**3.837**	**71.680.633**

Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών	Από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
- Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στην Κεντρική Τράπεζα	372.393	(87.142)	285.251
- Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	8.541	103.138	111.679
Σύνολο εισροών/ (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες	521.786	(73.860)	447.926
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	(7.071.351)	792.824	(6.278.528)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	7.086.478	(788.201)	6.298.277
Σύνολο εισροών/ (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες	(557.280)	94.606	(462.674)
Σύνολο εισροών/ (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(213.717)	-	(213.717)
Σύνολο εισροών/ (εκροών) χρήσης	**(249.211)**	**20.746**	**(228.465)**
Επίδραση συναλλαγματικών διαφορών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	(6.510)	12.127	5.618
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (Α)	**(255.721)**	**32.873**	**(222.848)**
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από διακοπτόμενες δραστηριότητες (Β)	**(206.086)**	**24.801**	**(181.285)**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Γ)	**2.276.758**	**365.334**	**2.642.092**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα στο τέλος της χρήσης (Α)+(Β)+(Γ)	**1.814.951**	**423.008**	**2.237.960**

48 Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 του Νόμου 4261/2014

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του Νόμου 4261/2014, το οποίο ενσωμάτωσε το άρθρο 89 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ στην ελληνική νομοθεσία, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς («Όμιλος») γνωστοποιεί πληροφόρηση για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται.

Η γνωστοποιούμενη πληροφόρηση περιλαμβάνει: την επωνυμία της θυγατρικής εταιρείας, τη φύση δραστηριοτήτων, τη γεωγραφική θέση, τον κύκλο εργασιών, τον αριθμό των εργαζομένων σε ισοδύναμο καθεστώς πλήρους απασχόλησης, τα αποτελέσματα προ φόρων, τους φόρους επί των αποτελεσμάτων, καθώς και τις εισπραττόμενες δημόσιες επιδοτήσεις. Ο κύκλος εργασιών, τα αποτελέσματα προ φόρων και οι φόροι επί των αποτελεσμάτων είναι με βάση τις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις των χρήσεων που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2017 και την 31 Δεκεμβρίου 2016, οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και υιοθετήθηκαν από την Ε.Ε.

Τόσο η Τράπεζα όσο και οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου δεν έχουν εισπράξει δημόσιες επιδοτήσεις. Οι υπόλοιπες πληροφορίες παρατίθενται στους ακόλουθους πίνακες:

Α. Πληροφόρηση ανά χώρα

Χώρα	31/12/2017			
	Σύνολο καθαρών εσόδων [3]	Αποτελέσματα προ φόρων	Φόρος εισοδήματος	Αριθμός εργαζομένων [4]
	(ποσά σε χιλιάδες ευρώ)			
Ελλάδα [1]	2.196.773	(1.210.111)	(1.205.019)	13.717
Ρουμανία	(6.661)	(213)	77	15
Βουλγαρία	44.699	6.029	665	976
Αίγυπτος	(8.891)	(8.941)	(2.162)	1
Κύπρος	4.697	3.910	229	7
Σερβία	(20)	4.352	17	1
Αλβανία	13.708	(1.264)	73	445
Ουκρανία	8.015	(728)	309	384
Λοιπές χώρες [2]	507	(1.448)	-	-
Διεταιρικά ποσά	(36.484)	-	-	-
Όμιλος	**2.216.341**	**(1.208.414)**	**(1.205.810)**	**15.546**

Σημειώσεις:

(1) Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς που λειτουργούν σε χώρες της αλλοδαπής καθώς και τα οχήματα ειδικού σκοπού με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.

(2) Οι λοιπές χώρες περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τον Παναμά, τη Λιβερία, τις Βρετανικές Παρθένες Νήσους και τις Η.Π.Α.

(3) Το σύνολο καθαρών εσόδων περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα καθαρά έσοδα προμηθειών, τα αποτελέσματα από χρεόγραφα του επενδυτικού και εμπορικού χαρτοφυλακίου, τα έσοδα από μερίσματα καθώς και τα λοιπά έσοδα/ (έξοδα).

(4) Ο αριθμός των εργαζομένων στην Ελλάδα, τη Ρουμανία και τη Σερβία δεν περιλαμβάνει 1.341, 1.261 και 434 εργαζομένους αντίστοιχα που σχετίζονται με διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Χώρα	31/12/2016			
	Σύνολο καθαρών εσόδων [3]	Αποτελέσματα προ φόρων	Φόρος εισοδήματος	Αριθμός εργαζομένων [4]
	(ποσά σε χιλιάδες ευρώ)			
Ελλάδα [1]	2.205.122	(114.973)	(182.490)	14.140
Ρουμανία	(1.228)	5.585	101	19
Βουλγαρία	43.377	(36.225)	938	871
Αίγυπτος	845	829	311	1
Κύπρος	(274)	(162)	(124)	6
Σερβία	348	2.004	(44)	1
Αλβανία	16.261	(4.156)	(69)	436
Ουκρανία	4.473	(3.331)	(212)	448
Λοιπές χώρες [2]	439	(149)	0	-
Διεταιρικά ποσά	(42.872)	-	-	-
Όμιλος	**2.226.490**	**(150.577)**	**(181.588)**	**15.920**

Σημειώσεις:

(1) Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς που λειτουργούν σε χώρες της αλλοδαπής καθώς και τα οχήματα ειδικού σκοπού με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.

(2) Οι λοιπές χώρες περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τον Παναμά, τη Λιβερία, τις Βρετανικές Παρθένες Νήσους, τις Η.Π.Α και το Βέλγιο.

(3) Το σύνολο καθαρών εσόδων περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα καθαρά έσοδα προμηθειών, τα αποτελέσματα από χρεόγραφα του επενδυτικού και εμπορικού χαρτοφυλακίου, τα έσοδα από μερίσματα καθώς και τα λοιπά έσοδα/ (έξοδα).

(4) Ο αριθμός των εργαζομένων στην Ελλάδα, τη Ρουμανία και τη Σερβία δεν περιλαμβάνει 1.292, 1.333 και 450 εργαζομένους αντίστοιχα που σχετίζονται με διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Β. Θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου με βάση τη φύση των δραστηριοτήτων τους καθώς και την γεωγραφική τους θέση παρουσιάζονται:

Οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου με βάση τη φύση των δραστηριοτήτων τους καθώς και την γεωγραφική τους θέση παρουσιάζονται στη Σημείωση 26.

Με τον νόμο 4261/2014, άρθρο 82, ενσωματώνεται στην Ελληνική νομοθεσία το άρθρο 90 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σύμφωνα με το οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση δημοσιοποίησης της συνολικής απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η συνολική απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού για την Τράπεζα και τον Όμιλο για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ήταν 0,004% και -0,004% αντίστοιχα (2016: 0,01% και -0,01% αντίστοιχα).

49 Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4151/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4151/2013, κάθε πιστωτικό ίδρυμα, που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, οφείλει αμέσως μετά την παρέλευση του χρονικού ορίου της εικοσαετίας να αποδίδει στο Ελληνικό Δημόσιο συγκεντρωτικά, μέχρι το τέλος Απριλίου κάθε έτους τα υπόλοιπα των αδρανών καταθέσεων, πλέον αναλογούντων τόκων. Η Τράπεζα για το 2017 δεν απέδωσε κεφάλαια και τόκους καταθέσεων που παραγράφηκαν υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου καθώς με την παρ. 6 του άρθρου πρώτου της ΠΝΠ /18-7-2015 (ΦΕΚ Α' 84/18/07/2015) είχε ανασταλεί η διαδικασία απόδοσης των αδρανών λογαριασμών στο Δημόσιο.

50 Γνωστοποιήσεις μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9

1. Μεταβατικές γνωστοποιήσεις που αφορούν την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

Την 1η Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εφάρμοσε τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Αυτές οι γνωστοποιήσεις που αφορούν τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» παρέχουν πληροφορίες προκειμένου να κατανοηθεί η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου στην Ενοποιημένη Χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου την 1η Ιανουαρίου 2018.

Οι μεταβατικές αυτές γνωστοποιήσεις αποτελούν μία γέφυρα μεταξύ των αποτελεσμάτων που παρήχθησαν βάσει του Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση», του Δ.Λ.Π. 37 «Προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία» και του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Οι μεταβατικές γνωστοποιήσεις παρέχουν το πλαίσιο των αλλαγών αναφορικά με την αναγνώριση προβλέψεων απομείωσης, με τις μεταβολές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και με τη συνεπαγόμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια.

Ο Όμιλος συνεχίζει να εξετάζει και να βελτιώνει τις νέες λογιστικές διαδικασίες, τους εσωτερικούς ελέγχους και το πλαίσιο διακυβέρνησης που απαιτείται από την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Συνεπώς, η εκτίμηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο ('ECL') και των συνδεόμενων επιπτώσεων εξακολουθεί να υπόκειται σε αλλαγές μέχρι την οριστικοποίηση των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της χρήσης που θα λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

2. Εκτιμώμενη επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

Η προ φόρων εκτιμώμενη επίπτωση της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018, ήταν της τάξεως των € 1.620,7 εκατ. η οποία προκύπτει από:

	€ εκατ.
Μείωση από πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης - συνεχιζόμενες	1.562,9
Μείωση από πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης - διακοπτόμενες	5,4
Μείωση από τη νέα επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ως αποτέλεσμα αλλαγών στη κατηγοριοποίηση	25,3
Καθαρή επίπτωση της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στα Ίδια Κεφάλαια	**1.593,6**
Επίπτωση στα ίδια Κεφάλαια του διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου ομολόγων που θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	27,1
Συνολική Εκτιμώμενη Επίπτωση της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9	**1.620,7**

Ο Όμιλος δεν αναγνώρισε αναβαλλόμενο φόρο ενεργητικού επί της καθαρής επίπτωσης από την μετάβαση στο νέο πρότυπο την 1η Ιανουαρίου 2018, με βάση την αξιολόγηση της Διοίκησης της Τράπεζας όπου η ανακτησιμότητα του αναβαλλόμενου φόρου δεν κρίνεται εφικτή επί του παρόντος. Ο μη αναγνωρισθείς αναβαλλόμενος φόρος ενεργητικού θα ανερχόταν σε € 462,1 εκ.

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς παραμένει επαρκώς κεφαλαιοποιημένος κατόπιν της υιοθέτησης του Δ.Π.Χ.Α. 9, η οποία, βάσει της επίπτωσης μετάβασης, θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του δείκτη Common Equity Tier 1 κατά 24 μ.β., εφαρμόζοντας τις κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις της Ε.Ε., και μείωση 382 μ.β. μετά την πλήρη εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2018.

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» πραγματεύεται τις λογιστικές απαιτήσεις για την κατάταξη και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων, τη λογιστική απομείωσης και τη λογιστική αντιστάθμισης. Αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» και ισχύει για χρήσεις με ημερομηνία έναρξης την 1η Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερα. Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς δεν επέλεξε την πρώιμη υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9 και, κατά συνέπεια, οι πρώτες ενδιάμεσες Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 9 θα αφορούν το τρίμηνο που λήγει την 31η Μαρτίου 2018.

3. Εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια

Κύριοι κεφαλαιακοί δείκτες	Την		
	31η Δεκεμβρίου 2017	1η Ιανουαρίου 2018	1η Ιανουαρίου 2018
	Δ.Λ.Π. 39	Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει μεταβατικών ρυθμίσεων	Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει πλήρους εφαρμογής
Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1)	7.710.725	7.505.073	5.534.976
Κεφάλαιο της κατηγορίας 1	7.710.725	7.505.073	5.534.976
Συνολικό κεφάλαιο	7.710.725	7.505.073	5.534.976
Σύνολο σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία) (€ χιλ)	**50.985.761**	**50.451.483**	**48.996.903**
Δείκτες κεφαλαίου (%) [1]			
Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1)	15,12 %	14,88 %	11,30 %
Κεφάλαιο της κατηγορίας 1	15,12 %	14,88 %	11,30 %
Συνολικό κεφάλαιο	15,12 %	14,88 %	11,30 %
Δείκτης μόχλευσης	11,68%	11,15%	8,67%

[1] *Οι δείκτες κεφαλαίου παρουσιάζονται για λόγους συνέπειας σε μεταβατική βάση την 31ης Δεκεμβρίου 2017 δυνάμει της οδηγίας CRD IV.*

4. Κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις Δ.Π.Χ.Α. 9

Ο Όμιλος έχει υιοθετήσει τις κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις που δημοσιεύθηκαν από την Ε.Ε. (αριθ. 2017/2395) το Δεκέμβριο του 2017 τροποποιώντας το Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 με την προσθήκη του άρθρου 473α. Αυτές οι μεταβατικές ρυθμίσεις επιτρέπουν στις τράπεζες να συμπεριλάβουν στην κεφαλαιακή βάση τους ένα ποσοστό της επίπτωσης της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 λόγω της πρόβλεψης για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες κατά τα πρώτα πέντε έτη εφαρμογής. Το ποσοστό που δύνανται να συμπεριλάβουν οι τράπεζες ξεκινά από 95% το 2018, και μειώνεται στο 25% έως το 2022.

Η επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στην πρόβλεψη για απομείωση αξίας ορίζεται ως:

- η αύξηση των αναμενόμενων προβλέψεων απομείωσης αξίας κατά την ημερομηνία υιοθέτησης του Δ.Π.Χ.Α. 9, συν
- κάθε μεταγενέστερη αύξηση των αναμενόμενων προβλέψεων απομείωσης αξίας στο μη απομειωμένο χαρτοφυλάκιο.

5. Επίπτωση στη διακυβέρνηση και τους εσωτερικούς ελέγχους

Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς ξεκίνησε το πρόγραμμα υλοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 9 («Πρόγραμμα Δ.Π.Χ.Α. 9») το πρώτο τρίμηνο του 2016. Στο πλαίσιο υλοποίησης αυτού του προγράμματος, δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες δομές Διακυβέρνησης και συστάθηκαν Οργανωτικές Επιτροπές, Γραφείο Διαχείρισης Έργου και διάφορες ομάδες έργου με συμμετέχοντες από διάφορες διευθύνσεις και θυγατρικές της Τράπεζας. Η Οργανωτική Επιτροπή του Ομίλου για το Δ.Π.Χ.Α. 9, συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία, διασφαλίζοντας την αποδοτική, αποτελεσματική, ορθή και έγκαιρη υλοποίηση του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9. Δεδομένης της περιπλοκότητας και του μεγέθους του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9, η Τράπεζα σύναψε συμβόλαια συνεργασίας με «ειδικούς συμβούλους έργου» σε πολύ αρχικό στάδιο της διαδικασίας υλοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 9 και προέβη σε σημαντικές επενδύσεις σε νέα πληροφοριακά συστήματα και διαδικασίες.

Με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο διακυβέρνησης, η Διοίκηση διασφάλισε την ύπαρξη κατάλληλων εσωτερικών δομών ελέγχου και επαληθεύσεων ως προς τις κύριες διαδικασίες και κρίσεις για τον προσδιορισμό των προβλέψεων απομείωσης. Στο πλαίσιο της υλοποίησης, η Διοίκηση βελτίωσε τους υφιστάμενους εσωτερικούς ελέγχους και εφάρμοσε όπου χρειαζόταν νέους εσωτερικούς ελέγχους και διαδικασίες σε τομείς που επηρεάζονται από το Δ.Π.Χ.Α. 9. Η Διοίκηση καθιέρωσε επίσης διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχους για την αξιολόγηση της ορθότητας της επιμέτρησης των προβλέψεων απομείωσης. Ορισμένοι από τους κύριους τομείς διακυβέρνησης και ελέγχων είναι εκείνοι που αφορούν ελέγχους για την ανάπτυξη των μακροοικονομικών σεναρίων και τη στάθμισή τους βάσει κατάλληλης πιθανότητας αθέτησης απαιτήσεων, συστήματα και δεδομένα επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου, τον καθορισμό κριτηρίων για την αξιολόγηση σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και τα κριτήρια για την κατάταξη των δανείων και των χρεωστικών τίτλων.

Επιπροσθέτως, πέραν του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, δημιουργήθηκε ένα στιβαρό και ισχυρό πλαίσιο διακυβέρνησης για την αξιολόγηση και έγκριση της επιμέτρησης των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο. Από αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή Απομειώσεων εξετάζει και εγκρίνει το ενοποιημένο κόστος απομείωσης σε τριμηνιαία βάση, μαζί με τις υποκείμενες κύριες συνιστώσες και τις αντίστοιχες κύριες παραδοχές.

Το Διοικητικό Συμβούλιο με την υποστήριξη της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, καθώς και της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου, παρακολουθούσε πολύ στενά την υλοποίηση του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9 και συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή Ελέγχου ενέκρινε τις εξής πολιτικές:

- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική ταξινόμησης & επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών μέσων
- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική ταξινόμησης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική αποαναγνώρισης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
- Δ.Π.Χ.Α. 9 – Πολιτική γνωστοποιήσεων

6. Τροποποιήσεις λογιστικών πολιτικών λόγω της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9

6.1. Βάση προετοιμασίας

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» υιοθετήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2018. Εξαιρείται η υιοθέτηση των «Προπληρωμών με αρνητική αποζημίωση (Τροποποιήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9)» που ισχύουν για λογιστικές χρήσεις με ημερομηνία έναρξης την 1η Ιανουαρίου 2019 ή μεταγενέστερα, επιτρέποντας την πρόωρη υϊοθέτηση. Το Δ.Π.Χ.Α. 9 επιτρέπει την επιλογή συνέχισης της

λογιστικής αντιστάθμισης υπό τις πρόνοιες του Δ.Λ.Π. 39, μέχρι την ολοκλήρωση του project για την αντιστάθμιση κινδύνου «μεμονωμένων τίτλων» (micro-hedging), την οποία και ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς υϊοθέτησε.

Οι απαιτήσεις ταξινόμησης, επιμέτρησης και απομείωσης εφαρμόζονται αναδρομικά αναπροσαρμόζοντας τα υπόλοιπα έναρξης και λήξης στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά την ημερομηνία της πρώτης εφαρμογής, χωρίς να απαιτείται αναμόρφωση των συγκριτικών περιόδων αναφοράς. Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς δεν αναμόρφωσε τα συγκριτικά στοιχεία. Η υιοθέτηση αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση της Ενοποιημένης Καθαρής Θέσης την 1η Ιανουαρίου 2018 κατά € 1.593,6 εκατ.

6.2. Κατάταξη και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών στοιχείων απαιτήσεων και υποχρεώσεων

Όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν αναγνωριστεί βάσει του Δ.Λ.Π. 39 θα επιμετρηθούν είτε στο αποσβεσμένο κόστος είτε στην εύλογη αξία σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9. Ειδικότερα,

- ένας χρεωστικός τίτλος, που διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, σκοπός του οποίου είναι η είσπραξη των συμβατικών χρηματοροών που αφορούν αποκλειστικά πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (Solely Payment Principal & Interest “SPPI”) επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI test pass), πρέπει να επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο προσδιορίζεται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”) δυνάμει της επιλογής εύλογης αξίας,
- ένας χρεωστικός τίτλος, που διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, ο σκοπός του οποίου επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και διαθέτει συμβατικούς όρους από τους οποίους προκύπτουν ταμειακές ροές σε καθορισμένες ημερομηνίες, οι οποίες αφορούν αποκλειστικά πληρωμές κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου υπολοίπου κεφαλαίου (SPPI test pass), πρέπει να επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (“FVTOCI”), εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο προσδιορίζεται στην FVTPL δυνάμει της επιλογής εύλογης αξίας,
- όλοι οι λοιποί χρεωστικοί τίτλοι πρέπει να επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL).

Κατά τη μετάβαση, η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου βασίστηκε σε γεγονότα και συνθήκες που ίσχυαν την 1η Ιανουαρίου 2018.

Για να προσδιοριστούν τα επιχειρηματικά μοντέλα, οι αποφάσεις του Ομίλου βασίστηκαν σε παράγοντες όπως: το επιχειρηματικό πλάνο του Ομίλου, η συχνότητα, το μέγεθος και οι αιτίες πραγματοποίησης πωλήσεων σε προηγούμενες χρήσεις, ο τρόπος επιμέτρησης της απόδοσης του χαρτοφυλακίου, οι κίνδυνοι του χαρτοφυλακίου, η ύπαρξη τυχόν κανονιστικών ή άλλων περιορισμών στον τρόπο διαχείρισης του χαρτοφυλακίου, καθώς και κάθε άλλος παράγοντας που θα μπορούσε να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί και λαμβάνει αποφάσεις ο Όμιλος. Στο πλαίσιο του SPPI test για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, αξιολογήθηκαν τα χαρακτηριστικά χρηματοροών, είτε ανά σύμβαση/προϊόν σε περίπτωση μη τυποποιημένων δανείων, είτε ανά ομάδες δανείων με κοινά χαρακτηριστικά σε περιπτώσεις τυποποιημένων προϊόντων.

Η ταξινόμηση και η επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων παραμένουν ουσιαστικά αμετάβλητες σε σχέση με τις τρέχουσες απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39. Η μόνη εξαίρεση είναι ότι το Δ.Π.Χ.Α. 9 απαιτεί οι μεταβολές στην εύλογη αξία των τίτλων που αποδίδονται σε μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου, να παρουσιάζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα, εκτός αν η παρουσίαση της επίπτωσης της μεταβολής στον πιστωτικό κίνδυνο της υποχρέωσης θα δημιουργούσε ή θα μεγέθυνε μια λογιστική αναντιστοιχία στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

6.3. *Σύνοψη σημαντικών λογιστικών αρχών και πολιτικών*

Παρακάτω αναφέρονται οι νέες ή ουσιωδώς αναθεωρημένες λογιστικές πολιτικές εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9, οι οποίες αντικαθιστούν τις υφιστάμενες πολιτικές του Δ.Λ.Π. 39. Οι λογιστικές πολιτικές σχετικά με τη λογιστική αντιστάθμισης και τα παράγωγα παραμένουν ουσιαστικά αμετάβλητες και δεν επαναλαμβάνονται. Οι παρακάτω πολιτικές θα αντικαταστήσουν τις υφιστάμενες πολιτικές που περιλαμβάνονται στις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2017.

α. Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών & Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στο αποσβεσμένο κόστος

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο γενικά επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος εάν πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

i. το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, στόχος του οποίου είναι η διακράτηση με σκοπό την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών

Το επιχειρηματικό μοντέλο των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καθορίζεται από τη Διοίκηση. Η Διοίκηση αξιολογεί κατά την κρίση της το επιχειρηματικό μοντέλο για τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και χρεωστικών τίτλων, και η αξιολόγηση αυτή δεν καθορίζεται από έναν μεμονωμένο παράγοντα ή μία δραστηριότητα. Αντιθέτως, ο Όμιλος εξετάζει όλα τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που είναι διαθέσιμα κατά τον χρόνο της αξιολόγησης. Τα εν λόγω σχετικά αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής:

- τον τρόπο με τον οποίο εκτιμάται η απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που διακρατούνται στο πλαίσιο του εν λόγω επιχειρηματικού μοντέλου, και πώς αυτή αναφέρεται στα βασικά στελέχη της Διοίκησης,
- τους κινδύνους που επηρεάζουν την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου (και των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που διακρατούνται στο πλαίσιο του εν λόγω επιχειρηματικού μοντέλου) και, ειδικότερα, τον τρόπο διαχείρισης των εν λόγω κινδύνων, και
- τον τρόπο με τον οποίο αποζημιώνονται τα διοικητικά στελέχη (για παράδειγμα, εάν η αποζημίωση βασίζεται στην εύλογη αξία των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων ή στις εισπραχθείσες συμβατικές χρηματοροές).

Ο τρόπος με τον οποίο η Διοίκηση παρακολουθεί τα χαρτοφυλάκια δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και χρεωστικών τίτλων είναι σύμφωνος με το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (Hold To Collect «HTC»). Η διαχείριση των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και των χρεωστικών τίτλων του Ομίλου που επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος αποσκοπεί στην πραγματοποίηση χρηματοροών μέσω της είσπραξης συμβατικών πληρωμών κατά τη διάρκεια ζωής του στοιχείου ενεργητικού.

Το επιχειρηματικό μοντέλο δύναται να είναι η διακράτηση περιουσιακών στοιχείων για την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών ακόμη κι αν ο Όμιλος εκποιεί αυτά τα περιουσιακά στοιχεία όταν σημειώνεται αύξηση του πιστωτικού κινδύνου των στοιχείων αυτών. Στο πλαίσιο προσδιορισμού της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων, η Διοίκηση εξετάζει εύλογες και τεκμηριωμένες πληροφορίες, περιλαμβανομένων εκείνων που αφορούν μελλοντικά στοιχεία. Ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την αξία τους, οι πωλήσεις που οφείλονται σε αύξηση του πιστωτικού κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων δεν είναι ασύμβατες με ένα επιχειρηματικό μοντέλο που αποσκοπεί στη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού για την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών, επειδή η πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων σχετίζεται με την ικανότητα του Όμιλου να εισπράττει συμβατικές χρηματοροές. Προκειμένου να διαπιστώνεται εάν τα αποδεικτικά στοιχεία που είχαν αρχικά χρησιμοποιηθεί έχουν διαφοροποιηθεί, θεσπίστηκε η ετήσια επαναξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου HTC.

Στις σπάνιες περιστάσεις κατά τις οποίες ο Όμιλος αλλάζει το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, θα πρέπει να αναταξινομεί όλα τα σχετικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σύμφωνα με το νέο επιχειρηματικό μοντέλο. Η ανακατάταξη θα πρέπει να εφαρμόζεται μεταγενέστερα από την «ημερομηνία αναταξινόμησης», η οποία ορίζεται ως «η πρώτη ημέρα της πρώτης περιόδου αναφοράς μετά τη αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου που έχει ως συνέπεια την αναταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας». Αυτό δεν συνεπάγεται λάθος προγενέστερης περιόδου στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας (όπως ορίζεται στο Δ.Λ.Π. 8 Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη) ούτε διαφοροποιείται η κατάταξη των υπολοίπων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που διακρατούνται στο πλαίσιο του εν λόγω επιχειρηματικού μοντέλου, εφόσον ο Όμιλος έλαβε υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου. Αντίστοιχα, δεν θα πρέπει να αναμορφωθούν τυχόν κέρδη, ζημίες ή τόκοι που αναγνωρίστηκαν στον παρελθόν.

ii. Οι συμβατικοί όροι που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI test)

Για τους σκοπούς της εφαρμογής του ελέγχου χαρακτηριστικών των συμβατικών χρηματοροών, το κεφάλαιο είναι «η εύλογη αξία του στοιχείου κατά την αρχική αναγνώριση» και ενδέχεται να μεταβληθεί στη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Περαιτέρω, τα σημαντικότερα στοιχεία που διαμορφώνουν το επιτόκιο στο πλαίσιο μίας βασικής συμφωνίας δανειοδότησης είναι τυπικά το αντάλλαγμα για τη διαχρονική αξία του χρήματος και του πιστωτικού κινδύνου. Επιπροσθέτως, το επιτόκιο μπορεί να περιλαμβάνει αντάλλαγμα και για άλλους βασικούς κινδύνους δανεισμού (για παράδειγμα, τον κίνδυνο ρευστότητας) καθώς και άλλα έξοδα (για παράδειγμα, διοικητικά έξοδα) που σχετίζονται με τη διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επίσης, οι τόκοι μπορεί να περιλαμβάνουν ένα περιθώριο κέρδους το οποίο συνδέεται με τη βασική συμφωνία δανεισμού.

Ένα χαρακτηριστικό συμβατικών χρηματοροών δεν επηρεάζει την ταξινόμηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού όταν θα μπορούσε να έχει ήσσονος μόνο σημασίας αντίκτυπο στις συμβατικές χρηματοροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Επιπλέον εάν ένα χαρακτηριστικό συμβατικών χρηματοροών θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στις συμβατικές χρηματοροές που δεν θα ήταν ήσσονος σημασίας (είτε σε μια μεμονωμένη περίοδο αναφοράς είτε σωρευτικά), αλλά το εν λόγω χαρακτηριστικό δεν είναι πραγματικό, τότε δεν επηρεάζει την κατάταξη του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ένα χαρακτηριστικό συμβατικών χρηματοροών θεωρείται ότι δεν είναι πραγματικό όταν επηρεάζει τις συμβατικές χρηματοροές του μέσου μόνο σε περίπτωση που προκύψει κάποιο εξαιρετικά σπάνιο, ιδιαίτερα ασυνήθιστο και πολύ απίθανο να προκύψει γεγονός.

Αντίθετα με την αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου, οι συμβατικοί όροι ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού είναι γνωστοί κατά την αρχική αναγνώριση. Ωστόσο, οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου μπορεί να διαφοροποιούνται στη διάρκεια ζωής του βάσει των αρχικών συμβατικών όρων. Δεδομένου ότι ο Όμιλος ταξινομεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο κατά την αρχική αναγνώριση με βάση τους συμβατικούς όρους ολόκληρης της διάρκειας ζωής του, δεν επιτρέπεται η αναταξινόμηση στη βάση της μεταβολής των συμβατικών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο τροποποιηθεί ουσιαστικά ώστε να αποαναγνωριστεί.

Η αρχική επιμέτρηση στο αποσβεσμένο κόστος περιλαμβάνει επίσης τα κόστη συναλλαγής που συνδέονται άμεσα με την απόκτηση ή την έκδοση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Μετά την αρχική επιμέτρηση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος αφαιρουμένης της πρόβλεψης απομείωσης. Οι τόκοι υπολογίζονται με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Η αρχική πρόβλεψη απομείωσης και οι επακόλουθες μεταβολές αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Όταν ένα δάνειο δεν επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος ή στη εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος (FVTOCI), τότε πρέπει να επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL).

Ωστόσο, ο Όμιλος δύναται, κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίσει αμετάκλητα ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων εάν με τον τρόπο αυτό απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση (ενίοτε αναφερόμενη ως «λογιστική αναντιστοιχία») που διαφορετικά θα απέρρεε από την επιμέτρηση στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις.

β. Επενδυτικό Χαρτοφυλάκιο επιμετρούμενο σε Εύλογη Αξία μέσω λοιπού Συνολικού Εισοδήματος FVTOCI

i. Χρεωστικοί τίτλοι

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού κανονικά επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω του λοιπού Συνολικού Εισοδήματος (FVTOCI) εάν πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού.
- Οι συμβατικοί όροι που διέπουν το περιουσιακό στοιχείο ενεργητικού δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές που συνίστανται αποκλειστικά σε πληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (βλ. ενότητα (α) για λεπτομερή ανάλυση).

Ένα επιχειρηματικό μοντέλο «διακράτησης για είσπραξη και πώληση» (Hold To Collect & Sell) εφαρμόζεται όταν βασικά στελέχη της Διοίκησης έχουν αποφασίσει ότι τόσο η είσπραξη συμβατικών χρηματοροών όσο και η πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη του στόχου του επιχειρηματικού μοντέλου. Για να καθοριστεί εάν ισχύει, ο Όμιλος εξετάζει:

- εάν το επιχειρηματικό μοντέλο θα αφορά συνήθως μεγαλύτερη συχνότητα και αξία πωλήσεων από ένα μοντέλο «διακράτησης για είσπραξη»,
- εάν υπάρχουν διάφοροι στόχοι που μπορεί να συνάδουν με αυτόν τον τύπο επιχειρηματικού μοντέλου, όπως:
    - όταν ο στόχος του επιχειρηματικού μοντέλου ενδέχεται να είναι η διαχείριση καθημερινών αναγκών ρευστότητας,
    - η διατήρηση συγκεκριμένου προφίλ καμπύλης επιτοκίων,
    - η αντιστοίχιση της διάρκειας ζωής των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με τη διάρκεια ζωής των υποχρεώσεων τις οποίες χρηματοδοτούν τα εν λόγω στοιχεία.

Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα (α) παραπάνω, ο Όμιλος θα πρέπει να επαναξιολογεί τα επιχειρηματικά μοντέλα σε κάθε περίοδο αναφοράς, προκειμένου να καθορίζει εάν έχουν διαφοροποιηθεί από την προηγούμενη περίοδο. Για παράδειγμα, το αυξημένο

επίπεδο πωλήσεων εντός ενός χαρτοφυλακίου που είχε αξιολογηθεί ως 'διακράτησης για είσπραξη' μπορεί να υποδεικνύει ότι το επιχειρηματικό μοντέλο έχει εξελιχθεί και ότι δεν θα ήταν σκόπιμο οι μελλοντικές προσθήκες στο χαρτοφυλάκιο να ταξινομηθούν με τον ίδιο τρόπο. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να αναταξινομούνται και τα υπόλοιπα στοιχεία του χαρτοφυλακίου. Η αναταξινόμηση θα ήταν αναγκαία μόνο εάν ήταν εσφαλμένη η αρχική αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου, ή δεν πληρούνται οι αυστηρές προϋποθέσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 για την αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου.

Μετά την αρχική επιμέτρηση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI). Στα αποτελέσματα, ο Όμιλος αναγνωρίζει τους τόκους που υπολογίστηκαν με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, την πρόβλεψη απομείωσης και τις επακόλουθες μεταβολές και τα συναλλαγματικά κέρδη και ζημίες. Την ημερομηνία αποαναγνώρισης ή αναταξινόμησης στην κατηγορία εύλογης αξίας μέσω αποτελεσμάτων, τα σωρευτικά κέρδη/ζημίες από αποτιμήσεις των χρεωστικών τίτλων αναταξινομούνται από την Καθαρή Θέση στα κέρδη ή ζημίες ως αναπροσαρμογή αναταξινόμησης.

ii. Συμμετοχικοί τίτλοι

Αναφορικά με τους συμμετοχικούς τίτλους, ο Όμιλος δύναται κατά την αρχική αναγνώριση να επιλέξει αμετάκλητα να ταξινομήσει συγκεκριμένους συμμετοχικούς τίτλους στο χαρτοφυλάκιο FVTOCI. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται κατά περίπτωση.

Επακόλουθες μεταβολές στην εύλογη αξία μίας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο, για τον οποίο έχει αμετάκλητα επιλεγεί κατά την αρχική αναγνώριση να ταξινομηθεί στο χαρτοφυλάκιο FVTOCI, παρουσιάζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα.

Επιπλέον, αντίθετα με τους χρεωστικούς τίτλους σε FVTOCI, για τους συμμετοχικούς τίτλους ισχύουν τα εξής:

- τα κέρδη και οι ζημίες που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα δεν μεταφέρονται στη συνέχεια στα κέρδη ή τις ζημίες, παρόλο που το σωρευτικό κέρδος ή ζημία μπορεί να μεταφέρεται στα αποτελέσματα εις νέο,
- οι συμμετοχικοί τίτλοι δεν υπόκεινται σε απομείωση.

Αποκλειστικά το έσοδο από μερίσματα από αυτούς τους συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, εκτός εάν το μέρισμα ξεκάθαρα αντιπροσωπεύει ανάκτηση μέρους του κόστους της επένδυσης, με όλα τα υπόλοιπα κέρδη/ζημίες (συμπεριλαμβανομένου και των σχετικών με συναλλαγματικές διαφορές), να αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα.

γ. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL)

Σε αυτή την κατηγορία, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως μεταγενέστερα επιμετρούμενο στην εύλογη αξία με τις μεταβολές στην εύλογη αξία να αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν πληρούν τα κριτήρια ταξινόμησης, είτε στο αποσβεσμένο κόστος, είτε στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI), επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL).

Επιπλέον, είναι δυνατό να ταξινομηθεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων υπό ορισμένες συνθήκες. Συγκεκριμένα, ο Όμιλος δύναται, κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, το οποίο θα επιμετράτε μεταγενέστερα στο αποσβεσμένο κόστος, ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων. Η εν λόγω επιλογή ωστόσο, είναι αμετάκλητη και

ο εν λόγω προσδιορισμός μπορεί να γίνει μόνο εάν απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια λογιστική αναντιστοιχία (ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση) που διαφορετικά θα απέρρεε από την επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις. Δεν είναι αναγκαίο να εφαρμόζεται αυτή η επιλογή με συνέπεια σε όλες τις συναφείς συναλλαγές. Αντίθετα ο Όμιλος έχει αυτή την επιλογή εάν η εφαρμογή της οδηγεί σε εξαγωγή ποιοτικότερης πληροφόρησης.

6.4. Απομείωση αξίας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 εισαγάγει το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ("ECL"), σε αντίθεση με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39, το οποίο θα ισχύει για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που υπόκεινται σε απομείωση αξίας και ορισμένες εκτός ισολογισμού δεσμεύσεις για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών καθώς και εγγυήσεις, και το οποίο αντικαθιστά το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39. Το νέο πρότυπο υιοθετεί μία προσέγγιση "τριών Σταδίων" (Στάδιο 1, Στάδιο 2, Στάδιο 3), η οποία αντανακλά τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού από την αρχική του αναγνώριση. Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, θα αναγνωρίζεται μία ζημία απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες 12μήνου (αναλογούσα στο Στάδιο 1) για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, για τα οποία δεν υφίσταται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση.

Για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού: α) στα οποία υφίσταται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση (Στάδιο 2), β) τα οποία είναι απομειωμένης πιστωτικής αξίας (Στάδιο 3) και γ) τα οποία είναι αποκτημένα ή δημιουργηθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας (Στάδιο 3), θα αναγνωρίζεται ζημία απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του στοιχείου πιστωτικές ζημιές. Η Τράπεζα αποφάσισε να εφαρμόσει τον ορισμό του κανονισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων (CRR default).

Η αθέτηση υποχρέωσης ενός συγκεκριμένου οφειλέτη θεωρείται ότι έχει επέλθει όταν ισχύει οποιαδήποτε από τις δύο συνθήκες:

- Το κριτήριο της καθυστέρησης: Ο οφειλέτης έχει καθυστερήσει άνω των 90 ημερών την πληρωμή οποιασδήποτε ουσιώδους πιστωτικής υποχρέωσής του προς τον Όμιλο, ή προς οποιαδήποτε θυγατρική του.
- Κριτήριο πιθανής αδυναμίας πληρωμής: Ο Όμιλος θεωρεί ότι ο οφειλέτης θα παρουσιάσει αδυναμία πληρωμής των πιστωτικών υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα, ή προς οποιαδήποτε θυγατρικής της.

Για τον προσδιορισμό της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη πολλοί διαφορετικοί παράγοντες οι οποίοι διαφέρουν ανάλογα με το προϊόν και την κατηγορία κινδύνου. Οι κύριοι παράγοντες που εξετάζονται για αυτόν τον προσδιορισμό είναι οι σχετικές μεταβολές στην πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων από την έναρξη της σχέσης και συγκεκριμένα άλλα κριτήρια είτε ως δευτερογενείς δείκτες είτε ως μέσα προστασίας, όπως εμφάνιση σε κατηγορία παρακολούθησης, ύπαρξη ρύθμισης λόγω οικονομικής δυσχέρειας, ενδείξεις συμπεριφοράς πιστούχου έναντι των υποχρεώσεων του (ανώτατη κατηγορία καθυστέρησης εντός του τρέχοντος έτους) και καθυστέρηση άνω των 30 ημερών. Ο Όμιλος επιμετρά και αξιολογεί τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, συγκρίνοντας τον κίνδυνο αθέτησης κατά την «ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης» με τον κίνδυνο αθέτησης κατά την «ημερομηνία αναφοράς».

6.5. Κύριες έννοιες μοντέλων απομείωσης αξίας

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες ("ECL") είναι συνάρτηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (PD), του ανοίγματος κατά την αθέτηση (EAD) και της ζημίας σε περίπτωση αθέτησης (LGD), όπου όμως εξετάζεται και η χρονική στιγμή της ζημίας, και

εκτιμώνται ανάλογα, ενσωματώνοντας πληροφορίες που αφορούν το μέλλον και εφαρμόζοντας έμπειρη κρίση, ώστε να αντανακλώνται παράγοντες που δεν έχουν καταγραφεί από τα μοντέλα.

7. Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στις εξής περιπτώσεις:

- τα συμβατικά δικαιώματα επί των χρηματοροών από το χρηματοοικονομικό στοιχείο έχουν εκπνεύσει, ή
- ο Όμιλος μεταβιβάζει το χρηματοοικονομικό στοιχείο και η μεταβίβαση πληροί τους όρους για αποαναγνώριση.

Ο όρος «χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού» αναφέρεται είτε σε ολόκληρο είτε σε μέρος του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού (ή σε ολόκληρη ή σε μέρος ομάδας συναφών χρηματοοικονομικών περιουσιακών ενεργητικού). Συνεπώς, είναι σημαντικό ότι η αναφορά στην αποαναγνώριση ενός περιουσιακού στοιχείου στην ολότητα του, δεν σημαίνει υποχρεωτικά ότι το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται στο 100%. Μπορεί, για παράδειγμα να σημαίνει ότι έγινε πλήρη αποαναγνώριση του 80% του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, στο οποίο εφαρμόστηκαν ξεχωριστά οι κανόνες αποαναγνώρισης.

Τα συμβατικά δικαιώματα επί των χρηματοροών από αυτό το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχουν εκπνεύσει όταν για παράδειγμα:

- αποπληρώνεται μία απαίτηση δανείου,
- εκπνέει ένα δικαίωμα προαίρεσης χωρίς να έχει ασκηθεί.

Ο Όμιλος «μεταβιβάζει» ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού όταν, και μόνο όταν:

- είτε μεταβιβάζει τα συμβατικά δικαιώματα για να εισπράξει τις χρηματοροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού,
- διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα της είσπραξης των χρηματοροών του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, αλλά αναλαμβάνει τη συμβατική υποχρέωση να καταβάλλει τις χρηματοροές σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.

Εάν ο Όμιλος μεταβιβάσει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της κυριότητας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, τότε αποαναγνωρίζει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και αναγνωρίζει ξεχωριστά ως στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεις κάθε δικαίωμα και υποχρέωση που δημιουργήθηκε ή διατηρήθηκε κατά τη μεταβίβαση.

Αποτελεί συνήθη πρακτική η αναδιάρθρωση των χρεωστικών τίτλων ειδικότερα, όταν οι οφειλέτες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες αλλά όχι μόνο σε αυτή την περίπτωση. Η αναδιάρθρωση είναι η τροποποίηση των όρων ενός δανείου ή η ανταλλαγή ενός χρεωστικού τίτλου που εκδόθηκε από έναν οφειλέτη με άλλον. Εάν οι συμβατικές ταμειακές ροές επί ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού τροποποιηθούν, ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσο έχουν εκπνεύσει τα δικαιώματα επί των χρηματοροών και, συνεπώς, θα πρέπει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωριστεί.

Η διατήρηση του ελέγχου του μεταβιβασθέντος περιουσιακού στοιχείου από τον Όμιλο εξαρτάται από τη δυνατότητα του λήπτη να πωλήσει το περιουσιακό στοιχείο.

Πέραν των ανωτέρω, ο Όμιλος έχει ορίσει σαφώς ποιες τροποποιήσεις των συμβατικών όρων συμφωνιών δανεισμού θα θεωρούνται ως ουσιώδεις και θα συνεπάγονται την αποαναγνώριση.

Κατά την αποαναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στην ολότητα του, η διαφορά μεταξύ:

- της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου, και
- του ανταλλάγματος που ελήφθη, συμπεριλαμβανομένου κάθε νέου αποκτηθέντος στοιχείου ενεργητικού αφαιρουμένης κάθε νέας υποχρέωσης που αναλαμβάνεται (σε περίπτωση μεταβίβασης), ή νέου δανείου υπολογισθέντος στην εύλογη αξία (σε περίπτωση εκπνοής)

αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Επιπροσθέτως, τυχόν σωρευτικό κέρδος ή ζημία από το στοιχείο ενεργητικού που είχε προηγουμένως αναγνωριστεί στα λοιπά συνολικά έσοδα, αναταξινομείται από την Καθαρή Θέση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, εάν το στοιχείο ενεργητικού είναι χρεωστικός τίτλος που έχει λογιστικοποιηθεί στην εύλογη αξία μέσω του συνολικού συγκεντρωτικού εισοδήματος βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 9.

Εάν η επαναδιαπραγμάτευση ή τροποποίηση των συμβατικών χρηματοροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού δεν επιφέρει την αποαναγνώριση του υφιστάμενου χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9, ο Όμιλος:

- Συνεχίζει την τρέχουσα λογιστική αντιμετώπιση του υφιστάμενου χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που έχει τροποποιηθεί.
- Εγγράφει κέρδος ή ζημία τροποποίησης υπολογίζοντας εκ νέου την ακαθάριστη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ως παρούσα αξία των συμβατικών χρηματοροών κατόπιν της επαναδιαπραγμάτευσης ή της τροποποίησης οι οποίες έχουν προεξοφληθεί με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού (ή με το πραγματικό επιτόκιο προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο, όταν πρόκειται για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας που έχουν αγορασθεί ή δημιουργηθεί).

1. Ταξινόμηση των Χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9

Οι παρακάτω πίνακες γνωστοποιούν τις μεταβολές στις λογιστικές αξίες και τις ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9:

	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στο αποσβεσμένο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.449.240			
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(50)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**1.449.190**
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.147.758			
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(218)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**2.147.540**
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		44.719.530			
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων			(117.874)		
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(1.408.773)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**43.192.883**
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		23.109			
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων			(23.109)		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**0**
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		90.253			
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(158)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**90.095**
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στο αποσβεσμένο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		**48.429.890**	**(140.983)**	**(1.409.199)**	**46.879.708**

	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρεωστικοί τίτλοι	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.476.244			
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις			(35)		
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις			4.515		
Αναταξινόμηση από Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους			23.109		
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων				(8.943)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**1.494.891**
Μετοχές	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		23.579			
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Μετοχές διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου)			124.338		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**147.917**
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		459.993			
Αναταξινόμηση από Χρεωστικούς τίτλους στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Εμπορικό χαρτοφυλάκιο)			35		
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση			21.979		
Αναταξινόμηση σε χρηματοοικονομικά μέσα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών)			(5.477)		
Αναταξινόμηση σε χρηματοοικονομικά μέσα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Χρεωστικοί τίτλοι)			(4.515)		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**472.015**
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε αποσβεσμένο κόστος (μετά από προβλέψεις)			117.874		
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις (στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων)			5.477		
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων				(16.340)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**107.011**
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		**1.959.817**	**287.300**	**(25.283)**	**2.221.834**

	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.203.803			
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)			(1.902.230)		
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)			(155.255)		
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων			(124.338)		
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις			(21.979)		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**(0)**
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο			1.902.230		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**1.902.230**
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο			155.255		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**155.255**
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		**2.203.803**	**(146.317)**		**2.057.485**

2. Συμφωνία πρόβλεψης απομείωσης

Ο παρακάτω πίνακας συμφωνεί την πρόβλεψη για απομειώσεις αξίας επιμετρημένη σύμφωνα με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39 και τις προβλέψεις για δανειακές δεσμεύσεις και συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 37 την 31η Δεκεμβρίου 2017 με την εκτιμώμενη πρόβλεψη για απομειώσεις αξίας επιμετρημένη σύμφωνα με το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1η Ιανουαρίου 2018:

	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 / Δ.Λ.Π. 37	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9	Πρόβλεψη για απομείωση βάσει Δ.Λ.Π. 39 και Προβλέψεις βάσει του Δ.Λ.Π. 37 (31/12/2017)	Νέα επιμέτρηση	Πρόβλεψη για απομειώσεις βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	(50)	(50)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	(218)	(218)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	(15.378.357)	(1.408.773)	(16.787.130)
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	0	0
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	(158)	(158)
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Χρεωστικοί τίτλοι)	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	0	(27.111)	(27.111)
Σύνολο			**(15.378.357)**	**(1.436.310)**	**(16.814.667)**
Δανειακές δεσμεύσεις	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού		(137.020)	**(137.020)**
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού		(16.673)	**(16.673)**
Σύνολο				**(153.694)**	**(153.694)**

3. Εκτιμώμενη επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στην Καθαρή Θέση

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη συνολική εκτιμώμενη επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στην καθαρή θέση, καθώς και τις αναταξινομήσεις εντός της καθαρής θέσης, την 1η Ιανουαρίου 2018:

	Επίπτωση εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018
Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	
Υπόλοιπο βάσει Δ.Λ.Π. 39 (31η Δεκεμβρίου 2017)	79.467
Αναταξινόμηση σε Αποθεματικό εύλογης αξίας μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)	(84.904)
Αναταξινόμηση σε Αποθεματικό εύλογης αξίας μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)	(2.626)
Μεταφορά σε Αποτελέσματα εις νέον	8.064
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**0**
Αποθεματικό από Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)	
Αναταξινόμηση από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	84.904
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	27.111
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**112.015**
Αποθεματικό από Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)	
Αναταξινομήσεις από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	2.626
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**2.626**
Αποτελέσματα εις νέον	
Υπόλοιπο βάσει Δ.Λ.Π. 39 (31η Δεκεμβρίου 2017)	(8.326.871)
Μεταφορά από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	(8.064)
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων	(25.283)
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	(1.595.410)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**(9.955.627)**

Στην κίνηση των Αποτελεσμάτων εις νέον, στην "Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α 9" έχει συμπεριληφθεί η εκτιμώμενη επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 από διακοπτόμενες δραστηριότητες ποσού € 5,4 εκατ.

4. Νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο την 1η Ιανουαρίου 2018:

	Υπόλοιπο δανείων την 31/12/2017				Πρόβλεψη για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών βάσει Δ.Λ.Π. 39 την 31/12/2017				Νέα επιμέτρηση της απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018				Διαφορά μεταξύ Δ.Λ.Π. 39 και Δ.Π.Χ.Α. 9 ως προς την απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
Ιδιώτες	**7.882.056**	**4.000.079**	**8.782.697**	**20.664.832**	**(36.811)**	**(265.580)**	**(3.624.767)**	**(3.927.158)**	**(35.052)**	**(561.850)**	**(3.936.657)**	**(4.533.560)**	**1.758**	**(296.270)**	**(311.890)**	**(606.402)**
Στεγαστικά	6.472.864	3.006.675	5.703.711	15.183.250	(5.796)	(71.889)	(1.673.329)	(1.751.014)	(5.375)	(256.939)	(1.695.653)	(1.957.967)	421	(185.050)	(22.324)	(206.953)
Καταναλωτικά / προσωπικά δάνεια	933.514	893.947	2.567.098	4.394.559	(28.129)	(191.585)	(1.558.090)	(1.777.804)	(27.152)	(295.570)	(1.803.515)	(2.126.236)	977	(103.985)	(245.425)	(348.433)
Πιστωτικές κάρτες	475.659	99.457	511.424	1.086.540	(2.886)	(2.105)	(392.979)	(397.970)	(2.522)	(9.341)	(437.105)	(448.967)	364	(7.235)	(44.126)	(50.997)
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις (ιδιώτες)	19	0	464	483	0	0	(369)	(369)	(4)	0	(385)	(389)	(4)	0	(16)	(19)
Επιχειρηματικά	**11.139.616**	**3.699.281**	**22.709.566**	**37.548.464**	**(129.411)**	**(140.962)**	**(11.145.307)**	**(11.415.680)**	**(114.348)**	**(348.348)**	**(11.789.408)**	**(12.252.104)**	**15.063**	**(207.386)**	**(644.101)**	**(836.424)**
Δημόσιος τομέας	**1.750.484**	**5.423**	**10.810**	**1.766.717**	**(34.955)**	**(101)**	**(464)**	**(35.519)**	**(534)**	**(545)**	**(387)**	**(1.466)**	**34.420**	**(444)**	**76**	**34.053**
Σύνολο	**20.772.157**	**7.704.783**	**31.503.074**	**59.980.013**	**(201.177)**	**(406.642)**	**(14.770.537)**	**(15.378.357)**	**(149.935)**	**(910.742)**	**(15.726.452)**	**(16.787.130)**	**51.242**	**(504.100)**	**(955.915)**	**(1.408.773)**

51 Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

- Η 2η Ιανουαρίου 2018, ήταν η τελευταία ημέρα (Τ) για την εξάσκηση των Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (Warrants) της Τράπεζας Πειραιώς. Κατά την 9η και τελευταία διαδικασία εξάσκησής τους, ασκήθηκαν 7.136 Warrants επί μετοχών έκδοσης της Τράπεζας και κατοχής του ΤΧΣ, από την οποία προέκυψαν 15 κοινές μετοχές και ανάλογη αύξηση των εν κυκλοφορία μετοχών (free float). Τα warrants που δεν εξασκήθηκαν μέχρι την ημερομηνία αυτή ανέρχονται σε 843.629.886, έληξαν αυτοδικαίως και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ μετά την ημερομηνία εκκαθάρισης των εντολών άσκησης στις 5 Ιανουαρίου 2018 (Τ+3).

- Στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, ξεκίνησε στο 1ο τρίμηνο 2017, η ανταλλαγή ομολόγων EFSF και ESM κυμαινόμενου επιτοκίου που κατείχε η Τράπεζα, με ομόλογα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) σταθερού επιτοκίου. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2017, είχαν ανταλλαχθεί ομόλογα ονομαστικής αξίας € 10,9 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με μετρητά και επιπλέον € 1,5 δις με νέα ομόλογα του ESM. Τα νέα αυτά ομόλογα ανταλλάχθηκαν με μετρητά στις 17 Ιανουαρίου 2018, ολοκληρώνοντας έτσι το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, το υπόλοιπο των ομολόγων EFSF και ESM που κατέχει η Τράπεζα έχει μηδενιστεί.

- Την 1η Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εφάρμοσε τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Αυτές οι γνωστοποιήσεις που αφορούν τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» παρέχουν πληροφορίες, προκειμένου να κατανοηθεί η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου στην χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018. Αποτέλεσμα της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις την 1η Ιανουαρίου 2018, ήταν η μείωση των ιδίων κεφαλαίων κατά € 1,6 δις. Περισσότερες λεπτομέρειες για την επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 δίνονται στη Σημείωση 50 των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.

- Τον Μάρτιο του 2018, ολοκληρώθηκε η διαδικασία πώλησης της θυγατρικής εταιρείας της Τράπεζας Πειραιώς «Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Ανώνυμη Εταιρεία» («Olympic») – η οποία κατέχει το master franchise της Avis Rent a Car, Budget Rent a Car και Payless για την Ελλάδα – σε εταιρεία ειδικού σκοπού που υπέδειξε ο Όμιλος Avis Budget Group.

Αθήνα, 28η Μαρτίου 2018

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο CHIEF FINANCIAL OFFICER	Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ CHIEF FINANCIAL OFFICER
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΧΑΝΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Α.Δ.Τ. Χ 501829	ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΜΕΓΑΛΟΥ Α.Δ.Τ. ΑΕ 011012	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ Α.Δ.Τ. ΑΖ 630875	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Α.Δ.Τ. Σ 273947

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2017

Πίνακας Περιεχομένων των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Καταστάσεις		**Σελίδα**
	Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2
	Κατάσταση Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	3
	Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	4
	Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων	5
	Κατάσταση Ταμειακών Ροών	6
Σημειώσεις επί των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων:		
1	Γενικές πληροφορίες για την Τράπεζα	7
2	Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών της Τράπεζας	7
2.1	Βάση κατάρτισης χρηματοοικονομικών καταστάσεων	8
2.2	Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα	8
2.3	Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (‘Δ.Π.Χ.Α.’)	10
2.4	Ξένα νομίσματα	14
2.5	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	15
2.6	Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit or loss)	17
2.7	Έσοδα και έξοδα τόκων	18
2.8	Έσοδα και έξοδα προμηθειών	18
2.9	Έσοδα από μερίσματα	18
2.10	Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων	18
2.11	Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων	19
2.12	Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	20
2.13	Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων	21
2.14	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	22
2.15	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	24
2.16	Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	24
2.17	Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	25
2.18	Άυλα στοιχεία ενεργητικού	26
2.19	Ενσώματα πάγια στοιχεία	27
2.20	Επενδύσεις σε ακίνητα	28
2.21	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα προς πώληση	30
2.22	Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	30
2.23	Μισθώσεις	31
2.24	Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα	32
2.25	Προβλέψεις	32
2.26	Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων	33
2.27	Παροχές σε εργαζομένους	33
2.28	Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι	34
2.29	Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια	36
2.30	Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος	36
2.31	Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές	37

Σημειώσεις επί των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων:

		Σελίδα
2.32	Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών	37
2.33	Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας	37
2.34	Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων	38
3	Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	39
3.1	Απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	39
3.2	Ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων	40
3.3	Εύλογη αξία του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	41
3.4	Εύλογη αξία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων	41
3.5	Απομείωση θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών	42
3.6	Προσδιορισμός εύλογης αξίας επενδυτικών ακινήτων	42
3.7	Ελληνικό Δημόσιο	42
4	Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	44
4.1	Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου	45
4.2	Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων	58
4.3	Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	70
4.4	Ρυθμίσεις δανείων	73
4.5	Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα	76
4.6	Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο	77
4.7	Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	79
4.8	Κίνδυνος αγοράς	81
4.9	Κίνδυνος συναλλάγματος	82
4.10	Κίνδυνος επιτοκίου	84
4.11	Κίνδυνος ρευστότητας	86
4.12	Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	90
4.13	Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	91
4.14	Υπηρεσίες θεματοφυλακής	96
4.15	Κεφαλαιακή επάρκεια	96
4.16	Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου	99
5	Ανάλυση κατά τομέα	101
6	Καθαρά έσοδα από τόκους	105
7	Καθαρά έσοδα προμηθειών	106
8	Έσοδα από μερίσματα	106
9	Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	106
10	Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	107
11	Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	107
12	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	108
13	Έξοδα διοίκησης	108
14	Φόρος εισοδήματος	109
15	Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	111
16	Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	111
17	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	112
18	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	112
19	Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	114
20	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	114

Σημειώσεις επί των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων:

		Σελίδα
21	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	115
22	Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	117
23	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	118
24	Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες	118
25	Άυλα στοιχεία ενεργητικού	123
26	Ενσώματα πάγια στοιχεία	124
27	Επενδύσεις σε ακίνητα	125
28	Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	126
29	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	126
30	Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	127
31	Υποχρεώσεις προς πελάτες	128
32	Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	128
33	Λοιπές υποχρεώσεις	130
34	Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	130
35	Αναβαλλόμενοι φόροι	131
36	Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	133
37	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις	142
38	Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	144
39	Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	145
40	Μέρισμα ανά μετοχή	146
41	Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	147
42	Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	147
43	Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	150
44	Αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικών χρήσεων	151
45	Γνωστοποιήσεις του Ν. 4151/2013	152
46	Γνωστοποιήσεις μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9	153
47	Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	170

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.187.531	2.409.508
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(581.209)	(716.542)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		**1.606.322**	**1.692.966**
Έσοδα προμηθειών	7	351.034	286.615
Έξοδα προμηθειών	7	(68.712)	(58.373)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		**282.322**	**228.241**
Έσοδα από μερίσματα	8	77.619	21.923
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	24.864	(7.587)
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	51.085	208.948
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	11	(10.680)	7.192
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		**2.031.532**	**2.151.683**
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	12	(509.196)	(504.497)
Έξοδα διοίκησης	13	(462.330)	(503.143)
Αποσβέσεις	25,26	(89.903)	(84.682)
Κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων παγίων & άυλων στοιχείων ενεργητικού παγίων στοιχείων		(1.436)	443
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		**(1.062.866)**	**(1.091.879)**
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		**968.666**	**1.059.804**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	21	(1.979.372)	(961.129)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	29	(64.441)	(103.434)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		-	(5.118)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	24,39	(142.450)	(80.478)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων & άυλων στοιχείων ενεργητικού	25,26	(9.691)	(15.218)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	28	(5.041)	(26.046)
Λοιπές προβλέψεις	34	29.223	(43.278)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		**(1.203.107)**	**(174.897)**
Φόρος εισοδήματος	14	1.205.858	185.418
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ		**2.752**	**10.522**

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Α)		**2.752**	**10.522**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	15,39	86.431	(26.685)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	15,39	(1.841)	(17.268)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)		**84.590**	**(43.953)**
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α)+(Β)		**87.342**	**(33.431)**

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	16	1.154.395	902.248
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	17	2.091.669	1.771.326
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	19	1.476.244	8.428
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	18	461.402	448.907
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	20	88.874	29.076
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	44.884.572	48.720.105
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	22	2.019.464	2.368.408
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23	23.109	13.246.257
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	28	183.367	73.000
Επενδύσεις σε ακίνητα	27	400.172	362.851
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες	24	810.928	1.051.392
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	246.020	201.961
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	898.367	852.450
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	25	256.292	259.592
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	35	6.483.830	5.264.510
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	3.012.524	2.977.058
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		**64.491.230**	**78.537.571**
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	30	11.771.541	27.392.700
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31	41.300.806	39.765.301
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	18	403.881	656.655
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	32	435.277	69.515
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	36	187.932	184.619
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	34	105.324	163.356
Λοιπές υποχρεώσεις	33	859.825	848.643
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		**55.064.587**	**69.080.790**
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	38	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	38	13.074.688	13.074.688
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	38	2.040.000	2.040.000
Λοιπά αποθεματικά	39	159.754	75.164
Αποτελέσματα εις νέον	39	(8.467.755)	(8.353.025)
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		**9.426.642**	**9.456.781**
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		**64.491.230**	**78.537.571**

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	Σημείωση	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Λοιπά Αποθεματικά	Αποτελέσματα εις νέον	ΣΥΝΟΛΟ
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2016		**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**119.116**	**(8.245.744)**	**9.608.016**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	15	-	-	-	(43.953)	-	(43.953)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2016	39	-	-	-	-	10.522	10.522
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2016		0	0	0	**(43.953)**	**10.522**	**(33.431)**
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά από φόρους)	39	-	-	-	-	(117.803)	(117.803)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016		**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**75.164**	**(8.353.025)**	**9.456.781**
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2017		**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**75.164**	**(8.353.025)**	**9.456.781**
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	15,39	-	-	-	84.590	-	84.590
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2017	39	-	-	-	-	2.752	2.752
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2017		0	0	0	**84.590**	**2.752**	**87.342**
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά από φόρους)	39	-	-	-	-	(117.481)	(117.481)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017		**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**159.754**	**(8.467.755)**	**9.426.642**

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων		(1.203.107)	(174.897)
Προσαρμογή κερδών/ ζημιών προ φόρων:			
Προστίθενται: προβλέψεις και απομειώσεις		2.171.773	1.234.700
Προστίθενται: αποσβέσεις	25,26	89.903	84.682
Προστίθενται: παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και δαπάνες κόστους αποχώρησης	12	25.193	9.923
(Κέρδη)/ ζημίες από αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες		1.338	27.289
μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών			
(Κέρδη)/ ζημίες από επενδυτικές δραστηριότητες		(96.329)	(112.846)
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν τη μεταβολή σε λειτουργικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων		988.772	1.068.852
Μεταβολές λειτουργικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων:			
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στην Κεντρική Τράπεζα		(78.797)	60.967
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες			
μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		1.463.338	41.873
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα		556.460	366.919
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες		1.687.321	(331.069)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		11.740.636	3.757.435
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών		(59.798)	(29.076)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού		32.591	(114.982)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα		(15.621.159)	(7.199.051)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(2.514)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες		1.535.505	2.794.451
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των λοιπών υποχρεώσεων		(274.939)	(370.774)
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν την καταβολή του φόρου εισοδήματος		1.969.930	43.031
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε		-	(1.064)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες		**1.969.930**	**41.967**
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες			
Αγορά ενσώματων παγίων	26,27	(149.547)	(128.425)
Πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού		9.110	18.908
Αγορά άυλων στοιχείων ενεργητικού	25	(31.727)	(27.006)
Αγορά διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού		(2.400)	(506)
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου		(5.897.036)	(6.166.216)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου		5.854.228	6.235.574
Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών και συμμετοχή σε αυξήσεις/μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου		(4.202)	(28.688)
Εξαγορές συγγενών εταιρειών και συμμετοχή σε αυξήσεις/μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου		(31.149)	(1.407)
Πώληση θυγατρικών εταιρειών		-	107.792
Πώληση συγγενών εταιρειών		-	11.436
Είσπραξη μερισμάτων από θυγατρικές εταιρείες		69.946	13.540
Είσπραξη μερισμάτων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	8	7.672	8.335
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες		**(175.105)**	**43.336**
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες			
Έκδοση/ (αποπληρωμή) πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων		347.911	(47.273)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	39	(165.467)	(165.920)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		**182.445**	**(213.193)**
Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων		(3.845)	4.482
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων (Α)		**1.973.424**	**(123.408)**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Β)		**1.505.950**	**1.629.358**
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης (Α) + (Β)	41	**3.479.374**	**1.505.950**

1 Γενικές πληροφορίες για την Τράπεζα

Η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. λειτουργεί ως ανώνυμη τραπεζική εταιρεία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2190/1920 περί ανωνύμων εταιρειών, τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 περί πιστωτικών ιδρυμάτων και τις διατάξεις των λοιπών συναφών νομοθετημάτων. Σύμφωνα με τον καταστατικό της σκοπό η Τράπεζα μπορεί να διενεργεί κάθε εργασία ή δραστηριότητα, η οποία επιτρέπεται ή επιβάλλεται στις τράπεζες από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει την έδρα της στην Ελλάδα. Η διεύθυνση της έδρας της είναι Αμερικής 4, Αθήνα. Η διάρκεια της Τράπεζας έχει ορισθεί μέχρι την 6/7/2099. Η Τράπεζα Πειραιώς αναπτύσσει δραστηριότητες στην Ελλάδα, στη Φρανκφούρτη (Γερμανία) και στο Λονδίνο (Ην. Βασίλειο). Η Τράπεζα απασχολεί συνολικά 12.913 άτομα.

Η μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει, πέραν του Γενικού Δείκτη του Χ.Α., σε μία σειρά από άλλους δείκτες, όπως FTSE/X.A. (Large Cap, Banks), FTSE (All World, Emerging Markets, Med 100, FTSE4Good), MSCI (Emerging Markets, EM EMEA, Greece), Stoxx (TMI, All Europe, Greece TM) και S&P (Global, Greece BMI).

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου κατά την ημερομηνία έγκρισης των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων είναι η εξής:

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου	Ο Πρόεδρος Δ.Σ. (Μη Εκτελεστικό Μέλος)
Karel G. De Boeck	Ο Αντιπρόεδρος Δ.Σ. (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος)
Χρήστος Ι. Μεγάλου	Ο Διευθύνων Σύμβουλος (Εκτελεστικό Μέλος)
Γεώργιος Γ. Γεωργακόπουλος	Ο Εντεταλμένος Σύμβουλος (Εκτελεστικό Μέλος)
Βενετία Γ. Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Arne S. Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Enrico Tommaso C. Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
David R. Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Σολομών Α. Μπεράχας	Μη εκτελεστικό Μέλος
Alexander Z. Blades	Μη εκτελεστικό Μέλος
Per Anders J. Fasth	Εκπρόσωπος σύμφωνα με το Ν. 3864/2010 του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Μη Εκτελεστικό Μέλος)

Τα μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη με δυνατότητα επανεκλογής. Η θητεία των παραπάνω μελών λήγει με την ετήσια Γενική Συνέλευση το 2020.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις υπόκεινται στην έγκριση της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Τράπεζας.

Οι παρούσες Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας την 28 Μαρτίου 2018.

2 Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών της Τράπεζας

Οι λογιστικές αρχές της Τράπεζας Πειραιώς, που ακολουθούνται κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρατίθενται παρακάτω. Οι λογιστικές αρχές εφαρμόζονται με συνέπεια για όλες τις χρήσεις που παρουσιάζονται.

2.1 Βάση κατάρτισης χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ('οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις') έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.), που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση που εκδόθηκαν και ήταν σε ισχύ, κατά το χρόνο σύνταξης των εν λόγω χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Τα κονδύλια παρουσιάζονται σε ευρώ και στρογγυλοποιούνται στην πλησιέστερη χιλιάδα (εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά). Διαφορές που παρουσιάζονται, μεταξύ των ποσών στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και των αντίστοιχων ποσών στις σημειώσεις επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις. Όπου κρίθηκε απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία αναπροσαρμόστηκαν για να συμβαδίζουν με αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα περίοδο.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί εφαρμόζοντας την αρχή του ιστορικού κόστους εκτός από τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και όλα τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και επενδυτικά ακίνητα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία.

Η σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε συμμόρφωση με τα Δ.Π.Χ.Α., απαιτεί τη χρήση εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα κονδύλια του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, τη γνωστοποίηση ενδεχόμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και τα ποσά εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Η χρήση των διαθέσιμων πληροφοριών και παραδοχών, συντελούν στη διαμόρφωση εκτιμήσεων στους ακόλουθους τομείς: απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων από πελάτες, εύλογης αξίας διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ("ΑΦΑ"), προσδιορισμός της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων, προσδιορισμός της εύλογης αξίας εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων, απομειώσεις των θυγατρικών, των συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών και του Ελληνικού δημόσιου τομέα.

Οι περιοχές με υψηλότερο βαθμό κρίσης ή περιπλοκότητας ή οι τομείς όπου οι παραδοχές και εκτιμήσεις είναι σημαντικές για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται στη Σημείωση 3.

2.2 Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα

Συμπέρασμα

Η Διοίκηση συμπέρανε, λαμβάνοντας υπόψη τους κατωτέρω παράγοντες αναφορικά με το μακροοικονομικό περιβάλλον, την ρευστότητα της Τράπεζας και την κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας, ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας έχουν κατάλληλα συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Το 2017 καταγράφηκαν σημαντικές εξελίξεις για την ελληνική οικονομία οι οποίες συνθέτουν μια εικόνα σταθερότητας στη δημοσιονομική προσαρμογή και ανάκαμψης στο πεδίο των προσδοκιών και της εμπιστοσύνης στην αγορά.

Στο πλαίσιο του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής το 2017 εφαρμόστηκαν μια σειρά βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, ολοκληρώθηκε με επιτυχία η δεύτερη αξιολόγηση, ενώ στο 1ο τρίμηνο 2018 επιτεύχθηκε η ολοκλήρωση

και της τρίτης αξιολόγησης. Επίσης, στις αρχές του 2018, οι οίκοι Moody's, S&P και Fitch στο πλαίσιο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, αναβάθμισαν την χώρα στις κλίμακες "B3", "B" και "B" αντίστοιχα διατηρώντας το Outlook σε θετικό.

Το 2017, ο δείκτης οικονομικού κλίματος βελτιώθηκε στις 96,8 μονάδες έναντι 91,9 μονάδων το 2016, στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων τριών ετών, ενώ τους 2 πρώτους μήνες του 2018 κινείται κατά μέσο όρο σε επίπεδα κοντά στις 103 μονάδες. Το 2017 ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 1,1% έναντι -0,8% το 2016 με αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία να επιστρέψει σε πληθωρισμό ύστερα από τέσσερα έτη αποπληθωρισμού. Το πραγματικό ΑΕΠ, το 2017, αυξήθηκε κατά 1,4% σε ετήσια βάση (1,3% σύμφωνα με τα εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία), ενισχύοντας τις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας. Επίσης το ποσοστό ανεργίας, με βάση το μέσο όρο των μη εποχικά εξομαλυμένων τριμηνιαίων στοιχείων, υποχώρησε στο 21,5% έναντι 23,5% το 2016, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,2% το 2017. Ταυτόχρονα, το 2017 υπήρξε νέα χρονιά ρεκόρ για τον τουρισμό, καθώς οι ταξιδιωτικές εισπράξεις ανήλθαν στα € 14,6 δις (προηγούμενη χρονιά ρεκόρ το 2015 με € 14,1 δις), σημειώνοντας αύξηση 10,5% σε σχέση με το 2016. Τέλος, στην πλευρά των δημοσιονομικών μεγεθών, το 2017, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού σε τροποποιημένη ταμειακά βάση, διαμορφώθηκε σε € -4,3 δις, έναντι στόχου για έλλειμμα € -5,1 δις, όπως είχε τεθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2018, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα ανήλθε στα € 1,9 δις.

Η διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας, η σταδιακή ενίσχυση της εμπιστοσύνης σε διεθνές επίπεδο αναφορικά με τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών της χώρας, αλλά και οι θετικές επιδράσεις στην οικονομική δραστηριότητα από την τόνωση της αξιοπιστίας στο εγχώριο περιβάλλον, οι οποίες θα ενδυναμωθούν σημαντικά και από την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής προς τις απαραίτητες για την ανάπτυξη μεταρρυθμίσεις, θα διασφαλίσουν τη συνέχιση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας.

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει ο πρωταρχικός παράγοντας κινδύνου για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς, ενώ οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή είναι ένας πρόσθετος δευτερεύοντας παράγοντας κινδύνου. Κατ' επέκταση, αρνητικές εξελίξεις αναφορικά με την εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας θα είχαν πιθανόν επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας (π.χ. εκροές ή παύση εισροών καταθέσεων, μείωση συναλλαγών repos με τρίτους στη διατραπεζική αγορά, υποβάθμιση τίτλων του ελληνικού δημοσίου που χρησιμεύουν για την εξασφάλιση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα, αύξηση χρηματοδότησης μέσω του έκτακτου μηχανισμού ρευστότητας ELA), καθώς και στην κεφαλαιακή της επάρκεια (π.χ. επίδραση στην ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, τυχόν αρνητική αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου του Ελληνικού Δημοσίου, στο οποίο οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντική άμεση και έμμεση έκθεση). Η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και αξιολογεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα την αρνητική επίδραση που πιθανώς αυτές να έχουν στις εργασίες της.

Ρευστότητα

Εντός του 2017, οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα), αυξήθηκαν κατά 4% σε € 137,8 δις. Η έκθεση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών στο Ευρωσύστημα μειώθηκε από € 66,6 δις κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016, σε € 33,7 δις την 31 Δεκεμβρίου 2017 από τα οποία ποσό € 21,6 δις καλύφθηκε από τον ELA (η παροχή ρευστότητας από τον ELA χορηγείται σε κεφαλαιακά επαρκή πιστωτικά ιδρύματα με εξασφάλιση αποδεκτά στοιχεία του ενεργητικού και αξιολογείται τακτικά από την ΕΚΤ) και € 12,1 δις από την ΕΚΤ (Main Refinancing Operations) και το πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας της ΕΚΤ "Targeted Longer-Term Refinancing Operations" (TLTRO II).

Κατά το 2017, η έκθεση του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στο Ευρωσύστημα μειώθηκε κατά € 11,2 δις στα € 9,7 δις την 31 Δεκεμβρίου 2017, σε σχέση με € 20,9 δις στις 31/12/2016, υποβοηθούμενη κυρίως από την πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά repo, την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (QE Quantitative Easing) με πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 0,7 δις κατά το 1ο τρίμηνο 2017

αλλά και στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων ESM με μετρητά (ονομαστικής αξίας € 10,9 δις). Η χρηματοδότηση μέσω ELA της Τράπεζας Πειραιώς μειώθηκε κατά € 6,2 δις την περίοδο 1/1-31/12/2017 και διαμορφώθηκε στα € 5,7 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2017 σε σχέση με € 11,9 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2016. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια του 2017, οι καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς στην Ελλάδα, αυξήθηκαν κατά € 1,6 δις ή 4,0%, κυρίως λόγω των αυξητικών τάσεων κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους, παρά τη μείωση που σημειώθηκε κατά το 1ο τρίμηνο.

Τον Ιανουάριο του 2017, τα διοικητικά συμβούλια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) ενέκριναν την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού χρέους που είχαν αποφασιστεί στις 25 Μαΐου 2016. Τα μέτρα αυτά μεταξύ άλλων συμπεριελάμβαναν την ανταλλαγή των υφιστάμενων ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου των EFSF και ESM που είχαν δοθεί στις ελληνικές τράπεζες για την κεφαλαιακή τους ενίσχυση και για την κάλυψη του χρηματοοικονομικών κενών των εξαγορών/ συγχωνεύσεων, με άλλα σταθερού επιτοκίου ή μετρητά. Κατά τη διάρκεια του 2017 ανταλλάχθηκαν ομόλογα αξίας € 10,9 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με μετρητά, και άλλα €1,5 δις με ομόλογα σταθερού επιτοκίου, τα οποία στη συνέχεια ανταλλάχθηκαν με μετρητά στις 17 Ιανουαρίου 2018, ανεβάζοντας το συνολικό ύψος της ανταλλαγής σε €12,4 δις. Σε συνέχεια της ανταλλαγής της 17ης Ιανουαρίου 2018, η διαδικασία ανταλλαγής ομολόγων ολοκληρώθηκε.

Επίσης, οι ελληνικές τράπεζες δύνανται να συμμετέχουν στο TLTRO της ΕΚΤ απολαμβάνοντας τις ωφέλειες που συνδέονται με το νέο πρόγραμμα TLTRO II, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10 Μαρτίου 2016 από την ΕΚΤ, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων. Η διάρκεια του Προγράμματος TLTRO II είναι τετραετής ενώ η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε μόνο στην πρώτη σχετική δημοπρασία που πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιουνίου 2016 με € 4,0 δις, μεταφέροντας παράλληλα τα € 2,7 δις του TLTRO I στο TLTRO II.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 ratio) της Τράπεζας διαμορφώθηκε κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 στο ικανοποιητικό επίπεδο του 16,3% έναντι 17,6% στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

Σχετική με την κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας είναι η Σημείωση 4.15.

2.3. Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ('Δ.Π.Χ.Α.')

Νέα Λογιστικά Πρότυπα, Τροποποιήσεις και Διερμηνείες στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα που είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2017

Ακολουθούν τα νέα λογιστικά πρότυπα, οι τροποποιήσεις και οι διερμηνείες στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων όπως εγκρίθηκαν από την ΕΕ και είναι υποχρεωτικά για την κλειόμενη χρήση (ενότητα Α) ή για μεταγενέστερες χρήσεις (ενότητες Β και Γ).

(Α) Οι ακόλουθες τροποποιήσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και έχουν ισχύ από 1.1.2017:

Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017). Η τροποποίηση διευκρινίζει τον λογιστικό χειρισμό σχετικά

με την αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες που έχουν προκύψει από χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία.

Δ.Λ.Π. 7 (Τροποποίηση) «Γνωστοποιήσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017). Η τροποποίηση εισάγει υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις που παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές των υποχρεώσεων που προέρχονται από χρηματοδοτικές δραστηριότητες.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2014 – 2016 (Δεκέμβριος 2016)

ΔΠΧΑ 12 «Γνωστοποίηση συμμετοχής σε άλλες οικονομικές οντότητες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την υποχρέωση για παροχή των γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12 για τις συμμετοχές που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενες προς πώληση.

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις δεν έχουν σημαντική επίδραση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

(Β) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α. και τροποποιήσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση έως τον Δεκέμβριο 2017. Η εφαρμογή τους δεν είναι υποχρεωτική κατά το 2017 ούτε έχουν υιοθετηθεί πρόωρα από τον Τράπεζα:

Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και μεταγενέστερες τροποποιήσεις στο Δ.Π.Χ.Α. 9 και Δ.Π.Χ.Α. 7 (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» περιλαμβάνει διατάξεις αναφορικά με την ταξινόμηση και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, καθώς και το αναθεωρημένο μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε αντικατάσταση του υφιστάμενου μοντέλου των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνονται οι αναθεωρημένες διατάξεις που αφορούν στη λογιστική αντιστάθμισης, οι οποίες ευθυγραμμίζουν το λογιστικό χειρισμό των σχέσεων αντιστάθμισης με τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Η υιοθέτηση των αναθεωρημένων διατάξεων είναι προαιρετική. Όπως επιτρέπεται, η Τράπεζα επέλεξε να διατηρήσει τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39 για την λογιστική αντιστάθμισης.

Η Τράπεζα θα προχωρήσει σε πλήρη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018, χωρίς την αναμόρφωση των αντίστοιχων συγκριτικών στοιχείων και με την παράθεση των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης (transitional disclosures) που έχουν γίνει. Σχετική με τις γνωστοποιήσεις μετάβασης του IFRS9 είναι η Σημείωση 46.

Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Το πρότυπο θεσμοθετεί τις αρχές, που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σχετικά με τη φύση, το ποσό, τη χρονική στιγμή και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών, που προκύπτουν από ένα συμβόλαιο με έναν πελάτη. Το νέο πρότυπο έχει εφαρμογή σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες πλην εκείνων που είναι στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων, όπως οι χρηματοδοτικές μισθώσεις, τα ασφαλιστικά συμβόλαια και τα χρηματοοικονομικά μέσα. Σύμφωνα με αυτό, μια εταιρία αναγνωρίζει έσοδα για να απεικονίσει τη μεταφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε πελάτες έναντι αμοιβής. Εισάγεται η έννοια ενός νέου μοντέλου αναγνώρισης εσόδων βάσει πέντε βασικών βημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν: τον προσδιορισμό της σύμβασης, τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης στη σύμβαση, τον καθορισμό του τιμήματος συναλλαγής, την κατανομή του τιμήματος συναλλαγής στις υποχρεώσεις απόδοσης της σύμβασης και την αναγνώριση του εσόδου. Η έννοια της υποχρέωσης απόδοσης (performance obligation) είναι νέα και στην ουσία αντιπροσωπεύει κάθε υπόσχεση για μεταφορά στον πελάτη: α) ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που είναι διακριτή ή β) μιας σειράς διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών που είναι ουσιαστικά τα ίδια και έχουν το ίδιο μοντέλο μεταφοράς στον πελάτη.

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει το Δ.Π.Χ.Α. 15 από την 1 Ιανουαρίου 2018 και η εφαρμογή του προτύπου δεν θα έχει σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Δ.Π.Χ.Α. 15 (Τροποποίηση) «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Η τροποποίηση παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες, σχετικά με τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης, την αξιολόγηση της εταιρείας ως «εντολέα» ή «εντολοδόχου» και τον λογιστικό χειρισμό των αδειών πνευματικής περιουσίας.

Δ.Π.Χ.Α. 16 «Μισθώσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Το Δ.Π.Χ.Α. 16 εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2016 και αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 17. Σκοπός του προτύπου είναι να εξασφαλίσει ότι οι μισθωτές και οι εκμισθωτές γνωστοποιούν πληροφόρηση που παρουσιάζει την ουσία των συναλλαγών που αφορούν μισθώσεις, ενώ εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο για το λογιστικό χειρισμό από την πλευρά του μισθωτή, το οποίο απαιτεί την αναγνώριση των δικαιωμάτων χρήσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων από τον μισθωτή για όλες τις συμβάσεις μισθώσεων με διάρκεια άνω των 12 μηνών, εκτός εάν το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο είναι μη σημαντικής αξίας. Οι εκμισθωτές συνεχίζουν την ταξινόμηση των μισθώσεων ως λειτουργικών ή χρηματοδοτικών και η λογιστική των μισθώσεων για τους εκμισθωτές παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με το Δ.Λ.Π. 17. Η λογιστική αντιμετώπιση για τους μισθωτές προβλέπει ότι κατά την έναρξη της μίσθωσης ο μισθωτής αναγνωρίζει το δικαίωμα χρήσης του περιουσιακού στοιχείου ως στοιχείο ενεργητικού και μια αντίστοιχη υποχρέωση. Η αρχική επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης γίνεται στο ποσό της μισθωτικής υποχρέωσης πλέον των αρχικών άμεσων εξόδων, ενώ μεταγενέστερα στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο τηρείται σε εύλογη αξία. Αντίστοιχα, η μισθωτική υποχρέωση επιμετράται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων της μίσθωσης. Το πρότυπο έχει υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει πρόωρα το εν λόγω Πρότυπο και θα αξιολογήσει την επίπτωση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 16 στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της.

Δ.Π.Χ.Α. 4 (Τροποποιήσεις) «Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια συμβόλαια» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018). Οι τροποποιήσεις εισάγουν δύο προσεγγίσεις: α) την επιλογή σε όλες τις οντότητες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια να αναγνωρίζουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και όχι στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων τις τυχόν αποκλίσεις που θα προκύψουν λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 πριν την έκδοση του νέου προτύπου για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, και β) στις οντότητες, οι δραστηριότητες των οποίων αφορούν κυρίως τον κλάδο των ασφαλίσεων, την επιλογή για προσωρινή απαλλαγή από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έως το 2021.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2014 – 2016 (Δεκέμβριος 2016)

ΔΛΠ 28 «Συμμετοχές σε συγγενείς και κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Οι τροποποιήσεις παρέχουν διευκρινίσεις ως προς το όταν οι οργανισμοί διαχείρισης επενδύσεων κεφαλαίων, τα αμοιβαία κεφάλαια, και οντότητες με παρόμοιες δραστηριότητες επιλέγουν να επιμετρούν τις συμμετοχές σε συγγενείς ή κοινοπραξίες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αυτή η επιλογή θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά για κάθε συγγενή ή κοινοπραξία κατά την αρχική αναγνώριση.

Δ.Π.Χ.Α. 1 «Πρώτη Εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Η τροποποίηση διαγράφει τις παραγράφους Ε3-Ε7 σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες εξαιρέσεις.

(Γ) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α. και τροποποιήσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ε.Ε. έως τον Δεκέμβριο 2017 και δεν εφαρμόζονται από την Τράπεζα:

ΔΛΠ 40 (Τροποποιήσεις) «Μεταφορές επενδυτικών ακινήτων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιηθεί μεταφορά προς ή από τα επενδυτικά ακίνητα θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή στη χρήση. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι έχει επέλθει αλλαγή στην χρήση ενός ακινήτου, θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσο το ακίνητο πληροί τον ορισμό και η αλλαγή στη χρήση να μπορεί να τεκμηριωθεί. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δ.Π.Χ.Α. 2 (Τροποποιήσεις) «Ταξινόμηση και επιμέτρηση συναλλαγών που αφορούν παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την βάση επιμέτρησης, όσον αφορά παροχές, που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, καθώς και τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με τροποποιήσεις σε όρους που μεταβάλλουν τον διακανονισμό μίας παροχής από μετρητά σε συμμετοχικούς τίτλους. Επιπλέον εισάγεται εξαίρεση όσον αφορά τις αρχές του ΔΠΧΑ 2 με βάση την οποία μία παροχή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν να επρόκειτο να διακανονιστεί εξ ολοκλήρου σε συμμετοχικούς τίτλους, στις περιπτώσεις όπου ο εργοδότης υποχρεούται να παρακρατά ένα ποσό προς κάλυψη των φορολογικών υποχρεώσεων των εργαζομένων που προκύπτουν από παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και να το αποδίδει στις φορολογικές αρχές. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018). Η Διερμηνεία παρέχει καθοδήγηση, σχετικά με πως προσδιορίζεται η ημερομηνία της συναλλαγής, όταν εφαρμόζεται το πρότυπο, που αφορά τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα, ΔΛΠ 21. Η Διερμηνεία έχει εφαρμογή όταν μία οντότητα είτε καταβάλει, είτε εισπράττει προκαταβολικά τίμημα για συμβάσεις, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα. Η διερμηνεία δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δ.Π.Χ.Α. 17 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2021). Το νέο πρότυπο αντικαθιστά το Δ.Π.Χ.Α. 4. Σκοπός του προτύπου είναι η συνεπής λογιστικοποίηση όλων των ασφαλιστηρίων συμβολαίων και η επιμέτρηση των ασφαλιστικών υποχρεώσεων στις τρέχουσες αξίες και όχι στο ιστορικό κόστος, με βάση α) τρέχουσες εκτιμήσεις μελλοντικών ταμειακών ροών και β) προεξοφλητικά επιτόκια που να αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά των εν λόγω ροών καθώς και τους μη χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Το πρότυπο δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δ.Π.Χ.Α. 9 (Τροποποιήσεις) «Προπληρωμές με αρνητική αποζημίωση» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση επιτρέπει την επιμέτρηση συμμετρικών option που εμπεριέχουν προπληρωμές με αρνητική αποζημίωση είτε στο αποσβέσιμο κόστος είτε στην εύλογη αξία μέσω των κεφαλαίων αντί στην εύλογη αξία μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων.

ΔΛΠ 28 (Τροποποιήσεις) «Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς εταιρίες και Κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019).
Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό των μακροπρόθεσμων συμμετοχών σε συγγενή εταιρία ή κοινοπραξία – όπου η μέθοδος της καθαρής θέσης δεν εφαρμόζεται- με την χρήση του Δ.Π.Χ.Α. 9.

Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποιήσεις) «Παροχές σε εργαζόμενους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι σε περίπτωση που συμβεί τροποποίηση του προγράμματος, της περικοπής (curtailment) ή

του διακανονισμού είναι υποχρεωτικό το κόστος τρέχουσας προϋπηρεσίας και ο καθαρός τόκος για την περίοδο μετά την επαναμέτρηση να προσδιορίζονται χρησιμοποιώντας τις υποθέσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την επαναμέτρηση. Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται το αποτέλεσμα της τροποποίησης στο πρόγραμμα, την περικοπή ή τον διακανονισμό επί των απαιτήσεων που σχετίζονται με το ανώτατο όριο του περιουσιακού στοιχείου (asset ceiling).

Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 23 «Αβεβαιότητα ως προς τους φορολογικούς χειρισμούς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η Διερμηνεία αποσκοπεί στη μείωση της ποικιλομορφίας του τρόπου με τον οποίο οι εταιρείες αναγνωρίζουν και μετρούν φορολογική υποχρέωση ή φορολογική απαίτηση όταν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τους φορολογικούς χειρισμούς που σχετίζονται με τον καθορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή φορολογικής ζημιάς), την φορολογική βάση, τις μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, τις μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές απαιτήσεις και τους φορολογικούς συντελεστές.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2015 – 2017 (Δεκέμβριος 2017)

Δ.Π.Χ.Α. 3 (Τροποποίηση) «Συνενώσεις επιχειρήσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι στην περίπτωση που μια οικονομική οντότητα αποκτά έλεγχο σε μια επιχείρηση που είναι από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα, τότε επιμετρά ξανά τα δικαιώματα που διακρατούσε στην επιχείρηση αυτή.

Δ.Π.Χ.Α. 11 (Τροποποίηση) «Σχήματα υπό κοινό έλεγχο» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι στην περίπτωση που μια οικονομική οντότητα αποκτά από κοινού έλεγχο σε μια επιχείρηση που είναι από κοινού ελεγχόμενη, τότε η οικονομική οντότητα δεν επιμετρά ξανά τα δικαιώματα που διακρατούσε στην επιχείρηση αυτή.

Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Φόροι Εισοδήματος» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι όλες οι φορολογικές επιπτώσεις από τα μερίσματα (π.χ. από διανομή κερδών) θα πρέπει να αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, ανεξάρτητα από τον τρόπο που προκύπτει ο φόρος.

sequences of dividendsn

Δ.Λ.Π. 23 (Τροποποίηση) «Κόστος Δανεισμού» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι αν κάποιος συγκεκριμένος δανεισμός παραμένει εκκρεμής ενώ το αντίστοιχο περιουσιακό στοιχείο είναι έτοιμο για την προβλεπόμενη χρήση ή την πώλησή του, τότε αυτός ο δανεισμός αποτελεί μέρος των κεφαλαίων του γενικού δανεισμού που η οικονομική οντότητα χρησιμοποιεί για να υπολογίζει το ποσοστό κεφαλαιοποίησης.

2.4 Ξένα νομίσματα

(α) Νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται σε ευρώ (νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς), που είναι το νόμισμα της χώρας στην οποία έχει την έδρα της η Τράπεζα.

(β) Συναλλαγές και υπόλοιπα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα προσμέτρησης με τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές, που προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιου είδους συναλλαγών και από τη μετατροπή με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τέλος της χρήσης των νομισματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.5 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την επίτευξη κερδών εντός των προεγκεκριμένων ορίων των αρμόδιων οργάνων της, την αντιστάθμιση κινδύνων, καθώς και την εξυπηρέτηση πελατειακών αναγκών. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, στα οποία υπεισέρχεται η Τράπεζα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ανταλλαγής σε νομίσματα και επιτόκια, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και δικαιώματα προαίρεσης.

Οι συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την ανταλλαγή ταμειακών ροών, λόγω μεταβολής σε επιτόκια, τιμές συναλλάγματος, μετοχικούς δείκτες, τιμές προϊόντων. Στην περίπτωση συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) συμφωνείται η ανταλλαγή πληρωμών βάσει των ονομαστικών αξιών των πιστωτικών μέσων (π.χ. ομόλογα ή δάνεια), που αποτελούν το αντικείμενο των συμφωνιών αυτής της κατηγορίας, όταν λαμβάνουν χώρα καθορισμένα πιστωτικά γεγονότα.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια (FX forwards) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την αγορά ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου. Οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες για την ανταλλαγή ταμειακών ροών επιτοκίων σε καθορισμένη τιμή και ημερομηνία στο μέλλον.

Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) είναι συμβατικές υποχρεώσεις για την είσπραξη ή πληρωμή ενός καθαρού ποσού σύμφωνα με τις μεταβολές στην τιμή ή στο επιτόκιο του υποκείμενου χρηματοοικονομικού μέσου (underlying financial instrument). Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης διαπραγματεύονται σε τυποποιημένα ποσά σε οργανωμένες αγορές και υπόκεινται σε καθημερινό διακανονισμό του λογαριασμού περιθωρίου.

Τα δικαιώματα προαίρεσης (options) είναι συμβατικές συμφωνίες, οι οποίες ενέχουν το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση για τον αγοραστή να αγοράσει ή να πωλήσει ένα ορισμένο ποσό ενός χρηματοοικονομικού μέσου ή ξένου νομίσματος, σε καθορισμένη τιμή ή επιτόκιο, σε μία μελλοντική ημερομηνία. Τα δικαιώματα προαίρεσης διαπραγματεύονται είτε σε οργανωμένες αγορές είτε εξωχρηματιστηριακά (OTC).

Οι ονομαστικές αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων δεν αποτελούν απαραίτητα τα ποσά των σχετικών μελλοντικών ταμειακών ροών ούτε τις τρέχουσες εύλογες αξίες των υποκείμενων μέσων και για το λόγο αυτό δεν υποδηλώνουν απαραίτητα την έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο, στον κίνδυνο αγοράς ή στον κίνδυνο ρευστότητας. Η ονομαστική αξία είναι η αξία του υποκείμενου τίτλου του παραγώγου και αποτελεί τη βάση για τη μέτρηση της εύλογης αξίας των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι μεταβολές στις εύλογες αξίες καθορίζονται από τις μεταβολές στην τιμή ή το επιτόκιο του υποκείμενου τίτλου και αντανακλούν το ποσό που πρέπει να πληρωθεί (υποχρέωση) ή να εισπραχθεί (απαίτηση).

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα αρχικά καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου (trade date) και κατόπιν αποτιμώνται καθημερινά στην εύλογη αξία τους. Στην έναρξή τους έχουν συνήθως μικρή ή μηδενική αξία. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές και από μοντέλα αποτίμησης, όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, που διαπραγματεύονται εξωχρηματιστηριακά, προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης. Τα εν λόγω μοντέλα λαμβάνουν υπόψη επιπρόσθετα, και τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (Credit Valuation Adjustment “CVA”), με τον οποίο η Τράπεζα διατηρεί ανοικτή θέση, όσο και τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά την ίδια την Τράπεζα (Debit Valuation Adjustment “DVA”). Η εκτίμηση του CVA/ DVA εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ύπαρξη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων (CSA agreement).

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων εμφανίζονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών». Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα αποτελούν στοιχεία ενεργητικού, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική αποτελούν υποχρεώσεις.

Τα έσοδα ή έξοδα τόκων από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος και συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων καταχωρούνται στους τόκους και εξομοιούμενα έσοδα ή στους τόκους και εξομοιούμενα έξοδα, αντίστοιχα.

Τα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά παράγωγα, όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κυρίου συμβολαίου και το κύριο συμβόλαιο δεν λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα παράγωγα παρουσιάζονται στην εύλογη αξία και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Η Τράπεζα έχει θεσμοθετήσει πολιτική για την αντιστάθμιση κινδύνων συμβατή με τις διατάξεις του αναθεωρημένου Δ.Λ.Π. 39. Για τον καθορισμό της σχέσης αντιστάθμισης και τη λογιστικοποίησή της βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 39 πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα:

- Τεκμηρίωση της υψηλής αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης (hedge effectiveness) κατά την έναρξή της.
- Δυνατότητα υπολογισμού της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης καθ' όλη τη διάρκειά της. Η αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 80%-125% καθ' όλη τη διάρκειά της και υπολογίζεται σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν τα χαρακτηριστικά του μέσου αντιστάθμισης είναι αντίστοιχα των χαρακτηριστικών του αντισταθμιζόμενου στοιχείου.
- Αναλυτική καταγραφή των σχέσεων αντιστάθμισης (μέσο αντιστάθμισης, αντισταθμιζόμενο στοιχείο, σκοπός και στρατηγική της σχέσης αντιστάθμισης).

Η μέθοδος αναγνώρισης του προκύπτοντος κέρδους ή ζημίας από την αποτίμηση σε εύλογη αξία εξαρτάται από το κατά πόσο το παράγωγο προορίζεται ως μέσο αντιστάθμισης κινδύνου, και αν ναι, από τη φύση του αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Η Τράπεζα καταχωρεί ορισμένα παράγωγα: α) ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας αναγνωρισμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ή β) ως μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων. Ορισμένα παράγωγα δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων αυτών αναγνωρίζονται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα, κατά τη σύναψη της συναλλαγής, καθορίζει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το είδος του κινδύνου που αντισταθμίζεται. Επίσης, ελέγχει κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση την αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης.

Οι σχέσεις αντιστάθμισης διακρίνονται στους ακόλουθους τύπους:

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας (Fair value hedge)

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων., όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των αντισταθμισμένων στοιχείων, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Αν η αντιστάθμιση παύσει να πληροί τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου στοιχείου, για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Η απόσβεση βασίζεται στο επανυπολογισμένο πραγματικό επιτόκιο κατά την ημερομηνία έναρξης της απόσβεσης. Το μη αποσβεσμένο ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου μετοχικού τίτλου καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την πώληση.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών (Cash flow hedge)

Το αποτελεσματικό τμήμα της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια. Το κέρδος ή η ζημία του μη αποτελεσματικού τμήματος αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Ποσά που έχουν σωρευθεί στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων στις περιόδους, κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημία.

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια της αντισταθμιστικής λογιστικής, τα σωρευμένα κέρδη ή ζημίες στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη, παραμένουν στα ίδια κεφάλαια και όταν η προβλεπόμενη συναλλαγή αναγνωριστεί, τότε αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το σωρευμένο κέρδος ή ζημία στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.6 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit or loss)

Η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία κατά την αρχική καταχώρηση ενός χρηματοοικονομικού μέσου είναι η τιμή της συναλλαγής (π.χ. η εύλογη αξία του τιμήματος που πληρώθηκε ή εισπράχθηκε, όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13), εκτός αν η εύλογη αξία αυτού του μέσου είτε αποδεικνύεται από τη σύγκριση με άλλες τρέχουσες συναλλαγές της αγοράς για το ίδιο μέσο είτε βασίζεται σε τεχνική αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές περιλαμβάνουν μόνο δεδομένα από παρατηρήσιμες αγορές.

Η Τράπεζα έχει συνάψει συναλλαγές, για τις οποίες η εύλογη αξία προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές δεν προκύπτουν από παρατηρήσιμες τιμές αγοράς. Ένα τέτοιο χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται αρχικά στην τιμή της συναλλαγής, η οποία είναι η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία, παρά το γεγονός ότι η αξία που προκύπτει από ένα σχετικό μοντέλο αποτίμησης μπορεί να διαφέρει. Η αρχική διαφορά ανάμεσα στην τιμή της συναλλαγής και στην τιμή που προκύπτει σύμφωνα με το μοντέλο της αποτίμησης, συχνά αποκαλούμενη ως «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα πρώτης ημέρας» (deferred day one profit and loss), δεν αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ο χρόνος αναγνώρισης του «αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας» προσδιορίζεται κατά περίπτωση. Είτε αποσβένεται στη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου είτε αναβάλλεται, έως ότου η εύλογη αξία του μέσου να μπορεί να προσδιοριστεί, χρησιμοποιώντας μεταβλητές από την αγορά είτε αναγνωρίζεται με τον διακανονισμό της συναλλαγής. Το χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται στην εύλογη αξία, προσαρμοζόμενο για το «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα της πρώτης ημέρας». Μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία καταχωρούνται αμέσως στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, χωρίς αντιλογισμό των «αναβαλλόμενων αποτελεσμάτων της πρώτης ημέρας».

2.7 Έσοδα και έξοδα τόκων

Τα έσοδα από τόκους από ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αναγνωρίζονται όταν είναι πιθανό ότι τα οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στον Όμιλο και το ποσό να μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Τα έσοδα και έξοδα τόκων αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα στοιχεία του ισολογισμού, χρησιμοποιώντας το πραγματικό επιτόκιο.

Τα έσοδα ή έξοδα συναλλαγών, που σχετίζονται με τη δημιουργία χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων στο αναπόσβεστο κόστος, όπως είναι τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες, «αναβάλλονται» και αποσβένονται στη διάρκεια ζωής των μέσων αυτών, με βάση το πραγματικό επιτόκιο. Τα έσοδα ή έξοδα αυτά απεικονίζονται ως έσοδα ή έξοδα από τόκους στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το πραγματικό επιτόκιο προεξοφλεί ακριβώς τις αναμενόμενες μελλοντικές εισπράξεις ή πληρωμές κατά τη διάρκεια ζωής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου ή μέχρι την επόμενη ημερομηνία αναπροσαρμογής του επιτοκίου του, ώστε η αξία προεξόφλησης να ισούται με τη λογιστική του αξία, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν εσόδων ή εξόδων συναλλαγών, που έχουν εισπραχθεί ή πληρωθεί.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, που έχουν υποστεί απομείωση, αναγνωρίζονται στο ανακτήσιμο ποσό τους και κατά συνέπεια το έσοδο από τόκους αναγνωρίζεται με βάση το πραγματικό επιτόκιο, που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των ταμειακών ροών, με σκοπό την επιμέτρηση της ζημίας απομείωσης.

2.8 Έσοδα και έξοδα προμηθειών

Τα έσοδα και έξοδα προμηθειών αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση, κατά το χρόνο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Οι προμήθειες από κοινοπρακτικά δάνεια καταχωρούνται ως έσοδα, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της κοινοπραξίας και η Τράπεζα δεν κρατά μέρος του δανείου ή κρατά ένα μέρος με την ίδια πραγματική απόδοση, όπως και οι άλλοι συμμετέχοντες. Οι προμήθειες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις ή από συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις για λογαριασμό τρίτων, όπως για παράδειγμα ο διακανονισμός για εξαγορά μετοχών ή άλλων χρεογράφων ή η αγορά/πώληση εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής.

2.9 Έσοδα από μερίσματα

Το έσοδο από μερίσματα καταχωρείται, όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα για την είσπραξη του μερίσματος.

2.10 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, περιλαμβάνουν:

(α) χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου, που αποκτώνται με σκοπό την βραχυπρόθεσμη πώληση ή αποτελούν μέρος ενός υπό διαχείριση χαρτοφυλακίου, για το οποίο υπάρχει ένδειξη επίτευξης κέρδους από βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών και

(β) χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία κατά την αρχική αναγνώριση κατηγοριοποιούνται ως αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων (όπως οι συμβάσεις ανταλλαγής στοιχείων ενεργητικού), όταν:

- αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των διακυμάνσεων, που θα προέκυπταν, εάν τα εν λόγω χρηματοπιστωτικά μέσα τηρούνταν στο κόστος εξαγοράς τους και τα σχετιζόμενα με αυτά παράγωγα ως διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς ή,
- μία ομάδα χρηματοπιστωτικών στοιχείων ενεργητικού τυγχάνει διαχείρισης σύμφωνα με την τεκμηριωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων ή επενδύσεων και αναφέρεται στη Διοίκηση σε εύλογη αξία ή,
- εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τις ταμειακές ροές.

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία και στη συνέχεια αποτιμώνται σε εύλογες αξίες με βάση τις τρέχουσες τιμές. Τα έξοδα από τη συναλλαγή καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Όλα τα πραγματοποιηθέντα κέρδη/ζημίες από την πώληση των χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου και των χρηματοπιστωτικών μέσων που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καθώς και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από την αποτίμησή τους στην εύλογη αξία, συμπεριλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

Οι αγορές και οι πωλήσεις των χρηματοπιστωτικών μέσων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται για την αγορά ή πώληση των μέσων αυτών. Ο τόκος, που προκύπτει από τη διακράτηση των ομολόγων του εμπορικού χαρτοφυλακίου, καταχωρείται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα». Τα μερίσματα από μετοχές του εμπορικού χαρτοφυλακίου συμπεριλαμβάνονται στα «Έσοδα από μερίσματα».

2.11 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων

Τα χρεόγραφα, τα οποία πωλούνται με βάση τις συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων (repos), αναταξινομούνται ως στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όταν ο αποδέκτης έχει το δικαίωμα, βάσει συμβολαίου, να πωλήσει ή να επανεκχωρήσει το ενεχυριασμένο στοιχείο. Η υποχρέωση προς το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» ή στις «Υποχρεώσεις προς πελάτες».

Τα χρεόγραφα, τα οποία αγοράζονται και επαναπωλούνται με βάση τις συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης (reverse repos), καταχωρούνται ως «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών». Οι «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών» αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής αγοράς των εν λόγω χρεογράφων λογίζεται ως τόκος και αναγνωρίζεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης με βάση το πραγματικό επιτόκιο.

Χρεόγραφα εκχωρημένα από την Τράπεζα σε αντισυμβαλλόμενους εμφανίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας ως στοιχεία ενεργητικού, στην περίπτωση που η Τράπεζα διατηρεί κατ' ουσία τους κινδύνους και τα οφέλη, που απορρέουν από την κατοχή των εν λόγω χρεογράφων.

Χρεόγραφα εκχωρημένα στην Τράπεζα από αντισυμβαλλόμενους δεν εμφανίζονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας, παρά μόνο στην περίπτωση πτώχευσης του αντισυμβαλλόμενου. Στην περίπτωση πώλησης των

χρεογράφων σε τρίτο, η Τράπεζα αναγνωρίζει το εισπραχθέν τίμημα και την αντίστοιχη υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων στην εύλογη αξία στις Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.

2.12 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

Οι αρμόδιες μονάδες τις Τράπεζας αποφασίζουν για την κατηγοριοποίηση των χρεογράφων στα επιμέρους χαρτοφυλάκια κατά την ημερομηνία αγοράς τους.

Α. Διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο

Το διακρατούμενο ως τη λήξη είναι το χαρτοφυλάκιο που η Τράπεζα έχει την πρόθεση και τη δυνατότητα να κρατήσει ως τη λήξη. Το χαρτοφυλάκιο των χρεογράφων που διακρατείται ως τη λήξη λογιστικοποιείται αρχικά στην εύλογη αξία (η οποία εμπεριέχει και το κόστος συναλλαγών). Στη συνέχεια, τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου μείον τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας.

Ένα στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί απομείωση, αν η λογιστική του αξία υπερβαίνει τη ρευστοποιήσιμη αξία του. Το ποσό της απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού, που λογιστικοποιούνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, υπολογίζεται ως η διαφορά της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του στοιχείου αυτού. Η απομείωση αξίας επιβαρύνει την Κατάσταση Αποτελεσμάτων . Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα διακρατούμενο έως τη λήξη χρεόγραφο έχει απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμο, είναι αυτές που αναφέρονται στη Σημείωση 2.14.

Αν η Τράπεζα πωλήσει ή μεταφέρει μέρος του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου πριν από τη λήξη του, τότε το σύνολο του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου πρέπει να μεταφερθεί στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο.

Το διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο μετά τη μεταφορά του στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο αποτιμάται στην εύλογη αξία, απεικονίζοντας την προκύπτουσα υπεραξία ή υποαξία στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση ενός στοιχείου ενεργητικού στο διακρατούμενο ως τη λήξη χαρτοφυλάκιο για τα επόμενα δύο έτη.

Οι ακόλουθες περιπτώσεις πωλήσεων ή μεταφορών αποτελούν εξαίρεση στον ως άνω λογιστικό χειρισμό με βάση το Δ.Λ.Π. 39:
- τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου βρίσκονται πολύ κοντά στη λήξη τους έτσι ώστε όποιες αλλαγές στο επιτόκιο της αγοράς να μην επηρεάζουν την εύλογη αξία τους,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων λαμβάνει χώρα αφού έχει εισπραχθεί το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων οφείλεται σε γεγονός μεμονωμένο, μη αναμενόμενο κατά την απόκτησή τους, πέραν του ελέγχου της Τράπεζας και μη επαναλαμβανόμενο.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

Β. Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση είναι το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων, για το οποίο δεν υπάρχει καθορισμένος χρονικός ορίζοντας διακράτησης και μπορεί να ρευστοποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες ρευστότητας, τις μεταβολές των επιτοκίων ή των τιμών. Η

αρχική κατηγοριοποίηση χρεογράφων στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο δεν είναι δεσμευτική και συνεπώς επιτρέπεται η μεταγενέστερη αλλαγή κατηγοριοποίησης.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.
Τα χρεόγραφα του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων συναλλαγής, που είναι άμεσα σχετιζόμενα με την απόκτηση των χρεογράφων) και μετέπειτα αποτιμώνται σε εύλογες αξίες, με βάση τις τρέχουσες τιμές ή τις αξίες που προκύπτουν από μοντέλα αποτίμησης, όπου τρέχουσες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 39. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες, που προκύπτουν από τις μεταβολές της εύλογης αξίας των προαναφερόμενων χρεογράφων, καταχωρούνται σε ειδικό αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, τα αντίστοιχα σωρευμένα κέρδη/ζημίες μεταφέρονται από το ειδικό αποθεματικό στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα εξετάζει για κάθε περίοδο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων την ύπαρξη ενδείξεων μόνιμης απομείωσης (σημαντικές ή παρατεταμένες μειώσεις της εύλογης αξίας σε σχέση με το κόστος κτήσης) των χρεογράφων αυτών, χρησιμοποιώντας διάφορα μοντέλα αποτίμησης. Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται ως:

α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40%, ή

β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Ειδικά για τις μετοχές τα χρησιμοποιούμενα μοντέλα, περιλαμβάνουν αποτίμηση με βάση την τιμή προς την εσωτερική λογιστική αξία (P/BV), την τιμή προς τα κέρδη ανά μετοχή (P/E) ή την απόκλιση από την χρηματιστηριακή τους αξία, για μετοχές που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά.

Όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι το διαθέσιμο προς πώληση στοιχείο ενεργητικού έχει υποστεί μόνιμη απομείωση, η σωρευμένη ζημία, που έχει αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στα αποτελέσματα. Η ζημία αυτή είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της τρέχουσας αξίας, αφού αφαιρεθεί τυχόν ζημία απομείωσης, που αναγνωρίσθηκε στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων σε προηγούμενη περίοδο.

Η ζημία απομείωσης των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, που έχει καταχωρηθεί στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, δεν μπορεί να αντιστραφεί. Αντίθετα, η ζημία απομείωσης των ομολόγων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μπορεί να αντιστραφεί στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, στην περίπτωση μόνον, που η αύξηση της τρέχουσας αξίας του διαθέσιμου προς πώληση ομολόγου μπορεί να συνδεθεί με γεγονός, που συνέβη μετά την αρχική αναγνώριση απομείωσης αξίας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.13 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησής τους και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακράτησής τους στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Η Τράπεζα έχει ορίσει τις ακόλουθες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, έτσι ώστε να αποδεικνύεται η πρόθεση και δυνατότητα διακράτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους:

- το επιχειρησιακό πλάνο δεν πρέπει να περιλαμβάνει την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στις τιμές,
- δεν πρέπει να υπάρχει πρόθεση πώλησης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού εντός έξι μηνών και

- δεν πρέπει να υφίσταται εσωτερικός ή εξωτερικός περιορισμός στη δυνατότητα της Τράπεζας για διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που μεταφέρονται ως ανωτέρω, ήτοι από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις», η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβέσιμο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή. Το κέρδος ή η ζημία από την αποτίμηση, που είχε αναγνωριστεί στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή στο αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι την ημερομηνία της αναταξινόμησης, δεν αναστρέφεται. Το νέο πραγματικό επιτόκιο των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μεταφέρονται στις κατηγορίες «Δάνεια και απαιτήσεις» και «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» προσδιορίζεται με βάση τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά την ημέρα της αναταξινόμησης.

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τα σχετικά χαρακτηριστικά και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακρατήσεώς τους μέχρι τη λήξη.

Οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους δεν μπορούν να αναταξινομηθούν εκτός της κατηγορίας «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση».

2.14 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία με σταθερές ή καθορισμένες πληρωμές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές και δεν εμπίπτουν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται ως στοιχεία του χαρτοφυλακίου «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία η Τράπεζα κατά την αρχική τους αναγνώριση κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανόν να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης, για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Τα δάνεια που εκταμιεύονται από την Τράπεζα καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, η οποία εμπεριέχει το κόστος συναλλαγής και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι τόκοι των δανείων απαιτήσεων κατά πελατών συμπεριλαμβάνονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων της Τράπεζας ως «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».

Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Τράπεζα δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά, που ορίζονται στους συμβατικούς όρους των δανείων, σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών. Το ποσό της σωρευμένης πρόβλεψης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο του δανείου.

Ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση αξίας, όταν η λογιστική του αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό του.

Η Τράπεζα σε κάθε ημερομηνία σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξετάζει, αν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν υποστεί απομείωση της αξίας τους. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο

ποσό του δανείου ή της ομάδας δανείων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή μία ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμα, αποτελούν οι ακόλουθες:

i. Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου.
ii. Αθέτηση των όρων δανειακής σύμβασης (π.χ. παράλειψη ή καθυστέρηση στις πληρωμές τόκου ή κεφαλαίου).
iii. Συμφωνία με την Τράπεζα για κάποια ρύθμιση, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους, που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, την οποία η Τράπεζα δεν θα εξέταζε κάτω από διαφορετικές συνθήκες.
iv. Πιθανότητα πτώχευσης ή οικονομικής αναδιοργάνωσης του πιστούχου.
v. Στοιχεία τα οποία δείχνουν, από την ημερομηνία αρχικής καταχώρησης των δανείων αυτών και ύστερα, την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης στις εκτιμώμενες μελλοντικές εισπράξεις μίας ομάδας δανείων, παρότι η μείωση αυτή δεν μπορεί να εντοπιστεί ακόμη, εξετάζοντας κάθε δάνειο της ομάδας ξεχωριστά, περιλαμβάνοντας:
   - Δυσμενείς μεταβολές στο καθεστώς αποπληρωμής των υπολοίπων των πιστούχων που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο της ομάδας (π.χ. αύξηση του αριθμού των καθυστερημένων πληρωμών λόγω προβλημάτων του κλάδου), ή
   - Οικονομικές συνθήκες σε εθνική ή τοπική κλίμακα, που σχετίζονται με καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας (π.χ. αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε μία γεωγραφική περιοχή πιστούχων, μείωση της αξίας των ακινήτων, που έχουν ληφθεί ως εξασφαλίσεις στην ίδια περιοχή).
vi. Υποβολή αίτησης για υπαγωγή στον πτωχευτικό κώδικα από εταιρεία οποιασδήποτε μορφής εντός του ομίλου συνδεδεμένων εταιρειών του πιστούχου.

Η εκτίμηση της ύπαρξης απομείωσης διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου, για τις χορηγήσεις που η Τράπεζα θεωρεί σημαντικές και για αυτές που δεν θεωρεί σημαντικές σε επίπεδο ομάδας δανείων. Οι σημαντικές χορηγήσεις που έχουν αξιολογηθεί σε ατομική βάση και για τις οποίες δεν υπήρξαν ενδείξεις απομείωσης ή δεν υπολογίστηκε απομείωση κατατάσσονται σε ομάδες δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου και αξιολογούνται σε συλλογική βάση. Χορηγήσεις δανείων που έχουν αξιολογηθεί εξατομικευμένα για τις οποίες δεν έχει υπολογιστεί απομείωση λόγω επαρκών εξασφαλίσεων, εξαιρούνται των εκτιμήσεων απομείωσης σε συλλογική βάση.

Για το σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, οι χορηγήσεις ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (π.χ. κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη, επιχειρηματικός τομέας ή τομέας προϊόντος και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων δανείων, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι απομειώσεις σε συλλογική βάση λαμβάνονται και για τα δάνεια που βρίσκονται σε ενήμερη κατάσταση (μηδενικά επίπεδα καθυστέρησης).

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας δανείων, που αξιολογούνται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας και σύμφωνα με ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για την Τράπεζα. Τα ιστορικά δεδομένα ζημιών προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες συνθήκες, οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο, στην οποία αναφέρονται τα ιστορικά δεδομένα ζημιών και παράλληλα, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου, που δεν υφίστανται σήμερα.

Οι εκτιμήσεις για τις μεταβολές στις μελλοντικές ταμειακές ροές ομάδων δανείων αντανακλούν και είναι ευθέως ανάλογες με τις μεταβολές στα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, μεταβολές στους δείκτες ανεργίας, στο επίπεδο των τιμών,

στην κανονικότητα ή μη των αποπληρωμών ή οποιοιδήποτε άλλοι παράγοντες είναι ενδεικτικοί μεταβολών στην πιθανότητα απωλειών για την Τράπεζα, καθώς και στο ύψος αυτών των μεταβολών).

Η μεθοδολογία και οι παραδοχές, που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, επανεξετάζονται τακτικά από την Τράπεζα.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα, που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, όπως για παράδειγμα βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και και το κέρδος καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια και οι απαιτήσεις για τα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Οι τόκοι των ρυθμισμένων δανείων συμπεριλαμβάνονται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα» στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα δάνεια, που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων,αναφέρεται ανωτέρω.

Σχετική με την πολιτική ρύθμισης δανείων είναι η Ενότητα 4.1.11.

2.15 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

Οι επενδυτικοί τίτλοι που κατηγοριοποιούνται στις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σταθερές ή προκαθορισμένες ταμειακές ροές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά και δεν εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται στο χαρτοφυλάκιο «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία η Τράπεζα κατά την αρχική τους αναγνώριση τα κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανό να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος, ενώ σε κάθε περίοδο αναφοράς διενεργείται έλεγχος για πιθανή απομείωση της αξίας τους.

2.16 Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μέρος αυτού αποαναγνωρίζεται όταν:

- Τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, που απορρέουν από το εν λόγω χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, έχουν λήξει,
- Η Τράπεζα έχει μεταβιβάσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών που προκύπτουν από το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, καθώς και τους κινδύνους και τα οφέλη που σχετίζονται με την κατοχή του εν λόγω στοιχείου,
- Η Τράπεζα έχει διατηρήσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, αλλά έχει επίσης αναγνωρίσει την υποχρέωση να καταβάλλει τις σχετικές ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια,
- Η Τράπεζα έχει μεταβιβάσει τόσο τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών όσο και τον έλεγχο του εν λόγω στοιχείου, χωρίς όμως να έχει μεταβιβάσει ούτε να έχει διατηρήσει τους κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κατοχή του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Εάν, σε αντίθετη περίπτωση, η Τράπεζα διατηρήσει τον έλεγχο του μεταβιβασθέντος στοιχείου, το στοιχείο αναγνωρίζεται στο βαθμό της συνεχιζόμενης ανάμειξης.

Τροποποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Στην περίπτωση κατά την οποία η διαπραγμάτευση ή η τροποποίηση των συμβατικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού δεν συνιστά αποαναγνώριση, η Τράπεζα επανυπολογίζει τη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ως την παρούσα αξία των τροποποιημένων συμβατικών ροών, προεξοφλημένη με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο. Η προσαρμογή αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Η Τράπεζα συνεχίζει τον ίδιο λογιστικό χειρισμό για το τροποποιημένο στοιχείο ενεργητικού.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μία χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή λήγει.

Στις περιπτώσεις όπου, μία υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από μία άλλη από τον ίδιο δανειστή με σημαντικά διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται σημαντικά, αυτή η αλλαγή θεωρείται ως αποαναγνώριση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας, με τη διαφορά μεταξύ των λογιστικών υπολοίπων να αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.17 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Οι επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες καταχωρούνται στο κόστος κτήσης, μειωμένο κατά τις απομειώσεις αξίας. Η Τράπεζα ελέγχει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη ότι μια επένδυση σε θυγατρική, συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Ενδείξεις απομείωσης αξίας αποτελούν κυρίως η επιδείνωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των εταιρειών, καθώς και οι δυσμενείς εξελίξεις σε ορισμένες χώρες και κλάδους της ελληνικής οικονομίας, που δραστηριοποιούνται εταιρείες από το χαρτοφυλάκιο θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, τότε διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test) συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση όπου η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, τότε η λογιστική αξία απομειώνεται στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης που έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση όπου υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της επένδυσης από την

τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

2.18 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2.18.1 Λογισμικό

Η δαπάνη για αγορά λογισμικού, το οποίο θα επιφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στην Τράπεζα για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, καταχωρείται ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Η συντήρηση των προγραμμάτων λογισμικού αναγνωρίζεται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, όταν πραγματοποιείται η δαπάνη.

Το λογισμικό αποαναγνωρίζεται:

(α) κατά τη διάθεση ή
(β) όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση του λογισμικού.

Το κέρδος ή η ζημία που απορρέει από την πώληση του λογισμικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της καθαρής λογιστικής αξίας.

Αντίθετα, οι δαπάνες που βελτιώνουν ή επιμηκύνουν την απόδοση των προγραμμάτων λογισμικού πέραν των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών ή αντίστοιχα τα έξοδα μετατροπής λογισμικού, ενσωματώνονται στο κόστος κτήσεως του λογισμικού, με απαραίτητη προϋπόθεση να μπορούν να μετρηθούν με αξιοπιστία.

Μετά την αρχική αναγνώριση, το λογισμικό επιμετράται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης.

Το λογισμικό αποσβένεται κατ' ελάχιστο στα 3 χρόνια με την ευθεία μέθοδο απόσβεσης, και η ωφέλιμη ζωή του εξετάζεται ξεχωριστά κάθε έτος

Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, η Τράπεζα εξετάζει τις λογιστικές αξίες των λογισμικών για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική του αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας του, το λογισμικό απομειώνεται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.18.2 Λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, όταν αναμένεται να προκύψουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση τους. Στο κόστος του άυλου στοιχείου ενεργητικού συμπεριλαμβάνεται και κάθε άμεσο κόστος, που απαιτείται για τη δημιουργία, την παραγωγή και την προετοιμασία για τη σωστή λειτουργία του. Παραδείγματα άμεσου κόστους είναι:

- Το κόστος προσωπικού, το οποίο είναι δυνατόν να εξακριβωθεί και να αποδοθεί άμεσα στο συγκεκριμένο άυλο στοιχείο.
- Οι αμοιβές εξωτερικών συνεργατών, που αφορούν στη δημιουργία του άυλου περιουσιακού στοιχείου.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν επίσης, άυλα στοιχεία ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν κατά τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς νέων θυγατρικών εταιρειών. Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού δύναται να περιλαμβάνουν πελατολόγιο, δίκτυο καταστημάτων και εμπορικά σήματα.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού αποαναγνωρίζονται:

(α) κατά τη διάθεση ή
(β) όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού.

Το κέρδος ή η ζημία που απορρέει από την πώληση των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της λογιστικής αξίας.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης.

Τα στοιχεία αυτά αποσβένονται σε 5-10 χρόνια με την ευθεία μέθοδο απόσβεσης, ανάλογα με την ωφέλιμη ζωή του κάθε στοιχείου. Η ωφέλιμη ζωή των λοιπών αύλων στοιχείων ενεργητικού εξετάζεται σε ετήσια βάση.

Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, η Τράπεζα εξετάζει τις λογιστικές αξίες των λοιπών αύλων στοιχείων ενεργητικού για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική τους αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας τους, τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία απομειώνονται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.19 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Η Τράπεζα κατέχει ενσώματα πάγια στοιχεία με σκοπό τη χρήση τους στη λειτουργική δραστηριότητα ή τη χρήση τους για διοικητικούς σκοπούς. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν: οικόπεδα, ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια, βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων, εξοπλισμό, έπιπλα και μεταφορικά μέσα.

Ένα ιδιοχρησιμοποιούμενο ακίνητο αποαναγνωρίζεται και η λογιστική του αξία διαγράφεται σύμφωνα με τις πρόνοιες του Δ.Λ.Π. 16, κατά τη διάθεσή του ή όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεσή του.

Η διάθεση ενός ακινήτου μπορεί να λάβει χώρα μέσω πώλησης, σύναψης σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης (ως εκμισθωτής) ή δωρεάς.

Το κέρδος ή η ζημία από διαθέσεις ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης (μείον τα έξοδα πώλησης) και της αναπόσβεστης αξίας του ακινήτου κατά την ημερομηνία της πώλησης. Το εν λόγω κέρδος ή η ζημία καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στο ιστορικό κόστος, μειωμένο κατά τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας. Στο ιστορικό κόστος περιλαμβάνονται δαπάνες, που συνδέονται άμεσα με την αγορά των ενσώματων στοιχείων. Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, η Τράπεζα εξετάζει τις λογιστικές αξίες των ενσώματων παγίων στοιχείων για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η λογιστική αξία ενός ενσώματου παγίου στοιχείου μειώνεται στην ανακτήσιμη

αξία, όταν η λογιστική αξία είναι μεγαλύτερη από την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης (value in use).

Η Τράπεζα εφαρμόζει το Δ.Λ.Π. 23 «Κόστος Δανεισμού», σύμφωνα με το οποίο το κόστος δανεισμού μεταφέρεται σε αύξηση του κόστους του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23 είναι οι ακόλουθες: α) το κόστος δανεισμού θα πρέπει να σχετίζεται άμεσα με την απόκτηση, κατασκευή ή παραγωγή ενός περιουσιακού στοιχείου, που απαιτεί σημαντική χρονική περίοδο προετοιμασίας για τη χρήση, για την οποία προορίζεται ή για την πώλησή του και β) το κόστος δανεισμού θα είχε αποφευχθεί, εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η δαπάνη για το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Οι μεταγενέστερες δαπάνες συμπεριλαμβάνονται στην αξία του παγίου, ή αναγνωρίζονται ως ξεχωριστό πάγιο ανάλογα με την περίπτωση, μόνο όταν πιθανολογείται, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στην Τράπεζα και οι δαπάνες αυτές μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες επισκευών και συντηρήσεων καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, κατά τη χρήση στην οποία πραγματοποιούνται.

Οι αποσβέσεις των υπολοίπων ενσώματων παγίων υπολογίζονται χρησιμοποιώντας την σταθερή μέθοδο απόσβεσης, με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή και λαμβάνοντας υπόψη την υπολειμματική αξία κάθε παγίου.

- Εξοπλισμός και συστήματα υπολογιστών: 3-5 χρόνια
- Βελτιώσεις επί μισθωμένων ακινήτων: χαμηλότερη διάρκεια μεταξύ ωφέλιμης ζωής και διάρκειας μίσθωσης
- Λοιπός εξοπλισμός και έπιπλα: 5-10 χρόνια
- Μεταφορικά μέσα: 6-9 χρόνια
- Ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια: 25-40 χρόνια

Τα οικόπεδα δεν αποσβένονται.

Η διενέργεια αποσβέσεων των ενσώματων παγίων αρχίζει με την έναρξη χρήσης του ενσώματου παγίου στοιχείου και διακόπτεται μόνο με την πώληση του εν λόγω στοιχείου. Στην περίπτωση όπου το ενσώματο πάγιο παύει να χρησιμοποιείται, συνεχίζεται η απόσβεσή του μέχρι να αποσβεσθεί πλήρως.

Η Τράπεζα διενεργεί αξιολόγηση σε ετήσια βάση, τόσο στην ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων όσο και στην υπολειμματική αξία τους.

2.20 Επενδύσεις σε ακίνητα

Τα ακίνητα που κατέχονται με σκοπό τη μακροπρόθεσμη εκμίσθωση ή την απόκτηση υπεραξίας και μισθώνονται σε τρίτους, αναγνωρίζονται ως επενδύσεις σε ακίνητα. Οι επενδύσεις σε ακίνητα περιλαμβάνουν οικόπεδα, κτίρια ή τμήματα κτιρίων, οικόπεδα και κτίρια λειτουργικής μίσθωσης, καθώς και κτίρια χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Τα ακίνητα, που κατέχονται από την Τράπεζα ως μισθωτή με συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, κατηγοριοποιούνται και λογιστικοποιούνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του μισθωτή ως επενδύσεις σε ακίνητα, όταν πληρείται ο ορισμός του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 17 «Μισθώσεις» (Δ.Λ.Π 17).

Οι επενδύσεις σε ακίνητα αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική καταχώρηση, οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται στην εύλογη αξία, όπως αυτή εκτιμάται από ανεξάρτητους εκτιμητές. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του συγκεκριμένου παγίου. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13, η επιμέτρηση της εύλογης αξίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα δημιουργίας οφελών από τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώλησή του σε τρίτον, που θα χρησιμοποιήσει το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο κατά τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι, όπως:

i. Μέθοδος Αγοράς ή Συγκριτική Μέθοδος (Comparative Method). Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, ο προσδιορισμός της αξίας γίνεται με βάση τα συμπεράσματα που προκύπτουν από έρευνα και συλλογή συγκριτικών στοιχείων ακινήτων που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ομοιότητα χαρακτηριστικών με τα εκτιμώμενα ακίνητα.

ii. Μέθοδος Εισοδήματος (Income Approach). Η εν λόγω μέθοδος προσδιορίζει την εύλογη αξία κάθε ακινήτου με βάση την κεφαλαιοποιημένη αξία του παρόντος μισθώματος.

iii. Μέθοδος Κόστους (Cost Approach). Η μέθοδος αυτή προσδιορίζει την εύλογη αξία του κάθε ακινήτου με βάση το κόστος αντικατάστασης του ή την αξιοποίησή του.

iv. Mass Appraisal ή Μαζικές επανεκτιμήσεις. Ο σκοπός της μεθόδου αυτής είναι να υπολογίσει με οικονομετρικές και χωρικά οικονομετρικές τεχνικές την τρέχουσα εμπορική αξία των ακινήτων.

v. Τεχνική της Αξιοποίησης του Ακινήτου (Residual Method). Η λογική της μεθόδου αυτής έχει ως βάση το ανώτατο τίμημα που θα ήταν διατεθειμένος να πληρώσει ένας επενδυτής για ένα οικόπεδο προκειμένου να το αξιοποιήσει και στη συνέχεια να το εκμεταλλευτεί.

Οι ανωτέρω αναφερόμενες μέθοδοι εκτιμήσεων χρησιμοποιούνται από ανεξάρτητους εκτιμητές, στο πλαίσιο των εκτιμήσεων σε εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα. Για τις επενδύσεις σε ακίνητα που δεν εκτιμώνται από εκτιμητές, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με μεθοδολογία που βασίζεται σε τιμές από πραγματοποιηθείσες εκτιμήσεις.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα που υπόκεινται σε βελτιώσεις για συνέχιση της χρήσης τους ως επενδύσεις σε ακίνητα ή για τις οποίες η αγορά είναι λιγότερο ενεργή, εξακολουθούν να αποτιμώνται σε εύλογες αξίες. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανακλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικές μισθώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Οι εύλογες αξίες αντανακλούν επίσης, οποιεσδήποτε εκροές αναμένονται για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Μερικές από αυτές τις εκροές καταχωρούνται στις υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις οικοπέδων και κτιρίων, που κατατάσσονται στις επενδύσεις σε ακίνητα.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Δ.Π.Χ.Α. 40, μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται στη λογιστική αξία του ακινήτου, μόνο όταν είναι πιθανόν, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με το ακίνητο, θα εισρεύσουν στην Τράπεζα και το κόστος

του μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Οι δαπάνες βελτίωσης και συντήρησης καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της χρήσης, στην οποία πραγματοποιούνται.

Μεταβολές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων στην περίοδο που προκύπτουν.

Εάν μία επένδυση σε ακίνητο μετατραπεί σε ιδιοχρησιμοποιούμενη, κατηγοριοποιείται στα ενσώματα πάγια και η εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της αλλαγής θεωρείται ως το νέο κόστος.

Τα ακίνητα που κατασκευάζονται ή αναπτύσσονται για μελλοντική χρήση ως επενδύσεις σε ακίνητα κατατάσσονται στα ενσώματα πάγια και καταχωρούνται στο κόστος μέχρι να ολοκληρωθεί η κατασκευή ή η ανάπτυξή τους, οπότε και αλλάζουν κατηγορία και λογιστικοποιούνται ως επενδύσεις σε ακίνητα.

Μία επένδυση σε ακίνητα αποαναγνωρίζεται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά τη διάθεσή της. Η διάθεση μιας επένδυσης σε ακίνητα μπορεί να γίνεται με πώληση ή με σύναψη σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης.Το κέρδος/ ζημία που προκύπτει από την απόσυρση ή τη διάθεση επενδυτικών ακινήτων, προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης και της λογιστικής αξίας του επενδυτικού ακινήτου κατά την ημερομηνία διάθεσης. Η εν λόγω διαφορά αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.21 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα προς πώληση

Στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» περιλαμβάνονται μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία: α) είναι διαθέσιμα για άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή τους, β) η πώλησή τους είναι πιθανή, γ) η Διοίκηση έχει δεσμευθεί για την πώληση και δ) το κόστος τους θα ανακτηθεί από την πώληση και όχι από τη χρήση τους. Η πώληση των στοιχείων αυτών θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 12 μηνών από την κατηγοριοποίησή τους ως «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού».

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού επιμετρούνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας (αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους). Τα στοιχεία της κατηγορίας αυτής δεν αποσβένονται. Κέρδη/ζημίες από την πώληση των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.22 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού περιλαμβάνουν ακίνητα της Τράπεζας, που έχουν αποκτηθεί από πλειστηριασμούς προς πλήρη ή μερική ικανοποίηση των απαιτήσεων της Τράπεζας και που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 40, καθώς και ακίνητα των θυγατρικών της τα οποία πωλούνται σταδιακά ως μέρος των δραστηριοτήτων τους. Τα ακίνητα αυτά λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 2 ως αποθέματα και αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας και περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Το κόστος κτήσης των αποθεμάτων ακινήτων καθορίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

Τα αποθέματα ακινήτων ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά τη διάθεσή τους. Το κέρδος/ζημία που προκύπτει από τη διάθεσή των εν λόγω αποθεμάτων ακινήτων προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του τιμήματος πώλησης (μείον τα έξοδα πώλησης) και της λογιστικής αξίας του ακινήτου. Η εν λόγω διαφορά αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.23 Μισθώσεις

Α. Η Τράπεζα ως μισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Οι συμβάσεις μισθώσεων παγίων στοιχείων, από τις οποίες προκύπτει, ότι ο εκμισθωτής διατηρεί ένα σημαντικό μέρος από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις. Το μισθωμένο πάγιο δεν καταχωρείται ως στοιχείο ενεργητικού στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης της Τράπεζας.

Οι πληρωμές, που πραγματοποιούνται για συμβάσεις λειτουργικών μισθώσεων, καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια της λειτουργικής μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Μισθώσεις, στις οποίες η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά το σύνολο από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα ενσώματα πάγια, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Στην περίπτωση που η Τράπεζα είναι μισθωτής ενσώματων παγίων μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθωμένα αυτά πάγια αναγνωρίζονται ως ενσώματα πάγια (στην ανάλογη κατηγορία παγίων) και η αντίστοιχη υποχρέωση για καταβολή των μισθωμάτων προς τον εκμισθωτή ως στοιχείο του παθητικού στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Τα ενσώματα μισθωμένα πάγια αρχικά καταχωρούνται στη μικρότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του μισθωμένου παγίου και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων. Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα μισθωμένα πάγια αποσβένονται στην ωφέλιμη ζωή του παγίου, εάν είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της μίσθωσης, μόνο στην περίπτωση όπου εκτιμάται ότι τα μισθωμένα πάγια θα έρθουν στην κυριότητα της Τράπεζας στο τέλος της μίσθωσης. Κάθε πληρωμή μισθώματος διαχωρίζεται σε κεφάλαιο και τόκο. Το ποσό του μισθώματος, που αφορά κεφάλαιο, μειώνει την υποχρέωση, ενώ ο τόκος καταχωρείται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Β. Η Τράπεζα ως εκμισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Στην περίπτωση που η Τράπεζα εκμισθώνει πάγια σε τρίτους με συμβάσεις λειτουργικής μίσθωσης, τα πάγια αυτά εμφανίζονται και αποτιμώνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως και τα λοιπά πάγια της ίδιας κατηγορίας. Τα έσοδα μισθωμάτων της Τράπεζας αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Στις περιπτώσεις που η Τράπεζα εκμισθώνει ενσώματα πάγια, για τα οποία συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, η παρούσα αξία των καταβληθέντων μισθωμάτων καταχωρείται ως απαίτηση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Η διαφορά μεταξύ της συνολικής απαίτησης και της παρούσας αξίας της απαίτησης καταχωρείται ως μη δεδουλευμένο χρηματοοικονομικό έσοδο. Οι εισπράξεις μισθωμάτων διαχωρίζονται και μειώνουν τη συνολική απαίτηση από μισθώματα, ενώ το αναλογούν έσοδο τόκων αναγνωρίζεται σε δεδουλευμένη βάση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Γ. Συμβάσεις πώλησης και επαναμίσθωσης

Μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης συνεπάγεται την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου και την εν συνεχεία επαναμίσθωση του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Ο λογιστικός χειρισμός μιας συναλλαγής πώλησης και επαναμίσθωσης εξαρτάται από το είδος της σχετικής μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε χρηματοδοτική μίσθωση, οποιαδήποτε θετική διαφορά ανάμεσα στο τίμημα πώλησης του περιουσιακού στοιχείου και στη λογιστική αξία του, δεν θα αναγνωριστεί άμεσα ως έσοδο από τον πωλητή - μισθωτή αλλά ως έσοδο επόμενων χρήσεων, το οποίο θα μεταφέρεται τμηματικά στα αποτελέσματα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε λειτουργική μίσθωση και είναι φανερό ότι η συναλλαγή αυτή έχει γίνει στην εύλογη αξία, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως. Αν η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου διαφέρει από την εύλογη αξία του, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως στα αποτελέσματα χρήσης. Εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις διαφοροποίησης των μελλοντικών μισθωμάτων. Έτσι, εάν προκύπτει μεν ζημία, η οποία όμως αντισταθμίζεται από οφέλη, που προκύπτουν από χαμηλότερα μελλοντικά μισθώματα, σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές, τότε η ζημία αυτή παραμένει στον ισολογισμό και αποσβένεται αναλογικά με τα μισθώματα σε ολόκληρη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου. Ομοίως, το κέρδος που θα προκύψει, στην περίπτωση που η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την εύλογη αξία του, λόγω αυξημένων μελλοντικών μισθωμάτων, παραμένει ως έσοδο επόμενων περιόδων και αποσβένεται καθ' όλη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

2.24 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα

Για τους σκοπούς της Κατάστασης Ταμειακών Ροών, το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα ορίζονται ως βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστότητας που είναι άμεσα μετατρέψιμα σε γνωστά ποσά μετρητών και τα οποία υπόκεινται σε μη σημαντικό κίνδυνο αλλαγών της αξία τους.

Το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα εμπεριέχουν υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών από την ημέρα απόκτησής τους, όπως μετρητά, μη δεσμευμένα χρηματικά διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα δεν είναι διαθέσιμες για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από την Τράπεζα και συνεπώς δεν συμπεριλαμβάνονται στα υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών.

2.25 Προβλέψεις

Προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν: α) η Τράπεζα έχει μία παρούσα υποχρέωση (νομική ή τεκμαιρόμενη), ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, β) είναι πιθανό ότι μία εκροή πόρων θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της υποχρέωσης είναι περισσότερο πιθανό από το ενδεχόμενο να μην απαιτηθεί και γ) το ποσό της υποχρέωσης μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Εάν δεν πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη.

Στην περίπτωση πλήθους όμοιων υποχρεώσεων, η πιθανότητα ότι θα απαιτηθεί εκροή κατά τον διακανονισμό των υποχρεώσεων αυτών, καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των εν λόγω υποχρεώσεων ως μια ενιαία κατηγορία.

Οι προβλέψεις προσμετρώνται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται να απαιτηθούν για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, χρησιμοποιώντας ένα επιτόκιο, που αντανακλά τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς για τη χρονική αξία του χρήματος και τους συναφείς με την υποχρέωση κινδύνους. Η αύξηση της πρόβλεψης λόγω της παρόδου του χρόνου καταχωρείται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το ύψος της πρόβλεψης αποτελεί την καλύτερη εκτίμηση του τιμήματος, που απαιτείται για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων, που σχετίζονται με την υποχρέωση. Το ποσό της σχηματισμένης πρόβλεψης επανεξετάζεται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

2.26 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων είναι συμβόλαια, τα οποία απαιτούν από τον εκδότη να κάνει συγκεκριμένες πληρωμές προς αποζημίωση του κομιστή για ζημία, που έχει υποστεί, επειδή ένας συγκεκριμένος χρεώστης αδυνατεί να προβεί σε πληρωμές όταν πρέπει, σύμφωνα με τους όρους ενός πιστωτικού μέσου. Τέτοια συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που εκδίδονται από τράπεζες, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών, ώστε να διασφαλίζονται δάνεια, υπεραναλήψεις και άλλες τραπεζικές εργασίες.

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, την ημέρα που δόθηκε η εγγύηση. Μετά την αρχική καταχώρηση, οι υποχρεώσεις της Τράπεζας στο πλαίσιο τέτοιων συμβολαίων καταχωρούνται στη μεγαλύτερη αξία μεταξύ: α) της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί με την ευθεία μέθοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων το έσοδο από προμήθειες, που έχει καταστεί δεδουλευμένο στη διάρκεια του συμβολαίου και β) της βέλτιστης εκτίμησης της απαιτούμενης δαπάνης για το διακανονισμό τυχόν χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στην εμπειρία και την κρίση της Διοίκησης από παρόμοιες πράξεις στο παρελθόν και το ιστορικό προηγούμενων ζημιών.

Οποιαδήποτε μεταβολή σε υποχρέωση, που σχετίζεται με εγγυήσεις αναγνωρίζεται, μεταφέρεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων την περίοδο που προκύπτει.

2.27 Παροχές σε εργαζομένους

Α. Χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Τα προγράμματα συνταξιοδότησης, που υιοθετούνται από την Τράπεζα, χρηματοδοτούνται μέσω πληρωμών σε ασφαλιστικές εταιρίες ή σε κοινωνικά ασφαλιστικά ιδρύματα.

Οι υποχρεώσεις της Τράπεζας για συνταξιοδότηση σχετίζονται, τόσο με προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όσο και με προγράμματα καθορισμένων παροχών.
Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών περιλαμβάνουν την καταβολή καθορισμένων εισφορών σε Κρατικά Ταμεία (π.χ. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και σε ασφαλιστικές εταιρείες, με αποτέλεσμα να μην ανακύπτει νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση της Τράπεζας σε περίπτωση που το Κρατικό Ταμείο ή η ασφαλιστική εταιρεία περιέλθει σε αδυναμία καταβολής των προβλεπόμενων παροχών στον ασφαλιζόμενο. Οι εργοδοτικές εισφορές που αναλογούν σε κάθε έτος, αναγνωρίζονται και επιβαρύνουν την Κατάσταση Αποτελεσμάτων στην γραμμή ΄Έξοδα προσωπικού'.

Τα προγράμματα καθορισμένων παροχών είναι προγράμματα συνταξιοδότησης με βάση τα οποία καταβάλλεται στον εργαζόμενο παροχή ανάλογα με τα χρόνια προϋπηρεσίας, την ηλικία και το μισθό.

Η υποχρέωση που καταχωρείται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, σχετικά με προγράμματα καθορισμένων παροχών, είναι η παρούσα αξία της υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, μείον την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Η υποχρέωση των καθορισμένων παροχών υπολογίζεται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη μέθοδο «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης» (projected unit credit method).

Αναλογιστικά κέρδη και ζημίες

Τα αναλογιστικά κέρδη/ζημίες αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας κατά τη χρονική περίοδο που αυτά πραγματοποιούνται. Η ανακύκλιση των εν λόγω κερδών/ζημιών στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων δεν είναι δυνατή.

Κόστος προϋπηρεσίας

Το κόστος προϋπηρεσίας είναι η μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, που προκύπτει από τροποποίηση ή περικοπή προγραμμάτων. Το εν λόγω κόστος αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την περίοδο, που τροποποιείται το πρόγραμμα.

Β. Μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Η Τράπεζα παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα στους συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους. Η θεμελίωση δικαιώματος συμμετοχής σε αυτά τα προγράμματα βασίζεται συνήθως στα χρόνια προϋπηρεσίας του υπαλλήλου μέχρι την συνταξιοδότησή του και στη συμπλήρωση ενός κατώτερου αριθμού ετών προϋπηρεσίας.

Τα αναμενόμενα κόστη αυτών των προγραμμάτων λογιστικοποιούνται, εφαρμόζοντας μεθοδολογία παρόμοια με αυτή που χρησιμοποιείται στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Αυτές οι υποχρεώσεις αποτιμώνται σε ετήσια βάση από ανεξάρτητους αναλογιστές.

2.28 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι

Φορος εισοδηματος

Ο φόρος εισοδήματος αντιπροσωπεύει το άθροισμα του τρέχοντος φόρου και του αναβαλλόμενου φόρου.

Τρέχων φόρος

Ο φόρος που αναμένεται να καταβληθεί άμεσα, βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος της χρήσης. Το φορολογητέο κέρδος διαφέρει από το (τη) “κέρδος/ ζημία προ φόρων», όπως αναφέρεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων λόγω εσόδων ή εξόδων που

φορολογούνται ή εκπίπτουν σε άλλα έτη και εσόδων ή εξόδων που δεν θα φορολογηθούν ή εκπεστούν ποτέ. Ο τρέχων φόρος της Τράπεζας υπολογίζεται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που έχουν θεσπιστεί ή εφαρμοσθεί ουσιαστικά μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζεται σε προσωρινές διαφορές μεταξύ των λογιστικών αξιών των απαιτήσεων και υποχρεώσεων στις οικονομικές καταστάσεις και στις αντίστοιχες φορολογικές βάσεις που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του φορολογητέου κέρδους.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται γενικά για όλες τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρχουν διαθέσιμα φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι εν λόγω εκπεστέες προσωρινές διαφορές θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Τέτοιες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις δεν αναγνωρίζονται, εάν η προσωρινή διαφορά προκύπτει κατά την αρχική αναγνώριση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων (εκτός από συνενώσεις επιχειρήσεων) σε συναλλαγή που δεν επηρεάζει ούτε το φορολογητέο ούτε και το λογιστικό κέρδος.

Επιπλέον, δεν αναγνωρίζονται αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, αν η προσωρινή διαφορά προκύπτει κατά την αρχική αναγνώριση υπεραξίας.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται για φορολογητέες προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με επενδύσεις σε θυγατρικές και συγγενείς επιχειρήσεις και συμμετοχές σε κοινοπραξίες, εκτός εάν η Τράπεζα είναι σε θέση να ελέγξει την αναστροφή της προσωρινής διαφοράς της οποίας όμως η αναστροφή δεν είναι πιθανή στο άμεσο μέλλον.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από εκπεστέες προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με τις ανωτέρω επενδύσεις και συμμετοχές, αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων θα χρησιμοποιηθούν τα οφέλη από τις προσωρινές διαφορές και αναμένεται να αναστραφούν στο άμεσο μέλλον.

Η λογιστική αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επανεξετάζεται στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς και μειώνεται στο βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι τα φορολογητέα κέρδη θα είναι επαρκή για την ανάκτηση του συνόλου ή μέρους της απαίτησης.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται με τους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές στην περίοδο κατά την οποία η υποχρέωση τακτοποιείται ή η απαίτηση λαμβάνει χώρα με βάση τους φορολογικούς συντελεστές (και τους φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή εφαρμοσθεί μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Η επιμέτρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων αντανακλά τις φορολογικές συνέπειες που θα προέκυπταν από τον τρόπο με τον οποίο η Τράπεζα αναμένει στο τέλος της περιόδου αναφοράς να ανακτήσει ή να τακτοποιήσει τη λογιστική αξία των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων του.

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων για επενδύσεις σε ακίνητα, οι οποίες επιμετρώνται σε εύλογη αξία, θεωρείται ότι οι λογιστικές αξίες των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων ανακτώνται εξ ολοκλήρου μέσω πώλησης, εκτός αν αυτό δεν ισχύει. Αυτό συμβαίνει, όταν το επενδυτικό ακίνητο αποσβένεται και ανήκει σε επιχειρηματικό μοντέλο που έχει στόχο να αναλώσει όλα τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από αυτό το ακίνητο σταδιακά και όχι μέσω

πώλησης. Η Διοίκηση επανεξέτασε το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κανένα από τα επενδυτικά ακίνητα της Τράπεζας δεν ανήκει σε επιχειρηματικό μοντέλο του οποίου σκοπός είναι να αναλώσει όλα τα οικονομικά οφέλη σταδιακά, παρά μέσω πώλησης. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση διαπίστωσε ότι το τεκμήριο «πώλησης» που καθορίζεται στις τροποποιήσεις του Δ.Λ.Π. 12 δεν αντικρούεται. Κατά συνέπεια, η Τράπεζα έχει αναγνωρίσει αναβαλλόμενους φόρους επί των μεταβολών στην εύλογη αξία των Επενδυτικών Ακινήτων, καθώς υπόκειται σε φόρο εισοδήματος επί των μεταβολών της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα κατά τη διάθεσή τους.

Τρέχων και Αναβαλλόμενος Φόρος χρήσης

Ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, εκτός αν σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα ή απευθείας στα ίδια κεφάλαια, όπου στην περίπτωση αυτή, ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζονται, επίσης, στα λοιπά συνολικά έσοδα ή στα ίδια κεφάλαια, αντίστοιχα. Όπου ο τρέχων φόρος ή ο αναβαλλόμενος φόρος προκύπτουν από τον αρχικό λογιστικό χειρισμό για συνένωση επιχειρήσεων, η φορολογική επίδραση συμπεριλαμβάνεται στον λογιστικό χειρισμό γι' αυτή τη συνένωση.

2.29 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια

α) Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση:

Οι υποχρεώσεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων, υβριδικών κεφαλαίων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων λογιστικοποιούνται αρχικά στην εύλογη αξία τους (έσοδο από την έκδοσή τους, μείον τα πραγματοποιηθέντα έξοδα έκδοσής τους).

β) Επιμέτρηση μετά την αρχική αναγνώριση:

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι πιστωτικοί τίτλοι και τα δανειακά κεφάλαια απεικονίζονται στο αποσβέσιμο κόστος. Όποια διαφορά, μεταξύ του εσόδου από την έκδοση (μείον το κόστος έκδοσης) και της αξίας αποπληρωμής, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα για όλη τη διάρκεια των τίτλων με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι υποχρεώσεις από τίτλους και δανειακά κεφάλαια της Τράπεζας περιλαμβάνουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (EMTN), ομολογιακά δάνεια από τιτλοποίηση στεγαστικών, καταναλωτικών και επιχειρηματικών δανείων, υβριδικά κεφάλαια και κεφάλαια μειωμένης εξασφάλισης.

Εάν η Τράπεζα εξαγοράσει τους τίτλους ή τα δανειακά κεφάλαια, που έχει εκδώσει, τότε οι τίτλοι ή τα κεφάλαια αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της υποχρέωσης και της αναμενόμενης εκταμίευσης καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.30 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος

Οι λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, ενώ μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους και περιλαμβάνουν υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες.

2.31 Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές

Στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας περιλαμβάνονται, εκτός από τις κοινές μετοχές, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης τον Δεκέμβριο 2015. Οι εν λόγω υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες έχουν τα χαρακτηριστικά των ιδίων κεφαλαίων με βάση τις προβλεπόμενες οικείες διατάξεις του ΔΛΠ 32. Ειδική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 38.

Τα έξοδα αυξήσεως μετοχικού κεφαλαίου καταχωρούνται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων.

Τα μερίσματα, που αναλογούν στις κοινές μετοχές, αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο, στην οποία εγκρίνονται από την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας, όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το κόστος απόκτησης ιδίων μετοχών, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων απόκτησής τους, εμφανίζεται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων, μέχρι την ακύρωση ή την πώλησή τους. Τα κέρδη/ζημίες από την πώληση των ιδίων μετοχών καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών, που κατέχονται από την Τράπεζα, δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών, που βρίσκονται σε κυκλοφορία. Οι ίδιες μετοχές, που κατέχονται από την Τράπεζα δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος. Οι ειδικές διατάξεις βάσει των οποίων δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών αναφέρονται στη Σημείωση 38.

2.32 Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/ πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Συναλλαγές παρόμοιας φύσεως γνωστοποιούνται συγκεντρωτικά. Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς.

2.33 Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας

Η οικονομική πληροφόρηση των τομέων δραστηριότητας της Τράπεζας γνωστοποιείται σύμφωνα με τις εσωτερικές αναφορές προς το όργανο της Διοίκησης (Εκτελεστική Επιτροπή), το οποίο έχει την ευθύνη της λήψης αποφάσεων αναφορικά με τις δραστηριότητες της Τράπεζας και είναι αρμόδιο για να προβεί στον επιμερισμό πόρων στους τομείς δραστηριότητας, καθώς και στην αξιολόγησή τους.

Όλες οι συναλλαγές ανάμεσα στους επιχειρηματικούς τομείς διεξάγονται σε όρους αγοράς.

Η Τράπεζα δραστηριοποιείται σε τέσσερις κύριους επιχειρηματικούς τομείς: Λιανική Τραπεζική, Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων, Επενδυτική Τραπεζική, Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury. Τα έσοδα και οι δαπάνες, που αφορούν άμεσα κάθε τομέα, λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να καθοριστεί η απόδοση των επιχειρηματικών τομέων.

2. 34 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, όταν και μόνο όταν, η Τράπεζα έχει ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών και προτίθεται να διακανονίσει το καθαρό ποσό ή να αναγνωρίσει την απαίτηση και να διακανονίσει την υποχρέωση ταυτόχρονα.

3 Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Η κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαιτεί τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών από τη Διοίκηση, που επηρεάζουν την εφαρμογή των λογιστικών αρχών και των δημοσιευμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων. Τα απολογιστικά στοιχεία ενδέχεται να διαφέρουν από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις.

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις όπου η Τράπεζα, κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών, προβαίνει σε λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές είναι οι κάτωθι:

3.1. Απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

Η πρόβλεψη για απομειώσεις από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών αντιπροσωπεύει την καλύτερη εκτίμηση της Διοίκησης αναφορικά με τις ζημίες απομείωσης που έλαβαν χώρα από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Η Διοίκηση απαιτείται να εφαρμόζει την κρίση της κατά την δημιουργία εκτιμήσεων και παραδοχών που θα χρησιμοποιηθούν στον υπολογισμό της πρόβλεψης για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, τόσο για τα δάνεια που εξετάζονται εξατομικευμένα όσο και για τα δάνεια που εξετάζονται συλλογικά.

Οι μέθοδοι εκτίμησης περιλαμβάνουν τη χρήση στατιστικής ανάλυσης ιστορικών δεδομένων, η οποία υποστηρίζεται από σημαντικές εκτιμήσεις της Διοίκησης, στο πλαίσιο της αξιολόγησης του κατά πόσο οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες δύνανται να επηρεάσουν το πραγματικό επίπεδο των πραγματοποιηθέντων ζημιών σε επίπεδο υψηλότερο ή χαμηλότερο από αυτό που ορίζουν τα ιστορικά δεδομένα.

Οι παράγοντες κινδύνου περιλαμβάνουν μακροοικονομικές παραμέτρους όπως ΑΕΠ, δείκτες ανεργίας, δείκτες εξέλιξης τιμών κατοικιών, πτωχευτικές τάσεις, χαρακτηριστικά δανείων, συνθήκες που διέπουν το οικονομικό περιβάλλον, όπως εθνικές και τοπικές τάσεις στην αγορά των νοικοκυριών, το επίπεδο των επιτοκίων, εποχικότητα, πολιτικές και πρακτικές διαχείρισης πελατείας, αλλαγές σε νόμους και κανονιστικές ρυθμίσεις, καθώς και λοιπές επιρροές σε συνήθειες πληρωμών των πελατών. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που εφαρμόζονται στον υπολογισμό της πρόβλεψης για απομειώσεις σε δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ελέγχονται τακτικά στη βάση της ανάλυσης των διαφορών που προκύπτουν μεταξύ των προβλέψεων και των πραγματικών ζημιών.

Κατά την εξατομικευμένη αξιολόγηση για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, απαιτείται η κρίση για να διαπιστωθεί η ύπαρξη αντικειμενικής ένδειξης ότι έχει επέλθει ζημιογόνο γεγονός και στην περίπτωση που αυτό συμβεί, απαιτείται ο υπολογισμός της πρόβλεψης απομείωσης. Για τον καθορισμό της ύπαρξης αντικειμενικών ενδείξεων ζημιογόνου γεγονότος, είναι απαραίτητη η κρίση για την αξιολόγηση όλων των σχετικών πληροφοριών , συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης κατά πόσο οι πληρωμές είναι συμβατικά καθυστερημένες, καθώς και της εκτίμησης λοιπών παραγόντων που σηματοδοτούν επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των πελατών και της συνακόλουθης ικανότητας τους να εξυπηρετήσουν τις οφειλές τους.

Ένα υψηλότερο επίπεδο κρίσης απαιτείται αναφορικά με δάνεια πιστωτών που εμφανίζουν σημάδια οικονομικής δυσχέρειας σε τομείς δραστηριότητας που βιώνουν πιέσεις από το οικονομικό περιβάλλον, ειδικότερα στην περίπτωση που η αποπληρωμή επηρεάζεται από την ικανότητα επαναχρηματοδότησης της υπάρχουσας σχέσης ή από την εκποίηση κάποιου περιουσιακού

στοιχείου. Για τα δάνεια εκείνα τα οποία εμφανίζουν αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης, η Διοίκηση προσδιορίζει το επίπεδο της πρόβλεψης που απαιτείται, βάσει ενός συνόλου παραγόντων όπως αυτοί παρουσιάζονται στη Σημείωση 4.

Η Τράπεζα δύναται να προχωρήσει σε ρυθμίσεις δανείων σε πελάτες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες αφού πραγματοποιηθεί συμφωνία διαφοροποίησης των συμβατικών όρων πληρωμής αυτών των δανείων στη βάση της καλυτέρευσης της διαχείρισης των σχέσεων με τους πελάτες αυτούς, της βελτιστοποίησης των ευκαιριών είσπραξης ή της αποφυγής της πιθανότητας αθέτησης. Στις περιπτώσεις όπου οι ρυθμίσεις δανείων είναι σημαντικές, αυξάνεται ο βαθμός αβεβαιότητας κατά τον καθορισμό των προβλέψεων για απομειώσεις από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών. Κρίση εφαρμόζεται στην διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών του πιστωτικού κινδύνου των ρυθμισμένων δανείων συμπεριλαμβανομένων εκείνων που επανέρχονται σε καθεστώς κανονικής εξυπηρέτησης μετά από διαπραγματεύσεις.

Η άσκηση της κρίσης απαιτεί τη χρήση παραδοχών οι οποίες είναι πολύ υποκειμενικές καθώς και πολύ ευαίσθητες στους παράγοντες κινδύνου, ειδικά σε αλλαγές στις οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες. Επιπροσθέτως, πολλοί από τους παράγοντες κινδύνου έχουν υψηλό επίπεδο αλληλεπίδρασης.

3.2. Ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η Διοίκηση αξιολογεί την ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης σε κάθε περίοδο αναφοράς. Η αναγνώριση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης βασίζεται στις εκτιμήσεις της Διοίκησης αναφορικά με την πιθανότητα εμφάνισης και την επάρκεια μελλοντικών φορολογητέων κερδών, μελλοντικούς αντιλογισμούς υφιστάμενων φορολογητέων προσωρινών διαφορών και εν ισχύ στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού. Στην περίπτωση της έλλειψης ιστορικότητας φορολογητέων κερδών, οι πλέον σημαντικές εκτιμήσεις αφορούν στην αναμενόμενη μελλοντική κερδοφορία και στη δυνατότητα εφαρμογής του στρατηγικού φορολογικού σχεδιασμού.

Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας και κατά συνέπεια της ανακτησιμότητας της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, βασίζονται σε μία σειρά παραδοχές, εκ των οποίων ορισμένες σχετίζονται με την πορεία της ελληνικής οικονομίας, ενώ ορισμένες άλλες με ενέργειες ή αλλαγές, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και επηρεάζουν τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα, συνεξετάζεται η φύση των προσωρινών διαφορών επί των οποίων αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση και η δυνατότητα ανάκτησης της απαίτησης αυτής, σε σχέση με το εκάστοτε ισχύον φορολογικό καθεστώς για τον συμψηφισμό τους με κέρδη επόμενων χρήσεων (π.χ. 5ετία) ή με άλλες ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα αυτές, που έχουν θεσπιστεί από την ελληνική νομοθεσία και με τις οποίες προβλέπεται η προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επί συγκεκριμένων προσωρινών διαφορών, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και όρους.

Σχετική με τις διατάξεις του νόμου 4172/2013 για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις είναι η Σημείωση 14 των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.

Τέλος, σε κάθε περίοδο αναφοράς, η Διοίκηση αξιολογεί τις επιπτώσεις των αλλαγών της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας στη φορολογική βάση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

3.3. Εύλογη αξία του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

Το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο απεικονίζεται σε εύλογη αξία, οι μεταβολές της οποίας καταχωρούνται στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Απομείωση της αξίας του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μετοχών και ομολόγων αναγνωρίζεται, όταν η μείωση της εύλογης αξίας, σε σχέση με το κόστος κτήσης, είναι σημαντική ή παρατεταμένη στην περίπτωση των μετοχών ή υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις αδυναμίας αποπληρωμής του εκδότη στην περίπτωση των ομολόγων. Στην περίπτωση αυτή, το αποθεματικό μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται (α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40% ή (β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Εκτιμήσεις χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρεογράφων, που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά. Για τα χρεόγραφα αυτά, η εύλογη αξία που υπολογίζεται από διάφορα οικονομικά μοντέλα αποτίμησης, συνυπολογίζεται μαζί με εκτιμήσεις για κλαδικές διακυμάνσεις και προοπτικές, καθώς και με την οικονομική κατάσταση των εκδοτών των εν λόγω χρεογράφων.

3.4. Εύλογη αξία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων

Η εύλογη αξία παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων που διαπραγματεύονται σε οργανωμένες εξω-χρηματιστηριακές αγορές (Over The Counter), με διατραπεζικούς αντισυμβαλλόμενους, προσδιορίζεται με κοινώς αποδεκτά υποδείγματα αποτίμησης.

Τα εν λόγω υποδείγματα κάνουν πλήρη χρήση παρατηρήσιμων τιμών και στοιχείων αγοράς. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, απαιτούνται εκτιμήσεις και παραδοχές της Διοίκησης αναφορικά με τις παραμέτρους που επηρεάζουν την εύλογη αξία των παραγώγων. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αυτές επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και όταν οι συνθήκες των αγορών μεταβάλλονται σημαντικά.

Η εύλογη αξία των παραγώγων προϊόντων συμπεριλαμβάνει τις προσαρμογές έναντι πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου και της Τράπεζας σε μια διμερή συναλλαγή παραγώγου (CVA/DVA).

Ο υπολογισμός των πιστωτικών προσαρμογών λαμβάνει υπόψη την μελλοντική αναμενόμενη πιστωτική έκθεση, η οποία εκτιμάται χρησιμοποιώντας τεχνικές προσομοίωσης για τις μελλοντικές αξίες του παραγώγου συμβολαίου, τις εν ισχύ συμφωνίες συμψηφισμού (ISDA-Nettings) και τις ληφθείσες εξασφαλίσεις με βάση τις ισχύουσες συμβάσεις ISDA-CSA.

Επιπρόσθετα ο υπολογισμός των πιστωτικών προσαρμογών βασίζεται στους συντελεστές αναμενόμενων ζημιών (LGD) και στις καμπύλες πιθανότητας πιστωτικών αθετήσεων (PD), της Τράπεζας και του εκάστοτε αντισυμβαλλόμενου, όπως αυτά εξάγονται από τις τιμές αγοράς των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης (Credit Default Swap Market).

Στην περίπτωση που οι τελευταίες δεν είναι διαθέσιμες από την αγορά ή οι διαθέσιμες τιμές αγοράς κρίνονται μη αξιόπιστες λόγω πολύ χαμηλής ρευστότητας, τότε ο υπολογισμός βασίζεται σε ισοδύναμες (proxy) πιστωτικές καμπύλες και συντελεστές ζημιών που είναι εγκεκριμένα από την Διοίκηση.

Τα μοντέλα εύλογης αξίας εφαρμόζονται με συνέπεια από περίοδο σε περίοδο, εξασφαλίζοντας έτσι την συγκρισιμότητα και την συνέχεια της αποτίμησης διαχρονικά.

3.5. Απομείωση θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών

Ο έλεγχος απομείωσης που λαμβάνει χώρα για τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες περιλαμβάνει σημαντική κρίση αναφορικά με τον καθορισμό της αξίας χρήσης και πιο συγκεκριμένα στην εκτίμηση της παρούσας αξίας των χρηματοροών που αναμένονται να προκύψουν από τη συνέχιση της διακράτησης της επένδυσης. Η Τράπεζα εξετάζει για απομείωση την αξία των επενδύσεών του σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες όταν υπάρχει ένδειξη απομείωσης, συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της εκάστοτε επένδυσης με τη λογιστική της αξία. Αν κατά την εξέταση αυτή προκύψει απομείωση και η απομείωση αυτή κριθεί ως μόνιμη, τότε το ποσό της ζημίας που προκύπτει καταχωρείται απευθείας στα αποτελέσματα της χρήσης.

Στις περιπτώσεις αυτές, χρησιμοποιείται παρόμοια μεθοδολογία με αυτή που περιγράφεται ανωτέρω για τις μετοχές του διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η παρούσα αξία των υπολογιζόμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, που αναμένεται να δημιουργηθούν από τη θυγατρική, τη συγγενή εταιρεία ή την κοινοπραξία.

3.6. Προσδιορισμός εύλογης αξίας επενδυτικών ακινήτων

Οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρούνται σε ετήσια βάση στην εύλογη αξία, όπως αυτή προσδιορίζεται από ανεξάρτητους πιστοποιημένους εκτιμητές.

Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του ακινήτου. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι εκτίμησης, οι οποίες αναφέρονται στη Σημείωση 2.20 των ετήσιων ατομικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανακλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικά μισθώματα, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

Για τα ακίνητα, των οποίων η αξία δεν κρίνεται μεμονωμένα σημαντική, η εύλογη αξία ενδέχεται να προσδιορίζεται με την εφαρμογή των ιδίων ως άνω μεθοδολογιών ή με την αναγωγή των συμπερασμάτων των εκτιμήσεων, σε ομάδες ακινήτων, που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.

3.7. Ελληνικό Δημόσιο

Η Διοίκηση της Τράπεζας προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με την πορεία της Ελληνικής οικονομίας. Η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας δημιουργεί αβεβαιότητες που ενδέχεται να έχουν επίδραση στην πιστοληπτική ικανότητα του Ελληνικού δημοσίου. Αναφορά στις εκτιμήσεις της Διοίκησης για τις οικονομικές εξελίξεις γίνεται στη Σημείωση 2.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η συνολική λογιστική αξία των απαιτήσεων της Τράπεζας από το Ελληνικό Δημόσιο ήταν:

	2017	2016
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις	284.395	341.796
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.006	8.428
Δάνεια προς Δημόσιο τομέα	1.728.663	2.060.210
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.701.181	2.078.152
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	501.516	740.012
Σύνολο	**4.223.761**	**5.228.598**

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα κατά την 31/12/2017 περιλαμβάνεται χρηματοδότηση ύψους € 1.612,3 εκατ. (31/12/2016: € 1.928,6 εκατ.) που έχει παρασχεθεί σε φορέα του Δημοσίου με σκοπό την έγκαιρη απόδοση των κοινοτικών ενισχύσεων που χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στους Έλληνες αγρότες.

4 Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων

Πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων

Η αναγνώριση και διαχείριση των κινδύνων που απορρέουν από τις δραστηριότητες της Τράπεζας, αποτελεί προτεραιότητα στην χάραξη της επιχειρηματικής στρατηγικής της. Υπό αυτό το πρίσμα έχει θεμελιωθεί πλαίσιο διεξοδικής και συνετής διαχείρισης κινδύνων, το οποίο βασίζεται στις εποπτικές κατευθύνσεις και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές καθώς και στις κατευθύνσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για τον Τραπεζικό Έλεγχο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.), έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη και την επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ως επιτροπή του Δ.Σ. συνεδριάζει σε μηνιαία βάση ή/ και εκτάκτως, διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων σε συνάρτηση με τους επιχειρηματικούς στόχους του Ομίλου, ενώ αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Στο πλαίσιο αυτό, τα επιχειρηματικά σχέδια και στόχοι δύνανται να προσαρμοσθούν σε τυχόν τρέχουσες εξελίξεις, ικανές να μεταβάλουν το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας.

Το Δ.Σ. διασφαλίζει την ανάπτυξη κατάλληλου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής και πολιτικών, καθορίζοντας τα αποδεκτά όρια κινδύνου ενώ παράλληλα διαμορφώνει κατάλληλο εσωτερικό περιβάλλον ώστε κάθε στέλεχος της Τράπεζας να είναι ενήμερο για τη φύση των κινδύνων που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων αξιολογείται και εξελίσσεται διαρκώς λαμβάνοντας υπόψη το εποπτικό πλαίσιο και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Την ευθύνη για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υλοποίηση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, έχει ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου. Ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων, σαν Επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνου του Ομίλου, αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου συνίσταται από τις παρακάτω Μονάδες:

- Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου,
- Κεφαλαιακής Διαχείρισης Ομίλου,
- Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς, Ρευστότητας και Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου,
- Corporate Credit Control
- Group Risk Coordination and Model Validation
- Risk Data Office και
- Risk Management Office

Οι δραστηριότητες του Τομέα υπόκεινται στον ανεξάρτητο έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Η Τράπεζα διαθέτει αρμοδίως εγκεκριμένη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου (Risk & Capital Strategy), η οποία περιλαμβάνει καθορισμένο Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework). Η Τράπεζα στοχεύει στη συνεχή βελτίωση του πλαισίου αναγνώρισης, διαχείρισης και διακυβέρνησης των κινδύνων και την περαιτέρω ανάπτυξη κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων.

Η Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίου της Τράπεζας λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες και τους στρατηγικούς στόχους, παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και αποτελεί το θεμέλιο για τη διαμόρφωση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας, συμβάλλοντας στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Τράπεζα προς τις εποπτικές αρχές.

Η αποτελεσματικότητα της ανωτέρω Στρατηγικής παρακολουθείται εκτός των άλλων με παράλληλη αξιολόγηση:

- των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας έναντι των επιχειρησιακών της στόχων και
- του προφίλ κινδύνου της Τράπεζας σε σχέση με τις ποιοτικές και ποσοτικές διατυπώσεις (qualitative and quantitative statements) του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων.

4.1 Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

4.1.1 Στρατηγικές και διαδικασίες για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημιάς για την Τράπεζα, ο οποίος απορρέει από το ενδεχόμενο αδυναμίας των αντισυμβαλλομένων να εκπληρώσουν τις συμβατικές/ συναλλακτικές τους υποχρεώσεις.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για την Τράπεζα και για τον λόγο αυτό η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης. Η συνολική έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις πιστοδοτήσεις επιχειρηματικής και ιδιωτικής πίστης, τις επενδυτικές δραστηριότητες της Τράπεζας, τις συναλλαγές στην εξωχρηματιστηριακή αγορά, τις πράξεις διαπραγμάτευσης στις αγορές παραγώγων και το διακανονισμό συναλλαγών. Ο βαθμός του κινδύνου, που εμπεριέχεται σε κάθε πιστωτικό άνοιγμα, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι γενικότερες συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς, η χρηματοοικονομική θέση των οφειλετών, το ύψος, το είδος και η διάρκεια των ανοιγμάτων, καθώς και η ύπαρξη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής, η οποία περιγράφει τις αρχές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, διασφαλίζει την ενιαία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Στην Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζεται ενιαία πολιτική και πρακτική αναφορικά με τις μεθόδους αξιολόγησης και τις διαδικασίες έγκρισης, ανανέωσης και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων. Τα πιστοδοτικά όρια αναθεωρούνται ή/ και ανανεώνονται τουλάχιστον ετησίως, ενώ τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια καθορίζονται με βάση το ύψος και την κατηγορία του συνολικού πιστωτικού κινδύνου, που αναλαμβάνει η Τράπεζα για κάθε οφειλέτη ή ομάδα οφειλετών, που σχετίζονται μεταξύ τους (έννοια ενός οφειλέτη).

Στον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου εντάσσεται η Διεύθυνση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου με αντικείμενο την αναγνώριση, παρακολούθηση και διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων, σύμφωνα με τη Διάθεση Ανάληψης Κινδύνων της Τράπεζας, όπως αυτή έχει εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, τηρώντας τις εκάστοτε υποχρεώσεις προς τις εποπτικές αρχές.

4.1.2 Μέτρηση και συστήματα αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου

Κεντρική θέση στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας κατέχει η αξιόπιστη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Η διαρκής ανάπτυξη υποδομών, συστημάτων και μεθοδολογιών για την ποσοτικοποίηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, τον καθορισμό πολιτικών και την εκπλήρωση των εποπτικών απαιτήσεων.

α) Δάνεια και απαιτήσεις

Για την παρακολούθηση και μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, που σχετίζεται με τα δάνεια και τις απαιτήσεις κατά πελατών της Τράπεζας σε επίπεδο αντισυμβαλλομένου:

- αξιολογείται συστηματικά η πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και εκτιμάται το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών του υποχρεώσεων,
- εκτιμάται με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις το πιθανό ποσοστό ανάκτησης, το οποίο ενδέχεται να εισπράξει η Τράπεζα στην περίπτωση, που ο πιστούχος αθετήσει τις υποχρεώσεις του.

(i) Συστηματική αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας πελατών και εκτίμηση ενδεχόμενης αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων

Η Τράπεζα αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων και εκτιμά το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων, χρησιμοποιώντας υποδείγματα πιστοληπτικών διαβαθμίσεων, προσαρμοσμένα στις κατηγορίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντισυμβαλλομένων. Τα υποδείγματα αυτά συνδυάζουν τη χρηματοοικονομική και στατιστική ανάλυση με την κρίση των αρμοδίων στελεχών, ενώ υποβάλλονται σε αξιολόγηση, όπου είναι εφικτό, μέσω της αντιπαραβολής τους με εξωτερικά διαθέσιμη πληροφόρηση.

Η διαβάθμιση για κάθε πιστούχο εφαρμόζεται κατά τον καθορισμό των πιστοδοτικών ορίων και ανανεώνεται κατ' ελάχιστον σε ετήσια βάση. Επικαιροποίηση των διαβαθμίσεων γίνεται ακόμη και στις περιπτώσεις, όπου προκύπτουν νέες πληροφορίες, οι οποίες μπορούν να διαφοροποιήσουν σημαντικά τον ενεχόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Η Τράπεζα επικυρώνει τουλάχιστον σε ετήσια βάση την προβλεπτική ικανότητα των υποδειγμάτων πιστοληπτικής αξιολόγησης, εξασφαλίζοντας έτσι τη δυνατότητα ορθής απεικόνισης του ενεχόμενου πιστωτικού κινδύνου και επιτρέποντας την έγκαιρη λήψη ενεργειών για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

Επιχειρηματική πίστη

Οι πιστούχοι της Επιχειρηματικής Πίστης κατηγοριοποιούνται σε πιστοληπτικές διαβαθμίσεις (credit rating grades), οι οποίες αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς βαθμούς πιστωτικού κινδύνου και συνδέονται με διαφορετικές πιθανότητες αθέτησης. Για κάθε βαθμίδα αντιστοιχεί και διαφορετική πολιτική συνεργασίας της Τράπεζας με τις επιχειρήσεις - πιστούχους.

Η ταξινόμηση και η πολιτική πιστοδότησης ανά διαβάθμιση των επιχειρηματικών πιστούχων παρουσιάζονται με λεπτομέρεια σε σχετικό κεφάλαιο του Εγχειριδίου Πιστωτικής Πολιτικής και Πρακτικής για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο. Η κλίμακα διαβάθμισης αποτελείται συνολικά από 23 βαθμίδες, από τις οποίες 19 βαθμίδες αντιστοιχούν σε πιστούχους που δεν έχουν παρουσιάσει αθέτηση υποχρέωσης, 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους με ενήμερες πιστοδοτήσεις αυξημένου κινδύνου (special mention), 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους σε ρύθμιση και 2 βαθμίδες σε πιστούχους σε αθέτηση.

Στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται οι ενέργειες της πιστωτικής πολιτικής ανά βαθμίδα πιστούχου:

RATING	ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ
1 2 3 4	Excellent (Άριστη)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
5 6 7	Very Strong (Πολύ Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
8 9 10	Strong (Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
11 12	Good (Καλή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας ανάλογη της ανάπτυξης της επιχείρησης
13	Satisfactory (Ικανοποιητική)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας
14	Adequate (Μέτρια)	Προσεκτική ανάπτυξη της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις
15	Marginal (Οριακή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή διατήρηση με επαρκείς εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
16	Weak (Αδύναμη)	Διατήρηση της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
17	Very Weak (Πολύ Αδύναμη)	Περιορισμός της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις και ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
18	Poor (Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
19	Very Poor (Πολύ Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
20	Special Mention (Ειδικής Αναφοράς)	Ενδεχόμενη Αναδιάρθρωση της πιστοδότησης. Λήψη πρόσθετων ισχυρών εξασφαλίσεων ή Διακοπή της συνεργασίας. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
21	Restructured (Ρύθμιση)	Συστηματική παρακολούθηση της εξυπηρέτησης της ρύθμισης
22	Substandard (Προσωρινή καθυστέρηση)	Είσπραξη ή ρύθμιση της πιστοδότησης με επιχειρηματικές ή δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
23	Doubtful/Loss (Οριστική καθυστέρηση/Ζημία)	Είσπραξη της απαίτησης κυρίως με δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων

Για την ταξινόμηση σε βαθμίδες, η Τράπεζα εφαρμόζει υποδείγματα που διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τύπο και το μέγεθος της επιχείρησης.
Συγκεκριμένα:

- Πιστούχοι/ επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας και κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με τη χρήση του υποδείγματος MRA > € 2,5 εκατ.

- Πιστούχοι/ επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας και κύκλο εργασιών έως € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με τη χρήση του υποδείγματος MRA < € 2,5 εκατ.

- Πιστούχοι που αποτελούν ειδικές περιπτώσεις (π.χ. νεοσύστατες επιχειρήσεις χωρίς πλήρη οικονομικά στοιχεία, κοινοπραξίες τεχνικών εταιρειών, ασφαλιστικές εταιρίες, φυσικά πρόσωπα, ατομικές επιχειρήσεις που δεν εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο πιστοδοτήσεων ιδιωτών), ταξινομούνται με το εμπειρικό υπόδειγμα “Manual Rating”.

- Για τις πιστοδοτήσεις ειδικού δανεισμού (specialised lending) που αφορούν στην ποντοπόρο ναυτιλία (object finance) η Τράπεζα έχει αναπτύξει και εφαρμόζει διακριτό υπόδειγμα πιστοληπτικής αξιολόγησης (slotting criteria model), το οποίο είναι ευθυγραμμισμένο με τα κριτήρια ειδικής δανειοδότησης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων (Μ.Ε.Δ.) της Βασιλείας. Για τις πιστοδοτήσεις του ειδικού δανεισμού (project Finance και Income Producing Real Estate) έχουν αναπτυχθεί 2 νέα μοντέλα, που είναι ευθυγραμμισμένα με τα κριτήρια ειδικής δανειοδότησης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων (Μ.Ε.Δ.) της Βασιλείας, και αναμένεται να υλοποιηθούν συστημικά το 2018.

- Για τις μικρές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β΄ κατηγορίας χρησιμοποιείται εσωτερικά ανεπτυγμένο σύστημα αξιολόγησης (Β’ μοντέλο).

Η Τράπεζα έχει προβεί στην αυτοματοποίηση των ασκήσεων επικύρωσης των παραπάνω υποδειγμάτων για επαρκέστερη και άμεση παρακολούθηση της προβλεπτικής τους ικανότητας.

Η κλίμακα πιστοληπτικής διαβάθμισης για τα επιχειρηματικά δάνεια η οποία χρησιμοποιείται για την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 7 είναι η ακόλουθη:

1. Ικανοποιητικής διαβάθμισης (Standard monitoring)

2. Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)

Οι βαθμίδες πιστοληπτικής διαβάθμισης α) 1-19 των υποδειγμάτων MRA και Manual Rating και β) 1-7 του υποδείγματος Β’ αντιστοιχίζονται στην κατηγορία «Ικανοποιητικής Διαβάθμισης (Standard monitoring)». Η κατηγορία «Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)», συμπεριλαμβάνει πιστούχους βάσει των κατηγοριών ειδικού χαρακτηρισμού με διαβάθμιση 20, 21, 22, 23.

Ιδιωτική πίστη

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο ιδιωτών, εφαρμόζονται διαφορετικά υποδείγματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, που καλύπτουν διαφορετικά στάδια του πιστωτικού κύκλου, ως εξής:

1. Υποδείγματα αιτήσεων (Application Scorecards)

Τα υποδείγματα αιτήσεων έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και βάσει σκοπού. Έτσι, η Τράπεζα έχει σε λειτουργία 5 μοντέλα αιτήσεων βάσει προϊόντος και 3 μοντέλα βάσει σκοπού στα στεγαστικά δάνεια.

2. Υποδείγματα συμπεριφοράς (Behavior Scorecards)

Τα υποδείγματα συμπεριφοράς έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία συμπεριφοράς των πελατών σε προϊόντα της Τράπεζας και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και κατάστασης εξυπηρέτησης του δανείου (bucket and days past due). Έτσι, η Τράπεζα έχει 2 κατηγορίες μοντέλων, τα συμπεριφορικά υποδείγματα μικρής καθυστέρησης (early bucket behavior scores - bucket 0-2) και τα συμπεριφορικά υποδείγματα μεγάλης καθυστέρησης (late bucket behavior scores - bucket 3+). Συνολικά η Τράπεζα έχει 23 υποδείγματα συμπεριφοράς.

3. Εσωτερικά υποδείγματα αξιολόγησης πληροφοριών Τειρεσία Α.Ε. (Internal Bureau Scorecard)

Υπάρχει επίσης ένα υπόδειγμα που αφορά στη συμπεριφορά των πελατών της Τράπεζας στην αγορά τη στιγμή της αίτησης. Έχει και αυτό βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία και έχει προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένο στους πελάτες της Τράπεζας και δεν διαφοροποιείται βάσει προϊόντος.

4. Συνολικά (Overall) υποδείγματα αίτησης

Πρόκειται για τα υποδείγματα που συμμετέχουν στην εγκριτική διαδικασία και τα οποία στην ουσία αποτελούν συνδυασμό των τριών προαναφερθέντων μοντέλων. Έτσι, όταν ένας πελάτης κάνει μία αίτηση αξιολογείται το δημογραφικό προφίλ του (application score), η συμπεριφορά του στα προϊόντα της Τράπεζας, αν είναι ήδη υφιστάμενος πελάτης (behavior score), καθώς και η συμπεριφορά του σε προϊόντα της αγοράς (bureau score και Τειρεσίας bureau score). Πρόκειται για 5 υποδείγματα, που διαφοροποιούνται βάσει κατηγορίας προϊόντος, έχουν βασιστεί σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει και αυτά από στατιστική ανάλυση.

Επιπρόσθετα, χρησιμοποιείται και το υπόδειγμα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας της Τειρεσίας Α.Ε., η οποία λαμβάνει υπόψη το σύνολο των ανοιγμάτων των δανειοληπτών στην ελληνική αγορά. Η χρήση του συγκεκριμένου υποδείγματος βελτίωσε την απόδοση των υφιστάμενων υποδειγμάτων.

Η πιστωτική πολιτική, αν και διαφοροποιείται μεταξύ ενυπόθηκων και μη ενυπόθηκων δανείων Λιανικής Τραπεζικής, εντούτοις βασίζεται, επιπροσθέτως των προαναφερθέντων υποδειγμάτων πιστοληπτικής ικανότητας (credit scoring) και σε μια σειρά πιστωτικών κριτηρίων, που λαμβάνονται υπόψη στην εγκριτική διαδικασία και προσδιορίζουν, τόσο την προθυμία, όσο και την ικανότητα του αιτούντος να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, όπως:

- Ελάχιστα επίπεδα εισοδήματος,
- Μηνιαίο Διαθέσιμο Εισόδημα (MDI),
- Πιστωτική ιστορία πελάτη,
- Είδος, ποσό και σημαντικότητα δυσμενών στοιχείων,
- Μέγιστη Ανεξασφάλιστη Έκθεση,
- Όριο δανεισμού σε επίπεδο προϊόντος,
- Ανώτατα επίπεδα σχέσης δανείου προς αξία εξασφάλισης (LTV) (για τα ενυπόθηκα δάνεια), σε συνδυασμό με το σκοπό του δανείου.

Τα προαναφερθέντα εσωτερικά υποδείγματα αποτελούν και τις βασικές συνιστώσες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στα υποδείγματα εκτίμησης παραμέτρων κινδύνων της Τράπεζας Πειραιώς (υποδείγματα εκτίμησης Πιθανότητας Αθέτησης και Ζημίας σε περίπτωση Αθέτησης) για το σύνολο των προϊόντων ιδιωτικής πίστης αλλά και της επιχειρηματικής πίστης. Τα εν λόγω υποδείγματα εξετάζονται ενδελεχώς κατ' ελάχιστο ανά έτος ως προς:

- τη σταθερότητα της διαβάθμισης των πληθυσμών,
- κατά πόσο η διαχρονική μεταβολή των παραμέτρων κινδύνου είναι στατιστικώς σημαντική,
- τη διαχωριστική τους ικανότητα.
- Τα δάνεια Λιανικής τραπεζικής που εντάσσονται στην κατηγορία ικανοποιητικής διαβάθμισης (standard monitoring) είναι τα δάνεια χωρίς καθυστέρηση και απομείωση (neither past due or impaired).

(ii) Ποσοστό ανάκτησης με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, η Τράπεζα κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων εκτιμά και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς την Τράπεζα.

β) Χρεόγραφα

Η Τράπεζα διατηρεί χαρτοφυλάκιο κυβερνητικών, τραπεζικών και εταιρικών χρεογράφων, με ελληνικές και διεθνείς εκδόσεις. Για την ορθή διαχείριση και παρακολούθηση των κινδύνων, οι θέσεις σε χρεόγραφα υπόκεινται σε θεσπισμένα και εγκεκριμένα όρια, σύμφωνα με τις πολιτικές και διαδικασίες της Τράπεζας. Για τη μέτρηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου ο οποίος σχετίζεται με τα χρεόγραφα, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο οι διαβαθμίσεις εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης. Το ύψος της έκθεσης της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο χρεογράφων και άλλων εντόκων γραμματίων παρακολουθείται ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των ΔΠΧΑ.

4.1.3 Προσαρμοσμένη έναντι κινδύνου τιμολόγηση (Risk Based Pricing)

Στο πλαίσιο ενσωμάτωσης παραμέτρων διαχείρισης κινδύνων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και ειδικότερα σε σχέση με τις νέες χρηματοδοτήσεις, η Τράπεζα ανέπτυξε μεθοδολογία Προσαρμοσμένης στον Κίνδυνο Τιμολόγησης (Risk Based Pricing) η οποία ενσωματώνει το κόστος του πιστωτικού κινδύνου, καθώς και λοιπών κινδύνων και διαχειριστικού κόστους. Η μεθοδολογία στοχεύει στη διασφάλιση της επιθυμητής κερδοφορίας/απόδοσης λαμβάνοντας υπ' όψιν τους υποκείμενους κινδύνους.

Εντός του 2017, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την ανάπτυξη της αναγκαίας τεχνικής υποδομής (ήτοι εργαλείου υπολογισμού του Risk Based Pricing) ώστε να υποστηρίξει την υλοποίηση της μεθοδολογίας στα χαρτοφυλάκια Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Στεγαστικών δανείων. Το εργαλείο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή εντός του πρώτου τριμήνου του 2018. Η πρακτική εφαρμογή θα συμβάλει καθοριστικά στην εκτίμηση της μεθοδολογίας με σκοπό τη συνεχή βελτίωσή της.

4.1.4 Κίνδυνος συγκέντρωσης

Ο κίνδυνος συγκέντρωσης μπορεί να προέλθει από διάφορους τύπους ατελούς διαφοροποίησης χαρτοφυλακίων, όπως ο κίνδυνος συγκέντρωσης σε μεγάλους οφειλέτες, κλάδους, γεωγραφικές περιοχές και είδη εξασφαλίσεων.

Η Τράπεζα παρακολουθεί σε τακτή βάση τον κίνδυνο συγκέντρωσης μέσω ενός πλαισίου αναφορών με αντίστοιχη ενημέρωση της Διοίκησης και των εποπτικών αρχών. Πέραν της παρακολούθησης των εποπτικών ορίων, η Τράπεζα έχει θέσει εσωτερικά όρια βάσει του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework), τα οποία αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

4.1.5 Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας συνοψίζει και αντανακλά τον κίνδυνο πραγματοποίησης οικονομικών ζημιών και μείωσης του καθαρού ενεργητικού της Τράπεζας που απορρέει εξαιτίας ενός ή περισσοτέρων από τους παρακάτω λόγους: α) επιδείνωση των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν σε χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται η Τράπεζα, β) ενδεχόμενο απαλλοτρίωσης και εθνικοποίησης στοιχείων ενεργητικού από την κυβέρνηση, γ) αθέτηση εξωτερικού ή εσωτερικού κυβερνητικού χρέους, δ) εφαρμογή περιοριστικών μέτρων τόσο στην μετατροπή όσο και στη διακίνηση συναλλάγματος, ε) ενδεχόμενο επιβολής σημαντικής συναλλαγματικής υποτίμησης.

Για την παρακολούθηση του εν λόγω κινδύνου, η Τράπεζα Πειραιώς έχει δημιουργήσει πλαίσιο αξιολόγησης και διαχείρισης, βάσει του οποίου θεσπίζονται, παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε τακτή βάση ανώτατα όρια έκθεσης στον κίνδυνο χωρών. Κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, χρησιμοποιούνται (ποσοτικά και ποιοτικά) κριτήρια, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τόσο την εξέλιξη των παραμέτρων κινδύνου, όσο και το ύψος/διάρθρωση των ανοιγμάτων της Τράπεζας.

4.1.6 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Ο πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου ορίζεται ως ο κίνδυνος που απορρέει από την αθέτηση υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου σε μια συναλλαγή πριν από τον οριστικό διακανονισμό των χρηματοροών αυτης. Αφορά σε συναλλαγές επί παράγωγων, συναλλαγές επαναγοράς, συναλλαγές δανειοδοσίας ή δανειοληψίας τίτλων ή βασικών εμπορευμάτων, συναλλαγές με μακρά προθεσμία διακανονισμού και σε συναλλαγές δανεισμού σε λογαριασμό περιθωρίου ασφάλισης.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, υφίσταται διαδικασία καθορισμού, αναθεώρησης και παρακολούθησης πιστωτικών ορίων, καθώς επίσης και καθορισμού ανώτατων ορίων σε επίπεδο πιστοληπτικής διαβάθμισης αντισυμβαλλομένων. Ο καθορισμός των ορίων πραγματοποιείται σε ονομαστικά ποσά ή σε μονάδες κινδύνου, αναλόγως της συναλλαγής και η αναθεώρησή τους γίνεται τουλάχιστον ετησίως. Η παρακολούθηση των πιστωτικών ορίων αντισυμβαλλομένου πραγματοποιείται με ημερήσια συχνότητα. Παράλληλα, η Τράπεζα με σκοπό τη βέλτιστη διαχείριση των εν λόγω κινδύνων, έχει θεσπίσει και εφαρμόζει πολιτική ακύρωσης ή μείωσης εγκεκριμένων πιστωτικών ορίων σε περιπτώσεις υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων της.

Με κύριο γνώμονα τη βέλτιστη διαχείριση, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τεχνικές απομείωσης πιστωτικού κινδύνου, έχοντας συνάψει νομικές συμβάσεις με τους αντισυμβαλλομένους, όπως International Swap Derivatives Association (ISDA), Credit Support Annex (CSA) και Global Master Repurchase Agreement (GMRA). Σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο, τίθενται οι όροι αναφορικά με τον διακανονισμό των καθαρών ποσών, που προκύπτουν μετά τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων, καθώς και τη διμερή ανταλλαγή εξασφαλίσεων με ημερήσια συχνότητα σύμφωνα με τη τρέχουσα αξία των συναλλαγών.

Επιπροσθέτως, για την παρακολούθηση και διαχείριση των ποσών υπό εκκαθάριση, η Τράπεζα έχει θεσπίσει όριο μέγιστου επιτρεπτού ποσού ημερήσιου διακανονισμού (Daily Settlement Limit).

4.1.7 Διαχείριση ορίων και τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Η Τράπεζα διαχειρίζεται, ελέγχει και περιορίζει το ύψος και τη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου, εφαρμόζοντας σύστημα πιστοδοτικών ορίων, τα οποία προσδιορίζουν τη μέγιστη αποδεκτή ανάληψη κινδύνου. Επιπρόσθετα, όρια θεσπίζονται και εφαρμόζονται έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα. Η συνολική έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο οφειλετών, συμπεριλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, ελέγχεται περαιτέρω και με την εφαρμογή υπο-ορίων, τα οποία καλύπτουν ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού.

Για τον καθορισμό των ορίων πελατών λαμβάνονται υπόψη τυχόν καλύμματα ή εξασφαλίσεις, που μειώνουν το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Η Τράπεζα κατατάσσει τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεών της σε κατηγορίες κινδύνου ανάλογα με το είδος των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων και τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους. Τα ανώτατα πιστοδοτικά όρια, που μπορούν να εγκριθούν ανά κατηγορία κινδύνου, καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Στην Τράπεζα Πειραιώς καμιά πιστοδότηση δεν εγκρίνεται από ένα μόνο πρόσωπο, με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια και τις πιστωτικές κάρτες, εφόσον τηρούνται τα κριτήρια που ορίζονται στην πιστωτική πολιτική, καθώς κατά κανόνα απαιτείται η έγκριση τριών στελεχών. Ανάλογα με το ύψος του κινδύνου έχουν οριστεί εγκριτικά κλιμάκια, ο ρόλος των οποίων στη διαμόρφωση της συνολικής ποιότητας του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων της Τράπεζας είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Τα πιστοδοτικά όρια στην Τράπεζα Πειραιώς έχουν διάρκεια ισχύος μέχρι δώδεκα μήνες και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Τα αρμόδια ή τα ανώτερα εγκριτικά κλιμάκια μπορούν, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, να επιλέξουν διάρκεια ισχύος των πιστοδοτικών ορίων μικρότερη των δώδεκα μηνών. Τα υπόλοιπα παρακολουθούνται έναντι των θεσπισμένων ορίων και τυχόν υπερβάσεις αναφέρονται και αντιμετωπίζονται εγκαίρως.

Στις παραγράφους που ακολουθούν, περιγράφονται και άλλες τεχνικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην Τράπεζα για τον έλεγχο και τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου.

α) Καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, η Τράπεζα εκτιμά κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο, σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς την Τράπεζα.

Η Τράπεζα λαμβάνει καλύμματα ή/ και εξασφαλίσεις έναντι των πιστοδοτήσεων σε πελάτες, μειώνοντας το συνολικό πιστωτικό κίνδυνο και διασφαλίζοντας την έγκαιρη αποπληρωμή των απαιτήσεών τους.

Για το σκοπό αυτό, έχει προσδιορίσει και ενσωματώσει στην πιστωτική της πολιτική, κατηγορίες αποδεκτών καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Η Τράπεζα θεωρεί ως καλύμματα τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, τα όποια ενεχυριάζονται για την ομαλή

αποπληρωμή των πάσης φύσεως πιστοδοτήσεων, ενώ ως εξασφαλίσεις θεωρεί τα στοιχεία, που δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα. Τα κυριότερα είδη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων είναι τα ακόλουθα:

- Ενέχυρα επί καταθέσεων,
- Προσημειώσεις/ υποθήκες ακινήτων
- Υποθήκες πλοίων,
- Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου,
- Εγγυήσεις ΤΕΜΠΜΕ,
- Εγγυητικές επιστολές τραπεζών,
- Ενέχυρα επί μεριδίων μετοχικών ή μεικτών Α/Κ, μετοχών, ομολόγων ή εντόκων γραμματίων,
- Ενέχυρα επί επιταγών,
- Απαιτήσεις έναντι Τρίτων.

Η αποτίμηση των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή/ και εξασφαλίσεων πραγματοποιείται αρχικά κατά τη στιγμή της έγκρισης της πιστοδότησης με βάση την τρέχουσα ή την εύλογη αξία τους, και επανεκτιμάται σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με το είδος.

Καλύμματα ή εξασφαλίσεις δεν λαμβάνονται γενικά έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα.

β) Πιστοδοτικές δεσμεύσεις

Η Τράπεζα προβαίνει σε δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων προς πελάτες, διασφαλίζοντας τη μελλοντική χρηματοδότησή τους όταν και εφόσον απαιτηθεί. Οι δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων ενέχουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο με τα δάνεια και τις απαιτήσεις της Τράπεζας και αφορούν κατά κύριο λόγο ενέγγυες πιστώσεις και εγγυητικές επιστολές. Η εναπομένουσα διάρκεια των πιστοδοτικών δεσμεύσεων αναλύεται και παρακολουθείται συστηματικά, καθώς σε γενικές γραμμές, δεσμεύσεις με μεγαλύτερη διάρκεια ενέχουν μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου από εκείνες με μικρότερη διάρκεια.

4.1.8 Πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων

Η Τράπεζα εξετάζει συστηματικά αν υπάρχουν βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση της αξίας της. Για το σκοπό αυτό διενεργεί σε κάθε ημερομηνία σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων έλεγχο απομείωσης της αξίας των δανείων του (impairment test),, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τη μεθοδολογία που περιγράφονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και σχηματίζει ανάλογες προβλέψεις. Το ύψος των προβλέψεων για τις απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών για την Τράπεζα εγκρίνεται από την Επιτροπή Προβλέψεων.

Μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση όταν η λογιστική της αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό της. Το ανακτήσιμο ποσό προσδιορίζεται από το σύνολο της παρούσας αξίας των εισπράξεων και της παρούσας αξίας από τη ρευστοποίηση τυχόν καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων σε περίπτωση αδυναμίας του πιστούχου να αποπληρώσει το δάνειο. Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Τράπεζα δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους μιας απαίτησης, σχηματίζεται πρόβλεψη για την απομείωση της αξίας της απαίτησης. Η πρόβλεψη για την απομείωση των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του ανακτήσιμου ποσού της απαίτησης.

Η Τράπεζα, σύμφωνα και με το ΔΛΠ 39, έχει υιοθετήσει τα κριτήρια που αναφέρονται στην Ενότητα 2.14, ως βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση ή μία ομάδα απαιτήσεων έχει απομειωθεί.

Η εκτίμηση ύπαρξης απομείωσης προβλέψεων διενεργείται εξατομικευμένα για όλες τις χορηγήσεις που η Τράπεζα θεωρεί σημαντικές σε ατομική βάση και συλλογικά για όλα τα δάνεια που δεν θεωρούνται σημαντικά σε ατομική βάση .

Σημαντικές θεωρούνται οι χορηγήσεις οι οποίες σε επίπεδο πιστούχου ξεπερνούν το € 1 εκατ.

Η εκτίμηση για απομείωση διενεργείται συλλογικά για απαιτήσεις (χαρτοφυλάκια απαιτήσεων) με κοινά χαρακτηριστικά κινδύνου, οι οποίες σε ατομική βάση δεν θεωρούνται σημαντικές. Επίσης, συλλογικά αξιολογούνται και οι απαιτήσεις που σε ατομική βάση δεν έχουν υποστεί απομείωση. Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που αξιολογούνται σε ατομική βάση και για τα οποία δεν έχει υπολογιστεί απομείωση λόγω του επαρκούς καλύμματος εξαιρούνται της αξιολόγησης συλλογικής απομείωσης.

4.1.9. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο

Όλα τα δάνεια που δεν αξιολογούνται μεμονωμένα για απομείωση καθώς και τα δάνεια που υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση από την οποία όμως δεν προέκυψε ζημιά απομείωσης, αξιολογούνται σε συλλογική βάση. Εξαίρεση αποτελούν τα δάνεια που αξιολογήθηκαν εξατομικευμένα και δεν προέκυψε απομείωση αξίας λόγω υπερκάλυψης με εξασφαλίσεις.

Για τον σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Παραδείγματα κοινών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου είναι:

- Κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη,
- Κλάδος Οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη,
- Μονάδα Διαχείρισης Επιχειρηματικής χορήγησης,
- Κατηγορία εξασφάλισης,
- Χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα

Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Τα στοιχεία ενεργητικού που εξετάζονται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται σύμφωνα με την ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά των υπό εξέταση στοιχείων ενεργητικού. Τα ιστορικά δεδομένα προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, αφενός για να αντανακλούν τις τρέχουσες συνθήκες οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία αναφέρονται, αφετέρου για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου που δεν υφίστανται κατά την διενέργεια της αξιολόγησης.

4.1.10. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το χαρτοφυλάκιο ιδιωτικής πίστης

Σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α., για το σχηματισμό των συλλογικών προβλέψεων απομειώσης της αξίας των δανείων του χαρτοφυλακίου Λιανικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, αφαιρούνται από το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων της Λιανικής Τραπεζικής τα δάνεια, για τα οποία έχουν σχηματιστεί εξατομικευμένες απομειώσεις της αξίας τους χωρίς όμως να εξαιρούνται τα δάνεια για τα οποία δεν αναγνωρίστηκε ποσό απομείωσης αξίας λόγω υπερκάλυψης από τις εξασφαλίσεις.

Εν συνεχεία, γίνεται τμηματοποίηση του εναπομένοντος χαρτοφυλακίου σε επί μέρους υποχαρτοφυλάκια, έτσι ώστε τα δάνεια που εντάσσονται στο κάθε υποχαρτοφυλάκιο να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια και ομοιομορφία από πλευράς

χαρακτηριστικών τους. Οι βασικές παράμετροι που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία τμηματοποίησης του χαρτοφυλακίου και ένταξης στα επιμέρους υποχαρτοφυλάκια είναι οι ακόλουθες:

- το προϊόν (Στεγαστικό, Καταναλωτικό, Κάρτα),
- η κατάσταση εξυπηρέτησης του δανείου,
- χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα,
- το είδος των εξασφαλίσεων/καλυμμάτων του δανείου,
- το νόμισμα του δανείου.

Προκειμένου να προσδιοριστεί η πρόβλεψη απομείωσης της αξίας για κάθε υποχαρτοφυλάκιο, ποσοτικοποιούνται όχι μόνο τα ιδιαίτερα στοιχεία του, αλλά και η επίδραση στην τελική διαμόρφωσή τους, των βασικών μακροοικονομικών παραμέτρων όπως η μεταβολή του ΑΕΠ και τα επίπεδα ανεργίας.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο η πρόβλεψη της απομείωσης μειωθεί (τόσο στο επιχειρηματικό όσο και στο χαρτοφυλάκιο Ιδιωτικής Πίστης) και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, τότε η προηγούμενη αναγνωρισθείσα πρόβλεψη μειώνεται και η διαφορά καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

4.1.11 Ρυθμίσεις και πολιτική ρύθμισης δανείων

Η Τράπεζα εφαρμόζει τα τεχνικά πρότυπα EBA ITS (European Banking Authority, Implementing Technical Standards) που αφορούν στα ρυθμισμένα δάνεια, εναρμονιζόμενη με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 42/30.5.14 της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως τροποποιήθηκε από τις μεταγενέστερες ΠΕΕ 47/9.2.2015 και ΠΕΕ 102/30.08.2016, που αφορά στο «Πλαίσιο εποπτικών υποχρεώσεων για τη διαχείριση των ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων».

Η εναρμόνιση της πολιτικής ρύθμισης δανείων της Τράπεζας με τους σχετικούς ορισμούς της ΕΒΑ και τις οδηγίες της ΤτΕ, υποστηρίχθηκε με νέες δομές και διαδικασίες, ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής και τροποποίηση υφιστάμενων εφαρμογών, με στόχο την αποτελεσματική και αξιόπιστη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση, με τη διενέργεια βιώσιμων ρυθμίσεων και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων τύπων ρυθμίσεων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται τα ανοίγματα που προκύπτουν από δανειακές συμβάσεις στις οποίες έχουν εφαρμοστεί μέτρα ρύθμισης (forbearance measures). Τα μέτρα ρύθμισης αποτελούν παραχώρηση (concession) της Τράπεζας προς έναν πιστούχο που αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει οικονομικές δυσκολίες στην εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων. Η ρύθμιση μπορεί να αφορά μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή/και αναχρηματοδότηση οφειλών.

Σύμφωνα με τα τεχνικά πρότυπα της ΕΒΑ, προκειμένου ένα ρυθμισμένο δάνειο να αποχαρακτηριστεί από ρυθμισμένο, απαιτείται να περάσουν τουλάχιστον 2 έτη από τη στιγμή του χαρακτηρισμού του ως εξυπηρετούμενου (performing), να μην υπάρχουν καθυστερήσεις, ανησυχία για πλήρη αποπληρωμή, απομείωση ή εκ νέου ρύθμιση και να υφίστανται τακτές ουσιώδεις καταβολές τουλάχιστον στο διάστημα των τελευταίων 12 μηνών.

Οι ρυθμίσεις δεν οδηγούν σε αποαναγνώριση της απαίτησης εκτός και αν οι όροι της τροποποιημένης σύμβασης είναι ουσιαστικά διαφορετικοί από αυτούς που προβλέπει η αρχική σύμβαση.

Τα δάνεια που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους είτε σε μεμονωμένο είτε σε συλλογικό επίπεδο, σύμφωνα με την Πολιτική Απομείωσης και Σχηματισμού Προβλέψεων της Τράπεζας.

Στα απομειωμένα δάνεια Ιδιωτικής πίστης ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Το άνοιγμα είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών σε οποιαδήποτε ουσιώδη πιστωτική υποχρέωση έναντι της Τράπεζας ή των θυγατρικών της.
- Το άνοιγμα χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Στα απομειωμένα δάνεια Επιχειρηματικής πίστης ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default, σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Ο πιστούχος είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών.
- Το άνοιγμα ή ο πιστούχος χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Εξαίρεση αποτελούν οι πιστοδοτήσεις οι οποίες έχουν εξεταστεί για λήψη πρόβλεψης σε εξατομικευμένη βάση και δεν χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένες (π.χ. λόγω υπερκάλυψης του δανείου από εξασφαλίσεις).

Ο Τομέας Αναδιαρθρώσεων & Διαχείρισης Προβληματικού Χαρτοφυλακίου (RBU), διαχειρίζεται τα σε καθυστέρηση δάνεια, με στόχο την εύρεση της κατάλληλης βιώσιμης ρύθμισης για κάθε πιστούχο, την εξασφάλιση δίκαιης αντιμετώπισης των πιστούχων και τη μεγιστοποίηση της αξίας για την Τράπεζα. Στην κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα ανά είδος πιστούχου εργαλεία, όπως "δέντρα αποφάσεων", πιλοτικές μετρήσεις και αξιολογήσεις αποτελεσμάτων σε επιλεγμένα δείγματα του χαρτοφυλακίου και εφαρμόζονται κατάλληλες διαδικασίες και τύποι ρυθμίσεων και αναδιαρθρώσεων ανάλογα με τις ημέρες καθυστέρησης και τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Το «Συμβούλιο Εποπτείας και Διαχείρισης Καθυστερήσεων (ΣΕΚ)» που έχει μεταξύ άλλων την ευθύνη της στρατηγικής διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση, συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU. Η Διαχείριση Κινδύνων παρακολουθεί τη διαδικασία των ρυθμίσεων και αξιολογεί τους σχετικούς κινδύνους ανά χαρτοφυλάκιο και τύπο ρύθμισης.

Πιο συγκεκριμένα εντός της Δ/νσης Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου δημιουργήθηκαν νέες ομάδες με βασική αρμοδιότητα την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και απόδοσης του RBU με σκοπό την εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρησης των NPLs της Τράπεζας.

Οι εν λόγω αρμοδιότητες είναι:

- παρακολούθηση της εξέλιξης των βασικών μεγεθών ανά Χαρτοφυλάκιο και Διαχειριστική Μονάδα, ανεξάρτητα αλλά και σε σχέση με τους στόχους που έχει αναλάβει να επιτύχει η Τράπεζα προς SSM,

- παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης η οποία επιτυγχάνεται μέσω:
    - της αξιολόγησης της βιωσιμότητας και παρακολούθηση της εξέλιξης των ρυθμίσεων,
    - της παρακολούθησης των εισπράξεων και πλειστηριασμών ,
    - της παρακολούθησης της εξέλιξης διαγραφών και πωλήσεων δανείων,

- της ανάλυσης των επιμέρους χαρτοφυλακίων για τον εντοπισμό «Αποτελεσματικών/Μη Αποτελεσματικών» τύπων ρύθμισης για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια,
- του εντοπισμού τμημάτων του χαρτοφυλακίου που ανήκουν σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου

– επικοινωνία με το RBU προκειμένου να κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα και να επισημανθούν τομείς στους οποίους θα πρέπει να γίνουν αλλαγές,

– τακτική και έκτακτη (ad hoc) ενημέρωση του Τομέα, των Επιτροπών Δ.Σ. και Σ.Ε.Κ για την εξέλιξη της διαχείρισης του RBU & γενικότερα του NPE χαρτοφυλακίου.

Ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων (CRO) ενημερώνεται κατ' ελάχιστο σε μηνιαία βάση για την εξέλιξη του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU και εκφράζει τη γνώμη του στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

4.1.12 Διαγραφές

Η Τράπεζα προβαίνει σε διαγραφές απαιτήσεων έναντι της πρόβλεψης για απομείωση της αξίας τους, είτε όταν εκτιμά ότι αυτές είναι ανεπίδεκτες είσπραξης και αφού έχουν εξαντληθεί όλες οι προσπάθειες είσπραξής τους, είτε όταν αποτελούν τη βέλτιστη λύση έναντι εναλλακτικών τύπων ρύθμισης στα πλαίσια της διαχείρισης πιστούχου σε οικονομική δυσκολία, είτε όταν κρίνεται προσφορότερη η συμβιβαστική εξόφληση των οφειλών. Οι διαγραφές απαιτήσεων εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ή εξουσιοδοτημένα από αυτό εγκριτικά κλιμάκια.

4.2 Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων

Τα κονδύλια προ προβλέψεων για τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, τις συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών, καθώς και τις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017			31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους
Α) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	2.091.669	88.874	23.109	1.771.326	29.076	13.246.054
Β) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	-
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	5.692
Σύνολο	**2.091.669**	**88.874**	**23.109**	**1.771.326**	**29.076**	**13.251.746**

Ακολουθεί η ποιοτική διαβάθμιση των κονδυλίων "Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων" και "Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών" για την κατηγορία χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας.

Διαβαθμίσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Εξαιρετικής σταθερότητας	1.715.014	1.214.092
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	466	15.112
Ειδικής αναφοράς	376.189	542.123
Σύνολο	**2.091.669**	**1.771.326**

Διαβαθμίσεις συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	88.874	29.076
Σύνολο	**88.874**	**29.076**

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους προ και μετά προβλέψεων. Σχετική με την πιστοληπτική διαβάθμιση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους είναι η Σημείωση 4.5.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	13.251.746
Μείον: Προβλέψεις για απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	(5.489)
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μετά από προβλέψεις	**23.109**	**13.246.257**

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Σύνολο πρόβλεψης και απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Α) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	29.041.909	-	(563.272)	(563.272)	**28.478.637**
Β) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	3.913.536	-	(142.112)	(142.112)	**3.771.424**
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	26.750.474	(9.225.934)	(4.890.029)	(14.115.962)	**12.634.512**
Σύνολο	**59.705.919**	**(9.225.934)**	**(5.595.413)**	**(14.821.347)**	**44.884.572**

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Σύνολο πρόβλεψης και απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Α) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	30.118.763	-	(430.581)	(430.581)	**29.688.181**
Β) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	5.593.219	-	(314.007)	(314.007)	**5.279.212**
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	29.077.091	(10.255.708)	(5.068.672)	(15.324.380)	**13.752.711**
Σύνολο	**64.789.074**	**(10.255.708)**	**(5.813.260)**	**(16.068.969)**	**48.720.105**

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών της Τράπεζας ύψους € 5,6 δις στις 31/12/2017 της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας Α.Ε. και της Πανελλήνιας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν σε € 7,9 δις, έχει αυξήσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στον παραπάνω πίνακα. Για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 (Σημείωση 4), καθώς επίσης για σκοπούς παρουσίασης των Επιχειρηματικών Τομέων (Σημείωση 5) σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 8, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών.

4.2.1. Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών με βάση την ποιότητά τους (απομειωμένα ή μη - προβλέψεις απομείωσης - αξία εξασφαλίσεων)

31/12/2017	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης			Δανεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία		
Ιδιώτες	**9.970.227**	**1.649.705**	**388.586**	**8.414.763**	**20.423.281**	**(258.397)**	**(3.653.960)**	**(3.912.357)**	**16.510.924**	**12.661.240**
Στεγαστικά	8.008.386	1.325.948	268.572	5.422.782	15.025.688	(186.927)	(1.554.986)	(1.741.914)	13.283.775	11.502.858
Καταναλωτικά	1.414.962	303.566	120.014	2.480.666	4.319.208	(71.470)	(1.701.899)	(1.773.368)	2.545.839	1.158.382
Πιστωτικές κάρτες	546.647	20.191	-	510.875	1.077.713	-	(397.075)	(397.075)	680.638	-
Λοιπά	232	-	-	440	672	-	-	-	672	-
Επιχειρηματικά	**17.315.202**	**2.262.666**	**14.307.410**	**3.633.354**	**37.518.631**	**(8.967.417)**	**(1.906.230)**	**(10.873.646)**	**26.644.985**	**15.235.942**
Μεγάλες επιχειρήσεις	10.926.728	649.035	5.511.320	88.580	17.175.663	(3.673.172)	(207.794)	(3.880.966)	13.294.697	5.392.995
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.388.473	1.613.631	8.796.090	3.544.774	20.342.969	(5.294.245)	(1.698.435)	(6.992.681)	13.350.288	9.842.947
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	**1.756.481**	**1.165**	**6.269**	**92**	**1.764.007**	**(120)**	**(35.223)**	**(35.343)**	**1.728.663**	**1.654.800**
Σύνολο	**29.041.909**	**3.913.536**	**14.702.265**	**12.048.209**	**59.705.919**	**(9.225.934)**	**(5.595.413)**	**(14.821.347)**	**44.884.572**	**29.551.982**

Στα απομειωμένα δάνεια Ιδιωτικής πίστης ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Το άνοιγμα είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών σε οποιαδήποτε ουσιώδη πιστωτική υποχρέωση έναντι της Τράπεζας ή των θυγατρικών της.
- Το άνοιγμα χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Στα απομειωμένα δάνεια Επιχειρηματικής πίστης ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default, σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Ο πιστούχος είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών.
- Το άνοιγμα ή ο πιστούχος χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα ή τις θυγατρικές της.

Εξαίρεση αποτελούν οι πιστοδοτήσεις οι οποίες έχουν εξεταστεί για λήψη πρόβλεψης σε εξατομικευμένη βάση και δεν χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένες (π.χ. λόγω υπερκάλυψης του δανείου από εξασφαλίσεις).

Τα στοιχεία της 31/12/2016 αναμορφώθηκαν σύμφωνα με τον προαναφερόμενο ορισμό.

31/12/2016	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α			Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης				
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	**10.313.737**	**2.083.982**	**381.791**	**8.891.162**	**21.670.673**	**(233.180)**	**(3.946.251)**	**(4.179.431)**	**17.491.242**	**13.271.559**
Στεγαστικά	8.298.112	1.717.068	232.946	5.523.919	15.772.044	(151.019)	(1.650.652)	(1.801.671)	13.970.374	12.087.872
Καταναλωτικά	1.462.890	343.432	148.846	2.722.801	4.677.968	(82.161)	(1.789.073)	(1.871.234)	2.806.734	1.183.687
Πιστωτικές κάρτες	552.514	23.481	-	643.060	1.219.055	-	(506.526)	(506.526)	712.528	-
Λοιπά	221	1	-	1.383	1.605	-	-	-	1.605	-
Επιχειρηματικά	**17.755.879**	**3.507.459**	**16.392.665**	**3.401.165**	**41.057.167**	**(10.022.006)**	**(1.866.508)**	**(11.888.514)**	**29.168.653**	**16.466.910**
Μεγάλες επιχειρήσεις	10.889.364	1.439.683	6.318.202	40.421	18.687.671	(3.953.881)	(73.035)	(4.026.916)	14.660.755	5.572.965
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.866.515	2.067.776	10.074.463	3.360.743	22.369.496	(6.068.126)	(1.793.473)	(7.861.598)	14.507.898	10.893.945
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	**2.049.147**	**1.779**	**9.527**	**781**	**2.061.234**	**(522)**	**(501)**	**(1.023)**	**2.060.210**	**1.937.466**
Σύνολο	**30.118.763**	**5.593.219**	**16.783.984**	**12.293.108**	**64.789.074**	**(10.255.708)**	**(5.813.260)**	**(16.068.969)**	**48.720.105**	**31.675.935**

Από τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων), ποσό € 4.596,5 εκατ. ή ποσοστό 7,7% (2016: € 4.450,0 εκατ. ή ποσοστό 6,9%) αφορά χορηγήσεις σταθερού επιτοκίου, ενώ ποσό € 55.109,4 εκατ. (2016: € 60.338,7 εκατ.) αφορά χορηγήσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, η «αξία εξασφαλίσεων» αφορά κυρίως την εύλογη αξία ακινήτων, για τα οποία η Τράπεζα έχει στην κατοχή της την πρώτη (Α') προσημείωση ή υποθήκη. Όταν η αξία του εξασφαλιστικού ακινήτου ξεπερνά το υπόλοιπο του δανείου, το ποσό της περιορίζεται στο ύψος του δανείου.

4.2.2. Ποιοτική διαβάθμιση των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

31/12/2017	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	**9.970.227**	**0**	**9.970.227**	**7.137.339**
Στεγαστικά	8.008.386	-	8.008.386	6.659.917
Καταναλωτικά	1.414.962	-	1.414.962	477.421
Πιστωτικές κάρτες	546.647	-	546.647	-
Λοιπά	232	-	232	-
Επιχειρηματικά	**15.128.024**	**2.187.177**	**17.315.202**	**7.233.230**
Μεγάλες επιχειρήσεις	9.721.679	1.205.049	10.926.728	3.496.546
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	5.406.345	982.128	6.388.473	3.736.684
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	**1.756.480**	**1**	**1.756.481**	**1.654.800**
Σύνολο	**26.854.731**	**2.187.178**	**29.041.909**	**16.025.369**

31/12/2016	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	**10.313.737**	**0**	**10.313.737**	**7.287.489**
Στεγαστικά	8.298.112	-	8.298.112	6.800.729
Καταναλωτικά	1.462.890	-	1.462.890	486.760
Πιστωτικές κάρτες	552.514	-	552.514	-
Λοιπά	221	-	221	-
Επιχειρηματικά	**15.486.958**	**2.268.921**	**17.755.879**	**7.400.282**
Μεγάλες επιχειρήσεις	9.573.511	1.315.853	10.889.364	3.463.694
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	5.913.447	953.068	6.866.515	3.936.588
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	**2.045.448**	**3.699**	**2.049.147**	**1.937.466**
Σύνολο	**27.846.143**	**2.272.620**	**30.118.763**	**16.625.237**

Σχετική αναφορά για την επιμέτρηση της πιστωτικής ποιότητας του χαρτοφυλακίου της επιχειρηματικής και ιδιωτικής πίστης γίνεται στη Σημείωση 4.1.2 «Μέτρηση και συστήματα αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου».

4.2.3. Ανάλυση ενηλικίωσης των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

31/12/2017	Ιδιώτες			Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων Δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
1-29 ημέρες	836.696	169.784	11.658	147.351	444.300	1.072	1.610.861
30-59 ημέρες	323.424	72.293	5.312	141.408	216.793	93	759.322
60-89 ημέρες	165.829	61.489	3.222	62.778	269.346	-	562.664
90-179 ημέρες	-	-	-	40.956	125.209	-	166.165
180-360 ημέρες	-	-	-	23.962	38.355	-	62.317
>360 ημέρες	-	-	-	75.622	156.962	-	232.584
Καταγγελμένα	-	-	-	156.958	362.666	-	519.624
Σύνολο	**1.325.948**	**303.566**	**20.191**	**649.035**	**1.613.631**	**1.165**	**3.913.536**
Αξία εξασφαλίσεων	1.054.811	115.505	-	330.739	1.152.517	-	2.653.572

31/12/2016	Ιδιώτες			Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων Δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
1-29 ημέρες	868.549	164.832	13.730	564.175	534.134	526	2.145.944
30-59 ημέρες	527.682	92.157	6.555	239.006	295.485	1.253	1.162.138
60-89 ημέρες	320.837	86.444	3.197	315.930	344.159	-	1.070.567
90-179 ημέρες	-	-	-	38.618	153.274	-	191.892
180-360 ημέρες	-	-	-	72.669	107.496	-	180.166
>360 ημέρες	-	-	-	196.426	422.652	-	619.077
Καταγγελμένα	-	-	-	12.860	210.576	-	223.435
Σύνολο	**1.717.068**	**343.432**	**23.482**	**1.439.683**	**2.067.776**	**1.779**	**5.593.219**
Αξία εξασφαλίσεων	1.368.469	141.351	-	584.814	1.444.694	-	3.539.328

4.2.4 Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών:

4.2.4.1 Συμφωνία των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	5.756.865	2.871.647	643.060	1.383	6.358.623	13.435.206	10.308	**29.077.091**
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	831.261	319.763	19.921	282	959.765	1.299.118	173	**3.430.282**
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(600.353)	(258.619)	(46.890)	(1.204)	(181.764)	(411.727)	(4.120)	**(1.504.677)**
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(180.481)	(61.638)	(4.111)	(20)	(451.171)	(534.388)	-	**(1.231.808)**
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(61.364)	(269.608)	(101.335)	-	(881.923)	(900.789)	-	**(2.215.020)**
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	594	(824)	230	-	50.294	(50.294)	-	**0**
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	-	-	-	(118.082)	(387.556)	-	**(505.638)**
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(55.167)	(40)	-	-	(135.842)	(108.705)	-	**(299.755)**
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α 31/12/2017	**5.691.354**	**2.600.680**	**510.875**	**440**	**5.599.899**	**12.340.864**	**6.361**	**26.750.474**
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.666.907)	(1.567.492)	(392.348)	-	(3.698.342)	(6.790.701)	(172)	(14.115.962)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α της 31/12/2017 (Καθαρή Αξία)	**4.024.447**	**1.033.188**	**118.527**	**440**	**1.901.557**	**5.550.163**	**6.189**	**12.634.512**

Η κίνηση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών για το έτος 2016 δεν έχει συμπεριληφθεί, καθώς ο υπολογισμός της αξίας των απομειωμένων δανείων, σύμφωνα με τον νεοεφαρμοσθέντα ορισμό (CRR default), δεν ήταν δυνατό να υπολογισθεί λόγω περιορισμών στα συστήματα.

4.2.4.2. Ανάλυση ενηλικίωσης των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

31/12/2017	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Χωρίς καθυστέρηση	623.403	157.884	304	-	821.997	1.332.939	-	2.936.527
1-29 ημέρες	204.303	41.356	5	-	150.006	160.806	-	556.476
30-59 ημέρες	99.078	23.039	18	-	81.163	92.607	-	295.905
60-89 ημέρες	72.380	23.422	15	-	69.514	124.241	-	289.572
90-179 ημέρες	174.539	28.368	1.794	-	145.208	302.631	-	652.541
180-360 ημέρες	119.142	26.265	15.131	-	2.820	78.697	-	242.054
>360 ημέρες	433.484	126.536	279	278	306.080	580.252	11	1.446.919
Καταγγελμένα	2.298.116	606.318	100.982	163	324.769	2.877.991	6.179	6.214.518
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	**4.024.447**	**1.033.188**	**118.527**	**440**	**1.901.557**	**5.550.163**	**6.189**	**12.634.512**
Αξία εξασφαλίσεων	3.788.130	565.456	-	-	1.565.710	4.953.746	-	**10.873.042**

31/12/2016	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Χωρίς καθυστέρηση	619.314	158.003	692	-	1.018.711	1.128.006	3.481	2.928.207
1-29 ημέρες	212.599	54.831	42	-	133.924	183.728	-	585.125
30-59 ημέρες	117.331	30.070	8	-	115.973	67.376	-	330.757
60-89 ημέρες	108.272	33.986	190	-	43.931	117.508	-	303.887
90-179 ημέρες	192.720	47.934	2.800	-	52.911	371.325	-	667.691
180-360 ημέρες	170.367	56.939	2.912	-	28.990	186.591	-	445.798
>360 ημέρες	519.531	136.371	13.606	285	577.108	1.192.400	4	2.439.305
Καταγγελμένα	2.151.903	681.546	121.712	1.098	423.053	2.666.451	6.178	6.051.941
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	**4.092.036**	**1.199.680**	**141.962**	**1.383**	**2.394.602**	**5.913.386**	**9.663**	**13.752.711**
Αξία εξασφαλίσεων	3.918.674	555.576	-	-	1.524.458	5.512.663	-	**11.511.370**

Η διαφορά μεταξύ καθαρής αξίας και εξασφαλίσεων σχετίζεται με την ανακτησιμότητα, που εκτιμάται βάσει των ιστορικών στοιχείων εισπραξιμότητας, για τα δάνεια που αξιολογούνται συλλογικά και των αναμενόμενων ταμειορούν για τα δάνεια που αξιολογούνται εξατομικευμένα.

4.2.5 Δείκτης δανείου προς αξία εξασφάλισης

Ακολουθεί η σχέση μεταξύ του δανείου και της αξίας του ακινήτου που κατέχεται ως εξασφάλιση.

31/12/2017	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	2.727.420	339.855
50%-70%	2.075.618	119.522
71%-80%	1.112.340	37.364
81%-90%	1.087.271	26.142
91%-100%	1.065.754	28.634
101%-120%	1.992.709	97.068
121%-150%	2.128.294	185.720
Μεγαλύτερο από 150%	2.836.281	927.949
Συνολική αξία Δ&Α	**15.025.688**	**1.762.254**
Μέσος Όρος του Δείκτη	96%	181%

31/12/2016	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	3.056.500	285.761
50%-70%	2.307.498	144.562
71%-80%	1.226.638	68.837
81%-90%	1.164.703	78.159
91%-100%	1.220.874	51.199
101%-120%	2.033.703	237.105
121%-150%	2.090.961	183.882
Μεγαλύτερο από 150%	2.671.169	820.012
Συνολική αξία Δ&Α	**15.772.044**	**1.869.518**
Μέσος Όρος του Δείκτη	93%	189%

Αναφορικά με το «Δείκτη Δανείων για Αγορά Ακινήτων για Εμπορική Χρήση», σημειώνεται πως τα εν λόγω μεγέθη έχουν αναθεωρηθεί με ημερομηνία αναφοράς την 31/12/2016 στα πλαίσια έργων ορθότερης απεικόνισης δεδομένων στα οποία προέβη η Τράπεζα Πειραιώς κατά το 2017.

4.2.6 Ανάκτηση εξασφαλίσεων

Οι ανακτηθείσες εξασφαλίσεις, που παρουσιάζονται παρακάτω στη γραμμή "Ακίνητη Περιουσία", αφορούν σε ακίνητα τα οποία, συμπεριλαμβανομένων προκαταβολών για απόκτηση ακινήτων ύψους € 89,8 εκατ., εμφανίζονται στα κονδύλια "Λοιπά στοιχεία ενεργητικού", "Επενδύσεις σε ακίνητα" και "Ενσώματα πάγια στοιχεία" της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης.

31/12/2017	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	**1.040.614**	**200.522**	**(142.881)**	**(52.824)**	**897.733**	**37.463**	**(3.352)**
- Αστικά ακίνητα	323.605	25.085	(68.468)	(20.065)	255.136	24.695	(1.708)
- Εμπορικά ακίνητα	717.009	175.437	(74.412)	(32.759)	642.597	12.768	(1.645)
Λοιπές εξασφαλίσεις	**215**	**-**	**-**	**-**	**215**	**3**	**1**

31/12/2016	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	**843.290**	**115.457**	**(94.183)**	**(23.995)**	**749.107**	**29.747**	**1.174**
- Αστικά ακίνητα	326.376	48.697	(55.663)	(12.693)	270.713	11.950	1.481
- Εμπορικά ακίνητα	516.914	66.760	(38.520)	(11.302)	478.394	17.797	(307)
Λοιπές εξασφαλίσεις	**226**	**226**	**(38)**	**(38)**	**188**	**-**	**-**

Το κονδύλια αναφορικά με τις ανακτημένες εξασφαλίσεις της 31/12/2016 έχουν αναμορφωθεί για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2017.

Η Τράπεζα χορηγεί δάνεια με εξασφάλιση ακίνητα και σε περίπτωση μη εξυπηρέτησής τους προβαίνει σε αποκτήσεις των σχετικών ακινήτων, όταν αυτό κρίνεται ως η βέλτιστη λύση, από τις αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας, που έχουν εξουσιοδοτηθεί προς το σκοπό αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό, αξιολογούνται κάθε φορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ακινήτου (όπως ενδεικτικά το είδος και η κατάσταση του ακινήτου, η τοποθεσία, οι δυνατές χρήσεις του κλπ) και το κόστος απόκτησής του, σε σχέση με την αξία μεταγενέστερης πώλησής του ή με το όφελος ιδιόχρησης.

Η ανωτέρω αξιολόγηση εντάσσεται στην εκάστοτε στρατηγική της Τράπεζας και εναρμονίζεται με τους στόχους της για την κερδοφορία, τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια.

Η υποδοχή και η διαχείριση των ακινήτων από πλειστηριασμούς, γίνεται από τη Μονάδα Τεχνικών Έργων και Ακίνητης Περιουσίας (Από 26/10/2017 και μετά η Ακίνητη Περιουσία δεν ανήκει στην Δ/νση Τεχνικών Έργων αλλά στη Μονάδα R.E.O του τομέα "Piraeus Legacy Unit") με βάση εγκεκριμένες εσωτερικές διαδικασίες. Από την ίδια Μονάδα επανεξετάζεται περιοδικά η βέλτιστη χρήση των αποκτηθέντων ακινήτων.

Τα ακίνητα που κρίνεται ότι πρέπει να πωληθούν προωθούνται από το Τμήμα Αξιοποίησης Ακινήτων της ανωτέρω Μονάδας στο δίκτυο καταστημάτων της Τράπεζας, σε μεσιτικά γραφεία ή σε εξειδικευμένες θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, ενώ διενεργούνται ηλεκτρονικοί πλειοδοτικοί διαγωνισμοί (www.properties4sale.gr) καθώς και δημόσιοι πλειοδοτικοί διαγωνισμοί μέσω του Τύπου. Επίσης σε πολλά ανακτημένα ακίνητα συμφωνούνται μισθώσεις όταν κρίνεται ότι το προσφερόμενο μίσθωμα είναι εύλογο και οι γενικότεροι όροι είναι προς το συμφέρον της Τράπεζας. Τις μισθώσεις αυτές τις παρακολουθεί το Τμήμα Εκμισθώσεων, που επιλαμβάνεται των συμβολαίων και είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση των και την είσπραξη των μισθωμάτων. Επιπλέον, υπάρχουν ακίνητα τα οποία η Τράπεζα τα ιδιοχρησιμοποιεί στα πλαίσια των εργασιών της, ή μισθώνονται σε εταιρείες του Ομίλου. Τόσο την ιδιόχρηση όσο και τις μισθώσεις/υπομισθώσεις σε εταιρείες του Ομίλου παρακολουθεί το Τμήμα Στέγασης της ίδιας μονάδας. Τέλος, ειδικά ακίνητα που δύναται να αξιοποιηθούν με περαιτέρω επενδύσεις, εξετάζονται μεμονωμένα.

Τα ανωτέρω αποτελούν τη βασική πολιτική και το πλαίσιο διαδικασιών της Τράπεζας σε συνθήκες ομαλής λειτουργίας της αγοράς ακινήτων. Ωστόσο, η Τράπεζα εξετάζει και εναλλακτικά σενάρια για μαζική εκποίηση των ακινήτων ή τη συνεισφορά τους σε διάφορα επενδυτικά σχήματα, σε συνεργασία με εξωτερικούς επενδυτικούς συμβούλους, σε μια προσπάθεια βελτιστοποίησης της απόδοσης του ενεργητικού της.

4.2.7. Ανάλυση των ληφθεισών εξασφαλίσεων και εγγυήσεων

31/12/2017	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	12.382.739	217.352	61.149	12.661.240	-
Επιχειρηματικά	12.766.043	995.278	1.474.622	15.235.942	9.804.662
Δημόσιος τομέας	1.053	1.797	1.651.949	1.654.800	28
Σύνολο	**25.149.835**	**1.214.427**	**3.187.720**	**29.551.982**	**9.804.690**

31/12/2016	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	12.942.638	225.115	103.806	13.271.559	-
Επιχειρηματικά	13.791.630	1.012.861	1.662.419	16.466.910	11.021.372
Δημόσιος τομέας	1.294	2.011	1.934.161	1.937.466	35
Σύνολο	**26.735.562**	**1.239.987**	**3.700.385**	**31.675.935**	**11.021.407**

Η αξία εγγυήσεων περιλαμβάνει κυρίως προσωπικές ή εταιρικές εγγυήσεις.

4.3 Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

4.3.1 Μεταβολή της συσσωρευμένης πρόβλεψης απομείωσης ανά κατηγορία δανείων (συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών στην εύλογη αξία)

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά Δάνεια	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2017	1.801.671	1.871.234	506.526	4.179.431	11.888.514	1.023	16.068.969
Έξοδο χρήσης	92.456	241.889	(2.033)	332.312	1.612.388	34.672	1.979.372
Διαγραφές	(66.521)	(284.793)	(101.569)	(452.884)	(1.794.902)	(229)	(2.248.015)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	-	(406.505)	-	(406.505)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(71.649)	(58.889)	(5.849)	(136.387)	(241.113)	(124)	(377.624)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(14.042)	3.928	-	(10.115)	(184.735)	-	(194.850)
Υπόλοιπο 31/12/2017	**1.741.914**	**1.773.368**	**397.075**	**3.912.357**	**10.873.646**	**35.343**	**14.821.347**

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά Δάνεια	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2016	1.673.006	1.961.016	579.271	4.213.293	12.137.813	2.087	16.353.194
Έξοδο χρήσης	206.671	101.180	7.172	315.022	646.420	(313)	961.129
Διαγραφές	(6.827)	(121.884)	(71.302)	(200.013)	(814.946)	(552)	(1.015.510)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	-	(34.090)	-	(34.090)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	(147.478)	(192.640)	(199)	(340.317)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	1.347	(2.740)	-	(1.393)	145.957	-	144.564
Υπόλοιπο 31/12/2016	**1.801.671**	**1.871.234**	**506.526**	**4.179.431**	**11.888.514**	**1.023**	**16.068.969**

4.3.2 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, απομειωμένα δάνεια και προβλέψεις απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή

31/12/2017	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	**20.266.978**	**8.686.314**	**(3.860.205)**	**156.303**	**117.035**	**(52.152)**
Στεγαστικά	14.972.993	5.667.797	(1.733.010)	52.696	23.557	(8.904)
Καταναλωτικά	4.215.601	2.507.202	(1.730.120)	103.607	93.478	(43.248)
Πιστωτικές κάρτες	1.077.713	510.875	(397.075)	-	-	-
Λοιπά	672	440	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	**36.087.695**	**17.229.922**	**(10.440.627)**	**1.430.936**	**710.842**	**(433.019)**
Εμπόριο και Υπηρεσίες	5.358.727	3.186.749	(1.803.322)	162.442	121.502	(78.071)
Βιομηχανία	5.853.338	3.042.248	(1.627.588)	103.478	89.111	(39.049)
Ναυτιλία	2.369.052	1.063.413	(674.850)	-	-	-
Κατασκευές	3.867.384	2.633.384	(1.569.175)	134.040	110.227	(57.308)
Τουρισμός	2.614.258	756.472	(394.817)	5.493	3.815	(2.273)
Ενέργεια	1.067.334	41.534	(52.317)	5.331	4.407	(135)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.061.832	380.161	(189.421)	39.882	35.003	(7.850)
Ακτοπλοΐα	244.261	122.358	(50.918)	-	-	-
Μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα (Logistics)	986.461	471.530	(336.373)	81.742	56.570	(38.395)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	3.948.180	1.231.969	(965.962)	231.087	44.726	(48.258)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.147.244	1.333.728	(785.671)	439.518	156.524	(90.927)
Χρηματοδότηση Έργων	1.764.764	282.245	(251.204)	177.456	55.139	(46.398)
Λοιπές	4.804.859	2.684.132	(1.739.009)	50.468	33.818	(24.354)
Δημόσιος Τομέας [(1)]	**1.764.007**	**6.361**	**(35.343)**	**0**	**0**	**0**
Σύνολο	**58.118.680**	**25.922.597**	**(14.336.175)**	**1.587.239**	**827.878**	**(485.172)**

Σημείωση (1):Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα, (€ 1.764,0 εκατ.), αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.645,6 εκατ. (31/12/2016: € 1.928,6 εκατ.) το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο του 2018.

31/12/2016	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	**21.490.136**	**9.136.320**	**(4.127.259)**	**180.537**	**136.634**	**(52.173)**
Στεγαστικά	15.706.723	5.729.044	(1.792.758)	65.321	27.820	(8.913)
Καταναλωτικά	4.562.753	2.762.833	(1.827.974)	115.215	108.814	(43.260)
Πιστωτικές κάρτες	1.219.055	643.060	(506.526)	-	-	-
Λοιπά	1.605	1.383	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	**39.251.464**	**18.709.258**	**(11.295.698)**	**1.805.703**	**1.084.571**	**(592.816)**
Εμπόριο και Υπηρεσίες	5.589.121	3.297.353	(1.919.803)	227.811	184.059	(113.149)
Βιομηχανία	6.287.588	3.146.915	(1.716.314)	131.222	123.420	(58.794)
Ναυτιλία	2.702.285	657.579	(361.292)	-	-	-
Κατασκευές	4.292.598	2.981.608	(1.791.947)	190.738	172.485	(92.518)
Τουρισμός	2.766.583	932.279	(396.117)	12.307	10.319	(4.987)
Ενέργεια	902.818	67.358	(35.725)	5.677	4.599	(369)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.167.345	387.914	(264.696)	44.382	40.472	(10.988)
Ακτοπλοΐα	290.414	121.227	(48.250)	-	-	-
Μεταφορές και Logistics	1.186.027	672.548	(504.245)	96.047	74.857	(42.961)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	4.229.394	1.794.525	(1.257.362)	240.603	48.209	(35.080)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.405.085	1.367.471	(798.396)	463.556	226.640	(84.314)
Χρηματοδότηση Έργων	1.911.653	273.482	(215.362)	223.835	98.780	(68.726)
Λοιπές	5.520.553	3.009.000	(1.986.190)	169.525	100.733	(80.930)
Δημόσιος Τομέας	**2.061.234**	**10.308**	**(1.023)**	**0**	**0**	**0**
Σύνολο	**62.802.834**	**27.855.886**	**(15.423.980)**	**1.986.239**	**1.221.205**	**(644.988)**

4.3.3. Ανάλυση εσόδων από τόκους, με βάση την ποιότητα των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

2017	Έσοδα από μή απομειωμένα Δ&Α	Έσοδα από απομειωμένα Δ&Α	Σύνολο εσόδων από τόκους
Ιδιώτες	356.297	298.162	654.459
Επιχειρηματικά	831.692	487.625	1.319.317
Δημόσιος τομέας	14.124	170	14.294
Σύνολο εσόδων από τόκους	**1.202.113**	**785.957**	**1.988.070**

Η σχετική ανάλυση για το έτος 2016 δεν έχει συμπεριληφθεί, καθώς ο υπολογισμός των εσόδων από τόκους για τα απομειωμένα δάνεια, σύμφωνα με το νεοεφαρμοσθέντα ορισμό (CRR default), δεν ήταν δυνατό να υπολογισθεί λόγω περιορισμών στα συστήματα.

4.4 Ρυθμίσεις δανείων

Σχετική με την πολιτική ρυθμίσεων είναι η Σημείωση 4.1.11.

4.4.1. Ανάλυση ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά είδος ρύθμισης

Είδη Ρύθμισης	Ρυθμισμένα Δάνεια (Καθαρή Αξία)	
	31/12/2017	31/12/2016
Μετάθεση πληρωμής τόκου	-	-
Πρόγραμμα μειωμένων πληρωμών	1.854.815	2.533.520
Παροχή περιόδου χάριτος	531.266	584.032
Επέκταση διάρκειας δανείου	2.745.901	2.264.375
Κεφαλαιοποίηση καθυστερούμενων δόσεων	1.355.865	971.885
Συνδυασμός μέτρων ρύθμισης	3.555.696	4.184.634
Λοιπά	133.055	197.521
Συνολική καθαρή αξία	**10.176.598**	**10.735.967**

4.4.2. Ανάλυση ρυθμίσεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, με βάση την πιστωτική τους ποιότητα

31/12/2017	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	29.041.909	4.954.090	17,1%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.913.536	1.396.760	35,7%
Απομειωμένα	26.750.474	7.578.200	28,3%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	**59.705.919**	**13.929.050**	**23,3%**
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(9.225.934)	(2.553.610)	27,7%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.595.413)	(1.198.842)	21,4%
Συνολική πρόβλεψη απομείωσης	**(14.821.347)**	**(3.752.452)**	**25,3%**
Συνολική καθαρή αξία	**44.884.572**	**10.176.598**	**22,7%**
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	29.551.982	8.305.175	28,1%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	**15.332.590**	**1.871.423**	**12,2%**

31/12/2016	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	30.118.763	4.695.948	15,6%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	5.593.219	2.029.119	36,3%
Απομειωμένα	29.077.091	7.830.674	26,9%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	**64.789.074**	**14.555.742**	**22,5%**
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(10.255.708)	(2.746.338)	26,8%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.813.260)	(1.073.436)	18,5%
Συνολική πρόβλεψη απομείωσης	**(16.068.969)**	**(3.819.774)**	**23,8%**
Συνολική καθαρή αξία	**48.720.105**	**10.735.967**	**22,0%**
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	31.675.935	8.071.935	25,5%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	**17.044.170**	**2.664.032**	**15,6%**

4.4.3. Συμφωνία ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	31/12/2017	31/12/2016
Υπόλοιπο έναρξης	10.735.967	9.318.884
Δ&Α που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	3.577.418	4.300.087
Αποπληρωμές Δ&Α (μερικώς ή ολικώς)	(733.970)	(647.597)
Δ&Α που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης εντός της χρήσης	(2.890.880)	(2.229.217)
Ζημιά απομείωσης	(263.836)	(41.930)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(248.101)	35.741
Υπόλοιπο τέλους	**10.176.598**	**10.735.967**

4.4.4. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά κατηγορία

	31/12/2017	31/12/2016
Ιδιώτες	**4.637.647**	**4.152.002**
Στεγαστικά	3.876.741	3.411.620
Καταναλωτικά	760.906	740.383
Επιχειρηματικά	**5.529.972**	**6.574.847**
Μεγάλες επιχειρήσεις	2.244.783	3.100.629
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.285.189	3.474.218
Δημόσιος Τομέας (Ελλάδα)	**8.979**	**9.118**
Συνολική καθαρή αξία	**10.176.598**	**10.735.967**

4.4.5. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά γεωγραφική περιοχή

	31/12/2017	31/12/2016
Ελλάδα	10.120.056	10.639.237
Λοιπή Ευρώπη	56.542	96.730
Συνολική καθαρή αξία	**10.176.598**	**10.735.967**

4.4.6. Ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής

Η Τράπεζα Πειραιώς, σε ορισμένες περιπτώσεις συμφωνιών αναδιάρθρωσης χρεών, συμμετέχει σε συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με απόκτηση συμμετοχής σε μια προσπάθεια να καταστούν οι επιχειρήσεις βιώσιμες και να μπορούν να εξυπηρετηθούν οι υποχρεώσεις τους προς την Τράπεζα. Οι ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής αναφέρονται σε συναλλαγές, στις οποίες ο δανειολήπτης και η Τράπεζα επαναδιαπραγματεύονται τους όρους του δανείου, με στόχο την πλήρη ή μερική μείωση του δανείου με την παράλληλη έκδοση συμμετοχικών τίτλων στην Τράπεζα. Οι εν λόγω συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών οδηγούν στην απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής ή μειοψηφικής συμμετοχής από την Τράπεζα επί του δανειολήπτη.

Παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με τις ανταλλαγές χρέους με μετοχές που έλαβαν χώρα το 2017 και το 2016:

	2017			
Α/Α	**Επωνυμία εταιρείας**	**Αποκτηθέν ποσοστό**	**Ημερομηνία απόκτησης**	**Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)**
1	ΑΡΕ Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	1,7%	31/10/2017	10,9
2	ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε.	15,4%	13/11/2017	2,9

	2016			
Α/Α	**Επωνυμία εταιρείας**	**Αποκτηθέν ποσοστό**	**Ημερομηνία απόκτησης**	**Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)**
1	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε.	20,2%	1/9/2016	7,1
2	EUROTERRA A.E.	3,2%	1/9/2016	0,7

4.5 Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση των ομολόγων και εντόκων γραμματίων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, καθώς και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's ή τα ισοδύναμά τους:

31 Δεκεμβρίου 2017	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	-	-	-	0
AA- έως AA+	1.465.180	-	-	1.465.180
BB- έως BB+	3.059	-	3.341	6.399
Λιγότερο από BB-	8.006	-	1.716.695	1.724.701
Μη διαβαθμισμένα	-	23.109	3.818	26.927
Σύνολο	**1.476.244**	**23.109**	**1.723.853**	**3.223.207**

Τα χρεόγραφα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου με πιστωτική διαβάθμιση μικρότερη από BB- περιλαμβάνουν κυρίως ομόλογα κι έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου.

31 Δεκεμβρίου 2016	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	-	-	2.929	2.929
AA- έως AA+	-	13.218.918	5.175	13.224.093
Λιγότερο από BB-	8.428	-	2.069.656	2.078.084
Μη διαβαθμισμένα	-	27.339	-	27.339
Σύνολο	**8.428**	**13.246.257**	**2.077.760**	**15.332.446**

4.6 Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο

α) Γεωγραφικοί τομείς

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε γεωγραφικές περιοχές τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο.

	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.051.200	40.468	2.091.669
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	461.371	31	461.402
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	1.476.244	-	1.476.244
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	43.782.505	1.102.068	44.884.572
Δάνεια προς ιδιώτες	16.406.773	104.151	16.510.924
- Στεγαστικά	13.239.983	43.792	13.283.775
- Καταναλωτικά - προσωπικά δάνεια	2.486.153	60.359	2.546.511
- Πιστωτικές κάρτες	680.638	-	680.638
Δάνεια προς επιχειρήσεις και προς το Δημόσιο Τομέα	27.375.731	997.917	28.373.648
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	-	23.109
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.745.832	-	1.745.832
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	88.874	-	88.874
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.331.764	6.591	2.338.355
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	**51.960.900**	**1.149.158**	**53.110.058**

	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.743.068	28.258	1.771.326
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	448.907	-	448.907
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	8.428	-	8.428
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	47.378.854	1.341.251	48.720.105
Δάνεια προς ιδιώτες	17.362.878	128.364	17.491.242
- Στεγαστικά	13.913.965	56.408	13.970.374
- Καταναλωτικά - προσωπικά δάνεια	2.736.384	71.956	2.808.340
- Πιστωτικές κάρτες	712.528	-	712.528
Δάνεια προς επιχειρήσεις και προς το Δημόσιο Τομέα	30.015.976	1.212.887	31.228.863
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.054	203	13.246.257
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.086.256	-	2.086.256
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	-	29.076
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.406.854	13.337	2.420.190
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	**67.347.497**	**1.383.049**	**68.730.546**

β) Τομείς δραστηριότητας

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε τομείς δραστηριότητας τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατάσκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.091.669	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.091.669
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	71.564	12	-	-	52.980	4.470	308.263	-	1	-	-	24.113	-	461.402
Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες														
μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	3.059	-	-	-	-	-	1.473.186	-	-	-	-	-	-	1.476.244
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	3.165.047	4.290.178	2.374.941	1.710.165	1.644.618	3.639.776	1.728.663	1.887.545	1.713.648	2.222.662	904.443	3.091.964	16.510.924	44.884.572
Δάνεια προς ιδιώτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16.510.924	16.510.924
Δάνεια προς επιχειρήσεις/ Δημόσιο Τομέα	3.165.047	4.290.178	2.374.941	1.710.165	1.644.618	3.639.776	1.728.663	1.887.545	1.713.648	2.222.662	904.443	3.091.964	-	28.373.648
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	5.012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.097	-	23.109
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.557	83.317	88.874
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής												-		
απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	44.564	-	-	-	-	-	1.701.181	-	88	-	-	-	-	1.745.832
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	225.223	570	-	7.868	7	-	501.529	543	604	-	-	1.404.821	197.192	2.338.357
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	**5.606.137**	**4.290.760**	**2.374.941**	**1.718.033**	**1.697.605**	**3.644.245**	**5.712.822**	**1.888.087**	**1.714.341**	**2.222.662**	**904.443**	**4.544.552**	**16.791.433**	**53.110.060**
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	**5.034.225**	**4.644.991**	**2.598.871**	**1.993.736**	**1.912.040**	**3.784.002**	**18.455.620**	**2.584.746**	**1.621.041**	**2.377.785**	**936.042**	**5.051.853**	**17.735.592**	**68.730.546**

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα ύψους 1.728,7 εκατ. ευρώ κατά την 31/12/2017 περιλαμβάνεται και το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ύψους 1.612,3 εκατ. ευρώ (31/12/2016: 1.928,6 εκατ. ευρώ). Στο κονδύλι «Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου» του ανωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται και οι λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης.

Τομείς δραστηριότητας στοιχείων εκτός Ισολογισμού	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατάσκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	865.646	375.230	984.061	107.276	60.582	181.643	1.526	-	125.041	56.713	8.421	172.960	-	2.939.101
Ενέγγυες Πιστώσεις	25	18.908	270	-	-	5.737	-	-	73	-	229	9.079	-	34.322
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	11.039	105.543	13.301	22.100	4.462	26.634	318	-	52.870	18.743	3.200	21.278	74.959	354.447
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	**876.711**	**499.681**	**997.633**	**129.376**	**65.044**	**214.015**	**1.844**	**0**	**177.983**	**75.456**	**11.851**	**203.317**	**74.959**	**3.327.869**
Εγγυητικές Επιστολές	675.696	362.805	1.071.998	103.746	150.944	175.523	2.018	-	84.540	77.447	9.564	196.590	-	2.910.870
Ενέγγυες Πιστώσεις	35	19.275	878	-	-	9.290	-	-	-	-	-	11.451	-	40.929
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	839	41.765	11.731	11.065	7.103	22.637	-	-	17.641	11.919	3.498	26.907	73.594	228.697
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	**676.570**	**423.844**	**1.084.607**	**114.810**	**158.047**	**207.449**	**2.018**	**0**	**102.181**	**89.366**	**13.062**	**234.948**	**73.594**	**3.180.496**

4.7 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΑ 7, γνωστοποιείται η επίδραση ή η πιθανή επίδραση που έχουν συμφωνίες για διακανονισμό χρηματοοικονομικών μέσων στη χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας. Ειδικότερα, στις γνωστοποιήσεις περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

i. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων, που συμψηφίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 και το καθαρό ποσό που προκύπτει παρουσιάζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης της Τράπεζας, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

ii. Οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις International Swaps and Derivatives Association (ISDA) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ανεξάρτητα εάν αυτές συμψηφίζονται ή όχι στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Η Τράπεζα δεν έχει συμψηφίσει κανένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2017 και 31/12/2016, δεδομένου ότι τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση (i) δεν πληρούνται.

Οι πίνακες που ακολουθούν απεικονίζουν τα αναγνωρισθέντα στις 31/12/2017 και 31/12/2016 χρηματοοικονομικά μέσα, καθώς επίσης και την καθαρή επίδραση που θα επέφερε στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης της Τράπεζας η πλήρης εξάσκηση των δικαιωμάτων συμψηφισμού («καθαρό ποσό»). Οι εν λόγω πίνακες περιλαμβάνουν κυρίως τα εξής χρηματοοικονομικά στοιχεία: α) Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (IRSs), συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων σε ξένο νόμισμα (cross currency interest rate swaps), προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (fx forwards), συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps) και δικαιώματα προαίρεσης (options), για τα οποία υπάρχουν συμβάσεις ISDA και β) διατραπεζικά repos που καλύπτονται από Global Master Repurchase Aggrement (GMRA).

31/12/2017				Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης		
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονο-μικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	461.402	-	461.402	17.056	6.720	437.626
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	905.502	-	905.502	816.628	-	88.874
Σύνολο	**1.366.904**	**0**	**1.366.904**	**833.684**	**6.720**	**526.500**

31/12/2017				Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης		
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονο-μικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	403.881	-	403.881	30.401	366.634	6.846
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	1.544.512	-	1.544.512	1.544.512	-	-
Σύνολο	**1.948.393**	**0**	**1.948.393**	**1.574.913**	**366.634**	**6.846**

31/12/2016				Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης		
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονο-μικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	448.907	-	448.907	4.972	-	443.935
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	29.076	-	29.076	0	-	29.076
Σύνολο	**477.983**	**0**	**477.983**	**4.972**	**0**	**473.011**

31/12/2016				Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης		
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονο-μικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	656.655	-	656.655	97.644	559.011	-
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	6.083.168	-	6.083.168	-	3.642	6.079.525
Σύνολο	**6.739.823**	**0**	**6.739.823**	**97.644**	**562.653**	**6.079.525**

4.8 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά την πιθανότητα απωλειών λόγω μεταβολής στο επίπεδο ή στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς, όπως είναι οι τιμές μετοχών, επιτοκίων ή συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας έχει εγκρίνει ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου αγοράς, η οποία εφαρμόζεται στην Τράπεζα και περιγράφει τους βασικούς ορισμούς που αφορούν τη διαχείριση του κινδύνου αγοράς και καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκομένων μονάδων και στελεχών.

Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει σύγχρονες και ευρέως αποδεκτές τεχνικές για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, υπολογίζονται δείκτες ευαισθησίας, όπως η μέτρηση PV100 (δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων ισολογισμού έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων κατά 100 μ.β. σε όλα τα νομίσματα), καθώς και η Αξία σε Κίνδυνο (Value at Risk), η οποία ενσωματώνει το σύνολο των παραγόντων κινδύνου.

Για κάθε δραστηριότητα που ενέχει κίνδυνο αγοράς έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια ανά είδος κινδύνου, τα οποία ελέγχονται σε συστηματική βάση. Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αλλά καλύπτει το σύνολο της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Η εκτίμηση Αξίας σε Κίνδυνο είναι η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής μείωσης (ζημίας) στην καθαρή τρέχουσα αξία ενός χαρτοφυλακίου, που μπορεί να συμβεί σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και για ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης (confidence level). Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει τις ακόλουθες τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό του Value at Risk:

α) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% με ιστορικές παρατηρήσεις δυο ετών και ίση στάθμιση μεταξύ των παρατηρήσεων,

β) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% και με δεδομένα αγοράς στα οποία λαμβάνονται υπόψη με μεγαλύτερη βαρύτητα οι πρόσφατες παρατηρήσεις (μεταβλητότητες και συντελεστές συσχέτισης που υπολογίζονται με τη μεθοδολογία εκθετικής εξομάλυνσης, λ=0,94) και

γ) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk με τη χρήση μεταβλητοτήτων και συντελεστών συσχέτισης που αφορούν σε περίοδο κρίσης (Stressed Value at Risk), ώστε να εκτιμάται η δυνητική επίπτωση στις σημερινές θέσεις.

Ο υπολογισμός των μεταβλητοτήτων και του πίνακα συσχέτισης πραγματοποιείται σε ημερήσια βάση και αποστέλλεται από την εταιρεία RiskMetrics.

Η μεθοδολογία Value at Risk δεν μπορεί να καλύψει εκτίμηση οικονομικών απωλειών που μπορεί να προκύψουν από ακραίες συνθήκες αγοράς και γι' αυτό το λόγο οι μετρήσεις συνοδεύονται από έναν αριθμό σεναρίων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Τα σενάρια αυτά βασίζονται στους κύριους παράγοντες κινδύνου που μπορεί να επηρεάσουν την αξία των στοιχείων του ισολογισμού.

Η Τράπεζα εφαρμόζει πρόγραμμα εκ των υστέρων ελέγχου (back-testing) για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών της Τράπεζας και για τις εκτιμήσεις του μεγέθους Αξίας-σε-Κίνδυνο. Σε καθημερινή βάση συγκρίνεται η τιμή Value-at-Risk όπως αυτή υπολογίζεται, με την αντίστοιχη μεταβολή στην αξία του χαρτοφυλακίου, λόγω μεταβολής των τιμών της αγοράς.

.

Η τιμή Value-at-Risk στις 29/12/2017 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας € 0,5 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0,2 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,5 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2017, επιτυγχάνεται μείωση € 0,2 εκατ. στην συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Η τιμή Value-at-Risk στις 31/12/2016 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας € 0,5 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0,3 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,4 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2016, επιτυγχάνεται μείωση κατά € 0,2 εκατ. στην συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Κατά το 2017, το Value-at-Risk του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας μειώθηκε λόγω της μείωσης της έκθεσης σε ομόλογα της Ελληνικής Κυβέρνησης κατά € 11,0 εκατ.

Τα παραπάνω συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Ποσά σε € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο Συναλλαγών Τράπεζας - Συνολικό VaR	VaR Επιτοκιακός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Μετοχών	VaR Συναλλαγματικός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Εμπορευμάτων	Μείωση Λόγω Διαφοροποίησης Χαρτοφυλακίου
2017	**0,5**	**0,2**	**0,0**	**0,5**	**0,0**	**-0,2**
2016	**0,5**	**0,3**	**0,0**	**0,4**	**0,0**	**-0,2**

Η τιμή του Value at Risk για το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο ανέρχεται σε € 8,2 εκατ. κατά την 29/12/2017, ενώ αντίστοιχα την 31/12/2016 ήταν € 15,0 εκατ. Η μείωση στο Value at Risk του Διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου οφείλεται στη μείωση της μεταβλητότητας των Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, ειδικά στα 15 και 20 έτη.

4.9 Κίνδυνος συναλλάγματος

Οι επιδράσεις της μεταβολής των ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων επηρεάζουν την χρηματοοικονομική θέση και τις ταμειακές ροές της Τράπεζας. Η Διοίκηση θέτει όρια στην έκθεση της Τράπεζας στις μεταβολές του συναλλάγματος τα οποία παρακολουθούνται καθημερινά. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τη συναλλαγματική έκθεση της Τράπεζας Πειραιώς στις 31/12/2017. Παρουσιάζονται σε λογιστικές αξίες τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις ανά νόμισμα, ενώ περιλαμβάνονται και οι θέσεις σε παράγωγα οι οποίες μειώνουν σημαντικά τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.120.952	15.544	4.865	295	2.048	10.691	1.154.395
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.963.959	36.204	18.268	5.574	38.679	28.985	2.091.669
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	439.353	-	22.049	-	-	-	461.402
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.476.244	-	-	-	-	-	1.476.244
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	88.874	-	-	-	-	-	88.874
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	40.828.918	2.357.758	40.916	51.402	1.505.448	100.130	44.884.572
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	-	-	-	-	-	23.109
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.981.250	38.214	-	-	-	-	2.019.464
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.326.367	7.479	1.734	75	1.886	814	2.338.355
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	**50.249.027**	**2.455.199**	**87.832**	**57.346**	**1.548.060**	**140.621**	**54.538.085**
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	11.650.902	113.989	3.617	28	463	2.543	11.771.541
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	(780.311)	538.579	1	92.156	364.585	188.871	403.881
Υποχρεώσεις προς πελάτες	39.598.443	1.329.220	95.618	1.014	13.180	263.331	41.300.806
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	435.277	-	-	-	-	-	435.277
Λοιπές υποχρεώσεις	853.524	4.054	204	-	-	2.043	859.825
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	**51.757.835**	**1.985.842**	**99.440**	**93.199**	**378.228**	**456.788**	**54.771.331**
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(1.508.808)**	**469.357**	**(11.608)**	**(35.853)**	**1.169.832**	**(316.167)**	**(233.246)**
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(1.330.086)**	**541.249**	**(21.093)**	**92.156**	**364.585**	**528.914**	**175.725**
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	**2.771.106**	**(992.512)**	**32.059**	**(57.335)**	**(1.553.933)**	**(189.171)**	**10.213**
Συνολική συναλλαγματική θέση	**(67.787)**	**18.094**	**(642)**	**(1.032)**	**(19.516)**	**23.576**	**(47.307)**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	64.496.961	2.922.915	74.640	99.009	1.975.025	342.560	69.911.110
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	66.535.680	1.464.426	102.354	979	77.798	547.740	68.728.978
Καθαρή θέση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(2.038.720)**	**1.458.489**	**(27.714)**	**98.029**	**1.897.227**	**(205.180)**	**1.182.131**
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	**(1.537.177)**	**29.925**	**989**	**0**	**(9.184)**	**564.583**	**(950.864)**
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	**3.527.595**	**(1.461.716)**	**25.202**	**(98.023)**	**(1.891.521)**	**(324.014)**	**(222.477)**
Συνολική συναλλαγματική θέση	**(48.301)**	**26.697**	**(1.523)**	**7**	**(3.478)**	**35.389**	**8.791**

4.10 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο Επιτοκιακός Κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος ζημίας που προκύπτει από μεταβολές στις αγορές επιτοκίων. Αλλαγές στις τιμές των επιτοκίων επηρεάζουν τα αποτελέσματα της Τράπεζας, μεταβάλλοντας το καθαρό επιτοκιακό αποτέλεσμα, καθώς και την αξία άλλων εσόδων ή εξόδων ευαίσθητων σε μεταβολές επιτοκίων. Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν επίσης την αξία των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, αφού η παρούσα αξία μελλοντικών χρηματοροών (και σε ορισμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι χρηματοροές) μεταβάλλεται όταν τα επιτόκια αλλάζουν.

Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει πολιτική διαχείρισης επιτοκιακού κινδύνου και υιοθετεί τεχνικές εκτίμησης κινδύνων που βασίζονται στην Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος (Interest Rate Gap Analysis).

Σύμφωνα με αυτήν, τα στοιχεία απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατανέμονται σε χρονικές περιόδους ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη τους (περίπτωση στοιχείων σταθερού επιτοκίου), ή σύμφωνα με την ημερομηνία του επόμενου επαναπροσδιορισμού του επιτοκίου τους (περίπτωση στοιχείων κυμαινόμενου επιτοκίου).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το βαθμό έκθεσης της Τράπεζας στον επιτοκιακό κίνδυνο, σύμφωνα με την Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος. Σε περιπτώσεις όπου για οποιεσδήποτε απαιτήσεις ή υποχρεώσεις δεν υπάρχει τακτή συμβατική ημερομηνία λήξης (ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί) ή ημερομηνία επαναπροσδιορισμού επιτοκίου (καταθέσεις όψεως ή ταμιευτηρίου), τότε αυτές κατατάσσονται στη χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Συγκεκριμένα, οι καταθέσεις όψεως, ταμιευτηρίου, καθώς και οι τρεχούμενοι λογαριασμοί έχουν κατανεμηθεί στη χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Στον πίνακα, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται σε € με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες της 29/12/2017.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Ενεργητικό							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.154.395	-	-	-	-	-	1.154.395
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.951.768	139.900	-	-	-	-	2.091.669
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	156	1.476.088	-	1.476.244
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	34.628	37.799	16.446	-	-	-	88.874
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	31.267.134	7.869.414	3.983.877	1.250.431	513.716	-	44.884.572
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	-	-	-	-	23.109	-	23.109
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	21.677	424.659	702.232	43.347	531.937	295.611	2.019.464
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	-	2.338.355	2.338.355
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	**34.429.603**	**8.471.773**	**4.702.556**	**1.293.934**	**2.544.851**	**2.633.966**	**54.076.683**
Υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.611.683	118.563	41.295	4.000.000	-	-	11.771.541
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31.255.074	4.777.478	5.130.258	35.264	-	102.733	41.300.806
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	27.420	407.857	-	-	-	-	435.277
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	-	859.825	859.825
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	**38.894.177**	**5.303.899**	**5.171.553**	**4.035.264**	**0**	**962.558**	**54.367.449**
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	**24.967**	**12.425**	**(208)**	**(5.718)**	**(1.156)**	**0**	**30.310**
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	**(4.439.606)**	**3.180.299**	**(469.205)**	**(2.747.048)**	**2.543.695**	**1.671.408**	**(260.457)**

Τα εκτός Ισολογισμού στοιχεία που εμφανίζονται στο κάτω μέρος του πίνακα περιλαμβάνουν τα ανοίγματα που προέρχονται από συναλλαγές σε παράγωγα οι οποίες εκτελούνται είτε για σκοπούς διαχείρισης ενεργητικού - παθητικού, είτε για σκοπούς διαπραγμάτευσης, είτε για σκοπούς αντιστάθμισης - χωρίς να γίνεται χρήση αντισταθμιστικής λογιστικής (hedge accounting).

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	38.078.553	8.690.088	5.818.630	9.425.500	4.742.429	2.710.839	69.466.039
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	54.039.377	4.803.058	4.295.120	4.018.806	-	1.111.412	68.267.773
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(34.138)	(144.737)	(40.052)	(1.834)	-	-	(220.760)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	**(15.994.962)**	**3.742.292**	**1.483.457**	**5.404.861**	**4.742.429**	**1.599.427**	**977.506**

Παράλληλα, στην Τράπεζα Πειραιώς, ως μέγεθος εκτίμησης του επιτοκιακού κινδύνου, υπολογίζεται και η μεταβολή της καθαρής παρούσας αξίας των στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων, αναφορικά με μεταβολή των επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης (PV100).

Η Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος επιτρέπει την εκτίμηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσω του δείκτη "Επιτοκιακών Αποτελεσμάτων σε Κίνδυνο", ο οποίος εκφράζει την αρνητική επίπτωση στο προβλεπόμενο ετήσιο επιτοκιακό αποτέλεσμα από μια παράλληλη σε όλες τις διάρκειες μεταβολή των επιτοκίων σε όλα τα νομίσματα.

Για το PV100 έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια, τα οποία ελέγχονται σε καθημερινή βάση.

Η δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων Ισολογισμού της Τράπεζας Πειραιώς, έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης σε όλα τα νομίσματα, εκτιμάται σε € 38,7 εκατ. (2016: € 40,6 εκατ.).

Επιπλέον, σε τακτά χρονικά διαστήματα υπολογίζεται η επίπτωση στην αξία του χαρτοφυλακίου ομολόγων μιας μεταβολής στα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads) τόσο για τους εκδότες κρατικών ομολόγων (government issuers), όσο και για τους εταιρικούς εκδότες (corporate issuers).

Τέλος, στην Τράπεζα Πειραιώς αποτιμώνται πιθανές οικονομικές απώλειες αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης στις αγορές των επιτοκίων. Τα πιθανά σενάρια κρίσης περιλαμβάνουν έντονες μεταβολές στα επίπεδα των επιτοκίων, αλλαγές στην κλίση και το σχήμα των καμπυλών επιτοκίων, ή μεταβολές στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς.

4.11 Κίνδυνος ρευστότητας

Η Τράπεζα Πειραιώς αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διαχείριση του Κινδύνου Ρευστότητας συμβάλλει ουσιαστικά στην ικανότητα εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, χωρίς τον κίνδυνο να προκύψουν σημαντικές οικονομικές απώλειες.

Ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος αδυναμίας εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές γίνουν απαιτητές.

Στις μονάδες της Τράπεζας εφαρμόζεται ενιαία Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας. Η πολιτική αυτή είναι σύμφωνη με διεθνώς εφαρμοσμένες πρακτικές και εποπτικές διατάξεις και είναι προσαρμοσμένη στις επιμέρους δραστηριότητες και οργανωτικές δομές της Τράπεζας Πειραιώς.

Η πολιτική αυτή περιγράφει τους βασικούς ορισμούς και μεθοδολογίες εκτίμησης του κινδύνου ρευστότητας, καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών και περιγράφει οδηγίες για το χειρισμό καταστάσεων κρίσης ρευστότητας. Για την ορθή διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας η Τράπεζα παρακολουθεί και διαχειρίζεται, μεταξύ άλλων, το ύψος, την ποιότητα και τη διάρθρωση / διασπορά των στοιχείων ρευστών διαθεσίμων, την ανάλυση των ταμειακών χρηματορροών που προκύπτουν από τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού (εισροές, εκροές) σε χρονικές περιόδους, τη διάρθρωση / διασπορά και το κόστος των πηγών χρηματοδότησης της, τη διάρθρωση / διασπορά και τη χρηματοδοτική ικανότητα των διαθέσιμων ενεχύρων της και τις ανάγκες χρηματοδότησης σε τοπικά και ξένα νομίσματα.

Η πολιτική επικεντρώνεται στις ανάγκες ρευστότητας που αναμένεται να προκύψουν για το χρονικό διάστημα μιας εβδομάδας και ενός μήνα, αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης ρευστότητας.

Επιπλέον, η πολιτική ορίζει και Σχέδιο Διαχείρισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή σε περίπτωση κρίσης ρευστότητας. Μία τέτοια κρίση μπορεί να οφείλεται είτε σε συγκεκριμένο γεγονός που σχετίζεται με δραστηριότητες της Τράπεζας Πειραιώς, είτε με τις γενικότερες συνθήκες των αγορών. Στο σχέδιο καταγράφονται συγκεκριμένες συνθήκες ενεργοποίησής του, καθώς και ενδείξεις αυξημένης ετοιμότητας.

Από το Νοέμβριο του 2014 η Τράπεζα εποπτεύεται απευθείας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος και υποβάλλει σε τακτική και περιοδική βάση μεγάλο εύρος εποπτικών αναφορών.

Η Τράπεζα Πειραιώς υπολογίζει τους δείκτες «Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)» και «Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio)» σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση αντίστοιχα, όπως ορίζει ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Από την 1/1/2017 ισχύει σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία το όριο του πρώτου δείκτη ρευστότητας Liquidity Coverage Ratio στα επίπεδα του 80%. Ωστόσο, ο «Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)» δεν είναι κατάλληλος δείκτης κινδύνου ρευστότητας για Πιστωτικά Ιδρύματα τα οποία κάνουν χρήση του μηχανισμού παροχής έκτακτης ρευστότητας (ELA).

Επιπρόσθετα, τα πιστωτικά ιδρύματα βάσει της ευρωπαϊκής οδηγίας 2013/36 οφείλουν να διαθέτουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, διαδικασίες, πολιτικές και συστήματα που διασφαλίζουν την επαρκή παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας. Βάσει της Ευρωπαϊκής οδηγίας, η διεύθυνση διαχείρισης κινδύνων αγοράς και ρευστότητας υπέβαλε την Έκθεση για την Διαδικασία Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP) για τα έτη 2016 και 2017, η οποία εμπεριέχει τις διαδικασίες που διέπουν την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας καθώς και τα βασικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της τρέχουσας και μελλοντικής θέσης ρευστότητας της τράπεζας.

Επιπλέον στα πλαίσια των διαδικασιών ICAAP και ILAAP εξετάστηκαν σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Testing) και αξιολογήθηκε η επίπτωσή τους επί της θέσης και επί των υποχρεωτικών δεικτών ρευστότητας.

Μέσα στο 2017 η Τράπεζα μείωσε τη χρηματοδότηση από Κεντρικές Τράπεζες μέσω πωλήσεων ομολόγων EFSF και ESM του χαρτοφυλακίου της και διεύρυνσης των λοιπών πηγών χρηματοδότησης της, αυξάνοντας τις καταθέσεις της, αντλώντας κεφάλαια από τις αγορές μέσω διάθεσης νέων εκδόσεων καλυμμένων ομολογιών και αύξησης της δραστηριότητας σε συναλλαγές repo με μη αποδεκτά από την ΕΚΤ ενέχυρα.

Οι καταθέσεις της Τράπεζας Πειραιώς το 2017 αυξήθηκαν συνολικά κατά € 1.535,5 εκατ.ή 3,7%, καταγράφοντας ανοδική πορεία από τον Μάιο έως και το τέλος του έτους, με το συνολικό ποσό καταθέσεων στις 31/12/2017 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 41.300,8 εκατ. έναντι € 39.765,3 εκατ. στις 31/12/2016.

Η Τράπεζα κατά τη διάρκεια του 2017 προχώρησε σε μείωση του μεγέθους του ενεργητικού της μέσω της πώλησης ομολόγων EFSF και ESM αξίας € 11.750,8 εκατ., στα πλαίσια του προγράμματος της ΕΚΤ ανταλλαγής και επαναγοράς χρεογράφων εκδοθέντων από ευρωπαϊκούς υπερεθνικούς οργανισμούς της ζώνης του ευρώ (EFSF/ ESM Bond Exchange program).

Η προαναφερόμενη μείωση ομολόγων οδήγησε σε μείωση των συναλλαγών repo της Τράπεζας με ενέχυρα EFSF ομόλογα κατά € 5.980,1 εκατ. (μηδενισμός υπόλοιπων συναλλαγών repo με EFSF στο τέλος του 2017). Παράλληλα, μέσα στο ίδιο έτος η Τράπεζα ανέπτυξε περαιτέρω τη δραστηριότητα της στην διατραπεζική αγορά repo με ενέχυρα χρεόγραφα μη αποδεκτά προς αναχρηματοδότηση από την ΕΚΤ με συναλλαγές ύψους € 1.440,7 εκατ., διαμορφώνοντας υπόλοιπα στις 31/12/2017 ύψους € 1.543,9 εκατ., εκ των οποίων συναλλαγές ύψους € 1.316,7 εκατ. πραγματοποιήθηκαν μέσω ενεχυρίασης ιδίων εκδόσεων τιτλοποιήσεων και καλυμμένων ομολογιών και € 227,2 εκατ. μέσω ενεχυρίασης εντόκων γραμματίων Ελληνικού Δημοσίου. Συνολικά, η άντληση κεφαλαίων μέσω διατραπεζικής αγοράς repo μειώθηκε το 2017 κατά συναλλαγές repo ύψους € 4.539,4 εκατ., διαμορφώνοντας στις 31/12/2017 υπόλοιπα ύψους € 1.543,9 εκατ. (2016: € 6.083,2 εκατ.).

Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2017 η Τράπεζα προχώρησε στην έκδοση νέας σειράς καλυμμένων ομολογιών ύψους € 500,0 εκατ. και άντλησε ρευστότητα με τη διάθεση αυτής στην αγορά μέσω ιδιωτικών τοποθετήσεων ύψους € 370,0 εκατ. Η νέα έκδοση αύξησε την άντληση μακροπρόθεσμης ρευστότητας σε σχετικά χαμηλότερο κόστος, βοηθώντας την προσπάθεια μείωσης χρηματοδότησης από το ELA και τη σταδιακή αποκατάσταση της πρόσβασης της Τράπεζας στις αγορές κεφαλαίων.

Όλες οι ανωτέρω μεταβολές συνέβαλαν στη μείωση της συνολικής άντλησης ρευστότητας από Κεντρικές Τράπεζες ύψους € 11.170,0 εκατ., με το συνολικό ποσό στις 31/12/2017 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 9.730,0 εκατ. έναντι € 20.900,0 εκατ. στις 31/12/2016. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό έκτακτης ρευστότητας (ELA) ανήλθε στις 31/12/2017 σε ύψος € 5.700,0 εκατ. έναντι € 11.900,0 εκατ. στις 31/12/2016, ενώ η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ ανήλθε σε ύψος € 4.030,0 εκατ. έναντι € 9.000,0 εκατ. στις 31/12/ 2016.

Τέλος, η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση από την ΕΚΤ (TLTRO II) διατηρήθηκε αμετάβλητη σε σχέση με τις 31/12/2016, σε ποσό ύψους € 4.000,0 εκατ.

α) Ταμειακές ροές εκτός παραγώγων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, οι πληρωτέες ταμειακές ροές από την Τράπεζα από χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων με βάση τις εναπομένουσες συμβατικές ημερομηνίες λήξης. Τα ποσά που αναφέρονται είναι οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές. Η Τράπεζα διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας βάσει των εκτιμώμενων μη προεξοφλημένων ταμειακών ροών. Υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα έχουν μετατραπεί σε ευρώ με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.557.750	51.555	9.266	4.078.637	89.725	**11.786.933**
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31.370.842	4.703.283	5.169.848	115.424	-	**41.359.397**
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	20	2.087	6.708	415.994	70.201	**495.011**
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	859.271	**859.271**
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	**38.928.613**	**4.756.926**	**5.185.822**	**4.610.055**	**1.019.197**	**54.500.612**
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	**5.328.926**	**1.521.660**	**6.877.681**	**18.772.999**	**30.603.038**	**63.104.304**

Στις "Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα" στην χρονική ζώνη "έως 1 μήνα" εμφανίζονται η χρηματοδότηση μέσω ELA και η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, καθώς έχουν συμβατική λήξη εντός μιας εβδομάδας.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	23.212.621	108.740	5.820	4.031.257	44.668	**27.403.106**
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.848.952	4.543.615	4.307.566	126.025	-	**39.826.158**
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	70	-	4	201	78.040	**78.315**
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	1.040.257	**1.040.257**
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	**54.061.643**	**4.652.355**	**4.313.391**	**4.157.484**	**1.162.964**	**68.347.836**
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	**4.769.538**	**1.149.516**	**8.850.853**	**30.670.952**	**33.673.841**	**79.114.701**

β) Ταμειακές ροές παραγώγων

βi) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης συναλλάγματος, δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και β) παράγωγα επιτοκίου: συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίων, εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου, λοιπά συμβόλαια επιτοκίων, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των παραγώγων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι τη λήξη τους βάσει του συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα επιτοκίου	(7)	(125)	1.023	7.754	2.810	**11.455**
Σύνολο	**(7)**	**(125)**	**1.023**	**7.754**	**2.810**	**11.455**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα επιτοκίου	(307)	286	253	8.562	4.793	**13.586**
Σύνολο	**(307)**	**286**	**253**	**8.562**	**4.793**	**13.586**

βii) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων και β) παράγωγα επιτοκίου: διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και γ) δικαιώματα προαίρεσης.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία της Τράπεζας (ενεργητικού και υποχρεώσεων) που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι την λήξη τους βάσει του συμβολαίου. Οι συνολικές εκροές και συνολικές εισροές για κάθε κατηγορία παραγώγου και ομάδας ληκτότητας γνωστοποιούνται ως μη προεξοφλημένες ροές βάσει συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.382.786)	(1.203.662)	(1.248.546)	(314.929)	-	**(4.149.923)**
Εισροή	1.388.735	1.220.742	1.278.692	277.163	-	**4.165.331**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.245.408)	(1.120.244)	(1.382.105)	(922.162)	(49.329)	**(4.719.249)**
Εισροή	1.238.715	1.083.514	1.304.125	806.276	39.448	**4.472.079**

βiii) Στοιχεία εκτός Ισολογισμού

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	136.043	86.459	482.387	2.229.932	4.280	**2.939.101**
Ενέγγυες Πιστώσεις	17.340	10.651	6.331	-	-	**34.322**
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	20.094	700	149.081	123.500	61.071	**354.447**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	54.501	86.904	504.943	2.260.219	4.305	**2.910.870**
Ενέγγυες Πιστώσεις	21.446	10.030	9.453	-	-	**40.929**
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	7.791	3.474	58.458	97.892	61.082	**228.697**

4.12 Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, η Τράπεζα μεταβιβάζει το σύνολο ή μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εάν και μόνο εάν (α) μεταβιβάζει τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή (β) διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αλλά αναλαμβάνει συμβατική υποχρέωση να καταβάλει τις ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες σε μία συμφωνία.

Η Τράπεζα, στο πλαίσιο της συνήθους δραστηριότητάς της, μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε τρίτους ή σε οχήματα ειδικού σκοπού, τα οποία όμως δεν αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης της, καθώς η Τράπεζα διατηρεί έκθεση στους κινδύνους και στα οφέλη που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία ενεργητικού. Σημειώνεται ότι, η Τράπεζα δεν έχει μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία να αποτυπώνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στο βαθμό της συνεχιζόμενης συμμετοχής της.

Ακολουθούν πίνακες όπου παρουσιάζεται η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβασθεί και συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στο σύνολό τους στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τα εν λόγω στοιχεία:

31/12/2017	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.473.151	-	-	1.343.564	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.692.602	-	259.413	1.136.525	-	219.592
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (πρό προβλέψεων)	30.211.662	66.616	2.451.785	8.395.220	64.489	1.317.349
Χρεωστικοί τίτλοι	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	**33.377.415**	**66.616**	**2.711.198**	**10.875.309**	**64.489**	**1.536.941**

31/12/2016	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς	Λογιστική αξία	εκ των οποίων: τιτλοποιήσεις	εκ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.102	-	-	5.666	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.245.893	-	-	871.283	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (πρό προβλέψεων)	33.639.604	5.808.236	-	12.751.076	1.493.447	-
Χρεωστικοί τίτλοι	13.198.918	-	5.975.989	13.322.241	-	5.979.924
Σύνολο	**48.092.518**	**5.808.236**	**5.975.989**	**26.950.265**	**1.493.447**	**5.979.924**

Τιτλοποίηση απαιτήσεων

Η Τράπεζα τιτλοποιεί στεγαστικά, επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια, καθώς και πιστωτικές κάρτες και ανοικτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού, πλήρως ενοποιούμενων από την Τράπεζα, με σκοπό την άντληση ρευστότητας. Οι εν λόγω εταιρείες ειδικού σκοπού έχουν προβεί σε έκδοση τίτλων. Η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ως εκ τούτου δεν προβαίνει στην αποαναγνώρισή τους από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Άντληση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος και πράξεις repo

Η Τράπεζα αντλεί ρευστότητα από το Ευρωσύστημα μέσω ενεχυρίασης τίτλων. Επίσης προβαίνει σε συμφωνίες επαναγοράς τίτλων. Οι εν λόγω τίτλοι δεν αποαναγνωρίζονται από τον Ισολογισμό, καθώς η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις αποδόσεις των τίτλων.

4.13 Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

α) Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις λογιστικές και εύλογες αξίες για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης της Τράπεζας.

Στοιχεία Ενεργητικού	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.091.669	1.771.326	2.091.669	1.771.326
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	44.884.572	48.720.105	44.068.011	47.735.635
- Δάνεια προς ιδιώτες	16.510.924	17.491.242	16.298.732	17.272.352
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	26.644.985	29.168.653	26.040.615	28.403.056
- Δάνεια δημοσίου τομέα	1.728.663	2.060.210	1.728.663	2.060.227
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23.109	13.246.257	22.586	13.471.242
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	88.874	29.076	88.874	29.076

Υποχρεώσεις	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	11.771.541	27.392.700	11.771.541	27.392.700
Υποχρεώσεις προς πελάτες	41.300.806	39.765.301	41.300.806	39.765.301
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	435.277	69.515	407.930	56.463

Η εύλογη αξία κατά την 31/12/2017 των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, των συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών, των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα και των υποχρεώσεων προς πελάτες που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος δεν διαφέρει από την αντίστοιχη λογιστική, καθώς πρόκειται κατά κανόνα για βραχυπρόθεσμες συναλλαγές που φέρουν επιτόκια αγοράς. Τα επιτόκια αναπροσαρμόζονται τακτικά και λόγω της μικρής διάρκειάς τους προεξοφλούνται με το χωρίς κίνδυνο επιτόκιο.

Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη προσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι εύλογες αξίες των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους βασίζονται σε τιμές που καθορίζονται από την αγορά. Όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθορισθεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model).

Η εύλογη αξία των πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όπου αυτές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθοριστεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά (λήξη, απόδοση) ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών.

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζεται η κατάταξη της εύλογης αξίας στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται στο αποσβέσιμο κόστος με βάση τα επίπεδα ιεράρχησης του Δ.Π.Χ.Α. 13 κατά την 31/12/2017 και 31/12/2016:

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2017	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	44.068.011	44.068.011
- Δάνεια προς ιδιώτες	-	16.298.732	16.298.732
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	26.040.615	26.040.615
- Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	1.728.663	1.728.663
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	22.586	-	22.586
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	407.930	-	407.930

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	47.735.635	47.735.635
- Δάνεια προς ιδιώτες	-	17.272.352	17.272.352
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	28.403.056	28.403.056
- Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	2.060.227	2.060.227
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.471.242	-	13.471.242
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	56.463	-	56.463

β) Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται σε εύλογες αξίες

Εύλογη αξία είναι η τιμή στην οποία θα πωληθεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή στην οποία θα μεταφερθεί μια υποχρέωση μεταξύ αντισυμβαλλομένων μερών υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης,

Το Δ.Π.Χ.Α. 13 ιεραρχεί τις μεθόδους αποτίμησης ανάλογα με το αν οι πληροφορίες που λαμβάνονται υπόψη σε κάθε μέθοδο είναι παρατηρήσιμες ή όχι. Η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη παρατηρήσιμα δεδομένα στις αποτιμήσεις της όποτε αυτό είναι εφικτό. Οι παρατηρήσιμες πληροφορίες αναφέρονται σε στοιχεία της αγοράς που προκύπτουν από ανεξάρτητες πηγές. Οι μη παρατηρήσιμες πληροφορίες αντανακλούν τις εκτιμήσεις της Τράπεζας για την αγορά. Αυτές οι δύο διαφορετικές πηγές πληροφόρησης έχουν δημιουργήσει τα παρακάτω επίπεδα προσδιορισμού της εύλογης αξίας:

1ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται βάσει εισηγμένων τιμών (άνευ προσαρμογών) σε οργανωμένες αγορές για πανομοιότυπα στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μετοχές και ομόλογα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστήρια ή σε χρηματαγορές, καθώς και παράγωγα, όπως futures.

2ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών εκτός των εισηγμένων τιμών που περιλαμβάνονται στο επίπεδο 1, που θεωρούνται άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμες. Το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC) και ομόλογα, η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε καμπύλες επιτοκίων ή τιμές οι οποίες είναι παρατηρήσιμες και δεν ανήκουν στο Επίπεδο 1.

3ο Επίπεδο

Η αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Το Επίπεδο 3 περιλαμβάνει μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, επενδυτικά ακίνητα, καθώς και συγκεκριμένες μετοχές και άλλους τίτλους μεταβλητής απόδοσης.

Οι μετοχές, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και τα επενδυτικά ακίνητα του επιπέδου 3 δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά ή δεν υπάρχουν διαθέσιμες τιμές από τρίτους διαπραγματευτές για να προσδιοριστεί η εύλογη αξία τους. Ειδικότερα:

Μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των εν λόγω μετοχών χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτά μοντέλα και τεχνικές αποτίμησης, κατά περίπτωση, όπως: μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, υπολογισμού των δικαιωμάτων προαίρεσης, συγκρίσιμες συναλλαγές, εκτιμήσεις της εύλογης αξίας στοιχείων ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και καθαρή αξία του ενεργητικού και των μεριδίων. Η Τράπεζα, με βάση την πρότερη εμπειρία της, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου κριθεί απαραίτητο, τις σχετικές αξίες προκειμένου να απεικονίζονται οι τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν. Η εύλογη αξία των μετοχών της Τράπεζας του επιπέδου 3 λαμβάνεται υπόψη στην περίπτωση όπου προκύπτουν ενδείξεις απομείωσης της αξίας των εν λόγω μετοχών, ενώ σε αντίθετη περίπτωση αυτές τηρούνται στο κόστος κτήσης.

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Στο επίπεδο 3 των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνονται ενσωματωμένα παράγωγα μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων. Τα εν λόγω παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα παρακολουθούνται στην εύλογη αξία. Η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται βάσει τεχνικών αποτίμησης με βασικές παραμέτρους: α) την υποκείμενη μετοχή, β) τη διακύμανση της υποκείμενης μετοχής, γ) τα επιτόκια και δ) τα πιστωτικά περιθώρια.

Επενδυτικά ακίνητα

Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτές μέθοδοι αποτίμησης από ανεξάρτητους εκτιμητές, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην Ενότητα 2.20 «Επενδύσεις σε ακίνητα» των λογιστικών αρχών της Τράπεζας. Για τα επενδυτικά ακίνητα της Τράπεζας δεν διενεργήθηκε ανάλυση ευαισθησίας λόγω του σημαντικού αριθμού των ακινήτων και των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους. Η κίνηση των επενδύσεων σε ακίνητα του Επιπέδου 3 αποτυπώνεται στη Σημείωση 27.

Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία στα τρία προαναφερόμενα επίπεδα:

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2017	**Επίπεδο 1**	**Επίπεδο 2**	**Επίπεδο 3**	**Σύνολο**
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	446.941	14.461	**461.402**
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	11.065	-	-	**11.065**
- Λοιπά Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	-	1.465.180	-	**1.465.180**
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση (AFS)				
- Ομόλογα	575.284	-	-	**575.284**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	99.918	40.519	155.173	**295.611**
- Έντοκα γραμμάτια	1.148.569	-	-	**1.148.569**
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	378.940	24.941	**403.881**

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	442.906	6.001	**448.907**
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	8.428	-	-	**8.428**
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση (AFS)				
- Ομόλογα	409.627	-	-	**409.627**
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	75.839	31.497	183.313	**290.648**
- Έντοκα γραμμάτια	1.668.133	-	-	**1.668.133**
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	656.655	-	**656.655**

Η Τράπεζα εξετάζει τη μεταφορά μεταξύ των επιπέδων ιεράρχησης της εύλογης αξίας στο τέλος της κάθε περιόδου αναφοράς.

Σημειώνεται ότι για τα κονδύλια Ενεργητικού και Υποχρεώσεων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία την 31/12/2017 και την 31/12/2016 δεν υπήρχαν μεταφορές από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2 και αντίστροφα.

Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων - απαιτήσεων / υποχρεώσεων, καθώς και των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του Επιπέδου 3 κατά την 31/12/2017 και την 31/12/2016:

Κίνηση στοιχείων Επιπέδου 3 (χρήση 2017)	Παράγωγα χρηματοοικο-νομικά μέσα - απαιτήσεις	Παράγωγα χρηματοοικο-νομικά μέσα - υποχρεώσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	6.001	-	183.313
Αγορές	-	-	1.854
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	8.460	24.941	-
- Από αποτίμηση	8.460	24.941	-
- Από αποαναγνώριση	-	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	-	(19.760)
Μόνιμη απομείωση	-	-	(2.000)
Διαθέσεις	-	-	(2.337)
Μεταφορά στο επίπεδο 3	-	-	-
Μεταφορά στα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	-	(5.896)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	-	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2017	**14.461**	**24.941**	**155.173**

Κίνηση στοιχείων Επιπέδου 3 (χρήση 2016)	Παράγωγα χρηματοοικο-νομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2016	2.197	220.238
Αγορές	-	23.142
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	3.804	-
-Από αποτίμηση	3.804	-
-Από αποαναγνώριση	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	(164)
Μόνιμη απομείωση	-	(2.071)
Διαθέσεις	-	(68.246)
Μεταφορά στο επίπεδο 3	-	9.263
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	1.150
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2016	**6.001**	**183.313**

Η ανάλυση ευαισθησίας του 3ου επιπέδου των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων - απαιτήσεων παρουσιάζεται στους κάτωθι πίνακες:

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης	31/12/2017	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(37.304)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	3.281	(2.675)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	2.472	(2.457)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	17.210	667

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης	31/12/2016	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(26.871)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	6.756	(4.966)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	17.968	(3.000)

Θεωρώντας μεταβολές της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/- 5%, των διακυμάνσεων της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/-10%, των επιτοκίων κατά +/- 10 μονάδων βάσης και των πιστωτικών περιθωρίων κατά +/- 100 μονάδων βάσης, η μεταβολή στην εύλογη αξία των ενσωματωμένων παραγώγων σε σχέση με την εύλογη αξία τους την 31/12/2017, θα κυμανθεί μεταξύ περίπου +23% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και -19% των μη ευνοϊκών αλλαγών για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις και αντίστοιχα μεταξύ περίπου -10% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και +10% των μη ευνοϊκών αλλαγών για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις.

Η εκτίμηση της μεταβολής της αξίας των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του Επιπέδου 3 προσεγγίστηκε με διάφορες μεθόδους, όπως:

- την καθαρή αξία του ενεργητικού (NAV),
- την προεξόφληση των μελλοντικών μερισμάτων λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις του εκδότη και το σχετικό κόστος κεφαλαίου,
- τις τιμές κλεισίματος αντίστοιχων διαπραγματεύσιμων κατηγοριών μετοχών ή δεικτών ομοειδών εισηγμένων εταιρειών,

- την αναμορφωμένη καθαρή θέση λαμβάνοντας υπόψη τις εύλογες αξίες των στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και των σχετικών παρατηρήσεων των ορκωτών ελεγκτών της εταιρείας.

Επίσης, έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες που ενδέχεται να αναπροσαρμόζουν τις αξίες αυτές, όπως ο κλάδος και το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι εταιρείες, οι τρέχουσες εξελίξεις αλλά και οι προοπτικές. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα βάσει της πρότερης εμπειρίας της προσαρμόζει περαιτέρω, όπου αυτό κριθεί απαραίτητο, τις αξίες έτσι ώστε να εκτιμηθούν οι ενδεχόμενες μεταβολές.

4.14 Υπηρεσίες θεματοφυλακής

Η Τράπεζα παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής προς τρίτους για πλήθος χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν διαδικασίες όπως φύλαξη αξιών, εκκαθάριση χρηματιστηριακών συναλλαγών επί αξιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, διενέργεια εταιρικών πράξεων, είσπραξη εισοδήματος κτλ, για λογαριασμό ιδιωτών, εταιρειών και θεσμικών επενδυτών. Τα εν λόγω χρηματοοικονομικά προϊόντα προς φύλαξη, καθώς και το έσοδο που προκύπτει από αυτά για τους τρίτους, δεν αποτελούν ιδιοκτησία της Τράπεζας και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες ενέχουν μόνο λειτουργικούς κινδύνους, καθώς η Τράπεζα δεν παρέχει καμία εγγύηση στους κατόχους των περιουσιακών στοιχείων για την απόδοση των τοποθετήσεών τους και συνεπώς δεν διατρέχει κανένα πιστωτικό κίνδυνο.

4.15 Κεφαλαιακή επάρκεια

Η Τράπεζα έχει συμμορφωθεί από την 1η Ιανουαρίου 2014 με το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο "CRD IV" (εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ από την Ε.Ε.), όπως αυτό αποτυπώθηκε στην οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD) και στον Κανονισμό 575/2013 (CRR). Η οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο απαιτεί από κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα να διαθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο εποπτικών ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, βάσει του άρθρου 92 του CRR, διαμορφώνονται ως εξής:

- Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1 ratio): 4,5%
- Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio): 6%
- Συνολικός Δείκτης κεφαλαίου (CAD ratio): 8%.

Από τις 4/11/2014, στο πλαίσιο λειτουργίας του SSM, η Τράπεζα υπόκειται στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ .

Οι βασικοί στόχοι της Τράπεζας σχετικά με τη διαχείριση της κεφαλαιακής της επάρκειας είναι:

- η συμμόρφωση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων, σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο,
- η διαφύλαξη της δυνατότητας της Τράπεζας να συνεχίσει απρόσκοπτα τις δραστηριότητές της, έτσι ώστε να προσφέρει αποδόσεις και οφέλη στους μετόχους και να διασφαλίσει την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων,
- η διατήρηση μίας ισχυρής και σταθερής κεφαλαιακής βάσης, η οποία να στηρίζει τα επιχειρηματικά σχέδια της Διοίκησης της Τράπεζας και
- η διατήρηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών, πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών για την επαρκή κάλυψη των εποπτικών της αναγκών, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα κύρια μεγέθη της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας Πειραιώς για την 31/12/2016 και την 31/12/2017, όπως υπολογίστηκαν βάσει των κανόνων του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και μετά την εφαρμογή, όπου αυτό απαιτείται, των μεταβατικών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μετοχικό κεφάλαιο	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	13.074.688	13.074.688
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	2.040.000	2.040.000
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	90.390	3.958
Τακτικό αποθεματικό και λοιπά αποθεματικά	69.364	71.205
Αποτελέσματα εις νέον	(8.467.755)	(8.353.025)
Μείον: Άυλα πάγια στοιχεία	(256.292)	(259.592)
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των βασικών ιδίων κεφαλαίων	(1.376.176)	(447.532)
Μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 Capital) & Μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 Capital) (A)	**7.794.174**	**8.749.657**
Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια		
Υποχρεώσεις από μειωμένης εξασφάλισης δάνεια	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	-	-
Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (B)	**0**	**0**
Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (A+B)	**7.794.174**	**8.749.657**
Σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	**47.864.312**	**49.848.051**
Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio)	**16,3%**	**17,6%**
Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (T1 Capital ratio)	**16,3%**	**17,6%**
Συνολικός δείκτης κεφαλαίου (Total capital ratio)	**16,3%**	**17,6%**

Τα Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια και το Σύνολο του Σταθμισμένου έναντι των Κινδύνων Ενεργητικού της 31/12/2016, που δημοσιεύθηκαν στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις που περιλαμβάνονται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση της χρήσεως από 1η Ιανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2016, αναμορφώθηκαν (μειώθηκαν), χωρίς σημαντική επίπτωση στο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (μείωση 5 μονάδες βάσης), λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα του διενεργηθέντος ελέγχου των εποπτικών αρχών (SSM).

Με ημερομηνία αναφοράς την 31η Δεκεμβρίου 2017, οι ανωτέρω δείκτες υπερκαλύπτουν τις εποπτικές απαιτήσεις και επιβεβαιώνουν την ισχυρή κεφαλαιακή βάση της Τράπεζας Πειραιώς.

2018 EBA EU-Wide Stress Test

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), σε συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM), παρουσίασε στις 31 Ιανουαρίου 2018 την Πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης (stress test) για το 2018, η οποία έχει σχεδιαστεί ώστε να παρέχει στους επόπτες, τις τράπεζες και τους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς της αγοράς ένα κοινό αναλυτικό πλαίσιο μέσω του οποίου θα μπορεί σε τακτή βάση να συγκρίνεται και να αξιολογείται η αντοχή των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους κλυδωνισμούς και τα σοκ που προέρχονται από το οικονομικό τους περιβάλλον. Είναι η πρώτη φορά που ενσωματώνονται στο τεστ όσα ορίζονται στο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 (ΔΠΧΑ 9). Δεν συμπεριλήφθηκαν κατώτατα όρια αποδοχής ή απόρριψης κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς τα αποτελέσματα από την άσκηση έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να εισαχθούν στη Διαδικασία Εποπτικής Εξέτασης & Αξιολόγησης (SREP).

Η άσκηση του 2018 πραγματοποιείται σε δείγμα τραπεζών που καλύπτουν σε γενικές γραμμές ένα ποσοστό της τάξης του 70% του τραπεζικού τομέα που δραστηριοποιείται στη ζώνη του Ευρώ, με τις τέσσερεις συστημικές ελληνικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας Πειραιώς, να συμμετέχουν στην άσκηση του 2018. Η άσκηση του 2018 πραγματοποιείται στο υψηλότερο επίπεδο ενοποίησης. Η άσκηση διενεργήθηκε στη βάση των πραγματικών μεγεθών όπως αυτά διαμορφώθηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 2017, με την παραδοχή ενός στατικού ισολογισμού ενώ τα διάφορα σενάρια θα εφαρμοστούν σε μία περίοδο 3 ετών από το 2018 ως το 2020.

Η μεθοδολογία της άσκησης του 2018 δημοσιεύτηκε το Νοέμβριο του 2017 και αναμένεται να εφαρμοστεί τόσο στα βασικά σενάρια όσο και στα δυσμενή σενάρια της άσκησης. Το βασικό σενάριο ακολουθεί τα μεγέθη που αναμένονταν βάση της πρόβλεψης του Δεκεμβρίου, όπως αυτά δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB), ενώ το δυσμενές σενάριο υποθέτει ότι λαμβάνει χώρα πλήθος συστημικών κινδύνων, οι οποίοι επί του παρόντος φαίνονται να αντιπροσωπεύουν τις κυριότερες απειλές αποσταθεροποίησης του τραπεζικού τομέα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο της άσκησης του 2018, οι μακροοικονομικές παράμετροι που ανακοινώθηκαν για την Ελλάδα είναι αρκετά ηπιότερες συγκρινόμενες με αυτές οι οποίες εφαρμόστηκαν από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών στο τεστ αντοχής του 2015 (επονομαζόμενο και ως «Ελληνική Συνολική Αξιολόγηση 2015»). Για παράδειγμα, ο σωρευτικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ την τριετία στο βασικό σενάριο της άσκησης του 2018 διαμορφώνεται στο 7,3% έναντι του –0,9% της άσκησης του 2015 για την Ελλάδα, ενώ οι αντίστοιχες μεταβολές για το δυσμενές σενάριο διαμορφώνονται στο -3,2% για την άσκηση του 2018 έναντι του -6,9% για την άσκηση του 2015. Επιπροσθέτως, οι σωρευτικές μεταβολές στις τιμές τριετίας που αφορούν τα οικιστικά ακίνητα στο βασικό σενάριο της άσκησης του 2018 εκτιμώνται στο 1,0% έναντι του -13,5% της άσκησης του 2015, ενώ οι αντίστοιχες μεταβολές για το δυσμενές σενάριο διαμορφώθηκαν στο -16,6% για την άσκηση του 2018, έναντι -24,4% για την άσκηση του 2015.

Η άσκηση προσομοίωσης του 2018 καλύπτει τις δραστηριότητες της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. σε ενοποιημένο επίπεδο, περιλαμβάνοντας όλες τις θυγατρικές και τα υποκαταστήματα, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στην αλλοδαπή. Η άσκηση προσομοίωσης του 2018 καλύπτει τους κινδύνους σε διάφορα επίπεδα, από χαρτοφυλάκια και οφειλέτες, μέχρι ανοίγματα και συναλλαγές. Όλες οι διαθέσιμες κατηγορίες κινδύνων βάση της μεθοδολογίας που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών στην άσκηση προσομοίωσης του 2018 καλύπτονται από τα αποτελέσματα του τεστ αντοχής της Τράπεζας, περιλαμβανομένων του καθαρού ενιαίου εσόδου, του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου συναλλασσόμενου και λοιπών λειτουργικών κινδύνων, καθώς και άλλους κεφαλαιακούς κινδύνους και κινδύνους που αφορούν τα αποτελέσματα.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας CET-1 (phased-in) του Ομίλου για την 31 Δεκεμβρίου 2017 διαμορφώνονταν στο 15,1%, και τα συνολικά σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού ανέρχονταν στα 51 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε αναπροσαρμοσμένη βάση (αφού συμπεριληφθούν οι επιπτώσεις της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 που ανήλθαν στο 1,6 δισεκατομμύριο ευρώ, εφαρμόζοντας τις μεταβατικές ρυθμίσεις για σκοπούς εποπτικών κεφαλαίων (transitional arrangements) της τάξης του 5% για το 2018), ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας CET-1 διαμορφώθηκε στο 14,9% την 1η Ιανουαρίου 2018, μέγεθος το οποίο αποτελεί το σημείο έναρξης για την άσκηση του 2018. Ο ελάχιστος δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) είναι 4,5% και ο δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio) 6,0% ενώ ο Συνολικός δείκτης Κεφαλαίου (CAD) είναι 8,0 %.

Ο αντίστοιχος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας CET-1 που αποτέλεσε το σημείο έναρξης για την άσκηση του 2015 που είχε ως ημερομηνία αναφοράς την 30 Ιουνίου 2015, είχε διαμορφωθεί στο 10,8% (4,1 μονάδες αρνητική διαφορά). Τέλος, η άσκηση του 2015 ενσωμάτωσε ένα μέρος που αφορούσε τη διαδικασία Ελέγχου Ποιότητας Στοιχείων Ενεργητικού (AQR), κάτι το οποίο δεν επαναλήφθηκε στην άσκηση του 2018.

Τα αποτελέσματα που αφορούν τις Ευρωπαϊκές τράπεζες αναμένονται να ανακοινωθούν τον Νοέμβριο 2018, ενώ οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες θα υποβληθούν στην ίδια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test) σύμφωνα με τα σενάρια και τις μεθοδολογίες της ΕΒΑ, ωστόσο προκειμένου η άσκηση να ολοκληρωθεί πριν από τη λήξη του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής του ESM για την Ελλάδα, το χρονοδιάγραμμα εργασιών θα επιταχυνθεί και τα αποτελέσματα αναμένεται να δημοσιευτούν τον Μάιο του 2018.

4.16 Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου

Για τον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας, λαμβάνονται υπόψη οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις οικείες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α. Κατά την 31/12/2017, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας ανέρχονταν σε περίπου € 6.483,8 εκατ. (31/12/2016: € 5.264,5 εκατ.).

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, η Τράπεζα προβαίνει στην επανεκτίμηση της αξίας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, γεγονός που είναι πιθανό να οδηγήσει στη μεταβολή του υπολοίπου τους στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και κατά επέκταση να επιδράσει στον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.

Με βάση την ισχύουσα οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις («CRD IV»), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που αναγνωρίζονται με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. και στηρίζονται στη μελλοντική κερδοφορία του Ομίλου, αφαιρούνται από το Δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 («CET1») εάν υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια. Σύμφωνα όμως με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, μετά την ψήφιση και του Ν.4465/2017, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, καθώς και από τις λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, σε απαίτηση (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Βασική προϋπόθεση για τη μετατροπή είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας βάσει Δ.Π.Χ.Α., ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά.

Η απαίτηση συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων») του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν οι εγκριθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα υποχρεούνται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου.

Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Παράλληλα, προβλέπεται 20ετής απόσβεση των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των ΑΦΑ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, διαχωρίζοντας τις λογιστικές από τις οριστικές διαγραφές δανείων και πιστώσεων.

Κατά την 31/12/2017, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας, που πληρούσαν τα κριτήρια των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων ανέρχονταν σε € 4.013,0 εκατ., εκ των οποίων ποσό € 1.325,7 εκατ. αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2.687,3 εκατ. τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, συμπεριλαμβανομένων των συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση από την αντίστοιχη φορολογική βάση.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς και η ενδεχόμενη μετατροπή τους σε απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (Tax Credits) μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από: α) τη μελλοντική μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος, β) την δυσμενή αλλαγή των κανονισμών που διέπουν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια και γ) την τυχόν δυσμενή αλλαγή στην ερμηνεία των προαναφερθέντων τροποποιήσεων της νομοθεσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην περίπτωση όπου κάποιος από τους ανωτέρω κινδύνους λάβει χώρα, αυτό πιθανόν θα έχει δυσμενή επίπτωση στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων της Τράπεζας.

5 Ανάλυση κατά τομέα

α) Επιχειρηματικοί Τομείς

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει αναγνωρίσει τους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

Λιανική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας που απευθύνονται σε νοικοκυριά, καθώς και σε μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (καταθέσεις, χορηγήσεις, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας που απευθύνονται σε μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς επίσης και σε ναυτιλιακές εταιρείες, οι οποίες εξυπηρετούνται από κεντρικές υπηρεσίες, λόγω των εξειδικευμένων αναγκών τους (καταθέσεις, χορηγήσεις, ομολογιακά δάνεια, χρηματοδότηση έργων, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Επενδυτική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες επενδυτικής τραπεζικής της Τράπεζας (συμβουλευτικές και επενδυτικές υπηρεσίες, αναδοχές, χρηματιστηριακές συναλλαγές κ.α.).

Διαχείριση Κεφαλαίων και Treasury – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες διαχείρισης περιουσίας τρίτων, καθώς και για ίδιο λογαριασμό της Τράπεζας (εργασίες wealth management, αμοιβαία κεφάλαια, διαχείριση διαθεσίμων).

Λοιποί Τομείς – Οι λοιποί τομείς περιλαμβάνουν εργασίες της Τράπεζας που δεν συμπεριλαμβάνονται σε κάποιον από τους προηγούμενους τομείς (εργασίες κεντρικών υπηρεσιών, δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων, δραστηριότητες πληροφορικής κ.α.).

Με βάση το Δ.Π.Χ.Α. 8, ο καθορισμός των επιχειρηματικών τομέων προκύπτει από τις εσωτερικές αναφορές που αποστέλλονται στην Εκτελεστική Επιτροπή, βάσει των οποίων παρακολουθείται και αξιολογείται η απόδοση του κάθε τομέα. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν η εξέλιξη των μεγεθών και των αποτελεσμάτων ανά τομέα.

Παρατίθεται ανάλυση των αποτελεσμάτων και των λοιπών στοιχείων κατά επιχειρηματικό τομέα της Τράπεζας:

1/1 - 31/12/2017	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Σύνολο
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.100.624	461.966	23	235.034	(191.325)	**1.606.322**
Καθαρά έσοδα προμηθειών	239.808	32.002	3.400	3.484	3.629	**282.322**
Λοιπά έσοδα	7.827	2.344	4	58.827	73.884	**142.887**
Σύνολο καθαρών εσόδων	**1.348.260**	**496.312**	**3.426**	**297.346**	**(113.812)**	**2.031.532**
Αποσβέσεις	(18.229)	(97)	(9)	(2.020)	(69.548)	**(89.903)**
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(855.132)	(80.232)	(1.286)	(36.313)	-	**(972.962)**
Κέρδη/ (ζημίες) προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	**474.899**	**415.984**	**2.131**	**259.012**	**(183.360)**	**968.666**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(1.132.329)	(847.043)	-	-	-	**(1.979.372)**
Απομείωση αξίας στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(64.441)	**(64.441)**
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(142.450)	**(142.450)**
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(3.051)	-	-	-	(6.640)	**(9.691)**
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(5.041)	**(5.041)**
Λοιπές προβλέψεις	(7.561)	(2.676)	-	-	39.460	**29.223**
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	**(668.041)**	**(433.736)**	**2.131**	**259.012**	**(362.473)**	**(1.203.107)**
Φόρος εισοδήματος						1.205.858
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης						**2.752**
Λοιπά στοιχεία κατά την 31/12/2017						
Σύνολο ενεργητικού	35.554.166	10.094.000	23	6.403.676	12.439.365	**64.491.230**
Σύνολο υποχρεώσεων	39.047.140	1.567.845	3	12.892.326	1.557.274	**55.064.587**
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	69.714	772	-	2.260	108.528	**181.274**

1/1 - 31/12/2016	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Σύνολο
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.302.332	546.289	13	40.681	(196.349)	**1.692.966**
Καθαρά έσοδα προμηθειών	188.088	27.963	2.332	6.010	3.848	**228.241**
Λοιπά έσοδα	63.980	919	10	99.099	66.468	**230.476**
Σύνολο καθαρών εσόδων	**1.554.401**	**575.170**	**2.355**	**145.790**	**(126.033)**	**2.151.683**
Αποσβέσεις	(20.607)	(97)	(14)	(2.397)	(61.566)	**(84.681)**
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(880.305)	(70.680)	(1.589)	(54.625)	-	**(1.007.198)**
Κέρδη/ (ζημίες) προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	**653.489**	**504.394**	**753**	**88.768**	**(187.600)**	**1.059.804**
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(818.764)	(142.365)	-	-	-	**(961.129)**
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(103.434)	**(103.434)**
Απομείωση απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	-	-	-	(5.118)	**(5.118)**
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(80.478)	**(80.478)**
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(11.968)	-	-	-	(3.250)	**(15.218)**
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(26.046)	**(26.046)**
Λοιπές προβλέψεις	(2.316)	(820)	-	-	(40.142)	**(43.278)**
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	**(179.560)**	**361.209**	**753**	**88.768**	**(446.067)**	**(174.896)**
Φόρος εισοδήματος						185.418
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης						**10.522**
Λοιπά στοιχεία κατά την 31/12/2016						
Σύνολο ενεργητικού	36.559.556	13.129.052	94	17.947.200	10.901.669	**78.537.571**
Σύνολο υποχρεώσεων	36.831.183	1.694.601	75	28.672.054	1.882.876	**69.080.790**
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	45.861	591	1	1.955	107.022	**155.432**

Στους ανωτέρω πίνακες, τα έντοκα έσοδα παρουσιάζονται μετά την αφαίρεση των εντόκων εξόδων, καθώς η Διοίκηση βασίζεται πρωτίστως στα καθαρά έντοκα έσοδα προκειμένου να αξιολογήσει την απόδοση του κάθε τομέα.

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες περιλαμβάνουν προσθήκες άυλων στοιχείων ενεργητικού και ενσώματων παγίων στοιχείων, που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των περιόδων αναφοράς από τους επιμέρους επιχειρηματικούς τομείς.

Στο ενεργητικό των επιχειρηματικών τομέων «Λιανική Τραπεζική» και «Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων» περιλαμβάνονται τα παρακάτω δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, τις οποίες διαχειρίζεται η ειδική μονάδα της Τράπεζας με τίτλο «Αναδιαρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» που συστάθηκε στο έτος 2014.

31/12/2017	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην ευλογη αξία	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην ευλογη αξία	Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές στην ευλογη αξία
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	20.922.147	(10.009.057)	10.913.089
Στεγαστικά δάνεια	4.614.196	(1.380.685)	3.233.511
Καταναλωτικά/ προσωπικά/ λοιπά δάνεια και πιστωτικές κάρτες	2.660.993	(1.711.381)	949.612
Σύνολο	**28.197.336**	**(13.101.123)**	**15.096.213**

31/12/2016	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην ευλογη αξία	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην ευλογη αξία	Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές στην ευλογη αξία
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	20.810.171	(10.261.519)	10.548.652
Στεγαστικά δάνεια	4.699.633	(1.435.289)	3.264.344
Καταναλωτικά/ προσωπικά/ λοιπά δάνεια και πιστωτικές κάρτες	3.040.319	(1.984.844)	1.055.475
Σύνολο	**28.550.123**	**(13.681.652)**	**14.868.471**

Στο σύνολο υποχρεώσεων περιλαμβάνονται καταθέσεις πελατών της μονάδας «Αναδιαρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» ύψους € 412,0 εκατ. (31/12/2016: € 379,0 εκατ.). Πληροφόρηση σχετικά με τη φύση της προσαρμογής της εύλογης αξίας των δανείων παρουσιάζεται στη Σημείωση 21.

β) Γεωγραφικοί τομείς

Η Τράπεζα δραστηριοποιείται σε 3 χώρες. Η Ελλάδα είναι η κύρια χώρα δραστηριοποίησης της Τράπεζας Πειραιώς. Οι δραστηριότητες στην Ελλάδα περιλαμβάνουν όλους τους επιχειρηματικούς τομείς. Κύριο αντικείμενο στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι κυρίως η Λιανικη Τραπεζική και η Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων. Κύριο αντικείμενο στη Γερμανία αποτελεί η Λιανική Τραπεζική.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη γεωγραφική κατανομή των μη κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού και των καθαρών εσόδων της Τράπεζας Πειραιώς, όπως προβλέπεται από το Δ.Π.Χ.Α. 8:

31 Δεκεμβρίου 2017	Καθαρά Έσοδα	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού
Ελλάδα	1.988.055	1.554.234
Ην. Βασίλειο	42.947	474
Γερμανία	530	123
Σύνολο	**2.031.532**	**1.554.830**

31 Δεκεμβρίου 2016	Καθαρά Έσοδα	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού
Ελλάδα	2.118.908	1.474.272
Ην. Βασίλειο	31.908	525
Γερμανία	866	97
Σύνολο	**2.151.683**	**1.474.894**

Το κόστος άντλησης ρευστότητας μέσω τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων περιλαμβάνεται στα καθαρά έσοδα της Ελλάδας.

6 Καθαρά έσοδα από τόκους

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		
Τόκοι χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	76.563	73.806
Τόκοι απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	11.031	35.008
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων	1.988.096	2.190.970
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	12.650	13.997
Λοιποί τόκοι έσοδα	16.746	12.371
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων από χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	**2.105.085**	**2.326.151**
Τόκοι χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9.552	1.950
Τόκοι έσοδα παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων	72.894	81.407
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων	**2.187.531**	**2.409.508**

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		
Τόκοι καταθέσεων πελατών και συμφωνιών επαναγοράς τίτλων	(204.942)	(216.650)
Τόκοι πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία	(1.152)	(330)
Τόκοι υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα	(138.039)	(258.843)
Εισφορά Ν. 128	(130.477)	(143.788)
Λοιποί τόκοι έξοδα	(14.575)	(19.116)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων από χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	**(489.186)**	**(638.727)**
Τόκοι χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(50)	(14)
Τόκοι έξοδα παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων	(91.973)	(77.801)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων	**(581.209)**	**(716.542)**
Καθαρά έντοκα έσοδα	**1.606.322**	**1.692.966**

Το κονδύλι «Καθαρά έντοκα έσοδα» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

7 Καθαρά έσοδα προμηθειών

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Έσοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	335.425	270.444
Επενδυτική τραπεζική	6.100	6.679
Διαχείριση κεφαλαίων	9.509	9.492
Σύνολο εσόδων προμηθειών	**351.034**	**286.615**
Έξοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	(68.372)	(57.920)
Επενδυτική τραπεζική	-	(264)
Διαχείριση κεφαλαίων	(340)	(189)
Σύνολο εξόδων προμηθειών	**(68.712)**	**(58.373)**
Καθαρά έσοδα προμηθειών	**282.322**	**228.241**

Το κονδύλι «Καθαρά έσοδα προμηθειών» στα έσοδα και έξοδα προμηθειών για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

Στις 30/8/2017, η Τράπεζα Πειραιώς υπέγραψε τροποποίηση της υφιστάμενης σύμβασης τραπεζοασφαλιστικών υπηρεσιών με ημερομηνία λήξης την 31/12/2017, η οποία περιλαμβάνει εφάπαξ καταβολή στην Τράπεζα αμοιβής διατηρησιμότητας ύψους € 35,0 εκατ., σε αναγνώριση των ενεργειών της Τράπεζας για τη διασφάλιση της διατηρησιμότητας του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου της 31/12/2016. Η προαναφερθείσα αμοιβή εμφανίζεται στο κονδύλι «Έσοδα προμηθειών από Εμπορική τραπεζική».

8 Έσοδα από μερίσματα

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Μερίσματα από θυγατρικές εταιρείες	69.946	13.588
Μερίσματα χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	7.672	8.336
Έσοδα από μερίσματα	**77.619**	**21.923**

Το έσοδο των μερισμάτων από θυγατρικές εταιρείες ποσού € 69,9 εκατ. προέρχεται κυρίως από μερίσματα που διένειμαν οι θυγατρικές εταιρείες Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. (€ 36,1 εκατ.), Πειραιώς Factoring Α.Ε. (€ 10,0 εκατ.), Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών και Αντασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. (€ 9,4 εκατ.).

9 Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κέρδη μείον ζημίες συναλλάγματος	7.955	(39)
Κέρδη μείον ζημίες παραγώγων	37.217	(12.484)
Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων και εντόκων γραμματίων	3.558	4.836
Κέρδη μείον ζημίες υποχρεώσεων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	100
Σύνολο αποτελεσμάτων από χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου (Α)	**48.731**	**(7.587)**
Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Β)	**(23.868)**	-
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Α) + (Β)	**24.864**	**(7.587)**

Κατά τη χρήση 2017 τα «Κέρδη μείον ζημίες παραγώγων» περιλαμβάνουν α) κέρδη από συναλλαγές ανταλλαγής επιτοκίου ύψους € 31,0 εκατ., β) ζημίες από αποτίμηση ενσωματωμένων παραγώγων σε δάνεια ύψους € 16,5 εκατ. και γ) κέρδη από αποτίμηση προθεσμιακής πώλησης ομολόγου του εκδότη EFSF (στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με τον EFSF και τον ESM που εντάσσεται στα βραχυπρόθεσμα μέτρα για την ελάφρυνση του Ελληνικού Δημοσίου χρέους) ύψους € 23,9 εκατ, ως πρώτο μέρος της συναλλαγής. Το δεύτερο μέρος της συναλλαγής αφορά την αποτίμηση του ανωτέρω ομολόγου του εκδότη EFSF, η οποία διαμορφώθηκε σε ισόποση ζημία ύψους € 23,9 εκατ και περιλαμβάνεται στα «Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

10 Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κέρδη μείον ζημίες μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 39)	14	77.145
Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 39)	30.468	(10.560)
Κέρδη μείον ζημίες από πώληση ομολόγων EFSF	20.602	105.880
Κέρδη μείον ζημίες από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	-	36.484
Σύνολο	**51.085**	**208.948**

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για τη χρήση 2017, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 28,2 εκατ. από την πώληση ομολόγων έκδοσης ελληνικού δημοσίου ονομαστικής αξίας € 626,0 εκατ., και β) κέρδος € 20,6 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 748,0 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για τη χρήση 2016, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 73 εκατ. από την ολοκλήρωση της πώλησης των μετοχών της Visa Europe στη Visa Inc. στις 21/6/2016 και β) κέρδος € 106 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Οι απομειώσεις του επενδυτικού χαρτοφυλακίου εμφανίζονται στη γραμμή «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών» στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 24 και στη Σημείωση 39.

11 Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Έσοδα ενοικίων	9.985	7.532
Κέρδη μείον ζημιές από αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	(10.694)	(9.463)
Λοιπά έσοδα τραπεζικών εργασιών	1.525	8.338
Λοιπά αποτελέσματα	(11.496)	785
Σύνολο	**(10.680)**	**7.192**

Τα «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)» έχουν επιβαρυνθεί με ποσό € 14,0 εκατ.που αφορά την ετήσια προμήθεια για το υπερβάλλον ποσό της εγγυημένης από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης με βάση το άρθρο 82 του Ν.4472/2017. Σχετική αναφορά γίνεται και στη Σημείωση 14.

Οι απαιτήσεις της Τράπεζας από λειτουργικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Απαιτήσεις από λειτουργικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι 1 έτος	8.166	7.729
Από 1 έτος έως 5 έτη	50.944	42.423
Μετά από 5 έτη	26.023	25.709
	85.133	**75.861**

12 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Μισθοί και ημερομίσθια	(364.178)	(374.382)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(96.289)	(97.305)
Λοιπές δαπάνες προσωπικού	(23.536)	(22.887)
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης (Σημείωση 36)	(14.973)	5.146
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση (Σημείωση 36)	(10.221)	(15.069)
Σύνολο	**(509.196)**	**(504.497)**

Ο αριθμός προσωπικού της Τράπεζας Πειραιώς στις 31 Δεκεμβρίου 2017 ήταν 12.913 έναντι 13.264 στο τέλος του 2016.

Το κονδύλι «Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης» ύψους € 15,0 εκατ. της χρήσης 2017 περιλαμβάνει αναστροφή μη χρησιμοποιηθείσας πρόβλεψης συνολικού ύψους € 1,3 εκατ., που είχε σχηματιστεί σε προηγούμενη χρήση. Περαιτέρω αναφορά για τα έξοδα που παρουσιάζονται στα κονδύλια «Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης» και «Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση» συνολικού ύψους € 25,2 εκατ. γίνεται στη Σημείωση 36.

13 Έξοδα διοίκησης

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Ενοίκια	(42.582)	(46.194)
Φόροι - τέλη	(75.090)	(79.141)
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	(28.216)	(40.068)
Εξυπηρέτηση - προώθηση τραπεζικών προϊόντων	(44.469)	(48.394)
Αμοιβές και δαπάνες τρίτων	(97.351)	(103.040)
Έξοδα φύλαξης και συντήρησης παγίων	(32.686)	(33.892)
Έξοδα τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας	(19.792)	(21.345)
Εισφορές ΤΕΚΕ (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)	(60.300)	(67.499)
Λοιπά διάφορα έξοδα	(61.844)	(63.570)
Σύνολο	**(462.330)**	**(503.143)**

Τα κονδύλια «Εξυπηρέτηση - προώθηση τραπεζικών προϊόντων» και «Έξοδα τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας» για την συγκριτική χρήση 2016 έχουν αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

Τα έξοδα διοίκησης της χρήσης 2017 (€ 462,3 εκατ.) μειώθηκαν κατά 6,9% συγκριτικά με τη χρήση 2016 (€ 503,1 εκατ.) σαν αποτέλεσμα κυρίως του περαιτέρω κλεισίματος καταστημάτων, της βελτίωσης των εργασιών ψηφιοποίησης, της συγκράτησης των δαπανών διαφήμισης και των ενεργειών της Τράπεζας για την συρρίκνωση των δαπανών σε όλους τους τομείς.

Η μείωση του κονδυλίου "Εισφορές ΤΕΚΕ (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)" στη χρήση 2017, οφείλεται στην μείωση τόσο της τακτικής εισφοράς όσο και της εκ των προτέρων εισφοράς για το Σκέλος Εξυγίανσης.

Τα διαθέσιμα του Σκέλους Εξυγίανσης (ΣΕ) του ΤΕΚΕ, ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης σύμφωνα με τον Ν.4370/2016. Τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα κατά τον χρόνο χορήγησης των δανείων στο ΣΕ, καταβάλλουν εισφορές με τις οποίες το ΣΕ αποπληρώνει τις υποχρεώσεις του από δάνεια για σκοπούς εξυγίανσης.

Στη χρήση 2017, το συνολικό ποσό των εισφορών ύψους € 60,3 εκατ. αφορούν α) στην ετήσια εισφορά για το Σκέλος Εξυγίανσης (ΣΕ) που ανέρχεται σε ποσό € 38,0 εκατ., β) στην τακτική εκ των προτέρων εισφορά στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Εξυγίανσης για το έτος 2017 ύψους € 22,0 εκατ. και γ) στο τέλος συμμετοχής για την κάλυψη των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών του οργανισμού ύψους περίπου € 0,3 εκατ. Στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν.4370/2016, για το ενεργητικό του ΤΕΚΕ που τίθεται προς εξυπηρέτηση του Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων, δεν προέκυψε εισφορά για το έτος 2017.

14 Φόρος εισοδήματος

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Τρέχων Φόρος	-	-
Αναβαλλόμενος Φόρος (Σημείωση 35)	1.205.858	185.418
Σύνολο	**1.205.858**	**185.418**

Ο φόρος που αναλογεί στα αποτελέσματα προ φόρων της Τράπεζας, διαφέρει από το ποσό, που θα προέκυπτε, αν εφαρμοζόταν ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής της Τράπεζας, ως εξής:

	2017	2016
Αποτελέσματα προ φόρων	(1.203.107)	(174.897)
Φόρος που αναλογεί	348.901	50.720
Επίπτωση από εισόδημα μη υποκείμενο σε φόρο	91.492	29.398
Επίπτωση από επανεκτίμηση της φορολογικής βάσης των δανείων και απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	813.593	-
Φόρος που αναλογεί στην απομείωση συμμετοχών προηγούμενων χρήσεων και λοιπών προσωρινών διαφορών για τις οποίες δεν είχε αναγνωρισθεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	43.227	211.763
Μη φορολογικά εκπιπτόμενα έξοδα	(91.354)	(106.463)
Φόρος εισοδήματος	**1.205.858**	**185.418**
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής χρήσης	**100,2%**	**106,0%**

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.4334/2015 (ΦΕΚ Α'80/16/7/2015) και ισχύει σήμερα, ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων ανέρχεται σε 29%. Το εισόδημα από μερίσματα που αποκτήθηκε μέχρι 31/12/2016 φορολογείται με συντελεστή 10%, ενώ από 1/1/2017 και μετά, ο συντελεστής αυξήθηκε σε 15%, με την ψήφιση του Ν.4389/2016.

Η Τράπεζα βασιζόμενη στο επιχειρησιακό της σχέδιο και στον αντίστοιχο φορολογικό σχεδιασμό και αφού έλαβε υπόψη τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις, επανεκτίμησε στην τρέχουσα χρήση τις προσωρινές διαφορές μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης των δανείων και απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων και αναγνώρισε επιπρόσθετη αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 813,6 εκατ. Σχετική αναφορά γίνεται και στην Σημείωση 35.

Η Τράπεζα έχει αναγνωρίσει κατά την 31/12/2017 αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις συνολικού ύψους € 6.483,8 εκατ., βασιζόμενη στις εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, το τριετές επιχειρηματικό σχέδιο της Τράπεζας και τον φορολογικό σχεδιασμό της.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, μετά την ψήφιση και του Ν.4465/2017, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, καθώς και από τις λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Βασική προϋπόθεση για τη μετατροπή είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας βάσει Δ.Π.Χ.Α., ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων») του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν οι εγκριθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα υποχρεούνται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενου αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Παράλληλα, προβλέπεται 20ετής απόσβεση των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των ΑΦΑ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, διαχωρίζοντας τις λογιστικές από τις οριστικές διαγραφές δανείων και πιστώσεων.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της 19/12/2014 ενέκρινε την ένταξή της στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 27Α του Ν. 4172/2013, σχετικά με την προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επί προσωρινών διαφορών σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου και παράλληλα εξουσιοδότησε το Διοικητικό της Συμβούλιο να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων.

Κατά την 31/12/2017, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας, που πληρούσαν τα κριτήρια του ανωτέρω Νόμου ανέρχονταν σε € 4.013,0 εκατ., εκ των οποίων ποσό € 1.325,7 εκατ. αφορά τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2.687,3 εκατ. τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, συμπεριλαμβανομένων των συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση από την αντίστοιχη φορολογική βάση.

Με το άρθρο 82 του Ν.4472/2017 προβλέπεται η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών νομικών προσώπων που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 27Α του Ν. 4172/2013 να καταβάλλουν ετήσια προμήθεια 1,5% επί του υπερβάλλοντος ποσού της εγγυημένης από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή που εφαρμόζεται βάσει του Ν.4334/2015 (ΦΕΚ Α'80/16/7/2015) αναδρομικά από 1/1/2015 (29%) και του φορολογικού συντελεστή που ίσχυε στις 30/6/2015 (26%). Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η συνολική προμήθεια στις 31/12/2017 ανέρχεται σε € 14,0 εκατ., εκ των οποίων τα € 7,0 εκατ. αφορούν την 31 Δεκεμβρίου 2016 και περιλαμβάνεται στη γραμμή «Λοιπά αποτελέσματα» του κονδυλίου «Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)» της Κατάστασης Αποτελεσμάτων (Σημείωση 11).

Από 1/1/2017 και μετά, σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης κερδών χρήσης ή διανομής κερδών παρελθουσών χρήσεων (αποθεματικών), για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων, το ποσό που διανέμεται ή κεφαλαιοποιείται φορολογείται ξεχωριστά (αυτοτελώς) κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 47 του Ν. 4172/2013, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με την παρ.2 του άρθρου 99 του Ν.4446/2016, ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από την ύπαρξη φορολογικών ζημιών.

15 Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων

1/1 - 31/12/2017	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων (Σημείωση 39)	121.735	(35.303)	86.431
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(2.593)	752	(1.841)
Λοιπά συνολικά έσοδα	**119.142**	**(34.551)**	**84.590**

1/1 - 31/12/2016	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	(37.812)	11.127	(26.685)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(24.315)	7.047	(17.268)
Λοιπά συνολικά έσοδα	**(62.127)**	**18.174**	**(43.953)**

16 Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμείο	671.606	576.650
Υπόλοιπα στην Κεντρική Τράπεζα	79.369	-
Επιταγές εισπρακτέες - Γραφείο Συμψηφισμού Κεντρικής Τράπεζας	46.800	47.774
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 41)	**797.775**	**624.424**
Υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα	356.620	277.823
Σύνολο Ταμείου και διαθεσίμων στην Κεντρική Τράπεζα	**1.154.395**	**902.248**

Το κονδύλι «Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

Η Τράπεζα είναι υποχρεωμένη να διατηρεί τρεχούμενο λογαριασμό στην ΤτΕ, με σκοπό τη διευκόλυνση των ενδοτραπεζικών συναλλαγών με τη κεντρική τράπεζα, τις τράπεζες μέλη της και τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω του συστήματος TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer system).

Η ΤτΕ είναι ο κύριος ρυθμιστής των πιστωτικών ιδρυμάτων και απαιτεί από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα να διατηρούν καταθέσεις στη ΤτΕ που αντιστοιχούν στο 1,0% των συνολικών καταθέσεων των πελατών τους, όπως προβλέπεται και από την ΕΚΤ. Οι καταθέσεις της Τράπεζας στην ΤτΕ τοκίζονται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (0.0% την 31 Δεκεμβρίου 2017).

17 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	85.347	474
Λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες	155.521	180.220
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	816.628	-
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 41)	**1.057.497**	**180.694**
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	302.919	520.985
Δεσμευμένες καταθέσεις	731.253	1.069.647
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων άνω των 90 ημερών	**1.034.172**	**1.590.632**
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	**2.091.669**	**1.771.326**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι ενός έτους	1.449.337	1.514.170
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω από ένα έτος	642.332	257.157
	2.091.669	**1.771.326**

Το κονδύλι «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

Το σύνολο των απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Οι λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες έχουν κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα ποσά των δεσμευμένων καταθέσεων αποτελούν κυρίως παρασχεθείσες εγγυήσεις και περιθώρια ασφάλισης σε πιστωτικά ιδρύματα και δεν είναι διαθέσιμα για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από την Τράπεζα.

18 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχει η Τράπεζα Πειραιώς περιλαμβάνουν συμβόλαια συναλλάγματος, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίου, συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος ή/ και επιτοκίου, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς/ πώλησης συναλλάγματος ή/ και επιτοκίου ή/ και μετοχών.

Οι ονομαστικές και οι εύλογες αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονταν στο τέλος του 2017 και του 2016 παρουσιάζονται παρακάτω:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Ονομαστικές Αξίες	Εύλογες Αξίες	
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς		**Ενεργητικού**	**Υποχρεώσεων**
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.079.679	348.722	343.215
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	2.234.032	14.276	3.185
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	90.158	2.354	750
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	1.610.371	24.352	538
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.698.152	57.237	31.098
		446.941	**378.785**
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	11.650	-	154
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	505.498	14.461	24.941
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		**461.402**	**403.881**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	**Υποχρεώσεων**
Μέχρι ενός έτους	73.313	6.851
Πάνω από ένα έτος	388.089	397.030
	461.402	**403.881**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Ονομαστικές Αξίες	Εύλογες Αξίες	
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς		**Ενεργητικού**	**Υποχρεώσεων**
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.430.982	433.616	433.774
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.484.107	7.412	14.744
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	131.194	1.787	3.944
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	88.056	91	149
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	2.073.759	-	203.767
		442.906	**656.378**
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	8.201	-	277
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	201.863	6.001	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		**448.907**	**656.655**

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	**Υποχρεώσεων**
Μέχρι ενός έτους	10.909	20.208
Πάνω από ένα έτος	437.998	636.448
	448.907	**656.655**

Τα κονδύλια «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα-απαιτήσεις» και «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα-υποχρεώσεις» για την συγκριτική χρήση 2016 έχουν αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

Στις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων για εμπορικούς σκοπούς συμπεριλαμβάνονται κατά βάση συμβάσεις με την πελατεία και οι αντίθετές τους, που συνάπτονται με άλλες τράπεζες για την κάλυψη της Τράπεζας (back to back συμβάσεις).

Η Τράπεζα Πειραιώς συναλλάσσεται με άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, για το μεγαλύτερο ποσοστό των συμβολαίων της σε συναλλαγματικές ισοτιμίες και επιτόκια. Ειδικά για τις συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων, το 68,30% των συναλλαγών γίνονται με άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (ονομαστικό ποσό). Το 28,35% του ονομαστικού ποσού των συμφωνιών ανταλλαγής επιτοκίων αφορά τον ελληνικό δημόσιο τομέα. Το υπόλοιπο 3,35% έχει συναφθεί με διάφορους αντισυμβαλλόμενους.

Η Τράπεζα υπολογίζει τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (CVA) σε σχέση με το πιστωτικό κίνδυνο που αφορά την ίδια την Τράπεζα (DVA), που ενσωματώνονται στην αποτίμηση των παραγώγων. Το CVA και το DVA βασίζονται σε εκτιμήσεις της έκθεσης στο κίνδυνο πτώχευσης, στη πιθανότητα πτώχευσης και στα ποσοστά ανάκτησης, και υπολογίζονται χρησιμοποιώντας μοντέλα προσομοίωσης (Monte Carlo Simulation). Η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη κατά τον υπολογισμό των CVA και DVA, την ύπαρξη ή μη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων (συμφωνία CSA). Τα PDs, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, προέρχονται από τους δείκτες Συμβολαίων Ανταλλαγής Πιστωτικής Αθέτησης («CDS»), που παρατηρούνται στην αγορά, ενώ για τους αντισυμβαλλομένους με μη παρατηρήσιμους δείκτες CDS, το PD προέρχεται από εσωτερικά μοντέλα. Η καθαρή προσαρμογή για τη Τράπεζα κατά την 31/12/2017 και 31/12/2016 ανέρχεται σε € 5,7 εκατ. και € 15,9 εκατ. αντίστοιχα.

19 Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	8.006	8.428
Όμόλογα Εταιρειών	3.059	-
Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες	1.465.180	-
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	**1.476.244**	**8.428**

Από τα ανωτέρω χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών της 31/12/2017 ποσό € 1.476,2 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2016: € 8,1 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν χρεόγραφα μεταβλητού επιτοκίου (2016: € 0,3 εκατ.), καθώς και ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου για τις χρήσεις 2016 και 2017.

Το κονδύλι Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες, κατά την 31/12/2017, περιλαμβάνει ομόλογα EFSF ονομαστικής αξίας € 1.488,0 εκατ. ληφθέντα ως αντάλλαγμα από την πώληση ομολόγων εκδόσεως EFSF ισόποσης αξίας, στο πλαίσιο της συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με τον EFSF/ESM που εντάσσεται στα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του ελληνικού δημόσιου χρέους (Σημείωση 47). Επιπρόσθετα ποσό ύψους € 1.465,2 εκατ. περιλαμβάνεται στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 41).

Τα χρεόγραφα σε ενέχυρο εμφανίζονται στη Σημείωση 37.

20 Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Ιδιωτών	83.317	27.790
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Επιχειρήσεων	5.557	1.286
Σύνολο συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	**88.874**	**29.076**

21 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Στεγαστικά δάνεια	14.737.214	15.464.455
Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	3.442.774	3.631.171
Πιστωτικές κάρτες	797.975	925.799
Δάνεια προς ιδιώτες	**18.977.962**	**20.021.425**
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	**35.052.956**	**37.723.076**
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (προ προβλέψεων)	**54.030.919**	**57.744.501**
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(9.146.346)	(9.024.396)
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	**44.884.572**	**48.720.105**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μέχρι ενός έτους	8.507.247	7.006.100
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών πάνω από ένα έτος	36.377.326	41.714.005
	44.884.572	**48.720.105**

Η Τράπεζα εντός της χρήσης 2017 αποαναγνώρισε δάνεια factoring και leasing συνολικής αξίας μετά από προβλέψεις € 144,7 εκατ., στο πλαίσιο συμβάσεων μεταβίβασής τους στις θυγατρικές εταιρείες Πειραιώς Factoring Α.Ε. και Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. αντιστοίχως, με γνώμονα την αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους.

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών της Τράπεζας ύψους € 5,6 δις στις 31/12/2017 της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank Α.Ε., της Γενικής Τράπεζας Α.Ε. και της Πανελλήνιας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν σε € 7,9 δις, έχει μειώσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στον παραπάνω πίνακα, καθώς βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 (Σημείωση 4), καθώς επίσης για σκοπούς παρουσίασης των Επιχειρηματικών Τομέων (Σημείωση 5) σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 8, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών.

Κίνηση πρόβλεψης (απομείωσης) δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	**Σύνολο Δανείων προς Ιδιώτες**	**Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2016	**1.357.868**	**753.068**	**206.603**	**2.317.538**	**5.925.871**	**8.243.410**
Έξοδο χρήσης	206.671	101.180	7.172	**315.022**	646.107	**961.129**
Διαγραφές δανείων	(164)	(60.633)	(69.587)	**(130.384)**	(468.289)	**(598.673)**
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	**0**	(34.090)	**(34.090)**
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	**(147.478)**	(192.839)	**(340.317)**
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	2.234	95.555	77.696	**175.485**	617.453	**792.938**
Υπόλοιπο λήξης την 31/12/2016	**1.494.081**	**822.832**	**213.270**	**2.530.183**	**6.494.213**	**9.024.396**
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	**1.494.081**	**822.832**	**213.270**	**2.530.183**	**6.494.213**	**9.024.396**
Έξοδο χρήσης	92.456	241.889	(2.033)	**332.312**	1.647.061	**1.979.372**
Διαγραφές δανείων	(46.223)	(110.642)	(88.051)	**(244.916)**	(760.698)	**(1.005.615)**
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	**0**	(308.676)	**(308.676)**
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(71.649)	(58.889)	(5.849)	**(136.387)**	(241.237)	**(377.624)**
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(15.226)	1.073	-	**(14.153)**	(151.354)	**(165.507)**
Υπόλοιπο λήξης την 31/12/2017	**1.453.438**	**896.263**	**117.337**	**2.467.038**	**6.679.308**	**9.146.346**

Σημειώνεται ότι το κονδύλι «Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων» αφορά κυρίως τα δάνεια factoring και leasing που μεταβίβασε η Τράπεζα στις θυγατρικές της εταιρείες.

Τα συγκριτικά στοιχεία των ανωτέρω κονδυλίων «Διαγραφές δανείων» και «Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις» στον παραπάνω πίνακα έχουν αναμορφωθεί για σκοπούς συγκρισιμότητας με τα στοιχεία της 31 Δεκεμβρίου 2017. Η Τράπεζα δεν ήταν σε θέση να υπολογίσει ορθά και να γνωστοποιήσει τα υπόλοιπα των διαγραφών, που αφορούν στην προσαρμογή ποσού € 7,9 δις. της εύλογης αξίας, η οποία είχε αναγνωριστεί αρχικά στις οικονομικές καταστάσεις του 2013. Γι' αυτό το λόγο, η προσαρμογή της εύλογης αξίας μειώθηκε σε € 5,6 δις. και € 6,9 δις. την 31 Δεκεμβρίου 2017 και την 31 Δεκεμβρίου 2016 αντίστοιχα. Η ανωτέρω αναταξινόμηση δεν έχει καμία επίπτωση στην καθαρή αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, όπως γνωστοποιήθηκε στα συγκριτικά στοιχεία της Σημείωσης 21 και της Σημείωσης 4.2 την 31 Δεκεμβρίου 2017.

22 Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	530.633	401.524
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	-	8.104
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	1.148.569	1.668.133
Ομόλογα εταιρειών	7.158	
Ομόλογα τραπεζών	37.493	-
Σύνολο ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής απόδοσης (Α)	**1.723.853**	**2.077.760**
Μετοχές εισηγμένες	23.902	6.389
Μη εισηγμένες μετοχές	168.625	186.848
Αμοιβαία κεφάλαια	81.104	88.915
Λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	21.979	8.496
Σύνολο μετοχών και άλλων τίτλων μεταβλητής απόδοσης (Β)	**295.611**	**290.648**
Σύνολο διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Α) + (Β)	**2.019.464**	**2.368.408**

Από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια της 31/12/2017 ποσό € 575,3 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2016: € 409,6 εκατ.), ποσό € 1.148,6 εκατ. αφορά σε ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου (2016: € 1.668,1 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου. Επιπρόσθετα, ποσό € 158,9 εκατ. (2016: € 700.8εκατ.) περιλαμβάνεται στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 41).

Το Ελληνικό Δημόσιο την 15/11/2017 προέβη σε προαιρετική πρόταση ανταλλαγής των 20 ομολόγων («Προσδιορισμένοι Τίτλοι») που είχαν εκδοθεί στα πλαίσια αναδιάρθρωσης του Ελληνικού χρέους με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI) με ημερομηνία έκδοσης την 24/2/2012 έναντι 5 νέων ομολόγων αναφοράς. Η ανταλλαγή αποσκοπούσε στην προσαρμογή του Ελληνικού Χρέους με τα πρότυπα της αγοράς προκειμένου να αμβλυνθεί η καμπύλη αποδόσεων, καθώς και να βελτιωθεί η ρευστότητα των ομολόγων στη δευτερογενή αγορά.

Η ανταλλαγή διενεργήθηκε με καθορισμένη σχέση με τα νέα ομόλογα να φέρουν 5ετή, 10ετή, 15ετή, 17ετή και 25ετή διάρκεια, ενώ η μέση διάρκειά τους παραμένει αμετάβλητη έναντι των παλαιών τίτλων. Τα νέα ομόλογα διαθέτουν σταθερό τοκομερίδιο που κυμαίνεται από 3,5% έως 4,2%. Στην ανταλλαγή της 5/12/2017 η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε με τίτλους ονομαστικής αξίας € 531,3 εκατ. λαμβάνοντας νέους τίτλους ονομαστικής αξίας 537,0 εκατ. Η συναλλαγή λογιστικά αντιμετωπίστηκε ως τροποποίηση των συμβατικών όρων των προσδιορισμένων τίτλων.

Η κίνηση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου έχει ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	2.368.408	2.407.828
Προσθήκες	5.996.284	6.822.079
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/ υπό το άρτιο	59.674	44.969
Διαθέσεις	(6.555.060)	(6.928.726)
Μεταβολές στην εύλογη αξία (Σημείωση 39)	150.157	12.840
Συναλλαγματικές διαφορές	-	156
Μεταφορές από διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία Ενεργητικού	-	9.263
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	**2.019.464**	**2.368.408**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι ενός έτους	1.148.569	1.681.436
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου άνω του ενός έτους	575.284	396.324
	1.723.853	**2.077.760**

23 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους εταιρειών	18.097	27.816
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους Τραπεζών	5.012	5.012
Απαιτήσεις από EFSF ομόλογα	-	10.507.342
Απαιτήσεις από ESM ομόλογα	-	2.711.576
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	**23.109**	**13.251.746**
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	(5.489)
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	**23.109**	**13.246.257**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μέχρι ενός έτους	-	1.627.129
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους πάνω από ένα έτος	23.109	11.619.128
	23.109	**13.246.257**

Τα υπόλοιπα των EFSF και ESM ομολόγων μειώθηκαν από την πώληση ομολόγων EFSF ονομαστικής αξίας € 9.685,3 εκατ. και ομολόγων ESM ονομαστικής αξίας € 2.706,1 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με τον EFSF και τον ESM που εντάσσεται στα βραχυπρόθεσμα μέτρα για την ελάφρυνση του Ελληνικού Δημοσίου χρέους. Σχετική πληροφόρηση δίνεται στη Σημείωση 2. Οι παραπάνω συναλλαγές δεν επηρέασαν την Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το υπόλοιπο των EFSF ομολόγων μειώθηκε περαιτέρω από τις πωλήσεις ομολόγων EFSF ονομαστικής αξίας € 748,0 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της ΕΚΤ (Σημείωση 2). Το κέρδος των πωλήσεων ανήλθε σε € 20,6 εκατ. και περιλαμβάνεται στο κονδύλι «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» της Κατάστασης Αποτελεσμάτων για τη χρήση 2017 (Σημείωση 10).

24 Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες

Οι επενδύσεις της Τράπεζας Πειραιώς σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες είναι:

Α) Θυγατρικές εταιρείες

Αναφορικά με το κονδύλι "Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες" της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης ακολουθούν οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας Πειραιώς:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
1.	Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα
2.	Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α. Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα
3.	Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Χρηματιστηριακές εργασίες	100,00%	Ελλάδα
4.	Πειραιώς Factoring Α.Ε.	Πρακτόρευση απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα
5.	Piraeus Capital Management Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα
6.	Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	100,00%	Ελλάδα
7.	Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. & Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε.	Μεσιτεία ασφαλειών - αντασφαλειών	100,00%	Ελλάδα
8.	Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε.	Πρακτόρευση ασφαλειών	95,00%	Ελλάδα

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
9.	Γενική Ενημέρωσης και Ρύθμισης Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα
10.	Γενική Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών & Συμβούλων Α.Ε.	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα
11.	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	Ανάπτυξη/ διαχείριση βιομηχανικών περιοχών	65,00%	Ελλάδα
12.	Picar A.E.	Διαχείριση χώρων City Link	100,00%	Ελλάδα
13.	Πειραιώς Green Investments A.E.	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα
14.	Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	40,14%	Ελλάδα
15.	ΑΧΑΪΑ Clauss Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	75,37%	Ελλάδα
16.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	42,51%	Ελλάδα
17.	Kosmopolis A' Α.Ε. Εκμ/σης εμπορικών κέντρων - παροχής υπηρεσιών	Διαχείριση εμπορικού κέντρου	100,00%	Ελλάδα
18.	ND Αναπτυξιακή Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
19.	New Up Dating Development Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική & αναπτυξιακή εταιρεία	100,00%	Ελλάδα
20.	Property Horizon Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
21.	Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	40,31%	Ελλάδα
22.	Γενική Εταιρεία Κατασκευών και Αναπτύξεων Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας και συμμετοχών	66,66%	Ελλάδα
23.	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. ΑΚΙΝΗΤΩΝ	Συμμετοχές Real Estate	53,60%	Ελλάδα
24.	Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
25.	Πειραιώς Development Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
26.	Πειραιώς Real Estate Α.Ε.	Τεχνική και κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Ελλάδα
27.	Πλειάδες Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
28.	Mille Fin Α.Ε.	Εμπορία Οχημάτων	100,00%	Ελλάδα
29.	Multicollection Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	51,00%	Ελλάδα
30.	Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε. (Πρώην Special Business Services Α.Ε.)	Εταιρεία παροχής χρηματοοικονομικών – τηλεπικοινωνιακών & μηχανογραφικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα
31.	Special Financial Solutions Α.Ε.Δ.Α.Δ.Π	Παροχή συμβουλών, συμβουλευτικών, μελετητικών, οργανωτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα
32.	Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας Εξέλιξη Α.Ε.	Συμβουλευτικές Υπηρεσίες - Ξενοδοχεία - Επαγγελματική Κατάρτιση & Εκπαίδευση	100,00%	Ελλάδα
33.	A.C.T. B.A.S. Α.Ε.	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών επί μισθοδοτικών και εργατικών θεμάτων	100,00%	Ελλάδα
34.	Tirana Bank I.B.C. S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	98,83%	Αλβανία
35.	Tirana Leasing Sh.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Αλβανία
36.	Piraeus Bank Bulgaria A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,98%	Βουλγαρία
37.	Bulfina E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Βουλγαρία
38.	Piraeus Equity Partners Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Κύπρος
39.	Euroinvestment & Finance Public Ltd	Χρηματοεπενδυτικές, κτηματικές εργασίες	90,85%	Κύπρος

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
40.	R.E. Anodus Two Ltd	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Κύπρος
41.	Tellurion Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Κύπρος
42.	Trieris Two Real Estate Ltd	Εταιρεία συμμετοχών, επενδύσεων και διαχείρισης χαρτοφυλακίου ακινήτων	100,00%	Κύπρος
43.	R.E. Anodus Ltd	Εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών για real estate και συμμετοχών	100,00%	Κύπρος
44.	Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	40,00%	Κύπρος
45.	Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	6,39%	Κύπρος
46.	JSC Piraeus Bank ICB	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,99%	Ουκρανία
47.	Piraeus Leasing Romania S.A.	Παροχή ελεγκτικών και εισπρακτικών υπηρεσιών για δάνεια της εταιρείας	99,85%	Ρουμανία
48.	Piraeus Rent Doo Beograd	Λειτουργικές μισθώσεις	100,00%	Σερβία
49.	Piraeus Real Estate Egypt LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,90%	Αίγυπτος
50.	Trieris Real Estate Management Ltd	Διαχείριση της Trieris Real Estate Ltd	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι
51.	Marathon 1 Greenvale Rd LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,95%	Η.Π.Α.
52.	Piraeus Group Capital Ltd	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο
53.	Piraeus Group Finance PLC	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο
54.	Estia Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
55.	Estia Mortgage Finance II PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
56.	Axia Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
57.	Praxis I Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
58.	Axia Finance III PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
59.	Praxis II Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
60.	Axia III APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
61.	Praxis II APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
62.	Kion Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
63.	Capital Investments & Finance S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Λιβερία
64.	Piraeus Asset Management Europe S.A.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	99,94%	Λουξεμβούργο
65.	Vitria Investments S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Παναμάς

Οι εταιρείες με αρίθμηση 54-62 αποτελούν οχήματα ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και έκδοση πιστωτικών τίτλων. Οι εταιρείες με αρίθμηση 14, 16, 21, 44 και 45 αποτελούν θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας λόγω άσκησης ελέγχου σε επίπεδο Ομίλου. Επίσης, κατά την 31/12/2017 σε καθεστώς εκκαθάρισης βρίσκονται οι εταιρείες με αρίθμηση 29, 35, 63 και 65.

Η κίνηση των επενδύσεων σε θυγατρικές εταιρείες αναλύεται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	1.051.392	1.074.328
Προσθήκες	3.890	1
Συμμετοχή σε αυξήσεις/μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιριών	10	63.787
Διαθέσεις	-	(28.844)
Απομείωση αξίας	(94.000)	(36.693)
Μεταφορά στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο	(100.509)	(70.000)
Συναλλαγματικές διαφορές	(433)	99
Μεταφορά σε συγγενείς	(49.422)	-
Μεταφορά από συγγενείς	-	48.714
Υπόλοιπο λήξης	**810.928**	**1.051.392**

Οι προσθήκες της Τράπεζας εντός του 2017 αφορούν κυρίως την απόκτηση επιπλέον 6% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής εταιρείας Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.

Η «μεταφορά στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο» αφορά τις εταιρείες Piraeus Bank Beograd A.D.,Piraeus Leasing Doo Beograd, Piraeus Bank Romania S.A., Πειραιώς ACT Services A.E., Ημιθέα Α.Ε. και Πειραιώς Direct Services A.E. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 28.

Η «μεταφορά σε συγγενείς» αφορά την εταιρεία Trastor A.E.E.A.Π.

Β) Συγγενείς εταιρείες

Αναφορικά με το κονδύλι «Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες» της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης ακολουθούν οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας Πειραιώς:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
1.	Piraeus - TANEO Capital Fund A.K.E.Σ.	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	50,01%	Ελλάδα
2.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	27,80%	Ελλάδα
3.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	28,10%	Ελλάδα
4.	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	31,19%	Ελλάδα
5.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	27,80%	Ελλάδα
6.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	28,92%	Ελλάδα
7.	Πύρριχος Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	50,77%	Ελλάδα
8.	Όλγανος Α.Ε.	Διαχείριση και Εκμετάλλευση Ακινήτων/ Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς	32,27%	Ελλάδα
9.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Διαχείριση τεχνολογικού πάρκου	30,45%	Ελλάδα
10.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων	30,00%	Ελλάδα
11.	Exodus Α.Ε.	Εφαρμογές πληροφορικής	49,90%	Ελλάδα
12.	Τειρεσίας Α.Ε.	Διατραπεζική εταιρεία ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων	23,53%	Ελλάδα
13.	Hellenic Seaways A.N.E.	Θαλάσσιες Μεταφορές - Ακτοπλοΐα	43,48%	Ελλάδα

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
14.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Εμπορία και Εκμετάλλευση ιχθύων - Εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	32,92%	Ελλάδα
15.	Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργιες ΑΕ	Εμπορία και Εκμετάλλευση ιχθύων - Εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	24,55%	Ελλάδα
16.	Trastor A.E.E.A.Π.	Εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας	39,39%	Ελλάδα
17.	Unisoft A.E.	Σχεδίαση, κατασκευή και πώληση προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών	23,07%	Ελλάδα
18.	Trieris Real Estate LTD	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	32,37%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι
19.	Exus Software Ltd	Εταιρεία Εμπορίας Προϊόντων Πληροφορικής	49,90%	Ηνωμένο Βασίλειο

Οι ανωτέρω εταιρείες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 10 από την Τράπεζα. Από την αξιολόγηση δεν προέκυψε δυνατότητα άσκησης ελέγχου στις εν λόγω εταιρείες από την Τράπεζα και ως εκ τούτου δεν αποτελούν θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας. Βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 28, πληρούνται τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των εν λόγω εταιρειών στο χαρτοφυλάκιο συγγενών εταιρειών.

Με βάση τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 12, για τις εταιρείες όπου η Τράπεζα κατέχει το 50% και άνω των δικαιωμάτων ψήφου εταιρειών αλλά δεν ασκεί έλεγχο, σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Η εταιρεία με αρίθμηση 1 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών, διότι η Τράπεζα ασκεί ουσιώδη επιρροή αλλά όχι έλεγχο στην επενδυτική επιτροπή του Α.Κ.Ε.Σ, η οποία λαμβάνει τις επενδυτικές αποφάσεις.
- Η εταιρεία με αρίθμηση 7 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών καθότι η Τράπεζα ασκεί ουσιώδη επιρροή και όχι έλεγχο.

Τα οικονομικά στοιχεία της χρήσης 2017 της συγγενούς εταιρείας NGP Plastic A.E.B.E. δεν είναι διαθέσιμα λόγω αδυναμίας της εν λόγω εταιρείας να τα παράγει.

Η κίνηση των επενδύσεων σε συγγενείς εταιρείες αναλύεται ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	201.961	279.597
Συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών	31.520	11.227
Προσθήκες	9.506	5.969
Απομείωση αξίας	(46.390)	(27.851)
Διαθέσεις	-	(18.265)
Μεταφορές σε θυγατρικές εταιρείες	-	(48.714)
Μεταφορές από θυγατρικές εταιρείες	49.422	-
Υπόλοιπο λήξης	**246.020**	**201.961**

Οι προσθήκες της Τράπεζας εντός του 2017 αφορούν κυρίως την απόκτηση επιπλέον 3,04% της συγγενούς εταιρείας Hellenic Seaways A.N.E.

Εντός της χρήσης 2017, η Τράπεζα αναγνώρισε ζημία από απομείωση της αξίας των θυγατρικών και συγγενών της εταιρειών ύψους € 140,4 εκατ. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις όπου η λογιστική αξία των θυγατρικών και συγγενών εταιρειών υπερέβαινε την ανακτήσιμη αξία, περιορίστηκε στο ύψος της ανακτήσιμης αξίας. Η εν λόγω απομείωση εμφανίζεται στο κονδύλι «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών». Τα σημαντικότερα κονδύλια αφορούν εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (€ 77,9 εκατ.) και στη Ρουμανία (€ 61,4 εκατ.).

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι οι απομειώσεις του εξωτερικού αφορούν κυρίως πιστωτικά ιδρύματα, ενώ οι απομειώσεις του εσωτερικού αφορούν κυρίως εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη διαχείριση ακινήτων και στον κλάδο υγείας.

25 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2017	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	4.632	499.679	36.339	540.650
Προσθήκες	-	31.727	-	31.727
Μεταφορές	-	14.169	-	14.169
Διαθέσεις	-	(1.125)	-	(1.125)
Διαγραφές	-	(11)	-	(11)
Απομείωση	-	-	-	0
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2017	**4.632**	**544.440**	**36.339**	**585.411**

2017	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	-	(259.858)	(21.200)	(281.058)
Έξοδο χρήσης	-	(46.580)	(2.652)	(49.232)
Μεταφορές	-	48	-	48
Διαθέσεις	-	1.123	-	1.123
Διαγραφές	-	-	-	0
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2017	**0**	**(305.267)**	**(23.852)**	**(329.119)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2017	**4.632**	**239.173**	**12.487**	**256.292**

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	4.632	451.828	36.972	493.432
Προσθήκες	-	27.006	-	27.006
Μεταφορές	-	30.119	-	30.119
Διαθέσεις	-	(4)	-	(4)
Διαγραφές	-	(9.237)	(630)	(9.867)
Απομείωση	-	(33)	(3)	(35)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	**4.632**	**499.679**	**36.339**	**540.650**

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	-	(224.013)	(18.653)	(242.666)
Έξοδο χρήσης	-	(42.885)	(2.849)	(45.734)
Μεταφορές	-	6	-	6
Διαθέσεις	-	4	-	4
Διαγραφές	-	7.031	302	7.333
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	**0**	**(259.858)**	**(21.200)**	**(281.058)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	**4.632**	**239.822**	**15.139**	**259.592**

26 Ενσώματα πάγια στοιχεία

2017	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2017	609.468	265.333	49.637	6.317	200.625	1.131.379
Προσθήκες	31.951	41.092	30.322	1.553	13.952	118.871
Μεταφορές	4.105	1.137	(15.652)	-	(2.582)	(12.991)
Διαθέσεις	(2.851)	(10.176)	-	(1.359)	-	(14.386)
Διαγραφές	(24)	(15.685)	(5.001)	(124)	(4.929)	(25.764)
Απομειώσεις	(5.714)	(926)	-	(1)	(3.051)	(9.691)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2017	**636.935**	**280.776**	**59.305**	**6.386**	**204.016**	**1.187.417**

2017	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2017	(34.742)	(157.614)	-	(3.967)	(82.604)	(278.927)
Έξοδο χρήσης	(6.234)	(27.345)	-	(344)	(6.748)	(40.671)
Μεταφορές	(240)	(48)	-	-	348	60
Διαθέσεις	24	9.369	-	346	-	9.740
Διαγραφές	24	15.672	-	124	4.929	20.748
Λοιπές κινήσεις	-	-	-	-	-	-
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2017	**(41.168)**	**(159.965)**	**0**	**(3.841)**	**(84.075)**	**(289.051)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2017	**595.767**	**120.811**	**59.305**	**2.544**	**119.941**	**898.367**

Εντός του 2017, η Τράπεζα πραγματοποίησε: α) μεταφορές προς τις «Επενδύσεις σε ακίνητα» ύψους € 11,9 εκατ., β) μεταφορές προς τα «Άυλα στοιχεία ενεργητικού» ύψους € 14,2 εκατ. λόγω ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία , γ) μεταφορές από τις «Επενδύσεις σε Ακίνητα» ύψους € 4,7 εκατ. και δ) μεταφορές από «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» ύψους € 8,5 εκατ. Επιπρόσθετα σημειώνεται οτι εντός του 2017, το έξοδο της απομείωσης αξίας των ενσωμάτων παγίων στοιχείων, επιβαρύνθηκε με ποσό ύψους € 3,1 εκατ. από διακοπή εργασιών καταστημάτων της Τράπεζας.

Σχετική με τον προσδιορισμό της ανακτήσιμης αξίας των ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η Σημείωση 2.19.

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	597.035	290.475	51.914	7.931	211.372	1.158.728
Προσθήκες	33.963	27.114	29.725	1.644	13.920	106.366
Μεταφορές	(6.904)	43	(30.162)	-	(1.309)	(38.332)
Διαθέσεις	(14.450)	(6.478)	-	(1.337)	(5)	(22.270)
Διαγραφές	(25)	(43.569)	(1.840)	(1.915)	(11.497)	(58.846)
Απομειώσεις	(151)	(2.252)	-	(7)	(11.857)	(14.267)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	**609.468**	**265.333**	**49.637**	**6.317**	**200.625**	**1.131.379**

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	(31.297)	(183.030)	-	(5.662)	(86.093)	(306.082)
Έξοδο χρήσης	(6.215)	(24.196)	-	(340)	(8.197)	(38.947)
Μεταφορές	(95)	(6)	-	-	190	89
Διαθέσεις	2.719	6.074	-	120	-	8.913
Διαγραφές	17	43.544	-	1.915	11.495	56.970
Λοιπές κινήσεις	128	-	-	-	-	128
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	**(34.742)**	**(157.614)**	**0**	**(3.967)**	**(82.604)**	**(278.928)**
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	**574.726**	**107.719**	**49.637**	**2.349**	**118.020**	**852.452**

27 Επενδύσεις σε ακίνητα

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	362.851	317.980
Προσθήκες	30.676	22.059
Αναπροσαρμογές αξίας (Σημείωση 11)	(10.694)	(9.463)
Μεταφορές	23.050	33.077
Διαθέσεις	(5.529)	(798)
Διαγραφές	(182)	(3)
Υπόλοιπο λήξης	**400.172**	**362.851**

Εντός του 2017, οι επενδύσεις σε ακίνητα μειώθηκαν με μεταφορά α) προς «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» που περιλαμβάνεται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» ύψους € 19,4 εκατ., καθώς δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει το ΔΛΠ 40, β) προς «Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια» ύψους € 4,7 εκατ., ενώ αυξήθηκαν με μεταφορές α) από «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» ύψους € 35,2 εκατ., λόγω μίσθωσης των ακινήτων και β) από «Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια» ύψους € 11,9 εκατ. λόγω μεταβολής της πρόθεσης σε ό,τι αφορά τη χρήση του ακινήτου από την Τράπεζα. Οι λειτουργικές δαπάνες των μη μισθωμένων ακινήτων που περιλαμβάνονται στα επενδυτικά ακίνητα είναι € 2,3 εκατ. (2016: € 2,8 εκατ.).

Η εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα ποσού € 400,2 εκατ. έχει κατηγοριοποιηθεί στο Επίπεδο Ιεράρχησης 3. Σχετική με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των ακινήτων είναι η Σημείωση 3.6.

28 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού

Στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» περιλαμβάνονται οι παρακάτω εταιρείες:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
1.	Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	Βραχ/νια & μακροχρόνια λειτουργική λειτουργική μίσθωση οχημάτων	100,00%	Ελλάδα
2.	ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε.	Οργάνωση, εκμετάλλευση και διοίκηση νοσηλευτικών μονάδων	100,00%	Ελλάδα
3.	Πειραιώς ACT Services Α.Ε.	Λογιστικές και φορολογικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα
4.	Πειραιώς Direct Services Α.Ε.	Εταιρεία παροχής υπηρεσιών υποστήριξης και ηλεκτρονικού εμπορίου, πώληση καρτών χρόνου ομιλίας	100,00%	Ελλάδα
5.	Piraeus Bank Romania S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Ρουμανία
6.	ATE Insurance Romania S.A.	Ασφαλιστική	99,54%	Ρουμανία
7.	Piraeus Bank Beograd A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Σερβία
8.	Piraeus Leasing Doo Beograd	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	51,00%	Σερβία

Εντός της χρήσης, οι εταιρείες Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D., Piraeus Leasing Doo Beograd, ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Πειραιώς ACT Services Α.Ε και Πειραιώς Direct Services Α.Ε., θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας Πειραιώς, μεταφέρθηκαν στα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού. Για τις εν λόγω θυγατρικές εταιρείες υπάρχει διαδικασία πώλησης σε εξέλιξη, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός ενός έτους.

Κατά την κατάταξή τους ως «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» διενεργήθηκε επιμέτρηση της αξίας τους, στη χαμηλότερη μεταξύ της λογιστικής αξίας και της εύλογης αξίας μειωμένης κατά τα έξοδα πώλησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 5 και προέκυψε ζημία απομείωσης ποσού € 91,6 εκατ. που συμπεριλαμβάνεται στο κονδύλι «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών» συνολικού ύψους € 142,4 εκατ.

Επιπρόσθετα, για το κονδύλι του διακρατούμενου προς πώληση χαρτοφυλακίου σχηματίστηκε έξοδο απομείωσης ποσού € 5,0 εκατ. εντός της χρήσης 2017, το οποίο εμφανίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων στο κονδύλι «Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού».

29 Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	674.170	556.868
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού (Α)	**674.170**	**556.868**
Προπληρωμένα έξοδα	67.900	52.734
Έσοδα εισπρακτέα	102.817	72.348
Προπληρωμένοι φόροι και παρακρατηθέντες φόροι	7.418	4.177
Απαιτήσεις από φορολογικές αρχές και φορείς Δημοσίου	267.779	257.533
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	217.405	461.602
Εισπρακτέα μερίσματα	1.224	1.295
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	202.262	188.066
Απαιτήσεις κατά θυγατρικών εταιρειών	343.328	277.870
Απαιτήσεις από Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ)	810.615	797.301
Λοιπά στοιχεία	317.606	307.264
Λοιπές απαιτήσεις (Β)	**2.338.355**	**2.420.190**
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (Α) + (Β)	**3.012.524**	**2.977.058**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού μέχρι ενός έτους	860.985	693.725
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού πάνω από ένα έτος	1.477.370	1.726.465
	2.338.355	**2.420.190**

Τα κονδύλια «Προπληρωμένοι φόροι και παρακρατηθέντες φόροι», «Απαιτήσεις από φορολογικές αρχές και φορείς Δημοσίου», «Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις» και «Λοιπά στοιχεία» για την συγκριτική χρήση 2016 έχουν αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

Τα «Λοιπά στοιχεία» περιλαμβάνουν κυρίως υπόλοιπα διαφόρων λογαριασμών, που σχετίζονται με την καθημερινή δραστηριότητα της Τράπεζας.

Εντός του 2017, τα αποτελέσματα της Τράπεζας επιβαρύνθηκαν με έξοδο απομείωσης € 64,4 εκατ., εκ των οποίων € 46,1 εκατ. αφορούν απομείωση της αξίας του χαρτοφυλακίου ακινήτων, που έχουν ταξινομηθεί στα αποθέματα, ενώ ποσό € 18,3 εκατ. αφορά διάφορες απαιτήσεις, που απεικονίζονταν στα Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (όπως κονδύλια προσωρινών λογαριασμών κλπ) τα οποία στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης εισπραξιμότητάς τους από τη Διοίκηση της Τράπεζας, κρίθηκαν μερικά ή ολικά μη εισπράξιμα.

Σχετική με τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας των αποθεμάτων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η Σημείωση 2.22.

30 Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς την Κεντρική Τράπεζα	9.730.792	20.900.826
Καταθέσεις από τράπεζες	333.897	332.913
Υποχρεώσεις προς Π.Ι. - Repos	1.544.517	6.083.168
Λοιπές υποχρεώσεις σε τράπεζες	162.334	75.793
	11.771.541	**27.392.700**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα μέχρι ενός έτους	7.615.494	23.324.073
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα πάνω από ένα έτος	4.156.047	4.068.628
	11.771.541	**27.392.700**

Το σύνολο των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» της 31/12/2017, περιλαμβάνονται οι πράξεις αναχρηματοδότησης έναντι ενεχύρων από το ευρωσύστημα ύψους € 9.730,8 εκατ. (31/12/2016: € 20.900,8 εκατ.). Η μείωση της αντλούμενης ρευστότητας από το ευρωσύστημα οφείλεται κυρίως: α) στην αύξηση των καταθέσεων, β) στη διενέργεια συναλλαγών repos επί τίτλων μη αποδεκτών από την ΕΚΤ για πράξεις αναχρηματοδότησης, γ) στην έκδοση καλυμμένων ομολογιών και διάθεση τους σε επιλεγμένους επενδυτές, δ) στη περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, ε) στη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της ΕΚΤ και στ) στη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής EFSF/ESM ομολόγων. Σχετική πληροφόρηση για τα σημεία (ε) και (στ) αναφέρεται στη Σημείωση 23.

31 Υποχρεώσεις προς πελάτες

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Επιχειρήσεις		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως [1]	7.845.119	7.682.247
Καταθέσεις προθεσμίας	2.065.998	2.058.679
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	241.643	207.886
Σύνολο (Α)	**10.152.760**	**9.948.812**
Ιδιώτες		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως [1]	3.071.351	2.745.395
Ταμιευτήριο	14.837.854	14.626.688
Καταθέσεις προθεσμίας	13.108.402	12.344.638
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	27.706	28.613
Σύνολο (Β)	**31.045.313**	**29.745.334**
Επιταγές και εμβάσματα (Γ)	**102.733**	**71.155**
Σύνολο Υποχρεώσεων προς πελάτες (Α)+(Β)+(Γ)	**41.300.806**	**39.765.301**

Σημείωση (1): Το κονδύλι «Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως» της 31/12/2016 αναμορφώθηκε με ποσό ύψους € 221,5 εκατ. για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2017.

Από τις καταθέσεις εταιρειών και ιδιωτών, ποσό € 25.955,6 εκατ. (2016: € 25.204,3 εκατ.) αφορά καταθέσεις κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ ποσό € 15.242,5 εκατ. (2016: € 14.489,9 εκατ.) αφορά καταθέσεις σταθερού επιτοκίου.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υποχρεώσεις προς πελάτες μέχρι ενός έτους	41.188.286	39.647.125
Υποχρεώσεις προς πελάτες πάνω από ένα έτος	112.520	118.176
	41.300.806	**39.765.301**

32 Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία

Α) Υποχρέωση από τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων

		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
	Μέσο επιτόκιο%		
Έκδοση € 750 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2040	3M Euribor + 0,65 %	11.317	12.720
Έκδοση € 1.250 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2054	3M Euribor + 0,73 %	37.069	39.071
Έκδοση € 600 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2051	3M Euribor + 0,55 %	16.103	17.724
Σύνολο πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία		**64.489**	**69.515**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία μέχρι ενός έτους	3.179	70
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία πάνω από ένα έτος	61.310	69.445
	64.489	**69.515**

Από τις παραπάνω εκδόσεις τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων, η Τράπεζα την 31/12/2017 ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 91,7 εκατ. από την έκδοση των € 750,0 εκατ., € 568,4 εκατ. από την έκδοση των € 1.250,0 εκατ. και € 29,0 εκατ. από την έκδοση των € 600,0 εκατ.

Η Τράπεζα εντός της χρήσης 2017, προέβη σε επαναγορά ομολόγων από τιτλοποιήσεις δανείων συνολικού ποσού, μετά αποσβέσεων € 0,4 εκατ.

Β) Καλυμμένες ομολογίες

		31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
	Ονομαστικό επιτόκιο%		
Έκδοση € 500 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2022	3M Euribor + 2.50 %	370.788	-
Σύνολο καλυμμένων ομολογιών		**370.788**	**0**

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Καλυμμένες ομολογίες μέχρι ενός έτους	8.093	-
Καλυμμένες ομολογίες πάνω από ένα έτος	362.695	-
	370.788	**0**

Από την παραπάνω έκδοση Καλυμμένων Ομολογιών, συνολικού ύψους € 500,0 εκατ., λήξης τον Οκτώβριο 2022, που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και διατέθηκε σε διεθνείς επενδυτές μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης, η Τράπεζα την 31/12/2017 ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 130,0 εκατ.

Γ) Ιδιοκατεχόμενες εκδόσεις

Εκτός από τους πιστωτικούς τίτλους που αναφέρονται στους παραπάνω πίνακες, σημειώνεται ότι κατά την 31/12/2017, υφίστανται υποχρεώσεις από τιτλοποιήσεις δανείων, οι οποίες όμως διακρατούνται από την Τράπεζα. Οι εκδόσεις αυτές είναι η πρώτη και τρίτη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750,0 εκατ. και € 2.352,2 εκατ. αντίστοιχα, καθώς και η πρώτη και δεύτερη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων ύψους € 725,0 εκατ. και € 558,0 εκατ. αντίστοιχα.

Στις 20/7/2017, η Τράπεζα προέβη στην μερική ακύρωση της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750,0 εκατ., διαμορφώνοντας το τρέχον υπόλοιπό της στα € 250,0 εκατ. και στις 27/11/2017, προχώρησε στην μερική ακύρωση της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων ύψους € 2.352,2 εκατ., διαμορφώνοντας το τρέχον υπόλοιπο της σε € 235,2 εκατ.

Με ημερομηνία 31/12/2017 καλυμμένες ομολογίες συνολικού ύψους € 2.130,0 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς, διακρατούνται στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιων ονομαστικής αξίας € 1.000,0 εκατ., λήξης Φεβρουαρίου 2018 (Σειρά 3) και την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 1.000,0 εκατ., λήξης Μαΐου 2019 (Σειρά 5), που είναι πλήρως ιδιοκατεχόμενες απο την Τράπεζα. Επιπλέον, η Τράπεζα ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 130,0 εκατ. απο την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 500,0 εκατ., λήξης Οκτωβρίου 2022 (Σειρά 4). Το Φεβρουάριο του 2017 έληξαν καλυμμένες ομολογίες συνολικού υπολειπόμενου ύψους € 5,0 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς που διακρατούντο στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά 1, έκδοσης Φεβρουαρίου 2011 και αρχικού ύψους € 1.250,0 εκατ.. Με ημερομηνία 3/7/2015, η Τράπεζα Πειραιώς είχε προβεί σε μερική ακύρωση της παραπάνω σειράς καλυμμένων ομολογιών, συνολικής αξίας € 1.245,0 εκατ., διαμορφώνοντας το υπολειπόμενο ποσό της σε € 5,0 εκατ.

Δ) EMTN Μεσομακροπρόθεσμοι τίτλοι

Οι τίτλοι του προγράμματος EMTN εκδίδονται είτε απευθείας απο την Τράπεζα είτε μέσω της θυγατρικής Piraeus Group Finance PLC και φέρουν την εγγύηση της Τράπεζας.

Η Τράπεζα δεν προέβη σε καμία έκδοση ομολόγου μέσω του προγράμματος EMTN εντός της χρήσης 2017.

33 Λοιπές υποχρεώσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Προεισπραγμένα έσοδα	30.683	59.193
Έξοδα πληρωτέα	88.004	76.784
Παρακρατηθέντες φόροι και εισφορές	59.106	59.251
Υποχρεώσεις από συναλλαγές μέσω ΔΙΑΣ	306.572	214.042
Προμηθευτές	94.148	82.108
Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου και τρίτων [(1)]	210.616	287.030
Λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων[(1)]	70.696	70.234
	859.825	**848.643**

Σημείωση [(1)]: Τα κονδύλια «Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου» και «Λοιπά στοιχεία» της 31/12/2016 ύψους € 287,0 εκατ. και € 70,2 εκατ. έχουν αναμορφώθεί με ποσό ύψους € 214,5 εκατ. για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2017.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Λοιπές υποχρεώσεις μέχρι ενός έτους	762.038	731.418
Λοιπές υποχρεώσεις πάνω από ένα έτος	97.787	117.225
	859.825	**848.643**

Το κονδύλι «Λοιπές υποχρεώσεις» για την συγκριτική χρήση 2016 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 44.

34 Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη

Οι προβλέψεις για κινδύνους και βάρη ανέρχονται την 31/12/2017 σε € 105,3 εκατ. (2016: € 163,4 εκατ.) και αναλύονται σε προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις ύψους € 25,6 εκατ. (2016: € 16,6 εκατ.) και σε λοιπές προβλέψεις ύψους € 79,7 εκατ. (2016: € 146,8 εκατ.). Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη και τη γνώμη των Νομικών Υπηρεσιών, εκτιμά οτι το ύψος των σχηματισμένων προβλέψεων είναι επαρκές.

Ακολουθούν οι σχετικές αναλύσεις στους παρακάτω πίνακες:

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	16.588	13.456
Έξοδο χρήσης	10.237	3.136
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(8)	(4)
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(1.216)	-
Υπόλοιπο λήξης	**25.602**	**16.588**

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ενός έτους	25.195	14.926
Πάνω από ένα έτος	406	1.662
	25.602	**16.588**

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	146.768	236.957
Έξοδο χρήσης	(39.460)	40.142
Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης	(9.425)	(93.796)
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(800)	(5.392)
Μη χρησιμοποιηθείσα πρόβλεψη (Σημείωση 12)	(1.261)	(5.146)
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	(25.014)
Μεταφορά σε απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(16.098)	-
Λοιπές κινήσεις	-	(983)
Υπόλοιπο λήξης	**79.723**	**146.768**

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Μέχρι ενός έτους	-	11.207
Πάνω από ένα έτος	79.723	135.561
	79.723	**146.768**

Στο «Έξοδο χρήσης» περιλαμβάνεται ποσό € 40,0 εκατ., που αφορά αναστροφή προβλέψεων, οι οποίες σχηματίστηκαν σε προγενέστερες χρήσεις για εκτιμώμενες ζημιές από θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας με πλήρως απομειωμένη αξία συμμετοχής, οι οποίες δεν απαιτούνται με βάση τις νεότερες εκτιμήσεις της Διοίκησης.

Επιπρόσθετα, το κονδύλι των «Λοιπών προβλέψεων» έχει μειωθεί α) με την καταβολή αποζημιώσεων στο πλαίσιο του προγράμματος αποχώρησης (εθελούσιας εξόδου) προσωπικού της Τράπεζας, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης (ύψους € 9,4 εκατ.) και παρουσιάζεται στη γραμμή «Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης» και β) με την αναστροφή μη χρησιμοποιηθείσας πρόβλεψης επί του παραπάνω προγράμματος (ύψους € 1,3 εκατ.), που παρουσιάζεται στη γραμμή "Μη χρησιμοποιηθείσα πρόβλεψη". Περαιτέρω αναφορά για το ανωτέρω ποσό των € 10,7 εκατ. γίνεται στη Σημείωση 36.

Οι λοιπές προβλέψεις της 31/12/2017 περιλαμβάνουν: α) εκτιμώμενες ζημιές ύψους € 66,6 εκατ. από θυγατρικές εταιρείες και β) προβλέψεις για κατάπτωση εγγυητικών επιστολών ύψους € 13,2 εκατ.

35 Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές με βάση τον ισχύοντα ονομαστικό φορολογικό συντελεστή για την Τράπεζα. Τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία της Τράπεζας αναλύονται ως εξής:

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/ υποχρεώσεις	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	52.721	51.733
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	4.324.243	2.955.788
Αποτίμηση χρεογράφων	(36.920)	(1.617)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	569.365	642.686
Αποτίμηση παραγώγων	(16.773)	4.616
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	(5.936)	(5.936)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων	(16.295)	(36.908)
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	20.210	38.110
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	1.325.683	1.380.851
Συμμετοχές	260.223	220.463
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	7.309	14.725
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	**6.483.830**	**5.264.510**

Η Διοίκηση θεωρεί ότι η ανακτησιμότητα των απαιτήσεων από αναβαλλόμενους φόρους, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 31 Δεκεμβρίου 2016, ποσού € 6.483,8 εκατ. και € 5.264,5 εκατ. αντίστοιχα, είναι πιθανή με βάση τις εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη της Τράπεζας (Σημείωση 3.2).

Την 31/12/2017, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές της Τράπεζας ανέρχονταν σε € 1.963,3 εκατ. (2016: € 2.216,2 εκατ.) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2013 έως 2015. Η Διοίκηση έχει εκτιμήσει ότι το σύνολο των φορολογικών ζημιών € 1.963,3 εκατ. (2016: € 2.216,2 εκατ.) μπορούν να συμψηφισθούν με φορολογικά κέρδη και για το λόγο αυτό αναγνωρίστηκε για την Τράπεζα αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση € 569,4 εκατ. (2016: € 642,7 εκατ.).

Η Τράπεζα βασιζόμενη στο επιχειρησιακό της σχέδιο και στον αντίστοιχο φορολογικό σχεδιασμό και αφού έλαβε υπόψη τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις, επανεκτίμησε στην τρέχουσα χρήση τις προσωρινές διαφορές μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης των δανείων και απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων και αναγνώρισε επιπρόσθετη αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 813,6 εκατ.

Η κίνηση της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης έχει ως εξής :

	2017	2016
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 1η Ιανουαρίου	**5.264.510**	**5.012.800**
Επίδραση αναβαλλόμενου φόρου στα αποτελέσματα χρήσης	1.205.859	185.418
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (Σημείωση 39)	(35.303)	11.127
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	47.985	48.118
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	779	7.047
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 31η Δεκεμβρίου	**6.483.830**	**5.264.510**

Τα ποσά του αναβαλλόμενου φόρου που επηρέασαν απευθείας την καθαρή θέση της Τράπεζας κατά τη χρήση του 2017 έχουν ως εξής: α) ποσό αναβαλλόμενου φόρου-έξοδο € 35,3 εκατ. που αφορά αποτίμηση των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και καταχωρήθηκε στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 39), β) ποσό € 0,8 εκατ. που αφορά αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που προέκυψε από αναλογιστικές (ζημίες) και επηρέασε το αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη και γ) ποσό € 48,0 εκατ. που αφορά φόρο που προέκυψε από τους τόκους των υπο αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 165,5 εκατ. ,οι οποίοι καταχωρήθηκαν απ' ευθείας στα ίδια κεφάλαια.

Ο αναβαλλόμενος φόρος που επηρέασε τα αποτελέσματα της χρήσης (Σημείωση 14) αναλύεται ως εξής:

Αναβαλλόμενος φόρος (Κατάσταση Αποτελεσμάτων)	**1/1-31/12/2017**	**1/1-31/12/2016**
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	209	(1.578)
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	1.368.455	263.782
Λοιπές προβλέψεις	-	(69)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(73.321)	(121.528)
Αποτίμηση παραγώγων	(21.388)	2.254
Αποσβέσεις παγίων	20.614	5.950
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	(17.900)	(28.776)
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	(55.168)	(55.168)
Συμμετοχές	39.760	220.463
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	(55.401)	(99.912)
	1.205.858	**185.418**

Ανάλυση αναβαλλόμενης απαίτησης:	31/12/2017	31/12/2016
Μέχρι ενός έτους	376.803	186.945
Πάνω από ένα έτος	6.107.027	5.077.565
	6.483.830	**5.264.510**

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζονται οι φορολογικές ζημιές της Τράπεζας και το έτος παραγραφής τους:

Φορολογικό Έτος	31/12/2017
2018	420.435
2019	985.691
2020	557.201
	1.963.328

36 Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση

Ισχύοντα Προγράμματα Παροχών

Συνταξιοδοτικές Αποζημιώσεις

Σύμφωνα με την εγχώρια νομοθεσία, η Τράπεζα οφείλει να προσφέρει αποζημιώσεις στους υπαλλήλους που αποχωρούν από την εργασία λόγω συνταξιοδότησης. Οι αποζημιώσεις πραγματοποιούνται κυρίως με πληρωμή εφάπαξ ποσού το οποίο κατά κύριο λόγο υπολογίζεται με βάση τον τελευταίο μισθό και τα έτη προϋπηρεσίας και εξαρτώνται από την ισχύουσα δικαιοδοσία στην οποία υπάγεται η εκάστοτε εταιρεία και από την ειδικότητα του εργαζομένου (πχ. Το Ελληνικό Δίκαιο προβλέπει διαφορετική αποζημίωση για μισθωτούς, και δικηγόρους).

Ακολουθεί σύνοψη των καθορισμένων προγραμμάτων παροχών της Τράπεζας:

1. Εφάπαξ συνταξιοδοτική αποζημίωση σύμφωνα με τους Ν. 2112/1920 και 4093/2012

Η εφάπαξ συνταξιοδοτική αποζημίωση παρέχεται στην πλειονότητα των εργαζομένων στην Τράπεζα σύμφωνα με τους κάτωθι όρους:

Σε συμμόρφωση με τον Ν. 4046/2012 του Ελληνικού Δικαίου και την Απόφαση της Βουλής των Ελλήνων (6/28/2/2012), από τις 14 Φεβρουαρίου 2012, τα συμβόλαια των εργαζομένων που παύουν πριν την συμπλήρωση της συνταξιοδότησης ή καλύπτονται από ιδιαίτερες συνθήκες συνταξιοδότησης, θεωρούνται ως συμβόλαια αορίστου χρόνου και ως εκ τούτου ισχύουν οι προβλέψεις του Ν. 2112/1920,για συνταξιοδοτικές αποζημιώσεις.

Στις 12 Νοεμβρίου 2012, ο Ν. 4093/2012 (Ε.Κ Α'222) μείωσε την νόμιμη αποζημίωση που είχε οριστεί από τον Ν. 2112/1920 σε περίπτωση αποπομπής εργαζομένου ή συνταξιοδότησης. Οι εργαζόμενοι οι οποίοι στις 12 Νοεμβρίου 2012 έχουν 16 συνεχή έτη προϋπηρεσίας στον ίδιο εργοδότη, δικαιούνται την νόμιμη αποζημίωση για όλα τα έτη εργασίας έως την ημερομηνία αυτή.

Για τους εργαζόμενους οι οποίοι στις 12 Νοεμβρίου 2012 έχουν προϋπηρεσία λιγότερη των 17 ετών στον ίδιο εργοδότη, η ανώτατη νόμιμη αποζημίωση είναι 12 πραγματικοί μισθοί. Και στις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις και σε περίπτωση κανονικής συνταξιοδότησης, αν οι εργαζόμενοι διαθέτουν επικουρική ασφάλιση, τότε λαμβάνουν το 40% της νόμιμης αποζημίωσης όπως ορίζεται από τον Ν. 2112/1920. Σε περίπτωση ανικανότητας – αναπηρίας πριν την ηλικία συνταξιοδότησης ή σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, δεν παρέχεται αποζημίωση. Για τους δικηγόρους, σύμφωνα με τον Ν. 4194/2013, η παροχή που δίνεται σε περίπτωση συνταξιοδότησης είναι 100%, σε περίπτωση αποχώρηση έπειτα από 28 έτη εργασίας είναι 100%, έπειτα από 20 έτη εργασίας είναι 66,67% και έπειτα από 15 έτη εργασίας είναι 50%.

2. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με την Συλλογική Σύμβαση της Τράπεζας Πειραιώς

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται σε ορισμένους εργαζομένους της Τράπεζας Πειραιώς. Το ποσό της αποζημίωσης είναι πληρωτέο στον εργαζόμενο όταν το μέλος πληρεί τις προϋποθέσεις για λήψη πλήρης σύνταξης από το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης. Το ποσό της αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένο αριθμό μισθών, για το 100% του μικτού μηνιαίου μισθού που ίσχυε τους 3 τελευταίους μήνες πριν την συνταξιοδότηση. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν ισχύει στις περιπτώσεις θανάτου, ανικανότητας – αναπηρίας ή λήξης της συνεργασίας πριν την ηλικία συνταξιοδότησης.

3. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με την Σύμβαση των Εργαζομένων της π. Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται σε εργαζομένους της π. Μακεδονίας –Θράκης σύμφωνα με Συλλογική Σύμβαση. Η εφάπαξ αποζημίωση είναι πληρωτέα στον εργαζόμενο όταν πληροί τις προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης. Η εφάπαξ αποζημίωση ισούται με το 100% της συνταξιοδοτικής παροχής σύμφωνα με τους Ν. 2112/1920 και 4093/2012.

4. Εφάπαξ Αποζημίωση για τα τέκνα π. Τράπεζας Μακεδονίας- Θράκης

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται στα τέκνα των εργαζομένων της π. Τράπεζας Μακεδονίας –Θράκης, βασιζόμενη με προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού, όταν το τέκνο γίνει 25 ετών ή και νωρίτερα βάσει ορισμένων συνθηκών. Σε περίπτωση θανάτου του τέκνου, το ποσό παρέχεται στον γονιό. Σε περίπτωση αποχώρησης του εργαζομένου από την Τράπεζα αποζημιώνεται η συνεισφορά του εργαζομένου, όχι της Τράπεζας, χωρίς τόκους. Εάν η αποχώρηση οφείλεται σε συνταξιοδότηση, το πρόγραμμα μπορεί να συνεχιστεί και να χρηματοδοτηθεί από το ποσό της σύνταξης του π. εργαζομένου. Σε αυτή την περίπτωση η Τράπεζα συνεχίζει την συνεισφορά της.

5. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Χίου, της Τράπεζας Chase Manhattan και των Εργαζομένων της Τράπεζας Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για τους πρώην εργαζομένους της Τράπεζας Χίου και της Τράπεζας Chase Manhattan, καθώς και της Τράπεζας Πειραιώς οι οποίοι εντάχθηκαν στο πρόγραμμα πριν τον Αύγουστο του 2012. Η παροχή παρέχεται κατόπιν συνταξιοδότησης, θανάτου ή αναπηρίας. Η εφάπαξ αποζημίωση βασίζεται σε προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού. Οι εργαζόμενοι συνεισφέρουν με 1,11% του μισθού τους πολλαπλασιαζόμενο επί 12 μήνες/έτος.

6. Συνταξιοδοτική Παροχή σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των εργαζομένων της π. Τράπεζας Nat West

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για τους πρώην εργαζομένους της Nat West. Η παροχή παρέχεται ως συνταξιοδοτική παροχή, με μόνη προϋπόθεση ότι ο εργαζόμενος δικαιούται σύνταξης από το Εθνικό Ταμείο Ασφάλισης, στην ηλικία των 65 ετών για τους άνδρες, των 60 ετών για τις γυναίκες ή σε νεότερη ηλικία εάν πληρούν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Σε περίπτωση θανάτου προ συνταξιοδότησης, η παροχή μεταβιβάζεται κατά 60% στον/ην σύζυγο και κατά 20% στα τέκνα εξαιρουμένου κάθε αναλογιστικού κέρδους. Η ετήσια παροχή αποδίδεται στους διευθυντές και στους εργαζομένους με βάσει προκαθορισμένους υπολογισμούς ανά ιεραρχική βαθμίδα.

Σε περίπτωση ανικανότητας, ο εργαζόμενος δικαιούται σύνταξη, η οποία υπολογίζεται βάσει του συντάξιμου μισθού την χρονική στιγμή της ανικανότητας και του υπολειπόμενου χρόνου έως την πλήρη συνταξιοδότηση.

7. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο ορισμένων Μελών της Διοίκησης

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για παροχή εφάπαξ αποζημίωσης στην λήξη της εργασιακής σχέσης, ορισμένων Μελών της Διοίκησης, βασισμένη σε προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού, σε όλες τις περιπτώσεις με την εξαίρεση της απάτης.

8. Εφάπαξ Αποζημίωση και Μετά-Συνταξιοδοτική Παροχή σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των Εργαζομένων της π. Τράπεζας Κύπρου, προ της 31ης Δεκεμβρίου 2000

Η πρ. Τράπεζα Κύπρου συμμετέχει σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο για εφάπαξ αποζημίωση και μετά-συνταξιοδοτική παροχή για τους εργαζομένους της π. Τράπεζας Κύπρου οι οποίοι διατηρούσαν σύμβαση αορίστου χρόνου πριν την 31η Δεκεμβρίου 2000. Η Τράπεζα Πειραιώς, ως διάδοχος, συνεχίζει το εν λόγω πρόγραμμα.

Το ποσό της εφάπαξ Αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένους υπολογισμούς και παρέχεται στην συνταξιοδότηση σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς του Εθνικού Ασφαλιστικού Φορέα. Σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, το ποσό μειώνεται κατά 5% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 60 ετών και κατά 6% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 55 ετών. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο αριθμό μηνιαίων μισθών.

Η συνταξιοδοτική παροχή βασίζεται σε προκαθορισμένο τύπο υπολογισμού, που δεν μπορεί να υπερβεί:

α) την διαφορά μεταξύ του 100% του μέσου μισθού και του συνόλου της σύνταξης (κύρια και επικουρική) που θα χορηγεί ο Εθνικός Ασφαλιστικός Φορέας, και

β) την διαφορά μεταξύ του 100% του πλαφόν του Εθνικού Ασφαλιστικού Φορέα και του συνόλου της κύριας και επικουρικής σύνταξης, στην περίπτωση που το πλαφόν του ΕΑΦ είναι μεγαλύτερο από το μέσο μισθό του μέλους.

9. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των Εργαζομένων της π. Τράπεζας Κύπρου, προ της 31ης Δεκεμβρίου 2002

Η π. Τράπεζα Κύπρου συμμετέχει σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο για εφάπαξ αποζημίωση για τους εργαζομένους της π. Τράπεζας Κύπρου οι οποίοι διατηρούσαν σύμβαση αορίστου χρόνου από την 1η Ιανουαρίου 2001 έως και την 31η Δεκεμβρίου 2002. Η Τράπεζα Πειραιώς, ως διάδοχος, συνεχίζει το εν λόγω πρόγραμμα. Το ποσό της εφάπαξ Αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένους υπολογισμούς και παρέχεται στην συνταξιοδότηση σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς του Εθνικού Ασφαλιστικού Φορέα. Σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, το ποσό μειώνεται κατά 5% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 60ετών και κατά 6% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 55 ετών. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο αριθμό μηνιαίων μισθών. Ο εργαζόμενος, σε περίπτωση παραίτησης, λαμβάνει βεβαίωση που αναφέρει το ποσό το οποίο θα λάβει κατά την συνταξιοδότηση ή πριν την συνταξιοδότηση, στην ηλικία των 60 ετών.

1) Τράπεζα Πειραιώς

Η πρόβλεψη η οποία πραγματοποιείται, βασίζεται σε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή με βάση τη μέθοδο της «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης», σύμφωνα με την οποία το κόστος για αποζημιώσεις λόγω συνταξιοδότησης προσωπικού επιβαρύνει την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, με σκοπό να επιμεριστεί και να αναγνωριστεί το αναλογούν κόστος, στην περίοδο που οι εργαζόμενοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Η αντίστοιχη υποχρέωση που εμφανίζεται στον Ισολογισμό υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των ταμειακών ροών με βάση το επιτόκιο των εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης, που έχουν ληκτότητα ανάλογη με αυτή της υποχρέωσης.

Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας δικαιούνται αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξή τους. Η Τράπεζα υποστηρίζει επιπλέον προγράμματα, που παρέχουν εφάπαξ καθορισμένη παροχή με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξη σε διάφορες ομάδες εργαζομένων.

Οι παροχές των προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου που καταβλήθηκαν στις χρήσεις 2017 και 2016 περιλαμβάνονται στις απεικονίσεις για τα μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Υποχρεώσεις Ισολογισμού	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Παροχές μετά την συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	92.443	95.163
Παροχές μετά την συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	95.490	89.456
Σύνολο	**187.932**	**184.619**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	(1.049)	2.808
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	36.929	106.094
Σύνολο	**35.880**	**108.902**

Το παραπάνω αναφερθέν ποσό των € 35,9 εκατ., περιλαμβάνει ποσό 25,2 εκατ. που έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα της χρήσης 2017 (Σημείωση 12), καθώς και ποσό € 10,7 εκατ., το οποίο μείωσε ισόποσα το κονδύλι των λοιπών προβλέψεων (Σημείωση 34).

Α) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	116.026	123.122
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων	(23.584)	(27.958)
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	**92.443**	**95.163**

Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα η Τράπεζα ακολουθεί τις προτάσεις της ασφαλιστικής εταιρείας σε σχέση με το ύψος των εισφορών. Οι αναμενόμενες εισφορές της Τράπεζας προς τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στο προσωπικό ανέρχονται σε € 2,2 εκατ. για το 2018. Σημειώνεται επίσης, ότι δεν υπάρχουν δεσμεύσεις από το νόμο σχετικά με το επίπεδο χρηματοδότησης των καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου, από την υπηρεσία που παρέχει η Τράπεζα.

Η κίνηση στην αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών αναλύεται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	123.122	113.081
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	6.202	5.918
Δαπάνη τόκου	1.872	2.554
Εισφορές εργαζομένων	976	1.017
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(8.780)	(6.766)
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	(4.804)	2.160
Ζημία/ (κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(4.164)	(7.337)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	1.602	12.495
Υπόλοιπο λήξης	**116.026**	**123.122**

Η κίνηση στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων αναλύεται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	27.958	26.396
Αναμενόμενη απόδοση των περουσιακών στοιχείων	409	564
Εισφορές εργοδότη	1.411	6.509
Εισφορές εργαζομένων	976	1.017
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(8.780)	(6.766)
Έξοδα	(254)	(77)
Αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	1.863	315
Υπόλοιπο λήξης	**23.584**	**27.958**
Απόδοση περιουσιακών στοιχείων	**2.272**	**879**

Τα περιουσιακά στοιχεία είναι επενδεδυμένα ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Διαχείριση Διαθεσίμων	24,8%	43,7%
Ομόλογα	53,6%	39,1%
Καταθέσεις	3,9%	3,6%
Μετοχές	0,1%	0,1%
Αμοιβαία κεφάλαια	17,7%	13,5%

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	6.202	5.918
Καθαρή δαπάνη τόκου	1.463	1.990
Έξοδα	254	77
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	(4.164)	2.160
Κόστος περικοπών/ διακανονισμών/ τερματισμού υπηρεσίας	(4.804)	(7.337)
Σύνολο	**(1.049)**	**2.808**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2017	31/12/2016
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(946)	(12.187)
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(656)	(308)
Εμπειρικές προσαρμογές στα περιουσιακά στοιχεία	1.863	315
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	**261**	**(12.180)**

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	95.163	86.685
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(1.049)	2.808
Εισφορές εργοδότη	(1.411)	(6.509)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	(261)	12.180
Υπόλοιπο λήξης	**92.443**	**95.163**

Β) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Μη χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	95.490	89.456
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	**95.490**	**89.456**

Η κίνηση στην παρούσα αξία της υποχρέωσης αναλύεται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	89.456	94.212
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.669	4.702
Δαπάνη τόκου	1.506	1.938
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(33.749)	(122.992)
Ζημία/ (κέρδος) περικοπών/ διακανονισμών/ τερματισμού υπηρεσίας	30.456	101.166
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	297	(1.711)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	2.854	12.141
Υπόλοιπο λήξης	**95.490**	**89.456**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.669	4.702
Δαπάνη τόκου	1.506	1.938
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	297	(1.711)
Κόστος περικοπών/ διακανονισμών/ τερματισμού υπηρεσίας	30.456	101.166
Σύνολο	**36.929**	**106.094**

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2017	31/12/2016
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(1.110)	(11.527)
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(1.743)	(614)
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	**(2.854)**	**(12.141)**

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	2017	2016
Υπόλοιπο έναρξης	89.456	94.212
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	36.929	106.094
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(33.749)	(122.992)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	2.854	12.141
Υπόλοιπο λήξης	**95.490**	**89.456**

Η αναμενόμενη σταθμισμένη μέση διάρκεια των υποχρεώσεων των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών είναι 16,4 έτη.

Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν έχουν ως εξής:

	31/12/2017	31/12/2016
Προεξοφλητικό Επιτόκιο	1,6%	1,7%
Ρυθμός πληθωρισμού	1,8%	1,8%
Αναμενόμενη Απόδοση Περιουσιακών Στοιχείων	1,6%	1,7%
Μελλοντικές Αυξήσεις Μισθών	1,8%	1,8%

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Δ.Λ.Π. 19, το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο βάσει του οποίου υπολογίζεται η υποχρέωση για παροχές μετά την απασχόληση.

Ανάλυση ευαισθησίας στις υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών

Η ανάλυση ευαισθησίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου από την υπηρεσία είναι η ακόλουθη:

Κύριες Υποθέσεις	Επίδραση στη δεδουλευμένη υποχρέωση καθορισμένων παροχών		
	Αλλαγή στην υπόθεση	Αύξηση	Μείωση
Επιτόκιο προεξόφλησης	0,5%	-7,8%	8,0%
Αύξηση αποδοχών	0,5%	7,5%	-7,3%
Ρυθμός οικειοθελών αποχωρήσεων	μείωση κατά 50.0%	-	4,5%

Η ανωτέρω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στη μεταβολή κάθε παραδοχής, διατηρώντας όλες τις άλλες παραδοχές σταθερές. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον όμως οι παραδοχές δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και συνήθως επηρεάζονται συνολικά. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση της ευαισθησίας, είναι η ίδια με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται κατά τον υπολογισμό της υποχρέωσης, που αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Το τελικό κόστος των καθορισμένων παροχών εξαρτάται από την πραγματική μελλοντική εμπειρία σχετικά με τις πραγματικές αυξήσεις μισθών και από άλλους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν το κόστος, όπως η κινητικότητα των εργαζομένων και οι νέες προσλήψεις.

Ισχύοντα Προγράμματα Εισφορών

Η συνολική εισφορά στα κρατικά ασφαλιστικά ταμεία, στα τρέχοντα κρατικά προγράμματα παροχών και στα ισχύοντα προγράμματα εισφορών, ανήλθε στα € 101,6 εκατ. για το 2017 και στα € 102,4 εκατ. για το 2016 αντίστοιχα.

Παρατίθεται σύνοψη των προγραμμάτων παροχών του Τράπεζας:

1. Εθνικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα Τράπεζας Πειραιώς

Το κύριο μετά-συνταξιοδοτικό πλάνο της Τράπεζας ορίζεται από συγκεκριμένες εισφορές που ορίζονται από το κρατικό ασφαλιστικό ταμείο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η συνεισφορά του εργοδότη και των εργαζομένων στο μετα-συνταξιοδοτικό πρόγραμμα ορίζονται από τον νόμο και ισούνται σήμερα με 20,51% των μισθών των εργαζομένων για τον εργοδότη και 13,45% για τους μισθούς των εργαζομένων με το αντίστοιχο πλαφόν.

2. Εθνικό Πρόγραμμα Υγείας Τράπεζας Πειραιώς

Η προκαθορισμένη συνεισφορά του εργοδότη στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ανέρχεται στο 6% του μισθού του εργαζομένου. Η συνεισφορά του εργαζομένου ανέρχεται στο 3% του μισθού του. Ανάλογες εισφορές πληρώνονται για τα ασφαλισμένα μέλη των οικογενειών των ασφαλισμένων (όπως ο/η σύζυγος που δεν εργάζεται και τα τέκνα) και αυξάνονται στην περίπτωση που ο/η ασφαλισμένος/η σύζυγος εργάζεται ή στην περίπτωση που μέλη της οικογένειας είναι επίσης ασφαλισμένα. Η συνεισφορά των συνταξιοδοτημένων εργαζομένων αντιστοιχεί σε ποσοστό της σύνταξής τους, ενώ επιπρόσθετες εισφορές αποδίδονται για λοιπά ασφαλισμένα μέλη της οικογένειας. Το Εθνικό Πρόγραμμα Υγείας προσφέρει οφέλη στους εργαζομένους πριν και έπειτα της συνταξιοδότησής τους καθώς και στα ασφαλισμένα μέλη της οικογένειάς τους.

3. Ιδιωτικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα Τράπεζας Πειραιώς

Επιπλέον, η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει στους εργαζομένους της πέντε ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων εισφορών σε συνεργασία με τρεις ασφαλιστικές εταιρείες. Σύμφωνα με τους όρους των προγραμμάτων, ο εργαζόμενος κατά την παραίτησή του λαμβάνει ποσό είτε ίσο είτε προκαθορισμένο ποσοστό του ποσού που συγκεντρώθηκε κατά τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα, εξαρτώμενο από τα έτη συμμετοχής σε αυτό, με εξαίρεση ενός προγράμματος όπου ο εργαζόμενος λαμβάνει πιστοποίηση του ποσού που θα ληφθεί αφού συνταξιοδοτηθεί. Τα δύο προγράμματα έχουν καθορισμένες εισφορές τόσο από την Τράπεζα όσο και από τον Εργαζόμενο, τα υπόλοιπα δύο προγράμματα έχουν εισφορές από την Τράπεζα και στο πέμπτο οι εισφορές δίνονται μόνο από τον εργαζόμενο.

4. Ιδιωτικά Ασφαλιστικά Προγράμματα Εισφορών για Τέκνα Εργαζομένων της Τράπεζας

Η Τράπεζα προσφέρει τρία προγράμματα ορισμένων εισφορών στα τέκνα των εργαζομένων, αναλόγως της Τράπεζας από την οποία προέρχονται. Τα τρία προγράμματα έχουν τους ίδιους όρους και τα ίδια προαπαιτούμενα.

Το συνολικό ποσό που συγκεντρώθηκε κατά την διάρκεια της ασφάλισης του εργαζομένου (εισφορές τράπεζας, εργαζομένου και τόκοι) παρέχεται ως εφάπαξ ποσό είτε στο ίδιο το τέκνο αν πληρούνται κάποιοι όροι όπως γάμος τέκνου, έναρξη εργασιακής σχέσης, συμπλήρωση 25ου έτους ηλικίας και θάνατος τους εργαζομένου γονέα, είτε στον εργαζόμενο γονέα στις περιπτώσεις της αποχώρησης από την τράπεζα λόγω συνταξιοδότησης, της συμμετοχής σε πρόγραμμα εθελουσίας αποχώρησης, είτε στην περίπτωση μερικής-ολικής ανικανότητας και θανάτου του ασφαλιζομένου τέκνου. Στην περίπτωση παραίτησης του εργαζομένου, ο εργαζόμενος λαμβάνει το ποσό των εισφορών του μαζί με τους τόκους.

5. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας Τράπεζας Πειραιώς

Επιπλέον, η Τράπεζα προσφέρει στους εργαζομένους και στις οικογένειές τους (σύζυγος και τέκνα με όρια ηλικίας) Ασφαλιστικό Πρόγραμμα Υγείας & Ζωής. Περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής του εργαζομένου, αποζημίωση σε περίπτωση μερικής ή ολικής ανικανότητας του εργαζομένου λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τους ασφαλισμένους της οικογένειάς του, επίδομα επέμβασης / παραμονής στο νοσοκομείο, επίδομα τοκετού και check up. Η τράπεζα πληρώνει συγκεκριμένα μηνιαία ασφάλιστρα στην ασφαλιστική εταιρεία για τα θέματα υγείας του εργαζομένου και των ασφαλισμένων μελών και ποσοστό του μισθού για τις παροχές ζωής και την ασφάλεια ανικανότητας – αναπηρίας.

Σε περίπτωση συμμετοχής στο Πρόγραμμα συζύγου ή τέκνου που δεν είναι ασφαλισμένοι σε Κρατικό φορέα ως προστατευόμενα μέλη του εργαζομένου, η ιδιωτική ασφάλεια καλύπτει την νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη και ο εργαζόμενος πληρώνει ένα ορισμένο ποσό μηνιαίως το οποίο αφαιρείται από την μισθοδοσία του αντίστοιχα.

6. Συνταξιοδοτικά Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών για τα Καταστήματα Εξωτερικού

Για το κατάστημα Λονδίνου της Τράπεζας Πειραιώς, κάθε εργαζόμενος υπογράφει ένα ατομικό συμβόλαιο σύμφωνα με το οποίο ο εργοδότης συνεισφέρει ποσοστό του μισθού στο ατομικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα του κάθε εργαζομένου. Το ποσοστό συμμετοχής διαφέρει σε κάθε συμβόλαιο και οι εισφορές αυτές γίνονται σε μηνιαία βάση. Ο εργαζόμενος έχει την δυνατότητα να λάβει το σωρευμένο ποσό είτε σε μορφή εφάπαξ είτε με δόσεις. Σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου, ο εργαζόμενος πρέπει να είναι στην ηλικία συνταξιοδότησης προκειμένου να λάβει το ποσό.

7. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας για Καταστήματα Εξωτερικού

Το υποκατάστημα Λονδίνου της Τράπεζας Πειραιώς προσφέρει στους εργαζομένους ομαδικό πρόγραμμα υγείας το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα σε ετήσια βάση. Οι εργαζόμενοι έχουν την δυνατότητα να ασφαλίσουν τους συγγενείς τους κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις στο πρόγραμμα με τις ίδιες παροχές για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, τα ασφάλιστρα των οποίων πληρώνονται από την Τράπεζα.

37 Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις

Α) Νομικά θέματα

Υπάρχουν ορισμένες εκκρεμείς απαιτήσεις και δικαστικές αγωγές κατά της Τράπεζας, στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας. Για τις περιπτώσεις για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί πρόβλεψη, η Διοίκηση επί του παρόντος δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει την πιθανή ζημία, επειδή: α) οι αγωγές μπορεί να διαρκέσουν πολλά χρόνια, β) πολλές από τις αγωγές βρίσκονται σε αρχικό στάδιο, γ) υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την πιθανότητα της τελικής έκβασης, δ) υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την έκβαση των εκκρεμών προσφυγών και ε) υπάρχουν σημαντικά ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. Ωστόσο, με βάση την κρίση της Διοίκησης και τη γνωμοδότηση των Νομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας, η οριστική διευθέτησή των εν λόγω υποθέσεων δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων και στην Κατάσταση Ταμειακών Ροών. Το ποσό των προβλέψεων που έχουν σχηματισθεί από την Τράπεζα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 για επίδικες απαιτήσεις ανέρχονται σε € 25,6 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 16,6 εκατ.).

Β) Εκκρεμείς φορολογικοί έλεγχοι

Η Τράπεζα έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές και έχει περαιώσει οριστικά όλες τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, μέχρι και τη χρήση του 2010.

Για τις χρήσεις 2011 - 2016, ο φορολογικός έλεγχος διενεργήθηκε από τον τακτικό ελεγκτή της Τράπεζας, που διενεργεί τον τακτικό κατά το Ν.2190/1920 έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Ν.2238/1994 και το άρθρο 65 του Ν.4174/2013, όπως ίσχυαν κάθε φορά. Σημειώνεται ότι, από τη χρήση 2016 και μετά η έκδοση του «Ετήσιου Φορολογικού Πιστοποιητικού» είναι προαιρετική, ωστόσο, η Τράπεζα θα συνεχίσει τη λήψη του φορολογικού πιστοποιητικού. Η φορολογική αρχή διατηρεί το δικαίωμα να προχωρήσει σε φορολογικό έλεγχο εντός του θεσπισθέντος πλαισίου, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 36 του Ν.4174/2013.

Για τις χρήσεις 2011 και 2012, σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 5 του Ν.2238/1994, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας και έχει εκδοθεί η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» από την εταιρεία PricewaterhouseCoopers Α.Ε. χωρίς επιφύλαξη και ευρήματα.

Ο φορολογικός έλεγχος για την χρήση 2013 έχει ολοκληρωθεί από την PricewaterhouseCoopers Α.Ε. και η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης», έχει εκδοθεί και υποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, διατυπώνεται δε, θέμα έμφασης, αναφορικά με τις διατάξεις που εφαρμόστηκαν για την φορολογική αντιμετώπιση των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού ελληνικών υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τις οποίες στοιχειοθετείται η απαλλαγή από φορολογικές επιβαρύνσεις.

Για τις χρήσεις 2014, 2015 και 2016, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας από την PricewaterhouseCoopers Α.Ε. και έχει εκδοθεί η «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» χωρίς να διατυπώνεται επιφύλαξη και ευρήματα. Ο φορολογικός έλεγχος για την χρήση 2017 βρίσκεται σε εξέλιξη και διενεργείται από τον τακτικό ελεγκτή της Deloitte Α.Ε.

Η Διοίκηση δεν αναμένει να προκύψουν σημαντικές φορολογικές υποχρεώσεις κατά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου, πέραν αυτών, που καταχωρήθηκαν και απεικονίζονται ήδη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Γ) Δανειακές δεσμεύσεις

Η Τράπεζα, στο πλαίσιο των συνήθων χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων της, υπεισέρχεται σε συμβατικές δεσμεύσεις εκ μέρους των πελατών της και συμμετέχει σε χρηματοπιστωτικά μέσα που ενέχουν εκτός ισολογισμού κινδύνους, ώστε να εξυπηρετήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των πελατών της. Οι συμβατικές δεσμεύσεις αφορούν σε υποχρεώσεις από εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις, ενέγγυες και ανοιχθείσες πιστώσεις προς εκτέλεση και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές. Οι υποχρεώσεις από εγκεκριμένες μη εκταμιευμένες δανειακές συμβάσεις είναι συμφωνίες χορηγήσεων που προϋποθέτουν τη μη αθέτηση των αναγραφομένων όρων της συμφωνίας. Οι ενέγγυες πιστώσεις προς εκτέλεση αφορούν τη χρηματοδότηση από την Τράπεζα της εμπορικής συμφωνίας μεταφοράς αγαθών στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, με απευθείας πληρωμή του συναλλασσόμενου, με τον οποίο ο πελάτης της Τράπεζας έχει συνάψει τη συμφωνία.

Οι ανοιχθείσες ενέγγυες πιστώσεις και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές αφορούν σε δεσμεύσεις υπό όρους, και εκδίδονται από την Τράπεζα προκειμένου να παρασχεθεί εγγύηση για την εκπλήρωση από τον πελάτη των όρων της συμφωνίας. Όλες οι προαναφερθείσες συμφωνίες σχετίζονται με τις συνήθεις χρηματοδοτικές δραστηριότητες της Τράπεζας. Στην περίπτωση μη καλής εκτέλεσης από τον αντισυμβαλλόμενο του χρηματοπιστωτικού μέσου που αφορά σε εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις, ενέγγυες και ανοιχθείσες πιστώσεις προς εκτέλεση καθώς και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές, ο κίνδυνος έκθεσης σε ζημιές που αντιμετωπίζει η Τράπεζα αντιπροσωπεύεται από την ονομαστική αξία των χρηματοπιστωτικών μέσων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η Τράπεζα ακολουθεί την ίδια πιστωτική πολιτική με αυτή που ακολουθεί για τους εντός ισολογισμού κινδύνους.

Κατά την 31/12/2017 η Τράπεζα είχε τις ακόλουθες κεφαλαιακές δεσμεύσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Εγγυητικές επιστολές	2.939.101	2.910.870
Ενέγγυες πιστώσεις	34.322	40.929
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	354.447	228.697
	3.327.869	**3.180.496**

Δ) Στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	753.153	1.069.647
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.473.151	8.102
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.463.199	1.270.418
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	27.219.771	27.831.368
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	-	7.242.929
	30.909.275	**37.422.465**

Τα ανωτέρω στοιχεία σε ενέχυρο χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα ή μέσω διατραπεζικών συμφωνιών επαναγοράς τίτλων. Εκτός από τα προαναφερόμενα στοιχεία ενεργητικού, η Τράπεζα ενεχυριάζει και διακρατούμενους πιστωτικούς τίτλους ιδίας έκδοσης ονομαστικής αξίας € 10,0 εκατ. στις 31/12/2017 (31/12/2016: ονομαστική αξία € 4.993,7 εκατ.) που δεν εμφανίζονται ως στοιχεία ενεργητικού. Στο ποσό των € 10,0 εκατ. περιλαμβάνονται χρεόγραφα από έκδοση καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων (repo) χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας τίτλοι ελληνικού δημοσίου ονομαστικής αξίας € 270,0 εκατ. και διακρατούμενοι πιστωτικοί τίτλοι ονομαστικής αξίας € 2.071,4 εκατ. (31/12/2016: € 219,0 εκατ.).

Σημειώνεται επίσης ότι τα «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών», που εμφανίζονται στον παραπάνω πίνακα, αφορούν δάνεια τα οποία έχουν ενεχυριαστεί στο πλαίσιο χρηματοδότησης από τον Ε.L.Α.

Ε) Υποχρεώσεις λειτουργικών μισθώσεων

Η υποχρέωση που απορρέει από μελλοντικές ελάχιστες καταβολές μισθωμάτων βάσει μη ακυρώσιμων λειτουργικών μισθώσεων, αναλύεται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Έως 1 έτος	46.764	50.081
Από 1 έως 5 έτη	190.186	205.101
Μετά από 5 έτη	367.345	393.039
	604.295	**648.221**

38 Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το Άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**17.734.644**
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**17.734.644**
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	**2.619.955**	**13.074.688**	**2.040.000**	**17.734.644**

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η ανάλυση της μεταβολής του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας:

	Αριθμός μετοχών
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	**8.733.183.280**
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	**8.733.183.280**
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	**8.733.183.280**
Προσαρμογή (μείωση) αριθμού κοινών μετοχών λόγω reverse split (αναλογία 20 προς 1)	(8.296.524.116)
Προσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2017	**436.659.164**
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	**436.659.164**

Κατά την 31/12/2016 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε € 2.619.954.984,00 διαιρούμενο σε 8.733.183.280 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας € 0,30 η καθεμία.

Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας, που πραγματοποιήθηκε στις 28/6/2017, αποφάσισε την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετά ψήφου ονομαστικής μετοχής από € 0,30 σε € 6,00 με ταυτόχρονη μείωση του συνολικού αριθμού των κοινών ονομαστικών μετοχών της Τράπεζας από 8.733.183.280 μετοχές σε 436.659.164 νέες μετοχές ονομαστικής αξίας € 6,00 η κάθε μία, με συνένωση (reverse split) είκοσι (20) παλαιών κοινών μετοχών σε μία (1) νέα κοινή μετοχή.

Κατόπιν τούτου, μετά την ολοκλήρωση της αύξησης και κατά την 31/12/2017, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, ανέρχεται σε € 2.619.954.984,00, διαιρούμενο σε 436.659.164 κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας € 6,00 η κάθε μία.

Επιπρόσθετα, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015, και καλύφθηκαν αποκλειστικά από το ΤΧΣ με ομόλογα εκδόσεως ESM, κατά την 31/12/2016 και την 31/12/2017, αντιστοιχούν στο ποσό των € 2.040,0 εκατ.

Στις 5 Ιουλίου 2017, αναφορικά με τη διαδικασία άσκησης Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών («Warrants»), η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι δεν ασκήθηκε κανένα Warrant επί μετοχών έκδοσής της και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Συνεπώς, τα εκδοθέντα Warrants τα οποία παρέμειναν σε ισχύ ανέρχονταν στις 5 Ιουλίου 2017 σε 843.637.022, ενώ οι μετοχές της Τράπεζας επί των οποίων σύρονταν και τις οποίες κατείχε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ανέρχονταν σε 37.759.281. Μετά την προαναφερόμενη αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετά ψήφου ονομαστικής μετοχής από € 0,30 σε € 6,00, οι μετοχές της Τράπεζας επί των οποίων σύρονται και τις οποίες κατέχει το ΤΧΣ, κατά την 31/12/2017 ανέρχονται σε 1.887.964.

Στις 20 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε τη διαδικασία τελευταίας ένατης (9ης) άσκησης Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών («Warrants») με τελευταία ημερομηνία άσκησης την 2/1/2018.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism - SSM) και σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται στις διατάξεις της Σύστασης της ΕΚΤ (ΕΚΤ/2016/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων το 2017 για την οικονομική χρήση 2016, καθώς και στις αντίστοιχες διατάξεις της υπ΄αριθμ.117/12.4.2017 Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος, αναφορικά με την καταβολή μερισμάτων κατά το έτος 2017 για την οικονομική χρήση του έτους 2016, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, καθώς και στις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014.

Επιπλέον περιορισμοί, αναφορικά με τη διανομή μερισμάτων, προβλέπονται στις ισχύουσες διατάξεις του Ν.3864/2010 για τις Τράπεζες που συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης και στην Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου υπ' αριθ. 36/2015. Δεδομένων των ανωτέρω και του γεγονότος ότι μέχρι είτε (i) την 31/12/2017 είτε (ii) την αποπληρωμή των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών έκδοσης της Τράπεζας που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης (όποιο εκ των δύο επέλθει νωρίτερα), η Τράπεζα δεν επιτρέπεται να προβεί σε διανομή μερίσματος, η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στις 28/6/2017 αποφάσισε τη μη διανομή μερίσματος.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ.

39 Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τακτικό αποθεματικό	69.442	69.442
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	90.390	3.958
Αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(26.832)	(24.990)
Λοιπά αποθεματικά	26.754	26.754
Σύνολο λοιπών αποθεματικών	**159.754**	**75.164**

Τακτικό αποθεματικό

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του καταστατικού της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., όπως ισχύει, αφαιρείται από τα καθαρά κέρδη ποσοστό 5% τουλάχιστον το οποίο κρατείται για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η αφαίρεση για το σχηματισμό αποθεματικού παύει να είναι υποχρεωτική όταν αυτό φθάσει σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το ένα δεύτερο (1/2) του εταιρικού κεφαλαίου.

Το τακτικό αποθεματικό, σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κ.Ν.2190/1920, χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την κάλυψη του τυχόν χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού «Αποτελέσματα εις νέον».

Έκτακτο αποθεματικό

Τα έκτακτα αποθεματικά σχηματίζονται με βάση διάταξη του καταστατικού ή με απόφαση της γενικής συνέλευσης της εταιρείας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την εταιρεία για οποιοδήποτε σκοπό.

Λοιπά αποθεματικά

Στην κατηγορία των λοιπών αποθεματικών περιλαμβάνονται αποθεματικά διαφόρων προελεύσεων και ειδικών διατάξεων του νόμου και έχουν συγκεκριμένο σκοπό και προορισμό.

Η κίνηση του αποθεματικού διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναλύεται ως εξής:

Κίνηση αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	3.958	30.643
Κέρδη/ (ζημίες) από την αποτίμηση ομολόγων και ΕΓΕΔ (Σημείωση 22)	156.488	16.101
Κέρδη/ (ζημίες) από την αποτίμηση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων (Σημείωση 22)	(6.332)	(3.261)
Ανακύκληση στα αποτελέσματα από απομείωση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	2.060	15.933
Ανακύκληση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων (Σημείωση 10)	(30.482)	(66.585)
Αναβαλλόμενοι φόροι (Σημείωση 35)	(35.303)	11.127
Υπόλοιπο λήξης	**90.390**	**3.958**

Κίνηση αποτελεσμάτων εις νέον	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Υπόλοιπο έναρξης	(8.353.025)	(8.245.744)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης μετά φόρων	2.752	10.522
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	(117.481)	(117.803)
Υπόλοιπο λήξης	**(8.467.755)**	**(8.353.025)**

40 Μέρισμα ανά μετοχή

Σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ. 3 του Ν. 3864/2010 «Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», όπως ισχύει (το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3723/2008) οι Τράπεζες, για όσο διάστημα συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης του νόμου αυτού, δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το ύψος των οποίων να υπερβαίνει το ελάχιστο ποσοστό, που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Α.Ν.148/1967, όπως ισχύει.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στα Διοικητικά Συμβούλια των εν λόγω Τραπεζών, έχουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικής με τη διανομή μερισμάτων.

Περαιτέρω περιορισμοί στη διανομή μερισμάτων όμως θεσπίστηκαν και από την, κατ' εξουσιοδότηση του Νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, εκδοθείσα υπ' αρ. 36/2015 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται διανομή μερισμάτων στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν καταβάλλει εξ' ολοκλήρου στη σχετική ημερομηνία καταβολής τόκου, οποιοδήποτε καταβλητέο τόκο των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών, οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα κατέβαλε το Δεκέμβριο του 2017 στο ΤΧΣ τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 165,5 εκατ. Αναφορά στις υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες γίνεται στη Σημείωση 38.

Σημειώνεται τέλος ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να συμμορφώνονται με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/2017/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων (εφαρμογή συντηρητικής πολιτικής διανομής μερισμάτων κατά το έτος 2018, για την οικονομική χρήση του έτους 2017, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος), καθώς και επίσης και με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Νόμο 4261/2014.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους και παρότι για τη χρήση του 2017 υφίστανται κέρδη, το Δ.Σ. της Τράπεζας θα εισηγηθεί στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του 2018 τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2017.

Για τη χρήση του 2016, παρότι υφίσταντο κέρδη, η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 28/6/2017, αποφάσισε τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2016, σύμφωνα και με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει) για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ.

41 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

Για σκοπούς σύνταξης της Κατάστασης Ταμειακών Ροών, ως ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα νοούνται τα ακόλουθα υπόλοιπα τα οποία έχουν λήξη μικρότερη των 90 ημερών από την ημερομηνία απόκτησής τους.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα (Σημείωση 16)	797.775	624.424
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων (Σημείωση 17)	1.057.497	180.694
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Σημείωση 19)	1.465.180	-
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 22)	158.922	700.831
	3.479.374	**1.505.950**

42 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/ πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Οι συναλλαγές με τα προαναφερόμενα συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς. Οι χορηγήσεις και οι εγγυητικές επιστολές προς συνδεδεμένα μέρη συνιστούν ελάχιστο ποσοστό επί του συνόλου των χορηγήσεων και εγγυητικών επιστολών αντίστοιχα της Τράπεζας και έχουν δοθεί μέσα στο πλαίσιο των εγκεκριμένων χρηματοδοτικών πολιτικών και διαδικασιών της Τράπεζας, με επαρκείς εξασφαλίσεις και καλύμματα, και ο κίνδυνος αποπληρωμής τους κυμαίνεται στο σύνηθες πλαίσιο των συνθηκών της αγοράς.

Οι συναλλαγές με τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης, καθώς και με τα λοιπά συνδεδεμένα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν τα συνδεδεμένα μέρη που αναφέρονται στα ως άνω σημεία (β) και (γ), αναλύονται στον κάτωθι πίνακα. Σημειώνεται ότι πέραν της καταβολής των τόκων των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 165,5 εκατ. το Δεκέμβριο του 2017 (Σημείωση 40) και € 165,9 εκατ. το Δεκέμβριο του 2016 δεν υπήρχαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ κατά τις χρήσεις 2017 και 2016.

	31/12/2017		31/12/2016	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Υπόλοιπο δανείων και απαιτήσεων κατά πελάτων	8.892	1.887	13.422	21.968
Υπόλοιπο καταθέσεων	1.087	1.116	2.140	3.164
Εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις	-	-	-	2.964

	1/1-31/12/2017		1/1-31/12/2016	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Έσοδα	109	247	182	1.207
Έξοδα	3	272	6	345

Παροχές μελών Δ.Σ. και Διοίκησης	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Βραχυπρόθεσμες παροχές	6.553	6.758
Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	(1.633)	(1.361)

Οι βραχυπρόθεσμες παροχές των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης περιλαμβάνουν τους μισθούς, τις αμοιβές, τις εργοδοτικές εισφορές και τις λοιπές επιβαρύνσεις. Το κονδύλι “Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία” περιλαμβάνει το κόστος προγραμμάτων για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία, και για το 2017 έχει επηρεαστεί θετικά από την αναστροφή μέρους των σχηματισμένων κατά την 31/12/2016 προβλέψεων, συνέπεια του καθαρού αποτελέσματος από τον διακανονισμό παροχών της περιόδου.

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για προγράμματα παροχών σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης διαμορφώθηκε σε € 5,3 εκατ. στις 31/12/2017, από € 9,0 εκατ. την 31/12/2016. Το σύνολο των εν λόγω προβλέψεων έχει συμπεριληφθεί στις υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση.

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών της Τράπεζας με θυγατρικές, συγγενείς της εταιρείες καθώς και κοινοπραξίες και τα σχετικά με τις συναλλαγές αυτές αποτελέσματα έχουν ως εξής:

Ι. Θυγατρικές εταιρείες

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Ενεργητικό		
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	-	11.273
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	344.137	485.895
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	2.672.118	2.561.046
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	1.463	-
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	343.328	277.870
Σύνολο	**3.361.046**	**3.336.084**
Υποχρεώσεις		
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	373.326	441.811
Υποχρεώσεις προς πελάτες	253.170	261.359
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	64.489	69.515
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	1.663	-
Λοιπές υποχρεώσεις	154.587	219.168
Σύνολο	**847.236**	**991.852**

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Έσοδα		
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	67.805	73.034
Έσοδα προμηθειών	10.441	10.228
Λοιπά έσοδα	1.369	1.630
Σύνολο	**79.616**	**84.892**
Έξοδα		
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(19.419)	(29.008)
Έξοδα προμηθειών	(18.656)	(20.804)
Λειτουργικά έξοδα	(37.496)	(44.963)
Σύνολο	**(75.571)**	**(94.775)**

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2017 ανέρχονται σε € 201,7 εκατ. (31/12/2016: € 174,5 εκατ.). Οι υποχρεώσεις της Τράπεζας από λειτουργικές μισθώσεις ακινήτων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου ανέρχονται κατά την 31/12/2017 σε € 136,2 εκατ. (31/12/2016: € 181,5 εκατ.).

ΙΙ. Συγγενείς εταιρείες

	31/12/2017	31/12/2016
Δάνεια	1.252.723	1.059.725
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	5.477	3.283
Λοιπές απαιτήσεις	271	89
Καταθέσεις	59.661	70.880
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	24.941	-
Λοιπές υποχρεώσεις	593	390

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε συγγενείς εταιρείες διαμορφώθηκε στις 31/12/2017 σε € 92,7 εκατ., από € 56,2 εκατ. την 31/12/2016.

	1/1-31/12/2017	1/1-31/12/2016
Συνολικά έξοδα και κεφαλαιουχικές δαπάνες	(11.906)	(8.791)
Συνολικά έσοδα	66.718	58.715

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις συγγενείς εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2017 ανέρχονται σε € 7,7 εκατ. (31/12/2016: € 10,5 εκατ.). Οι υποχρεώσεις της Τράπεζας από λειτουργικές μισθώσεις ακινήτων συγγενών εταιρειών του Ομίλου ανέρχονται κατά την 31/12/2017 σε € 30,0 εκατ. (31/12/2016: € 0,0 εκατ.).

III. Κοινοπραξίες

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Δάνεια και λοιπές απαιτήσεις	51.818	50.495

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε κοινοπραξίες διαμορφώθηκε στις 31/12/2017 σε € 8,3 εκατ. (31/12/2016: € 0,2 εκατ.).

	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2016
Συνολικά έσοδα	787	355

43 Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Για τις χρήσεις που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016 οι αμοιβές των νόμιμων ορκωτών ελεγκτών λογιστών (Deloitte και PricewaterhouseCoopers αντίστοιχα) της Τράπεζας αναλύονται στον παρακάτω πίνακα.

	31 Δεκεμβρίου 2017	31 Δεκεμβρίου 2016
Τακτικός - υποχρεωτικός έλεγχος	1.950	1.072
Φορολογικός έλεγχος	165	236
Άλλες υπηρεσίες ελεγκτικής φύσης	185	106
Λοιπές μη ελεγκτικές υπηρεσίες	1.677	154
Σύνολο	**3.977**	**1.567**

44 Αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικών χρήσεων

Κατά τη χρήση 2017 η Τράπεζα, για σκοπούς ορθότερης παρουσίασης των παραγώγων χρηματοικονομικών μέσων στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, τροποποίησε την απεικόνιση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Ειδικότερα, την προηγούμενη χρήση μέρος της αποτίμησης των παραγώγων απεικονιζόταν στη γραμμή λοιπές υποχρεώσεις, ενώ την τρέχουσα χρήση απεικονίζεται στους αντίστοιχους λογαριασμούς παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Ως εκ τούτου, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα απεικονίζονται με βάση την εύλογη αξία τους στις γραμμές «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις» και «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – υποχρεώσεις».

Επιπρόσθετα για σκοπούς ορθότερης απεικόνισης, η Τράπεζα αναταξινόμησε το υπόλοιπο του κονδυλίου «Nostros και λογαριασμοί όψεως σε άλλες Τράπεζες» από τη γραμμή «Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα» στη γραμμή «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων».

Η Τράπεζα εντός της τρέχουσας χρήσεως αναμόρφωσε τον τρόπο παρουσίασης συνδεδεμένων εξόδων πιστωτικών καρτών από τους τόκους και τα διοικητικά έξοδα στις προμήθειες για σκοπούς ορθότερης παρουσίασης.

Συνεπώς, η Κατάσταση Αποτελεσμάτων, η Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και η Κατάσταση Ταμειακών Ροών της Τράπεζας της 31 Δεκεμβρίου 2016 αναμορφώθηκε ως εξής:

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2.398.360	11.148	2.409.508
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	**1.681.817**	**11.148**	**1.692.966**
Έσοδα προμηθειών	280.325	6.289	286.615
Έξοδα προμηθειών	(47.225)	(11.148)	(58.373)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	**233.100**	**(4.859)**	**228.241**
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	**2.145.394**	**6.289**	**2.151.683**
Έξοδα διοίκησης	(496.854)	(6.289)	(503.143)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ	**(1.085.590)**	**(6.289)**	**(1.091.879)**
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ	**1.059.804**	**0**	**1.059.804**

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.152.115	(1.249.867)	902.248
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	521.459	1.249.867	1.771.326
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	445.070	3.837	448.907
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	**78.533.734**	**3.837**	**78.537.571**
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	461.205	195.451	656.655
Λοιπές υποχρεώσεις	1.040.257	(191.614)	848.643
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	**69.076.953**	**3.837**	**69.080.790**

Κατάσταση Ταμειακών Ροών	Από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2016		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στην Κεντρική Τράπεζα	114.110	(53.143)	60.967
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα	263.781	103.138	366.919
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	(6.867.048)	700.831	(6.166.216)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	6.928.726	(693.152)	6.235.574
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	1.264.024	365.334	1.629.358
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	1.082.942	423.008	1.505.950

45 Γνωστοποιήσεις του Ν. 4151/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4151/2013, κάθε πιστωτικό ίδρυμα, που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, οφείλει αμέσως μετά την παρέλευση του χρονικού ορίου της εικοσαετίας να αποδίδει στο Ελληνικό Δημόσιο συγκεντρωτικά, μέχρι το τέλος Απριλίου κάθε έτους τα υπόλοιπα των αδρανών καταθέσεων, πλέον αναλογούντων τόκων. Η Τράπεζα για το 2017 δεν απέδωσε κεφάλαια και τόκους καταθέσεων που παραγράφηκαν υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου καθώς με την παρ. 6 του άρθρου πρώτου της ΠΝΠ /18-7-2015 (ΦΕΚ Α' 84/18/07/2015) είχε ανασταλεί η διαδικασία απόδοσης των αδρανών λογαριασμών στο Δημόσιο.

46 Γνωστοποιήσεις μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9

1. Μεταβατικές γνωστοποιήσεις που αφορούν την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

Την 1η Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα Πειραιώς εφάρμοσε τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Αυτές οι γνωστοποιήσεις που αφορούν τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» παρέχουν πληροφορίες προκειμένου να κατανοηθεί η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου στην Χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας την 1η Ιανουαρίου 2018.

Οι μεταβατικές αυτές γνωστοποιήσεις αποτελούν μία γέφυρα μεταξύ των αποτελεσμάτων που παρήχθησαν βάσει του Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση», του Δ.Λ.Π. 37 «Προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία» και του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Οι μεταβατικές γνωστοποιήσεις παρέχουν το πλαίσιο των αλλαγών αναφορικά με την αναγνώριση προβλέψεων απομείωσης, με τις μεταβολές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και με τη συνεπαγόμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια.

Η Τράπεζα συνεχίζει να εξετάζει και να βελτιώνει τις νέες λογιστικές διαδικασίες, τους εσωτερικούς ελέγχους και το πλαίσιο διακυβέρνησης που απαιτείται από την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Συνεπώς, η εκτίμηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο ('ECL') και των συνδεόμενων επιπτώσεων εξακολουθεί να υπόκειται σε αλλαγές μέχρι την οριστικοποίηση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της χρήσης που θα λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

2. Εκτιμώμενη επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

Η προ φόρων επίπτωση της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018, ήταν της τάξεως των € 1.546,3 εκατ. η οποία προκύπτει από:

	€ εκατ.
Μείωση από πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης	1.494,3
Μείωση από τη νέα επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ως αποτέλεσμα αλλαγών στη κατηγοριοποίηση	25,3
Καθαρή επίπτωση της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στα Ίδια Κεφάλαια	**1.519,6**
Επίπτωση στα ίδια Κεφάλαια του διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου ομολόγων που θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	26,7
Συνολική Εκτιμώμενη Επίπτωση της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9	**1.546,3**

Η Τράπεζα δεν αναγνώρισε αναβαλλόμενο φόρο ενεργητικού επί της καθαρής επίπτωσης από την μετάβαση στο νέο πρότυπο την 1η Ιανουαρίου 2018, με βάση την αξιολόγηση της Διοίκησης της Τράπεζας όπου η ανακτησιμότητα του αναβαλλόμενου φόρου δεν κρίνεται εφικτή επί του παρόντος. Ο μη αναγνωρισθείς αναβαλλόμενος φόρος ενεργητικού θα ανερχόταν σε € 440,7 εκ.

Η Τράπεζα Πειραιώς παραμένει επαρκώς κεφαλαιοποιημένη κατόπιν της υιοθέτησης του Δ.Π.Χ.Α. 9, η οποία, βάσει της επίπτωσης μετάβασης, θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του δείκτη Common Equity Tier 1 κατά 23 μ.β., εφαρμόζοντας τις κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις της Ε.Ε, και μείωση 374 μ.β. μετά την πλήρη εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2018.

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» πραγματεύεται τις λογιστικές απαιτήσεις για την κατάταξη και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων, τη λογιστική απομείωσης και τη λογιστική αντιστάθμισης. Αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» και ισχύει για χρήσεις με ημερομηνία έναρξης την 1η Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερα. Η Τράπεζα Πειραιώς δεν επέλεξε την πρώιμη υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9 και, κατά συνέπεια, οι πρώτες ενδιάμεσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 9 θα αφορούν το τρίμηνο που λήγει την 31η Μαρτίου 2018.

3. Εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια

Κύριοι κεφαλαιακοί δείκτες	**Την**		
	31η Δεκεμβρίου 2017	**1η Ιανουαρίου 2018**	**1η Ιανουαρίου 2018**
	Δ.Λ.Π. 39	**Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει μεταβατικών ρυθμίσεων**	**Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει πλήρους εφαρμογής**
Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1)	7.794.174	7.597.742	5.742.088
Κεφάλαιο της κατηγορίας 1	7.794.174	7.597.742	5.742.088
Συνολικό κεφάλαιο	7.794.174	7.597.742	5.742.088
Σύνολο σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία) (€ χιλ)	**47.864.313**	**47.325.388**	**45.791.891**
Δείκτες κεφαλαίου (%) [1]			
Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1)	16,28 %	16,05 %	12,54 %
Κεφάλαιο της κατηγορίας 1	16,28 %	16,05 %	12,54 %
Συνολικό κεφάλαιο	16,28 %	16,05 %	12,54 %
Δείκτης μόχλευσης	12,31%	11,77%	9,36%

[1] *Οι δείκτες κεφαλαίου παρουσιάζονται για λόγους συνέπειας σε μεταβατική βάση την 31ης Δεκεμβρίου 2017 δυνάμει της οδηγίας CRD IV.*

4. Κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις Δ.Π.Χ.Α. 9

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει τις κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις που δημοσιεύθηκαν από την Ε.Ε. (αριθ. 2017/2395) το Δεκέμβριο του 2017 τροποποιώντας το Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 με την προσθήκη του άρθρου 473α. Αυτές οι μεταβατικές ρυθμίσεις επιτρέπουν στις τράπεζες να συμπεριλάβουν στην κεφαλαιακή βάση τους ένα ποσοστό της επίπτωσης της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 λόγω της πρόβλεψης για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες κατά τα πρώτα πέντε έτη εφαρμογής. Το ποσοστό που δύνανται να συμπεριλάβουν οι τράπεζες ξεκινά από 95% το 2018, και μειώνεται στο 25% έως το 2022.

Η επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στην πρόβλεψη για απομείωση αξίας ορίζεται ως:

- η αύξηση των αναμενόμενων προβλέψεων απομείωση αξίας κατά την ημερομηνία υιοθέτησης του Δ.Π.Χ.Α. 9, συν
- κάθε μεταγενέστερη αύξηση των αναμενόμενων προβλέψεων απομείωση αξίας στο μη απομειωμένο χαρτοφυλάκιο.

5. Επίπτωση στη διακυβέρνηση και τους εσωτερικούς ελέγχους

Η Τράπεζα Πειραιώς ξεκίνησε το πρόγραμμα υλοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 9 («Πρόγραμμα Δ.Π.Χ.Α. 9») το πρώτο τρίμηνο του 2016. Στο πλαίσιο υλοποίησης αυτού του προγράμματος, δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες δομές Διακυβέρνησης και συστάθηκαν Οργανωτικές Επιτροπές, Γραφείο Διαχείρισης Έργου και διάφορες ομάδες έργου με συμμετέχοντες από διάφορες διευθύνσεις της

Τράπεζας. Η Οργανωτική Επιτροπή της Τράπεζας για το Δ.Π.Χ.Α. 9, συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία, διασφαλίζοντας την αποδοτική, αποτελεσματική, ορθή και έγκαιρη υλοποίηση του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9. Δεδομένης της περιπλοκότητας και του μεγέθους του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9, η Τράπεζα σύναψε συμβόλαια συνεργασίας με «ειδικούς συμβούλους έργου» σε πολύ αρχικό στάδιο της διαδικασίας υλοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 9 και προέβη σε σημαντικές επενδύσεις σε νέα πληροφοριακά συστήματα και διαδικασίες.

Με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο διακυβέρνησης, η Διοίκηση διασφάλισε την ύπαρξη κατάλληλων εσωτερικών δομών ελέγχου και επαληθεύσεων ως προς τις κύριες διαδικασίες και κρίσεις για τον προσδιορισμό των αναμενόμενων προβλέψεων απομείωσης. Στο πλαίσιο της υλοποίησης, η Διοίκηση βελτίωσε τους υφιστάμενους εσωτερικούς ελέγχους και εφάρμοσε όπου χρειαζόταν νέους εσωτερικούς ελέγχους και διαδικασίες σε τομείς που επηρεάζονται από το Δ.Π.Χ.Α. 9. Η Διοίκηση καθιέρωσε επίσης διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχους για την αξιολόγηση της ορθότητας της επιμέτρησης των προβλέψεων απομείωσης. Ορισμένοι από τους κύριους τομείς διακυβέρνησης και ελέγχων είναι εκείνοι που αφορούν ελέγχους για την ανάπτυξη των μακροοικονομικών σεναρίων και τη στάθμισή τους βάσει κατάλληλης πιθανότητας αθέτησης απαιτήσεων, συστήματα και δεδομένα επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου, τον καθορισμό κριτηρίων για την αξιολόγηση σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και τα κριτήρια για την κατάταξη των δανείων και των χρεωστικών τίτλων.

Επιπροσθέτως, πέραν του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, δημιουργήθηκε ένα στιβαρό και ισχυρό πλαίσιο διακυβέρνησης για την αξιολόγηση και έγκριση της επιμέτρησης των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο. Από αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή Απομειώσεων εξετάζει και εγκρίνει το κόστος απομείωσης σε τριμηνιαία βάση, μαζί με τις υποκείμενες κύριες συνιστώσες και τις αντίστοιχες κύριες παραδοχές.

Το Διοικητικό Συμβούλιο με την υποστήριξη της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, καθώς και της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας, παρακολουθούσε πολύ στενά την υλοποίηση του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9 και συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή Ελέγχου και η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου ενέκριναν τις εξής πολιτικές:

- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική ταξινόμησης & επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών μέσων
- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική ταξινόμησης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
- Δ.Π.Χ.Α. 9 - Πολιτική αποαναγνώρισης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
- Δ.Π.Χ.Α. 9 – Πολιτική γνωστοποιήσεων

6. Τροποποιήσεις λογιστικών πολιτικών λόγω της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9

6.1. Βάση προετοιμασίας

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» υιοθετήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2018. Εξαιρείται η υιοθέτηση των «Προπληρωμών με αρνητική αποζημίωση (Τροποποιήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9)» που ισχύουν για λογιστικές χρήσεις με ημερομηνία έναρξης την 1η Ιανουαρίου 2019 ή μεταγενέστερα, επιτρέποντας την πρόωρη υϊοθέτηση. Το Δ.Π.Χ.Α. 9 επιτρέπει την επιλογή συνέχισης της λογιστικής αντιστάθμισης υπό τις πρόνοιες του Δ.Λ.Π. 39, μέχρι την ολοκλήρωση του project για την αντιστάθμιση κινδύνου «μεμονωμένων τίτλων» (micro-hedging), την οποία και η Τράπεζα Πειραιώς υϊοθέτησε.

Οι απαιτήσεις ταξινόμησης, επιμέτρησης και απομείωσης εφαρμόζονται αναδρομικά αναπροσαρμόζοντας τα υπόλοιπα έναρξης και λήξης στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά την ημερομηνία της πρώτης εφαρμογής, χωρίς να απαιτείται αναμόρφωση

των συγκριτικών περιόδων αναφοράς. Η Τράπεζα Πειραιώς δεν αναμόρφωσε τα συγκριτικά στοιχεία. Η υιοθέτηση αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση της Καθαρής Θέσης την 1η Ιανουαρίου 2018 κατά € 1.519,6 εκατ.

6.2. Κατάταξη και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών στοιχείων απαιτήσεων και υποχρεώσεων

Όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν αναγνωριστεί βάσει του Δ.Λ.Π. 39 θα επιμετρηθούν είτε στο αποσβεσμένο κόστος είτε στην εύλογη αξία σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9. Ειδικότερα,

- ένας χρεωστικός τίτλος, που διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, σκοπός του οποίου είναι η είσπραξη των συμβατικών χρηματοροών που αφορούν αποκλειστικά πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (Solely Payment Principal & Interest "SPPI") επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI test pass), πρέπει να επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο προσδιορίζεται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Fair Value Through Other Comprehensive Income "FVTPL") δυνάμει της επιλογής εύλογης αξίας.
- ένας χρεωστικός τίτλος, που διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, ο σκοπός του οποίου επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και διαθέτει συμβατικούς όρους από τους οποίους προκύπτουν ταμειακές ροές σε καθορισμένες ημερομηνίες, οι οποίες αφορούν αποκλειστικά πληρωμές κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου υπολοίπου κεφαλαίου (SPPI test pass), πρέπει να επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων ("FVTOCI"), εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο προσδιορίζεται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL) δυνάμει της επιλογής εύλογης αξίας.
- όλοι οι λοιποί χρεωστικοί τίτλοι πρέπει να επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL).

Κατά τη μετάβαση, η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου βασίστηκε σε γεγονότα και συνθήκες που ίσχυαν την 1η Ιανουαρίου 2018.

Για να προσδιοριστούν τα επιχειρηματικά μοντέλα, οι αποφάσεις της Τράπεζας βασίστηκαν σε παράγοντες όπως: το επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας, η συχνότητα, το μέγεθος και οι αιτίες πραγματοποίησης πωλήσεων σε προηγούμενες χρήσεις, ο τρόπος επιμέτρησης της απόδοσης του χαρτοφυλακίου, οι κίνδυνοι του χαρτοφυλακίου, η ύπαρξη τυχόν κανονιστικών ή άλλων περιορισμών στον τρόπο διαχείρισης του χαρτοφυλακίου, καθώς και κάθε άλλος παράγοντας που θα μπορούσε να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί και λαμβάνει αποφάσεις η Τράπεζα. Στο πλαίσιο του SPPI test για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, αξιολογήθηκαν τα χαρακτηριστικά χρηματοροών, είτε ανά σύμβαση/προϊόν σε περίπτωση μη τυποποιημένων δανείων, είτε ανά ομάδες δανείων με κοινά χαρακτηριστικά σε περιπτώσεις τυποποιημένων προϊόντων.

Η ταξινόμηση και η επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων παραμένουν ουσιαστικά αμετάβλητες σε σχέση με τις τρέχουσες απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39. Η μόνη εξαίρεση είναι ότι το Δ.Π.Χ.Α. 9 απαιτεί οι μεταβολές στην εύλογη αξία των τίτλων που αποδίδονται σε μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου, να παρουσιάζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα, εκτός αν η παρουσίαση της επίπτωσης της μεταβολής στον πιστωτικό κίνδυνο της υποχρέωσης θα δημιουργούσε ή θα μεγέθυνε μια λογιστική αναντιστοιχία στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

6.3. Σύνοψη σημαντικών λογιστικών αρχών και πολιτικών

Παρακάτω αναφέρονται οι νέες ή ουσιωδώς αναθεωρημένες λογιστικές πολιτικές εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9, οι οποίες αντικαθιστούν τις υφιστάμενες πολιτικές του Δ.Λ.Π. 39. Οι λογιστικές πολιτικές σχετικά με τη λογιστική αντιστάθμισης και τα παράγωγα παραμένουν ουσιαστικά αμετάβλητες και δεν επαναλαμβάνονται. Οι παρακάτω πολιτικές θα αντικαταστήσουν τις υφιστάμενες πολιτικές που περιλαμβάνονται στις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2017.

α. Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών & Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στο αποσβεσμένο κόστος

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο γενικά επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος εάν πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

i. **Το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, στόχος του οποίου είναι η διακράτηση με σκοπό την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών**

Το επιχειρηματικό μοντέλο των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καθορίζεται από τη Διοίκηση. Η Διοίκηση αξιολογεί κατά την κρίση της το επιχειρηματικό μοντέλο για τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και χρεωστικών τίτλων, και η αξιολόγηση αυτή δεν καθορίζεται από έναν μεμονωμένο παράγοντα ή μία δραστηριότητα. Αντιθέτως, η Τράπεζα εξετάζει όλα τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που είναι διαθέσιμα κατά τον χρόνο της αξιολόγησης. Τα εν λόγω σχετικά αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής:

- τον τρόπο με τον οποίο εκτιμάται η απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που διακρατούνται στο πλαίσιο του εν λόγω επιχειρηματικού μοντέλου, και πώς αυτή αναφέρεται στα βασικά στελέχη της Διοίκησης,
- τους κινδύνους που επηρεάζουν την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου (και των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που διακρατούνται στο πλαίσιο του εν λόγω επιχειρηματικού μοντέλου) και, ειδικότερα, τον τρόπο διαχείρισης των εν λόγω κινδύνων, και
- τον τρόπο με τον οποίο αποζημιώνονται τα διοικητικά στελέχη (για παράδειγμα, εάν η αποζημίωση βασίζεται στην εύλογη αξία των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων ή στις εισπραχθείσες συμβατικές χρηματοροές).

Ο τρόπος με τον οποίο η Διοίκηση παρακολουθεί τα χαρτοφυλάκια δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και χρεωστικών τίτλων είναι σύμφωνος με το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (Hold To Collect «HTC»). Η διαχείριση των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και των χρεωστικών τίτλων του Ομίλου που επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος αποσκοπεί στην πραγματοποίηση χρηματοροών μέσω της είσπραξης συμβατικών πληρωμών κατά τη διάρκεια ζωής του στοιχείου ενεργητικού.

Το επιχειρηματικό μοντέλο δύναται να είναι η διακράτηση περιουσιακών στοιχείων για την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών ακόμη κι αν η Τράπεζα εκποιεί αυτά τα περιουσιακά στοιχεία όταν σημειώνεται αύξηση του πιστωτικού κινδύνου των στοιχείων αυτών. Στο πλαίσιο προσδιορισμού της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων, η Διοίκηση εξετάζει εύλογες και τεκμηριωμένες πληροφορίες, περιλαμβανομένων εκείνων που αφορούν μελλοντικά στοιχεία. Ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την αξία τους, οι πωλήσεις που οφείλονται σε αύξηση του πιστωτικού κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων δεν είναι ασύμβατες με ένα επιχειρηματικό μοντέλο, που αποσκοπεί στη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού για την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών, επειδή η πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων σχετίζεται με την ικανότητα της Τράπεζας να εισπράττει συμβατικές χρηματοροές. Προκειμένου να διαπιστώνεται εάν τα αποδεικτικά στοιχεία που είχαν αρχικά χρησιμοποιηθεί έχουν διαφοροποιηθεί, θεσπίστηκε η ετήσια επαναξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου HTC.

Στις σπάνιες περιστάσεις κατά τις οποίες η Τράπεζα αλλάζει το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, θα πρέπει να αναταξινομεί όλα τα σχετικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σύμφωνα με το νέο επιχειρηματικό μοντέλο. Η ανακατάταξη θα πρέπει να εφαρμόζεται μεταγενέστερα από την «ημερομηνία αναταξινόμησης», η οποία ορίζεται ως «η πρώτη ημέρα της πρώτης περιόδου αναφοράς μετά τη αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου που έχει ως συνέπεια την αναταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας». Αυτό δεν συνεπάγεται λάθος προγενέστερης περιόδου στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας (όπως ορίζεται στο Δ.Λ.Π. 8 Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη) ούτε διαφοροποιείται η κατάταξη των υπολοίπων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που

διακρατούνται στο πλαίσιο του εν λόγω επιχειρηματικού μοντέλου, εφόσον η Τράπεζα έλαβε υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου. Αντίστοιχα, δεν θα πρέπει να αναμορφωθούν τυχόν κέρδη, ζημίες ή τόκοι που αναγνωρίστηκαν στον παρελθόν.

ii. Οι συμβατικοί όροι που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές, που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI test)

Για τους σκοπούς της εφαρμογής του ελέγχου χαρακτηριστικών των συμβατικών χρηματοροών, το κεφάλαιο είναι «η εύλογη αξία του στοιχείου κατά την αρχική αναγνώριση» και ενδέχεται να μεταβληθεί στη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Περαιτέρω, τα σημαντικότερα στοιχεία που διαμορφώνουν το επιτόκιο στο πλαίσιο μίας βασικής συμφωνίας δανειοδότησης είναι τυπικά το αντάλλαγμα για τη διαχρονική αξία του χρήματος και του πιστωτικού κινδύνου. Επιπροσθέτως, το επιτόκιο μπορεί να περιλαμβάνει αντάλλαγμα και για άλλους βασικούς κινδύνους δανεισμού (για παράδειγμα, τον κίνδυνο ρευστότητας) καθώς και άλλα έξοδα (για παράδειγμα, διοικητικά έξοδα) που σχετίζονται με τη διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επίσης, οι τόκοι μπορεί να περιλαμβάνουν ένα περιθώριο κέρδους, το οποίο συνδέεται με τη βασική συμφωνία δανεισμού.

Ένα χαρακτηριστικό συμβατικών χρηματοροών δεν επηρεάζει την ταξινόμηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού όταν θα μπορούσε να έχει ήσσονος μόνο σημασίας αντίκτυπο στις συμβατικές χρηματοροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Επιπλέον εάν ένα χαρακτηριστικό συμβατικών χρηματοροών θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στις συμβατικές χρηματοροές που δεν θα ήταν ήσσονος σημασίας (είτε σε μια μεμονωμένη περίοδο αναφοράς είτε σωρευτικά), αλλά το εν λόγω χαρακτηριστικό δεν είναι πραγματικό, τότε δεν επηρεάζει την κατάταξη του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ένα χαρακτηριστικό συμβατικών χρηματοροών θεωρείται ότι δεν είναι πραγματικό όταν επηρεάζει τις συμβατικές χρηματοροές του μέσου μόνο σε περίπτωση που προκύψει κάποιο εξαιρετικά σπάνιο, ιδιαίτερα ασυνήθιστο και πολύ απίθανο να προκύψει γεγονός.

Αντίθετα με την αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου, οι συμβατικοί όροι ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού είναι γνωστοί κατά την αρχική αναγνώριση. Ωστόσο, οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου μπορεί να διαφοροποιούνται στη διάρκεια ζωής του βάσει των αρχικών συμβατικών όρων. Δεδομένου ότι η Τράπεζα ταξινομεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο κατά την αρχική αναγνώριση με βάση τους συμβατικούς όρους ολόκληρης της διάρκειας ζωής του, δεν επιτρέπεται η αναταξινόμηση στη βάση της μεταβολής των συμβατικών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο τροποποιηθεί ουσιαστικά ώστε να αποαναγνωριστεί.

Η αρχική επιμέτρηση στο αποσβεσμένο κόστος περιλαμβάνει επίσης τα κόστη συναλλαγής που συνδέονται άμεσα με την απόκτηση ή την έκδοση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Μετά την αρχική επιμέτρηση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος, αφαιρουμένης της πρόβλεψης απομείωσης. Οι τόκοι υπολογίζονται με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Η αρχική πρόβλεψη απομείωσης και οι επακόλουθες μεταβολές αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Όταν ένα δάνειο δεν επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος ή στη εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος (FVTOCI), τότε πρέπει να επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL).

Ωστόσο, η Τράπεζα δύναται, κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίσει αμετάκλητα ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εάν με τον τρόπο αυτό απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση (ενίοτε αναφερόμενη ως «λογιστική αναντιστοιχία») που διαφορετικά θα απέρρεε από την επιμέτρηση στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις.

β. Επενδυτικό Χαρτοφυλάκιο επιμετρούμενο σε Εύλογη Αξία μέσω λοιπού Συνολικού Εισοδήματος (FVTOCI)

i. Χρεωστικοί τίτλοι

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού κανονικά επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω του λοιπού συνολικού εισοδήματος (FVTOCI) εάν πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται, τόσο με την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών, όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού.
- Οι συμβατικοί όροι που διέπουν το περιουσιακό στοιχείο ενεργητικού δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές, που συνίστανται αποκλειστικά σε πληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (βλ. ενότητα (α) για λεπτομερή ανάλυση).

Ένα επιχειρηματικό μοντέλο «διακράτησης για είσπραξη και πώληση» (Hold To Collect & Sell) εφαρμόζεται όταν βασικά στελέχη της Διοίκησης έχουν αποφασίσει, ότι τόσο η είσπραξη συμβατικών χρηματοροών, όσο και η πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη του στόχου του επιχειρηματικού μοντέλου. Για να καθοριστεί εάν ισχύει, η Τράπεζα εξετάζει:

- εάν το επιχειρηματικό μοντέλο θα αφορά συνήθως μεγαλύτερη συχνότητα και αξία πωλήσεων από ένα μοντέλο «διακράτησης για είσπραξη»,
- εάν υπάρχουν διάφοροι στόχοι που μπορεί να συνάδουν με αυτόν τον τύπο επιχειρηματικού μοντέλου, όπως:
    - όταν ο στόχος του επιχειρηματικού μοντέλου ενδέχεται να είναι η διαχείριση καθημερινών αναγκών ρευστότητας,
    - η διατήρηση συγκεκριμένου προφίλ καμπύλης επιτοκίων,
    - η αντιστοίχιση της διάρκειας ζωής των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με τη διάρκεια ζωής των υποχρεώσεων τις οποίες χρηματοδοτούν τα εν λόγω στοιχεία.

Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα (α) παραπάνω, η Τράπεζα θα πρέπει να επαναξιολογεί τα επιχειρηματικά μοντέλα σε κάθε περίοδο αναφοράς, προκειμένου να καθορίζει εάν έχουν διαφοροποιηθεί από την προηγούμενη περίοδο. Για παράδειγμα, το αυξημένο επίπεδο πωλήσεων εντός ενός χαρτοφυλακίου που είχε αξιολογηθεί ως “διακράτησης για είσπραξη” μπορεί να υποδεικνύει ότι το επιχειρηματικό μοντέλο έχει εξελιχθεί και ότι δεν θα ήταν σκόπιμο οι μελλοντικές προσθήκες στο χαρτοφυλάκιο να ταξινομηθούν με τον ίδιο τρόπο. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να αναταξινομούνται και τα υπόλοιπα στοιχεία του χαρτοφυλακίου. Η αναταξινόμηση θα ήταν αναγκαία μόνο εάν ήταν εσφαλμένη η αρχική αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου ή δεν πληρούνται οι αυστηρές προϋποθέσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 για την αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου.

Μετά την αρχική επιμέτρηση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI). Στα αποτελέσματα, η Τράπεζα αναγνωρίζει τους τόκους που υπολογίστηκαν με τη μέθοδο του πραγματικού

επιτοκίου, την πρόβλεψη απομείωσης και τις επακόλουθες μεταβολές και τα συναλλαγματικά κέρδη και ζημίες. Την ημερομηνία αποαναγνώρισης ή αναταξινόμησης στην κατηγορία εύλογης αξίας μέσω αποτελεσμάτων, τα σωρευτικά κέρδη/ζημίες από αποτιμήσεις των χρεωστικών τίτλων αναταξινομούνται από την Καθαρή Θέση στα κέρδη ή ζημίες ως αναπροσαρμογή αναταξινόμησης.

ii. Συμμετοχικοί τίτλοι

Αναφορικά με τους συμμετοχικούς τίτλους, η Τράπεζα δύναται κατά την αρχική αναγνώριση να επιλέξει αμετάκλητα να ταξινομήσει συγκεκριμένους συμμετοχικούς τίτλους στο χαρτοφυλάκιο FVTOCI. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται κατά περίπτωση.

Επακόλουθες μεταβολές στην εύλογη αξία μίας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο, για τον οποίο έχει αμετάκλητα επιλεγεί κατά την αρχική αναγνώριση να ταξινομηθεί στο χαρτοφυλάκιο FVTOCI, παρουσιάζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα.

Επιπλέον, αντίθετα με τους χρεωστικούς τίτλους σε FVTOCI, για τους συμμετοχικούς τίτλους ισχύουν τα εξής:

- τα κέρδη και οι ζημίες που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα δεν μεταφέρονται στη συνέχεια στα κέρδη ή τις ζημίες, παρόλο που το σωρευτικό κέρδος ή ζημία μπορεί να μεταφέρεται στα αποτελέσματα εις νέο,
- οι συμμετοχικοί τίτλοι δεν υπόκεινται σε απομείωση.

Αποκλειστικά το έσοδο από μερίσματα από αυτούς τους συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, εκτός εάν το μέρισμα ξεκάθαρα αντιπροσωπεύει ανάκτηση μέρους του κόστους της επένδυσης, με όλα τα υπόλοιπα κέρδη/ζημίες (συμπεριλαμβανομένου και των σχετικών με συναλλαγματικές διαφορές), να αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα.

γ. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL)

Σε αυτή την κατηγορία, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως μεταγενέστερα επιμετρούμενο στην εύλογη αξία με τις μεταβολές στην εύλογη αξία να αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν πληρούν τα κριτήρια ταξινόμησης, είτε στο αποσβεσμένο κόστος, είτε στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI), επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL).

Επιπλέον, είναι δυνατό να ταξινομηθεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων υπό ορισμένες συνθήκες. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα δύναται, κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, το οποίο θα επιμετράτε μεταγενέστερα στο αποσβεσμένο κόστος, ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων. Η εν λόγω επιλογή ωστόσο, είναι αμετάκλητη και ο εν λόγω προσδιορισμός μπορεί να γίνει μόνο εάν απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια λογιστική αναντιστοιχία (ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση) που διαφορετικά θα απέρρεε από την επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις. Δεν είναι αναγκαίο να εφαρμόζεται αυτή η επιλογή με συνέπεια σε όλες τις συναφείς συναλλαγές. Αντίθετα η Τράπεζα έχει αυτή την επιλογή εάν η εφαρμογή της οδηγεί σε εξαγωγή ποιοτικότερης πληροφόρησης.

6.4. Απομείωση αξίας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 εισαγάγει το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ("ECL"), σε αντίθεση με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39, το οποίο θα ισχύει για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που υπόκεινται σε απομείωση αξίας και ορισμένες εκτός ισολογισμού δεσμεύσεις για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών καθώς και εγγυήσεις, και το οποίο αντικαθιστά το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39. Το νέο πρότυπο υιοθετεί μία προσέγγιση "τριών Σταδίων" (Στάδιο 1, Στάδιο 2, Στάδιο 3), η οποία αντανακλά τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού από την αρχική του αναγνώριση. Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, θα αναγνωρίζεται μία ζημία απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες 12μήνου (αναλογούσα στο Στάδιο 1) για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, για τα οποία δεν υφίσταται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση.

Για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού: α) στα οποία υφίσταται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση (Στάδιο 2), β) τα οποία είναι απομειωμένης πιστωτικής αξίας (Στάδιο 3) και γ) τα οποία είναι αποκτημένα ή δημιουργηθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας (Στάδιο 3), θα αναγνωρίζεται ζημία απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του στοιχείου πιστωτικές ζημιές. Η Τράπεζα αποφάσισε να εφαρμόσει τον ορισμό του κανονισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων (CRR default).

Η αθέτηση υποχρέωσης ενός συγκεκριμένου οφειλέτη θεωρείται ότι έχει επέλθει όταν ισχύει οποιαδήποτε από τις δύο συνθήκες:

- Το κριτήριο της καθυστέρησης: Ο οφειλέτης έχει καθυστερήσει άνω των 90 ημερών την πληρωμή οποιασδήποτε ουσιώδους πιστωτικής υποχρέωσής του προς την Τράπεζα.
- Κριτήριο πιθανής αδυναμίας πληρωμής: Ο Όμιλος θεωρεί ότι ο οφειλέτης θα παρουσιάσει αδυναμία πληρωμής των πιστωτικών υποχρεώσεών του προς την Τράπεζα.

Για τον προσδιορισμό της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη πολλοί διαφορετικοί παράγοντες οι οποίοι διαφέρουν ανάλογα με το προϊόν και την κατηγορία κινδύνου. Οι κύριοι παράγοντες που εξετάζονται για αυτόν τον προσδιορισμό είναι οι σχετικές μεταβολές στην πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων από την έναρξη της σχέσης και συγκεκριμένα άλλα κριτήρια είτε ως δευτερογενείς δείκτες είτε ως μέσα προστασίας, όπως εμφάνιση σε κατηγορία παρακολούθησης, ύπαρξη ρύθμισης λόγω οικονομικής δυσχέρειας, ενδείξεις συμπεριφοράς πιστούχου έναντι των υποχρεώσεων του (ανώτατη κατηγορία καθυστέρησης εντός του τρέχοντος έτους) και καθυστέρηση άνω των 30 ημερών. Η Τράπεζα επιμετρά και αξιολογεί τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, συγκρίνοντας τον κίνδυνο αθέτησης κατά την «ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης» με τον κίνδυνο αθέτησης κατά την «ημερομηνία αναφοράς».

6.5. Κύριες έννοιες μοντέλων απομείωσης αξίας

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες ("ECL") είναι συνάρτηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (PD), του ανοίγματος κατά την αθέτηση (EAD) και της ζημίας σε περίπτωση αθέτησης (LGD), όπου όμως εξετάζεται και η χρονική στιγμή της ζημίας, και εκτιμώνται ανάλογα, ενσωματώνοντας πληροφορίες που αφορούν το μέλλον και εφαρμόζοντας έμπειρη κρίση, ώστε να αντανακλώνται παράγοντες που δεν έχουν καταγραφεί από τα μοντέλα.

7. Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η Τράπεζα αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στις εξής περιπτώσεις:

- τα συμβατικά δικαιώματα επί των χρηματοροών από το χρηματοοικονομικό στοιχείο έχουν εκπνεύσει, ή
- η Τράπεζα μεταβιβάζει το χρηματοοικονομικό στοιχείο και η μεταβίβαση πληροί τους όρους για αποαναγνώριση.

Ο όρος «χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού» αναφέρεται είτε σε ολόκληρο είτε σε μέρος του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού (ή σε ολόκληρη ή σε μέρος ομάδας συναφών χρηματοοικονομικών περιουσιακών ενεργητικού). Συνεπώς, είναι σημαντικό ότι η αναφορά στην αποαναγνώριση ενός περιουσιακού στοιχείου στην ολότητά του, δεν σημαίνει υποχρεωτικά ότι το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται στο 100%. Μπορεί, για παράδειγμα να σημαίνει ότι έγινε πλήρης αποαναγνώριση του 80% του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, στο οποίο εφαρμόστηκαν ξεχωριστά οι κανόνες αποαναγνώρισης.

Τα συμβατικά δικαιώματα επί των χρηματοροών από αυτό το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχουν εκπνεύσει όταν για παράδειγμα:

- αποπληρώνεται μία απαίτηση δανείου,
- εκπνέει ένα δικαίωμα προαίρεσης χωρίς να έχει ασκηθεί.

Η Τράπεζα «μεταβιβάζει» ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού όταν, και μόνο όταν:

- είτε μεταβιβάζει τα συμβατικά δικαιώματα για να εισπράξει τις χρηματοροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού,
- διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα της είσπραξης των χρηματοροών του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, αλλά αναλαμβάνει τη συμβατική υποχρέωση να καταβάλλει τις χρηματοροές σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.

Εάν η Τράπεζα μεταβιβάσει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της κυριότητας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, τότε αποαναγνωρίζει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και αναγνωρίζει ξεχωριστά ως στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεις κάθε δικαίωμα και υποχρέωση που δημιουργήθηκε ή διατηρήθηκε κατά τη μεταβίβαση.

Αποτελεί συνήθη πρακτική η αναδιάρθρωση των χρεωστικών τίτλων ειδικότερα, όταν οι οφειλέτες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες αλλά όχι μόνο σε αυτή την περίπτωση. Αναδιάρθρωση είναι η τροποποίηση των όρων ενός δανείου ή η ανταλλαγή ενός χρεωστικού τίτλου που εκδόθηκε από έναν οφειλέτη με άλλον. Εάν οι συμβατικές ταμειακές ροές επί ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού τροποποιηθούν, η Τράπεζα αξιολογεί κατά πόσο έχουν εκπνεύσει τα δικαιώματα επί των χρηματοροών και, συνεπώς, θα πρέπει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωριστεί.

Η διατήρηση του ελέγχου του μεταβιβασθέντος περιουσιακού στοιχείου από την Τράπεζα εξαρτάται από τη δυνατότητα του λήπτη να πωλήσει το περιουσιακό στοιχείο.

Πέραν των ανωτέρω, η Τράπεζα έχει ορίσει σαφώς ποιες τροποποιήσεις των συμβατικών όρων συμφωνιών δανεισμού θα θεωρούνται ως ουσιώδεις και θα συνεπάγονται την αποαναγνώριση.

Κατά την αποαναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στην ολότητά του, η διαφορά μεταξύ:

- της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου, και
- του ανταλλάγματος που ελήφθη, συμπεριλαμβανομένου κάθε νέου αποκτηθέντος στοιχείου ενεργητικού αφαιρουμένης κάθε νέας υποχρέωσης που αναλαμβάνεται (σε περίπτωση μεταβίβασης), ή νέου δανείου υπολογισθέντος στην εύλογη αξία (σε περίπτωση εκπνοής),

αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Επιπροσθέτως, τυχόν σωρευτικό κέρδος ή ζημία από το στοιχείο ενεργητικού που είχε προηγουμένως αναγνωριστεί στα λοιπά συνολικά έσοδα, αναταξινομείται από την Καθαρή Θέση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, εάν το στοιχείο ενεργητικού είναι χρεωστικός τίτλος που έχει λογιστικοποιηθεί στην εύλογη αξία μέσω του συνολικού συγκεντρωτικού εισοδήματος βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 9.

Εάν η επαναδιαπραγμάτευση ή τροποποίηση των συμβατικών χρηματοροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού δεν επιφέρει την αποαναγνώριση του υφιστάμενου χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9, η Τράπεζα:

- Συνεχίζει την τρέχουσα λογιστική αντιμετώπιση του υφιστάμενου χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που έχει τροποποιηθεί.
- Εγγράφει κέρδος ή ζημία τροποποίησης υπολογίζοντας εκ νέου την ακαθάριστη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ως παρούσα αξία των συμβατικών χρηματοροών κατόπιν της επαναδιαπραγμάτευσης ή της τροποποίησης οι οποίες έχουν προεξοφληθεί με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού (ή με το πραγματικό επιτόκιο προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο, όταν πρόκειται για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας που έχουν αγορασθεί ή δημιουργηθεί).

1. Ταξινόμηση των Χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9

Οι παρακάτω πίνακες γνωστοποιούν τις μεταβολές στις λογιστικές αξίες και τις ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9:

	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π. 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στο αποσβεσμένο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.154.395			
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(50)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**1.154.345**
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.091.669			
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(5)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**2.091.664**
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		44.884.572			
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων			(117.811)		
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(1.340.619)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**43.426.143**
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		23.109			
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων			(23.109)		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**0**
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβεσμένο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		88.874			
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο)				(144)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**88.729**
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στο αποσβεσμένο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		**48.242.619**	**(140.920)**	**(1.340.818)**	**46.760.881**

	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π. 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρεωστικοί τίτλοι	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.476.244			
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις			(35)		
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις			4.515		
Αναταξινόμηση από Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους			23.109		
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων				(8.943)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**1.494.891**
Μετοχές	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Μετοχές Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου)			121.801		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**121.801**
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		461.402			
Αναταξινόμηση από Χρεωστικούς τίτλους στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Εμπορικό χαρτοφυλάκιο)			35		
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση			21.979		
Αναταξινόμηση σε χρηματοοικονομικά μέσα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών)			(5.477)		
Αναταξινόμηση σε χρηματοοικονομικά μέσα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Χρεωστικοί τίτλοι)			(4.515)		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**473.424**
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε αποσβεσμένο κόστος (μετά από προβλέψεις)			117.811		
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις (στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων)			5.477		
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων				(16.340)	
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**106.948**
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		**1.937.647**	**284.700**	**(25.283)**	**2.197.064**

	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π. 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.019.464			
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)			(1.723.853)		
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)			(151.831)		
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων			(121.801)		
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις			(21.979)		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**0**
Χρηματοοικονομικά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο			1.723.853		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**1.723.853**
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		0			
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο			151.831		
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					**151.831**
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		**2.019.464**	**(143.780)**		**1.875.684**

2. Συμφωνία πρόβλεψης απομείωσης

Ο παρακάτω πίνακας συμφωνεί την πρόβλεψη για απομειώσεις αξίας επιμετρημένη σύμφωνα με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39 και τις προβλέψεις για δανειακές δεσμεύσεις και συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 37 την 31η Δεκεμβρίου 2017 με την εκτιμώμενη πρόβλεψη για απομειώσεις αξίας σύμφωνα με το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1η Ιανουαρίου 2018:

	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 / Δ.Λ.Π. 37	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9	Πρόβλεψη για απομείωση βάσει Δ.Λ.Π. 39 και Προβλέψεις βάσει του Δ.Λ.Π. 37 (31.12.2017)	Νέα επιμέτρηση	Πρόβλεψη για απομειώσεις βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	(50)	(50)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	(5)	(5)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	(14.659.299)	(1.340.619)	(15.999.917)
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	0	0
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	0	(144)	(144)
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Χρεωστικοί τίτλοι)	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	0	(26.656)	(26.656)
Σύνολο			**(14.659.299)**	**(1.367.474)**	**(16.026.773)**
Δανειακές δεσμεύσεις	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού		(137.102)	**(137.102)**
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού		(16.409)	**(16.409)**
Σύνολο				**(153.511)**	**(153.511)**

3. Εκτιμώμενη επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στην καθαρή θέση

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εκτιμώμενη συνολική επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στην καθαρή θέση, καθώς και τις αναταξινομήσεις εντός της καθαρής θέσης, την 1η Ιανουαρίου 2018:

	Επίπτωση εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	
Υπόλοιπο βάσει Δ.Λ.Π. 39 (31η Δεκεμβρίου 2017)	90.390
Αναταξινόμηση σε Αποθεματικό εύλογης αξίας μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)	(81.718)
Αναταξινόμηση σε Αποθεματικό εύλογης αξίας μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)	(4.082)
Μεταφορά σε Αποτελέσματα εις νέον	(4.589)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**(0)**
Αποθεματικό από Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)	
Αναταξινόμηση από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	81.718
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	26.656
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**108.374**
Αποθεματικό από Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)	
Αναταξινόμηση από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	4.082
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**4.082**
Αποτελέσματα εις νέον	
Υπόλοιπο βάσει Δ.Λ.Π. 39 (31η Δεκεμβρίου 2017)	(8.467.755)
Μεταφορά από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	4.589
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων	(25.283)
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	(1.520.985)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.ΠΧ.Α. 9 (1η Ιανουαρίου 2018)	**(10.009.433)**

4. Νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο την 1η Ιανουαρίου 2018:

	Υπόλοιπο δανείων την 31/12/2017				Πρόβλεψη για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών βάσει Δ.Λ.Π. 39 την 31/12/2017				Νέα επιμέτρηση της απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018				Διαφορά μεταξύ Δ.Λ.Π. 39 και Δ.Π.Χ.Α. 9 ως προς την απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
Ιδιώτες	**7.698.218**	**3.973.840**	**8.751.223**	**20.423.281**	**(35.680)**	**(264.780)**	**(3.611.898)**	**(3.912.357)**	**(34.489)**	**(560.381)**	**(3.922.999)**	**(4.517.869)**	**1.191**	**(295.601)**	**(311.101)**	**(605.512)**
Στεγαστικά	6.360.151	2.984.993	5.680.544	15.025.688	(5.462)	(71.503)	(1.664.949)	(1.741.914)	(5.193)	(255.742)	(1.686.407)	(1.947.342)	269	(184.239)	(21.458)	(205.429)
Καταναλωτικά/ προσωπικά	870.394	889.569	2.559.917	4.319.880	(27.521)	(191.244)	(1.554.604)	(1.773.368)	(26.858)	(295.366)	(1.800.047)	(2.122.271)	663	(104.123)	(245.443)	(348.903)
Πιστωτικές κάρτες	467.673	99.278	510.762	1.077.713	(2.697)	(2.033)	(392.345)	(397.075)	(2.438)	(9.273)	(436.545)	(448.256)	259	(7.240)	(44.200)	(51.181)
Επιχειρηματικά	**11.633.544**	**3.903.063**	**21.702.165**	**37.238.773**	**(117.632)**	**(132.032)**	**(10.461.935)**	**(10.711.599)**	**(105.542)**	**(319.963)**	**(11.055.287)**	**(11.480.792)**	**12.089**	**(187.930)**	**(593.352)**	**(769.193)**
Δημόσιος τομέας	**1.748.348**	**5.422**	**10.236**	**1.764.007**	**(34.954)**	**(101)**	**(288)**	**(35.343)**	**(509)**	**(545)**	**(203)**	**(1.257)**	**34.445**	**(444)**	**85**	**34.086**
Σύνολο	**21.080.111**	**7.882.325**	**30.463.624**	**59.426.060**	**(188.265)**	**(396.913)**	**(14.074.120)**	**(14.659.299)**	**(140.540)**	**(880.888)**	**(14.978.489)**	**(15.999.917)**	**47.725**	**(483.976)**	**(904.368)**	**(1.340.619)**

47 Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

- Η 2η Ιανουαρίου 2018, ήταν η τελευταία ημέρα (Τ) για την εξάσκηση των Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (Warrants) της Τράπεζας Πειραιώς. Κατά την 9η και τελευταία διαδικασία εξάσκησής τους, ασκήθηκαν 7.136 Warrants επί μετοχών έκδοσης της Τράπεζας και κατοχής του ΤΧΣ, από την οποία προέκυψαν 15 κοινές μετοχές και ανάλογη αύξηση των εν κυκλοφορία μετοχών (free float). Τα warrants που δεν εξασκήθηκαν μέχρι την ημερομηνία αυτή ανέρχονται σε 843.629.886, έληξαν αυτοδικαίως και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ μετά την ημερομηνία εκκαθάρισης των εντολών άσκησης στις 5 Ιανουαρίου 2018 (Τ+3).

- Στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, ξεκίνησε στο 1ο τρίμηνο 2017 η ανταλλαγή ομολόγων EFSF και ESM κυμαινόμενου επιτοκίου που κατείχε η Τράπεζα, με ομόλογα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) σταθερού επιτοκίου. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2017, είχαν ανταλλαχθεί ομόλογα ονομαστικής αξίας € 10,9 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με μετρητά και επιπλέον € 1,5 δις με νέα ομόλογα του ESM. Τα νέα αυτά ομόλογα ανταλλάχθηκαν με μετρητά στις 17 Ιανουαρίου 2018, ολοκληρώνοντας έτσι το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, το υπόλοιπο των ομολόγων EFSF και ESM που κατέχει η Τράπεζα έχει μηδενιστεί.

- Την 1η Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εφάρμοσε τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Αυτές οι γνωστοποιήσεις που αφορούν τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» παρέχουν πληροφορίες, προκειμένου να κατανοηθεί η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου στην οικονομική θέση του Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018. Αποτέλεσμα της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς την 1η Ιανουαρίου 2018 ήταν η μείωση των συνολικών ιδίων κεφαλαίων της τάξεως των € 1,6 δις. Περισσότερες λεπτομέρειες για την επίπτωση της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 δίνονται στη Σημείωση 46 των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.

- Τον Μάρτιο του 2018, ολοκληρώθηκε η διαδικασία πώλησης της θυγατρικής εταιρείας της Τράπεζας Πειραιώς «Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Ανώνυμη Εταιρεία» («Olympic») – η οποία κατέχει το master franchise της Avis Rent a Car, Budget Rent a Car και Payless για την Ελλάδα – σε εταιρεία ειδικού σκοπού που υπέδειξε ο Όμιλος Avis Budget Group.

Αθήνα, 28η Μαρτίου 2018

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο CHIEF FINANCIAL OFFICER	Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ CHIEF FINANCIAL OFFICER
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π.ΧΑΝΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΜΕΓΑΛΟΥ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Δ.Τ. Χ 501829	Α.Δ.Τ. ΑΕ 011012	Α.Δ.Τ. ΑΖ 630875	Α.Δ.Τ. Σ 273947

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2017 σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

Ι. Πληρωμές σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2017 λόγω διαφήμισης, προβολής ή προώθησης σε επιχειρήσεις Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 6 του Ν.4374/2016)

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
1984 PRODUCTIONS A.E.	36,00
24 MEDIA M.E.Π.E.	204,33
96 ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΙΚΕ Ρ/Σ FLASH 96.0	22,50
A.S.A.P ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	19,09
ACTIVE BUSINESS - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΜΟΝ/ΠΗ Ε.Π.Ε.	2,20
ADVANCE IT SQUARE MON E.Π.E.	5,00
ADWEB LTD ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	4,62
AGRO BROKERS LTD	13,00
ALPHA ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	608,86
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	97,14
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	4,69
APOSPASMA IKE	2,20
ASM PUBLICATION Π. ΣΤΕΡΓΙΟΥ	11,11
AUTOFOCUS - ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2,40
BANKINGNEWS A.E.	56,00
BAV MEDIA - ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΙΚ. ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ	19,38
BOULEVARD FREE PRESS IKE	16,85
CITY NEWS A.E.	9,28
CODEX ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΗ - ΣΙΑΦΑΚΑ ΜΑΡΙΕΛΙΖΕ	1,00
COMMUNICATION LAB ΜΟΝ/ΠΗ Ε.Π.Ε.	0,70
CREATIVE INTERNET SERVICES MON E.Π.E.	12,00
CRETALIVE E.Π.E. ΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΥΛΕΣ	15,11
CRETAPOST.GR	8,00
CYBEX A.E.	2,30
D. A. ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΜ/ΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	96,00
DIMERA ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4,80
DIRECTION BUSINESS NETWORK	18,60
DITIONE LIMITED E.E.	29,00
DOCUMENTO MEDIA	91,55
DOUSIS COM E.E. - ΔΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	42,60
DPG DIGITAL MEDIA A.E.	236,36
ETHOS MEDIA A.E. ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ	5,15
EUROMEDIA ACTION A.E.	57,60
FAN & COMMUNICATION A.E.	18,00
FINANCIAL MARKETS VOICE	6,00
FINANCIAL PRESS IKE	1,50
FORTHNET MEDIA HOLDINGS A.E.	173,42
FREE SUNDAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	48,00
FREENET A.E.	48,60
G.P. FORWARD ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΡΟΒ. ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΟΝ/ΠΗ ΙΚΕ	1,20
GREEN AGENDA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	9,80
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	102,48
HAPPY PUBLICATIONS - ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΟΥΝΑΛΗΣ ΜΙΚΕ	2,00
HELLASPRODUCTS E.Π.E.	11,00
HT PRESS ONLINE ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	21,00
HTTPOOL HELLAS M. IKE	18,57
IDENTITY A.E.	9,20
INFINITAS IKE	0,15
INFODAY ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	18,00
INFOK ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΦΩΚΙΔΟΣ Ο.Ε.	0,30
INTERNATIONAL PUBLICATIONS	0,52
INTERNATIONAL SHIPPING MEDIA PC	12,10
INTHECITY	6,00
INTRACORD E.Π.E.	2,40
I-TECH ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ	1,00
KISS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΠΙΧ. ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	28,00
KONTRA IKE	86,00
KOOL WORKS A.E.	3,50
LEFT MEDIA ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	72,00
LEPANTO - R.TV	14,44
LIQUID MEDIA ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΜΕ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	135,50
LOCAL NEWS ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΤΟΛΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	16,32
MARKETING AND MEDIA SERVICES ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ	18,25
MEDIA - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε./ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	0,40
MEDIA & ART - ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	5,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	148,06
MEDIAVIEW ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΑΣΙΝΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	3,92
MEDIHOLD ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	21,00
MEDSTEM SERVICES A.E.	1,00
METAMEDIA MON. IKE	2,50
METRON ARISTON	28,00
MONOCLE MEDIA LAB - MONONEWS MIKE	12,00
NEW COMMUNICATION	13,50
NEW MEDIA NETWORK SYNAPSIS S.A.	122,50
NEW POST PRIVATE COMPANY - ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	45,00
NEW TIMES PUBLISHING I.K.E.	1,10
NEWSIT Ε.Π.Ε.	97,30
NEWSMEDIA E.E.	5,10
NEWSMEDIA IKE	1,00
NK HOLDING IKE	34,00
NK MEDIA GROUP Ε.Π.Ε.	71,00
OLIVE MEDIA A.E.	60,55
ONLINE - TECHPRESS ΕΚΔΟΣΕΙΣ	3,00
PARALOT MEDIA ΚΑΙ MARKETING LIMITED	2,00
PEGASUS MAGAZINES PUBLICATIONS A.E.E.	11,50
PREMIUM Α.Ε. ΕΠΙΚΟΙΝ. ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠ. & ΕΡΕΥΝΩΝ	127,50
PRESS ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Ι.Κ.Ε.	3,00
PRIME APPLICATIONS A.E.	148,86
PROJECT AGORA LTD	33,80
PUBLICA ΚΟΙΝΣΕΠ	4,00
QUIZDOM ΕΛΛΑΔΑ GREEK BRANCH	29,00
RADIO TIMES Ε.Π.Ε.	0,80
REAL MEDIA ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	158,37
REAL PRESS ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3,00
RELIABLE SERVICES SMPC	4,00
REPORT PRIVATE COMPANY	12,25
SABD ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	172,63
SAMBO EVENTS ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ Ο.Ε.	18,00
SARONIC PRESS ΛΑΟΥΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	4,98
SATKO MEDIA TV Δ. ΤΡΑΜΠΑΣ	26,50
SBC SINGLE MEMBER PRIVATE COMPANY	15,13
SOLUTIONS O.E.	2,00
SPORT NEW MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	1,40
SPORT TV ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ Α.Ε.	36,94
SPORTNEWS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Α.Ε.	4,21
SYSTEM MEDIA ART A.E.	5,50
THE ATHENS PAPER IKE	13,00
THE MONOCLE MEDIA LAB	22,00
THE TOC DIGITAL MEDIA ΥΠΗΡ. ΕΝΗΜ. Α.Ε.	72,00
THESS PRINT A.E.	2,47
TNC GROUP IKE	12,00
TODAY'S WORLD PUBLICATION ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. Α.Ε.	51,00
TOURISM TODAY Μ.Ε.Π.Ε.	2,80
TRAVELWORKS A.E.	9,91
TRIBUNE Ι.Κ.Ε.	12,00
UP ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	3,03
USAY Μ.Ε.Π.Ε.	3,75
VICTORY Μ.Ε.Π.Ε.	3,70
VOTE POSITIVE CRITERION ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	24,00
W.S.F. STREET FINANCE Ι.Κ.Ε.	12,00
WAVE MEDIA OPERATIONS Ε.Π.Ε.	9,60
WEBJAR Ι.Κ.Ε.	5,00
YPSILON ΕΠΙΣΤΗΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	4,80
YSTEROGRAFO MEDIA Ι.Κ.Ε.	18,30
ZOYGLA G.R. Α.Ε.	106,42
Α. ΜΥΚΟΝΙΑΤΗΣ Α.Ε.	30,40
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,80
ΑΓΡΟΤΥΠΟΣ Α.Ε.	12,66
ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Ι.Κ.Ε.	24,50
ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ Μ.Ε.Π.Ε	0,23
ΑΘ. ΤΑΤΣΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	13,20
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ Ε. ΧΡΗΣΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ	7,00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ ΠΑΝΕΡΡΑΪΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔ. ΕΦΗΜ.	15,00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	3,50
ΑΘΕΝΣ ΒΟΙΣ ΑΝ. ΕΚΔ. & ΔΙΑΦΗΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	63,51

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΑΘΗΝΑΪΚΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΟΝ Ε.Π.Ε.	30,00
ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΠΡΑΚΤ. ΕΙΔΗΣ. - ΜΑΚΕΔΟΝ. ΠΡΑΚΤ. ΕΙΔΗΣ. Α.Ε.	82,00
ΑΪΣΟΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΙΝΤΕΡΝΕΤ Ε.Π.Ε.	15,75
ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ PUBLICATIONS ΙΚΕ	12,00
ΑΛ ΤΣΑΝΤΙΡΙ.GR	134,50
ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ Α.Ε. - ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	234,03
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ Α.Ε.	192,69
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	203,00
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Α.Ε.	8,00
ΑΝΘΟΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤ.	4,50
ΑΝΝΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	1,35
ΑΝΝΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	30,00
ΑΝΤ1 RADIO ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	58,06
ΑΝΤΑΡΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	16,50
ΑΝΤΕΝΝΑ TV Α.Ε.	675,03
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΤΕΒΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,20
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΝΙΚ. ΕΛΕΝΗ	7,50
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ	0,60
ΑΡΓΩ ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Μ.Ε.Π.Ε.	1,26
ΑΡΕΤΗ - ΑΝΝΑ Ε. ΤΖΑΛΛΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	5,00
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΘΕΟΦ. ΙΩΑΝΝΗΣ	0,40
ΑΤΜΑΤΖΙΔΗΣ ΠΑΝ. ΧΡΗΣΤΟΣ	14,00
ΑΤΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝ. ΕΚΔΟΤ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	11,05
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ GR	3,75
ΑΦΟΙ Π. ΧΟΥΤΖΟΥΜΗ Ε.Π.Ε.	0,50
ΑΦΟΙ ΡΗΓΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝ. ΕΜΠΟΡ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	0,60
Β. ΣΚΟΥΤΑΡΑΣ Α.Ε.	48,00
ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	34,69
ΒΑΡΒΑΡΑ Ε. ΓΚΙΓΚΙΛΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	0,75
ΒΑΣ. Η. ΚΑΡΥΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	0,70
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΑΜΠΟΥΝΗΣ	1,50
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΚΟΥΛΙΚΑ	2,00
ΒΕΡΓΙΝΑ Α.Ε.	4,22
ΒΟΡΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ Α.Ε.	13,60
Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ & ΣΙΑ Α.Ε.	3,20
Γ. Ι. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ	4,50
Γ. ΜΠΟΚΑΣ & ΣΙΑ Α.Ε. - ΑΧΕΛΩΟΣ TV	1,20
ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. Α.Ε.	17,85
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΟΣΜΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,60
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΑΡΑΪΒΑΖ	12,00
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ	3,75
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΟΪΔΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,50
ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΣ ΑΘΑ. ΣΤΑΥΡΟΣ	0,50
ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ Κ. ΜΙΚΕΣ	0,30
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΧΑΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ WOMANDOL	1,60
ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΜΑΡΙΑ - Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΦΩΚΙΔΑΣ	0,40
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΝΟΥΣΗΣ	10,80
ΓΚΕΤΣΗΣ ΚΩΣΤΑΣ	5,00
ΓΡΑΦΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.Ε.	11,97
Δ. ΜΠΟΥΡΑΣ Κ ΣΙΑ Ε.Ε.	76,00
ΔΑΦΝΗ ΚΟΝΤΑΡΙΝΗ - MEDIA GROUP	20,00
ΔΑΦΝΟΠΟΤΑΜΟΣ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	7,50
ΔΕΛΤΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	1,20
ΔΕΣΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	43,70
ΔΗΜ. ΠΕΦΑΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	66,50
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΛΕΞ. ΚΟΛΟΒΟΣ	13,75
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΖΟΥΓΡΗΣ	10,00
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΜΟΥΛΗΣ Ε.Ε.	7,50
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	195,00
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡ. ΟΡΓΑΝ. ΚΟΝΔΥΛΗ Α.Ε.	1,00
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡ. ΟΡΓΑΝ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε.	365,27
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	14,00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2,09
ΔΙΑΚΟΦΩΤΗΣ Α. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	0,50
ΔΙΟΓΕΝΗΣ Μ.Κ.Ο	2,70
ΔΙΦΩΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ Α.Ε.	7,52
ΔΟΛ DIGITAL Α.Ε.	25,12
ΔΥΟ ΔΕΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	53,05
ΕΘΝΙΚΟ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	12,00
ΕΙΡΗΝΗ Ε. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	9,80

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΕΚΔ. ΛΟΓΟΤΥΠΟΣ Α.Ε.	7,48
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΟΣ Α.Ε.	197,01
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗ Α.Ε.	73,55
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΑ Α.Ε.	67,50
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΟ ΧΡΗΜΑ Α.Ε.	88,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	772,73
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΕΥΜΑΤΑ Α.Ε.	52,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ Α.Ε.	10,00
ΕΛΕΝΗ Ι. ΔΙΑΦΩΝΙΔΟΥ	0,60
ΕΛΕΝΗ ΚΩΝ. ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ	0,48
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	34,70
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	1,00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΟΪΜΟΙΡΗ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	37,30
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	120,75
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.	14,50
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΕΛΕΣΗ	1,35
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	0,10
ΕΝΙΚΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	63,25
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.Τ.	48,70
ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΥ	9,60
ΕΝΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΚΑΠΝΟΠΟΛΩΝ	0,50
ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ - ΕΞΠΛΟΡΕΡ Α.Ε.	57,66
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	5,59
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ Α.Ε.	20,93
ΕΡΖ Α.Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	34,08
ΕΡΜΗΣ Α.Ε. ΡΑΔΙΟΤΗΛ/ΚΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	21,70
ΕΡΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΕΑ	6,75
ΕΥΛΑΜΠΙΑ ΜΠΑΜΠΙΛΗ	3,00
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΣΤΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	67,00
ΖΩΗ Γ. ΛΕΥΚΟΦΡΥΔΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	2,40
Η ΑΥΓΗ Α.Ε. ΕΚΔ. & ΔΗΜΟΣ ΟΡΓ.	79,50
ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ Α.Ε.	38,74
Θ. ΤΣΙΡΟΓΚΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. WHO IS WHO	7,30
ΘΑΡΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.	0,60
ΘΕΜΑ ΡΑΔΙΟ Α.Ε.	32,96
ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΣΠΥΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	15,00
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	1,20
ΘΗΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Ε.Π.Ε. (Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ)	6,60
ΘΡΑΚΗ ΝΕΤ	0,60
Ι. & Ε. ΚΟΥΤΣΟΛΙΟΝΤΟΥ Ο.Ε.	12,50
Ι. ΔΙΟΝΑΤΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	17,50
Ι. ΚΟΡΟΜΗΛΗΣ Α.Ε.	1,20
ΙΑΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	19,50
ΙΚΑΡΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	112,77
ΙΝΑΣΟ - ΠΑΣΕΓΕΣ	12,50
ΙΝΤΕΡΝΑΣΙΟΝΑΛ ΧΕΡΑΛΝΤ ΤΡΙΜΠΙΟΥΝ - ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΕΕ	1,44
ΙΩΑΝΝΗΣ - ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ Χ. ΚΑΛΟΓΡΙΤΣΑΣ	24,00
ΙΩΑΝΝΙΝΑ TV Α.Ε.	8,91
Κ. Γ. ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	0,50
Κ. ΤΣΙΓΚΑ & ΣΙΑ Ε.Ε. ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	21,60
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	761,29
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	55,20
ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	4,80
ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ ΜΟΝ. ΙΚΕ	11,00
ΚΑΜΠΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	3,00
ΚΑΝΤΑΣ Η. ΙΩΑΝΝΗΣ	0,70
ΚΑΝΤΙΑΝΙΟΥΖ ΙΚΕ	3,20
ΚΑΠΙΤΑΛ GR Α.Ε.	197,93
ΚΑΤΣΑΤΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	18,80
ΚΑΨΑΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	31,50
ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΓΑΥΡΟΣ ΜΟΝ ΙΚΕ	2,43
ΚΟΣΜΟΣ Ε.Π.Ε. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	1,00
ΚΟΤΡΩΤΣΟΣ ΠΑΥΛ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ	16,50
ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε.	110,00
ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	6,00
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ	2,30
ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΙΚΕ	4,11
ΛΑΜΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	0,50
ΛΕΤΣΑΚΟΣ - ΜΠΟΥΣΜΠΟΥΡΕΛΗΣ Ο.Ε.	6,00
ΛΟΓΟΣ Α.Ε.Ε.	0,60

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
Μ. ΧΑΛΚΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΗΦΙΑΚΑ Μ.Μ.Ε.	18,00
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.	73,33
ΜΑΛΑΠΕΤΣΑΣ Ι. ΚΩΣΤΑΣ	28,80
ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΚΩΝ. Ο.Ε.	12,00
ΜΑΡΑΓΚΕΛΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	0,20
ΜΑΡΙΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	35,30
ΜΑΡΙΝΑ Γ. ΤΟΥΛΑ & ΣΙΑ Ο.Ε.	11,23
ΜΕΛΩΔΙΑ Α.Ε.	35,00
ΜΕΜΜΟΣ Χ. - Α. & ΣΙΑ Ο.Ε.	15,60
ΜΕΤΑΜΕΣΟΝΥΚΤΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	0,30
ΜΕΤΡΟΝΤΗΛ ΜΟΝ ΙΚΕ	34,48
ΜΠΑΛΗ ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑ	7,00
ΜΠΑΡΚΑ - ΠΑΡΑΣΧΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	17,50
ΜΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ	14,20
ΜΠΟΝΙΟΣ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	18,00
ΜΠΟΥΘΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ - ΗΜΕΡΗΣΙΑ	0,60
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	8,24
ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	4,00
ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	495,00
ΝΙΚ. ΛΕΩΝ. ΝΙΚΗΤΕΑΣ - ΛΕΩΝ ΝΙΚ. ΝΙΚΗΤΕΑΣ Ο.Ε.	1,20
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	16,00
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	2,75
ΝΙΚΟΛΤΣΑΝΗΣ ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΗΣ	0,50
ΝΙΚΟΣ Α. ΚΑΝΗΣ	0,50
ΝΤΟΚΟΥ ΚΩΝ. ΓΕΩΡΓΙΑ/ΕΦΗΜΕΡ. ΕΠΑΘΛΟ	1,30
ΝΤΟΥΜΝΙΤΖΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	0,90
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ Α.Ε.	16,75
ΟΜΙΛΟΣ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ Α.Ε.	4,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠ/ΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	151,23
Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	124,60
Π. Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε. - DEAL NEWS	130,83
Π. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,00
Π. ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	40,00
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	33,60
ΠΑΛΟ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ Ε.Π.Ε.	12,00
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	30,00
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΤΗΛ. Α.Ε.	9,60
ΠΑΝΜΑΡ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	13,30
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Γ. ΜΙΧΑΛΗΣ	5,00
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Θ. ΕΥΔΟΚΙΑ MARKETALL. EU	19,60
ΠΑΠΑΛΕΞΗΣ Ι. ΦΩΤΗΣ	0,50
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΡΟΣΩ	5,40
ΠΑΡΑ ΕΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ Ε.Π.Ε.	91,14
ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	188,15
ΠΑΤΣΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,75
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	32,50
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΟΙΚΟ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	0,72
ΠΕΦΑΝΗΣ Δ. & ΦΡΙΓΚΑΣ Γ. Ο.Ε.	19,50
ΠΝΕΥΜΑ Α.Ε.	2,00
ΠΟΥΓΑΡΙΔΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΗΣ	1,00
ΠΟΦΑΝΤΗ Μ. ΝΙΚΟΛΕΤΑ	4,00
ΠΡΙΣΜΑΝΕΤ Α.Ε.	11,80
ΠΡΟΤΑΓΚΟΝ Α.Ε. ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ & ΕΝΤΥΠΩΝ	82,50
ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ Α.Ε.	0,50
ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	0,20
ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Α.Ε.	24,67
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	92,50
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.	19,80
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ - ASTRA Α.Ε.	1,01
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.	5,76
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	73,66
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ RADIO NORTH 98FM Ε.Π.Ε.	22,80
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΧ/ΣΕΙΣ ΒΗΜΑ FM Α.Ε.	15,34
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ Α.Ε./OASIS 88 FM	63,35
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	49,44
ΡΕΤΖΕΠΟΓΛΟΥ ΤΑΜΕΡ	0,50
ΡΗΓΑΣ ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ	0,60
Σ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	5,30
Σ. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ - Ε. ΣΠΑΝΟΥΔΗ Ο.Ε.	2,44
ΣΑΡΑΝΤΗ ΠΑΝ. ΚΑΛΛΙΟΠΗ - ΑΡΤΕΜΙΣ	1,60

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΣΑΡΙΣΑ Ε.Π.Ε. ΕΚΔΟΣΕΙΣ	98,25
ΣΑΧΛΗ Γ. ΜΑΡΙΑ	8,00
ΣΕΡΡΑΪΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	0,80
ΣΙΜΟΥΣΙ Ε.Ε.	7,50
ΣΚΑΪ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ	659,21
ΣΠΑΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΙΚΕ - ZOOMNEWS	45,00
ΣΠΑΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ Ι.Κ.Ε.	20,00
ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΜΠΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,50
ΣΤΑΜΑΤΗ Λ. ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ	0,50
ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	0,10
ΣΤΙΓΜΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	14,92
ΣΤΟΪΚΟΣ ΣΤ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,80
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.	66,50
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ Α.Ε.	0,60
ΣΥΡΓΚΑΝΗ ΛΑΜ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	12,60
ΣΧΗΜΑ ΚΟΙΝ. Σ. ΕΠ.	4,62
ΣΩΚΡΑΤΗΣ Γ. ΣΤΕΛΛΙΟΣ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΙΧΜΗ	0,60
ΣΩΤΗΡΙΟΣ Π. ΠΟΛΥΖΟΣ	10,45
ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Ι.Κ.Ε.	16,50
ΤΑΟΥΚΤΣΗΣ ΦΩΤΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	4,00
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ Μ.Ε.Π.Ε.	4,08
ΤΕΡΖΕΝΙΔΗΣ ΑΛ. ΚΩΝ/ΝΟΣ	1,00
ΤΕΤΡΑΔΗ ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ	0,60
ΤΖΕΚΑ - ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ	7,53
ΤΖΕΚΑΣ Π. ΧΑΛΑΡΑΜΠΟΣ	7,53
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ Α.Ε.	21,68
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε. - CENTER TV	1,52
ΤΟΝΙΚΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ	0,50
ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ Ι.Κ.Ε.	0,65
ΤΟΥΤΟΥΔΑΚΗΣ Η. & ΣΙΑ Ε.Ε.	4,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΒΗΜΑ	8,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΑΓΩΝ - Ι. ΤΟΜΕΛΙΤΟΥ - ΚΑΣΤΟΡΙΝΗ	12,84
ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ Κ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ	1,20
ΤΣΙΤΑΣ Χ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	6,54
ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ Α.Ε.	73,66
Φ. ΤΣΙΜΕΛΑΣ - Π. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Ο.Ε.	5,00
ΦΕΛΝΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ.Ε.Π.Ε.	82,50
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	98,00
ΦΟΞ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	6,03
ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ Ο.Ε.	1,00
ΦΩΤΗΣ ΤΣΙΜΕΛΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΧΑΡΤΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	0,60
ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	0,60
ΧΙΩΤΗ Α. ΧΡΙΣΤΙΝΑ - ΑΝΝΑ "ΛΑΚΩΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ"	0,60
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΕΩΡ. ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗΣ	23,50
ΣΥΝΟΛΟ	**14.635,63**

ΙΙ. Πληρωμές σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2017 λόγω δωρεών, χορηγιών, επιχορηγήσεων ή άλλων χαριστικών αιτιών (σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 6 του Ν. 4374/2016)

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
A.S.N.S. J.K.P. LAZAREVAC	0,38
ACI ROMANIA - ASOCIATIA PIETELOR FINANCIARE	0,98
AGNA GROUP, THE WAY TO SUCCESS	1,81
AKCENT 96 OOD	0,26
ALBA - ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	1,61
ALBANIA WORKS THE LAND, CONSUME ALBANIAN	8,00
ALLIANCE - BOARD OF NATIONAL TRADING AND BANKING HIGH SCHOOL	1,02
AMBASSADE DE FRANCE EN GRECE	1,00
AS COM DEM ELENA IZVOARELE	1,00
ASOC CULT GREACA ROM NOSTOS	0,50
ASOC SOC PT MUZICA CLASICA	2,96
ASOCIATIA PENTRU INTERVENTIE PRECOCE IN AUTISM (A.I.P.A.)	3,94
ASOCIATIA SIMCR	1,00
ASSOCIATION "OFFICER CLUB - BURGAS"	0,10
BANK STAFF - HELP FOR CHILDREN IN ORPHANAGE	0,05
BASKETBALL CLUB PARTIZAN BELGRADE	2,90
BELHOSPICE CENTER FOR PALIATIVE CARE	4,50
BOARDING HOME FOR HIGH SCHOOL STUDENTS "JELICA MILOVANOVIC"	12,00
BULGARIAN CHRISTMAS - BULGARIAN NATIONAL TELEVISION	1,02
BULGARIAN FOUNDATION FOR DIABETER AND EQUALIZED LIFE	0,15
BULGARIAN RED CROSS	1,53
CAMERA DE COMERT SI INDUSTRIE ELENO - ROMANA	2,50
CAPITAL LINK	35,18
CAPITAL LINK ΕΛΛΑΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	2,00
CENTER FOR RESEARCH AND TOURISM STUDIES	1,25
CENTRE OF MEDICAL CHILDREN REHABILITATION "ALIS MELIFIKA"	0,19
CHARITY FUND CHESTNUT RUN KIEV UKRAINE	0,14
CLUBUL SPORTIV BASCHET ATLETIC BUCURESTI	2,01
DIGITAL SERVICES	0,31
DIRECTORY PUBLIC HEALTH ELBASAN, PURCHASE COMPUTER	0,75
DOWN SYNDROME ALBANIA, 1 JUNE CHILDREN DAY SPONSORSHIP	1,00
EDUCATIONAL DIRECTORATE KORCA, YOUTH DAY	0,11
ETHOS MEDIA A.E. ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ	3,00
EVRIKA EOOD	0,05
EXCESS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	1,00
FINIQ MUNICIPALITY, IMPROVING OF STREET LIGHT SYSTEM	2,00
FOOTBALL CLUB PALILULAC 1924	0,21
FOUNDATION "INTERNATIONAL WOMEN'S CLUB - SOFIA"	0,25
FUNDATIA PRINCIPESA MARGARETA A ROMANIEI	2,51
FUNDATIA PROGRES BISTRITA	0,70
FUNDATIA ROMANIA DE MAINE	0,66
FUNDJAVE NDRYSHE SCHOOL BAGS FOR CHILDREN IN NEED	4,91
GOCE DELCHEV MUNICIPALITY	0,51
HAPJA E SEZONIT TURISTIK POGRADEC	2,27
HEALTH CENTER SUBOTICA EMPLOYEES SYNDICATE - SZZSZS	0,08
HEALTH MEDICAL CENTER SHIJAK, OFFICE EQUIPMENT	1,29
HELLENIC BUSINESS ASSOCIATION	2,00
HOCKEY FEDERATION OF SERBIA	10,00
INDUSTRY DISRUPTORS GAME CHANGERS	8,06
INSESION GREECE	3,50
INTERNATIONAL NGO "FUTURE OF CHILD"	0,17
KOZLODUY MUNICIPALITY	1,53
KREMENA AND KIRIL DOMUSCHIEVI FOUNDATION	0,51
MANASTIREA DRAGOMIRNA	0,90
MINISTRY OF DIASPORA AGENDA 2018	10,05
NATIONAL NETWORK FOR CHILDREN	0,30
ODYSSEAS ELYTIS SCHOOL	1,50
ONCOLOGY CENTER VRACA	0,05
ORTHODOX CHURCH, MIKIS THEODORAKIS EVENT	3,00
POGRADEC WINE PARTY	2,25
PROF. DR. MINKO RUSENOV FOUNDATION	24,03
RECONSTRUCTION WORKS & STATIONERY ARTICLES FOR THE BUNAVI TROUPES SCHOOL, VLORE	2,22
SARANDA UNIVERSITY, PROJECTOR AND LAPTOP	0,40
SCOALA NAT STUDII POLIT ADMIN	1,51
SEFERI'S HOUSE RECONSTRUCTION	9,90
SERBIAN ORTHODOX CHURCH, ARCHDIOCESE OF BELGRADE - KARLOVAC	2,90
SMART PRESS - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	0,50
SOCIETY OF INVALIDS "FORTETCIA"	0,34

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
SOFIA MUNICIPALITY	0,51
SOS VILLAGES	3,40
SPORT ORGANIZATION "KOLOS"	0,55
SWIFT BUSINESS FORUM	5,00
TEDXATHENS EVENT COMPANY	25,00
THE ERSKING HILL CHARITABLE TRUST	2,91
UNICEF	15,42
UNION OF BULGARIAN ARTISTS	5,87
ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ ΣΠΥΡΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,09
ΑΓΡ. ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΣΥΝ. ΠΕ	0,74
ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΛΕΣΧΗ	10,00
ΑΚΡΟΝ Μ. ΛΑΪΟΥ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.	5,00
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΛΑΖΑΡΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε. (GANAS & GANAS)	4,03
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ Α.Ε.	3,00
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	10,69
ΑΦΙΞΙΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	1,50
ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	2,00
Γ. ΣΚΑΡΚΑΛΑΣ & ΥΙΟΙ Α.Ε. - ΑΝΕΣΙΣ	0,22
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜ. ΡΟΔΟΥ ΑΝΔΡ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ	6,84
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	2,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	0,50
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ ΘΩΡΑΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	6,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΖΑΝΕΙΟ	3,00
ΓΕΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	2,00
ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΕΣΤΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ	0,20
Δ.Ε.Υ.Α. ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	1,00
ΔΕΥΑ ΧΟΡΤΙΑΤΗ	2,00
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΡΑΒΟΥ	0,20
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΑΛΤΙΑΣ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΒΡΙΛΗΣΣΙΩΝ	2,00
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ - ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2,00
ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	2,50
ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	8,00
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50,00
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	1,25
ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ	10,00
ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ	3,00
ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	1,50
ΔΗΜΟΣ ΛΗΜΝΟΥ	2,00
ΔΗΜΟΣ ΛΥΚΟΒΡΥΣΗΣ ΠΕΥΚΗΣ	1,50
ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	3,00
ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ	10,00
ΔΗΜΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ - ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ - ΧΟΡΤΙΑΤΗ	2,50
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	2,00
ΔΗΜΟΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	0,50
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	2,00
ΔΙΑΖΩΜΑ	4,03
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	2,50
ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΒΑΜΒΑΚΟΣ	0,81
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	250,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	1,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ	1,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	3,00
ΔΙΛΟΦΑΡ ΛΕΣΒΟΥ	1,28
ΔΡΟΜΕΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ & ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ Α.Ε.	8,00
ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	5,00
ΕΘΝΙΚΟ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	1,00
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ	5,00
ΕΙΔ. ΛΟΓ. ΚΟΝΔΥΛ. ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	5,00
ΕΙΔ. ΛΟΓΑΡ. ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3,00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	1,90
ΕΛΙΖΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	0,30
ΕΛΛΑΣ EMPLOYEE ASSISTANCE PROGRAMS Ε.Π.Ε.	2,42
ΕΛΛΗΝ. ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	3,00
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (ATHEX)	30,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (Ε.Ε.Δ.Ε.)	2,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΓΛΚ	1,27
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	2,42
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.	8,06
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ	0,81
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	40,42
ΕΛΛΗΝΟΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	3,00
ΕΝΩΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ ΒΙΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΒΙ.ΠΕ	0,50
ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2,00
ΕΝΩΣΗ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ	3,00
ΕΝΩΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΘΗΡΑΪΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	1,50
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΞΑΝΘΗΣ	0,50
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΑΣΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΑΣΗ ΣΤΗΡΙΞΗ Ε.Μ.Ε.Ι.Σ	2,20
ΕΤΑΙΡ. ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚ. ΦΩΚΙΑΣ	3,00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠ. & ΔΙΑΧ/ΣΕΩΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΘ Α.Ε.	18,55
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠ. & ΔΙΑΧ. ΠΕΡΙΟΥΣ. ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0,81
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΔΙΑΧ. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	0,65
ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	3,00
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	50,00
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΑΠ΄ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ	2,50
ΙΔΡΥΜΑ ΙΩΣΗΦ & ΕΣΘΗΡ ΓΚΑΝΗ	0,80
ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	4,03
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΓΑΡΩΝ & ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ	0,50
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ ΝΙΓΡΙΤΗΣ	1,00
ΚΑΛΛΙΣΤΩ ΠΕΡΙΒΑΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	3,00
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΑΝΑ	5,65
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	7,50
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	1,38
ΚΟΙΝ. ΔΗΜ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ - ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	4,00
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ	1,00
ΚΟΙΝΟΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧ/ΣΗ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ	0,81
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΝΕΑΠΟΛΗΣ ΣΥΚΕΩΝ	1,00
ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΕΙΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ	0,30
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΒΟΥΒΑΛΟΤΡΟΦΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	1,00
ΚΩΣΤΑΡΕΛΛΑΣ Ν. ΙΩΑΝΝΗΣ "ΧΡΟΝΟΣ"	0,20
ΛΙΟΝΤΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	0,25
ΜΑΡΙΝΑ Γ. ΤΟΥΛΑ & ΣΙΑ Ο.Ε.	4,03
ΜΕΡΙΜΝΑ - ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΩΝ Κ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ	3,00
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ	0,50
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ	49,05
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ	3,00
ΝΤΙΤΖΙΤΑΛ ΠΑΪΟΝΙΡΣ ΙΚΕ - DIGITAL PIONEERS	0,75
Ο ΗΛΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ	0,60
Ο.Τ.Α. ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ	5,00
ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	3,50
ΟΡΓΑΝ. ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	1,20
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	1,00
ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΘΗΛΕΩΝ Ι. Μ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ	0,30
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ (WWF) - ΕΛΛΑΣ	1,50
ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ	10,80
ΠΑΝΑΘΛΗΤΙΚΟΣ Α.Ε. ΣΥΚΕΩΝ	0,81
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	1,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (ΠΟΓΕΔΥ)	2,10
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ - ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ	2,02
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Δ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	0,70
ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΣΠΑΡΤΙΩΤΗΣ	0,50
ΠΛΕΓΜΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3,00
ΠΟΛΙΤ. ΣΥΛΛ. ΚΕΝΤΡΙΚΙΩΤΩΝ ΑΡΤΑΣ Ο ΑΡΑΧΘΟΣ	3,00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (Π.Ι.Ο.Π)	3.788,10
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0,50
ΠΡΟΛΗΨΙΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡ. ΠΡΟΛΗΠΤ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤ. & ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ	5,00
ΣΙΝΤΙΚΗ Δ.Α.Ε.	3,00
ΣΥΛ. ΔΙΟΙΚ.ΥΠΑΛΛ. ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ. ΘΡΑΚΗΣ ΒΙΖΥΗΝΟ	1,00
ΣΥΛ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ - ΑΡΧΕΛΩΝ	3,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	0,50
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΦΥΛΗΣ	2,42
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΠΕΤΣΩΝ	0,20
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΔΗΜΟΥ ΘΗΒΑΙΩΝ	0,50
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	0,50

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΔΙΑΒΑΤΩΝ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ" ΣΤΟ 20ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΝΕΑΝΙΚΩΝ ΟΡΧΗΣΤΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΔΕΛΤΑ	5,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΕΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	5,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΝΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2,85
ΣΥΜΕΩΝ ΤΣΟΜΩΚΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Α.Ε.	8,06
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Σ.Β.Β.Ε.)	15,46
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΣΙΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	1,00
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΝΩΓΕΙΩΝ	0,30
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΓΝΑ Γ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ	3,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ Ψ.Ν.Θ.	4,00
ΤΖΙΝΤΖΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΧ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,15
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	5,09
ΥΠΕ ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗΣ ΓΕΝ. ΝΟΣ. ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	5,00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ (ΥΠΕΘΑ)	68,70
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΧΑΪΑΣ	0,27
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	5,00
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	0,45
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	1,28
ΦΙΛΑΝΘΡ. ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΕΙΔ. ΑΝΑΓΚ. ΗΜΑΘΙΑΣ	1,00
ΦΙΛΑΡΑΚΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ BEST BUDDIES	1,50
ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΓΛΥΚΗΣ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ	1,50
ΦΛΟΓΑ - ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ	0,26
ΧΑΖΛΗΣ & ΡΙΒΑΣ Ε.Π.Ε.	5,00
ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΟΤΑ	1,40
ΧΟΡΗΓΙΑ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΜΕΡΟΥΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥΡΝΟΥΑ ΜΠΑΣΚΕΤ "ΤΣΙΒΑΡΑΣ 2017", ΠΟΛΙΤ/ΚΟΣ & ΜΟΡ/ΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΣΙΒΑΡΑ ΑΠΟΚ/ΝΟΥ	0,60
ΧΟΡΗΓΙΑ ΕΤΗΣΙΑΣ Γ.Σ., ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜ/ΝΙΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ & ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	0,50
ΣΥΝΟΛΟ	**5.033,93**

Σύνολο πληρωμών σε φυσικά πρόσωπα (274 δικαιούχοι)	**31,94**